

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU - ISSN 1216 - 6774

XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Budapest

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU - ISSN 1216 - 6774

XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Budapest

Tisztelt olvasó!

A tanulmányok szövegét ugyan szakmai lektorálás nyomán publikáljuk, azonban a szerzői szuverenitást a szerkesztőség tiszteletben tartja. A szerzők — tudomány határain belüli — álláspontját akceptáljuk. A szerkesztőség és a szerzők közötti esetleges véleménykülönbséget a szerkesztőség a jegyzetekben juttatja kifejezésre, amennyiben elkerülhetetlennek tartjuk a szerzőtől eltérő szerkesztőségi álláspont megjelentetését. A szerzői szabadság határának a tudományos művekkel szembeni elvárásnak való megfelelést tartjuk, tartalmi és formai tekintetben egyaránt.

Főszerkesztő: Dr. PARÁDI József
Szerkesztő: PARÁDI Ákos
Mag. SIMON F. Nándor,
SOM Krisztián
Dr. SUBA János
Dr.jur. SZÉKELY Zoltán

A szerkesztőség elérhetősége:

✉: H-1037 Budapest, Haránt u. 12.

☎: (+36/06-1) 250-6199

☎: (+36/06-1) 325-1647

☎: (+36/06-70) 326-1151

@: RTF@gmail.hu

HU ISSN 1216-6774

Budapest

2013

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelettel és egyben örömmel tájékoztatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, az éves tervében foglaltaknak és az Önök kérésének megfelelően megvizsgálta a hadtudományban meglévő mértékadó folyóiratokat, továbbá az új kérelmeket.

Megköszönjük az adatszolgáltatás során nyújtott segítségüket és együttműködésüket.

A kérelmek elbírálását követően a Hadtudományi Bizottság a hadtudományban mértékadó folyóiratok listájára, 2008-tól felvette a következő folyóiratot:

„Rendvédelem-történeti Füzetek, HU-ISSN 1216-6774”

Tisztelt Elnök Úr! További tudományos munkájukhoz a Bizottság nevében kívánunk Önnek, a magyar tudomány, benne a hadtudomány nem kis felelősséggel járó szolgálatában kiapadhatatlan alkotóerőt és kitűnő egészséget, sok sikert és eredményt.

Budapest, 2008. június 09-én.

Szívélyes üdvözléssel:

Dr. FELHÁZI Sándor
sk. titkár

Ars dictandi

A Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis), HU-ISSN 1216-6774. periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság alapítása évében hozta létre és 1991-től jelennek meg a folyóirat számai. A tudományos társaság által létrehozott sorozatok között e periodika volt az első. A periodika célja, hogy a magyar rendvédelem-történet körében keletkezett új kutatási eredmények számára bemutatási lehetőséget teremtsen.

Az alapítók szándéka szerint:

- a periodika számaiban - évente többnyire két alkalommal - a tudományos közlés igényeinek megfelelő tanulmányok jelenhetnek meg;
- azokat az írásműveket fogadja be a lap, amelyek tartalma a magyar rendvédelem-történet körébe tartozik, vagy azzal összefüggésben áll.

Mivel a lapalapítás óta eltelt huzamos idő után is az egyetlen magyar nyelvű periodika maradt, amely fő feladatának a nemzeti rendvédelem-történetünk művelési eredményeinek tudományos színvonalú közzétételét tekintette, ezért olyan indexrendszerrel erősítettük meg a folyóiratot, amelynek a használata segítséget jelenthet a téma iránt érdeklődőknek és az abban elmélyülni kívánók számára egyaránt.

A folyóirat tudományos jellegéből fakadóan világnézeti prekonceptióktól terhelte írások közzétételétől tartózkodik. A történelmi tényeket, a kutatási eredményeket ismertető, azokból egzakt következtetéseket levonó alkotásokat teszünk közzé.

Összességében a szerkesztőség - az alapítók szellemiségének megfelelően - arra törekszik, hogy a folyóiratban a magyar rendvédelem-történet körébe tartozó azon írásművek jelenjenek meg, amelyek megfelelnek a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek.

SZERZŐK

BALOGH Péter

(+36/06-30) 449-6977 ; balogh.peter@uni-nke.hu

A Nemzeti közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtudományi Doktori Iskola Doktorandusza. Kutatási területe a magyar katonai felderítés története.

Dr. BODA József ☎ ✉ ✎ ✏ ✐

(+36/06-1) 355-1182 ; foigazgato@nbsz.gov.hu

A hadtudomány egyetemi és Ph.D. doktora. A Hadtudományi Doktori Iskola témavezető oktatója. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, a Magyar Rendészet-tudományi Társaság, a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Repüléstörténeti Társaság, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Tudományos Tanácsa és a Rendőri Jövőkutatók Nemzetközi Szövetségének a tagja. Kutatási területe a magyar békefenntartás története.

Dr. BOTZ László

(+36/06-30) 952-2010 , botzl@t-online.hu

A hadtudomány Ph.D. doktora. A Felderítők Társaságának tagja. Kutatási területe a magyar katonai felderítés története.

Dr. FÓRIZS Sándor ✉ ✏

(+36/06-30) 932-5508 , drforizsdandor@intel.hu

A hadtudomány kandidátusa, egyetemi tanár. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Rendészet-tudományi Társaság tagja. Kutatási területe a magyar rendvédelmi tisztképzés története.

FRÖHLICH Dávid

(+36/06-20) 399-0743 , forhlich.david@freemail.hu

A Huszár Múzeum Baráti Kör tagja. Kutatási területe a magyar lovas fegyvernem története.

Dr. HEGEDŰS Ernő ☎ ✉ ✎ ✏ ✐

(+36/06-20) 470-8734 ; hegedus.erno@freemail.hu

A hadtudomány Ph.D. doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a légideszantok és haditechnikai eszközeik fejlődéstörténete, valamint azoknak a XX. századi rendvédelme során megvalósított alkalmazásai, illetve a Koronaörség története.

Dr. KESERŰ István, † ny. főiskolai tanár ☎ ✉ ✎ ✏ ✐ ✑

Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa, a rendvédelem-történet magistere, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság örökös tiszteletbeli elnöke. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja. Kutatási területe a magyar határőrizet 1945-1956.

Dr. NAGY György, † ny. egyetemi tanár ☎ ✉ ✎ ✏ ✐ ✑

A hadtudomány egyetemi doktora és kandidátusa. A Hadtudományi Doktori Iskola témavezető oktatója. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság felügyelőbizottsági tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Határforgalom ellenőrzés történeti szakértő. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar határforgalom ellenőrzésének története.

Dr. NAGY József, † egyetemi docens, ☎ ✉ ✎ ✏ ✐ ✑

A hadtudomány egyetemi doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A rendvédelem-történeti magistere. Kutatási területe a XX. századi magyar határőrizet története.

Dr. OLASZ Lajos

olasz@jgypk.u-szeged.hu

A történelemtudomány Ph.D. doktora. Egyetemi adjunktus. A Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Repüléstörténeti Társaság tagja. Kutatási területe a két világháború közötti időszak és a II. világháború hadtörténete.

Dr. PARÁDI József ny. főiskolai tanár

(+36/06-30) 912-7651 ; paradi.jozsef@gmail.com

Bölcsészdoktor, a hadtudományok kandidátusa. A Hadtudományi Doktori Iskola témavezető oktatója. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke. A rendvédelem-történet magisztere. Határőrizet-történeti szakértő. A Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) és a Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis) periodikák, valamint „A magyar rendvédelem-történet öröksége” című könyvsorozat főszerkesztője. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar rendvédelem története.

Dr. PERÉNYI Roland

(+36/06-30) 398-7704 ; perenyir@gmail.com

A történelemtudomány Ph.D. doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe Budapest főváros bűnözés-története.

Dr. SZIKINGER István

Az állam- és jogtudomány kandidátusa. A magyar rendvédelmi jog szakértője. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar büntető és büntetőeljárás jog története.

Dr. TÖMÖSVÁRY Zsigmond

(+36/06-30) 921-1640 ; zsig07@t-online.hu

A hadtudomány Ph.D. doktora. Címzetes egyetemi docens. A Felderítők Társaságának elnöke. A Magyar Tudományos Akadémia IX. osztály hadtudományi bizottságának tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja. A *Felderítő Szemle* és a *Szakmai Szemle* szerkesztőbizottsági tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar katonai felderítés története.

VEDÓ Attila

(+36/06-30) 963-6119 ; vedo.attila@freemail.hu

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar államhatár és a Magyar Királyi Csenedőrség története.

Piktogram	A rendvédelem-történeti elismerések
	Rendvédelem-történetért Díj
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemérem

TARTALOM

A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században

0395 BALOGH Péter	
A magyar katonai rádiófelderítés története	15
0396 BODA József	
A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve	27
0397 BOTZ László	
A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Felügyelő és Ellenőrző Bizottság munkájában 1973-1975	41
0398 FÓRIZS Sándor	
Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951	47
0399 HEGEDŰS Ernő - FRÖCHLICH Dávid	
Katonai erők rendvédelmi szerepkörben	55
0400 KESERŰ István	
A magyar határőrizet 1945-1990	63
0401 NAGY György	
Az első magyar határrendőrség	87
0402 NAGY József	
A magyar határőrizet változásai 1958-1990	97
0403 OLASZ Lajos	
A légi csendőrség Magyarországon	105
0404 PARÁDI József	
Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919	121
0405 PERÉNYI Roland	
A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében	147
0406 SZIKINGER István	
A magyar rendvédelmi jog 1945-1989	153
0407 TÖMÖSVÁRY Zsigmond	
Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes	165
0408 VEDÓ Attila	
A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején	170
0409 VEDÓ Attila	
A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között	185
Recenziók	197
Rezenionen	201
Citációs index publikációk és kéziratok	205
Citációs index periodikák	231
Citációs index levél-, irat-, és dokumentumtárak	235
Citációs index jogszabályok	237
Index nominum	247
Index geographicus	271
Index chronologicus	309
Index organicus	345
Kéziratokkal szemben támasztott igények	371
Szerzői úrlap	375
Összesített tartalom	379

Ajánlásjegyzék

- XIV. évf. (2008) 17.sz. .... Dr. KESERŐ Isván **† 2004**
- XV. évf. (2008) 18.sz. .... A magyar állami rendvédelmi szervezetek detektívtestületei.
- XVI. évf. (2009) 19.sz. .... Dr. BACSA Gábor **† 2003**
- XVII. évf. (2009) 20.sz. .... A magyar határrendőrségek.
- XVIII. évf. (2010) 21.sz. .... O' SVÁTH Pál **† 1908**
- XIX. évf. (2010) 22.sz. .... A Magyar Királyi Nemesi Testőrség.
- XX. évf. (2011) 23.sz. .... Dr. NAGY József **† 2005**
- XX. évf. (2011) 24.sz. .... A Magyar Királyi Csendőrség.
- XXI. évf. (2012) 25.sz. .... vitéz KISS Gábor **† 2006**
- XXII. évf. (2012) 26.sz. .... A Magyar Királyi Koronaőrség.
- XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. .... Dr. ZACHAR József **† 2009**

In memoriam a Magyar Királyi Darabont Testőrség

*„Condita decrescit, vulgata scientia crescit.”
Az elrejtett tudás csökken, a másokkal közölt ellenben gyarapszik.*

A magyar katonai rádiófelderítés története

A hírszerzés egyidős az emberiséggel. Az emberi kíváncsiság, amivel törekszik adatok-információk gyűjtésére saját céljai elérése érdekében a kezdetektől való, létezik és létezni fog mindörökké. Egy gyakran idézett klasszikus, SZUN CE szerint is fontos a hírek, információk gyűjtése.

„Ha (az ellenség) hadseregére csapást akarunk mérni, ha (az ellenség) városát meg akarjuk ostromolni, ha (az ellenség) vezérét meg akarjuk ölni, akkor előre meg kell ismernünk a hadvezér őrségének, környezetének, látogatóinak, ajtónállóinak és személyes öreinek családi és személynevét, meg kell parancsolnunk a kémeknek, hogy mindezt fürkésszék ki.”¹

A történelem során az információhordozó közeg változott. Hírvivők, futárok, állati erővel célba juttatott nyílt, titkosított üzenetek és végül a technika vívmányait kihasználó módszerek terjedtek el, elsősorban a katonai, később a civil alkalmazásokban. Így történt ez a XIX. század végén is, amikor felfedezték a rádiózás elvét, forradalmasítva az információtovábbítás módszereit. Kezdetben azonban — 1896. III. 24-én Sztefanovics POPOV orosz fizikus sikeres kísérletet hajtott végre, mely során rádiójeleket küldött a szentpétervári egyetem egyik épületéből a másikba—, még kevesen sejtették milyen hatással lesz ez a jövőre nézve.

Ahogy azonban várható volt, a fegyveres erők hamarosan felismerték a rádióhíradás jelentőségét a hadviselésben. Sztefanovics POPOV is azzal töltötte későbbi kutatóéveit, hogy a rádióhullámok átvitelét minél nagyobb távolságra terjessze ki. A kronstadti tengerészeti akadémián a Finn-öbölben állomásozó orosz flotta minél sikeresebb kommunikációja érdekében dolgozott, egészen 1905 végén bekövetkezett haláláig.

Ahogy a kor modern hadseregeiben a kommunikációra eszközöket tömegesen rendszeresítették, úgy nőtt az igény a hírváltások forgalmának lehallgatására, az adatok-információk továbbítására. Így jött létre a rádiófelderítés, új felderítési ággként, a modern kor gyermekeként.

Az Osztrák Magyar Monarchiában is megjelentek a morzetávírók, majd a távbeszélő összeköttetésre is alkalmas rádió-berendezések. A híradócsapatok főleg az „1877” és „1892” mintájú rádióeszközöket használták a főparancsnokság intézkedéseinek eljuttatására a végrehajtó alakulatokhoz.

Az Osztrák Magyar Monarchia haderejében korán, 1896-tól alkalmaztak rádiólehallgató távirászatokat, akiket az ausztriai Tullnban képeztek ki feladataikra, egészen az I. világháború végéig.

Az Osztrák Magyar Monarchia véderejében 18 féle hírszerző szolgálati ág működött, amelyek közül a távbeszélő-lehallgatók és a rádiólehallgatók képezték a későbbi rádiófelderítés elődjét.²

Érdekes adalék a történelmi visszaemlékezésekhez, hogy a rádiófelderítésben résztvevők ekkoriban nem önálló szakcsapatként, hanem a híradó szolgálat részeként hajtották végre feladataikat. Ez így is maradt egészen 1942. X. 1-ig, amikor a 101. híradó ezredből kiváló erőkből felállították a 101. rádiófelderítő zászlóaljat. Így jött létre egy új, önálló szolgálat, a magyar katonai rádiófelderítés.

Hamarosan nyilvánvalóvá vált az a tény, hogy a rádiófelderítés megjelenésével óhatatlanul is illetéktelen kezekbe kerülhettek a nyílt forgalmazásban továbbított közlemények. Így hamarosan megjelentek a kódkönyvek, kódtáblázatok, hogy a minősített adatok védeltsége fokozható legyen. Természetesen erre a lépésre is hamarosan megérkezett a válasz, létrejöttek a kód- és rejtjelfejtő szervezetek.

Az ismert kriptográfus, David KAHN szerint az első világháború előtt két ország hadereje készült fel a kriptográfiai kihívásokra: Franciaország és az Osztrák-Magyar Monarchia védereje. Ez utóbbi állományába tartozó Andreas FIGL százados lett az első ilyen szervezet vezetője 1911-ben. Ekkor Anglia, Németország és Oroszország sem ismerte még fel a rádiólehallgatás, rejtjelfejtés jelentőségét, elhanyagolta e terület fejlesztését. Oroszország azonban hamarosan nagy árat fizetett ezért a rövidlátásáért.

Az Osztrák-Magyar Monarchia rádiófelderítése az I. világháborúban

A XX. század első magyar rejtjel- és kódfejtojének a morva születésű POKORNY Hermann vezérezredest (ekkor még vk. szds.) tekinthetjük, aki az I. világháborúban, mindenféle előképzetség nélkül kezdett foglalkozni, a keleti frontra vezényelten, az orosz katonai táviratokkal. Nem értette, hogy a német és az osztrák hadvezetés miért nem tulajdonít jelentőséget a rejtjelezett orosz közleményeknek. Úgy gondolta, hogy a nyílt táviratoknál érdekesebb, értékesebb információkhoz juthat megfejtésükkel. Felettesei gyanakodva, nem túl nagy meggyőződéssel hagyták, hogy a fiatal tiszt megszervezze a lehallgató és a rejtjelfejtő szolgálatot. Hamarosan megszolgált az előjárói

bizalmat, és az I. világháború alatt három kiemelkedő eseményben bizonyultak nélkülözhetetlenek az általa megszerzett adatok, döntően befolyásolva a hadműveletek sikerét. 1914. IX. 6. és 1916. III. 1. között mintegy 10 000 lehallgatott táviratot fejtettek meg beosztottjaival közösen.

POKORNY Hermann és beosztottai rádiófelderítő tevékenységének haszna első ízben 1914-ben jelentkezett. Ez év decemberében az 1. osztrák-magyar és a 9. német hadsereg megállította a négy(!) hadseregből álló orosz „gőzhengert” a mai lengyelországi San Visztula mentén. A POKORNYÉK által lehallgatott és megfejtett 240 távirat segítségével megállapítható volt az orosz támadási szándék, a súlypontképzés módja, helye és állománybeli összetétele, mely segítségével végrehajthatóak voltak a szükséges csapatmozgások.³ **(I.sz. melléklet)**

Másodjára 1915 márciusában, a gorlicei áttörésnél játszott kulcsfontosságú szerepet a rejtjelfejtés. A megfejtett 205 távirati információ segítette hozzá a hadvezetést számos hadászati cél eléréséhez és 1915. VI. 2-ára Przemysl visszafoglalásához.⁴ **(II.sz. melléklet)**

POKORNY Hermann I. világháborús karrierjének csúcsát jelentette, amikor az általa vezetett részleg 53 távirat megfejtésének segítségével az osztrák-magyar és a német csapatok 1915. VIII. 25-én elfoglalják Breszt-Litovszk városát.⁵ **(III.sz. melléklet)**

A rádiófelderítés történetének taglalásakor mindenképpen szükséges bővebben foglalkozni POKORNY Hermann vezérezredes személyével. E páratlan karriert befutó,⁶ tehetséges és később méltatlanul feledésbe merült emlékü katonatiszt 1882. IV. 7-én született a morvaországi Kremserben (Kromerizben). A katonai iskolák elvégzése után tiszti pályafutását hadnagyként, Bécsben kezdte meg 1901. XI. 1-én. Német anyanyelve mellett csehül valószínűleg még a szülőföldjén megtanult, később pedig a bolgár, lengyel nyelvet is elsajátította, majd 1911-ben — mindössze három hónap alatt — az orosz nyelvet is megtanulta. A II. világháború után franciául is tanult, a magyart csak 1918-ban sajátította el. Az I. világháború időszakában az Evidenzbüro⁷ kötelékében is teljesített szolgálatot. 1917-ben diplomáciai rátermettségének következtében részt vett az I. világháborút lezáró Breszt-Litovszk-i béketárgyalásokon. Bár az anyanyelve német volt, az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása után, STROMFELD Aurél hívására, csatlakozott a magyar haderőhöz. Úgy érezte, hogy morva születésüként Ausztriában, mint „Zugraster” (Zugereist, bécsi dialektusban - befurakodott) lehetne csak, ezért választotta Magyarországot új hazájának. A Tanácsköztársaság bukása és a trianoni békediktátum után megszervezte és 1920-1925 között vezette a rejtett vezérkar⁸ „X” osztályát. 1921. október második felében az általuk megfejtett rejtjelanyagok segítségével látták el hiteles információval a Magyar Királyi Külügyminisztériumot és Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumot IV. Károly puccskísérletéről.⁹

Az ezt követő években különböző gyalogostiszi és vámőrségi beosztásokban szolgált.¹⁰

1935-ben véglegesen nyugdíjazták. Nyugállományba helyezése után magánvállalatoknál és a Hadtörténeti Levéltárban dolgozott.

1945-ben Rogyin Jakovlevics MALINOVSKIJ Hevesben lévő főhadiszállásán dolgozott és a marsall kérésére átadta a I. világháborúban megfejtett orosz rejtjelanyagok dokumentációját. Rövid külügyminisztériumi szolgálatot követően, mint horthysta tisztet eltávolították és később a nyugdíját is megvonták.

1960-ban Budapesten halt meg és Gödöllőn temették el.¹¹

Páratlanul kalandos életet élt. Sokoldalú katonatiszt pályafutásának főbb állomásai egyben korszakunk fordulópontjai is voltak. **(IV.sz. melléklet)**

Magyar rádiófelderítés 1920-1947

Trianon után a békeszerződésben foglaltak betartását az ANTANT Magyarországra delegált Szövetségszövetségi Katonai Ellenőrző Bizottsága ellenőrizte. A szigorú felügyelet csak 1927 után enyhült.¹² A haderőszervezés azonban 1920-1927 között titokban is folytatódott.

A honvédelmi tárca „X” osztály (sifre) nyersanyagait elsősorban a Magyar Királyi Posta által beszállított diplomáciai küldemények képezték és kevés írásos információ maradt fenn arról, vajon a Budapestre akkreditált külképviseletek rádióhíradását lehallgatták-e ebben az időben.

1932-ben megalakul a VI/2 osztályból a VKF/2 osztály, amely a vezetékes és rádiólehallgató tevékenységért felelt. Technikai eszközeit a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium 1930-ban kiadott „*Hírszerző Szolgálat ellátására vonatkozó szervezési és működési szabályzata*” alapján a távbeszélő-lehallgató, rádiólehallgató és a rádióiránymérő készülékek képezték.

1935-ben SOMKÚTHY József altábornagy, vezérkari főnök POKORNY Hermannat megbízta a vezérkar rejtjelfejtő osztályának vezetésével. Ebben a minőségében, tapasztalatcsere céljából, erős

német-magyar kapcsolatok épültek ki és ekkor kezdte tanulmányozni az ENIGMA rejtjelező berendezést, mint egy később számba jöhető, rendszeresítésre váró eszközt.¹³

A II. világháború első éveiben a 101. híradóezred rádiófelderítő alegységei a keleti fronton tevékenykedtek és információt szereztek a szovjet erők észak kaukázusi arcvonalának mélységében állomásozó 4. szovjet repülőhadserg-parancsnokság forgalmazásairól.

„Az eddigi 101/II. híradózászlóalj kilép a 101. híradóezred kötelékéből, és mint m. kir. honvéd rádiófelderítő zászlóalj önálló csapattevényté válik....”¹⁴

1942. X. 1-ig a magyar katonai rádiófelderítés, a híradó szolgálat csapatainak részeként tevékenykedett. Az új zászlóalj Nagyvárad és Budapest helyőrségekben diszlokált.

1942. X. 1-i hatállyal, a 101. zászlóaljból kikülönített erőkből létrehozták a 102. rádióhírszerző zászlóaljat, három századdal, Budapest békehelyőrségben.

A II. világháború alatt a VKF/2 osztályának „X” alcsoportjának vezetője jó kapcsolatokat ápolt a Reichsicherheitshauptamt (RSHA) [német Birodalmi Biztonsági Főhivatal] VI. osztályának szakembereivel. A rádiólehallgató részleg naponta 8-10 rádióállomást hallgatott le, főként a Budapestre akkreditált külföldi követségek adásait. A lehallgató- és rádióiránymérő állomások a fővárosban és a főbb településeken működtek. 1944-ben az RSHA délkelet-európai részlegének vezetője, Wilhelm HÖTTL SS hauptsturmführer,¹⁵ látogatást tett a magyar rádió lehallgatóknál, ahol a látottak nagy hatással voltak rá. Úgy találta, hogy a magyarok szegényes személyi és technikai erőforrásaik ellenére nagyon sikeresen dolgoznak.

A híres *Codebreakers* [Kódfejtők] című könyv szerzője, David KAHN erről úgy nyilatkozott, hogy Wilhelm HÖTTL SS hauptsturmführer szerint magyar rejtjelfejtők a korántsem ideális körülményeik ellenére, viszonylag több információt szereztek, mint a birodalmi külügy- a légügyi minisztérium, a hadsereg és a rendőrség lehallgató szolgálata együttvéve. Wilhelm HÖTTL SS hauptsturmführer főnökét Walter Friedrich SCHELLENBERGET SS-Brigadeführer meggyőzték a hallottak és 100 000 CHF-t biztosított további felszerelések vásárlására. Hat hónapon belül az egység túlszárnyalta a legvérmesebb reményeket, hiszen a moszkvai nagykövetségek, néhány amerikai, angol és a budapesti török nagykövetség (attaséhivatal) szinte valamennyi rádiótávíratának megfejtésével értékes információkat szereztek. Az utóbbiakból derült ki, hogy Joszif VISZAIROVICS SZAKASVILI [Sztálin] mennyire nem bízott nyugati szövetségeseiben és attól félt, hogy azok különbékét kötnek Németországgal. Alfred Jozef Ferdinand JODL vezérezredes, a Wehrmacht vezérkari főnöke szerint, ebben az időben ezek a hírforrások voltak számára a legmegbízhatóbbak Oroszországgal kapcsolatban. **(V.sz. melléklet)**

101. rádiófelderítő zászlóalj 1944. évi történetéről mérsékelt forrásanyag maradt fenn, a zászlóalj ekkor Erdélyben állomásozott.¹⁶

1945 elején a magyar rádiófelderítő erők Purgstall térségében hajtottak végre szaktevékenységet. Az utolsó híradások alapján a zászlóalj erői Schardinget elérve felmorzsolódtak, személyi állományuk egy része amerikai fogságba esett.

1945. január közepén az Ideiglenes Nemzeti Kormány Debrecenben felállította a Honvédelmi Minisztériumot, melyen 1945. III. 3-án megalakították a Katona Politikai Osztályt több alosztállyal: Nyilvántartó alosztály (NYÍL), benne a rádiócsoporthírszerző alosztály, X (rejtjelző) alosztály.

Ez volt a háború utáni rádiófelderítés kezdete.

1947. II. 14-én a Katonapolitikai Osztályból megalakul a Katona Politikai Csoportfőnökség, ami a Budapest Nádor utca 9. szám alól átköltözött a Budapest Bartók Béla úti Hadik-laktanyába. Jelenleg ezt az objektumot a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat használja. A csoportfőnökség keretében felállították a Rádiófelderítő Osztályt, majd 50 fővel létrehozták a Rádiófelderítő Csoportfőnökséget (1953-tól Rádiófelderítő Szolgálat), ami 1995-ig tervezte, szervezte, vezette a tevékenységet.

A Rádiófelderítő Szolgálat vezetői a mindenkor felderítő csoportfőnök rádiófelderítő helyettesei voltak.¹⁷

A háborút követő újjáépítés, a hadsereg újjászervezését is jelentette. A hazatérő tisztekből, altisztekből álló mobil csoportokkal különböző vételkísérleteket hajtottak végre az ország területén. A Rádiófelderítő Osztály segítségével 1947. VIII. 1-én megalakult az 1. honvéd önálló rádiófelderítő század.

A mai napig 1947. VIII. 1-ét tarjuk a magyar katonai rádiófelderítés születésnapjának, véleményem szerint igaztalanul. Hiszen levéltári adatok szerint az első, önálló rádiófelderítő alakulat 1942. X. 1-ei hatállyal jött létre, igaz Nagyváradon, tehát a jelenlegi Magyarország területén kívül. 1943. X. 1-én, azonban már Budapest helyőrséggel működött egy másik rádió-felderítő alakulat is. Tehát nem 1947. VIII. 1. a rádiófelderítés születésnapja. Néhány évvel ezelőtt beszélgettem erről a

témáról a tavaly elhunyt VASS Jenő nyá. ezredessel. Visszaemlékezései alapján az önkényes dátumkijelölés 1975-ben történt meg, amikor megszületett az igény a fegyvernemek, szakcsapatok történetének tudományos igényű feldolgozására. A szocialista Magyar Néphadsereg egyszerűen nem fogadhatott el egy II. világháborús, tehát a HORTHY-korszakra visszanyúló eredetet, így döntöttek 1947 ügyéről. Talán egyszer eljön az idő ennek tényszerű és történetileg megalapozott felülvizsgálatára és az új dátum kijelölésére.¹⁸

Magyar rádiófelderítés 1947-1990

Egy évvel a megalakulása után a 1. honvéd önálló rádiófelderítő század már „éles” feladatokat hajtott végre kitelepülten Írottkőn (Kőszeg) és a Badacsony lejtőjén.

1948-ban a századot 1. önálló rádió-felderítő (RÁF) zászlóaljja szervezték át. Ekkoriban „örökölt” USA, német és cseksély számú magyar szaktechnikai eszköz állt rendelkezésre. **(VI.sz. melléklet)**

1949. III. 16-án az 1. RÁF zászlóaljból, — átszervezés és feltöltés után — felállították a 101. kiképző és felderítő-lehallgató-iránymérő RÁF zászlóaljat, melyet 1949-1953 között a 102. és 103. zászlóalj felállítása követett. Rendszerint a jogelőd szervezetből kikülönített alegység bázisán és részben annak technikai eszközeivel történtek valósították meg az új alakulatok létrehozását. A 103. zászlóalj kezdetben a Rádió-felderítő Szolgálat alárendeltségében működött, majd később átkerült az 5. Hadsereg (Székesfehérvár) alárendeltségébe és áttelepült Szombathely helyőrségbe.

A hidegháborús kihívásoknak megfelelően egymást érték az átszervezések, melyek a RÁF alegységeket sem hagyták érintetlenül.

1953-ban a 101., 102. és 103. RÁF zászlóalj összevonásával létrejön az első hadászati-hadműveleti RÁF egység, a 102. önálló rádió-felderítő ezred néven, Budapest helyőrségben a Budakeszi úti laktanyában. 1953-1954-ben JÁMBOR Gyula alezredes vezetésével megkezdődött a szaktisztek képzése a Híradó Tiszti Iskolán. Jelentősen javult a szaktechnikai eszközpark és megkezdődött a magyar felderítővevők széleskörű alkalmazása. Számos eszköz fejlesztése, mint például a R-1250M, amely SZÖNYI István ezredes nevéhez fűződik. **(VII.sz. melléklet)**

Az ezred — amely az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc eseményeiben nem vett részt — ebben a formában 1957-ig működött.

1957. II. 5-én a Budakeszi úti laktanyakomplexumban létrehozták a 3. önálló (hadászati) rádiófelderítő ezredet (MN2983), amely erőit és eszközeit tekintve megegyezett, szervezeti struktúrájával azonban lényegesen eltért az előd szervezettől, vagyis a 102. önálló (hadászati-hadműveleti) rádiófelderítő ezredtől.¹⁹

Az ezred 1983-ig hajtott végre szakmai teendőket, szoros együttműködésben a Varsói Szerződés tagállamainak fegyveres erőivel. Számos sikeresen végrehajtott feladat fűződik az ezred személyi állományához. Rendszeresen figyelemmel kísérték az Német Szövetségi Köztársaságban állomásozó Amerikai Egyesült Államok haderejének, valamint az olasz és az osztrák haderő tevékenységét, gyakorlatait.

1962-ben az ezred erői észlelték először, hogy az Atlanti-óceánon megnőtt a járőröző, atomfegyvereket hordozó B-52-esek létszáma, ami az Amerikai Egyesült Államok légierjének magasabb harckészültségbe történő helyezését, a készenlét fokozását jelentette a kubai rakétaválság idején.

Az ezrednél számos jól képzett tiszt és tiszthelyettes dolgozott. E mellett az alakulat elé kitűzött célok elérése érdekében a Vakok Intézetével kötött megállapodás kötöttek, amely alapján számos kitűnő és kifinomult képességű vak távírász segítette éveken át a munkájukat.

1962-ben létrejött a hadműveleti szintű rádiófelderítés. A hadászati rádiófelderítő ezred állományából vált ki a 2. RÁF zászlóalj, amely az MN2983/C fedőszámot viselve később a Budapesten a Hidász utcába költözött és felvette a MN5341 számot.²⁰

A Magyar Néphadseregben az 1967. esztendő jelentette az új felderítési nem kialakulásának kezdetét, amikor a Vezérkar Felderítő (2.) Csoportfőnöksége felállította a 26. önálló rádiótechnikai felderítő zászlóaljat (Keszthely).²¹

Ekkor jelent meg a felderítési nemek között az ELINT, amely a COMINT-tal egyetemben képetei a SIGINT-et a nemzetközi terminológiában.²²

1974-ben a 26. önálló rádiótechnikai felderítő zászlóalj a vezérkar alárendeltségéből a 3. önálló rádiófelderítő ezred szervezeti alárendeltségébe került, megszületett a „rádióelektronikai felderítő” terminológia. **(VIII.sz. melléklet)**

A hadműveleti-harcászati rádiófelderítés fénykorában az 5. hadsereg közvetlen alárendeltségében egy RÁF zászlóalj teljesített szolgálatot, később pedig valamennyi hadosztály állományában még egy-

egy RÁF századdal rendelkező felderítő zászlóaljat hoztak létre. Az első RÁF századot 1964-ben állították fel, melyet több is követett:

- 8. gépesített lövész hadosztály (MN4981) alárendeltségében a 42. felderítő zászlóalj (MN9027) kötelékében Újdörögd, majd Szombathely elhelyezéssel;
- 9. gépesített lövész hadosztály (MN7203) alárendeltségében az 54. felderítő zászlóalj (MN7842) kötelékében Kaposvár, majd Lenti elhelyezéssel;
- 11. harckocsizó hadosztály (MN2284) alárendeltségében a 74. felderítő zászlóalj (MN9550) kötelékében Tata, majd Győr elhelyezéssel;
- 7. gépesített lövész hadosztály (MN4127) alárendeltségében a 113. felderítő zászlóalj (MN1914) Kiskunfélegyháza elhelyezéssel.²³

Ebben az időszakban a magyar katonai rádiófelderítés — a vezérkar közvetlen alárendeltségében n működő — hadászati teendőket ellátó Budapesten disszlokáló 3. önálló RÁF ezredből és az 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó Szombathelyen állomásozó 2. önálló RÁF zászlóaljból, továbbá a hadosztályok felderítő zászlóaljainak RÁF századaiból állt. A hadászati, hadműveleti és harcászati RÁF tagozat jól kiegészítette egymást, kiképzésben, szakmai tevékenységben egyaránt kitűnően együttműködtek. **(IX.sz. melléklet)**

1983-ban a 3. önálló RÁF ezredet, 3. önálló RÁF dandárrá szervezték, az alakulat ekkor érte el szervezetét, létszámát és feladatrendszerét tekintve egyaránt történetének csúcspontját. A dandár 1990-től Magyar Honvédség Távközlési Kutató és Ellenőrző Intézet (TÁVKEI) néven folytatta tevékenységét.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény²⁴ hatálybalépését követően a TÁVKEI kivált a Magyar Honvédség kötelékéből és újjáalakult Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) néven, melynek integráns részét képezte a Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (RFI). 2012. I. 1-én a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala átalakult Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatná (KNBSZ). A KNBSZ részét képezi a Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság utódszervezete a Technikai Felderítő Igazgatóság, amelynek a szakmai feladatai harmonizálnak az elődszervezet tevékenységével.²⁵

A hadászati rádiófelderítést 1947-2013 között 16 vezető irányítása alatt állt.²⁶

A Magyar Néphadsereg, majd 1991-től a Magyar Honvédség hadműveleti szintű rádióelektronikai felderítése 1992. VIII. 1-vel szűnt meg, amikor az új honvédelmi koncepció következtében megalakultak az MH. elektronikai harc szervezetek. A Szombathelyen disszlokáló 2. önálló rádiófelderítő zászlóalj és a Békéscsabán állomásozó 63. önálló rádió és rádiótechnikai zavarózászlóalj összevonásával létrehozták Kiskunfélegyházán az 5. elektronikai harc ezredet. Ezzel párhuzamosan — a jugoszláv háború tapasztalatai alapján — felállították az elektronikai harc századokat Győrött, Egerben és Pécsen. Ezek az alegységeket 1996-1997-ben számolták fel, a technikai eszközeiket pedig Kiskunfélegyházára csoportosították. **(X.sz. melléklet)**

A Magyar Honvédség 5. „Kiskun” elektronikai harc ezredet 2001. VI. 30-án felszámolták. A magyar katonai rádiófelderítés szakmai mélypontját az Magyar Honvédség 24. felderítő zászlóalj Egerből Debrecenbe történő áttelepítése idején érte el, amikor az Magyar Honvédség szervezetében mindössze egy elektronikai hadviselésre alkalmas szakasz maradt.²⁷

Ma az egyetlen szárazföldi, szervezetszerű elektronikai hadviselés (rádiófelderítő) képesség a kötelékben lévő Magyar Honvédség 5/24 „Bornemissza Gergely” felderítő zászlóaljnál rendszeresített elektromos hadviselést végző század formájában létezik.

Jelenleg a magyar katonai rádiófelderítést a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat alárendeltségében működő, hadászati feladatokat ellátó, budapesti elhelyezésű Technikai Felderítő Igazgatóság kötelékében egy Debrecenben állomásozó, harcászati elektronikai hadviselést megvalósító század képezi.

Jegyzetek:

¹ SZUN CE

² JAKUS: 101-102.p.

³ POKORNY: IV. fejezet: A világháború.

⁴ Loc.cit.

⁵ Loc.cit.

⁶ POKORNY Hermann vezérezredes — összesen 20 — döntő többségében magas kitüntetésben részesült. Kitüntetéseit az Osztrák-Magyar Monarchiában, majd a két világháború közötti Magyar Királyságban, továbbá a II. világháború utáni Magyar Köztársaságban, végül pedig a Magyar Népköztársaságban kapta. A hazai kitüntetésekön kívül török, orosz, bolgár és porosz elismerésekben is részesült.

ZEIDLER

⁷ Az Evidenzbüro az Osztrák-Magyar Monarchia egyetlen felderítő szervezete volt, amely a haderő kötelékében, a vezérkar alárendeltségében működött.

PARÁDI ; PILCH: I.köt. 319-362.p. , II.köt. 11-21.p.

⁸ Ekkoriban a Honvédelmi Minisztérium VI. Csoportfőnöksége volt a rejtett Honvéd Vezérkar, ami ebben a formában 1932-ig működött. A VI/2. osztály volt felelős a hírszerzésért és kémelhárításért. 1932-ben GÖMBÖS Gyula parancsára a VI. Csoportfőnökség 2. osztályából szervezték meg a VKF 2. osztályt. Ez a hadrendi elnevezés végigkísérte a magyar katonai hírszerzés történetét, egészen a Honvéd Vezérkar Katonai Felderítő Hivatal 1990-es felállításáig.

⁹ POKORNY Hermann visszaemlékezései alapján megállapítható, hogy el lehetett kerülni a hadsereg teljes mozgósítását a „budaörsi ütközetként” elhíresült esemény kapcsán, amikor jelentette, hogy nem kell tartani a kis- antant támadásától, és IV. Károlyt a vártól kisebb erők támogatják.

POKORNY : op.cit. : VI. fejezet: A vezérkarban, csapatszolgálatban.

¹⁰ „A Magyar Királyi Vámórség 1921. VIII. 25 – 1932. X. 1. működött a pénzügyi tárca látszólagos felügyeletével. A valóságban azonban — az ország védelmi képességének elősegítése céljából, a határőrizeti legális feladatkör rejtésében — a testület fedésében katonai erőket csoportosítottak a határra. A Szövetségi Katonai Ellenőrző Bizottság magyarországi tevékenységének beszüntetése után, 1927-től a Magyar Királyi Honvédség gyalogezredeinek 1/3-a a Magyar Királyi Vámórség rejtésében a határok mentén diszlokált. A Magyar Királyi Vámórség élén a vámórség vezérfelügyelője állt, tevékenységét a Vámőr Főparancsnokság segítette. A testület 7 kerületből állt: Budapest, Győr, Szombathely, Kaposvár, Szeged, Debrecen és Miskolc székhellyel. A vámőr kerületek székhelyeivel és határszakaszaival. A vámőr kerületek alárendeltségeibe a vámőr szakaszok tartoztak, összesen 54 szakasz. A vámőr szakaszok pedig a vámőr őrsöket irányították, amelyek a testület legkisebb szervezeti egységeit alkották. Összességében 153 vámőr őrs működött. A Magyar Királyi vámórség személyi állományának a létszáma — a szervezet rejtésében működő honvédekre nélkül — 4500 fő körüli volt. A bujtatott honvéd ezredek honvédségi egyenruhát és rangot viseltek, a honvédségnél rendszeresített haditechnikával rendelkeztek. A Magyar Királyi Vámórség önálló egyenruhával és rendfokozati rendszerrel, valamint csupán kézi lőfegyverekkel rendelkezett. A testület legénységi állományát úgynevezett kényszerborzolás (sorozás) útján biztosították. A vámőri rangoknak a katonai rangrendszerben volt párhuzamos megfelelője. A Magyar Királyi Vámórséghez helyezett katonák a katonai rangjuknak megfelelő vámőri rangot kaptak és visszahelyezésük alkalmával azt a katonai rangot kapták, amilyen rangot a vámórségnél elértek, illetve annak megfelelő katonai rangot. A vámórség személyi állomány ugyan hivatalosan a pénzügyi tárcához tartozott, a valóságban azonban — bujtatott módon, a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományához hasonlóan a honvédelmi tárca diszponált a személyügyi témák felett.”

ZEIDLER : op.cit. : 62.p.

¹¹ A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság Pest megyében a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította sírját. (Gödöllő, Dózsa György úti temető Parcella: Bal II. Sor:6 Sír:13-17 Név: POKORNY Hermann vezérezredes.)

¹² 1927. III. 31. Az Antant hatalmak megszüntették a Szövetségi Katonai Ellenőrző Bizottság magyarországi működését.

¹³ DÉKÁNY — SZÖNYI: 8-10.p.

¹⁴ Az átszervezésre a 42/1942.HM.intézkedésben foglaltak szerint kerül sor.

BAJNAI: 48.p.

¹⁵ SS = Schutzstaffel [Védőosztály] a Német Nemzetiszocialista Munkáspárt katonai és védelmi szervezete volt. Az SS 1925-től 1945-ig működött. Az SS nem csak rendfenntartó testületként működött, hanem a II. világháború hadműveleteiben is részt vett. Az SS önálló rendfokozati rendszerrel rendelkezett.

SS rendfokozatok:

- Sturmmann	=	közlegény
- Rottenführer	=	örvezető
- Unterscharführer	=	tizedes
- Scharführer	=	szakaszvezető
- Oberscharführer	=	őrmester
- Hauptscharführer	=	törzsőrmester
- Sturmcharführer	=	főtörzsőrmester
- Untersturmführer	=	hadnagy
- Obersturmführer	=	főhadnagy
- Hauptsturmführer	=	százados
- Sturmbannführer	=	őrnagy
- Obersturmmannführer	=	alezredes
- Standartenführer	=	ezredes
- Oberführer	=	ezredes és dandártábornok
- Brigadeführer	=	dandártábornok
- Gruppenführer	=	vezérezredes
- Oberstgruppenführer	=	tábornagy

¹⁶ A m. kir. honvédelmi miniszter 1943. XII. 20-án kiadott – minősítési jogosultság megállapítására vonatkozó – utasításából kiderül, hogy a hadművelleti rendeltetésű 101. ráf. zlj. a IX. hadtest közvetlen alárendeltségébe tartozott. A hadtestet az erdélyi terület visszacsatolásakor állították fel és parancsnoksága akkor Kolozsvárott állomásozott. 1944. IV. 15-én még ott volt. A 101. ráf. zászlóalj akkor Nagyváradon állomásozott.

BAJNAI: op.cit. 49.p.

¹⁷ A Rádiófelderítő Szolgálat vezetői

- LEHOCZKY András alez.
- KAPCSOS Zoltán ezds.
- PÁSZKA Géza ezds.
- Dr SCHNEIDER Pál ezds.
- FLISZÁR László ezds.
- LAKATOS József ezds.

- FEKETE Flórián ezds.
- GYENES István ezds.

VÁRHEGYI: A magyar rádiófelderítés működése a hidegháború éveiben. 56-57.p.

¹⁸ Az MK Katonai Felderítő Hivatalban (jelenleg Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat) megtalálható egykori, hiteles és eredeti dokumentum igazolja, hogy 1974-ben LAKATOS József ezredes, a 3. önálló rádiófelderítő ezred parancsnoka kérvényezte a jogelőd szervezet megállapítását, annak megalakulási időpontjával együtt. PÁSZKA Géza ezredes, az előjáró MNVK 2. Csoportfőnökség, csoportfőnök első helyettese válaszolt a felterjesztésre. E szerint a 15 000/1947.HM.r. hatályát 1947. VI. 23-át kell a jogelőd szervezet megalakulása időpontjának tekinteni.

¹⁹ VÁRHEGYI: A magyar katonai rádióelektronikai felderítés története 1945-1990. : 210.p.

²⁰ Később Szombathelyre diszlokált és 1992-ben szűnt meg, a Magyar Honvédség Elektronikai Hadviselési koncepciójának megszületésekor.

²¹ CZUTH: 83.p.

²² ELINT = Electronic Intelligence (rádiótechnikai felderítés)
 COMINT = Communication Intelligence (rádiófelderítés)
 SIGINT = Signals Intelligence (rádióelektronikai felderítés)

²³ HEKLI: 124.p.

²⁴ 1995/CXXV.tv.

²⁵ BODA: 316.p.

²⁶ A magyar hadászati rádiófelderítés vezetői 1947-1913 között időrendi sorrendben: 1. DETREKŐI Emil őrnagy, 2. GYURICZA Imre alezredes, 3. KAPCSOS Zoltán őrnagy, 4. TÓTH Gyula őrnagy, 5. GYURICZA Imre alezredes, 6. KAPÁS Pál alezredes, 7. KAPCSOS Zoltán alezredes, 8. dr. DEMETER György alezredes, 9. LAKATOS József ezredes, 10. LUKÁCS László ezredes, 11. IHÁSZ Dezső ezredes, 12. JAKAB József ezredes, 13. GYENES István műszaki ezredes, 14. PÁSZKA Tibor műszaki ezredes, 15. SERES Antal műszaki ezredes, 16. BALOGH Péter műszaki ezredes.

²⁷ „Az Elektronikai hadviselés egy olyan katonai tevékenység, amely magában foglalja az elektromágneses tér és az irányított energia felhasználását abból a célból, hogy ellenőrizze az elektromágneses spektrumot és támadást hajthasson végre az ellenség ellen. Felosztása: elektronikai támogatás, elektronikai támadás és elektronikai védelem.” Az elektronikai támogatás, tevékenységében, módszereiben, alapvető céljaiban harcászati szinten, azonos a rádiófelderítéssel.

Az FM 3-36 Electronic Warfare Overview (25 February 2009) 1-5 és a JP 3-13.1 dokumentum NATO dokumentum alapján:

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

- DÉKÁNY — SZÖNYI — DÉKÁNY István — SZÖNYI István: *A magyar katonai rádiófelderítés története*. Budapest, 2009, Zrínyi Kiadó. 110 p. HU-ISBN 978 963 32 7465 1
- PILCH — PILCH Jenő: *A hírszerzés és kémkedés története*. Budapest, 1936, Franklin. I.köt. 367 p. II.köt. 402 p. III.köt. 386 p.
- POKORNY — POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző*. Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Reál - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.
- SZUN CE — SZUN CE (Ping Fa): *A hadviselés törvényei*. Ford.: TÖKEI Ferenc. Budapest, 1938, Balassi. 118 p. HU-ISBN 963 50 6194 3. /Kínai-magyar könyvek, 5./ HU-ISSN 1218-6600.
 Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus dokumentum Központ Magyar Elektronikus könyvtár.

Világhálón:

<http://www.mek.oszk.hu/01300/01345/01345.htm>

Letöltés ideje: 2013. X. 15.

TANULMÁNYOK

- BAJNAI — BAJNAI Gusztáv: A magyar rádiófelderítés kialakulása és működése a kezdetektől a második világháború végéig. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 37-52.p. HU-ISSN 1588-242X.
- BODA — BODA József: Nemzetbiztonsági szolgálatok 2010 után. 307-344.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei*. Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.
- CZUTH — CZUTH László: A rádiótechnikai felderítés(ELINT). *Felderítő Szemle*, VI.évf., Emlékszám, 83-120.p. HU-ISSN 1588-242X.
- HEKLI — HEKLI László: A harcászati és a hadműveleti rádióelektronikai felderítés története. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 121-160.p. HU-ISSN 1588-242X.
- JAKUS — JAKUS János: A magyar rádió- és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai 1990-ig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 101-110.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI — PARÁDI József: Az Evidenzbüro. 33-54.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei*. Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.

- VÁRHEGYI: A magyar rádiófelderítés működése a hidegháború éveiben. — VÁRHEGYI István: A magyar rádiófelderítés működése a hidegháború éveiben. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 53-82.p. HU-ISSN 1588-242X.
- VÁRHEGYI: A magyar katonai rádióelektronikai felderítés története 1945-1990. — VÁRHEGYI István: A magyar katonai rádióelektronikai felderítés története 1945-1990. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 181-198.p. HU-ISSN 1588-242X.
- ZEIDLER — ZEIDLER Sándor: *Pokorny Hermann vezérezredes kitüntetései és ami mögötte van*. 55-100.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei*. Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.

JOGSZABÁLYOK

- 1995/CXXV.tv. — 1995/CXXV.tv. a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Rádióhallgatás az orosz fronton.
- II.sz. melléklet
POKORNY Hermann rádióhallgató szolgálatának munkatársai.
- III.sz. melléklet
POKORNY Hermann őrnagyként 1917-ben.
- IV.sz. melléklet
POKORNY Hermann életútjának főbb állomásai.
- V.sz. melléklet
Wilhelm HÖTTL Hauptsturmführer (1935-ben).
- VI.sz. melléklet
A Halicopters SX 42 vevőkészüléket a magyar rádió-felderítés Rv-200 modellként használta 1947-1950 között.
- VII.sz. melléklet
R-1250 rádióvevő.
- VIII.sz. melléklet
Egy szovjet SzDR- 2M típusú rádiótechnikai felderítő berendezés.
- IX.sz. melléklet
Magyar gyártmányú REV-251 rövidhullámú felderítővevők.
- X.sz. melléklet
VU-141 URH RÁF állomások telepítve.

I.sz. melléklet

Rádióhallgatás az orosz fronton.

Forrás ! POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző*. Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Reál - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 9267 03 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

Világhálón: <http://www.mek.oszk.hu/02000/02095/html/images/f5.jpg>

Letöltés ideje: 2013. X. 10.

Pokorny Hermann rádióhallgató szolgálatának munkatársai.

Forrás ! POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Réal - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 9267 03 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

Világhálón: <http://www.mek.oszk.hu/02000/02095/html/images/f4.jpg>

Letöltés ideje: 2013. X. 10.

POKORNY Hermann őrnagyként 1917-ben.

Forrás ! POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Réal - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 9267 03 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

Világhálón: <http://www.mek.oszk.hu/02000/02095/html/images/f52.jpg>

Letöltés ideje: 2013. X. 8.

POKORNY Hermann életútjának főbb állomásai.

1897. augusztus 20.	Bécs, k. k. Landwehr hadapródiskola
1900. augusztus 18.	Felavartás után bécsi k. k. Landwehr gyalogezred
1900-1903.	Hütteldorf, bécsi k. k. 1. Landwehr gyalogezred III. zlj. 9. sz.
1903-1904.	Bécs, főtiszti tanfolyam
1904-1906.	Bécs, Hadiiskola
1906. október	Graz, k. k. 43. Landwehr dandár
1909 ősze	Graz, III. hadtestparancsnokság
1909. szeptember-október	Bulgária
1910. március	Bécs, Instruktionsbüro des Generalstabes
1913. február-november	Oroszország
1914. augusztus	Teschen, hadsereg-főparancsnokság
1914. szeptember-1916. március	rádiólehallgatás a k. u. k. 2., 3., 4. és a Mackensen hadseregparancsnokságnál
1916. augusztus	k. k. 26. Landwehr gyalogezred
1917. november-1918. március	Breszt-Litovszk, fegyverszüneti delegáció
1918. november	Bécs, magyar szolgálatban
1920. április-július	Debrecen, vasi gyalogezred debreceni zlj.
1920. július-október	Krím, Vrangel-hadsereg
1920. november-1925. április	VKF Nyilvántartó iroda, "X" csoport
1925. április-november	Szeged, vegyesdandár
1925. december	Budapest, VKF "B" csoport
1926. április-1928. október	Budapest, Budapesti Vámörkerület
1930. május-1934. május	Miskolc, VII. vegyesdandár
1935. május	nyugdíjazás
1945. január-február	Heves, Rogyin Jakovlevics Malinovszkij marsall főparancsnoksága
1945. február-1949. február	Budapest, Külügyminisztérium
1949. február	végleges nyugdíjazás

Forrás ! POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Reál - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 9267 03 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

Wilhelm HÖTTL Hauptsturmführer (1935-ben)

Forrás ! Forrás: <http://www.holocaustresearchproject.org/nazioccupation/images/hoettl.JPG>
 Letöltés ideje: 2013. X. 21.

**A Hallicrafters SX 42 vevőkészüléket a magyar rádió-felderítés
Rv-200 modellként használta 1947-1950 között**

A képen látható Hallicrafters SX-42 típusú vevőkészüléket az 1947-1950-es évek között a honvédségen belül a rádiófelderítés (RÁF) használta. A II. vh. után az osztrák ELTZ, a magyar Zelenka vevőkészülékei mellett az angol Redifon (R-50), a BC-342, BC-348 a BC431 (USA) Ediston és Rhode Schwarz kommunikációs vevőkészülékeit alkalmazták.

Forrás ! <http://www.radiomuseum.hu/sx42.html>

Letöltés ideje: 2013. X. 22.

R-1250 rádióvevő

ML 400-as vevőt 1963-ig használták, de egyre fontosabbá vált a frekvenciapontosság és a stabilitás. 1960-1961-ben elkezdték tervezni az R-1250-es szintéteres vevőkészüléket. A készülék nagyon jól sikerült, az egyik legjobb rövidhullámú készülék lett, stabil volt, minden akkor ismert üzemmódban használható volt. A nagy stabilitást és pontosságot a szintéterben alkalmazott kvarckristály termosztátba helyezésével érték el. A készülék hasonlít az orosz R-250-re. Ezek a készülékek a rádióamatőrök körében még ma is népszerűek.

Forrás ! <http://www.radiomuseum.hu/ml1250.html>

Letöltés ideje: 2013. X. 10.

Egy szovjet SzDR- 2M típusú rádiótechnikai felderítő berendezés

Az SzDR 2M rádiótechnikai felderítő berendezést a magyar rádióelektronikai felderítés széleskörűen használta egészen 2003-ig. A kép forrása: Lencsés Károly: A magyar rádiófelderítők a Földközi-tengert figyelték.

Forrás! <http://www.nol.hu/archivum/archiv-403485>

Letöltés ideje : 2012.10.12.

Magyar gyártmányú R-251 rövidhullámú felderítővevők.

Forrás !

http://www.militaermuseum-anhalt.de/index.php?option=com_rsgallery2&page=inline&id=59&Itemid=54

Letöltés ideje : 2013. X. 24.

VU-141 URH RÁF állomások telepítve

A Magyar Néphadseregben 1976-ban rendszeresítették a VU-141 M/CS URH rádiórelé lehallgató állomásokat.

Forrás ! <http://www.vogl-dessau.de/UKW.htm>

Az ejtőernyő fogalma Magyarországon már a XVII. század elején felbukkant. Az első ejtőernyőzést érintő — magyar vonatkozásúnak tekinthető — feljegyzés az 1600-as évek elejéről származik, és VERANCISIS Fausztus veszprémi várkapitány nevéhez fűződik, aki 1616-ban adta ki találmányai összegyűjtött kötetét „*Machiane Nove*” [Új gépek] címmel. A leírt találmányok között a 38. A Homo Volaus [repülő ember] című táblakép magyarázat, először határozza meg a gyakorlatban is használható ejtőernyő lényegét.¹

Az első világháború éveiben az Osztrák-Magyar Monarchia véderejének repülőcsapatainál — amelyekben magyar egységek is szolgáltak² — az ejtőernyő használata csak esetleges volt. A nagyarányú veszteségek miatt a katonai parancsnokság először a léghajós /kötött ballonos/ alakulatoknál látta szükségyszerűnek az ejtőernyő rendszeresítését. 1917-től kezdve viszont már a repülőgépek személyzeténél is sor került az ejtőernyő alkalmazására.

Mint azt POPPE Kornél léghajós százados³ későbbi feleségének az olasz frontról írt leveléből tudjuk 1917 végén a ballon alakulatok mentőernyőit modernebbre, korszerűbbre cserélték, amit ő 1918. I. 16-án ki is próbált.⁴

1918-ban a német Heinecke üzem felhívást adott ki egy új tervezésű és gyártású, úgynevezett „tubusos ejtőernyő” kipróbálására (a zsinórok a gép egyik oldalán voltak felvezetve a pilóta hevederéhez, míg az ejtőernyő kupola a menetiránynak háttal, a gép törzse alá szerelt csőbe volt bedugva). Az ugrás végrehajtására sokáig senki nem jelentkezett, míg végül vitéz BOKSAY Antal repülő megfigyelő hadnagy vállalkozott a kísérletre. A magyar tiszt 1918. III. 23-án a dél tiroli Pergine repülőterén sikeres ugrást hajtott végre, a tubusos ejtőernyővel.

Az 1918. XI. 11-én megkötött fegyverszünet az I. világháború végét jelentette az Antant hatalmak győzelmével. Az ezt követő trianoni békediktátumot 1921. VII. 26-án ratifikálták, amelynek vonatkozó kitétele értelmében hazánk területén életbe lépett a repülési, illetve repülőgép építési tilalom.⁵ Ez eredetileg hat hónapra szólt, de a felkutatási, számbavételi és megsemmisítési munkálatok igen lassan haladtak. Ezért a tilalmat 1922-ig több szakaszban is meghosszabbították. Később a párizsi egyezmény a repülősporthat szabaddá tette a technikai korlátozások alól, de megtiltotta annak közpénzekkel való támogatását.

A néhai WINKLER László repülő történész jóvoltából a közelmúltban került elő egy fontos korabeli ejtőernyős dokumentum. A fénykép 1919. XI. 19-én megörökítette a Mátyásföldön híradó katonaként szolgáló ÜVEGES József tizedes vakmerőségét.⁶ A bátor katona egy kétüléses Phonix C-1 repülőgépből egy „Wimpasiring” típusú ejtőernyővel sikeres ugrást hajtott végre.

1937. VII. 12.-én Mátyásföldön — az első Nemzetközi Légi Mentésügyi Konferencia keretén belül — négy fős személyzetet és kórház-felszerelést dobtak le ejtőernyővel. A bemutatóugrás résztvevői dr. LEHÓCZKY Béla honvéd főorvos, HÍDVÉGI Géza egészségügyi katona, valamint MEDVECZKY Gabriella és TATÁR Margit ápolónők voltak, akik az első magyar női ejtőernyős ugrást hajtották végre.

Ugyancsak az 1937. VI. 20-ai repülőnapon, — amikor a budaörsi repülőteret ünnepélyesen megnyitották — csoportos ejtőernyős ugrásra került sor. A titkos légierő harminc önként vállalkozó repülőtisztje a közeli, tétényi fennsíkra ugrott. A három kötelékben repülő forgalmi JU-52-es gépekből ugrottak ki az ejtőernyősök. A pilóták TÍMÁR Gyula felügyelő, KNIDI Ádám főellenőr és MOLNÁR János ellenőr voltak. Az ugrók közé tartoztak az ejtőernyőzés történetéből ismert THELBISZ Lóránd, BENE László, MÉSZÖLY Lóránt pilóták. Az ugrásokat az erős szélben elsodródva, s nagyrészt a kamaraerdei szőlőskertekben földet érve, néhány bokaficam árán, sikerrel hajtották végre.⁷

Megállapítható tehát, hogy az ejtőernyőt először hazánkban is a légierő alakulatainál rendszeresítették.

A magyar katonai ejtőernyőzés kialakulása fejlődése a második világháború végéig

Első ízben, 1936-ban merült fel az a javaslat a LÜH* részéről, hogy a MH*-ban olyan különleges alakulatot kell szervezni, amely ejtőernyővel képes elérni a kijelölt hadműveleti területet.

A katonai vezetés tervei alapján 1937-ben — Győrben a II. hadtest 4. gyalogos ezredének III. zászlóalja keretében — 84 fővel akarták létrehozni az első magyar katonai ejtőernyős alegységet, ez azonban csak terv maradt.

1938-ban Németország és Csehszlovákia között, a helyzet, pattanásig feszült. HITLER Adolf német kancellár felszólította DARÁNYI Kálmán magyar miniszterelnököt, hogy Magyarország készüljön fel a fegyveres konfliktusra. A magyar katonai vezetés elképzelése az volt, hogy, egy szabotázs feladatok végrehajtására képes diverzáns alegységet készít fel erre a feladatra. A sikeres akció végrehajtása érdekében,

* Glosszárium

„Testnevelési szaktanfolyam” fedőnévvel 28 főt számláló keret alakult meg Szentendrén, a Vasút és Híd-építő Zászlóalj laktanyájában, 1938. V. 3-án. Ez a csoport, teljes körű diverzáns kiképzésben részesült, majd júliusban Pápára települt. Kiképzésük szabotázs akciók végrehajtásából, illetve ejtőernyős ugrásból állt. Ez utóbbi nagy problémája az volt, hogy kevés ernyő állt a rendelkezésükre, és ezek sem voltak egységesek, más típusúak voltak. Az ugrásokat Caproni Ca-101-es könnyűbombázó repülőgépből 800 méterről, bekötve, hármas csoportokban hajtották végre, tartalékernyő nélkül. Öltözetük nyári repülő-overallból, haubéből (bőr sapka) és közönséges tornacipőből állt. Nem csoda hát, hogy az első 10 ugrás végrehajtása során heten estek ki a csoportból váll és térd ficammal, bokarándulással és töréssel. A kiképzést augusztus végén fejezték be, azonban bevetésükre nem került sor. Ez volt az első konkrét katonai ejtőernyős kiképzés a Magyar Királyi Honvédség történetében.⁸

1938. VIII. 25-én vonult be Szombathelyre a kiválasztott katonai ejtőernyős kísérleti keret 7 fővel, vitéz BERTALAN Árpád árkász százados vezetésével. Az első ugrásokra 1938. IX. 2-án került sor. Tehát hivatalosan 75 évvel ezelőtt 1938. IX. 11-én jött létre az ejtőernyős kiképző keret, amikor a még hiányzó húszt fő is megérkezett. Első ugrásaikat szeptember 20-án hajtották végre.⁹

1939. januárjában megszületett — a HEHS Ákos főmérnök nevével fémjelzett, illetve a kollektívája által tervezett és készített — H-39 típusú magyar ejtőernyő-család. 1939. január második felében készültek el a magyar ernyők a BERTALAN százados által igényelt változtatásokkal, a mintapéldány 10 dobópróbán ment keresztül. BERTALAN jelenlétében még hét próbadobást végeztek, majd BERTALAN szds. próbálta ki az ejtőernyőt, melynek során 800 majd 500 méter magasról ugrott. A tervezőnek BERTALAN gratulált, elégedett volt a gyártással.¹⁰

Az első magyar katonai ejtőernyős alakulat 1. Magyar Királyi Ejtőernyős Század névvel 1939. X. 1-én alakult.

1940. augusztusnak utolsó napjaiban a bevonult újoncokból létrehozták a 3. ejtőernyős századot, és így megalakult az ejtőernyős zászlóalj. Az egység 1940 szeptemberében részt vett az erdélyi bevonulásban, valamint a nagyváradi díszszemlén is.¹¹

1940. VIII. 1-jével a HM* a ML* parancsnoksága alá rendelte az ejtőernyős zászlóaljat.¹²

1941. IV. 12-én a Bácska elleni támadásban feladatot kapott a zászlóalj is. Az eredeti terv szerint öt géppel, két hullámban kellett volna 100 ejtőernyőst ledobni a Ferenc-csatorna hídjának közelében. Az egyik gép motorhiba miatt már fel sem tudott szállni Pápán. A vezérgép, amelyen a gépszemélyzettel együtt 30 fő tartózkodott, köztük a zászlóalj parancsnoka is, a felszállás után Veszprém térségében lezuhant, 25 fő meghalt.¹³ A tervezett ejtőernyős bevetést így három géppel, hajtották végre a később legendává vált KISS Zoltán hfdgy. parancsnoksága alatt.

Az 1941. V. 9-én kelt kormányzói elhatározás szerint az ejtőernyős alakulat megnevezése 1941. VI. 1-től „Vitéz BERTALAN Árpád Magyar Királyi 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj”-ra változott, majd 1941. V. 25-én ünnepélyes keretek között csapatzászlót adományozására került sor.¹⁴

1941. VII. 5-én került sor az alakulat második ejtőernyős bevetésére. Az ejtőernyős zászlóalj egy része Debrecenbe települt majd onnan bevetésre. Kolomeától 46 km-re délre dobtak le 19 fém ellátó tartályt és 31 csomagot teherernyővel, az utánpótlási problémákkal küzdő 1. Hegyivadász Dandár számára. A bevetés parancsnoka GODÓ Ferenc hdgy. volt és 9 ejtőernyős katona ugrott még ki vele, a tartályok célba juttatásáig.¹⁵

1942. V. 25-én Pápán felvette a „Vitéz BERTALAN Árpád Magyar Királyi 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj” nevet.¹⁶

A katonai ejtőernyős egység fejlesztése érdekében a csapatoknál folytatott toborzás mellett figyelmet fordítottak az 1940-es években a levante szervezetekben megkezdett ejtőernyős kiképzésre is. A kiképzés elősegítésére ugrótornyot is építettek.

A levante intézményen belül lényegében ugyanazt az ejtőernyős kiképzést kapták, mint a hadseregben, azzal a különbséggel, hogy ugrást csak ugrótornyból hajthattak végre.

1944. nyarán hozták létre a II. Honvéd Ejtőernyős Zászlóaljat, amely azonban ejtőernyős kiképzésben nem részesült, így nyilvánvaló, hogy csak nevében volt ejtőernyős. A tiszteket és a tiszthelyetteseket, hogy harci tapasztalatokra is szert tehessenek, három hónapos frontszolgálatra vezényelték a szovjet frontra.

Ezután az I. és II. zászlóaljat kiemelték a légierők kötelékéből, és belőlük hozták létre az „I. Ejtőernyős Gránátos Ezred”-et, amelyet besoroltak őket az 1944. X. 12-én felállított „Szent László Hadosztály”-ba, melynek parancsnokává azt a SZÜGYI Zoltán vezérőrnagyot nevezték ki, aki korábban az ejtőernyős zászlóalj parancsnoka is volt.¹⁷

* Glosszárium

1944. őszén az ejtőernyős egységek közönséges gyalogosként hat komoly ütközetben vettek részt. Az ezredből 400-500 főt az ősszel bevonuló újoncok megfelelő kiképzése érdekében Pápán hagytak POKORNY őrnagy parancsnoksága alatt, a többiek pedig — mintegy 1200 főt — MOLNÁR Lajos százados vezetésével vasúton Kárpátaljára szállították. Itt a harcokban igen súlyos veszteségeket szenvedtek el.

A Pápán maradtak egy részét Nagyváradnál vetették be a támadó szovjet csapatok ellen, akik szintén súlyos véráldozatokat hoztak.

A későbbiek során az ejtőernyős alakulatokat a Budapest környéki és a Garam menti majd a dunántúli harcokba vetették be, amelyek során felőrölték és megsemmisültek.¹⁸

1944 őszén megalakult a „101. Fővezérési Különleges Robbantó Zászlóalj”, melynek első bevetésére 1944. IX. 14-én Dél-Erdélyben került sor a kiképzett pápai ejtőernyősök részvételével. A legjelentősebb bevetést 1945. III. 17-én Szeged-Sővényháza térségben hajtották végre, amikor két lépcsőben 10 főt dobtak le azzal a céllal, hogy a Bécs irányába induló szovjet támadás megnehezítésére három tiszai átkelőhely ellen hajtsanak végre robbantó vállalkozást. Szinte mindnyájukat elfogták, illetve néhányuk sorsa ismeretlen.¹⁹

Sok, komoly következményekkel járó bírálat érte Magyarországot ejtőernyős vonatkozásban is, mivel az ejtőernyős zászlóalj lényegében a szövetségesek elleni hadműveletekben vett részt és semmisült meg. A szövetségesek katonai szakírói nem figyeltek fel arra a tényre, hogy a szövetségesek oldalán, jelentős részben a Szovjetunióban, több ezer magyar személy vett részt a fasiszmus elleni harcokban. Csupán a partizánmozgalom ukrán törzse által szervezett partizániskolát több mint 170 magyar partizán végezte el, akik 11 csoportban kerültek bevetésre. A harci cselekményeik helyszínén 1944 őszére a létszámuk már meghaladta a több száz főt.²⁰

A magyar katonai ellenállás a Szövetségesek támogatásával, alapvetően a harcok közeledtével 1944-ben alakult ki. Ebben vettek részt az angolok, amerikaiak és a szovjetek által kiképzett és bevetett ellenálló és ejtőernyős partizán csoportok. Ezzel szemben viszont a II. világháború során a magyar katonai vezetés a magyar haderő részét képező ejtőernyős alakulat személyi állományát kizárólag gyalogosként alkalmazta. A fejezet összefoglalásaként megállapíthatjuk, hogy a háború során a katonai felső vezetés az ejtőernyősöket kizárólag gyalogságként alkalmazta.

A magyar katonai ejtőernyőzés 1945-től a rendszerváltásig

A második világháború befejezése után 1945-től 1948-ig nem volt a hadrendben ejtőernyős alakulat. Az 1948-ban elhatározott nagyarányú haderőfejlesztés keretén belül a Honvéd Vezérkar akkori főnöke, SÓLYOM László altábornagy szükségesnek látta az ejtőernyős fegyvernem újjászervezését és ezért ejtőernyős kiképzőkeret felállítását rendelte el.

Az alakulat magját a mátyásföldi repülőtéren létrehozott kiképzőkeret jelentette, amely kezdetben 4 fő tisztből és 16 tiszthelyettesből állt. A kiképzőkeret tagjai a korábbi pápai ejtőernyős alakulat tagjaiból kerültek ki.

1948. X. 1-én Szolnokon a kiképzőkeretből és az időközben bevonultatott legénységi állományból 120 fővel alakult az „I. Honvéd Önálló Ejtőernyősszázad”, szintén a légierő keretein belül. A század parancsnoka GODÓ Ferenc főhadnagy, helyettese SÁRAY Bertalan főhadnagy (volt pápai ejtőernyősök) lettek. A század ejtőernyős lövészsorozat volt, alapvetően szovjet fegyverekkel, PD-6 ejtőernyőkkel felszerelve. Fő feladatuk egyfelől az ejtőernyős alakulatokra jellemző kiképzési tematika kidolgozása, melynek alkalmazásával a kiképzés folytatása és a tisztjes képzés beindítása volt, másfelől az akkor már tervezési stádiumban lévő I. Honvéd Önálló Ejtőernyős Zászlóalj megalakításához a feltételek megteremtése, egy új típusú szervezet alapjainak lerakása volt.²¹ Ezt az időszakot tekinthetjük a magyar katonai ejtőernyős második szakasza kezdetének.

1948. november elején a század új parancsnokává KISS Zoltán századost nevezték ki, aki szintén a régi pápai ejtőernyős tisztek közé tartozott és a századnál a szakma legjobb ismerője volt.

A MH* „KLAPKA” fedőnevű szervezési feladatrendszer keretein belül a légierő alárendeltségében az ejtőernyős század bázisán 1949. III. 1. – 1949. IX. 30. között megalakult a Magyar Honvédség „I. Honvéd Önálló Ejtőernyős Zászlóalj” Szolnokon. A zászlóalj szervezetét egy ejtőernyős lövészsorozat, egy nehéz fegyveres század — aknavető, páncéltörő és géppuskás szakaszokkal —, műszaki szakasz, szállítószakasz, valamint híradó szakasz képezték. A zászlóalj fő feladata, a 1949. IX. 30-ai készenlét elérése és a folyamatos kiképzés mellett a május 1-ei díszszemlére való felkészülés és az azon való részvétel volt.

1949. szeptember végére elkészült a tapolcai repülőtér újjáépítése és a zászlóaljat Szolnokról áttelepítették Tapolcára, ahol az ejtőernyős zászlóalj az új ezred első zászlóalja lett.

* Glosszárium

1950. nyarán, Tapolcán SÁRAY Bertalan főhadnagy²² vezetésével létrehozták az „Ejtőernyős Kiképző Iskolát”. A kiképzésben a fő hangsúlyt az ejtőernyős ugrásra való felkészítésre, a lövészetre, a híradó eszközök kezelésére és az egyszerűbb robbantások elvégzésére helyezték. A kiképzéshez Li-2-es repülőgépeket kapott az alakulat.

A kiképzés során a zuhanó ugrásokat a szovjet típusú PD-6-os ejtőernyőkkel végezték. A PD-6-os ejtőernyőket az ötvenes évek elején szintén Székesfehérváron alakították át a magyar igényeknek megfelelően. Az új magyar változat a GYE.54.M.k. típusjelet kapta.

A bekötött ugrásokhoz pedig a Budapesti Rendőr-főkapitányság egyik raktárában őrzött 500 db, zöld színű amerikai katonai feleslegből beszerzett T-7 típusú nylon kupolákból — melyek zsinórzata és hevederzete hiányzott — a Székesfehérvári Ejtőernyő-készítő és Javító Műhelyben átalakított ejtőernyőket használtak. A kupolákat újraszínórozták, új hevederekkel látták el, új tokot és nyitási szerkezettel alakították ki, amellyel 1949-ben készültek el és így a 49.M.gye. gyakorló ejtőernyő nevet kapta, amellyel az ejtőernyős zászlóalj kivül a sportejtőernyőzésben és sportrepülésben is széles körben használtak.²³

Az 1951-es év, számos változást hozott a MH* életében. Ilyen volt például, hogy 1951. VI. 1-től a megnevezés Magyar Honvédségről Magyar Néphadseregére változott, 1951. XI. 1-től pedig a „bajtárs” helyett „elvtárs” lett a megszólítás, a haderő létszáma ekkor már meghaladta a 115 ezer főt.

A változások közé tartozott többek között, hogy a korábbi ejtőernyős zászlóalj kivált a kaposvári lövészetred kötelékéből és a Székesfehérvár-Sóstói (táci) repülőtéren, mint „MN* 62. Önálló Ejtőernyős Zászlóalj”, hadsereg közvetlen ejtőernyős lövész zászlóaljként újjászervezésre került. A zászlóalj szervezetét három ejtőernyős lövészsorozat, egy géppuskás század, egy aknavető üteg, egy híradó század, egy-egy páncéltörő és géppisztolyos szakasz alkották. Fegyverzetét, felszerelését szovjet eszközök képezték, kiképzésük az ejtőernyős felkészítéssel és ugrásokkal kiegészítve az általános lövész kiképzési program szerint történt. Az ejtőernyős ugrások végrehajtására a 49M háternyők, a megfelelő mentőernyőkkel PD-6 típusú hát- és mentőernyők, 1952 tavaszától az új fejlesztésű GYE-51 mintájú hát és GYE-52 mintájú mentőernyők kerültek rendszeresítésre. Az ugrások végrehajtásához szállítóeszközként LI-2 típusú repülőgépeket biztosítottak. A zászlóalj 1952. szeptemberére elérte a készenléletet, melyről 1952. X. 18-án gyakorlat keretében adott számot.²⁴

1952. X. 14. és 18. között a MN* legnagyobb ejtőernyős gyakorlatára került sor, amelyet a Békés megyei Szabadkígyós és Újkígyós közötti területre zászlóaljkötelékben kellett végrehajtania a harci állomány-nak. A Szolnokra való áttelepülést követően a zászlóalj 22 darab Li-2-es típusú szállító repülőgéppel, gépenként 14–16 ugróval, összesen mintegy 400 fővel indult el. A célterület előtt mintegy 5–7 kilométerre a kötelék közepén repülő C-47-es motorja akadozni kezdett, és a vészugrást végrehajtókat látva, a mögöttük repülő gépekből is megkezdték az ugrást, így a zászlóalj közel egyharmada a gyakorlat színhelye előtt ért földet. Súlyosította a helyzetet, hogy a csapatzászlóval ugró JUHÁSZ Mihály hdgy. a nem megfelelő gépelhagyás következtében nyakcsigolyatörést szenvedett, és még ereszkedés közben meghalt, az ejtőernyős kötelék parancsnoka SZIKLAI Mátyás hdgy. lábát törte, és további 30-35 fő szenvedett töréses, illetve könnyebb sérüléseket.²⁵

1953 a nagy változások éve volt a zászlóaljnál. Az alakulat a HM* közvetlen alárendeltségébe került és teljes létszámmal elérte a készenléletet, majd még ugyanebben az évben átszervezésre került. Rendelgetése megváltozott, szervezete átalakult, és mint „Mélységi Felderítő Diverziós Zászlóalj” működött tovább. A harcfelelősek tervezett köteléke az úgynevezett osztag volt, melynek összlétszáma elérte a 25-30 főt. 1954 tavaszán a zászlóaljnál még 3 darab kötött léghajót is rendszeresítettek, de a gyakorlati alkalmazásukra már nem került sor. A zászlóalj ebben a felállásban 1954 őszéig tevékenykedett, majd november 30-ai hatályal jogutód nélkül megszüntetésre került.²⁶

A Magyar Légierő ejtőernyős szolgálata

Egészen 1949-ig a rendelkezésre álló repülőgépek kis száma miatt a gépekhez rendszeresített ejtőernyők kezelése megoldott volt. A repülőtest képzés beindítása, a repülőezredek felállítása és a közel 150 katonai gép rendszerbe állítása, viszont szakképzett ejtőernyős állomány létrehozását igényelte. Az 1949. ősze tekinthető a Légierő Ejtőernyős Szolgálata megalapításának. Az ekkor beindított repülőműszaki tisztai iskola ejtőernyős előadójává KISS Zoltán szds.-t, ejtőernyős oktatóvá pedig MAGYAR Miklós törm.-t nevezték ki.²⁷

A légierő ejtőernyős szakszolgálata az 1951-ben beérkezett sugárhajtású repülőtechnika átvételével fejlődött jelentősen, mivel a katapultüléssel ellátott MÍG-15 típusú repülőgépekhez különleges kezelést igénylő ejtőernyők tartoztak. A szolgálat feladatává vált a mentőeszközök használatának, a katapultálás végrehajtásának oktatása, a pilóták számára gyakorló ugrások szervezése és levezetése.

* Glosszárium

A légiőr 1955-ben végrehajtott leépítése következtében megszüntették az ejtőernyős zászlóaljat is. A katonai ejtőernyőzés anyagainak jelentős részét átadták a MHSZ*.

1957-ig a repülőalakulatok ejtőernyős szolgálatai állományába 1 fő szolgálati főnök (tiszt), 1 tiszthelyettes és 3-6 sorkatona volt beosztva. A magyar légiőr szervezeti fejlődése természetesen magával vonta az ejtőernyős szolgálat fejlődését is. A 1970-es évekre megjelentek az ejtőernyős szolgálat főnöki beosztások a repülő magasabb egységeknél. A katonai ejtőernyőzés osztályba sorolása az ejtőernyős kiképzés fejlődésének jelentős állomása volt. A legmagasabb osztályos fokozatot, az „Aranykoszorús I. osztályú ejtőernyős” címet a honvédelmi miniszter adományozta.²⁸

A repülőesemények, balesetek hatására hazánkban is megalakult a „Légiőr Kutató-Mentő Szolgálata”, mely az országot felelőségi szempontból két részre osztotta fel. A Dunántúl a Szentkirályszabadján települt magyar egységhez, a Tiszántúl és a Duna-Tisza köze, pedig, a szovjet „Déli- Hadseregcsoport Kutató-Mentő Szolgálat”-ához tartozott.²⁹

A MN* ejtőernyőzést folytató egyéb alakulatait, szintén a 1950-es évek elején szervezték meg. Ejtőernyős lövész, és különleges ejtőernyős kiképzésben részesülő mélyégi felderítő alegységek alakultak. 1958–1959-ben merült fel a magyar katonai vezetésben egy úgynevezett mélyégi felderítő század felállítása.

A mélyégi felderítés első alegysége a „MN 34. Önálló Mélyégi Felderítő Század” volt. A század létrehozása a HM* 003000. számú szigorúan titkos parancsa alapján 1959. X. 14-én kezdődött a VK* közvetlen alakulatként, a „MNVK 2. Csoportfőnökség” alárendeltségében. Az alegység 1959. XII. 1-én jött létre, MN 7000 fedőszámmal.

A szervezés 1959–1960-ban az „MN Vk. 2 Csoportfőnökségen”, TÓTH Gábor alez. irányításával folyt, míg a végrehajtás feladatait GÉCZI János őrgy., MALINOVSKI László, MOLNÁR Lajos és RÓZSA Ferenc szds.-ok végezték. Mivel úgy gondolták, hogy a későbbi feladatok végrehajtása során a felderítés, hírszerzés mindenképpen párosul romboló, diverzáns tevékenységgel, elsősorban műszaki képzettségű tiszteket és tiszthelyetteseket kerestek az új alakulat állományába. Így lett az alakuló szervezet műszaki főnöke KOCSIS Antal szds., illetve az első szakaszparancsnokai LITS Gábor és MOLNÁR Pál hdgy.-ok. Az ejtőernyős-kiképzés élére az akkor a MHSZ* országos központjának ejtőernyős főelőadói posztját betöltő, VALKÓ Gyula szds. került. A sorállományt — mintegy 80 fő, ugrással már rendelkező katonát — orvosi alkalmassági vizsgát is tartalmazó előzetes válogatás nyomán, 1960 tavaszán gyűjtötték össze Budapesten, a Ságvári-ligetben levő laktanyában. A század szervezetét törzs- és két felderítő szakasz képezte.³⁰ Megalakult tehát a magyar katonai ejtőernyőzés fejlődéstörténetének harmadik szakaszába tartozó alegység.

A századot 1962 őszen zászlóaljja szervezték át, „34. Önálló Felderítő Zászlóalj” néven. Ugyan ebben az évben a MN* valamennyi hadosztályának felderítő zászlóaljaiban ejtőernyős szakaszok kerültek felállításra, melyekből 1963-ban mélyégi felderítő századokat szerveztek.

A döntő változás 1963 nyarán következett be, amikor az alakulat Szolnokra, a Rékasi úti tüzér-laktanyába (Gábor Áron laktanya) települt át. A parancsnok ekkor már TÓTH Gábor alez. volt, és a zászlóaljban három mélyégi felderítő századot hoztak létre, LITS Gábor fhdgy., MOLNÁR Pál fhdgy. és DOMBI Lőrinc hdgy. parancsnokságával. Ugyanakkor az alakulat a hadrendi száma megtartása mellett az MN 3100 fedőszámot kapta.

1963-tól a MN*-ben a tisztán ejtőernyős alakulatok nem voltak rendszeresítve. Viszont rendelkezett több olyan katonai felderítő és műszaki felderítő szervezettel, melyek egyes alegységei feladataikat ejtőernyős kirakást követően hajtották végre. 1963 és 1973 között az „MN 60. Műszaki Dandár” és az „MN 37. Önálló Pontonos Ezred” állományába műszaki mélyégi felderítő alegységeket hoztak létre.

A MN* alárendeltségébe tartozott az „MN 5. Hadsereg” Székesfehérvár parancsnoksággal, melynek alárendeltjei voltak:

- a „7. Gépesített Lövészadosztály”, Kiskunfélegyháza parancsnoksággal, alárendeltségében a „113. Önálló Felderítő Zászlóalj” Kiskunfélegyháza helyőrséggel;
- a „8. Gépkocsizó Hadosztály”, Zalaegerszeg parancsnoksággal, alárendeltségében a „42. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Újdörögd, 1976-tól Szombathely helyőrségekkel;
- a „9. Gépesített Lövészadosztály”, Kaposvár parancsnoksággal, alárendeltségében az „54. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Kaposvár, 1976-tól Lenti helyőrségekkel;
- a „11. Harckocsi Hadosztály”, Tata, alárendeltségében a „74. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Tata, 1976-tól Győr helyőrségekkel;
- a „27. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Szolnok helyőrséggel (MN „34. Önálló Mélyégi Felderítő Zászlóalj” békeszervezetéből „M”-esetén került átadásra).³¹

* Glosszárium

A MN* közvetlen alárendeltségébe tartozott a „3. Hadtest”, Cegléd parancsnoksággal, alárendeltjei voltak:

- a „4. Gépesített Lövész Hadosztály”, Gyöngyös parancsnoksággal, alárendeltségében a „24. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Eger helyőrséggel;
- a „15. Gépesített Lövész Hadosztály”, Nyíregyháza parancsnoksággal, alárendeltségében a „67. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Nyíregyháza helyőrséggel (csökkentett állománnyal).³²

A hadosztály, illetve hadtest felderítő zászlóaljok, típus zászlóaljok voltak. 1963-tól a zászlóaljaknál mélységi felderítő századokat hoztak létre 3-3 mélységi felderítő csoporttal, majd a csoportok számát 1973-ban 6-ra növelték. A felderítő szakkiképzésük a zászlóaljaik szervezésében, míg az ejtőernyős kiképzésük évente két alkalommal szervezett, egy-egy hónapos összevonás keretében a szolnoki (Mélységi) „34. Önálló Felderítő Zászlóalj Ejtőernyős Szolgálat”-ának irányításával, illetve vezetésével történt. A mélységi felderítő századok fegyverzete, felszerelése 90 %-ban, az alkalmazott ejtőernyős technika 100 %-ban megegyezett a szolnoki (Mélységi) „34. Önálló Felderítő Zászlóalj”-éval.

1965-el hadrendbe állt egy tartalékképző önálló mélységi felderítő század is, amely a 27. hadrendi számot kapta, ebből 1973 őszén létrehozták az 5. hadsereg közvetlen mélységi felderítő századát 13 mélységi felderítő csoporttal. A két alakulatot 1977-ben összevonták.

1986 után a MN* áttért a hadtest szervezetre, megalakult az „5. Hadsereg” alárendeltségében az „1. Hadtest”, Tata parancsnoksággal, alárendeltje a „74. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Győr helyőrséggel, a „2. Gépesített Hadtest”, Kaposvár parancsnoksággal, alárendeltje a „42. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Szombathely, majd Pécs helyőrséggel, a „3. Gépesített Hadtest”, Cegléd parancsnoksággal, alárendeltje a „24. Önálló Felderítő Zászlóalj”, Eger helyőrséggel.

Az „5. Hadsereg” közvetlen alakulata volt a „34. Önálló (Mélységi) Felderítő Zászlóalj”, 27 mélységi felderítő csoporttal és a „183. Önálló Mélységi Felderítő Tartalékképző Zászlóalj”, Szolnok helyőrségben.

Az MN*-ben az 1980-as években bekövetkezett haderő csökkentések során egymás után szüntették meg a felderítő zászlóaljakat és velük együtt a mélységi felderítő alegységeket is. 1987-ben az 54. és 67. Önálló Felderítő Zászlóaljat, 1988-ban a 113. számú alakulatot szüntették meg.³³

A csökkentések második üteme már a rendszerváltás után következett be.

Katonai ejtőernyőzést folytató alakulatok a rendszerváltástól napjainkig

A kétpólusú világ megszűnésével, a VSZ* felbomlásával új biztonsági helyzet alakult ki a világban és hazánk szűkebb környezetében is. A rendszerváltás után megkezdődött a katonai biztonsági helyzet átértékelése, az ország védelmének újra szervezése. Különböző elképzelések (pl. körkörös védelem) kerültek napvilágra. A Kormány 1991. II. 14-én jóváhagyta a „A Magyar Köztársaság honvédelmének alapelvei és követelményrendszere” című dokumentumot, amely az országgyűlés által 1993. III. 2-án elfogadott „A Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelvei” elnevezésű határozattal együtt, az 1999-es NATO* csatlakozásunkig meghatározta honvédelmi felkészülésünk, és a katonai szervezetrendszer felépítésének főbb irányait.

A rendszerváltás időszakában még meglévő katonai ejtőernyőzést folytató felderítő alakulatokat egymás után számolták fel. Az „MH* 74. »Arabona« Felderítő Zászlóalj”-at 1996-ban, az „MH* 42. »Baranya« Felderítő Zászlóalj”-at 1997-ben szüntették meg, jogutód nélkül. A különböző szervezeti változtatások ismertetése megtöltene egy külön tanulmányt, ezért jelen anyagban csak az utolsó 2007-ben bekövetkezett változtatásokra térek ki.

A „MH* Szárazföldi Parancsnokság”, a „MH* Légierő Parancsnokság” megszüntetésével, azok jogutódjaként, illetve a megszűnő „MH* Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság”, a „MH* Híradó és Informatikai Parancsnokság”, a „MH* Művelet Irányító Központ” és a „MH* Egészségügyi Parancsnokság” egyes feladatainak átvételével, 2007. I. 1-jei hatállyal megalakult a „MH* Összhaderőnemi Parancsnokság”.

A MH* szintén az ejtőernyős tevékenység koordinálását, szakmai irányítását a „MH Összhaderőnemi Parancsnokság Repülő Hadművelési és Kiképzési Főnökség” látja el, ahol 5 fő ejtőernyős beosztású (törzs) tiszttel szolgál.

Jelenleg a MH* állományában három alakulat rendelkezik ejtőernyős állománnyal:

„34. *BERCSÉNYI László Különleges Műveleti Zászlóalj*” jogelődje a „34. BERCSÉNYI László Önálló Felderítő Zászlóalj” 1990-ben vette fel gróf BERCSÉNYI László nevét. Az alakulat 1. felderítő százada Magyarország NATO* tagságától kezdődően felajánlásra került, először 1999-2003 között a AMF(L)*

* Glosszárrium

szárazföldi kötelékébe, majd ugyanez a század 2004. I. 16-tól már az AMF(L) helyébe lépett NATO* NRF* kötelékében teljesített féléves készenléti szolgálatot. A század 2004. augusztusától az MH* könnyű gyalog századként vett részt a ISAF* műveletekben, Afganisztánban. A felderítő zászlóalj különleges műveleti zászlóaljjá alakulását 2005. IX. 1-én kezdte meg a katonai szervezet és a szervezési időszak végére, 2006. II. 28-ra be is fejezte az átszervezést, ezt követően pedig megkezdte a felkészítést és a kiképzést.

Az alakulat 2005. IX. 1-től a „34. BERCSÉNYI László Különleges Műveleti Zászlóalj” nevet viseli. Katonái méltóképpen képviselik mindazokat az ejtőernyős katonai és szakmai értékeket, amelyek 1938-tól napjainkig megalapozták, illetve gyarapították a magyar katonai ejtőernyőzés hazai és nemzetközi tekintélyét. Az egységnél szolgált több ezer katona fiatal, akik ejtőernyős kiképzést nyertek, a polgári szférába magukkal vitték azt a kötelességtudatot, becsületes, nehézségeket bátran vállaló mentalitást, amely az ejtőernyősöket mindig is jellemezte. Ugyanakkor nem hanyagolható el az alakulat azon tagjai sem, akik a magyar közéletben, a katonai diplomácia körében, vagy az élsportban ismert személyiségekké váltak. Mindnyájan büszkén vállalják ejtőernyős mivoltukat. Nem szabad azokról sem elfeledkezni, akik a magyar katonai ejtőernyőzés 75 éves fejlődéstörténete során, szolgálatteljesítés közben életüket áldozták, s akikre mindenkoron tisztelettel és kegyelettel emlékezünk. A zászlóalj katonái ma is ott vannak a világ háborús övezeteiben, ha kell terroristák ellen küzdenek, ha kell békefenntartóként végzik küldetésüket.³⁴ A zászlóalj állománytáblája jelenleg 135 ejtőernyős beosztás tartalmaz.

Az „MH* 1. Könnyű Vegyes Ezred”-et elődjeként 1992. IX. 1-én a „34. BERCSÉNYI László (Mélyiségi) Önálló Felderítő Zászlóalj” keretein belül, — annak szerves részeként — megalakult egy légi mozgékony-ságú század 120 fővel, melynek első szakasza ejtőernyős volt. 1993. III. 1-vel a légi mozgékony-ságú század mellett létrehozásra került a légi mozgékony-ságú kiképző század és a légi mozgékony-ságú zászlóalj előkészítő törzse — összesen csaknem 250 fővel —, majd 1993. IX. 1-én kivált a felderítő zászlóalj szervezetéből és a „MH* 88. Légimozgékony-ságú Zászlóalja”-ként, mint önálló hadrendi elem 460 fővel a „3. Katonai Kerület béke, a Szárazföldi Erők Parancsnoksága” háborús alárendeltségében a szolnoki, akkor üresen álló műszaki laktanyába diszlokált. 1996. III. 1.-től szervezeti változás következtében megnevezése „MH* 88. Gyorsreagálású Zászlóalj”-ra változott, létszáma 650 főre nőtt, szervezetében megjelent az ejtőernyős alegység. 1997. I. 1-vel visszaköltözött az eredeti – Rékasi úti – laktanyába és átvette a laktanya parancsnokságot.

Az „MH* 1. Könnyű Vegyes Ezred” 1200 fővel 2000. X. 1-vel jött létre a MH* Szárazföldi Parancsnokság közvetlen alárendeltségében. A 2000. X. 1-én felállított ezred 1993-tól kezdve könnyűlövész (könnyűgyalog) kategóriába tartozott, az ilyen szervezetekre jellemző rendeltetéssel, feladat-rendszerrel, feladat végrehajtási metodikával. A katonai szervezet 220 fős századokból épült fel, melyek közül az 1. század a hozzárendelt biztosító, támogató és kiszolgáló elemekkel együtt — mintegy 300 fő — ejtőernyős beosztású volt. Ezen túl 23 fős ejtőernyős kiszolgáló szakasszal is rendelkezett, melynek feladata — a kiképzéstől a hajtogatáson át a deszant előkészítésig — az ezred ejtőernyős szakmai kiszolgálása volt. Az ejtőernyős század katonái három alkalommal vettek részt a „RESPONSE” gyakorlatsorozat keretein belül a „SETAF 173. Amerikai Légideszant Dandár”-ral gyakorlaton és hajtottak végre ejtőernyős ugrásokat C-130-as repülőgépről, amerikai ejtőernyős technikával (T-10 ejtőernyőkkel).

Az ezred ejtőernyős százada először 2001. nyarán, a táborfalvi gyakorlótéren hajtott végre század kötelékben tömeges ejtőernyős ugrást. A „62. Önálló Ejtőernyős Zászlóalj” óta ez volt az első ilyen jellegű tevékenység, melyet azután 2004-ig több szakasz kötelékben, éleslövészettel egybekötött ejtőernyős ugrás követett. 2004. IX. 1-vel — a haderőreform keretein belül — az egységkikerült a hadrendből, jogutódja a MH* „25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj” lett. A „vegyes” kifejezés a többfunkciós feladatrendszert jellemzi, amely az ejtőernyős, légi szállítású, kerekes harcjárműves, kerekes járműves, rohamcsónakos vagy gyalogos kijuttatási módokat és ehhez kapcsolódó feladatokat jelenti. A zászlóalj személyi állománya szinte a megalakulástól, a mai napig részt vesz a nemzetközi békefenntartói feladatok végrehajtásában.³⁵ A zászlóalj első százada és a támogató alegységek személyi állománya, ejtőernyős kiképzésben részesül. Ezen alegységek ejtőernyős kiképzéshez kötött beosztást betöltő személyi állományának a létszáma 151 fő.

Az alakulat alapítója, megszervezője és az „1. Könnyű Vegyes Ezred” megszüntetéséig annak parancsnoka KERESZTÜRI László ezds. volt, aki a mai katonai vezetők törzstisztek és tábornokok sorát nevelte ki és nevéhez fűződik a magyar könnyű gyalogos fegyvernem megteremtése.

1954 óta ez volt az egyetlen ejtőernyős lövészalegységgel rendelkező katonai alakulat.

* Glosszárium

A MH 5/24. BORNEMISSZA Gergely Felderítő Zászlóalj-at 1949. tavaszán az esztergomi táborban állomásozó „2. Önálló Lövész Zászlóalj”-ból átszervezéssel hozták létre. Az alakulat az „1. Páncélos Felderítő Zászlóalj” elnevezést kapta. Megalakulását követően több helyőrségbe diszlokált: 1949. őszén Piliscsabára, majd ugyanebben az évben Pétervásárára települt. A katonai szervezet neve „83. Felderítő Zászlóalj”-ra változott. Az egység többszöri átszervezés és áttelepülés után 1962-ben alakult ismét zászlóaljjá és megjelent állományában egy ejtőernyős felderítő szakasz. Végül 1963 augusztusában az egri DOBÓ István lakatnyába került, ahol a „24. Felderítő Zászlóalj” nevet kapta. A többi felderítő zászlóalj szervezetéhez hasonlóan, az alakulat állományában is megjelent egy (ekkor még csak keret) mélységi felderítő század. 1983-1989 között a zászlóaljnál folyt a (mélységi) felderítő tartalékos tiszti, és a hivatásos tiszthelyettesi képzés. 1991-ben vette fel az egri hős, BORNEMISSZA Gergely nevét. 1992. áprilisától a felderítő deszant század elérte a 100%-os feltöltöttséget. 1996. III. 1. és 2004. VIII. 1. között a zászlóalj két mélységi felderítő századdal rendelkezett, azonban a mélységi felderítő századokat megszüntették és „1. Csapatfelderítő század” néven új alegységet hoztak létre. A század első két szakasza ejtőernyős, a harmadik pedig bűvár kiképzésben részesült.

Az alakulat hazánk NATO* csatlakozása óta szinte valamennyi nemzetközi békefenntartói misszióban részt vett. 2002-ben közülük került ki a NATO* macedóniai missziója FYROM* „MH* Önálló Felderítő Szakasz” állományának egy része is. 2003-2004-ben az iraki „MH* Szállító Zászlóalj” szállítmánykísérő század első váltását, és törzsfőnökét, valamint sok egyéb beosztást a zászlóalj személyi állományából vezényelték, és a teljes alkalmazási időszakban, törzstiszti, logisztikai és más egyéb beosztásokban vettek részt az alakulat katonái. 2007. III. 31-vel a „MH* 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj” mint önálló alakulat felszámolásra került. Jogutódja a „MH* 5. BOCSKAI István könnyű lövész dandár”, ahol jelenleg 45 fő — mintegy kétszakasznyi — ejtőernyős felderítő katona szolgál.³⁶

Ejtőernyős katonák teljesítenek még szolgálatot 46 fővel, Szolnokon a „MH* 86. Helikopter Bázis”-on, a „Speciális Ejtőernyős Kiképző Csoport” állományában, Kecskeméten 12 fővel a „MH* 56. SZENTGYÖRGYI Dezső Repülőbázis”-on és 23 fővel a pápai bázis repülőterén. Az itt szolgáló katonák látják el békében a kutató-mentő feladatokat. Ezen kívül három egyéni ejtőernyős beosztás található még a „25. Könnyű Gyalogos Lövész dandár” parancsnokságán, a „Ludovika Zászlóalj” parancsnokságá és a „MH* Anyagellátó Raktár Bázis”-án.

A rendszerváltás óta a MH* életében is komoly változások történtek. Hagyományos fegyvernemek szűntek meg szinte mint például a harcokszó, mélységi felderítő, tüzér és újak jöttek létre úgy mint a könnyű gyalogos, illetve különleges erők. A MH* ejtőernyős beosztásainak száma 423, amelyből sajnos csak mintegy 65% van feltöltve, ami azt jelenti, hogy összesen 275 ejtőernyős beosztású katona szolgál ma különböző alakulatoknál.³⁷

A katonai ejtőernyőzés és a MEBSZ*

A MEBSZ*-t aktív és, nyugállományú katonák, valamint volt ejtőernyős sorkatonák, és civil ejtőernyősök hozták létre 1991-ben.³⁸ A MEBSZ* ünnepélyes alapítási rendezvényére 1991. IV. 13-án Veszprémben, a Helyőrségi Művelődési Otthonban került sor. A MH* vezetői közül többen részt vettek e rendezvényen. Jelen volt DEÁK János altbgy., vezérkari főnök, GYURICZA Béla altbgy., az „5. Hadsereg” parancsnoka, CSURGAY Miklós vörgy., a „MH* Légvédelmi Parancsnokság” parancsnoka, és az „MH* 3100 alakulat” vezetősége. A MEBSZ* első elnökének VADÁSZI Tibor vörgy-öt választották meg.³⁹

A MEBSZ* alapszabályzatának második fejezete célként határozza meg:

„2.1.1. A nemzeti katonai-, és sport ejtőernyős hagyományok ápolása:

a bajtársiasságon alapuló összetartozás érzésének fenntartása, elmélyítése;
hagyományápoló kulturális rendezvények lebonyolítása, illetve azok szervezésében való közreműködés.

2.1.2. A katonai és sport ejtőernyőzés magyarországi történetének kutatása, feldolgozása:

- az ejtőernyőzés írott és tárgyi emlékeinek gyűjtése, megóvása;

- a kutatási eredmények rendszerezése, megjelenítése és közreadása írott, vagy elektronikus formában, kiállítás révén.

2.1.3. Ejtőernyős sporttevékenység

2.1.4. Információ-szolgáltatás, tanácsadás és szakanyagok készítése.

2.1.5. Nemzetközi kapcsolatokon keresztül elősegíteni az euroatlanti integrációt.

2.1.6. Tevékenységével elő kívánja segíteni a Szövetség társadalmi elismertségének növelését, tagjai érdekeinek képviseletét.”⁴⁰

* Glosszárrium

A MEBSZ* — az ejtőernyőzést folytató katonai alakulatokkal együttműködve — immár több mint két évtizede végzi azt a tevékenységet, amely elsősorban a katonai ejtőernyőzés érdekeit szolgálja.

Már a megalakulás évében elkezdődött az ejtőernyős versenyek szervezése. 1991-ben — a kiskunfélegyházi tagszervezet kezdeményezésére — került sor az első „Veterán Ejtőernyős Verseny és Találkozó” megszervezésére, amely azóta nemzetközivé vált Ennek a rendezvénysorozatnak a kiskunfélegyházi tagszervezet ad helyet. A versenyeken a veteránok mellet mindig jelen voltak az ejtőernyőzést folytató katonai alakulatok csapatai is.

1992. I. 18-ára elkészült és felavatásra került KISS Zoltán posztumusz alez., az ejtőernyős szolgálat mártírjának emlékműve a rákoskeresztúri köztemetőben.

A MEBSZ* elnökségének kezdeményezésére 1996. VI. 23-án katonai tiszteletadás mellett leplezték le a Hadtörténeti Intézet és Múzeum épületének oldalfalán az első magyar ejtőernyős alakulat emléktábláját.

A MEBSZ* életének fontos eseménye volt, a második világháború után felállított első magyar ejtőernyős alegység megalakulásának 50. évfordulója alkalmával, 1998. szeptemberében a szolnoki katonai repülőtéren elhelyezett emléktábla avatása. Ezzel a mintegy 10 éves szövetség maradandó emléket állított az ejtőernyős elődöknek.

FURKÓ Kálmán ezds. kezdeményezésére és anyagi támogatásával 2001. VIII. 1-én ejtőernyős emlékfalat hoztak létre Szolnokon a „34. BERCSÉNYI László Felderítő Zászlóalj” épülete előtt.

Az ejtőernyős bajtársi összefogás szép példája volt a 2003. V. 19-én a Hadtörténeti Intézet és Múzeumban megnyitott „Kupolák az égen” című, a magyar ejtőernyőzés 85. évét bemutató kiállítás. Szinte egy emberként fogott össze a magyar ejtőernyősök széles tábora és ajánlotta fel munkáját és minden fellelhető eszközt, anyagot a siker érdekében. A kiállítást a HM* politikai államtitkára, IVÁNCsik Imre nyitotta meg a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójával, dr. HOLLÓ József Ferenc vörge-al, a MEBSZ* tiszteletbeli elnökségi tagjával közösen.

2002. decemberében a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen a magyar katonai ejtőernyőzés történetét feldolgozó konferenciát szervezett a szövetség, melynek anyagából „Katonai ejtőernyőzés Magyarországon” címmel egyetemi jegyzet került kiadásra.⁴¹

2004-ben a MEBSZ* elnökségének kezdeményezésére a honvéd vezérkar főnöke, dr. SZENES Zoltán altbgy. a 9/2004. (HK.4.) HVKF intézkedésének 1. számú mellékletében március 23-át az „Ejtőernyősök Napjává” nyilvánította.

A MEBSZ* 2004. év nyarán a bagdadi nagykövetség védelmére létrehozott különleges rendőri csoport részére ejtőernyős felkészítést és ugrást szervezett, KISS György r.szds. vezetésével. A gödöllői repülőtéren a résztvevő rendőrök légcéllás ejtőernyővel hajtottak végre két ejtőernyős ugrást.

2005-től a MEBSZ* az UEP* tagja. Így a MEBSZ* már az Európai Unióban is tudja képviselni a magyar katonai ejtőernyőzés érdekeit. A MEBSZ* az UEP*-ben elősegíti a tagországok szervezeteihez tartozó ejtőernyős alakulatok együttműködését. Az együttműködés elsősorban ejtőernyős versenyek, kiképzés, konferenciák és szemináriumok szervezésben, cikkek és kiadványok megjelentetésében ölt testet.⁴²

2006. III. 23-án a honvédelmi miniszter zászlót adományozott a MEBSZ* részére az ejtőernyős katonai hagyományok és a honvédelem támogatásában nyújtott kiemelkedő teljesítménye elismeréseként.

A MEBSZ* 2007. IX. 15-én az elbontott és átalakított pápai ejtőernyős és repülő emlékmű felavatása alkalmából ünnepséget rendezett. A rendezvényhez kapcsolódva a MEBSZ* a helyőrség művelődési otthonában ejtőernyős történeti kiállítást állított fel a Magyar Királyi Honvédség ejtőernyős ezredének emlékére.

A MEBSZ* 2007. IX. 28-án konferenciát szervezett Budapesten az „Európai Katonai Ejtőernyőzés történetéről” címmel.

A szövetség 2007-től küld csapatot az UEP* éves célba ugró versenyére, ahonnan két alkalommal hozta el a győzteseknek járó kupát, és a magyar csapata tagja minden alkalommal ott állhatott a dobogón.

2008. III. 20-án a MEBSZ* emléktáblát avatatott BOKSAY Antal hdgy.-nak, az első magyar ejtőernyősnek sírjánál, az 1918. III. 23-ai ugrásának 90. évfordulója alkalmából.

2008-ban a szövetség első alkalommal rendezte meg az „Ejtőernyős Nők Fórumát”, melyet dr. VADAI Ágnes a honvédelmi minisztérium államtitkára nyitott meg.

Szintén 2008-ban a MEBSZ* elnöksége és a rendvédelmi tagszervezet a magyar ejtőernyőzés 90. évét felölelő vándorkiállítást rendezett, melyet a Hadtörténeti Intézet és Múzeum budapesti kiállítása után, Szeged és Szolnokon is megtekinthettek az érdeklődők.

A szegedi tagszervezet megalakulásával a versenyzési lehetőségek kibővültek. 2008-ban CSORBA József elnök két új ejtőernyős versenyt indított útjára, „Nemzetközi Ejtőernyős Négy-tusa és Nemzetközi

* Glosszárium

Célba Ugró Verseny” néven. Mindkét versenyen indulnak magyar, a környező országokból, valamint Németországból érkező csapatok.

2009-ben a MEBSZ* — mint az UEP* soros elnökségét ellátó szervezet — kezdeményezésére a UEP* feldolgozta és angol nyelven ki is adta a tagállamok katonai ejtőernyőzésének történetét. A kötetekből tiszteletpéldányt kaptak a NATO* és az Európai Unió katonai vezetői, valamint a tagállamok katonai vezetői is, továbbá a hazai közgyűjtemények érintett gyűjtőkörű könyvtárai.⁴³

2010-2013 között a MEBSZ* katonai és rendvédelmi tagjai ejtőernyős bemutató ugrásokat hajtottak végre az EUFOR* Althea* Misszió felkérésére Szarajevóban és a NATO* KFOR* békefenntartó misszió meghívására Koszovóban.

Nagy adósságot törlesztett a szövetség 2011. áprilisában, amikor BENE László fhdgy. poszthumusz szds. és KELEMEN Károly szds. sírjait haláluk 70. évfordulójára sikerült felújítani. A sírok rendbetételét és restaurálását HALMAI József kőfaragó mester, volt ejtőernyős sorkatona végezte, aki már több ejtőernyős sírt, emlékművet készített. A munkálatok költségét a „HM* Társadalmi Kapcsolatok és Hadisírgondozó Hivatal”-nak és a veresegyházi önkormányzatnak az anyagi támogatásával a MEBSZ* finanszírozta.

2011. XI. 11-én a felderítők napján a MEBSZ* országos mélységi felderítő találkozózt és konferenciát rendezett, Szolnokon. A találkozó célja a magyar mélységi felderítő alegységek történetének feldolgozása volt. A kiadvány a Zrínyi Kiadónál jelent meg 2012-ben, „Legendák és titkok katonái. A mélységi felderítés története” címen gyűjteményes kötetként. A fejezetek írói a volt mélységi felderítő alegységek tisztjei és tiszthelyettesi voltak.⁴⁴ Ugyancsak 2012-ben, a MEBSZ* tagjainak alkotásaként keletkezett a „Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere” című tanulmánykötet, amelyet szintén a Zrínyi Kiadó jelentetett meg.⁴⁵ 2012-ben és 2013-ban a MEBSZ* a katonai ejtőernyőzés történetét bemutató állandó és időszaki kiállítások megszervezésében és felállításában vett részt. A szövetség segítséget nyújtott a „34. BERCSÉNYI László Különleges Művelési Zászlóalj Csapattörténeti Múzeum”-ának létrehozásához.

A MEBSZ* az UEP* tagjaként Európa-szerte megismertette a magyar ejtőernyőzés történetét és eredményeit.

A MEBSZ* történetének dióhéjban történő bemutatása nyomán összességében megállapítható, hogy a szövetség elnöksége és tagsága elkötelezett a katonai ejtőernyős hagyományok ápolása és az ejtőernyős sport támogatása, népszerűsítése terén. A szövetség tagjai önzetlenül szabadidejüket, pénzüket feláldozva tevékenykednek azért, hogy a MEBSZ* alapszabályban rögzített célokat hatékonyan valósítsák meg.

Jegyzetek:

¹ VERANCSICS

² Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje öt fő részből állt. A haderő döntő részét a Császári és Királyi közös hadsereg alkotta, ahol a császári és királyi kifejezést — a polgári szervezeteknél jóval később — csak 1899-ben vezették be. A haderő többi részei voltak Magyarországon a Magyar Királyi Honvédség és a Népfelkelés, az Osztrák Császárságban pedig a Landwehr és a Landstrum alakulatok. A közös hadsereg rendelkezett nehézfegyverzettel és műszaki csapatokkal, továbbá vezérkari tisztképző intézménnyel is. Ezeket a Landwehr és a Magyar Királyi Honvédség nélkülözte. Magasabb egységparancsnokságokkal is csak a közös hadsereg rendelkezett. Ezeknek az alárendeltségébe tartoztak a Landwehr és Landstrum, illetve a Magyar Királyi Honvédség és a Népfelkelés alakulatok. Az uralkodót illette meg a teljes haderő „vezérlete” (Leitung), „Vezénylete” (Führung) és „belszervezete” (Innere Ordnung). A Magyar Királyi Honvédség tekintetében azonban ezen jogkörök csak a magyar honvédelmi miniszter ellenjegyzésével érvényesülhettek. Ezen jogkörök széles lehetőséget biztosítottak az uralkodó számára a haderő irányítása terén. Mivel azonban a haderő működtetéséhez szükséges anyagi fedezetnek a biztosítása a két országgyűlés hatáskörébe tartozott, ezért valójában a haderő az uralkodó és a két társország országgyűlésének az együttes akaratával volt alkalmazható. A közös hadsereg két haderőnemből állt, a szárazföldi hadseregekből, a tengerészetből a légi erő csapatai ekkor még nem alkottak önálló haderőnemet. A repülő csapatokat azonban a korabeli terminológia szerint „Luftfahrtruppe” légi erő alakulatok elnevezéssel illették. Ilyen csapatokkal a haditengerészeti és a szárazföldi haderő egyaránt rendelkezett. A közös hadsereg az I. világháború előtt 33 gyalogos és 8 lovas hadosztályból, a Magyar Királyi Honvédség 8 gyalogos és 2 lovas hadosztályból, a Landwehr pedig 8 gyalog hadosztályból állt. Ezen alakulatokat 16 hadtestbe, azokat pedig 6 hadseregbe csoportosították. A haderő békelétszáma 450 000 fő, hadilétszáma pedig 1 500 000 fő volt. A haderő kiegészítése céljából az Osztrák-Magyar Monarchia teljes területét 112 katonai kerületre osztották, amelyből 61 kerület esett az osztrák örökös tartományokra, 47 a Magyar Királyság területére, 4 pedig Bosznia-Hercegovina térségére. Ugyanazon alakulatokba ugyanazon katonai kerületből sorozták a katonákat. Általában egy kerület egy ezred személyi állományának az utánpótlását biztosította. Ennek mintájára, de ettől függetlenül a Magyar Királyság területén a honvéd egységek, az Osztrák Császárság területén pedig a Landwehr egységek számára katonai kiegészítő kerületek is működtek. A Landwehr alakulatoknál a német, a honvédség alakulatainál pedig a magyar volt a szolgálati nyelv. A közös hadsereg egységeinél megkülönböztettek vezényleti és szolgálati nyelvet. A vezényleti nyelv a német volt, a szolgálati nyelv pedig az a nyelv, amely nyelvet a katonai körletekben élő lakosság anyanyelvként beszélt. Így fordulhatott elő, hogy a közös haderő repülő csapatainak egy részénél a szolgálati nyelv magyar volt, hiszen ezen alakulatok személyi állományát olyan katonai kerületekből biztosították ahol a lakosság anyanyelve magyar volt.

GALÁNTAI: 100-110.p.

* Glosszárrium

³ POPPE Kornél ny. alezredes, a budapesti Markó utcai főreáliskolában letett érettségi vizsga után, mint önkéntes vonult be a vártüzérekhez. 1903-ban önkéntes év letelte után ténylegesítés. A világháború kitörésekor POPPE Cattaróban volt, mint a léghajósszázad (Festungballonabt) parancsnoka. 1915.X. – 1916.II. a Cuxhaven mellett lévő Nordholz német légikikötőben elsajátította a Zeppelin léghajóvezetést. Ott tartózkodása ideje alatt hét hadiúton vett részt Zeppelin fedélzetén az Északi tenger felett. Zeppelin vezetői kiképzettsége alapján 1916 februárjában parancsnok lett a Temesvároft felállított Zeppelin léghajóállomásnak. Onnan több bombázó útra indul Zeppelin léghajóval Saloniki és Bukarest ellen. Utolsó ilyen útja alkalmával Bukarest fölött, léghajója az ellenséges tűzben megsérült és kénytelen zuhanással egybekötött kényszer-leszállást valósított meg bolgár területen Trnovo mellett éppen MACKENSEN német hadsereg-parancsnok főhadiszállása közelében 1917 tavaszán. Ebből az alkalomból kapta meg a 2. osztályú német Vaskeresztet. A Magyar Aero Szövetség (MAeSz) megbízásából a Budapest-csepeli repülőtéren Zeppelin léghajó le-, ill. felszállást hajtott végre. Hadi tetteiért több kitüntetésben részesült.

SZOKOLAY

⁴ BOKSAY

⁵ 1921/XXXIII.tc.

⁶ WINKLER : 145.p.

⁷ FÜLÖP: A 70 éves budaörsi repülőter ejtőernyős szemmel. ; Idem: Az első Nemzetközi Légimentés-ügyi Konferencia és Verseny.

⁸ CSONGOR

⁹ HUSZÁR : 11-14.p.

¹⁰ BODA : Katonai ejtőernyőzés Magyarországon a kezdetektől 1945-ig. 22-23.p.

¹¹ HUSZÁR : op.cit. 49-51.p.

¹² Loc.cit. 64.p.

¹³ SZOKOLAY : op.cit. 47-56.p.

¹⁴ Kormányzói elhatározás.

¹⁵ HUSZÁR : op.cit. 79.p.

¹⁶ A Honvédelmi Minisztérium Társadalmi Kapcsolatok és Háborús Kegyeleti Főosztály kezdeményezésére valamint, a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége támogatásával 2013. IV. 12-én vitéz BERTALAN Árpád posztumusz ejtőernyős alezredes földi maradványait katonai tiszteletadás mellett a budapesti Nemzeti Sírkertben helyezték el, méltó nyughelyet biztosítva számára a magyar hősök Pantheonjában.

¹⁷ FARKAS : 42-45.p.

¹⁸ Az ejtőernyős alakulatok Budapest környékén Soroksár, Dunaharaszti, Isaszeg, Csepel és Fót térségében, a Garam mentén pedig Letkés és Ipolyszalka határában, valamint a Dunántúlon a Kéthely községi harcokban vettek részt.

¹⁹ SIMON : 22-23.p.

²⁰ GIBÁS : 12-13.p.

²¹ SÁRAY

²² Ma ezredes és a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége elnökségének tiszteletbeli tagja.

²³ SÁRAY : op.cit. : 86-87.p.

²⁴ *Székesfehérvár repüléstörténete. I-II-III.*

²⁵ SÁRAY : op.cit. : 89-90.p.

²⁶ Loc.cit. : 91.p.

²⁷ DOMBI : Ejtőernyősök a légierőben. 115-117.p.

²⁸ Idem : *Selyempulók. Fejezetek az ejtőernyő történetéből.*

²⁹ Idem : Ejtőernyős szolgálat a légierőben 1954-1959. : 43-44.p.

³⁰ BÁNKI : 93-94.p.

³¹ *Székesfehérvár repüléstörténete. I-II-III. : op.cit.*

³² BÁNKI : op.cit. : 102.p.

³³ KERESZTÚRI

³⁴ A szerző is ennél az alakulatnál szolgált 1976-1981 között, mint mélységi felderítő csoportparancsnok és 1987-1991 között mint az alakulat törzsfőnöke.

³⁵ A békefenntartói feladatok végrehajtásának helyszínei voltak: Afganisztán, Bosznia és Hercegovina, Ciprus, Koszovó.

KERESZTÚRI : op.cit. :126-134.p.

³⁶ SZABÓ

³⁷ SZÓDI

³⁸ Fővárosi Bíróság, 9. PK.66955/2. Végzés. A Fővárosi Bíróság a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége Szervezetet az 1989. évi II.tv.15.§./1/ bek. Alapján 4100 sorszám alatt a társadalmi szervezetek nyilvántartásba vette.

FB.I.

³⁹ BODA: A Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének (MEBSZ) története.

⁴⁰ A Fővárosi Bíróság által 1991-ben 401 sorszámon regisztrált Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége alapszabályzatának 2. pontja.

FB.I.

⁴¹ KASTÉLY

⁴² BODA: Az Európai Ejtőernyős Unió.

⁴³ BODA József (szerk.) *The History of the European Parachute Union.*

⁴⁴ ÁRVAI — BÁNKI — BODA

⁴⁵ BODA — RUSZIN : *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrend-szere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

- BODA József (szerk.) *The History of the European Parachute Union*. [Az Európai Ejtőernyős Egyesülés története] Budapest, 2010, Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szervezete. 165 p. HU-ISBN 978 963 06 8806 2.
- DOMBI :*Selyempulók. Fejezetek az ejtőernyő történetéből.* — DOMBI Lőrinc: *Selyempulók. Fejezetek az ejtőernyő történetéből.* Budapest, 1993, Zrínyi. 130 p. HU-ISBN 963 32 7194 0.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 386 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- HUSZÁR — HUSZÁR János: *Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939-1945.* Pápa, 1993, Jókai Kör. 250 p. HU-ISBN 963 84 9500 6. /A Jókai Kör kiadványai, 2./ HU-ISSN 1219-5626.
- VERANCICS — S. VARGA Katalin (szerk.): *Verancsics Faustus Machinae novae és más művei.* Budapest-Gyomaendrőd, 1985, Magvető-Kner. 394 p. HU-ISBN 963 14 0439 0. /Magyar Hírmondó./ HU-ISSN 0209-6471.
- Székesfehérvár repüléstörténete. I-II-III.* — *Székesfehérvár repüléstörténete. I-III.köt. Magyar Veterán Repülő Egyesületek Fejér Megyei Szervezete.*
I.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete A katonai légi bázisok kialakítása és azok szerepe 1916 és 1945 között.* Szerk. FARKAS Gábor — LAJTAI János. Budapest, 1997. 190 p. HU-ISBN 963 82 3808 9.
II.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete.* Szerk. KENDROVICS Miklós. Dunaújváros, 1999, 327 p. HU-ISBN 963 03 8392 6.
III.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete. A repülősportok Székesfehérváron 1942-1984.* Szerk. KEGYE Győző — POZSONYI Imre — SZEPESI József. Dunaújváros, 1999. 327 p. HU-ISBN 963 82 3818 6.
- SZÖDI — SZÖDI Sándor: *Az ejtőernyőzés áttekintése, története a selyemszárnyak története.* Budapest, 1993, Műszaki Könyvkiadó.

GYŰJTEMÉNYES KÖTETEK

- ÁRVAI — BÁNKI — BODA — ÁRVAI Zoltán — BÁNKI Imre — BODA József: *Legendák és titkok katonái. A mélyégi felderítés története.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 311 p. HU-ISBN 978 963 32 7537 5. /Katonák békében és misszióban, 2./ HU-ISSN 2063-3106.
- BODA — RUSZIN — BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- FÜLÖP: *Az első nemzetközi Légimentés-ügyi Konferencia és Verseny* — FÜLÖP Tibor: *Az első nemzetközi Légimentés-ügyi Konferencia és Verseny.* Budapest, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 227 p. HU-ISSN —

TANULMÁNYOK

- BÁNKI — BÁNKI Imre: *Az ejtőernyőzés története a felderítőknél 1959-től a rendszer-változásig.* 93-111.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- BODA: *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon a kezdetektől 1945-ig.* — BODA József: *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon a kezdetektől 1945-ig.* 15-40.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- BODA: *A Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének (MEBSZ) története.* — BODA József: *A Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének (MEBSZ) története.* 157-166.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- DOMBI — DOMBI Lőrinc: *Ejtőernyősök a légierőben.* 113-121.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- FARKAS — FARKAS Jenő: *Ejtőernyősök a Szent László Hadosztályban.* 41-80.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

- FÜLÖP: A 70 éves budaörsi repülőter ejtőernyős szemmel. — FÜLÖP Tibor: A 70 éves budaörsi repülőter ejtőernyős szemmel. 213-221.p. In KOVÁCS Béla et al. (szerk.): *Repüléstörténeti konferencia közleményei*. Budapest, 2007, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 364 p. HU-ISSN 1416-5287.
- GIBÁS — GIBÁS Andor: Szemelvények a magyar ejtőernyőzés történetéből (1945-ig). 7-15.p. In ZÖRGÖ Tibor (szerk.): *A Repüléstörténeti Társaság 2001. évi évkönyve*. Budapest, 2001, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 269 p. HU-ISSN 1416-5287.
- SÁRAY — SÁRAY Bertalan: A katonai ejtőernyőzés újjászületése és története 1954-ig. 81-91.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere*. Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.
- SZABÓ — SZABÓ János: Az MN 4. Gépesített Lövészadosztály 24. önálló felderítő-zászlóalj mélységi felderítőszázada. 140-184.p. In ÁRVAI Zoltán — BÁNKI Imre — BODA József et al.: *Legendák és titkok katonái. A mélységi felderítés története*. Budapest, 2012, Zrínyi. 311 p. HU-ISBN 978 963 327 537 5. /Békében és misszióban./ HU-ISSN 2063-3106.
- SZOKOLAY — SZOKOLAY Tamás: A magyar ejtőernyősök lovagkora. *Kanadai Magyar Szárnyak*, XVI.évf. (1987) 16.sz. 47-56.p.
- WINKLER — WINKLER László: A magyar repülőtechnika 50 éve (1916-1966). *Technikatörténeti Szemle*, IV.évf. (1965-1967) 1-2.sz. 145-172.p. HU-ISSN 0497-056X.
- CIKKEK**
- BODA: Az Európai Ejtőernyős Unió. — BODA József: Az Európai Ejtőernyős Unió. *Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*. Budapest, 2008, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 311-314.p. HU-ISSN 1416-5287.
- CSONGOR — CSONGOR Győző: Testnevelési Szaktanfolyam. *Magyar Szárnyak*, XXV.évf. (1997) 182-183.p. HU-ISSN 1416-6577.
- VISSZAEMLEKEZÉS**
- BOKSAY — BOKSAY Antal: *Egy repülőtest háborús élményei*. Budapest, 1938, Renaissance Kiadó. 140 p.
- TANKÖNYVEK, TANSEGÉDLETEK, JEGYZETEK**
- DOMBI: Ejtőernyős szolgálat a légierőben 1954-1959. — DOMBI Lőrinc: Ejtőernyős szolgálat a légierőben 1954-1959. In KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.
- SIMON — SIMON László: Katonai ejtőernyőzés 1945-ig. In KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.
- KASTÉLY — KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.
- KÉZIRATOK**
- KERESZTÚRI — KERESZTÚRI László: A Magyar Néphadsereg ejtőernyős katonai szervezeteinek átfogó története 1948-2004. Budapest, 2007, Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége. „Az európai katonai ejtőernyőzés története” című 2007. évi konferencián elhangzott előadás. A kézirat a szerző birtokában.
- LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK**
- FB.I. — Fővárosi Bíróság Irattára
- JOGSZABÁLYOK**
- 1921/XXXIII.tc. — 1921/XXXIII.tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becsikkelyezéséről.
- Kormányzói elhatározás — Kormányzói elhatározás. *Homvédségi Közlöny*, LIII.évf. (1941) 24.sz. 299.p.

Glosszárrium

AMF	=	Allied Mobile Force (Szövetséges Mobil Erő)
ANTANT	=	Anglia és Franciaország között 1904. IV. 8.-án Londonban aláírt szerződés, az <i>Entente Cordiale</i> (a.m. Szívélyes Egyetértés) szóból származik, általában a szövetségesi rendszer (<i>ANTANT hatalmak</i> = Nagy-Britannia és Franciaország) és a köréjük csoportosult országok együttes megnevezése.
EUFOR	=	European Union Force (Európai Unió Haderő [nemzetközi])
EUFOR Althea	=	European Union Force Althea (Európai Unió Haderő Althea [Bosznia-Hercegovina])
FYROM	=	Former Yugoslav Republic Of Macedonia (Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság)
HM	=	Honvédelmi Minisztérium
ISAF	=	International Security Assistance Force (Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő)
KFOR	=	Kosovo Force (Koszovói Haderő)
LÜH	=	Magyar Királyi Légügyi Hivatal
M	=	Mozgósítás
MEBSZ	=	Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége
MH	=	Magyar Királyi Honvédség, vagy Magyar Honvédség
MHSZ	=	Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetség, majd Magyar Honvédelmi Szövetség
ML	=	Magyar Légierő
MN	=	Magyar Néphadsereg
NATO	=	North Atlantic Treaty Organization (Észak Atlanti Szerződés Szervezete)
NRF	=	NATO Response Force (NATO Reagáló Erő)
UEP	=	Union of European Parachuties (Európai Ejtőernyős Egyesülés)
VK	=	Vezérkar
VSZ	=	Varsói Szerződés

Rendfokozatok rövidítései:

alez.	=	alezredes
altbgy.	=	altábornagy
ezds.	=	ezredes
fhdgy.	=	főhadnagy
hdgy.	=	hadnagy
örgy.	=	őrnagy
r.	=	rendőr
szds.	=	százados
törm.	=	törzsőrmester
vörgy.	=	vezérőrnagy

**A Magyar Néphadsereg szerepvállalása
a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában
1973-1975**

Történelmi előzmények

Vietnam történelme¹ több ezer évre tekint vissza, az archeológusok kutatásai alapján a mai Vietnam területén már a pleisztocén korból találtak emberi maradványokat. Már a vaskorból a HUNG-királyok 18 generációját ismerjük, majd az i. e. 179-től i. sz. 938-ig terjedő időszakban az ország területét a kínaiak uralták. Vietnam önálló, központosított feudális államformája 938-ban alakult ki, miután DINH Bo Linh véget vetett az országban uralkodó kiskirályok egymás közötti háborúinak, s elfoglalta a trónt. A következő mintegy 70 év újabb, a hatalomért folytatott háborúkat hozott, míg 1009-ben a LY-dinasztia került hatalomra és uralkodott 215 éven át. Ez idő alatt – 1010-ben – választották az ország fővárosául Hanoit. A feudális lét a NGUYEN-dinasztia uralkodása alatt (1802–1945) ért véget. A NGUYEN-ek a „zárt ország” politikáját képviselték, elutasították a katolicizmust és a reformok bevezetését, az országot a XIX. század végére a sötétségbe és szegénységbe taszították, amely helyzet lehetővé tette a nyugati gyarmatosítók megjelenését. 1858. IX. 1-jén francia hadihajók intéztek támadást Da Nang ellen, és ezzel megkezdődött Vietnam francia megszállása. 1884-re már egész Vietnam francia uralom alatt állt, a franciák klasszikus gyarmati rendszert alakítottak ki, s brutálisan léptek fel minden vietnami hazafias mozgalommal szemben. Az országot három részre osztották: észak Tonkin, a középső területek Annam, míg dél Kokinkína néven került – a Laoszt és Kambodzsát már magában foglaló – Francia Indokína részévé. A franciák kizsákmányolták az országot, megakadályozták a kultúra, az ideológia fejlődését (a lakosság 90 %-a tanulatlan volt).

A XX. század eleje hozott változást az ország életében, amikor a haladó, demokratikus erők képessé váltak egységgé szerveződni, majd 1941-ben létrehozták a vietnami forradalmi szövetséget Viet Minh (Liga Vietnám Függetlenségéért)², amelynek kongresszusa által 1945-ben elfogadott 10 pontos program már a franciák és a japánok elleni fellépést irányozta elő.³

1945. IX. 2-án HO Si Minh elnök kihirdette a Függetlenségi Nyilatkozatot és az ideiglenes kormány nevében kikiáltotta a Vietnami Demokratikus Köztársaságot.⁴ Ezzel Vietnam lett Délkelet-Ázsia első, gyarmatosítás alól felszabadult országa. Alig három héttel később viszont a francia haderő – brit támogatással – elfoglalta Saigont, s ezzel megkezdődött a franciák elleni háború, amely 1954. V. 7-én a vietnami hazafias erők Dien Bien Phu-nál aratott győzelmével, illetve az 1954. VII. 21-én, Genfben aláírt egyezményvel zárult le. A Genfi Egyezmény Vietnámot két részre osztotta, a 17. szélességi fok mentén kialakított demarkációs zónával. Az Egyezmény előírta azt is, hogy 1956 júliusában népszavazást kell tartani a két országrész egyesítéséről.⁵

Az Amerikai Egyesült Államok érintettsége a második világháború befejezésétől kézzel fogható volt a térséget illetően. Az Egyesült Államok jelentősnek értékelte a franciák indokínai háborúját a világháborút követő kommunista és nemzeti liberális mozgalmak visszaszorításában. Ezért jelentős pénzügyi, majd az 1950-es évektől kezdődően katonai tanácsadók és fegyverek küldésével személyi és anyagi támogatást nyújtott a franciáknak. Ugyanakkor a lemondatott „francia báb” BUU Loc miniszterelnök helyett NGO Dinh Diem-et nevezte ki miniszterelnöknek, akit mind jelentős anyagi eszközökkel, mind tanácsadókkal támogatott. Diem 1955-ben semmissé nyilvánította az 1956-ra tervezett választásokat és 1955. X. 23-án kinevezte magát a (Dél-) Vietnami Köztársaság elnökévé. A dél-vietnami demokratikus erők 1960 végére hozták létre a DNFF⁶, amelyből 1969. VI. 8-án alakították meg a DIFK⁷.

Az Egyesült Államok 1961-ben – John F. KENNEDY elnökké választásával – hirdette meg Vietnamban a „Különleges Erők Háborúját”,⁸ amelyet Lindon B. JOHNSON 1964-ben intenzitásban és méreteiben jelentősen kiszélesített, 1965-ben Da Nangnál partra szálltak az első amerikai harcoló egységek, s ezzel megkezdődött az Egyesült Államok Vietnam elleni háborúja. (1969-ben – a háború „csúcspontján” – mintegy 540 ezer amerikai és 72 ezer egyéb külföldi katona harcolt Dél-Vietnamban.)⁹ Az 1969-ben hivatalba lépett Richard M. NIXON elnök új stratégiát – „Nixon-elv” – hirdetett a háború „vietnamizálásával”, a harci feladatoknak a dél-vietnami erőkre való fokozatos áthárításával.¹⁰

A háború befejezését célzó párizsi tárgyalások csaknem öt éve során, az amerikaiak katonai eszközökkel — B-52 típusú hadászati bombázók 12 napon át tartó támadásai Hanoi és Hai Phong ellen —

* Szójegyzék

próbálták a Vietnami Demokratikus Köztársaságot az amerikai feltételek elfogadására kényszeríteni. Elszenvedett veszteségeik (34 db B–52 bombázót, 5 db F–111A bombázót és számos vadászpilótát) végül a tárgyalások folytatását, majd 1973. I. 27-én, Párizsban a háború befejezését és Vietnam békéjének helyreállítását célzó egyezmény aláírását eredményezték.¹¹

A Párizsi Egyezmény előírta az Egyesült Államok részére mind a Vietnami Demokratikus Köztársaság, mind a DIFK* elismerését, valamint csapatainak Dél-Vietnamból való kivonását.¹²

A Párizsban tárgyaló felek nemzetközi tűzszünet-ellenőrző bizottság NEFB* felállításában egyeztek meg, tagjainak Kanadát, Indonéziát, Magyarországot és Lengyelországot kérték fel.¹³

A NEFB* jelenléte biztosítéka volt a Párizsi Egyezmény végrehajtásának, kifejezésre jutatta a nemzetközi közösség akaratát és felelősségét azzal kapcsolatban, hogy véget akartak vetni e véres háborúnak.

Magyarország és Vietnam kapcsolatainak alakulása

Az országaink közötti óriási földrajzi távolság ellenére, népeink között baráti kapcsolat alakult ki az elmúlt században. Már a múlt század elején voltak kezdeményezések egymás jobb megismerésére, de az intézményes kapcsolatfelvétel, a barátság megalapozása csak a II. Világháborút követő időszakban következhetett be. Az 1945. IX. 2-án kikiáltott Vietnami Demokratikus Köztársaság még sokáig nem élvezhette szabadságát, hiszen a franciák továbbra is fegyveresen kísérelték meg az ország további gyarmatosítását, amely háborús időszaknak a 1954. V. 7-i Dien Bien Phu-i győzelem vetett véget, ugyanakkor a genfi Indokína konferencia az országot két részre szakította.¹⁴

A magyar kormány – elismerve a vietnami nép hősiességét a szabadságért – a diplomáciai kapcsolatok felvételét kezdeményezte, amely 1950. II. 3-án a nagykövetségi szintű kapcsolat létesítésében nyilvánult meg. Az elmúlt, közel hét évtized bővelkedett eseményekben, a magyar nép erkölcsi, politikai és gazdasági támogatása fontos háttérrel biztosított a vietnamiaknak nemzetük függetlenségének kivívásáért, a gyarmatosítási törekvések végérvényes visszaszorításáért folytatott harcukban.

Magyarország — bár tapasztalattal nem rendelkezünk — örömmel vállalta¹⁵ részvételét a háború befejezését és a béke helyreállítását ígérő Párizsi Egyezmény értelmében létrehozott NEFB*, diplomataink és katonáink, határőreink, rendőreink és tartalékosaink a háború tényleges befejezéséig, 1975. IV. 30-áig aktívan igyekeztek a megállapodás szellemében végrehajtani vállalt feladatukat.

A Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság

Mi is volt ez a negyven év előtti feladat? Mi is történt a hetvenes évek elején abban a távoli térségben? Hogy is kerültünk mi magyarok ilyen távol hazánktól?

Bizony az akkoriban szinte valamennyiünkben felvetődött kérdések közül sok még ma is él, és még a mai napig sem került teljes mélységben megválaszolásra. Talán ez a bizonytalanság ad táptalajt azoknak is, akik Magyarország szerepvállalását ebben a hidegháborús korszak egészen végighúzó, indokínai konfliktust lezáró nemzetközi feladatban megkérdőjelezzik, elferdítik.

Igaz, hogy az elmúlt negyven évben nem került még sor ezen újkori magyar békefenntartó küldetés történetének és tapasztalatainak teljes és objektív feltárására, mégis egy tény vitathatatlan: a vietnámi tűzszünet-ellenőrző küldetésnek magyar szempontból azért volt kiemelkedő jelentősége, mert ez volt az első nemzetközi békefenntartó misszió, amelyben Magyarország — nemzetközi felkérés alapján — vett részt.¹⁶

Hogy is kezdődött?

A feszült izgalommal teli várakozás nem csak ránk, de az egész világ közvéleményére jellemző volt ebben az időszakban. 1972 végétől már mindenki azt várta, sikerül-e végül befejezni a vietnámi háborút lezárni hívatott fegyverszüneti tárgyalásokat.

A magyar kontingens tagjainak a legnagyobb gondot a családtól, a munkatársaktól való elválás, és a messzi ismeretlen bizonytalansága jelentette. A helyzet nehézségi fokára az is jellemző volt például, hogy háborúba készülünk, az ismeretlenbe, az idegenbe. Nem tudtuk, mit hoz a holnap, hazatérünk-e. Sajnos félelmünk nem volt teljesen alaptalan, két bajtársunk, DYLSKI Aurél százados és CZIBOLY Csaba főhadnagy 1973. IV. 7-én — feladat végrehajtása közben — halt hősi halált Dél-Vietnámban.

A vietnámi háború befejezését és a béke helyreállítását célzó megállapodás végül — hosszú és esetenként keserves diplomáciai erőfeszítések után — 1973. I. 27-én került Párizsban aláírásra, s másnap, 1973. I. 28-án már életbe is lépett.

* Szójegyzék

A párizsi egyezmény a következő fontosabb pontokat tartalmazta: azonnali tüzszünet Észak és Dél-Vietnam teljes területén, az amerikai erők kivonása 60 napon belül, amerikai támaszpontok 60 napon belüli leszerelése, az összes hadifogoly szabadon bocsátása, az összes külföldi katona kivonása Laoszból és Kambodzsából. A dél-vietnamiaknak biztosítják az önrendelkezés jogát, az észak-vietnami katonák azonban délen maradnak, de nem kaphatnak erősítést. Az ország békés egyesítéséig a 17. szélességi fok lesz a választóvonal.¹⁷

1972. X. 19-én a Vietnámi Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövete tájékoztatta FOCK Jenő akkori miniszterelnököt a megállapodásról és felkérte Magyarországot a felállítandó bizottságban való részvételre. A hivatalos felkérésre 1973. I. 23-24-én került sor.

Az első magyar kontingens búcsúztatására 1973. I. 26-án került sor a ZMKA*-án, majd néhány órával később a Ferihegyi repülőtér előcsarnokában. Este 21⁰⁰ után szállt fel az első csoporttal a két IL-18-as repülőgép, hogy a több leszállással tarkított, igen hosszú repülőút után először Hanoi-ba érkezzen. Az első kétség, döbbenet a Hanoi-ban töltött néhány óra után jelentkezett, ahol saját szemünkkel tapasztalhattuk meg a hosszú háború következményeit, a lerombolt, szétbombázott lakóházakat, utcákat, hidakat.

Itt szembesültünk először — legalább is mi, a kontingens állományából a fiatalabbak — a háborúval, a háború okozta sebekkel, a fegyverek romboló hatásával. A felkészülés során a megfogalmazott feladat világosnak, egyértelműnek és megvalósíthatónak tűnt, a Vietnámban töltött első órák után viszont kicsit bizonytalanná váltunk.

Rövid repülőút után, 1973. I. 28-án, a 40 fokot meghaladó hőséget árasztó saigoni repülőtér betonján landoltunk. Hogy nem szívesen vártak bennünket jelezte az is, hogy hosszú percekig nem találtak megfelelő lépcsőt a kiszálláshoz, így megtapasztalhattuk a hőség nyomasztó erejét a repülőgépben. Saigon maga egy ostromlott város képével fogadott bennünket, szögesdrótok kilométerei, homokzsákok milliói, bunkerek, tüzelőállások, fegyverek, amerre csak a szem ellátott. Szállásunk a saigoni repülőteret is magában foglaló támaszponton került kijelölésre.

A NEFB* már az első napon — 1973. I. 28-án — megtartotta alakuló ülését, megkezdte a feladat végrehajtását. Intézkedések történtek a megállapodáshoz csatolt jegyzőkönyvben foglalt struktúrák létrehozására, kiépítésére, a szemrevételezések megkezdésére, az egyes csoportok kijelölésére, felkészítésére és kitelepítésére a meghatározott hét körzetbe, a 26 helyi ellenőrző, valamint a 25 speciális ellenőrző csoportba.

A NEFB* saigoni központjának alárendeltségében, hét körzetben 26 helyi ellenőrző csoport, 12 határellenőrző csoport, hat fegyverzetcsere-ellenőrző csoport és hét hadifogolycsere-ellenőrző csoport került kialakításra.¹⁸ Magyar részről a feladatban 636 fő (524 katona, 112 diplomata, illetve polgári személyzet) vett részt, három váltásban.¹⁹

A magyar kontingens — jóllehet nem rendelkezett előzetes tapasztalatokkal — aktívan kezdett hozzá a feladat végrehajtásához. Néhány nap után – február első napjaiban – beindult a körzetparancsnokságok állományának feltöltése, majd az ellenőrző csoportok kitelepítése. Párhuzamosan kellett tájékozódni a belső helyzetről, az erőviszonyokról, megteremtünk a kommunikáció, illetve az újonnan érkezők fogadásának feltételeit. A feladatot az első csoport tagjai becsülettel teljesítették a váratlanul szokatlan és nehéz körülmények között.

Különösen ebben az első időszakban bizonyult rendkívül fontosnak és értékesnek a külügyminisztériumból érkezett munkatársak gazdag diplomáciai tapasztalata és felkészültsége, katonáink, határőreink, rendőreink szakmai felkészültsége, a polgári életből célirányosan behívott tartalékos bajtársaink – újságírók, külkereskedők, bölcsészek, tanárok – nyelvtudása. Kiemelendő ugyanakkor a kontingens valamennyi tagjára jellemző törekvés a feladat végrehajtására, a munkához való pozitív viszony és küldetéstudat.

Az első perctől kezdve ismert volt előttünk, hogy a megállapodás kompromisszum eredménye volt, ami önmagában is sok belső ellentmondást tartalmazott, illetve hogy a megállapodásban rögzített kérdések eltérő értelmezési lehetősége nem csak módot adott, de fel is tette a kialakuló vitákat, konfliktusokat. Részünkre igen fontos feladat volt annak helyes megítélése, hogy a megállapodás betartásában, vagy betartatásában hol is helyezkedik el a NEFB*.

A megállapodó felekből álló NKVB* tagjai – két egymással élesen szembenálló álláspontot képviselve – mindent elkövetettek annak érdekében, hogy a másik félről bebizonyítsák a megállapodás és a tüzszünet megsértését, ami jelentős munkát adott a NEFB*-nak. 1973. III. 29-től — miután a az észak-vietnámi és az amerikai küldöttség elhagyta Dél-Vietnám területét — a két dél-vietnámi fél

* Szójegyzék

képviselőiből álló KKVB* működésével sem változott a helyzet, a kezdeti szívélyesnek tűnő légkört az egyre hevesebb ellentétek és összeütközések sorozata váltotta fel és a feladat végrehajtása során nem is sikerült egyetlen lényeges kérdésben sem egyetértésre jutniuk.

Ilyen helyzetben kellett a NEFB*-nak dolgozni.

A NEFB* jelenlétének fontossága leninkább a fogolycserék kapcsán mérhető le. A bizottság tevékenységének kiemelkedő eredménye volt, hogy meg tudták akadályozni a fegyveres konfliktusok kialakulását a felek között. 1973 februárjában 163 fő amerikai, 7020 fő a DIFK* katona és 910 fő dél-vietnami katona átadása valósult meg.²⁰ A polgári foglyok kapcsán 5081 fő a DIFK*-hoz kötődő és 637 fő a saigoni kormányhoz kötődő fogoly cseréjének a megvalósítása képezte a NEFB* tagjainak a feladatát.²¹

A magyar részvételt illetően az elmúlt negyven év alatt több kritika látott napvilágot, miszerint elvtelenül támogattuk az észak-vietnámi, illetve a DIFK* delegációit. Ha majd egyszer a teljes objektivitás talaján képes lesz valaki áttanulmányozni a magyar kontingens 1973. I. 28 és 1975. V. 9. között Dél-Vietnámban töltött tevékenységének részleteit, megállapíthatja, hogy mind a lengyel, mind a magyar kontingens munkájának fő tartalma és célja az volt, hogy minden erővel igyekezzük biztosítani a párizsi egyezményben foglaltak teljes, minden részletre terjedő megvalósítását. A közel két és fél év alatt viszont erre nem sok esély nyílt. A dél-vietnámi helyzet bonyolultsága alapvetően meghatározta a NEFB* tevékenységét, azaz a NEFB* nem volt képes érdemben befolyásolni a fejleményeket, amire az egyezményben meghatározott feladatainál, hatáskörénél és összetételénél fogva nem is volt lehetősége.

Ha jól visszagondolunk, egy olyan tűzszünetet kellett ellenőriznünk, felügyelnünk, amelyet a megállapodást megkötő felek egyike-másika csak kényszerből fogadott el. És ez a légkör volt jellemző tevékenységünk teljes időszakára.

A Párizsi Egyezmény hatályba lépését követően, a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a DIFK* mindent megtett az Egyezmény szövegében is hangsúlyozott „országegyesítés” érdekében. Hevesen folytatódott a felszabadító harc, amelynek utolsó fázisa, a HO Chi Minh-művelet 1975. III. 15-én Buon Me Thuot elleni támadással indult és Saigon 1975. IV. 30-ai felszabadításával ért véget. Dél-Vietnám valamennyi tartománya felszabadult, megnyílt a lehetőség a térségben lakók többsége által régen áhított országegyesítés, a nemzet újraegyesítése előtt, s ezzel küldetésünk is véget ért.

Magáról, a magyar kontingensről, büszkén mondhatjuk: Magyarország egyik első nemzetközi békefenntartó missziója feladatát fegyelmezetten, bátran és becsülettel teljesítette.

Nem hiszem, hogy a feladatban részt vett bármely bajtársunknak oka lenne szégyenkezni a végzett munka miatt. Igaz, hogy tapasztalatlanok voltunk, igaz, hogy problémáink voltak a nyelvtudással, igaz, hogy felszerelésünk Alaszkában megfelelőbb lett volna, mint Dél-Vietnámban, de az is igaz, hogy minden erőnkkel azon voltunk, hogy megfeleljünk a párizsi egyezmény szellemének és méltón képviseljük hazánkat a nemzetközi közvélemény által nagy figyelemmel kísért feladatban. Büszke vagyok arra, hogy tagja lehettem ennek a fontos missziónak.

---

* Szójegyzék

Jegyzetek:

- ¹ MAI
- ² A Viet Minh (a *Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội* azaz, a „Liga Vietnam Függetlenségéért” rövidített formája.) Ho NGOC Lam és NGUYEN Hai Than alapította 1941-ben, hogy kivívják Vietnam függetlenségét Franciaországtól.
- ³ Japán 1945. augusztusi kapitulációja után a Viet Minh megnyerte a választásokat és kinyilvánította az ország függetlenségét, kiutasítva a francia csapatokat.
- ⁴ MAI. op.cit. : 51.p.
- ⁵ Genfi Egyezmények az Indokinai háború befejezéséről, 1954. július 21.
- ⁶ Dél-Vietnami Nemzeti Felszabadítási Front (DNFF), vagy *Front National de Liberté* (FNL), a legfontosabb ellenálló szervezet volt, amely a vietnami háború idején az Egyesült Államok által támogatott Vietnami Köztársaság ellen harcolt.
- ⁷ A DNFF kongresszusán jelentették be az Ideiglenes Forradalmi Kormány megalakítását
- ⁸ HARMAT
- ⁹ JOHNSON elnök nyilvános beszédben jelentette be, hogy leállítja Észak-Vietnam bombázását, békétárgyalásokat kezdeményez és nem indul az 1968-as őszi elnökválasztáson.
DAUGHERTY: 126-127.p.
- ¹⁰ NIXON a „becsülettel megkötött vietnami béke” érdekében fokozatosan kívánta kivonni az amerikai csapatokat, a harci feladatokat fokozatosan áthárítva a dél-vietnami erőkre.
Loc.cit. : 138-152.p.
- ¹¹ Az USA, valamint Észak és Dél-Vietnam képviselőinek tárgyalásai 1968. V. 13-án kezdődtek meg Párizsban.
- ¹² A vietnami háború befejezéséről és a béke helyreállításáról szóló egyezmény 1. és 5. cikk. A párizsi egyezmény teljes szövege.
HALMOSY — POPOVICS: 514-522.p.
- ¹³ A Párizsban tárgyaló felek voltak: Amerikai Egyesült Államok, Vietnami Demokratikus Köztársaság, (Dél-) Vietnami Köztársaság, Dél-Vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány.
GYÖRI : 8.p.
- ¹⁴ Genfi Egyezmények az Indokinai háború befejezéséről, 1954. július 21. op.cit.
- ¹⁵ Magyarország felkérését a bizottságban való részvételre a magyar kormány nevében FOCK Jenő miniszterelnök fogadta el, amit az MSZMP PB 1972. X. 24-i ülésén megerősített.
PIL. M-KS-288f-32 cs-17 ö.e. – 1972 (KB Külügyi Osztály feljegyzései, jelentései)
- ¹⁶ Loc.cit.
- ¹⁷ A vietnami háború befejezéséről és a béke helyreállításáról szóló egyezmény. Párizs, 1972. XII. 24.
- ¹⁸ MOL XIX-J-63-b Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Vietnam, Nemzetközi Ellenőrző Bizottság, Adminisztratív iratok.
- ¹⁹ HIM-HL : HN-K.gy.-C 304
- ²⁰ MOL XIX-J-63-b A Katonai Parancsnokság jelentései – 1973 (3o d)
- ²¹ GYÖRI. op.cit. : 48.p.

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

- DAUGHERTY — DAUGHERTY Leo J. : *A vietnami háború napról napra.* [The Vietnam War: day by day.] Ford.: EIBEN György. Budapest-Debrecen, 2003, Hajja és Fiai Könyvkiadó. 192 p. HU-ISBN 963 93 2971 1. /20. századi hadtörténet./ HU- ISSN 1418-2467.
- GYÖRI — GYÖRI Sándor: *Magyarok Dél-Vietnamban. Szemtanúként Saigonban.* Budapest, 1985, Zrínyi Katonai Kiadó. 145 p. HU-ISBN 963 32 6686 6.
- MAI — MAI Lý Quảng : *Vietnam on the move.* [Vietnám mozgásban.] Vietnám, 2006, The Gioi Publishers. 184 p.

PUBLIKÁLT DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK

- HALMOSY — POPOVICS — HALMOSY Dénes — POPOVICS Béla (szerk.): *Nemzetközi Szerződések 1945-82. A második világháború utáni korszak legfontosabb külpolitikai szerződései.* Budapest, 1985, Gondolat - Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 674 p. HU-ISBN 963 22 1506 0.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

- HIM.HL. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára
- MOL — Magyar Országos Levéltár
- PIL — Politikátörténelmi Intézet Levéltára

VILÁGHÁLÓS HIVATKOZÁSOK

- Genfi Egyezmények az Indokinai háború befejezéséről, 1954. július 21. — Genfi Egyezmények az Indokinai háború befejezéséről, 1954. július 21.
Világhálón:
http://www.grotius.hu/doc/pub/IGXVRK/1954-07-21_genfi_egyezmenyek.pdf
- HARMAT — HARMAT Árpád Péter: *A Vietnami Háború Története (1957-1975)*.
Világhálón:
<http://tortenelemklub.com/xxszazad/hideghaboru-kora/232-a-vietnami-haboru>

Szójegyzék:

DIFK	=	Dél-Vietnámi Ideiglenes Forradalmi Kormány
DNFF	=	Dél-Vietnámi Nemzeti Felszabadítási Front
KKVB	=	Kétoldalú Katonai Vegyes Bizottság
NEFB	=	Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság
NKVB	=	Négyes Katonai Vegyes Bizottság
Viet Minh	=	Liga Vietnám Függetlenségéért
ZMKA	=	Zrínyi Miklós Katonai Akadémia

Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951

Témaválasztásomat nagyon régi benyomások, tapasztalatok, események befolyásolták. Ezek közül természetesen első helyen található az a tény, hogy határőr tiszt voltam. 1975–1980. között a Kiskunhalasi Határőr Kerület Nedelkatanyai Őrsén (későbbi nevén Újszentiváni Őrs) szolgáltam, mint őrsparancsnok. Ebben az időben még kis számban találkozhattunk olyan hivatásos tisztekkel és tiszthelyettesekkel, akik eredetileg a H.HV.-ok kötelékében kezdtek az 1945–49-es években. Kiskunhalason határvadász zászlóalj működött. Ezek az emberek átérték a határőrség történetének talán legnehezebb időszakait, az új határvadász szervezet létrehozását 1945 után, a határvadászok ÁVH-hoz kerülését, a sorozatos átszervezéseket és a kapcsolatok megromlását Jugoszláviával, mely a határőrizeti körülményeket teljesen tönkretette. Sok történetet lehetett tőlük hallani szolgálati eseményekről, nagy kiterjedésű razziákról, lőfegyverhasználatról, halálesetekről. Lényegében ezeknek a kérdéseknek szerettem volna, még ha csak részben is, utánajárni. Módszerűen a levéltári kutatást választottam. A MOL épületében a HESS András téren található a határőrségi okmányok egy része, köztük az ötvenes évek dokumentumai. Ezek közül azokat az 1951-es anyagokat kerestem, melyek témájukban ide tartoztak. Elsősorban a határrenddel, a szolgálat ellátással kapcsolatos eseményeket vizsgáltam.¹

A jugoszláv viszonylatot ekkor négy határőr kerület őrizte, közülük a zalaegerszegi osztrák határszakasszal is rendelkezett. Az ekkor érvényes szervezésre 1951. I. 1-től álltak át, (kerület- zászlóalj- Őrs), megszüntetve az addig hatályos rendszert (határvadász zászlóalj- határvadász század- határvadász Őrs).²

A határprovokációkkal foglalkozó jelentések formailag közel egységesek. Ennek magyarázata lehet, hogy 1950-ben kétszer is szabályozták³ az úgynevezett határprovokációkról szóló felterjesztések formai-tartalmi követelményeit, melyet egy alkalommal körlevél formájában 1951-ben megismételték.⁴

A jugoszláv féllel kialakult rendkívül rossz kapcsolat miatt a bekövetkezett események kétoldalú közös kivizsgálása nem történt meg. Csak a magyar bizottság készítette el a dokumentációkat, ez látszik is a tendenciózus, gyakran kimondottan kötelezően ellenséges hangvételen, megközelítésen. Mindezekből következően reális, objektív kivizsgálás, az események megközelítően valóságú bemutatása, értékelése, többnyire nem is történt meg. Alkalmanként egy-egy váratlanul felbukkanó mondat a felterjesztés anyagában, vagy hónapokkal később keletkezett új dokumentum utal a háttérben történetekre. Az országos parancsnokságra beérkezett eseményeket összegezték és a külügyminisztérium útján juttatták el a jugoszláv félhez. Ezért szigorúan megkövetelték az események helyszínének olyan úton történő pontos megjelölését, térkép alapján és vázlaton, melyet az érintett civil szervek is azonosítani tudtak.⁵

A négy jugoszláv viszonylatú kerület — 2. ker. Zalaegerszeg, 3. ker. Nagyatád, 4. ker. Pécs, 5. ker. Kiskunhalas — közül Zalaegerszeg osztrák államhatárral is rendelkezett, így az ő felterjesztéseik nem csak a jugoszláv helyzetet tükrözik, és ez színesíti a képet.⁶

Az úgynevezett határprovokációkról készített kivizsgáló jelentések közel egységes szerkezetűek. A mai viszonyokhoz képest érdekesség, hogy a kerület parancsnoka nem írt alá egyedül. Többnyire a kerületparancsnoknak és a politikai osztály vezetőjének az aláírásával küldték el a felterjesztéseket. Esetenként harmadik személyként a törzs valamelyik tagja is aláírt. A jelentések általános szerkezete, felépítése: a küldő fejrésze, címzés, jelentés tárgya, nyilvántartási szám, gyakran hiányzik a bekövetkezett esemény leírása, következtetések, tett intézkedések, javaslatok, politikai jellegű következtetések, esemény részeseivel készített meghallgatási jegyzőkönyvek, vázlatok, rajzok.⁷

Az akkori szegényes viszonyok között fényképfelvételek nem készültek. Az anyagok minősítése eléggé érthetetlen módon szinte mindig szigorúan titkos, vagy titkos minősítéssel készültek, még az egy egyszerű átbeszélésekről is. Különösen sajátos az általam „*politikai jellegű következtetés*”-nek nevezett rész. Egy bekezdésben — nyilvánvalóan felsőbb elvárásra — az adott történéshez politikai vonatkozású következtetéseket fűztek, melynek gyakran semmi köze sem volt a lezajlottakhoz, és az alapvető logikai elvárásoknak is ellentmondott. Például amikor magyar oldalról a járőrök látták amint jugoszláv katona és polgári személyek összeverekedtek, a kerület parancsnoka nem habozott jelentésébe beleírni — bár nyilvánvalóan az eseményeket nem ismerhette — , hogy „./ *Az eset tanulsága az, hogy a jugóknak nem valami jó a dolgozókkal való együttműködése. A jugoszláv dolgozók így fizetnek vissza Tito és bandájának akik a nyomorba vezették őket.*”⁸

A Muraszemenyei Őrsön történt állítólagos átlövéshez összegzésül a kerület parancsnoka írta: „*a járőr élete és testi épsége veszélybe volt mivel a jugók által leadott elsőlövés célzott volt és a járőr tag-*

jaihoz közel csapódott be a földbe. . . . A fegyveres provokációval kapcsolatban a tapasztalat az, hogy a jugoszláv határőrizeti szervek állandóan fokozzák a provokációs cselekedeteiket, azért, hogy a mi járőreinket megsebesítsék, vagy harcképtelenné tegyék, vagy esetleg fegyveres összetűzést eszközöljenek ki”.⁹

A bekövetkezett események többnyire mai szóhasználattal határrend sértések, vagy határrendi esetek voltak. Akkor valamennyit határprovokációnak minősítették, ami a mostani idők megítélését sokszor nem állja ki. Előfordult, hogy a túloldalról a járőrnek cigarettát, almát dobtak át. Ezt a barátinak gondolható, valószínűleg a feszültség oldására tett egyéni kezdeményezést is ellenséges lépésként, az állomány ébersége elaltatására tett „imperialista” kísérletként fogták fel. Minden esetben az elkövető a jugoszláv fél, a beállítás szerint. Nem találtam egyetlen jegyzőkönyvet sem arról, hogy a magyar oldalról provokációt követtek volna el. Csak néha, egy-egy odavetett mondat jelzi, hogy a magyar fél tett valamit, amire a túloldalról reagáltak. A nagyfokú bizalmatlanságot jelzi, hogy a talált cigarettát laboratóriumi vizsgálatra küldték, megállapítani, nincs-e megmérgezve, preparálva. A füzetlapba csavart és átdobott hat darab cigarettát kérésre a HI. laboratóriuma bevizsgálta. A vizsgálati bizonyítvány szerint: „*robbanó anyagot nem tartalmaz, méregre vonatkozó vegyi és biológiai vizsgálat negatív*”.¹⁰

A jelentésekben szereplő fontosabb provokációnak minősített események fajták voltak: átlövés, átbeszélés, sértegetés, a műszaki zár megrongálása, kutya járőrre uszítása, tűzatterjedés, behatolás, járőr megdobálása, berepülés, propaganda anyagok átjuttatása, fenyegető magatartás.¹¹

A provokációs körülményeket jelentősen befolyásolta a műszaki zár. Ez a létesítmény a határral párhuzamosan, attól 10-12 méterre futó szögesdrót kerítésből, továbbá a szögesdrót és a határvonal közötti aknamezőből, valamint a műszaki zárnak a határ belseje felé eső szélén húzódó nyomásból állt. Egyes helyeken nagyobb határkiszögelléseket is kizárt. Mivel az aknamező és a kizárt terület, nem állt művelés alatt, azt magas gaz nőtte be, amely akadályozta a kilátást. Ugyanakkor azonban kedvezett a nyomolvasásnak, az események utólagos kivizsgálásának. Ez a helyzet egyben állandó baleseti forrást képezett, különösen mikor valamiért rá kellett menni az aknamezőre. A drótakadályok közé taposó aknákat telepítettek és azokat irányokban botlódrótos aknákkal is biztosították. Ezek a feliasztott vadállatok, nyulak, őzek, érintésétől is beműködtek, vagy ha a járőr a ránőtt vadszeder indájában megbotlott, azt a lábával megrántotta, bekövetkezhetett egy sérülés. Ezért a használt járőrscsapás a lehető legmesszebb húzódott az aknazár szélétől. Minden odafigyelés mellett is sorozatosan következtek be azonban rendkívüli események.¹²

A jugoszláv határőrökkel legtöbbször a nyomsáv ellenőrző járőrök és a magasfigyelőkben szolgálatot teljesítők találkoztak, így az okmányok többsége is ezen helyzetekből eredeztethető. A korabeli szóhasználat szerint határincidensnek minősülő események több csoportba sorolhatók.

Átlövések

Egyetlen egy jegyzőkönyvet sem találtam arról, hogy egy járőr megsérült volna. Írják, hogy ilyen és ilyen közel, tíz méterre repült el a lövedék a járőrtől. Két esetben találtak bizonyítható becsapódásokat egy őrház, illetve egy parasztház oldalában. Még amikor a járőr a meghallgatásán úgy nyilatkozott, szerinte a jugoszlávok saját területükön személyeket üldöztek és ezért használtak fegyvert, a kerület parancsnoka ezt is provokációnak minősíti.¹³

Tipikus az egyik összegzés, amikor egy lövést adtak le a járőrre egy tőle száz méterre lévő túloldali magasfigyelőből „*azzal a szándékkal, hogy a járőrünket megsemmisítsék*”. A jelentés írója el sem gondolkodott azon miért nem lőttek még egyszer, ha az első lövés nem talált és valóban meg akarták volna semmisíteni a járőrt.¹⁴

Egy esetben a nyomsáv ellenőrző járőr mögé a jugoszláv carola (határőr laktanya)¹⁵ figyelőjéből három lövést adtak le. A kivizsgálás a következő képpen fogalmaz: „*a járőr élete és testi épsége veszélyben volt mivel a »jugók« által leadott első lövés célzott volt és a járőr tagjaihoz közel csapódott be a földbe.*” Valamint a végső konklúzió: „*A fegyveres provokációval kapcsolatban a tapasztalat az, hogy a jugoszláv határőrizeti szervek állandóan fokozzák a provokációs cselekedeteiket, azért, hogy a mi járőreinket megsebesítsék, vagy harcképtelenné tegyék, vagy esetleg fegyveres összetűzést eszközöljenek ki.*”¹⁶

A Muraszemenyei Őrs járőre a nyomsávon kifelé haladó nyomokat talált. A hiányos összeköttetés miatt öt lövést adott le a puskájából az őrsöt értesítve. Több magyar járőr is összeszaladt, akiket látva a jugoszláv járőr három lövést lőtt. A jelentés nem állja, hogy magyar területre. A magyar ellenőrző járőr válaszul géppisztolyával egy sorozatot eresztett a levegőbe. Ezt követően mindkét oldalon katonákat vontak össze, mi egy golyószórós és egy géppuskás rajt, a túloldalon mintegy szakasz erőt és 25-30 lövést adtak le. Sérülések nem történtek.¹⁷

Különösen furcsa esetnek tekinthető, hogy a Felsőszölnöki Őrssel szemben lévő carola tüzelőállásból este 22¹⁰ kezdődően negyven percen keresztül lötték a magyar mélységi területet körülbelül 250 lövést leadva, melyek 70 %-a nyomjelzős lőszer volt. Az anyag titkos, nincs címettje és az aláíró PIROS László államvédelmi vezérőrnagy az ÁVH Határőrség és Belső Karhatalom parancsnoka. Különösen durva a hangvétel: „*Titó-banditák újabb fegyveres provokációt követtek el Népköztársaságunk területe ellen*”.¹⁸ A dokumentum szerint hasonló eset történt szeptember 13-án Katymáron is. A kivizsgálás feltételezte, hogy ügynöki átdobás céljából figyelemelterelés valósult meg. Sebesülés egyik esetben sem történt. Elgondolkodtató viszont, hogy semmi utalás sincs a határon ügynökök átjuttatására. Holott ilyen esetekben a nyomok utáni kutatást alapos kivizsgálás keretében lett volna célszerű megvalósítani.¹⁹

„*Jugó fegyveres erőszak a Muraszemenye-i 112. hv. űrs területén*” című jelentés rögzít bizonyítható átlövést még 1949-ből. Ezek szerint a nagykanizsai mentőre adtak le lövéseket a túloldalról és a kivizsgálás a gépkocsi tetejében kettő darab lövedék okozta sérülést állapított meg.²⁰

Különleges a Zalaegerszegi Határvasász Zászlóalj parancsnoka által felterjesztett „*Jugoszlávok által elkövetett fegyveres erőszak*” című kivizsgáló jelentés. E szerint 1949. X. 15-én 20⁰⁰-kor Ritkaháza község közelében jugoszláv személyek magyar területre behatoltak. A magyar járőr két embert felszólított, azok egyike a járőrre géppisztollyal tüzet nyitott. A járőr többször egymást követően terep megvilágítás céljából rakétát lőtt fel. Ennek fényében láttak 5-6 főt jugoszláv területre visszabújni a műszaki zár drótszájai között. A túloldalról is tüzet nyitottak magyar területre. A későbbi kivizsgálás 50-60 lövedék becsapódást talált, de egyetlen töltényhüvelyt sem. Ebből értelemszerűen arra következtettek, hogy valamennyi lövést a túloldalról adták le. Az egyik megtalált lövedék német gyártmányú géppisztolyhoz illett, melyet ebben az időben a jugoszláv határőrizeti szervezetek is használtak. Megtalálták viszont a magyar katona által kilőtt lőszer és rakéta hüvelyeket. A műszaki zárnál találtak továbbá egy hátizsákot, amely 9 db. „*jugó. nyelven írt propaganda füzet tartalommal*” maradt a helyszínen.²¹ A zászlóalj parancsnoka feltételezte, hogy a jugoszlávoknak eredetileg emberrablási céljuk is volt, mert mint írja, az Orfalu-Dohány-i átkelőnél a jugoszlávok két rendőrt elhurcoltak. Erre a súlyos esetre vonatkozóan viszont más információt nem közöltek, és a feltételezésnek ellentmondott a propagandaanyag behozatala is.²²

Átbeszélés, sértegetés

A jelentett átbeszélések többsége teljesen jelentéktelen, ennek ellenére szigorúan jegyzőkönyvezték, titkosították és továbbították a Határőrség Országos Parancsnokságára, ezzel is növelve a jelentős leterheltséget és bürokráciát. Az esetek részben a feszültség oldását szolgálták köszönés és a másik csatládja iránti érdeklődés formájában. A határ mellett élő polgári lakosságnak semmi egyéb módja sem volt, hogy rokonai iránt érdeklődjön, azokkal érintkezzen, illetve hozzájuk üzeneteket juttasson el. 1949-ig működött a kettős birtokos rendszer. Az emberek meghatározott feltételek mellett átléphettek az államhatáron, a túloldalon elhelyezkedő földjeik művelése érdekében. Lehetőség volt a rokoni kapcsolattartásra is. Ez 1951-ben már nem működött. Nem volt lehetőség az utazásra. A határsáv felállítással sokan meg sem közelíthették az államhatárt. A határsávból történő kitiltás, kitelepítés intézményét gyakran alkalmazták azokkal szemben, akiket megbízhatatlannak tartottak, vagy megsértették az előírt rendet, például átbeszéltek, külföldi kapcsolatokkal rendelkeztek.

Több jelentés is tartalmaz átkiabálásokat sértő szöveggel, obszcén megjegyzéseket és mutogatást a jugoszláv katonák részéről. A szentgotthárdi vasútállomáson a bejövő vonatok esetében, de ezek Ausztriából érkeztek, a fékezőfülkék falára írtak fel a hazai politikai rendszert támadó feliratokat.²³

A műszaki zár megrongálása

Egy esetben, amikor rongálásra került sor, a következő mondat szerepel a jelentésben: „*a jugó parancsnok nem tudta, hogy mit csináljon dühében azért, hogy tőlük egy katona megszökött.*” Vagyis korábban már történt valamilyen esemény, valószínűleg egy katona átszökött Magyarországra, de erről több adat nem áll a rendelkezésünkre.²⁴

A rongálásnál tipikus módszer volt drótszálak elvágása, tartóoszlopok kihúzása, aknák felszedése, aknamező kövel dobálása robbanás előidézése céljából. Ez utóbbit a jelentések szerint a járőrök közelében is megtették, általában éjszaka a nyomsáv ellenőrző járőr mellé dobálva, veszélyeztetve azok épességét. Az aknafelszedéseknél visszatérő feltételezés, határsértéshez kívántak „kaput” nyitni, bár mélyégből, vagy befelé vezető nyomok ezt nem igazolták.

Egyes jelentések horrorisztikus vonásokat sem nélkülöztek. E jelentések egyike szerint a járőr az éjszaka közepén teljes sötétségben észlelte a műszaki zár túloldalán több személy mozgását. Később

kihelyezett propaganda anyagot találtak az átvágott drótok alatt. A kivizsgálás szerint 26 méteres távolságból negyven lövést adott le, melyet jajgatás követett. Az ellenőrzés során reggel test vonszolásának a nyomait, jugoszláv katonasapkát és cigarettát találtak a helyszínen. A szemben lévő carolába a fegyverhasználat után hozzávetőlegesen negyven perccel gépkocsi érkezett, amely valószínűleg a sebesültet szállította el. Figyelemre érdemes, a jugoszláv katonák egyetlen lövéssel sem reagáltak a történetekre. Ami viszont szakmailag teljesen abszurd, a kivizsgáló hibaként veti fel a járőr tevékenységénél, hogy nem ment közelebb (!), hanem 24 méterről, (!), ahonnan a sötétben és a magas gazban semmit sem látott, használta a géppisztolyát.²⁵

Egy alkalommal a műszaki záron robbanás történt, melyről később megállapították, hogy túloldalról felszerelt trotilöltet okozta. A kivizsgálást jugoszláv tisztak szemből filmezték. Ez annyira ritka dolog volt ebben az időben, hogy a jelentés készítője szerint, a robbantással akarták az előre felállított kamera elé „csalni” a magyar katonákat.²⁶

Kutya járőrre uszítása

Több jelentés is szól arról, hogy a túloldalról szolgálati kutyát, esetleg egyszerre kettőt is, uszítottak a járőrre, majd folyamatosan hergelték, támadásra bíztatták azokat. Általában az állatok nem jöttek át a műszaki záron, hanem éjjel vagy nappal a járőrrel párhuzamosan mozogva acsarkodtak. Fegyvert ezekben az esetekben nehéz volt használni, mert átlövésre került volna sor, illetve gyakran a kutya gazdája is a löirányba esett. Több alkalommal a kerítésen átjutott állatot levegőbe leadott lövéssel kergették el, megsebesítették, lelőtték. Egy okmány említi, hogy a két kerítés közé beszorult kutya felrobbant az aknán. Mindenesetre nem minden támadás lehetett szándékos kezdeményezés következménye. Átbeszélésről készített jegyzőkönyv szerint jugoszláv katona kérte a magyar járőrt, hogy a kutyát, amely vélhetően véletlenül ment át, ne löje le. A külügyminisztérium számára készített összefoglaló a következő eseményeket rögzítette:

- „- a jugoszláv carolától 100 méterre a műszaki zárat megrongálták, a drótokat átvágták;
- a carolától 40 méterre az államhatáron átküldött kutya a műszaki záron felrobbant, ezen a helyszínen gyakran uszították a szolgálati állatokat a járőrre;
- kutyát kötöttek a műszaki zárhoz, hogy az aknákat felrobbantsa, az állatot a magyar járőr lelötte;
- kutyát uszítottak a járőrre melyet magyar területen lelőtték;
- nyúlra uszított jugoszláv szolgálati kutya a műszaki záron felrobbant.”²⁷

Behatolás

A behatolás az államhatáron történő átlépést jelentette és többnyire a műszaki zárig tartott. Sokszor nem is rongáltak meg semmit. Feltehetőleg gyakran az újonc katonáknak mutatták meg az aknamezőt felkészítési, oktatási céllal.

Egy alkalommal vicces kedvű ismeretlenek a túloldalról éjszaka szalmabábút szúrtak a nyomsáv közepébe, amihez át kellett jönniük az aknamezőn. Az éjszakai járőr ezt követően halálra ijedt, látva egy mozdulatlan személyt, akit megpróbált elfogni.

Néha a kivizsgáló végkövetkeztetése lehet érdekes. Előfordult, hogy éjjel egy baglyot kötöttek a műszaki zár drótláncjára és a szerencsétlen madár a vergődésével alaposan megzavarta a járőröket. A jelentés összegzése tanulságos és érthetetlen: *”A jugoszlávok által elkövetett provokáció előre elkészített terv alapján lett végrehajtva, melyet az U.D.B. szervek (jugoszláv titkosszolgálat) eszeltek ki és ezáltal újabb provokációs módszerhez folyamodtak abból a célból, hogy átdobásaikat végre tudják hajtani.”*²⁸

Behatolás másik eseténél a járőr aknarobbanást észlelt a jugoszláv carola közelében és katonákat látott közvetlenül a műszaki zár mellett. Három puska lövést adott le rájuk, melyek a nagy távolság miatt nem találtak. A túloldalra erre válaszul géppuskát hoztak a helyszínre és ennek fedezetében kihúzták az aknamezőről a jugoszláv őrs átkóborolt és felrobbant házi sertését, amelyről érthető módon nem kívántak lemondani, majd távoztak a laktanyába.²⁹

Egy másik jelentésben az állt, hogy jugoszláv részről a nyomsávra magyar terület felé, befelé irányuló hamis nyomokat helyeztek el, melyre az őrs és a kerület razzitát vezetett be az éjjel, jelentős erőket mozgósítva a feltételezett behatoló elfogására. A helyzet a reggeli kivizsgálásnál tisztázódott. A helyszínre érkezett bizottságot a túloldalra közvetlenül a határvonalnál szemlélődő jugoszlávok kinevették. A feljegyzés szerint ennél a carolánál ez volt a negyedik eset.³⁰

Egyedinek számított, hogy a Felsőbédai Őrs — az államhatáron áthúzott — híradó vezetéket rácsatlakoztatták a helyi kisvasút hírvonalára. Feltételezhetően az őrs híradását szerették volna lehallgatni.

Berepülés

Barcs térségében került sor berepülésre. A jelentés szerint az amerikai gyártmányú repülőgép, délelőtt 09⁴⁵-kor lépett be a magyar légtérbe, 3-4 kilométer mélységben, 50–100 méter magasságban. Az írás szerint 45 percig tartózkodott a légi jármű a magyar légtérben. Az összegző vélemény szerint katonai felderítést hajtott végre egy olyan mélységben, amelyet egyébként optikai eszközökkel is figyelés alatt lehetett tartani, így a repülésnek egyébként semmi értelme sem lehetett. A vezetés idegességét jelzi ezen alkalommal készített okmányok mennyisége, és a gép „ellenséges repülő” megnevezése. A jelentéshez vázlatot és 29 meghallgatási jegyzőkönyvet csatoltak, amelyeken a meghallgatottakéval együtt összesen 139 aláírás szerepelt. Egyébként lényegében fontos dolgot sem állapítottak meg. A barcsi telefonközpont kezelőjét meghallgatva nehezményezték, hogy az OLP-t a határőrök részére csak harminc perc késéssel kapcsolta. Az eset természetesen megmutatta az ilyen irányú felkészületlenséget, a szükséges híradó rendszer teljes hiányát.³¹

Propaganda anyagok átjuttatása

Az amúgy teljesen jelentéktelen és hatásában valószínűleg mérhetetlen tevékenységre mindig nagyon élesen reagáltak a kivizsgálók. Többnyire röplapokról van szó, politikai brosúrákról, az ENSZ és Jugoszlávia politikájáról. Az írásokat átdobták az államhatáron, esetleg bejöttek a műszaki zárig és letették, karókra kötötték. Mivel mindezeket az anyagokat a katonák találták meg a reggeli nyomsáv ellenőrző szolgálatban, vélhetően senki sem olvasta el, polgári személy kezébe sosem kerülhetett. Esetenként a papírok mellé cigarettát és néhány forintot helyeztek. A tevékenység központi szervezését jelzi az a tény, hogy ugyanazokat az írásokat egy időben több helyen helyezték el. Feltételezhetően az ottani propagandaosztály ezzel egy darabig letudta a feladatát.

Az egyik jelentés szerint Jugoszláviában nyomtatott „Magyar Szó” című újság egy példányát és három röplapot dobtak át. A felterjesztő azonnal megfogalmazta észrevételét, mely szerint: „*újabb módszerrel próbálnak romboló tevékenységet végezni, a járőrök figyelmét próbálták a valóságról elterelni.*”³²

Egészen sajátos az az esemény, amikor polgári lakos a hazarepült fecske lábára kötött horvát nyelvű írást talált és azt leadta. A kivizsgálás alapján „*megállapították, hogy ami belevolt írva alaptalan és a valóságot nem fedi, ránk nézve hazugságot és rágalmat tartalmaz.*”³³

Fenyegető magatartás

Ezt a fajta provokációt a fegyverek magyar járőrre irányzásával, annak csőre töltésével, a zavarzat csattogtatásával követték el. Kapcsolódott hozzá az átkiabálás, szóbeli fenyegetés, illetve sértegetés magyar és szerb nyelven. Ilyenkor a járőr általában tüzelőállást foglalt, várt egy darabig, majd folytatta a szolgálatot. **(I.sz.melléklet)**

Az 1951-es szolgálati körülmények a jugoszláv államhatáron mind szakmailag, mind emberileg rendkívül nehezek voltak.

Feltételezhetően továbbra is problémák jelentkeztek a felterjesztett jelentések minőségével és ezért 1951. VII. 26-i keltezéssel körlevelet adtak ki az országos törzsparancsnok helyettes aláírásával „*Határincidensek kivizsgálása, jegyzőkönyvek felvétele.*” tárgyában.³⁴ Felhívták a figyelmet az előző évben kiadott két hasonló tartalmú parancsnoksági rendelet betartására.³⁵

Az 1951. évi anyagok között nem található olyan jelentést, amely a jugoszláv szervezetek által „A kiadvány: Hő. fpszág-i pcs-ba” megnevezésű okmány „Honvédelmi Miniszter” fejrésszel és „Honvédségi Közlöny Szerkesztőségének”, „Budapest” címmel készült. „Tárgy: HORVÁTH Pál hősi halált halt honvéd őrm.-é előléptetése és ht. állományba való felvétele”. Az aláírás géppel „Farkas s.k.”³⁶

E jelentés szövege szerint „*A 11. hv.zlj. pság. állományába tartozó HORVÁTH Pál honvéd 1949. május hó 7-én járőrszolgálatának teljesítése közben a jugoszláv határőrizeti szervek fegyveres beavatkozása következtében a határvonal mentén hősi halált halt. Nevezettet hűséges és önfeláldozó magatartása elismerésül a MK elnöke a Magyar Köztársaság érdemérem arany fokozatával kiüntette./ Rendelet száma: 5.221/M.E.I.A.-1949.sz./ A Honvédelmi Miniszter Bajtárs 17.420/el.n.szü.-1949.sz rendeletével a hősi halált halt Horváth Pál honvédet 1949. évi május hó 6-ával a III/a állománycsoportban gyalogságnál őrmesterré soron kívül előléptette, egyidejűleg a honvédség hivatásos állományába felvette.*”³⁷

A Honvédségi Közlöny számára szánták, az „Emlékeztető” megnevezésű 1949.V.16. keltű dokumentumot melynek aláírói „pol. ov.” és „hőr. fpk.” (főparancsnok) jelöléssel szerepelnek. Az „fpk” tollalval belejavított az aláírásra eléje tett szövegbe. Áthúzta az eredeti „beavatkozásának” szót és he-

lyette „támadása” kifejezést írta be, valamint hozzáfűzte a „magyar területen a határvonaltól kb. 120-m-re” mondatot. Ezzel kialakult a Közlöny által véglegesen leadandó forma.³⁸

„A Kiadvány: Hőr. fjság-i pcs-ba: . . . A 9. hv.zlj. pság. állományába tartozó Puskás Imre honv. 1949. évi május hó 14-én járőrszolgálatának teljesítése közben a jugoszláv határőrizeti szervek fegyveres támadása (beavatkozása) következtében a magyar területen a határvonaltól kb. 120-m-re (határvonal mentén) hősi halált halt. Nevezettet hűséges és önfeláldozó magatartása elismeréséül a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársaság Érdemérem arany fokozatával kitüntette. /Rendelet száma: 5.490/M.E.I.A.-1949.sz./ A Honvédelmi Miniszter Bajtárs 18.296/el.n.szü.-1949.sz rendeletével a hősi halált halt Puskás Imre honvédet 1949. évi május hó 14-ével a III/a. állománycsoportban gyalogságnál őrmesterré soron kívül előléptette, egyidejűleg a honvédség hivatásos állományába felvette.”³⁹

Az általános helyzet zavarosságát érzékelteti az a jelentés, mely szerint a szolgálatot teljesítő magyar járőrnek a túloldalról jugoszláv katona magyarul kiabált, hívta át majd sértegette. A meglepetés, amely csak egy mondatban szerepel az okmányban, az írás készítője feltételezi, de bizonyítani nem tudja, hogy az elkövető azonos azzal a „KOVÁCS áv.hőr-el”, (államvédelmi határőrrel), aki „folyó év január hónapban megszökött”, itt az eseménynél viszont szerintük „jugó egyenruhában volt”.⁴⁰

A tanulmányozott dokumentumokból messzemenően tükröződik a felsőszintű magyar politikai vezetés akkori jugoszláv ellenessége. A határőrizetben olyan módszereket alkalmaztak melyeket a normális és elvárt határ menti kapcsolatok nem indokoltak. Nem kívánta ezt meg a jugoszláv magatartás sem. A kiadott felsőszintű intézkedések az általános tevékenység módjára vonatkozóan leginkább saját határőreinket és a helyi lakosainkat sújtották, nehezítették meg a mindennapi életüket. Jól példázza ezt a műszaki zár, a határsáv és a minden közlekedési lehetőségtől és infrastruktúrától távol telepített őrsők. Bár a jelentésekben — nyilvánvalóan felsőbb szintű elvárásra hangoztatják — hogy a provokációk veszélyeztették a katonáink életét, a vizsgált okmányok között még sérülésekről sincs szó. Ha a túloldalról valakit le akartak volna löni, azt minden további nélkül megtehették volna, hiszen a határőrök szolgálatuk jellegénél fogva mindig közvetlenül a határon, védtelenül járőröztek. A kivizsgáló jelentések hangvétele is az ellenséges szándék bizonyítására törekszik. Amikor maguk a meghallgatott járőrök az állították, hogy szerintük a túloldalra vadásztak a szerb határőrök, az összegzés mégis határprovokációról írt. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy voltak tipikus helyszínek, ahol folyamatosan, rendszeresen történtek események, míg más irányokban csend volt. Valószínűleg sok függött az ottani magyar és jugoszláv őrsparancsnok hozzáállásától, mérséklő vagy túlzó szerepétől.

A szövegben alkalmazott rövidítések:

ÁVH.	=	Államvédelmi Hatóság
áv.	=	államvédelmi
ENSZ.	=	Egyesült Nemzetek Szervezete
fpk	=	főparancsnok
fjság	=	főparancsnokság
H.HV.	=	Honvéd Határvasdász
HI.	=	Haditechnikai Intézet
hőr.	=	határőr
Hőr.	=	Határőrség
MOL	=	Magyar Országos Levéltár
OLP.	=	Országos Légvédelmi Parancsnokság
ov.	=	osztályvezető
pcs.	=	parancs
pol.	=	politikai

Jegyzetek:

¹ A volt határőr országos parancsnokság anyagai „HOP XIX-B-10” jelzéssel témánként dobozokba gyűjtve található, melyek közül én ehhez a tanulmányhoz az 1951. évi 11. doboz (72 anyag), 12. doboz (56 anyag), 13. doboz (70 anyag), 14. doboz (102 anyag) és 17. doboz (182 anyag) dolgoztam fel, összesen 482 dokumentumot. Közülük 179 tartalmazott határprovokációval, határrend sértéssel kapcsolatos adatokat. Az anyagok jellege, tartalma széleskörű. Míg a 17. sz. doboz jelzete szerint a határprovokációk okmányait tartalmazza, ez a témakör a többi helyen is előfordul. Tehát mindent át kellett olvasni az események felkutatása érdekében. A legtöbb okmány jelentés formátumú, melyeket a kerületek az országos vezetés számára terjesztettek fel. Így a címzés többnyire „Államvédelmi Hatóság Határőrség Parancsnoksága”.

MOL.HI. Határőrség Országos Parancsnoksága Iratainak Gyűjteménye. HOP XIX-B-10.

² Az okmányok széles köréből kiemelkedik számban a határprovokáció témaköre, emellett az egyéb határesemények, raziák, fegyverhasználatok, balesetek, külföldre szökések, utasítások, különböző tervek, halottszemlék képezik a gazdag anya-

got. A dokumentumok többsége eredeti ügyintézői dossziében van tárolva, borítójukra gyakran kézírással a további ügymenetre vonatkozó utasításokat, észrevételeket, javaslatokat, megjegyzéseket írtak, ezek magukban is érdekesek. Sok anyag sajnos nem teljes. Szemmel láthatóan kivették egy részét, talán megsemmisítették, esetleg más nyilvántartási számhoz csatolták.

Loc.cit.

³ 0 751 208/T.-1950.HÖR.OPK.r. és 0 751 208/T.10-11/1950. HÖR.OPK.r.

HI. HÖR.OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. 1951. IV./5. tárgykör 14.doboz. 74. folyószám.

⁴ 0 751 208/12/1951. HÖR. OPK. körlevél határincidensek kivizsgálása, jegyzőkönyvek felvétele tárgyában.

Loc.cit.

⁵ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 11., 12., 13., 14. és 17. dobozok.

⁶ KESERŰ ; GÁSPÁR

⁷ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10.-1951. 11., 12., 13., 14. és 17. dobozok. : op.cit.

⁸ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 103 folyószám.

⁹ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 284 folyószám.

¹⁰ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 87 folyószám.

¹¹ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 11., 12., 13., 14. és 17. dobozok. : op.cit.

¹² Egy 1949-ből talált összesítés az aknarobbanásos sérülésekről az alábbi felsorolást ismerteti:

- 1949. X.28. három személy nyolc napon túl gyógyuló, egy személy húsz napon túl gyógyuló sérülést szenvedett ugyanattól a robbanástól Puztasomorján az 57. számú határjelnél;

- 1949. VII. 9-én kétfős járőr mindegyik tagja megsérült, a robbanást egy felriasztott nyúl okozta;

- egy-egy fő sérült meg 1949. VIII. 04-én és 1949. X. 7-én (a robbanást az őrs kutyája okozta), 1949. X. 9-én, 11-én, és decemberben.

MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. 1949. 22. doboz. III. 001-007 folyószámok.

¹³ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 266 folyószám.

¹⁴ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 281 folyószám.

¹⁵ LENGYEL Ferenc — HORVÁTH Csaba: *A délvidéki hadművelet*. című könyvükben több carola típust is leírnak, illetve lerajzolnak. A carolan nem csupán laktanyát, hanem „megerődített” határállomást jelentett tágabb értelemben. A határőrségnél alkalmazott szóhasználat szerint azonban carola alatt a jugoszláv határőrség határőr őrszeit értették.

¹⁶ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 284 folyószám.

¹⁷ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 285 folyószám.

¹⁸ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 71 folyószám.

¹⁹ Loc.cit.

²⁰ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 21. doboz. I-15 011 folyószám.

²¹ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10.-1949. 21. doboz. I-15 012 folyószám.

²² Loc.cit.

²³ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 11., 12., 13., 14. és 17. dobozok. : op.cit.

²⁴ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 279 folyószám.

²⁵ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 286 folyószám.

²⁶ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 320 folyószám.

²⁷ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 86 folyószám.

²⁸ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 311 folyószám.

²⁹ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 309 folyószám.

³⁰ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 323 folyószám.

³¹ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 17. doboz. 291 folyószám.

³² MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 102 folyószám.

³³ Loc.cit.

³⁴ 0 751 208/12/1951. HÖR. OPK. körlevél határincidensek kivizsgálása, jegyzőkönyvek felvétele tárgyában. op.cit.

MOL.HI. HÖR.OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. 1951. IV./5. tárgykör 14.doboz. 74. folyószám.

³⁵ A fontosabb feladatokat ezen esetekben az alábbiakban határozták meg:

- a megtörtént eseményt pontosan rögzíteni;

- minden katonai és polgári személyről, akit meghallgatnak jegyzőkönyvet felvenni;

- események helyét úgy rögzíteni, hogy ne csak a határőrség, hanem a külügyi apparátus is be tudja azonosítani, a térképek adatait polgári személyek is használni tudják;

- az egész kérdéskört újra oktatni.

Loc.cit.

³⁶ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. 1949. 22. doboz. II-7. 001 folyószám.

³⁷ Loc.cit.

³⁸ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. 1949. 22. doboz. II-7. 002 folyószám.

³⁹ Loc.cit.

⁴⁰ MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10. -1951. 14. doboz. 85 folyószám.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

MOL.HI. — Magyar Országos Levéltár Határórség Irattára.

KÉZIRATOK

GÁSPÁR — GÁSPÁR László: *A határórség fejlődése 1950-1956.*
Hadtudományi egyetemi doktori disszertáció (ZMNE). Budapest, 1989.

KESERŰ — KESERŰ István: *A határórség megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1985.

E tanulmány jegyzeteiben alkalmazott egyedi jelölések oldásai:

HÖR. = Határórség
OPK. = országos parancsnok
r. = rendelet
T = titkos

I.sz. melléklet

A határeseményfajták számszerű alakulása 1951

1.	Átbeszélés,.....	47
2.	Átlövés,.....	48
3.	Műszaki zár megrongálása,.....	11
4.	Kutya uszítás,.....	13
5.	Tűzátterjedés,.....	2
6.	Behatolás,.....	10
7.	Járőr megdobálása,.....	7
8.	Propagandaanyag átjuttatása,.....	11
9.	Fenyegető magatartás,.....	8
10.	Átvilágítás,.....	3
11.	Sértegetés,.....	7
12.	Átfényképezés,.....	7
13.	Tárgyátdobás,.....	3
14.	Berepülés,.....	2
15.	Összesen,.....	179

Forrás ! MOL.HI. HÖR. OPK-sági gyűjtemény. XIX-B-10.-1951. 11., 12., 13., 14. és 17. dobozok.

A Magyar Királyi Honvédség 1941 kora ősztől a vele hadban álló Szovjetunió területén megszálló feladatokat is végrehajtott. Ezek célja a harcoló csapatok logisztikai rendszerének megvédelmezése a nagy számban és hatékonyan működő ellenséges irreguláris erők, a partizánok ellen. Erre a nehéz feladatra – mint azt az 1944 nyári Pripjaty körzetében történő harcselekmények mutatják –, a legősibb magyar fegyvernem, a lovasság bizonyult alkalmasnak. A lovasság alkalmazására azonban nemcsak közvetlen katonai harcfeladatok végrehajtása érdekében került sor. Kiterjedt térségek, gyalogosan és gépjárművel nehezen járható terepszakaszok területellenőrzése esetén a partizán-elhárítás tevékenységének során is kedvezőbben bevethetőek voltak, mint a gyalogság (megszálló erők). E tevékenység során lényegében nagy kiterjedésű területeken folytatott járőrözésről, a rendszerint kis létszámú, elszórtan és rejtetten elhelyezkedő partizáncsoportok felkutatásáról, majd elfogásáról vagy megsemmisítéséről beszélhetünk.¹

Ez a területellenőrző tevékenység bizonyos vonásait tekintve inkább mutat rokonságot a rendvédelmi szervezetek (Magyar Királyi Csendőrség) módszereivel (járőrözés, felkutatás, elfogás, stb.), mint a katonai erő összefegyvernemi harctevékenységeivel (áttörés, bekerítés, üldözés, védelem, stb.). Tanulmányunkban ezért – összefüggések, rokon vonások után kutatva – a Magyar Királyi Honvédség 1. lovashadosztályának 1944. évi partizánellenes műveleteinek ismertetése mellett kitekintünk a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeire, illetve azok tevékenységi formáira is. A csendőrség a rend és a biztonság megteremtése és fenntartása céljából kiterjedt ellenőrző és nemegyszer harctevékenységet folytatott a nagy területen tevékenykedő bűnözői csoportok felszámolása érdekében. A tanyavilágban végzett járőrözés során adódó nagy távolságok, illetve a gyalogosan ellenőrizhetetlen kiterjedt puszták – a Kis- és a Nagyalföld, illetve egyes hegyvidéki területek – területellenőrzése esetében valamilyen mobilitást és terepjáró képességet növelő eszközt kellett alkalmazni a csendőri tevékenység során.²

Ehhez hasonlóan a honvédség megszálló erőit döntő többségében megszálló gyalogdandárok adták, amelyek sikerrel látták el partizánellenes feladataikat. Amikor azonban kiterjedtebb, partizánok ellenőrzése alatt álló térségek területellenőrzésére került sor a Pripjaty-mocsarak és az attól északra elterülő síkság esetében, a katonai vezetés a nagyobb területek portyázására alkalmas lovasság alkalmazása mellett döntött.³

A Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemei

A Magyar Királyi Csendőrség – mint a területi jelenlét elvén működő, portyázó járőrtevékenység végzésén alapuló rendvédelmi szervezet – tevékenységének hatékonyságát első sorban az ország területén egyenletes sűrűséggel elhelyezett csendőr őrsök biztosították, amelyek lehetővé tették az ellenőrzés alá vont területek viszonylag rövid idő alatti elérését. Azonban a csendőrségnek a szervezet felállításától kezdve volt egy részleges mobilitás-növelési igénye, amelyet kezdetben lovakkal oldottak meg (később – az 1929-1945 közti időszakon – ezt felváltotta egy lovakon, kerékpárokon, motorkerékpárokon és gépkocsikon alapuló modell.)⁴ A legfontosabb mobilizálási forma a csendőrség szervezetfejlesztésének története során mindvégig a lovasítás maradt.

A csendőrség alapvetően gyalogos szervezet volt. Átlagos sűrűségű településszerkezet esetén nem volt szerepe a lovas szolgálatnak, mivel mintegy 16 km-es távolságig a lovas és gyalogos portyázási idő azonos volt. Azonban a tanyavilágban végzett járőrözés során gyakran adódó 50 km-t a gyalogos csendőr 42 óra, a lovas 26 óra alatt teljesítette. Egyes számítások szerint gyalogos csendőrből az alföldi tanyavilág körülményei között mintegy háromszor annyira lett volna szükség, ami – a lovakkal kapcsolatos többletköltség jelentkezése mellett is – rentábilissá tette a lovas járőrök alkalmazását.

A csendőrség mobilizálásában a lovas őrsök mintegy 6-szor akkora részarányt képviseltek, mint a motorkerékpárral és gépkocsival rendelkezők. 1940 augusztusában 1375 őrs működött. Ebből 11 volt vasúti-, 22 közlekedési, 11 vízi-, 19 repülőtéri-, és 11 híradós őrs volt. Lovasőrsként 118, vegyesként 16, a többi gyalogosként teljesített szolgálatot.⁵ A gépjárművel ellátott őrsök száma ilyen módon 1,5%, a lovasítottaké 8,5% volt. A legfontosabb mobilizálási forma a csendőrség szervezetfejlesztésének története során mindvégig a lovasítás maradt.

A századfordulótól az úthálózat kiépülése és a technikai viszonyok fejlődése következtében gyökeresen megváltozott a csendőrség vezetésének véleménye a lovak széles körű alkalmazásáról. Az új álláspont szerint „a lovas csendőrök szerepe a viszonyok megváltoztával már lejárt.”⁶ Az új szakmai állásfoglalás alapján a lovas csendőr járőrök csak néhány helyen használhatók eredményesen. Mindez

jelentős szervezeti változást idézett elő a csendőrségnél: 1903-1905 között mintegy 300 lovas csendőrt gyalogosítottak. Ugyanakkor a gyalogosan ellenőrizhetetlen kiterjedt puszták területellenőrzése esetében továbbra is valamilyen mobilitást és terepjáró képességet növelő eszközt kellett alkalmazni a csendőri tevékenység során. A csendőrség vezetése „*az Alföld közbiztonságának fenntartását mindezekelőtt a lovas csendőralakulatoktól várta*”.⁷ A lovas csendőrség szervezeten belüli szerepe a két világháború között a jelentős technikai fejlődés ellenére annyiban változott, hogy immár csak azoknak a nagy kiterjedésű, gyéren lakott területnek a felügyeletét látták el, ahol kerékpárral, autóval vagy motorral – az úthálózat hiánya következtében – nem lehetett hatékony ellenőrzést végezni.

Ugyancsak nélkülözhetetlennek bizonyult a lovas csendőrség a csapaterős csendőri tevékenységek ellátása során. Az 1905-ös átszervezések után a csendőrség részlegesen továbbra is fenntartotta erői lovakkal való mobilizálásának módszerét. Már az 1890-es években - a szegényparaszt mozgalmakkal szembeni fellépés során - pótolhatatlan szállítóeszközzé vált a ló, „*mint ami hozzájárul viszonylag jelentős erők gyors összevonásához*.”⁸ Az 1910-es évek első felének válságos politikai viszonyai ismét a lovas csendőrség akár nagyobb tömegben is bevethető „gyorsreagálású erőként” alkalmazását támasztották alá. Az erők gyors összevonásának lehetősége mellett a lovas csendőr kedvebben volt alkalmazható tömegoszlatási feladatok során is. Ezért karhatalmi feladatokra minden körületi parancsnokság mellett, egy önálló lovas alosztályt szerveztek.

A partizán-tevékenység helyzete a Magyar Királyi Honvédség 1. lovashadosztálya által ellenőrzendő területen, 1944. nyarán

A magyar lovasság partizán-elhárító tevékenységének megítéléséhez elengedhetetlen a partizán-tevékenység rövid ismertetése. „*A partizán az ellenség által megszállt területen szervezett fegyveres csoportban az ellenség elleni harcban önként résztvevő személy vagy a nemzeti felszabadító harcok résztvevője, aki nem tartozik a reguláris (rendes) fegyveres erők állományába*.”⁹ A II. világháború során a megszállt országok közül különösen a Szovjetunióban bontakozott ki széleskörű partizán-mozgalom, amely nem önszerveződő jellegű, hanem a SZTAVKA (Szovjet Katonai Főparancsnokság) által szervezett harcmód volt. 1942 májusában felállították a Partizánmozgalom Központi Törzsét, amely kontrollálta és szervezte a mögöttes területen az erők tevékenységét.¹⁰ Legtöbb esetben képzett tisztek, illetve a különleges műveleti erők állományából az ellenfél mögöttes területeire kijuttatott, a partizán-csoportokat szervező-irányító katonai tanácsadók irányítása alatt tevékenykedtek a partizánok. A szovjet haderőben létezett egy különleges hadviselésre alkalmas erő, a Szpecnaz (szpecialnovo naznasenyija – különleges rendeltetésű). Ez a különleges hadviselésre szakosodott szervezet titkoszolgálati alárendeltségben, a Katonai Hírszerzési Igazgatóság (Glavnoje Razvedovatyelnoje Upravlenyje – GRU) irányítása alatt végezte tevékenységét.

A Szpecnaz különleges műveleti szervezet volt, amely egyaránt rendelkezett haditengerészeti és szárazföldi átszivárgással tevékenykedő alegységekkel, ugyanakkor egyes csoportjait ejtőernyővel juttatták ki a mögöttes területre. Ritkábban vitorlázógéppel juttatták ki a különleges műveleti csoportokat. Egyaránt alkalmasak voltak önálló diverzióra, valamint az ellenség mögöttes területén működő ellenállási tevékenység (partizánharc) szervezésére és támogatására is. 1942-től minden frontot és katonai parancsnokságot megerősítettek egy „robbantási szakértőkből” álló Szpecnaz zászlóaljjal.¹¹ 1943-tól a különleges műveleti alegységek mennyisége és alkalmazása is tömeges méretűvé vált. Ezeket az alakulatokat mélységi járőrözésre, robbantások és szabotázs-tevékenység végrehajtására, terep és éjszakai tájékozódásra, valamint az erdőkből, mocsarakban és a tundrán való túlélésre képezték ki. Felderítették és támadták az ellenség vezetési pontjait és utánszállításait. Rádiósaik bemérték az ellenséges parancsnokságok és hírközpontok pontos helyét, és zavarták az ellenség rádióösszeköttetését. Tevékenységük folyamán széles körben támaszkodtak a helyi lakosságra, illetve a partizán-csoportokra, együttműködtek velük, és szervezték, irányították tevékenységüket.

Az 1944-es szovjet támadó műveletek támogatása érdekében számos diverziós és mélységi felderítő csoport bevetésére került sor. A partizánokat ejtőernyővel és vitorlázógépen kijuttatott Szpecnaz különleges műveleti csoportok szervezték és irányították. A partizánok feladata az utánpótlási vonalak bénítása, a német tartalékok előrevonásának, illetve a lőszer és üzemanyag előreszállításának megakadályozása volt a szovjet haderő támadó művelete időszakában. 1944 tavaszán a szovjet partizán-tevékenység súlypontja leginkább Minszk és a Pripjaty-mocsarak térségébe tevődött át. A Közép és Észak Hadseregcsoporthoz tartozó leghatékonyabb, jól összehangolt partizántámadást 1944. június 20-án éjszaka, a szovjet „Bagratyion” hadművelet előkészítése során hajtották végre, amikor a német arcvonal mögött néhány óra leforgása alatt 10500 ponton robbantották fel a vasúti síneket. A kiterjedt diverziós művelet sikere hozzájárult ahhoz, hogy a Vörös Hadseregnek sikerült áttörnie a német Közép Hadse-

regcsoport védelmét. A vasúti szállítmányok késtek, s ennek jelentős szerepe volt a Közép Hadsereg-csoport 1944. nyári összeomlásában. A hadseregcsoporthoz tartozó kisebb-nagyobb csoportokban visszavonuló csapatok további veszteségeket szenvedtek a partizáncsoportok rajtaütéseitől.¹² A partizánokkal megerősített Szpecnaz-csoportok robbantásaikkal az ellenség nagy mennyiségű felszerelését és lőszerét is elpusztították. Az ejtőernyővel ledobott diverziós csoportok tevékenységét a szovjet légierő minden esetben rendszeres utánpótlás-ledobással támogatta. Rendszeresen dobtak le ejtőernyővel élelmet, lőszert, fegyvereket, ruházatot, s a partizán-tevékenységhez szükséges robbanószereket, aknákat is. A németek jelentős erőket vetettek be a diverziós csoportok felkutatása és megsemmisítése érdekében, a diverziós műveletek hatékonyságát azonban csak kis mértékben sikerült csökkenteniük. A németek saját lovasságukat is bevetették a partizánok elleni küzdelemben, de – ennek korlátozott létszáma miatt – nagy szükségük volt a szövetséges Magyar Királyi Honvédség lovas alakulataira is.

A lovashadosztály erőinek kiszállítása az ellenőrzendő területre és a partizánok elleni tevékenysége a kirakodást követően

A Magyar Királyi Honvédség 1. lovashadosztály kiszállítása a keleti frontra a „Piroska” fedőnevű mozgás alatt 1944. VI. 10-étől 17-éig tartott, összesen 65 vonattal.¹³ A 2. huszárezred Szentesről, Szabadkáról, a 3. huszárezred Nagyszalontáról, Munkácsról, míg a 4. huszárezred Nyíregyházáról indult útnak.¹⁴

A magyar vasúti viszonyoknak megfelelően az út Budapesten át vezetett ki az országból. A szerelvények a Jablonkai hágón át hagyták el a Kárpátok bérceit, hogy tovább folytassák útjukat Lengyelország felé. A célállomás Luniniec volt.

Miután a béketerületet elhagyták a vonatok, annak megelőzésére, hogy ne a mozdony és a legénységet szállító kocsik fussanak rá a partizánok által a sínekre telepített aknákra, kövekkel megrakott többtonnás kocsikat kapcsoltak a mozdonyok elé. A Kárpátokon túl egyre fokozódott a partizán-tevékenység, olyannyira, hogy több esetben éjszaka beszüntették a haladást a szerelvények, és csak nappal folytatták az utat mérsékelt sebességgel. SCHELL Zoltán ezredes, a 2. huszárezred parancsnoka szerint június 25. éjjelén egy 50 km-es szakaszon, 42 helyen rongálták meg a síneket a partizánok.¹⁵

Június 13. és 21. között minden szerelvény beérkezett a célállomásra, azaz Luniniecra.

Már a kiszállások alatt partizántámadások érték a hadosztályt. A 2. huszárezred szentesi osztályának szerelvényét a partizánok Kobrinnál felrobbantották és a kisiklott vonaton rajtaütöttek. Néhány huszár megsebesült, s kevés számú ló elhullott. A szerelvényen tüzelőállásba állított golyószórósok rögtön elűzték a támadó partizánokat.¹⁶

A 4. Hadik huszárezredet a kirakodásnál lepték meg a partizánok először. Június 18-án kihasználva a sűrű aljnövényzetet próbálták megzavarni a magyar katonákat a helyi partizánok. Azonban az ezred kijelölt rohamszakasza, mely kifejezetten ezt a feladatot kapta, azonnali reagálással szétverte a támadókat.¹⁷ HEGEDŰS Ferenc tizedes leírta, hogy a partizánok nem csupán felrobbantották a síneket, de ezután tűz alatt is tartották az adott szakaszt, így a javítások egy teljes napot vettek igénybe ebben az esetben.¹⁸ SZABADHEGY István alezredes szerint ez volt az egyetlen érintkezése partizánokkal a 4. ezrednek. Bostyn településen rendezkedett be a 4. huszárezred körkörös védelemmel, folyamatosan figyelve a falu körüli tevékenységet, s emellett naponta lovas járőrök pásztázták a környéket partizánok után kutatva, azonban szerencsájükre nem találtak partizáncsoportosításokkal itt tartózkodásuk ideje alatt.¹⁹

A beérkezett hadosztálynak SZINAY András vk. ezredes,²⁰ a megszálló feladatot teljesítő II. hadtest vezérkari főnöke adott eligazítást. Tőle tudta meg a parancsnokság, hogy a hadosztály WEISS vezérezredes német 2. hadserege alá lett beosztva. Első feladatként Luniniec északi területeinek megtisztítását kapta a hadosztály, mivel igen erős partizán-tevékenység folyt a körzetben, és ez többek közt érekenyen érintette a vasúti forgalom nyugodt lebonyolítását.²¹

Egy 50 km széles szakaszon osztották be a hadosztályt a partizánok megfékezésére.

Kétségtelen, hogy a partizán-tevékenység már a kora tavaszi hetek óta egyre aktívabbá vált, mivel arra számítottak, hogy nemsokára megindul a nagy szovjet ellencsapás. RIZSIKOV a belorusz partizánok vezetője szerint az ő alárendeltségébe a Pripjaty és a Dvina területein, ami érintette a huszárhadosztály területét is, 17 000 főt számláló partizánegységek tevékenykedtek.²²

Ezen a frontszakaszon a német XX. hadtest volt védelemben. Déli szárnyát a Pripjaty mocsár – összefüggő őserdő védte. Ezt a területet szinte teljes uralmuk alatt tartották a partizánok a német egységekkel szemben. A német őrsők elnyúló laza láncá képezte „záróvonalat” a partizánok kiismerték, és akadály nélkül hatoltak át rajta.

A terepismeret mellett a polgári lakosságot is kihasználták a partizánok, leginkább hírszerzés és felderítés szempontjából. A lakosság folyamatos jelentései nem csak a partizánoknak segítettek, akik szintén gyűjtöttek információt a velük szemben álló erőkről, hanem a szovjet hadsereget is, hiszen nekik is eljuttatták az információkat. Rejtett rádióállomások használatával juttatták tovább a partizánok a csapatmozgásokat a szovjet vezetésnek. Ennek eredménye az lett, hogy az alárendeltek felé is óvatosabban továbbították az információt a hadosztály felsőbb vezetési szintjéről.²³

Ez a majdnem 100 km² területű, a Pripjaty folyó által behatárolt terület mindenféle harcjárművel járhatatlan volt. Csupán gyalogság és lovaság volt képes ezen a vidéken áthaladni, így a lovashadosztály vezetése biztos volt abban, hogy innen nem fogja a magasabbegységet reguláris erők részéről támadás érni. Ezért csupán biztosító erőket rendeltek ki a vasútvonal védelmére, hogy a helyi gerillaerők a szálláskörzeteket és a vasúti vonalakat ne tudják megtámadni. A vasútvonal mentén emellett egy 50-100 m széles erdőirtást végeztek, hogy ne érje őket közvetlen meglepetés. Ezen az ösvényen az út egy futóhomokos kis sáv volt. Kifogásolták a huszárok az út járhatóságának mértékét, mivel nem lehetett ügetni a mély homokban, így kiszolgáltatottabbá váltak a rajtaütésekkel szemben.²⁴

Szerencsére a kialakított záróvonal innenső felén nem okozott gondot a lakosság, a partizánok sok esetben családjukkal együtt behúzódtak a mocsaras vidékre. Ez többek közt annak is köszönhető volt, hogy a németek sok falut felgyújtottak, azonban ezzel csak a lakosság ellenszenvét és a partizánoknak a mocsarakba való húzódását érték el. A közlekedést rejtett pallókkal oldották meg, melyek pontos helyéről csak ők tudtak.

Honvédek és partizánok

Bár a partizán csoportok jól meg voltak szervezve, felszerelésük nem tette lehetővé nagyobb szabotázscsakió végrehajtását. Könnyűfegyverzettel rendelkeztek, mely részint zsákmányolt, részint ejtőernyővel vagy vitorlázógéppel a szovjet légierő által ledobott utánpótlásból állt, de ez jelentősebb direkt harctevékenységre nem volt elegendő.²⁵ Amivel viszont nagyon sok sérülést tudtak okozni, azok az aknáik voltak. Nem volt olyan útszakasz, ahol ne lett volna akna beásva. Nemcsak zsákmányolt és deszantolt aknákkal működtek a partizánok, saját készítésűeket is használtak. Ezek megbízhatatlanabbak voltak ugyan, de a faszervezeteket a fémdetektor nem mutatta ki, így sok aknát nem sikerült felderíteni.²⁶ Más esetben csak egyszerű gyújtószerkezete miatt csupán több áthaladó jármű súlyára robbant fel, így sokszor az elhaladó menet közepén pusztítottak a repeszek. Bár a helyi lakossággal felboronálták az utakat a megszálló erők, amivel a felszínre hozták a robbanószerkezeteket, nem lehetett mindet megtalálni, mivel sokszor a deszkautak alá rejtették pokolgépeiket.²⁷ (A boronálás úgy zajlott, hogy a helyi panje lovak mögé boronákat fogtak be, és a menetoszlop előtt nagyjából 200 méterrel előrehajtották a lovakat, hogy kiforgathassa az aknákat a homokos út alól.) Rendszeresen vizsgálták az utászok az utakat, mégis csak csökkenteni tudták az akna általi veszteséget, megszüntetni nem.

Egy ilyen rejtett aknának esett áldozatul MAKAY István vezérőrnagy²⁸ a hadosztály lovasparancsnoka. Június 23-án Orly községet elhagyva a homokúton a magyar tábornok terepjáró gépkocsija aknára futott. A robbanás olyan erejű volt, hogy a tábornokot és a gépkocsiban ülő kíséretét is szétépte. Utóda SCHELL Zoltán ezredes lett, az ő helyét pedig a 2. huszárezred élén NÉMETH Lajos alezredes foglalta el.

Az ezredek szálláskörletei a vasúti vonaltól északra fekvő széles homokos sávban feküdtek, még az ettől a sávtól északra fekvő ősi erdőségek előtt. Maga a terep valóban szinte csak a lovaság számára volt járható. Mocsarak, lápok, sűrű erdők, futóhomokos rétek borították a front e szakaszát. A járhatatlan terep mellett az ellenséges légierő meg nem szűnő bombázása is zavarta az itt állomásozó csapatokat. Már tavasz óta folyamatosan bombázták a partizánok által zavart területeket. Ezzel nemcsak a partizánokra vadászó német és szövetséges alakulatokat akarták gyengíteni, de a nemsokára megkezdődő támadást is előkészítették. A bombázók elleni védekezés igen korlátozott volt, mivel a hadosztály légvédelmi gépágyúinak a hatótávolságán kívül esett a szovjet közepes bombázók repülési magassága. Ráadásul egy 50 km-es szakaszt kellett volna lefednie annak a kevés ütegnek, ami rendelkezésre állt a hadosztálynak. A legnagyobb veszteség a 4/2. lovasszázadot érte, mikor egy bomba csapódott egy csűrbe, amiben 21 katona és 50 ló égett benn felszereléssel együtt.²⁹ Legtöbbször éjszaka bombáztak a szovjet gépek, így azt a kevés időt is elvették a katonáktól, ami pihenésre maradt a harcok és a menetelések mellett. A bombatámadások meglepően pontosan követték nyomon a csapatmozgásokat. Ez nem csoda, hiszen a partizánok folyamatos összeköttetésben voltak a szovjet haderővel, így mindig naprakészen tájékoztak az ellenség hollétéről. Ez igencsak lépéshátrányba taszította úgy a németeket, mint a mieinket, mivel így minden tervük lelepleződött.

SCHELL ezredes leír egy esetet, mely hatásosan jellemzi, hogy mennyire tájékozottak voltak a partizánok a legapróbb történésekről is. A 2. huszárezred (amelynek ekkor még ő volt a parancsnoka) Wycinó, Cna és Jazwinki községek körzetében volt elszállásolva. SCHELL ezredes, hogy ellenőrizze az osztályokat, Wycinóról elindult Jazwinki felé, azonban útközben megváltoztatta irányát a kereszteződésben, mivel a Jazwinki-i út nem volt aknamentesítve, így Cna-ra ment először. Ott már várta őt NÉMETH Lajos alezredes, aki tudott az útvonal módosításról. Ez azért volt lehetséges, mivel sikerült a 2/I. osztály híradósainak lehallgatniuk a partizán rádiót, ahol közölték az ezredes kocsijának útvonalát. A partizánok gyorsaságát jellemzi, hogy a visszafelé vezető úton már aknákat ástak el.³⁰ A partizánok főre pontosan tudtak a hadosztály minden mozgásáról. És ez, persze, a németeknél sem volt másképp, róluk is jelentettek, amit csak lehetett.

A partizánok általában nem mertek nyíltan szembeszállni a reguláris erőkkel, így az első puska lövések után elmenekültek. Viszont, ha ők kezdeményeztek, mindig kihasználták a meglepetés erejét, így gyakran rajtaütésekkel próbálták a záróvonalra kirendelt biztosítócsapatoknak veszteséget okozni.

A „partizánvadászat” alatt elszenvedett veszteségek viszonylag nagyok voltak, főleg a partizánok veszteségeihez képest. Míg a hadosztály esetében meghaladták a 100 főt legénység vonatkozásában, és a 150-et lovakéban, addig a partizánoké alig pár tucat lehetett. (Ugyanakkor a partizánok veszteségeinek pontos mértéke nehezen volt meghatározható, mivel sebesültjeiket és halottaikat általában összegyűjtötték és magukkal vitték a visszavonulás során.)

Június 18-án került sor az első „partizánvadászatra.” A 2. huszárezred a körleteiktől északkeletre lévő erdőket kutatta át. A két huszárosztály közrefogott egy nagyobb területet és az erdő egy részét megkerülő osztály az erdőszélen álló osztály felé üldözte a partizánokat, s közben több kis kunyhót, telepet fedeztek fel. Végül 120 partizánt fogtak el. A magyar huszárok számára megdöbbentő volt, hogy milyen „népséget” hajtottak ki maguk előtt az erdőből. Toprongyos, tetves, mocsárláztól gyötört férfiak, nők és kamaszok vonultak feltett kezekkel, faháncsba burkolt lábakkal.³¹

A 3. huszárezred által megszállt Botovon a partizánok felgyűjtötták a falut. Veszteség: 3 tiszt, 30 fő legénység, továbbá 40 ló égett el a lángokban.

Lunino és Bogdanovka között a hadosztály motorkerékpáros századának egyik szakaszát érte éjjeli támadás. A partizánok meglepték őket és az őrszemek mulasztása 8 elesettet és 30 sebesültet követelt.

A 3/II. huszárosztály Pohost községbe vezető úton aknarobbanások következtében két huszárt és tíz lovat veszített. Ugyanezt az alegységet pihenés közben meglepte egy körülbelül 500 főnyi partizán-csoport, foszforos lövedékek nyomán mindenütt tűz ütött ki. Ennek eredményeként, míg a partizánok közül csak kevesen estek el a huszároknak jelentős veszteséget okoztak. IRÁNYI László főhadnagy és nyolc huszár hősi halált halt, továbbá elpusztult 50 ló.

Összességében a lovasság partizán-elhárítási feladatokkal kapcsolatos alapvető alkalmasságát a terepviszonyok, illetve a lovasok terepjáró képessége indokolta, hiszen gyalogosan és gépjárművel nehezen járható terepszakaszok területellenőrzése esetén ilyen feladatokra kedvezőbben bevethetőek voltak, mint a gyalogság. (A Magyar Királyi Honvédség megszálló erőit döntő többségében megszálló gyalogdandárok adták.)

A lovashadosztály 1944. VI. 13. és 1944. VI. 30. között folytatott partizánok elleni műveletei során összesítésben a veszteségek 8-10 fő tisztet, több mint 100 fő legénységet és kb. 150 lovat jelentettek. SCHELL Zoltán szerint „a vesztes fél a hadosztály volt.”³² Ha a veszteségeket vesszük tekintetbe ez kétségtelenül igaz, hiszen nagyobb veszteséget szenvedett a hadosztály a velük érintkezésbe lépő partizánokkal szemben. Azonban figyelembe kell venni, hogy egyfelől a veszteség a közel 17000 fős lovashadosztály összlétszámának mindössze mintegy a 0,7%-a volt, másfelől a hadosztálynak sikerült a rá bízott szakaszon a vasútforgalmat többé-kevésbé fenntartania, a kijelölt körleteket megvédenie és az általuk ellenőrzött területen a partizánjelenlétet csökkentenie. Ebből a szempontból sikeresnek mondható az 1. lovashadosztály tevékenysége.

Csupán néhány napot töltött a lovashadosztály a partizánok uralta területen a rendfenntartással. Sajátosságai miatt e rövid idő alatt is sikeresnek mondható a tevékenysége, s csak a front közeledte miatt nem bontakoztathatták ki még teljesebben adottságaikat a huszárok ezen a kíméletlen terepen.

A magyar 1. lovashadosztály partizán-elhárításban betöltött szerepével, illetve a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeivel kapcsolatos vizsgálatunk eredményeként az alábbi következtetéseket vontuk le:

- a lovasság partizán-elhárításra való alkalmazását a lovas csendőrség korábbi tapasztalatai – erdőben és mocsárban való mozgékonyaság, vagyis terepjáró adottság – és eredményessége is motiválta;

- a lovashadosztály a partizánok elleni műveleti során összességében nagyobb veszteséget szenvedett, mint a velük érintkezésbe lépő partizánok, azonban a hadosztály összlétszámát tekintve a veszteség nem volt jelentős;
- a hadosztálynak sikerült a rá bízott szakaszon a területet ellenőriznie és biztosítani, ezáltal a vasútforgalmat fenntartani, s a kijelölt körleteket megvédenie;
- a Magyar Királyi Honvédség 1. lovashadosztályának 1944. évi partizánellenes műveletei - a nagy kiterjedésű területeken folytatott járőrözés, a partizáncsoportok felkutatása, majd elfogása - bizonyos fokú rokonságot mutat a rendvédelmi szervek, köztük a lovas csendőrség módszereivel, ám kiegészül a fegyveres harc során történő megsemmisítéssel.

Jegyzetek:

- ¹ HIM.HL.1.94. Központi szállításvezetőség hadműveleti naplója 1944. VII. 10-17.
- ² PARÁDI
- ³ HIM.HL.I.89. Vezérkari Főnökség 1. osztályának tájékoztatója 1944. VI. 22.
- ⁴ KAISER: 62-63. p.
- ⁵ PERJÉSI
- ⁶ CSAPÓ
- ⁷ Loc.cit.
- ⁸ Loc.cit.
- ⁹ Had.Lex. II.köt. 1066.p.
- ¹⁰ M. KISS: 140.p.
- ¹¹ WHITE: 120.p.
- ¹² SZABÓ — SZÁMVÉBER: 252.p.
- ¹³ HIM.HL.1.94. Központi szállításvezetőség hadműveleti naplója 1944. V. 10-17.
- ¹⁴ Loc.cit.
- ¹⁵ VERESS: 280.p.
- ¹⁶ Loc.cit. 279.p.
- ¹⁷ SZABADHEGY
- ¹⁸ HEGEDŰS: 51.p.
- ¹⁹ SZABADHEGY: op.cit. 47.p.
- ²⁰ SZINAY András katonacsalád sarja. Édasapja vitéz SZINAY Béla altábornagy 1931.XI.1-1936.VIII.1. a Magyar Királyi Csendőrség felügyelője volt. E beosztásból vonult nyugállományba.
SZAKÁLY: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945. között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a Magyar Királyi Csendőrség felső vezetőiről.* 233-234.p.
- ²¹ HIM.HL.I.89. Vezérkari Főnökség 1. osztályának tájékoztatója 1944.VI.22.
- ²² BAGRAMJAN I.H. : 225.p. ; SCHELL Zoltán hasonló becsült létszámot közöl művében. VERESS: op.cit. 282.p.
- ²³ VERESS: op.cit. 283.p.
- ²⁴ MONSPART
- ²⁵ BAGRAMJAN I.H. op.cit. 258.p.
- ²⁶ TAKÁCS: 67.p.
- ²⁷ N. BODNÁR: 18.p.
- ²⁸ Vitéz makói és gelejei MAKAY István altbgy. (lov.) Budapest, 1891.I.14 – Luniniec, 1944.VI.21.
SZAKÁLY: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945. Lexikon és adattár.* 213-214.p.
- ²⁹ VERESS: op.cit. 289.p.
- ³⁰ Loc.cit. 284-285p.
- ³¹ Loc.cit. 287.p.
- ³² Loc.cit. 292.p.

*Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:***MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

- BAGRAMJAN I.H. — BAGRAMJAN I.H.: *Így győztünk*. Budapest, 1979, Zrínyi-Kossuth. 536 p. HU-ISBN 963 32 6656 4.
- KAISER — KAISER Ferenc: *A magyar királyi csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- PARÁDI — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- SZABÓ — SZÁMVÉBER — SZABÓ Péter — SZÁMVÉBER Norbert: *A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-1945*. Budapest, 2001, Püldo Kiadó. 295 p. HU-ISBN 963 94 7707 9.
- VERES — VERESS Lajos (szerk.): *Magyarország honvédelme a II. világháború előtt és alatt 1920-1945*. II.köt. München, 1973, Danubia. 463 p.
- WHITE — WHITE Terry: *A világ elit katonái*. [The Making of World's Elite Forces] ford.: PORKOLÁB Imre Budapest, 1992, Zrínyi. 189 p. HU-ISBN 963 32 7295 5.

TANULMÁNYOK

- PERJÉSI — ifj. PERJÉSI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszám-alakulása 1938-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidi Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TANKÖNYVEK

- M. KISS — M. KISS Sándor (szerk.): *Magyarország 1944: fejezetek az ellenállás történetéből*. Budapest, 1994, Nemzeti Tankönyvkiadó. 330 p. HU-ISBN 963 18 6049 3.

CIKKEK

- CSAPÓ — CSAPÓ Csaba: A lovas csendőr. *História*, XXVII.évf. (2005) 1-2.sz. 59-61.p. HU-ISSN 0139-2409.

FORRÁSKIADVÁNYOK

- N. BODNÁR — N. BODNÁR Károly őrmester visszaemlékezése. 16-39.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete*. Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósa András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.
- HEGEDŰS — HEGEDŰS Ferenc tizedes visszaemlékezése. 49-56.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete*. Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósa András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.
- MONSPART — MONSPART Gábor: Az 3/I. huszárosztály története 1944-1945. (részletek). In SÖPTEI István (szerk.): *Az első huszárosztály a második világháborúban. Harctéri naplók, visszaemlékezések 1944-1945*. Sárvár, 1992, Huszármúzeum Baráti Kör. 167 p. HU-ISBN 963 04 2271 9.
- SZABADHEGY — SZABADHEGY István huszár alezredes naplója, 1944. *Mindig kevesebben leszünk*. Nyíregyháza, 1995, Jósa András Múzeum. 159 p. HU-ISBN 963 72 2026 7.
- TAKÁCS — TAKÁCS Antal őrmester naplója. 61-74.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete*. Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósa András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.

LEXIKONOK

- Had.Lex. — SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi Lexikon*. Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság. 1584 p. HU-ISBN 963 04 5228 6.
- SZAKÁLY: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945. Lexikon és adattár*. — SZAKÁLY Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945. Lexikon és adattár*. Budapest, 2011, Ister. 409 p. HU-ISBN 963 92 4337 X.

SZAKÁLY: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945. között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a Magyar Királyi Csendőrség felső vezetőiről.*

— SZAKÁLY Sándor: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945. között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a Magyar Királyi Csendőrség felső vezetőiről.* Budapest, 2013, Magyar Napló, 301 p. HU-ISBN 978 963 99 6127 2.

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK
HIM.HL

— Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár.

Magyarország államhatárának őrzését és a határforgalom ellenőrzését 1945 után is mindenekelőtt politikai okok indokolták. A fegyverszüneti egyezmény a magyar államhatárt — a békeszerződés végleges döntéséig — az 1937. évi állapotnak megfelelően ismerte el.¹ Ez a döntés lényegében kötelezővé tette az új magyar állam számára a nemzetközi szerződésekben rögzített, az államhatár fogalmával és funkciójával kapcsolatos feladatok teljesítését. A határ őrzete az önálló államiség egyik alapvető feltétele, így az új magyar állam számára fontos politikai kérdés volt.

Az ország szuverén államiségét ugyanis ebben az időszakban számos kérdésben korlátozta, hogy a felügyeletet, az ellenőrzés és a döntés jogát a Szövetséges Ellenőrző Bizottság magának tartotta fent. A szomszédos országok elsőrendű fontosságúnak tekintették az 1937. évi államhatárok tényleges létezését. Ennek a katonai missziók is számos esetben hangot adtak. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság, — amely figyelemmel kísérte az új magyar hadsereg szervezésének minden lépését, — nem emelt kifogást a határőrség felállításáról szóló rendelet előkészítése, majd megjelenése ellen sem. Igaz, hogy a végrehajtást többször is módosította a honvédelmi tárca illetékeseivel és csak 1945. V. 14-én hagyta jóvá véglegesen a határőrizet megszervezését.²

A megszervezést indokoló katonai okok vizsgálata során mindenekelőtt az ország 1945. februári helyzetéből kell kiindulnunk. Ekkorra már a szovjet hadsereg hazánk területének jelentős részét elfoglalta, és a Dunántúlon folytatott hadműveleteket. Az arcvonal és a hadművelési záróvonal közötti területen a hadműveleteket folytató frontok területbiztosító ezredei — többségükben a szovjet határőrség alakulatai — látták el az általános területvédelmi és rendvédelmi feladatokat. A hadművelési záróvonalnál keletre a területi szovjet parancsnokságok tevékenykedtek, a helyi magyar közigazgatási és rendvédelmi szervezetekkel együttműködve. Az 1937. évi határok közelében lévő szovjet parancsnokságok már 1945 februárjában sürgették a határ lezárását, mivel a határvidéken garázdálkodó fegyveres bandák és bűnözők veszélyeztették a front mögötti terület nyugalma és a szovjet hadsereg utánpótlási vonalainak biztonságát. A területi szovjet parancsnokságok később is ösztönözték a magyar határőrizet megerősítését. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet tagozatának erre az időszakra vonatkozó számos későbbi megállapítása bizonyítja, hogy a szovjet hadsereg fontosnak tartotta a magyar határőrcsapatok tevékenységét az 1945. február és május közötti időszakban is, a hitleri Németország elleni háború utolsó hónapjaiban. Az ekkor szerveződő magyar határőrcsapatok, ha szerény mértékben is, de hozzájárultak a szovjet hadsereg által elfoglalt országrészekben a határvidék nyugalmanak és a harcoló szovjet csapatok utánpótlási vonalainak a biztosításához.

A határőrség felállítását sürgette az ország gazdasági érdekeinek védelme is. A nyitott határokon át egyre nagyobb mértékben indult meg a csempészség, ami tovább rontotta az amúgy is súlyos gondokkal küzdő közellátást, és táplálta a feketepiacot.³

1945 első hónapjaiban elsősorban román és jugoszláv viszonylatban alakult ki a csempészség. Már 1944 novemberétől jelentős illegális kereskedelem folyt a Tiszántúl és Románia határmenti városai között, majd a hadműveletek eltolódása után a Duna-Tisza közének déli része és a jugoszláviai Bácska között is. A szovjet területi parancsnokságok gyakran tartoztattak fel 10-15 szekerből álló csempészkaravánokat is. A csempészek nem egyszer a közellátásból elsikkasztott árukat, a raktárakból — még katonai raktárakból is — elrabolt értékeket juttattak a zugkereskedelem csatornáiba. Gyakori volt, hogy üzemek gépeit, alkatrészeit cserélték le és csempészték ki az országból, ezzel is lassítva a háború által sújtott ipar újraindítását. Ezek az ország alapvető gazdasági érdekeit veszélyeztető tények a politikai tényezőkkel egyenlő mértékben indokolták, hogy le kell zárni a határt, létre kell hozni a határőrségét.

Tehát az Ideiglenes Nemzeti Kormány politikai döntése és a Honvédelmi Minisztérium rendelkezése a határőrség felállításáról 1945 februárjában tényleges szükségletből indult ki, összhangban azzal, hogy az új Magyarország háborúban álló ország volt ezért szándékában állt, hogy minden erejével részt vegyen a hitleri Németország elleni harcban. A későbbiek igazolták, hogy a határőrségnek — bár szervezése még nem fejeződött be — a háború utolsó hónapjaiban tényleges funkciója, hasznos szerepe volt.

A debreceni pénzügyigazgatósági palotában a Honvédelmi Minisztérium 1945 első két hónapjában még csak néhány szobát foglalt el, de itt születtek azok az alapvető rendeletek, amelyek hosszabb időre meghatározták az új magyar hadsereg szervezetét felépítését. Három ilyen rendeletet adtak ki:

- a honvéd kerületi parancsnokságok felállításáról;⁴
- a hitleri Németország elleni háborúra szerveződő hadosztályok felállításáról;⁵
- a határőrség megszervezéséről.⁶

1945. I. 20-án a Honvédelmi Minisztérium hét (szervezési, személyi, anyagi, hadművelési, polgári, nevelő és hadbírói) szakcsoportra és az elnökségre tagozódott. Az egyes — ekkor még néhány főből álló — szakcsoportok feladata volt az új szervezeti rendszer létrehozása, a szükséges rendeletek kiadása.⁷

Még nem közvetlenül a határőrizetre vonatkozott, de szorosan kapcsolódott a határőrség tevékenységéhez az 1945. I. 31-én kiadott rendelet, amely a honvéd kerület-parancsnokságok felállításáról intézkedett. Az 1938. évi katonai struktúrához hasonlóan hét honvéd kerület-parancsnokságot kívántak létrehozni, az alájuk tartozó kiegészítőkkal és bevonulási központokkal. A későbbiekben ezek a szervezetek lettek a felelősek a határőrség megalakításáért, tevékenységének megszervezéséért.

A határőrség közvetlen felállítására vonatkozó rendeletet 1945. II. 23-án adta ki a Honvédelmi Minisztérium. A szervezési osztály a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet tagozatával konzultálva készítette elő ezt a rendeletet. Az alaprendelet kidolgozásánál figyelembe vették a még folyó háborút mint befolyásoló tényezőt, a régi magyar határőrizeti rendszert, valamint azt, hogy a következő néhány évben várhatóan milyen követelményeket támasztanak majd a határőrizettel szemben. A létszám és a struktúra kialakításánál a határok hosszát és a terepviszonyokat tartották szem előtt. A várható határforgalmat és a határsértők mozgását még becsülni sem lehetett, mivel máris világos volt, hogy az új magyar határőrség egészen más bel- és külpolitikai viszonyok között fog tevékenykedni, mint az 1938-as. A régi magyar határőrizeti rendszert csak részben lehetett figyelembe venni, mert a hadműveletek során a régi határőrizeti és határvédelmi szervezetek felbomlottak, az államhatár változása miatt a határőrizeti épületek, műszaki berendezések nagy része kiesett. Az új határőrizeti szervezet kiépítését lényegében véve az alapoknál kellett kezdeni.

A Honvédelmi Minisztérium és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság közötti tárgyalások és egyeztetések után az 1945. II. 23-án kelt honvédelmi miniszteri rendelet rögzítette a határőrség felállítását.⁸

A határőrség megszervezése a honvéd kerületek alárendeltségében

A Honvédelmi Minisztérium 1945. II. 23-ai rendeletének kiadása után megkezdődött a határőrizeti alegységek megszervezése. A határőrség megszervezésének ugyan alapvető és meghatározó dokumentuma e rendelet, azonban a helyi hatalom vezetői és a polgári hatóságok — az államhatár ellenőrzését egyre inkább sürgető politikai, katonai és gazdasági okok miatt — több határszakaszon a rendeletet megelőzően már ideiglenes határőrizeti alakulatokat hoztak létre. Ezek az ideiglenes alakulatok később megszűntek, vagy beleolvadtak a határvadász alegységekbe.

A határőrizeti alegységek megszervezését az is befolyásolta, hogy a magyar állam területén folyó hadműveletek több esetben módosították, lassították, sőt leállították a határőrizet kialakítását.

A határőrizeti rendszer létrehozásának alapvető jellegzetessége volt az alegységek megszervezése. Ebben az esetben nem beszélhetünk felállításról, mivel a határőrizeti alegységek többsége nem egy meglévő hadrendből történő vezénnyel, vagy hadkiegészítéssel jött létre. Főleg kezdetben a portyázó századok és őrsök többségének szervezését egy-egy, a kerület-parancsnokság által megbízott tiszt kezdte el, aki azután általában a megszervezett század vagy őrs parancsnoka lett. A szervező hozzáértése, lelkesedése nagyon sokat jelentett. Neki kellett a lemaradt katonákból és önkéntesekből meggyőzéssel összetoborozni a személyi állományt, valamint összegyűjteni az elszórt fegyvereket, ideiglenesen helyreállítani a laktanyákat. Az első alegységek létrehozása 1945 tavaszán a szó igazi értelmében szervezőmunka volt.

A határvidéki lakosság és a helyi hatóságok egyre inkább sürgették a határ lezárását, amitől a közbiztonság erősödését, a helyzet konszolidálását várták. A lakosság magáénak tekintette a már megszervezett határőrizeti alegységeket, gyakran tiltakozott áthelyezésük vagy megszüntetésük ellen.

A háború befejezéséig jelentős mértékben befolyásolta a határőr csapatok szervezését a hadosztályok felállítása. 1945. III. 12-én a Honvédelmi Minisztérium elrendelte a toborzottak behívását. Egyidejűleg elrendelte, hogy a toborzási felhívásra jelentkezett és behívott önkénteseket csak átmenetileg lehet hátországi szolgálatra beosztani. A beosztandó állomány életkori megoszlása tekintetében a minisztérium intézkedése szerint a határőrség csapatai egy kategóriába kerültek a frontra induló hadosztályokkal.⁹

A gyakorlati szervezőmunkában élesen kiütközött az intézkedés ellentmondásossága. Az önkéntesek bevonultatásának elhúzódása létszámhiányt okozott a hadosztályoknál, és késett a határőrizeti alegységek feltöltése is a szervezetszerű állományra. A kedvező életkori megoszlást még a frontra induló hadosztályoknál sem lehetett biztosítani; a határőrizeti alegységeknél 1945 májusáig még jelentős számban szolgáltak a frontot járt, a negyven éven felüli korosztályokhoz tartozó idős katonák is.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság figyelemmel kísérte a határőrség fejlődését és folyamatosan igényelte a honvédelmi tárca tájékoztatását a határőrizet helyzetéről. Ezt bizonyítja VÖRÖS János honvédelmi miniszter 1945. IV. 27-ei jelentése a határőrség szervezeti módosításáról. Ebből kitűnik, hogy az ország határőrizeti szervezetét 150 őr és 27 portyázó század létrehozásával tervezték kialakítani.¹⁰

(I.sz. + II.sz. melléklet)

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a Honvédelmi Minisztérium szervezési osztálya 1945. V. 14-én újra megtárgyalta a határőrség tevékenységét és a szervezeti változások végrehajtását. KOLESZNYIKOV ezredes a Szövetséges Ellenőrző Bizottság nevében jóváhagyta ezeket és közölte, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság a határőrség számára 5000 fős létszámot engedélyez.¹¹

A határőrség megszervezése gyakorlatilag három szakaszban valósult meg.

Az első szakaszban a miskolci 7., a debreceni 6. és a szegedi 5. honvéd kerületek területén jöttek létre a határőrizeti alegységek (1945. február-április).

A második szakaszban a budapesti 1. és a pécsi 4. honvéd kerületnél alakultak meg a portyázó századok és őrök. A dunántúli német ellentámadások miatt ennél a két kerületnél megszakadt a szervezés és csak később folytatódott (1945. március-május).

A harmadik szakaszban került sor a nyugati határ lezárására, valamint a határőrizet megszervezésére a székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerületeknél (1945. május-június).

A Honvédelmi Minisztérium 1945. I. 31-én kiadott rendelete alapján megalakultak a honvéd kerületparancsnokságok a szovjet csapatok által elfoglalt és a hadművelleti záróvonal által határolt térségen kívül eső területeken. A szegedi 5. honvéd kerület parancsnoksága — ÖRLEY Zoltán alezredes vezetésével — lényegében már februárban elkezdte tevékenységét. 1945. II. 23-án átíráttal fordult a főispáni hivatalhoz a megalakítandó őr- és karhatalmi alakulatok felszerelése és felfegyverzése tárgyában.¹²

Később a kerület-parancsnokság figyelme a Németország elleni háborúra szerveződő hadosztályok felé fordult. A toborzás és az alegységek szervezése kötötte le az idejét. Mégsem tudták időre, hadrafogható állapotba hozni az 5. hadosztályt. Ennek az oka természetesen nem csak a kerületparancsnokság volt. A határőrség létrehozására vonatkozó rendelet csak késve, 1945. III. 19-én érkezett meg az 5. honvéd kerülethez. A kerület-parancsnok ekkor jelentette a Honvédelmi Minisztériumnak a határszakasz lezárására, a 15-19. portyázó századok 1945. III. 27-ig történő felállítására vonatkozó tervezetét.¹³

Határidőig a portyázó századoknak és őröknek csak egy részét sikerült létrehozni. A határ őrzése és a helyi határforgalom ellenőrzése azonban az 5. honvéd kerület területén jóval előbb, már 1945 első napjaiban elkezdődött, ha nem is a honvéd határőrség, hanem az akkor működő polgárőrség és rendőrség kezdeményezésére. Ezek a szervezetek nemcsak a közbiztonságot védték, hanem igyekeztek megakadályozni a határ illegális átlépését, továbbra is ellenőrizték a folyamatosan kialakuló határforgalmat. Ekkor még nem beszélhetünk egységes és szakszerű határőrizetről és határforgalom-ellenőrzésről, bár azon állítás sem helytálló, hogy Makótól a Dunáig nyitott volt a déli határszakasz. Azért alakult így a határ őrzete, mert a kormányintézkedések lassan jutottak el a végrehajtókhoz, és a helyi szervezetek központi utasítások hiányában maguk keresték a megoldást. Arról sem szabad elfelejtenünk, hogy az ország területének egy része még hadművelleti terület, illetve a Dunántúlon a kemény harcokat vívó szovjet csapatok hadtápterületét alkotta.

A nehézségek ellenére a kerület-parancsnokság márciusban elkezdte az egységes határőrizeti rendszer létrehozását.¹⁴

Az egységes határőrizeti rendszer létrehozása során a rendőrség nem csupán a fegyverkészleteket adta át, hanem megszüntette a határ mentén elhelyezett rendőr őröket is. Ez a szervezeti változás lehetővé tette a mélységben lévő rendőr őrök megerősítését és az egységes határőrizet létrehozását.¹⁵

A szervezőmunka eredményeként az 5. honvéd kerület egész határszakaszán április végére már létrejött a határőrizeti rendszer. A kerület-parancsnok 1945. IV. 25-én már jelentette, hogy a 15., 16., 17., 18. és 19. határportyázó századok működési területükön megkezdték az államhatár őrzését.¹⁶

A kerület-parancsnokság május 21-ei létszámadatai pedig azt mutatják, hogy a portyázó századok elérték rendszeresített létszámukat. 19. század létszáma a kimutatás szerint jóval alacsonyabb volt a többinél. Ennek nyilvánvalóan az lehetett az oka, hogy a hitleri Németország elleni harcra szervezett 5. hadosztály létszámhiányának pótlására több hátországi alegység így a 19. határportyázó század személyi állományát is igénybe vették.¹⁷ A kerület-parancsnokság később — a többi alegység terhére — kisebb létszámmal újból létrehozta a 19. századot.

Az egyre erősödő csempészés sürgette a határőrizet szervezeti megerősítését, egységes irányítását.¹⁸

A szegedi 5. honvéd kerületnél 1945. április végére befejeződött a határőrizet megszervezése. A kerület-parancsnok április havi összefoglalójában jelentette a Honvédelmi Minisztériumnak, hogy a Makótól a Dunáig terjedő határszakaszt 5 határportyázó századdal és 27 határvadász őrszel őrzi.¹⁹

A debreceni 6. honvéd kerület-parancsnokság területén számos tényező segítette és nehezítette a határőrizet megszervezését. A kerület-parancsnokság debreceni elhelyezése biztosította a jó és közvetlen kapcsolatot a honvédelmi tárcával. A hadosztályok szervezése azonban, amely éppen a kerület működési területén folyt a legaktívabban, negatívan befolyásolta a személyi és anyagi ellátottságot.

A Honvédelmi Minisztérium szervezési osztályán a határőrség felállítására vonatkozó rendeletet kidolgozó kis tiszti csoport tette meg az első lépéseket a 6. honvéd kerület határőrizetének megszervezésére, közvetlenül a rendelet kiadása után.

A kerület vezérkari főnöke 1945. III. 19-én a határvadász portyázó századok alakításáról tett jelentést.²⁰

Az addig nyitott határ lezárása nem ment könnyen; a lakosság megszokta az ellenőrzés nélküli forgalmat. Márciusban sok bonyodalom keletkezett a szomszédos román királyi határőrséggel és az ukrán milíciával is. A területi szovjet parancsnokságok segítségével azonban rövidesen kialakult az együttműködés.²¹

A 6. honvéd hadosztály személyi állományát mielőbbi feltöltése érdekében a Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1945. IV. 3-án utasítást adott a 6. honvéd kerület-parancsnokság alárendeltségébe tartozó 20. és 21. határvadász portyázó századok feloszlására és személyi állományuk beosztására a 6. hadosztályba.²² Ezzel a 20. és 21. századok szakaszán átmenetileg ismét nyitottá vált a határ. Néhány hét után azonban, a kerület másik három századának személyi állományával zárták le a nyitott határszakaszokat. A két elvonult századot csak május közepére pótolták. 1945 május végére megszilárdult a határőrizet, ezt tükrözi a kerület létszám jelentése is. A kerület-parancsnokság alárendeltségébe tartozó 5 határvadász század személyi állománya összesen 930 főt tett ki.²³

Ez a létszám már biztosította a 6. kerület előtt álló határőrizeti feladatok eredményes végrehajtását.

A miskolci 7. honvédkerület már a kerületek megszervezésére kiadott rendelet megjelenése után néhány nappal, 1945 február első napjaiban megkezdte működését. Először az Urak utcai vámőr lakatnyában, majd a Csaba utcai kapunál helyezték el. Előbb a kerület törzse, utána a különböző őralakulatok jöttek létre. A viszonylag gyors és eredményes szervezést elősegítette, hogy az új magyar hadseregbe beolvadtak az északi határszakasz partizáncsoportjai és a MOKAN KOMITÉ nevű ellenállási csoport harcosai.

A határőrség megalakítására vonatkozó rendelet megjelenése után a kerületparancsnokság az őrszázadok terhére őrségeket vezényelt a határon átvezető utak ellenőrzésére.

A 7. honvéd önálló őrszázalój, a 72. önálló őrszázad és a 71. honvéd önálló őrszázad 1945 március elején lényegében határőrizeti szolgálatot látott el.²⁴

A határőrizeti alegységek megszervezése a 7. honvéd kerületnél is párhuzamosan folyt. 1945 májusa után, amikor az északi határszakaszon fokozódott a csempészés és a bandatevékenység, az addig ott „meghúzódó” tisztek és tiszthelyettesek már igyekeztek a „nyugalmasabb” helyek felé.

Személyi összetételüket tekintve — talán a pécsi kerületet kivéve — sehol sem különböztek egymástól a határvadász őrsök oly mértékben, mint a miskolci honvéd kerületnél. A legtöbb helyen a régi magyar hadsereg hivatásos tisztjei és tiszthelyettesei voltak többségben, néhány határvadász őrsön még egyes legénységi helyekre is hivatásos tiszthelyetteseket osztottak be. Számos helyen volt csendőrök is szolgálatot teljesítettek.

1945 áprilisára lezárták a 7. honvéd kerület határszakaszát is. 1945 március végén már határvadász őrsök működtek Zemplén, Agárd, Ricse, Pácin, Karos, Sátoraljaújhely, Vilyvitány, Pusztafalu és Hólóháza községekben. Igaz azonban, hogy a határvadász őrsök létszáma még csak 5-10 fő között mozgott. A kerület-parancsnok 1945. V. 26-ai helyzetjelentése szerint a portyázó századok létszáma már elegendő volt a határőrizeti feladatok ellátására. A 25. határvadász portyázó század 248 főt, a 26. határvadász portyázó század 245 főt, a 27. határvadász portyázó század 201 főt tett ki.

A létszámgondok tehát viszonylag hamar megoldódtak. 1945. IV. 5-én a honvédelmi miniszter úgy nyilatkozott a Néplapnak, hogy Borsod megyében a tervezett létszám háromszorosa jelentkezett az új magyar hadseregbe. A nyilatkozat értékét azonban lerontotta az a tény, hogy a tervezett alakulatok felállítása — főleg a frontra indulóké — lassan haladt vagy elmaradt. Április végére — legalábbis a határőr csapatoknál — a létszámot feltöltötték, a fegyverzet és a felszerelés hiánya azonban akadályozta a határőrizeti feladatok ellátását. A 25. portyázó század összesen 38 puskával, 2 golyósóróval és 1 pisztollyal rendelkezett.²⁵

Nyárra a miskolci 7. honvéd kerületnél is megteremtődtek a viszonylag normális határőrizet feltételei. Létrejöttek az határvadász őrsök és a határvadász portyázó századok, megkapták fegyverzetüket és felszerelésüket, amely szegényes volt ugyan, mégis biztosította a harc feltételeit a fokozódó csempészet és banditizmus ellen,

A pécsi 4. honvéd és a budapesti 1. honvéd kerületek területén is történtek kísérletek a határőrizet létrehozására, de a hadműveleti záróvonal miatt ez gyakorlatilag többnyire csak a tervek kidolgozásáig jutott el. A székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerületeknél a szervezés csak a háború befejezése után kezdődhetett meg, A határőrizet kialakítására számos helyi kezdeményezés is történt, ezek azonban csak kísérletek maradtak, amelyek előzményül szolgáltak a határőrizet megszervezéséhez.

A pécsi 4. honvéd kerületben az események másképp alakultak, mint az ország más területein. A Dunántúl déli részét a szovjet erők már 1944 novemberében elfoglalták, itt a helyzet gyorsan normalizálódott. Dr. BOROSS István Baranya megye első főispánja szerint az előnyomuló szovjet csapatokat Pécs város képviselői fogadták. A városba bevonuló szovjet hadosztály parancsnoka, ZAVJALOV ezredes a Nádor szállóban beszélt meg az együttműködés teendőit a városi vezetőkkel.²⁶

Szinte napok alatt megkezdték tevékenységüket a pártok, megindult a gazdasági élet. A debreceni Ideiglenes Nemzeti Kormányal azonban nem lehetett folyamatos összeköttetést biztosítani, a kapcsolatot csak esetleges volt, a helyi politika azonban mégsem tért el az Ideiglenes Nemzeti Kormány irányvonalától.

Baranyában is azonnal megindult az önkéntesek toborzása az új magyar hadseregbe; egy hadosztály felállítását tervezték. A toborzási felhívás megjelenése és a honvédelmi tárca a kerületi parancsnokságok felállítására vonatkozó rendeletének kiadása után hivatalosan is megalakították a 4. honvéd kerületparancsnokságot, amelynek élére a Honvédelmi Minisztérium 1945. I. 31-ével MAROSY alezredest nevezte ki.²⁷

Az német balkáni hadseregcsoport támadása megzavarta a kerület-parancsnokság tevékenységét, ezért a szervező munka az alakulatok tényleges felállításáig nem jutott el.²⁸

A német támadás miatt a Honvédelmi Minisztérium 1945. III. 10-én a hadműveleti záróvonalától nyugatra leállította a toborzást, és a kerület-parancsnokság is áttelepült Pécsről Bácsalmásra.

A drávai hadműveletek befejezése után a szovjet, jugoszláv és bolgár egységek elvonultak, és bekapcsolódtak a nyugat-dunántúli és horvátországi hadműveletekbe. Csak a területi szovjet parancsnokságok maradtak itt. 1945 áprilisában-májusában megromlott a határvidék közbiztonsági helyzete A Dráva mentén csempészek és fegyveres csoportok garázdálkodtak. A lakosság és a főispán is sürgette a határ őrizetének megszervezését.²⁹

A pécsi szovjet területi parancsnokság ugyancsak jelezte a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak a határvidéki helyzetet. A határhelyzet felülvizsgálatával határőrség felállításával kapcsolatos problémák megvitatása céljából május végén magasrangú szovjet tisztekből álló bizottság a érkezett Pécsre. Ekkor született meg azon határozat, mely szerint a 4. honvéd kerület-parancsnokság haladéktalanul felállítani tartozik a határportyázó századokat és határőr őrsöket, elsősorban a Siklóstól és Villánytól délre eső határszakaszon. Az őrsöket lehetőleg azokon a helyeken kellett felállítani, ahol a trianoni határ idején is működtek. Az őrsök létszámát úgy állapították meg, hogy az őrzésükre bízott határszakasz kilométereire lehetőleg egy-egy határvadász essen. A feladat végrehajtásáért a kerület-parancsnokság GÁLOS Ödön ezredest a honvéd kerület határszolgálati vezetőjét, MAKAY Ferenc alezredest és BAKONYI Árpád kiegészítő parancsnokot tették felelőssé.³⁰

A Honvédelmi Minisztérium 1945. V. 2-ai rendelete nyomán a kerület-parancsnokságot visszahelyezték Pécsre.³¹ Most már gyorsan felállították a kerület területén a határőrizeti alegységeket, és ezáltal lezártak a nyitott határt. A kerület-parancsnok első összefoglaló jelentése már a tevékenykedő berzencei 11., a barsi 12., a siklósi 13. és a villányi 14. portyázó század működését jelentette. A századok létszáma 6-8 tisz, 10-17 tiszthelyettes, 6-8 tisztes és 30-40 honvéd volt.³²

1945 nyarára a pécsi 4. honvéd kerület egész határszakaszán kialakult a határőrizet rendszere, a határportyázó századok és őrsök nap mint nap vívták kemény harcukat az egyre növekvő, gyakran fel-fegyverzett csempészbandák ellen.

A budapesti 1. honvéd kerületnél a német ellentámadások miatt sokban hasonló volt a helyzet a pécsihez. Amikor 1945. I. 31-én megjelent a Honvédelmi Minisztérium rendelete a honvéd kerületek felállítására, Budapest területén még harcok folytak. A kerület-parancsnokság felállítására meg viszonylag hosszú ideig nem volt lehetőség. Az új magyar hadsereg több szervezete, illetve alakulata is Budapesten tartózkodott ugyan átmenetileg: a Budai önkéntes Ezred, a Budai Magyar Parancsnokság

és a zárt kötelékben átállt 72. határvadász műszaki zászlóalj, de az 1. honvéd kerület-parancsnokság Szolnokon kezdte el tevékenységét.³³

A hadműveleti záróvonal miatt vontatottan haladt a határőrizeti alegységek megszervezése is a honvéd kerület határszakaszán. A fokozódó csempésztevékenység és a közbiztonság romlása miatt a helyi közigazgatási szervezetek már márciusban őrségeket szerveztek a lakosságból a határ több pontjára. Ezeket legtöbbször volt határvadászok vezettek. 1945 áprilisában a kerület-parancsnokság elkezdte a portyázó századok keretének a megszervezését, de ezek a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyének hiányában még nem láttak el tényleges határőrizeti szolgálatot.³⁴

A Budapestre települt 1. honvéd kerület parancsnoka 1945. V. 22-ei helyzetjelentésében már a határőrség aktív tevékenységéről számolt be.³⁵

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság számára 1945. VI. 4-én készített vázlat már azt bizonyítja, hogy az 1. honvéd kerület teljes határszakaszán megkezdte tevékenységét az új magyar hadsereg határőrsége.³⁶

A székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerület területen csak a háború után, 1945 júniusában került sor a határőrizet megszervezésére és ezáltal a nyugati határ lezárására. Mindez kapcsolódott az új magyar hadsereg hadosztályainak a szervezéséhez, és ez a kapcsolat a 2. és a 3. kerület viszonylatában talán még szorosabb volt, mint más határszakaszokon. Kimutatható számos határőrizeti alegység útja a frontra induló hadosztályokba, majd személyi állományuk visszatérése a háború befejezése után a határőrség, elsősorban a nyugati határszakasz portyázó századaihoz, őrszeihez.

A frontra induló hadosztályok kiegészítésére határvadász alegységeket is igénybe vettek. A Budapesten átállt 72. határvadász műszaki zászlóaljat a 6. hadosztályba sorolták be annak műszaki zászlóaljaként. A Honvédelmi Minisztérium vezetői nem pótolták időben a 6. hadosztály személyi állományának hiányait. Végül 1945. IV. 3-án a Szövetséges Ellenőrző Bizottság utasítást adott arra, hogy a debreceni 6. honvéd kerület-parancsnokság alárendeltségében levő 20. és 21. határportyázó századot sorolják be az elsőnek elvonuló 6. hadosztályba. Így kerültek a biharugrai és nagylétai határvadászok az új magyar hadsereg katonáiként Ausztriába.

1945. III. 1-jén, Jászberényben indult meg az 1. hadosztály szervezése. Ebbe a hadosztályba sorolták be az akkor 2500 fős létszámú Budai Önkéntes Ezredet, belőle alakult meg a hadosztály 1. gyalogezrede, részben az 1. tüzérezrede és az 1. híradó század. A budai harcokban részt vett határvadászok és határvédelmi műszakiak az 1. hadosztály harcosai lettek.

Az 5. hadosztály szervezése csak 1945 április első hetében gyorsult meg, mert ekkor adta át a szovjet parancsnokság az új magyar hadseregnek a régi hadsereg 24. hadosztályát, amely Szlovákiában fordult szembe a nemetekkel, és harcolva csatlakozott a szovjet csapatokhoz.³⁷ 1945. IV. 20-án megérkezett Hajmáskérre az 5. hadosztály székhelyére a gyulai 19. határvadász portyázó század is, hogy rövidesen a frontra induljon. Az 5. hadosztály szervezése azonban a háború végéig még nem fejeződött be, így ez a hadosztály már nem jutott ki Ausztriába. Állományából jött létre később a nyugati határszakasz határőrizete.

Az 1. és a 6. hadosztály katonái 1945 április végén már osztrák földön voltak. Az 1. magyar hadosztály a 3. Ukrán Front 26. hadseregének, a 6. magyar hadosztály pedig a 3. Ukrán Front 27. hadseregének kötelékében tevékenykedett.³⁸ A különböző bandák ellen mindkét magyar hadosztály csapatai számos tisztogató akciót valósított meg.³⁹

Szergej Georgievics TROFIMENKO vezérezredes, a 27. szovjet hadsereg parancsnoka többször is parancsot adott a 6. magyar hadosztály alakulatainak a front mögötti területeken garázdálkodó bandák szétverésére. A magyar katonák eredményesen harcoltak. Az egyik hadosztály-parancsnoki parancsban olvasható, hogy SZADOVAI Mihály szakaszvezető dicséretben részesült, mert „... a banditák kézre kerítésénél nagy ügybuzgalomról és ügyességről tett tanúbizonyságot, sőt azok egyik vezetőjét az ő közreműködésével sikerült elfogni.”⁴⁰

A hadosztály szakszerűen látta el biztosítási feladatait. Lényegében a nyugati magyar határvidék előterében tevékenykedett. Biztosító feladataikat álló- és mozgójárőrök vezényletével, az utak ellenőrzésével és a fontosabb objektumok őrzésével valósították meg. A hadműveleti terület rendjének biztosítása fontos harci feladat volt.

A háború befejezését követő hónapokban került sor az osztrák-magyar határ lezárására, 4 portyázó századdal, 29 őrssel. A soproni, a szombathelyi, a szentgotthárdi és a lenti portyázó századot a Hajmáskéren állomásozó 5. hadosztály állományából állították fel, működésüket 1945 június második felében kezdték meg.⁴¹

Amikor 1945. V. 22-én a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyt adott a székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerületek működésére, a hadműveleti záróvonalról keletre már hónapokkal

korábban felállított kerülettörzsek elindultak állomáshelyükre, és az előzőleg kidolgozott tervek alapján megkezdték a kerületparancsnokságok, a kiegészítő és a határőrizeti alegységek megszervezését.⁴²

Először a helyi közigazgatási hatóságok által szervezett és már működő óralakulatokkal, majd a felosztott 5. hadosztály személyi állományával egészítették ki soraikat.

A magyar honvédség helyzete 1945-1947 között és a határőrség 1946. évi átszervezése, valamint tevékenysége 1949 végéig

Magyarország bel- és külpolitikai életének valamennyi eseménye közvetve, vagy közvetlenül érintette a hadsereg és ezen belül a határőr csapatok helyzetét és tevékenységét.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1946. III. 6-án határozatot hozott a hadsereg átszervezésére és létszámának csökkentésére. Ez voltaképpen kettős célt szolgált. Egyrészt valóban jelentős terheket vett le az államról, másrészt a csökkentés lehetőségét teremtett arra, hogy a hadseregből eltávolítsák a „régí” tiszteket és tábornoikat. Az átszervezés részeként alakult ki a határőrség új szervezete is, amely biztosította a kommunista vezetést, valamint az erőknek és az eszközöknek az akkori feladatok szerinti csoportosítását.

Az Magyar Kommunista Párt Politikai Bizottsága a párt katonapolitikájának végrehajtására és a hadseregben folyó pártmunka közvetlen irányítására Katonai Bizottságot hozott létre. A bizottság tagjai a hadsereg — ezen belül a határőrség — vezető beosztásban lévő kommunista tisztjei lettek. A Politikai Bizottság 1946. IV. 25-ei ülésén meghatározta a kommunista párt álláspontját a főbb katonapolitikai kérdésekben. Javasolta, hogy a hadsereget 15 ezer fővel tartsák fenn, valamint hogy a párt a hadseregben belül is működjen együtt a szociáldemokrata párttal. Állást foglalt arról is, hogy a békeszerződésben 40 000 főben határozzák meg az engedélyezendő hadsereg létszámát. Megbízta PÁLFFY Györgyöt, hogy készítsen javaslatot a Katonai Bizottság számára a hadseregben végzendő pártmunka javítására.⁴³

Az átszervezést követően erősödött a kommunista párt befolyása. A Magyar Kommunista Párt kezdeményezésére mintegy félszáz volt partizánt és pártaktivistát tiszti és tábornoiki rendfokozatba léptettek elő, egy részüket pedig hivatásos állományba is vették. Ekkor lett tábornoik PÁLFFY György, SÓLYOM László és ILLY Gusztáv, tartalékos tábornoik dr. MÜNNICH Ferenc, NÓGRÁDI Sándor és RÉVÉSZ Géza.⁴⁴

1946 tavaszán nevezték ki tisztté és vették hivatásos állományba a tisztesi és tiszthelyettesi rendfokozatú nevelőtisztek egy részét, akik közül sokan a határőrséghez kerültek.⁴⁵

A legjelentősebb tényező a hadsereg helyzetében 1946-1947-ben a tábornoiki és a tiszti állomány összetételének megváltoztatása volt, ami növelte a kommunista párt befolyását.⁴⁶

A határőrizetet közvetlenül befolyásoló tényezőket vizsgálva egyértelműen megállapítható, hogy 1946 tavaszára a határőrség szervezete, összetétele és létszáma tekintetében már nem felelt meg a rá váró feladatoknak. A határőrség egy éves tevékenysége során már keletkezett annyi tapasztalat, hogy az elmúlt időszakot mérlegre lehessen tenni. Igaz, 1946 elején még csak a Dunától keletre fekvő határszakaszokon beszélhetünk egy éves tevékenységről, mert a dunántúli határszakaszokon — s így a legfontosabb nyugati határon is — alig több mint fél éve kezdődött csak el a rendszeres és szervezett határőrizeti tevékenység.

A tömegessé váló csempészás, a fegyveres bandák garázdálkodása, a nyugatra menekültek visszavonulása már 1945 nyarán fokozódó nehézségeket okozott, 1946 tavaszára pedig bebizonyosodott, hogy a határőrség meglévő szervezetével nem tudja megoldani a feladatait. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság munkatársai állandóan figyelemmel kísérték a magyar határőrizet fejlődését, s közölték észrevételeiket a kormánnyal és a Honvédelmi Minisztériummal. A honvédelmi tárca vezetőit rendszeresen beszámoltatták az általuk jóváhagyott intézkedések végrehajtásáról. Nem egyszer élesen vetették fel a hiányosságokat. Számos dokumentum bizonyítja, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság több alkalommal sürgette, támogatta a határőrizet megerősítését.⁴⁷

A nyugati határszakaszra nehezedő nyomás egyre fokozódott. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság képviselői látták, hogy a rendkívüli nehézségek között tevékenykedő határőrségi alakulatok egyre nehezebben tudnak eleget tenni a megnövekedett feladatoknak. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság szorgalmazta a határőrségi őrsők sűrítését a főirányokban, a portyázások hatékonyabbá tételét, más szervezetek bevonását a határ őrzésébe és a meginduló határforgalom ellenőrzésébe, valamint a határrend fenntartásába.⁴⁸

Összességében 1946 elején a határőrizetben több fő probléma jelentkezett:

1. Egyre jobban érződött a határőrség egységes, centralizált vezetésének hiánya. A honvéd kerületek személyi és szervezeti okok miatt nem voltak képesek a határőrizeti alegységek folyamatos irányítására.

2. Az egylépcsős határőrizeti rendszer, a tartalékok hiánya nem tette lehetővé az erővel és eszközökkel való manőverezést. A határőrség nem volt képes gyorsan reagálni a határeseményekre, a határzáraknál, razziáknál gyors átcsoportosítást létrehozni.

3. Nem utolsósorban gátolta a határőrség eredményesebb tevékenységét a tiszti és legénységi állomány kedvezőtlen összetétele. A kulcsbeosztásnak számító „kerület határszolgálat-vezető” beosztás gyakran hónapokig betöltetlen volt, vagy szakmailag alkalmatlan törzstisztek töltötték be. Nagy gondot okozott, hogy még 1945 végén is szolgáltak idős korosztályú katonák, akik végigharcolták a második világháborút.

4. A szűkre szabott létszám, az anyagi és fegyverzeti hiányok, a gépkocsik és a híradóeszközök hiánya ugyancsak kedvezőtlenül befolyásolta a határőr csapatok tevékenységét.

Mindezen negatív tényezők mellett egyértelműen meg kell állapítani, hogy a határőrség fennállásának első évében is fontos feladatot látott el. Személyi állománya a rendkívül kedvezőtlen körülmények között hősi harcot vívott a csempészekkel és a fegyveres bandákkal. 1945 végére azonban szűkessé vált az átszervezése, megerősítése, hogy eleget tudjon tenni a rá háruló feladatoknak.

A szervezés alapvető elve az volt, hogy megtartva a határőrségnél eddig is bevált tiszteket, a hadosztályoktól és a kerületektől határszolgálatra alkalmas tisztek átvezénylésével kell a megnövekedett számú parancsnoki helyeket feltölteni. A legénység kiválogatásánál is azt igyekeztek érvényesíteni, hogy főleg a szolgálatot teljesítő fiatalabb korosztályok kerüljenek a határőrséghez.

A határőrséget ütőképes katonai erővé kellett tenni, minden egyebet ennek rendelték alá a szervezés irányítói.

1946. III. 11-én PÁLFFY György ezredes aláírásával megjelent a határ vadász alakulatok átszervezése, megerősítése és alárendelése tárgyában a Honvédelmi Minisztérium rendelete. A rendelet szerint az átszervezés folyamán az 1-7. honvéd kerületektől kerületenként 16 tiszteket és 32 főnyi legénységet, az 1. hadosztálytól 80 tiszteket és 2231 főnyi legénységet, a 6. hadosztálytól 81 tiszteket és 2232 főnyi legénységet vezényeltek át a határőrséghez.⁴⁹

A határőrség átszervezésére vonatkozó, 1946. III. 11-én kiadott rendeletet nagyon igényesen dolgozták ki. A rendelet egy hadműveleti terv pontosságával tartalmazta az elvi, szervezeti és végrehajtási feladatokat. Az átszervezés teljes befejezését 1946. III. 25-én 12 órában szabta meg. Teljes részletességgel meghatározta a 14 nap feladatait, megjelölte a hadosztályoktól a személyi kiegészítés indításának óráját, a menetvonalat, az anyagi-technikai biztosítást, az egyéni felszerelést, a málházást, a fegyverzet- és lőszer-javadalmazást, a határ vadász zászlóalj felállításának ütemét, a határszolgálat megkezdését. A jó előkészítésnek és a mesteri szervezettségnek köszönhetően az új szervezet felállítását megvalósító átszervezés lényegében minden zavaró körülmény nélkül történt meg.

Az 1947. augusztusi választásokkal kezdődő, majd 1948 nyarán a két munkáspárt egyesülésével folytatódó és az 1949. évi népköztársasági alkotmány kiadásával záruló időszak nemcsak az ország és a társadalom, hanem a hadsereg és ezen belül a határőrség fejlődésében is új helyzetet teremtett. A hatalom egyértelműen és osztatlanul a kommunista párt kezébe került. A határőrségen talán nem volt annyira látványos a fordulat, mivel annak kommunista irányítása az 1946. évi átszervezéstől egyre erősödött. A kommunista párt katonapolitikai elképzeléseinek megfelelően a politikai vonatkozásban a határőrség megelőzte a hadsereg más részeit.

1948. III. 15-én a határőrség vezetésében változás történt. PÁLFFY György altábornagyot a honvédség főfelügyelőjévé nevezték ki, ezért a határőrség főparancsnoka beosztást átadta SZALVAY Mihály vezérőrnagynak.

A már szolgálatot teljesítő sorállományból és a tiszthelyettesek közül ebben az időben számosan jelentkeztek a Honvéd Kossuth Akadémiára, a 3 illetve 2 évesre tervezett tisztképzésre. A képzési idő lerövidítésével, 1949-ben avatott tisztek — köztük politikai tisztek — sokan visszakerültek a határőr alakulatokhoz.

Az 1948. IV. 15-én érvénybe lépett „Pilis” fedőnevű hadrend, amely azonban nem érintette a határőrség szervezetét és létszámát. A határőrizet erejét változatlanul 15 zászlóalj alkotta, 7795 fős létszámmal. A szervezet 1949 végéig nem is változott, de az 1948. X. 1-én hatályba lépett „Pilis II.” hadrend 4 000 fővel növelte a határőr csapatok létszámát. Ez lehetővé tette, hogy 1948 őszén minden zászlóaljhoz egy kiképző századot szervezzenek, ami nemcsak a folyamatos kiképzést biztosította, hanem manővertartalékot is jelentett a nagyobb határmenti akcióknál, és karhatalmi tartalékként is szerepelt.

A határőr csapatok kiképzése az 1946. évi átszervezés után kialakított formában folyt, 1949 végéig. Az alapvető kiképzési anyag az 1946. V. 19-én bevezetett „Határszolgálati utasítás” (Tervezet) és annak 1.sz. melléklete, a „Fegyverhasználat” volt. A két oktatási anyag elveiben és tartalmában megegyezett a régebbi határőrizeti szabályzatokkal („Határszolgálati utasítás”, 1925; BULBUK Emil: „Határszolgálat”, 1930, BULBUK Emil: „Határőrjárőr”, 1935.)⁵⁰ lényegében azok átdolgozott, módosított változatainak tekinthető.

Határőrizeti, karhatalmi és egyéb feladatainak ellátása mellett a határőrség gyakran segített a lakosságnak is. A helyi szervezetek felkérésére a határvadászok közreműködtek iskola- és óvodaépítésben, tűzoltásban és árvízvédelmi munkákban, továbbá segítettek a rendőrség munkáját a közbiztonság erősítésében.

A magyar határőrség 1950-1957

Magyarország 1950-1956 közötti történelmét olyan sajátos nemzetközi és belpolitikai körülmények alakították, amelyek mélyreható változásokat eredményeztek a határőrség jellegében, szervezetében is.

A második világháború győztes szövetségeseinek gyümölcsöző együttműködése az 1945. év második felével kezdődően nemcsak felbomlott, de éles szembefordulás következett be az Amerikai Egyesült Államok és nyugat-európai szövetségesei, illetve a Szovjetunió és a hatalmi szférájába tartozó országok között. Az okok összetett rendszeréből kiemelkedik a Szovjetunió az a törekvése, hogy győzelmeit továbbfejlesztve a világ más térségeibe is exportálja a szocialista forradalmat, kitörve ezzel korábbi elszigeteltségéből. A vizsgált időszakban ezt elsősorban Európa és Ázsia azon térségeiben tudta megvalósítani, ahol ideológiai-politikai szövetségeseket talált, s ahol katonai jelenlétével nyomatékot tudott adni szövetségesei számára a politikai hatalom megragadására irányuló törekvésükhöz.

A tőkés világrendszer vezető hatalmai idegenkedve figyelték ezt az új terjeszkedést, és politikai, gazdasági, diplomáciai nyomással, később katonai erőknél a „szovjet blokk” perifériáin való állomásoztatásával igyekeztek útját állni. Ez viszont a Szovjetunióban és a befolyása alá tartozó országokban a fenyegetettség, időnként a közvetlen katonai agresszió veszélyének érzetet keltette, amit tovább fokozott az Észak-Atlanti Szerződés Szervezetének (NATO) létrehozása 1949 áprilisában, hiszen ennek tagállamai, támaszpontjai szinte körülfogták őket.

A másik ilyen, történelmünket befolyásoló nemzetközi körülmény a nemzetközi kommunista mozgalmon belül bekövetkezett szakadás volt, ami a Szovjetunió és a mögé felsorakozott országok, valamint a szovjet vezető szerepet tagadó Jugoszlávia között állt elő. Magyarország mint szomszédos állam közvetlenül volt érdekelve a viszony megromlásában, részese volt a Jugoszlávia elleni diszkriminatív lépéseknek. Határőrizetének rendszerét ennek szellemében alakította ki, súlypontját a déli határszakaszon képezve.⁵¹

1953-tól azonban a két ország kapcsolata kimozdult a holtpontról, s ha még távoli volt is a jó határmenti viszony, egymás katonai fenyegetésétől már nem tartottak.⁵²

1955-ben azonban Ausztria egy négyhatalmi egyezmény eredményeként visszanyerte függetlenségét. A megszállók, köztük a szovjet csapatok is kivonultak a semlegessé váló országból. A következő világháborút elkerülhetetlennek vélt sztálinista magyar vezetők ettől kezdve Ausztriában látták megtestesülni az imperializmus közvetlen fenyegetésének veszélyét, s 1955-1956-ban a határőrizet súlypontját a déli határszakaszról a nyugatira helyezték át.

Ezek a külső körülmények hatottak a kommunista vezetésre, amely 1948-1949-ben Magyarországon magához ragadta a politikai hatalmat, s abból — politikai ellenfelei után — a saját korábbi szövetségeseit is kiszorította. A sztálini elvektől áthatva készült az új, elkerülhetetlen világháborúra, s közben harcolt az osztályellenséggel a világpolitikában, a nemzetközi kommunista mozgalomban, a magyar társadalmon, sőt a magyar kommunista párton belül is. Bizalmatlanság uralkodott a társadalmi élet minden területén, kivéve egyet: a feltétlen, őszinte magyar-szovjet barátságot. Fokozatosan mindenben kötelezővé vált a szovjet példa másolása, s ez nyomta rá bélyegét a magyar határőrizetre is az adott időszakban.

A világháború után a magyar határőrizet, a két világháború közötti formát követve, a honvédség rendszerében szerveződött újjá, attól azonban nemcsak szervezetében, de politikai funkciójában is lényegesen eltért. A kommunista párt nagy figyelmet fordított arra, hogy tagjai még nagyobb arányban kerüljenek be a határőrség vezetésébe, mint a honvédség más alakulatainál, ezzel biztosítva a határőrök elkötelezettségét, hűségét.

A nemzetközi helyzet éleződése, de mindenekelőtt a Jugoszláviával való viszony megromlása, ezen a határszakaszon megszaporodó illegális határátlépések és provokációk miatt — a honvédség

széles körű átszervezésének részeként⁵³ — 1949 tavaszán, majd őszén nagyszabású erőátcsoportosításokat és szervezeti változtatásokat hajtottak végre. Ezek során növelték a határőrség létszámát⁵⁴ differenciálták az alegységek állománytábláját. Míg más viszonylatokban a határőrizet rendszere egy lépcsős volt, az osztrák határszakaszon két, a jugoszlávon három lépcsőből állót hoztak létre a századok és zászlóalj felállításával.

A baloldali pártok által támogatott kommunista párt kezdettől fogva olyan rendőri-karhatalmi szervezet létrehozására törekedett, amelyre döntő befolyással van, s amelyet így eszközként használhat fel politikai ellenfeleivel szemben. Ezt a Magyar Állami Rendőrség Államvédelmi Osztályában sikerült kialakítani. Ebből hamarosan létrehozta a Belügyminisztérium egyik közvetlen szervezetét, a BM Államvédelmi Hatóságot⁵⁵, amelynek olyan széles volt a jogköre, hogy a minisztériumon belül mint „állam az államban” működhetett.⁵⁶ Az államvédelmi szervezet felügyelete alá helyezték az államrendőrség határ-, folyam- és légi közlekedési rendészeti hatóságait, a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóságot és az útlevél alosztályt is. A magyar proletárdiktatúra vezetői azonban ezt is kevésnek találták a teljes hatalom biztosításához, politikai ellenfelek felszámolásához, féken tartásához. A miniszteriális ellenőrzéstől független, kizárólag a legfelső pártvezetők közvetlen irányítása alatt álló, országos főhatóságként működő belső karhatalmi erő létrehozására törekedtek, s ehhez a Szovjetunió már kipróbált gyakorlatát másolták le.

1950. I. 1-jétől leválasztották a BM ÁVH-t a Belügyminisztérium, a Határőrséget és a katonai elhárítást pedig a Honvédelmi Minisztérium szervezetéről, és belőlük önálló szervezetként hozták létre az Államvédelmi Hatóságot.⁵⁷

A határőrség átalárendelésének szükségességét a HM 1949. XII. 30-án kelt 17.sz. napiparancsa és az ÁVH vezetőjének ugyanakkor kelt parancsa⁵⁸ csupán nagy vonalakban indokolta. Az átadást azonban felszínesen és igen gyorsan hajtottak végre.

A határőrség vezetői csak 1949 végén kaptak tájékoztatást arról, hogy a határőrség kikerül a honvédség kötelékéből és az újjászervezett ÁVH-hoz fog tartozni. Államvédelmi tisztekből álló bizottság az átadás előtti napokban formálisan vizsgálódott a határőrség parancsnokságán, majd átvették a szervezetet és a felette való intézkedés jogát. Rövid időn belül eltávolították a határőrség összes honvéd vezetőjét, és helyettük államvédelmi tiszteket neveztek ki.⁵⁹ Az 1950. év során a tiszti, tiszthelyettesi állomány jelentős részének kicserélésével tették megbízhatóbbá a szervezetet.⁶⁰

Csekély szakismeretük miatt az új vezetők erőteljesen támaszkodtak a különböző szintű parancsnokságokon ekkor már tevékenykedő szovjet határőr tanácsadók véleményére. 1951. II. 1-jével a határőrség átvette a volt határrendőrség feladatainak, állományának és eszközeinek nagy részét. Ezzel még hangsúlyozottabbá vált a határőrizeti feladatkör politikai tartalma.

Az ÁVH vezetőjének 041.sz. parancsa⁶¹ olyan jelentős mértékű személy és eszközmozgást eredményezett, hogy azt csak egy teljes év leforgása alatt, fokozatosan lehetett végrehajtani.

Az új szervezet lényegét tekintve a szovjet határőrség szervezetét másolta le, kivéve a körzetparancsnokság vezetési szintjét, amelyet az eltérő nagyságrend miatt iktattak ki a magyar változatból. Eszerint a határőrség az államvédelmi szervezetbe illeszkedett, országos parancsnokságra (ennek közvetlenjeire), továbbá kerületekre, még tovább zászlóaljakra, majd őrsőkre és forgalom-ellenőrző pontokra (valamint kerület és zászlóalj közvetlen alegységekre) tagozódott.

Új vonás volt, hogy — főleg a déli és a nyugati határszakaszon — határmenti felderítő szolgálatot, a műszaki zárrendszert kiszolgáló műszaki alegységet és jelentős tartalékokat illesztettek a szervezetbe. Az ÁVH Határőrséget és a Belső Karhatalmat egy vezető szervezet irányította. Maga a két szervezet elkülönült egymástól, csak a parancsnokságuk volt formálisan közös. A valóságban a belső karhatalmat a párt vezetői közvetlenül irányították.

A korábbi határőr zászlóalj-parancsnokságokat megerősítették, alkalmassá tették az irányításuk alá tartozó határőrcsapatok tevékenységének önálló vezetésére. Egy önálló zászlóalj- és kilenc kerületparancsnokságot alakítottak ki belőlük, amelyek alárendeltségébe 3-4 határőr zászlóalj (a korábbi határvadász századok felfejlesztésével) és 1-4 forgalom-ellenőrző pont, híradó, árkász, valamint tartalék alegység tartozott.

Tekintettel a háborús konfliktus feltételezett veszélyére, a déli kerületek tartalék századaiba a lövészs szakaszok mellé géppuskás és aknavető szakaszokat is szerveztek. Ezeket a kerületparancsnok razziák bevezetésekor és az őrsők ideiglenes megerősítéseként egyaránt alkalmazhatta. A zászlóalj is rendelkeztek tartalék alegységgel, ezek azonban csak a déli határszakaszon voltak századméretűek, egyéb viszonylatokban csak szakasz erőben szervezték őket.

Az őrsőket fontosságuknak megfelelően, a létszámuk alapján négy kategóriába sorolták. 60 fős volt az összes déli és a fontosabb irányban lévő nyugati őrs, 50 fős a többi nyugati őrs, a csehszlovák

határ mentén tevékenykedő őrsök pedig a dunai szakaszon levők kivételével 40 főek voltak. A dunai szakaszra, továbbá a szovjet és a román viszonylatban mindössze 25 fős őrsöket szerveztek. Hasonló elvek alapján három kategóriába sorolták a forgalom ellenőrző pontokat is.

Ebben az időszakban alapvetően nem változott maga a határőrség szervezete, csak a létszámát erősítették. Két változás mégis kiemelhető. Az egyik a 3. határőrkerület-parancsnokság állomáshelyének megváltoztatása. Honvédelmi érdekből 1952-ben megcseréltek egy Nagykanizsán állomásozó honvéd alakulat és a nagyatádi határőrkerület-parancsnokság állomáshelyét, de a kerület többi részének diszlokációját változatlanul hagyták.

A másik változtatást a politikai szervezetek körében hajtották végre. Az időszak végéig működtették a politikai tiszt intézményét. A politikai tisztek társparancsnokként funkcionáltak, hogy megfelelő kontroll alatt tartsák a politikai vezetők számára még nem eléggé megbízható parancsnoki állományt. Ez a kettősség azonban nagymértékben rontotta a vezetés hatásfokát, ezért 1953-tól — mielőtt a parancsnoki beosztásokat megbízhatónak ítélt személyekkel töltötték fel — visszatértek az egyszemélyi parancsnoki rendszerhez.

Ezek mellett is megállapítható azonban, hogy az 1950-es szervezet megfelelt az akkori elvárásoknak, körülményeknek, és hatékonyan működött. A későbbi változtatások nem a szervezet alapjait érintették, hanem csak azokat a vonásait, amelyeket indokolatlanul és kritikátlan másolással vettek át a szovjet határőrizetből, függetlenül attól, hogy megfeleltek-e a sajátos magyar viszonyoknak.

Az ország vezetői már a honvédségi szervezetbe tartozás idején is politikai tényezőként kezelték a határőrizetet. Létszámát is ennek függvényében állapították meg, ám az összességében egyáltalán nem volt eltűzött. Az összlétszám az 1949 novemberi átszervezés után is 13 300 fő alatt maradt.

Az Államvédelmi Hatóság kialakítását és annak részeként a határőrség átalárendelését is különleges politikai elképzelések és érdekek motiválták. Ezek alapvetően hatottak a határőrizettel szembeni elvárásokra és ennek következtében feltételeinek biztosítására, így személyi szükségleteinek kielégítésére is.

A szervezet létszámát már az 1950. évi bevonulattal során 1000 fővel növelték. Ennek döntő többséget a déli határszakasz megerősítésére, kisebb részét pedig a tiszt állomány fejlesztésére fordították. De ez sem volt elegendő, — így a hidegháború időszakában nem egyedülálló módon — a fegyveres harcra való felkészülés jegyében tovább növeltek nemcsak a hadsereg, hanem a határőrség létszámát is, figyelmen kívül hagyva az ország teherbíró képességét. Ennek eredményeképpen a létszám 1951-ben már 17 200 fő volt, 1952 végén pedig a 18 500-at is meghaladta.

A maga idején ez nagy létszámú és erős határőrségnek számított, erejének 50 %-a kimondottan csak a déli határszakaszra összpontosult, s így ott a más viszonylatok átlagos járőrsűrűségének 5-6-szorosát lehetett elérni. Még a nyugaton állomásozó határőr csapatok ereje is jelentősen elmaradt a déli határőrizetétől.

A magyar párt- és állami vezetők által diktált szélsőséges politika katasztrófa felé sodorta az országot. 1953 nyarán a hibák feltárásával kísérletet tettek a válság feloldására. A vezetés egyik súlyos hibájaként jelölték meg az ÁVH irányításában elkövetett törvénytelenégeket is.

A rendszer azonban nem tudott átlépni a saját árnyékán. A hibák kijavítása is csak formális volt, a lényegét nem érintette. A diktatúra továbbra is fennmaradt, a párt által ellenőrzött államhatalmi szervezet, ha átalakítva is, de tovább élt. Igaz, megszűntették az ÁVH különleges szerepét, és visszahelyezték az átszervezett Belügyminisztérium szervezetébe, s ezáltal bizonyos állami felügyeletet és jogi ellenőrzöttséget kapott. A céljai, feladatköre és eljárásai azonban csak módosultak, de továbbra is érvényesültek; a törvényesség előtérbe került, de a szervezet a diktatúra fenntartásának eszköze maradt.

A határőrség is a Belügyminisztérium szervezetébe került. Parancsnoksága azonban közös maradt a belső karhatalomával, amelynek hivatalos neve immáron BM Határőrség és Belső Karhatalom Parancsnoksága lett 1956 májusáig, a végleges szétválásig.⁶² Ez persze a valóságban egyáltalán nem jelentette a két fegyveres erő fúzióját, sőt, még a legfelső szinten is csak formális volt a közös vezetés, hiszen a két szervezetet — a közös parancsnok személye mellett — külön törzsek irányították, amelyek minden tekintetben elhatárolódtak egymástól. A csapatok tevékenységében pedig még markánsabban jelentkezett az elkülönültség, s közöttük csak formális, inkább csak tervezett, mint megvalósuló együttműködés maradt fenn.

Az átszervezés jelentősége a határőrség további fejlődése számára nem a szervezet formai változásában, hanem a direkt pártirányítás mérséklődésében és a törvényesség előtérbe kerülésében volt.

Az 1953-as politikai változásoknak egy másik következménye — amely közvetlenül hatott a határőrség sorsának alakulására — a fegyveres erők létszámának és költségvetésének erőteljes csökkenése volt.

1956 ősen a határőrségnél is végrehajtották a fegyveres erők egészét érintő racionalizálás első hullámát. Ennek során több mint 3000 fővel csökkentették létszámát, aminek a hatását csak a szervezetében végrehajtott erőteljes belső átalakítással tudta némileg ellensúlyozni. Így megszüntették az összes román, szovjet és csehszlovák viszonylatú határőr zászlóalj-parancsnokságot mint közbülső vezető szervezeteit, s az összes alegységet közvetlenül a kerület-parancsnokságok alá rendelték.⁶³

1955 második felében azonban további szervezeti átalakítást kellett végrehajtani, a szovjet csapatoknak a függetlenné váló Ausztriából való kivonása kapcsán. A kialakult katonapolitikai helyzetet az ország vezetői úgy ítélték meg, hogy mivel a nyugati határszakasz az imperializmussal való közvetlen érintkezés felületévé vált, ezt meg kell erősíteni, ezért itt kell kijelölni a határőrizet fő irányát.⁶⁴ A létszám növelése nem volt járható út, így a megerősítést lényegében a jelentőségéből amúgy is veszítő déli határszakasz terhére valósították meg.

1956 folyamán többször módosították a határőrség szervezetét, és tovább csökkentettek létszámát is. A szegedi és az őriszentpéteri kivételével megszüntettek a még megmaradt nyugati és déli viszonylatú zászlóalj-parancsnokságokat⁶⁵ az önálló zászlóaljakat is úgy, hogy a győrit kerületté fejlesztették, a sárospatakit pedig felosztották. Ugyanakkor Szombathelyen új kerületet hoztak létre.

1956 első kilenc hónapját a folyamatos létszámcsökkentés és a fő erőkifejtés irányának megváltoztatásából fakadó permanens átszervezés jellemezte. Hatására a korábban abszolút elsőbbséget élvező jugoszláv határszakaszon mindössze három kerület, egy zászlóalj, 53 db 50 fős őrs és 4 FEP őrizte a határt, a lényegesen rövidebb (alig több, mint fele hosszúságú) nyugati határszakaszon 4 kerület, 1 zászlóalj, 56 db 60 fős őrs és 3 FEP tette ugyanazt.

Az 1949. évi létszámnövelés csak a kezdete volt az 1953-ig tartó, több lépcsőben végbemenő, de szakadatlan létszámnövekedésnek. 1953 és 1956 között viszont egy ellenkező előjelű folyamat volt tapasztalható.

Az 1953-as legnagyobb létszámot követően — összhangban a honvédelem és a rendvédelem hátterbe kerülésével — a szervezet létszáma is több lépcsőben mérséklődött. A csökkenés mértéke azonban elmaradt a módosított honvédelmi politika következtében szintén leépülő néphadsereg csökkenési ütemétől, s a határőrség létszáma 1956-ban is messze meghaladta az 1948 előtti.

Határőrség 1957-1990

1956. év októberig csaknem szakadatlan átszervezés és állomány mozgás jegyében telt el. Ekkor erősítették meg a nyugati határszakaszt, de nem a határőrség létszámának növelésével, hanem csupán belső átcsoportosítással, más viszonylatok terhére, így annak ellenére, hogy a nyugati határőrizet alig vált biztonságosabbá, a többi viszonylatot őrzők száma a végletekig lecsökkent.

A létszám-átcsoportosítással egyidejűleg az osztrák határ mentén két új kerületet is kialakítottak, Győr, illetve Szombathely állomáshellyel. A nagymérvű átszervezés azonban 1956. október végéig még nem fejeződött be, az új parancsnokságok, alegységek új állománya még nem tudta teljesértékűen teljesíteni a feladatát. Figyelmüket jelentős mértékben lekötötte a műszaki zár megszüntetése következtében beállott új határőrizeti helyzet is, amely új módszerek, eljárások alkalmazását kívánta. Mivel a hivatásos állomány döntő többsége a megelőző 5-6 évben szerezte szakmai ismeretét és került beosztásba, csak kevesen emlékeztek a műszaki zár megépítése előtti határőrizet sajátosságaira.

Az ország periferiáin szolgálatot teljesítő határőr csapatoknál az 1956. X. 23-ai tüntetés, majd a ki-robbanó forradalom csak több napos késéssel érezte hatását. Az 1956. X. 24-én Budapestre felrendelt mintegy három zászlóaljnyi határőr csapatkontingens a karhatalmi városparancsnokságnak lett alárendelve, tevékenységükről csak a határőrség vezetői bírtak bizonyos ismeretekkel, ez azonban a határőrizeti feladatokon kívül esett. Hiányuk viszont annál érzékenyebben érintette az amúgy is meggyengített kerületeket.

A felkelés céljaival azonosuló kormány 1956. X. 29-én kivette a határőrséget a Belügyminisztérium szervezetéből. Parancsnoka e napon kelt 01. számú parancsában⁶⁶ — már mint az Magyar Népköztársaság Határőrségének parancsnoka — tájékoztatta a testület személyi állományát az új nemzeti kormány és párt mögé való felsorakozásról, feladatul szabva az új önkormányzati szervezetekre való támaszkodást, a címeres jelvény levételét és a nemzeti színű szalag kitzűzését a sapkára, a bal karon nemzeti színű karszalag viselését stb.

E parancs szellemében a személyi állomány több alegységnél és kerületnél is magáévá tette a nemzeti felkelés céljait. Megalakultak a forradalmi katonai tanácsok, amelyek felvették a kapcsolatot a polgári forradalmi tanácsokkal, elfogadták azok határozatait. Ezek alapján több helyen elküldték a kírívóan sztálinista parancsnokokat, vezetőket, a politikai munkásokat és a volt államvédelmi szervezetekhez leginkább közelálló felderítő- és D-tiszteket, leszerelték a harmadéves állományt is. Egy szél-

sőséges esetben még az őrsöt is feloszlatták. Bár a csapatok többsége megőrizte szervezeti egységét és megtartotta parancsnoki állományát is, közel két hétig nem érvényesült, vagy csak formális volt a központi irányítás. A vezetés mindinkább a forradalmi katonatanácsok kezébe került, és a határőrcsapatoknál erős szovjetellenesség uralkodott, különösen a 1956. XI. 4-ei fordulat után.

A határőrizetet végrehajtó erők az átcsoportosítások miatt meggyengültek, a meglévő állomány elbizonytalanodott. A különböző szintű parancsnokok nem kaptak sem tényleges segítséget, sem használható útmutatást a szintén tanácstalan előjáróiktól. Ahol volt rá erő, ott is inkább rutinból, mint irányítottan látták el a határőrizetet. A déli, de főleg a keleti és északi viszonylatú őrsőkön alig vezényeltek járőrt, mivel erejükből erre nem tellett. A csehszlovák viszonylatú őrsőkön csak objektumőrzésre volt elegendő a létszám, a határt csupán a túoldalali határőr alakulatok őrizték.⁶⁷

A nyugati őrsők valamivel jobb helyzetben voltak, amennyiben a megerősítéseket ide irányították. A rendszeresített létszámot azonban itt sem érték el, a határsértők óriási méreteket öltő mozgásának megakadályozásához ez különösen kevésnek bizonyult.

Az aggasztó létszámhelyzetet tovább súlyosbította a személyi állomány külföldre- és hazaszökése. Ennek fő okát azok a rémhírek szolgáltatták, hogy miután 1956. XI. 4-én a szovjet csapatok lefegyverték a kerület-parancsnokságokat, a katonákat hadifogolyként fogják Szibériába deportálni. A nyugati őrsöket ugyan több alkalommal megerősítették a honvéd alakulatok állományából, ezek a katonák azonban nem rendelkeztek határőrizeti tapasztalatokkal s közülük különösen sokan szöktek külföldre, olykor egész kötelékben.

A határőrség szervezetének szétzilálódását azonban nem elsősorban a többé vagy kevésbé meggyengült határőrizeti tevékenység, hanem a vezetés, az irányítás megbomlása jelentette. A kerületeknek napokon keresztül nem volt tudomásuk több alegység tevékenységéről, az ott lezajlott eseményekről. Az országos-parancsnokságnak a legtöbb kerülettel semmilyen kapcsolata nem volt. Csak november 5-10 között intézkedtek a helyzet felmérésére, de a keleti és az északi kerületekkel még ekkor sem volt az országos parancsnokságnak összeköttetése. A határőrség vezetése csak november második felétől állt helyre.⁶⁸

A helyreállt vezetés fő figyelmét a határőr csapatok szervezetének, majd a személyi állomány fejelemének megszilárdítására fordította. A Fegyveres Erők Minisztériumának szervezetében több alkalommal jelentős mértékű megerősítést kért és kapott a honvédség személyi állományából, s a lehetőségek szerint megszervezte a testülethez vezényeltek szakirányú átképzését.

A hiányzó személyi állomány egy részének folyamatos visszatérésevel, később a soron következő személyi állomány behívásával fokozatosan javítani tudták az alegységek létszámhelyzetét, bár a teljes feltöltöttséget 1957 elején még sehol sem érték el. Március végére a nyugati és a déli őrsőkön már 35-40, az egyéb viszonylatú őrsőkön pedig 10-14 fő teljesített szolgálatot. A déli határszakasznak a nyugatihoz hasonló megerősítésére a határsértők mozgásának megváltozott iránya miatt volt szükség.

A határőrségre nehezedő nyomás azonban így is meghaladta a személyi állomány határőrizeti lehetőségeit, ezért a határőrség parancsnokainak kezdeményezésére az állami vezetés hozzájárult nemcsak a határőrség létszámának teljes feltöltéséhez, hanem annak jelentős növeléséhez is. Ebben az időszakban a tényleges létszám az alábbiak szerint alakult: 1956. IX. 1. 12 959 fő, 1957. I. 17. 9067 fő, 1957. II. 23. 10 531 fő, 1957 VII. 31 20 538 fő.

Az utóbbi adathoz azonban az igazság kedvéért hozzá kell tennünk, hogy az 1957. augusztusi lesereléskor ez a létszám 16 962 főre csökkent.

A szervezetet csak annyiban változtatták, hogy a négy nyugati kerület állományába hat gépkocsizó portyázó századot szerveztek.

A létszámnak és a szervezetnek ilyen alakulása hozzájárult ahhoz, hogy 1957 második felére megszilárduljon a határőrség és a határőrizet.

A vizsgált időszakban a határőrség a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartozott, egyben a fegyveres erők részét alkotta. Alapfeladata a Magyar Népköztársaság államhatárának őrzése, jogellenes átlépésének megakadályozása, a határforgalom ellenőrzése, a határrend fenntartása volt. Az alapfeladatok az időszak során lényegében nem változtak, tartalmuk, fontosságuk megítélése, végrehajtásuk módja viszont a nemzetközi és a belpolitikai helyzethez igazodva, a hazánkban végbemenő társadalmi átalakulással összhangban módosult. Ez szükségessé tette a határőrség erőinek átcsoportosítását és a belső tartalékok folyamatos feltárását, hasznosítását.

1950-es évek végére, a 1960-as évekre az ország külső és belső helyzete stabilizálódott. A gazdaság fellendülőben volt, amely hatással volt a határőrizetre, a határforgalom növelését elősegítő intézkedésekre is.

A BM Határőrség tevékenységét alapvetően a politikai döntések, a Magyar Szocialista Munkáspárt kongresszusainak és Politikai Bizottságának határozatai befolyásolták. Munkáját a belügyminiszeri parancsok alapján végezte. Az 1960-as évektől egyre javuló hatásfokkal, eredményesen hajtotta végre növekvő és mind bonyolultabb határőrizeti, határforgalom-ellenőrzési és határrendi feladatait, folyamatosan korszerűsítette a vezetési elveket és a végrehajtás módszereit. Ekkor kezdődött meg az idegenforgalmi nyitás és fellendülés, amelynek következtében az 1980-as évekre az alapfeladatok a határforgalom ellenőrzése irányába tolódtak el.

Az 1980-as évek végén a Magyarországon és Közép-Európában végbement társadalmi, politikai folyamatok, a bekövetkezett nemzetközi átalakulások gyökeres változást idéztek elő a határőrség működésének körülményeiben és feltételeiben, így feladatrendszerében és tevékenységében is.

A határátkelőhelyeken átlépő személy- és járműforgalom évek óta folyamatosan, dinamikusan, évente mintegy 20-40 %-kal nőtt. Egyidejűleg fokozódott az igény a gyorsabb, kulturáltabb, de megfelelően biztonságos, európai színvonalú forgalom-ellenőrzés iránt. A határhelyzet az évtized végére lényegesen bonyolultabbá vált. Megsokszorozódott a tiltott határátlépési kísérletek száma, nemzetközi ember- és árucsempész szervezetek jöttek létre, kialakultak a hazai bűnözés határok túl nyúló kapcsolatai, számottevő veszéllyé vált a nemzetközi kábítószer-kereskedelem megjelenése nálunk is.

Az 1980-as évtizeddel lezárult egy korszak a BM Határőrség és a határőrizet történetében. A régi szervezeti és tevékenységi forma már nem felelt meg az új elvárásoknak, változtatni kellett rajta. 1990-től az európaihoz közelebb álló, de követelményeiben szigorú határrendészeti tevékenység kezdte felváltani az addigi „totális” határőrizetet és határforgalom-ellenőrzést.

A BM Határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése mindenkor figyelembe vette a szocialista országok és az MSZMP által kialakított „ellenségképet”, s általában követte a nemzetközi és a belpolitikai helyzet változásait, a hazánkban végbemenő társadalmi átalakulásokkal összhangban módosult.

A jelenlegi államhatárokat az I. és a II. világháborút követő békeszerződések alakították ki, ezért a határőrség területi elhelyezkedése, az alegységek, egységek, magasabb egységek diszlokációja már az 1950-es évek végére kialakult, abban 1990-ig nem történtek jelentős változások, bár a tevékenység határtól számított mélysége, intenzitása módosult.

Az 1950-es évek végére a határőrség erőinek zöme a határvonallal párhuzamos területsávban helyezkedett el. Az őrsök, a forgalom-ellenőrző pontok a határvonaltól 5 km-es sávban települtek és hajtották végre feladataikat. A közvetlen irányításukat végző zászlóalj, önálló zászlóalj és határőr kerületek általában 20 km-es területsávban helyezkedtek el, főleg nagyobb városokban, esetleg megyeszékhelyeken, a közvetlen alegységek révén ellenőrizve a mélységi területeket. Budapesten települt a Határőrség Országos Parancsnoksága és közvetlen alegységei, valamint az 1980-as évek végére már magasabbegység szintű Határőr Ezred és a Budapesti Légi és Folyami Forgalom-ellenőrző Pont.⁶⁹

1958-ban már kezdtek kialakulni az országos főirányok a tiltott határátlépést megkísérlők és elkövetők mozgásában. A határsértők zöme Ausztriába vagy Jugoszlávián át nyugatra akart kijutni, míg északon és keleten mozgásuk befele irányult, céljuk árucsempészet vagy rokonlátogatás volt, a bejövők egy része pedig hazánkon át akart nyugatra szökni.

A határőrség létszámát a fegyveres erők minisztere 1956. XII. 12-én 15 000 főben hagyta jóvá. A kialakult politikai helyzetre, a határsértők nagy aktivitására való tekintettel 1958 végéig külön intézkedésekkel belső átcsoportosításokat hajtott végre. 1958. XII. 31-én a határőrség szervezetébe 11 határőr kerület, 3 zászlóalj, 189 őrs, 25 forgalom-ellenőrző pont (FEP), egy tiszti továbbképző iskola, egy szolgálati kutyák iskolája és egy lovasiskola tartozott. Ausztria irányában 4 határőr kerület, 3 zászlóalj, 55 őrs, 4 FEP, 7 100 fővel hajtotta végre a határőrizeti feladatokat 354 km-es határszakaszon. Jugoszlávia irányában 3 határőr kerület, 56 őrs, 5 FEP, 3396 fővel 618 km-es határszakaszon, Románia, a Szovjetunió és Csehszlovákia irányában összesen 4 határőr kerület, 78 őrs, 16 FEP, 3339 fővel 1257,1 km-es határszakaszon. Ha az első vonal járőrsűrűségét, tehát az őrsök erejét vesszük figyelembe, úgy egy-egy kilométerre Ausztria irányában 10,6; Jugoszlávia irányában 3,5; a Szovjetunió irányában 1,5; Románia és Csehszlovákia irányában 1,9 határőr jutott.⁷⁰

Az őrsök rendszeresített létszáma viszonylatonként a következők szerint oszlott meg: Ausztria irányában 65 fős, Jugoszlávia irányában 40 fős, Csehszlovákia és Románia irányában 30 fős, a Szovjetunió irányában pedig 25 fős őrsök voltak rendszeresítve. Az őrsökre az osztrák határ mentén 3-3, a többi viszonylatban pedig 2-2 tiszt volt beosztva.

A mélységi területeken, tehát a határ vonalától számított 10-15 km-es határsávban az osztrák irányban minden kerületnél 91 fős portyázó századokat szerveztek, és a fontosabb vasútvonalakon forgalom-ellenőrző alegységek ellenőrizték a határ fele tartó vonatok személyforgalmát. Ezen kívül a

nyugati határszakasz mentén szervezett kerületek és a kerületeknél levő zászlóaljok is 91 fős tartalék századokkal rendelkeztek. Jugoszlávia, Románia, Csehszlovákia és a Szovjetunió viszonylatában a kerületeknél csak tartalék századok voltak.

Bár a személyi állomány a fokozott megterhelés és a növekvő körülmények ellenére is példásan látta el feladatát, és a határőrség vezetése is foganatosított különböző intézkedéseket, belső átcsoportosításokat, a déli határszakaszon 1959-ben a határőrizet eredményessége lényegesen visszaesett. Ezért szükségessé vált a határőrség szervezetének és létszámának a rendezése.

A Honvédelmi Tanács 2/116/1959. számú határozata 1120 fővel (249 tiszttel és 371 sorkatonával) emelte fel a határőrség létszámát, alapvetően a déli határszakasz megerősítése céljából. 1959 augusztusában új szervezést⁷¹ majd októberben új alárendeltségi táblázatot készítettek és hagyták jóvá.

A rendeleteknek megfelelően megszűnt a Győri Határőr Kerület, és Győrött önálló zászlóaljat állítottak fel, amely kizárólag a Csehszlovákiával határos dunai határszakaszt őrizte, 5 őrssel. Átszervezték a Csornai Határőr kerületet, amely 173,3 km-es határszakaszon a mosonmagyaróvári és a soproni zászlóaljakkal, 28 őrssel, 3 (110 fős) tartalék századdal, egy (190 fős) vonatellenőrző századdal és egy (86 fős) műszaki századdal csak osztrák viszonylatban őrizte az államhatárt.

A déli határszakaszon, Jugoszlávia viszonylatában, a kapott létszám és egyéb átszervezések terhére 4 970 főre emelték a határőrök létszámát. Így az 1 km-re jutó határőrök száma az előző évi 3,5-ről 6,9-re emelkedett. 7 új őrsöt állítottak fel, 5 tartalék őrsöt a mélységben és 5 vonatellenőrző szakaszt.

Átszervezték még a BM határőr tiszti iskolát, a határőr kerületek tisztos iskoláit és a portyázó századokat, megerősítettek a kutyakiképző iskolát és a forgalom-ellenőrző pontokat.

Határőrségi javaslatra a belügyminiszter elrendelte, hogy mint a Néphadseregben, a Határőrségnél is hivatásos tiszthelyettesi állományt rendszeresítsenek a továbbszolgáló tiszthelyettesek helyett.

Az 1959. VIII. 25-ei új szervezéssel a határőrség létszáma összesen 1120 fővel emelkedett de a belső létszámmódosítás és az átcsoportosítás ennél jóval nagyobb mértékű mozgást eredményezett az állományon belül. 119 fővel csökkent az országos parancsnokság és közvetlenjei, 652-vel az északi és keleti kerületek létszáma. Ezzel egyidőben 1033 fővel nőtt a létszám elsősorban a csornai és a zalaegerszegi kerületekben és 853-al a pécsi és a kiskunhalasi kerületekben. **(III.sz. + IV.sz. melléklet)**

1959 augusztusától 1971-ig nem történtek jelentős létszámbeli módosítások, a kisebb és belső változtatások után az összlétszám nem változott lényegesen. 1963. XII. 11-én jelentős belső létszámváltoztatást hajtottak végre: a déli kerületek létszámának csökkentésével (302 fő) megerősítették a nyugati kerületeket.

1964. VI. 1-jén jóváhagyták a csornai határőr kerület működési területének kettéválasztását. Szervezetmódosítással megalakították a 11. határőr kerületet, amelynek állomáshelye Sopron lett.

1964. VI. 1-je és 1967. VI. 13-a között kisebb szervezeti korrekciók történtek. A déli viszonylati őrsőkön csökkent a tisztosok száma, és ugyanennyivel növekedett a határőröké. 1965 februárjában kismértékben megerősítették a nyugati kerületeket és az önálló zászlóaljat a déli, az északi és a keleti kerületek terhére. 1965. VI. 1-jétől szervezetbe állították az ABV alegységeket.⁷² 1965 VIII. 5-én jóváhagyták a határőrség szerződéses polgári állománytáblázatát.

1967. VI. 13-án a belügyminiszter új szervezést hagyott jóvá.⁷³ A módosítás révén a határőrség rendszeresített létszáma 269 fővel nőtt (32 tiszt, 76 hivatásos tiszthelyettes, 101 sorállományú). Az új beosztási helyeket alapvetően a déli kerületek megerősítésére alkalmazták. A katonai és az irodai rendfokozatú státuszok száma 16 301-re nőtt, a polgári létszám változatlanul 560 állandó és 10 időszakos maradt.

Az Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának 1969. novemberi és 1970. októberi határozatai alapján 1971. VII. 1-jével szervezeti egyszerűsítést hajtottak végre és új állomány táblázatot adtak ki.⁷⁴ Ezek jelentős belső módosításokat hoztak.

A Határőrség Országos Parancsnokságán az országos parancsnok közvetlen alárendeltségében a parancsnokhelyettesek és a Személyzeti Osztály maradtak, a Felderítő és Határforgalmi Osztály a törzsfőnök közvetlen alárendeltségébe került. Az Értékelő és Tájékoztató Osztály megszűnt, feladatát a Határügyi Osztály vette át. A különböző osztályokon decentralizáltan dolgozó jogi főelőadókat összevonták a Jogügyi Csoportba. Megszűnt az önálló Műszaki-Vegyivédelmi Szolgálat, és több osztály létszámát csökkentették. Ezekkel a belső módosításokkal kevesebb lett az áttétel, egyszerűbb a vezetés és az irányítás, továbbá az állománycsoportok struktúrája is megváltozott.

A kutató-biztosító szakasszal megerősített Budapesti FEP és a Határőrség Légi Szolgálata az Országos Parancsnokság közvetlen alegysége maradt. A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, valamint a Kossuth Lajos Katonai Főiskola határőr tanszékei a BM Kiképzési Csoportfőnökség szervezetébe ke-

rültek át. A zenekar a Határőr Ezred, a Műszaki-Technikai Gépcsoport a 2. határőr kerület, a KLKF növendék előkészítő század a 6. határőr kerület alárendeltségébe került.

Egyes objektumok őrzését a BM Karhatalomtól a BM Határőrség vette át; az erre rendszeresített alegységek átadása miatt a Közvetlen Zászlóalj Határőr Ezreddé kellett átszervezni.

Jelentős változások következtek be a kerületeknél is. Mint az országos-parancsnokságon, a kerület-parancsnokságokon is a parancsnok közvetlen alárendeltségében maradtak a helyettesei és a személyzeti főelőadó, a törzsfőnök alárendeltségébe kerültek a felderítő szervezetek, a határügyi és képzési alosztály és a híradó szolgálat.

Megszűnt a Győri Önálló Zászlóalj, és feladatát az 1. határőr kerület vette át Csorna, majd rövid idő múlva Győr állomáshellyel.

A mélyégi határőrizet megszilárdítása érdekében a valószínű mozgási irányokban, nyugati és déli viszonylatban 16 tartalék őrsöt szerveztek, közülük tizet új állomáshellyel. Megszüntették a tisztes iskolák törzsét és a tartalék századot és helyette nyugaton, délen és az ezrednél 1-1 kiképző tartalék zászlóalj, északon és keleten 1-1 kiképző tartalék századot szerveztek. A forgalomellenőrző pontokat a forgalom nagyságától függően I-IV. kategóriákba sorolták.

Változott a rendfokozati, valamint az állománykategóriák közötti arány. Új állománycsoportot alakítottak ki, a zászlósokét. Megszűnt az irodai rendfokozatú állomány, helyette kinevezett polgári alkalmazotti állományt rendszeresítettek. A tiszti és a hivatásos tiszthelyettesi állomány létszáma csökkent, a zászlósi helyek száma 421-re nőtt, a kinevezett polgári és a sorállomány növekedett, a szerződéses polgári állomány kerete változatlan maradt. A határőrség létszáma az átszervezés után közel 800 fővel nőtt. **(V.sz. melléklet)**

1971. VII. 1. és 1974. áprilisa között jelentősebb szervezeti változás nem történt. 1974. IV. 22-én a belügyminiszter jóváhagyta a határőrség új állománytáblázatát.⁷⁵ A katonai létszám (a hivatásos állomány) csökkent, a kinevezett és a szerződéses polgári alkalmazottak létszáma növekedett. Az új állománytáblázat hatályba lépésekor ez utóbbiakat is a határőrség összlétszámába vették.

A következő hat évben csak kisebb szervezeti és létszámbeli módosítások történtek. Megszüntettek őrsöket, a létszámukat pedig a növekvő idegenforgalom miatt új FEP-ek megnyitására, illetve a régi megerősítésére használták fel. A forgalom-ellenőrző pontokon rendszeresítették az „IKVA” technikát kiszolgáló állomány státusait. 1977. I. 1-jével módosították a Határőr Ezred szervezetét, fejlesztésére előbb 5, 1977. V. 1-jétől további 6 órs működésének megszüntetésével csoportosították át erőket.

1980. IV. 10-én új állománytáblázatokat adtak ki, amelyek jelentős szervezetmódosítást írtak elő.⁷⁶

A módosítás során szervezetbe állították a berzencei és a csengersimai FEP-et, amihez a határőrség a Honvédelmi Bizottság 7/305/1979.sz. határozata alapján 95 új státust kapott. Belső átcsoportosításból alakították ki az új tompai FEP szervezetét, módosult a Határőr Ezred, a budapesti FEP szervezete, megszűntek a fedezetlen, illetve „létszámhelyen” engedélyezett beosztások. A kerület- és ezredparancsnokságokon szervezési és „M” csoportok alakultak, kettéválasztották a kerületek élelmezési és ruházati szolgálatait. Jelentősen növekedett a zászlós állománykategória.

A szervezeti módosítás révén megszűnt az 1. kerület csornai felderítő csoportja, a 2. kerület zenekara, a nagyatádi és a kiskunhalasi kiképző zászlóalj, a 6. kerület növendék-előkészítő százada, a szerencsi kiképző század, csökkent az őrsök létszáma. A felszabaduló státusokat a FEP-ek és kisebb mértékben a közvetlen alegységek megerősítésére használták fel. Ezred szintű kiképzőbázis alakult Siklósra — ennek két századát Nagykanizsára és Kiskunhalasra helyezték ki — valamint Nyírbátorban is kiképző bázist hoztak létre. 1982. januárjában új közúti határátkelőhelyet nyitottak Hegyeshalomban. A belügyminiszter létszámbővítéssel és belső átcsoportosításokkal hagyta jóvá a FEP új szervezetét.⁷⁷ A változással a határőrség összlétszáma tovább nőtt.

Az 1983. évi szervezetmódosítást a belügyminiszter két részletben hagyta jóvá.⁷⁸ Az október 6-án jóváhagyott módosításban döntően az új kópházi FEP szervezete, valamint a Mohács-Bezdán határátkelőhellyel kapcsolatosan a hercegszántói FEP megerősítése szerepelt. A kópházi FEP szervezetbe állításához a BM központi keretből 22 hivatásos és 8 kinevezett polgári státussal járult hozzá. A hercegszántói FEP-et teljes egészében belső átcsoportosítás révén erősítették meg.

A másodsorra, 1983. XII. 13-án jóváhagyott módosítás⁷⁹ nagyobb részben a rendfokozati átminősítéseket, kisebb részben egyes alegységek státuscsonkoltását tartalmazta. 35 szerződéses polgári alkalmazott kinevezett polgári alkalmazottá minősült át. A jóváhagyott változásokkal a határőrség létszáma 30 fővel nőtt.

A következő két évben kisebb belső átcsoportosításokat hajtottak végre.

1985. VII. 7-én a Honvédelmi Bizottság 4/359/1985.sz. határozatával jóváhagyta a budapesti FEP új szervezetét. Ezzel a határőrség őszlétszáma jelentősen növekedett.⁸⁰

1987. III. 1-jéig kisebb belső módosítások, átcsoportosítások történtek. Ekkor hagyták jóvá a Belügyminisztérium VII. ötéves tervének létszámfejlesztési keretét,⁸¹ amely 115 fővel, majd 1988. I. 1-jén az 1988. évi létszámfejlesztési irányokat⁸², amikor még tovább emelkedett a határőrség összlétszáma.

Az 1958-1990 közötti időszak során a határőrség létszáma 1989. V. 1-jén volt a legmagasabb, csaknem 19 000 fő. Ekkor a központi létszám fejlesztésből 100, a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága által rendszeresített keretből további 400 sorozott állományú létszámhelyet biztosítottak a határőrség számára. Az összesen 500 helyet elosztották ugyan a magasabbegységek között, de előjárói döntés alapján már nem töltötték fel. A BM Határőrség szervezete a továbbiakban leépült, létszáma csökkent.

1989 októberében a határőrség átfogó szervezetmódosítási javaslatot dolgozott ki.⁸³ Azok a kérdések kerültek előtérbe, amelyek a belpolitikai, a határőrizeti, a határforgalmi helyzet átalakulásából, a határőrizeti feladatok végrehajtásához alkalmazott eszközök és módszerek változásából, a belső feszültségekből adódtak. A javaslat kidolgozása során már figyelembe vették a hivatásos határőrizet bevezetésével kapcsolatos feladatokat, több ajánlás az átmenet előkészítését szolgálta.

1990. I. 1-jével megszűntek az Magyar Szocialista Munkáspártnak és a Közalkalmazottak Szakszervezetének határőrségi bizottságai és szervezetei. Megszűntek a mélységi őrsök, státusaikat átcsoportosították. Csaknem minden nyugati és déli viszonylatú őrs szervezetébe beépítették a hivatásos őrsellátói munkakört. A forgalom-ellenőrző pontok szervezete a kategória besoroláshoz igazodott. Feloldották a szaklegységek és a kiképző bázisok szervezetében meglévő fő feszültségeket. A határügyi (szolgálati) csoportokat alosztály szintre emeltek. Határforgalmi-számítástechnikai alosztályokat, illetve csoportokat hoztak létre, státusokat tartalékoltak egy leendő tiszthelyettes-képző iskola alapjainak lerakásához (ez 1990. V. 1-jén állt fel Körmenten). Módosult több hivatásos és polgári munkaköri illetmény, illetve rendfokozati besorolása.

Az északi viszonylatban kialakításra kerülő hivatásos őrsök felállításához a BM Határőrség hivatásos státusokat kapott, ugyanakkor leadott sorállományú státusokat.

Jelentős létszámcsökkenést és belső átcsoportosítást jelentett az 1991. II. 1-jével jóváhagyott új határőrségi szervezet. Megszűntek a nevelési osztályok, és felállították a személyzeti, munkaügyi, fegyelmi és szociális osztályokat. A miskolci és a balassagyarmati kerületnél befejeződött az áttérés a hivatásos határőrizetre, felálltak a határőr igazgatóságok. A BM Határőrség mintegy félszáz hivatásos és polgári státust kapott, de leadott közel másfél ezer sorállományút. Az összlétszáma tehát jelentősen csökkent.

Jegyzetek:

- ¹ Magyar-szovjet kapcsolatok 1945-1948.
- ² HIM.HL. SZEB anyaga 1945. V. 14.
- ³ HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/31. P46.
- ⁴ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 100.
- ⁵ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 112.
- ⁶ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 183.
- ⁷ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 034.
- ⁸ „1. A honvédelmi határszolgálat ellátására (lásd az 1939/II.tc. 14.§. (2) bekezdésében) honvéd határőrség felállítását rendelem el.”
2. A honvéd határőrség határszolgálatot ellátó járőreinek szakaskötéléke a »határőr«, alosztály kötéleke a »határportyázó század«. Általában 1-1 határportyázó század határkörletét 1-1 vm képezi, 50 km-nél nagyobb határkiterjedés esetén 1 vm-ben két portyázó szd.p.ság. áll föl. A határ hosszúságától függ a határportyázó szd. határőrseinek száma. A határportyázó századok a terület illetékes kieg.p.ság. útján vannak a megfelelő kerületi pk-nak alárendelve.
3. A honvéd határőrség szervezetének a polgári közigazgatási szervezethez simulása (a határportyázó szd.pk. a törvényhatóság székhelyén működő kieg.pk. alárendeltségében áll) a polgári és katonai határszolgálat szoros súrlódásmentes együttműködését van hivatva elősegíteni.
4. Minden határportyázó szd.pk. egyben az előjáró kieg.pk.-ának határszolgálati előadója is. A ker.p.ság-ok törzsébe törzstiszti rendfokozatban lévő »határszolgálat vezető«-t állítottak be, aki a ker.pk. határszolgálati szakelőadója.
- A honvédelmi határszolgálat ellátásával kapcsolatos ügyeket a HM-en belül az Elnökség egyik osztály intézi. Az osztályvezető egyben a »határszolgálat országos vezetője«. Rangja ezredes.
5. A határportyázó szd.-ok felsorolását, alárendeltséget, határszakaszát és a határportyázó szd.pk. székhelyét az 1.sz. melléklet, egy határőr szervezetét a 2.sz. melléklet, míg az egyes határportyázó szd-ok törzsszervezetét és őrszeinek felsorolását a 3.sz. melléklet tartalmazza.
6. A honvéd határőrség első megalakulásához szükséges emberanyagot a határvármegyék lakosságából toborzással, szükség esetén részleges sorozással kell megalakítani. A Németország elleni háborúra toborzás útján jelentkezettek határőrszolgálatra csak átmenetileg — a kivonuló ho. megalakulásáig — oszthatók be.
7. A határszolgálat részleteit mindaddig, míg az erre vonatkozó központi intézkedések kiadásra nem kerülnek, a ker.p.ság-ok a jelenlegi helyzet különleges viszonyaihoz alkalmazva, saját hatáskörükben szabályozzák. A jószomszédi viszony minél hathatósabb megteremtése érdekében e célból a szomszéd államok megfelelő határszerveivel is vegyék fel az érintkezést.
8. A kieg.p.ság-ok alárendeltségében álló határportyázó szd-ok nem azonosak az ugyancsak a kieg. pság alárendeltségében álló önálló őrszd.-dal. Míg a határportyázó szd-ok feladata kizárólag a honvédelmi határszolgálat ellátása, az őralakulatok hivatása a kieg. pság területén levő katonai őrfeladatok elvégzése.
9. A honvéd határőrség felszerelésére külön intézkedem. Addig is a honvéd határőrség felállítását úgy kell előkészíteni, hogy a megfelelő fegyverzet rendelkezésre bocsátása után a határőrség szolgálatát 48 órán belül megkezdhesse. Addig a ker.pk-ok a már meglévő fegyverzeti anyaggal — az őralakulatok részbeni gyengítésével is — haladéktalanul alakítsák meg és fegyverezzék fel az országhatáron áthaladó főútvonalak határszolgálati lezárását ellátó határőröket.
10. A ker. pk.-ok ide 1945. III. 15-ig jelentsék, hogy a 1945. III. 10-ei helyzet alapján kerületük határszakaszán a honvédelmi határszolgálat ellátásával kapcsolatban milyen intézkedéseket tettek, és a határőrség milyen szervei kezdték meg működésüket.”
- HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/20. 183.
- ⁹ HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/20. 185.
- ¹⁰ HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/23. 744.
- ¹¹ HIM.HL. SZEB anyaga 1945.V.14.
- ¹² CSML. Főispáni iratok „B” 2/1945.
- ¹³ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 606.
- ¹⁴ A szegedi honvéd kerületparancsnok átirata a rendőrséghez. „A HM 20 100) eln. 1945.sz. rendelete alapján minden kincstári felszerelést be kell a ker. psághoz szolgáltatni. Azon meggyőződésből kifolyólag, hogy az ország demokratikus rendet fenntartó rendőrség gyengítése nem célszerű, a rendőrség és a polgárőrség kincstári eredetű felszerelését meghagytam. Jelenleg azonban a határőrség felállításával a rendőrséget nagymértékben tehermentesítem, és olyan feladatot kell ellátnia, mely az ország gazdasági és egész élete szempontjából elsőrendű fontosságú. Ezen feladat ellátásához nélkülözhető fegyverzettel még nem rendelkezem. A határszolgálat bevezetésének sürgőssége miatt nem várhatom be azt, míg a Fegyverszüneti Egyezmény alapján a szövetséges nemzetek fegyvert szállítanak. Kérem ezért utasítani a rendőrséget és a polgárőrseket, hogy alábbi mennyiségű működőképes fegyvert a határ portyázó századok részére az illetékes katonai hatóságoknak adják...”
- CSML. Főispáni iratok 495/1945.
- ¹⁵ „Csongrád vármegye főispánjának 23)1945. O. Biz. Sz. valamint a szegedi 5. honvéd ker. parancsnokság 50 235)1945. Eln. Ha. Szóig, rendeletei értelmében a határőrség felállításával kapcsolatban a határmenti rendőrörsökre — vonatkozóan az alábbiakban intézkedem:
1. Szent Mihály-telek és Röszkén a jelenleg fennálló őrsök 1 parancsnok és 8 fővel meghagyandók. A felesleges fegyverzetük a honvédség részére nyugta ellenében átadandó . . .
2. A honvédség a következő helyeken állít fel őrsöket: Röske, Vértanya, Madarásziskola, Kissori iskola, Körösér, Magosi tanya és Gátsori iskola. Ezek az őrsök átlag 51 főből fognak állani.
3. A 2. bek.-ben a hv. Alakulatok átveszik a határmenti szolgálatot, s ebből kifolyólag a határsávban levő összes rendőrörsök feloszlhatnak . . . Fegyverzetük 50 %-a nyugta ellenében a honvédségnek adandó át . . .”
- CSML. Főispáni iratok 1059/1945.
- ¹⁶ HIM.HL. 5.ker. iratai. 1945/50. 646.

¹⁷ Határportyázó századok létszáma:

- 15. határportyázó század = 263 fő,
- 16. határportyázó század = 106 fő,
- 17. határportyázó század = 231 fő,
- 18. határportyázó század = 231 fő,
- 19. határportyázó század = 75 fő.

HIM.HL. HM. elnökség iratai. 1945/26. 313.

¹⁸ „Ha figyelemmel kísérjük e hónapok bűnügyi krónikáját, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy a határ menti területeken hirtelen felszökött a bűnözések száma. Az elkövetett bűncselekmények két csoportra oszthatók. Vámjövédéki szempontból a gazdaság érdekeit sértő, törvénybe ütköző kereskedelem, csempészet és a közbiztonságot veszélyeztető betörések, gyilkosságok.”

HIM.HL. HM. elnökség iratai. 1945/23. 580.

¹⁹ Kiss Zoltán: Szegedi gondok.

²⁰ „... a hv. po. sz.-ok felállítására vonatkozó rendelkezést a felállítandó kieg. pság-oknak kijelöltem és útbaindítottam a szd-ok állomáshelyére. A századok működésüket folyó évi III. 10-ével megkezdték.

A hv. po. szd-ok állomáshelyét az alábbiakban jelentem:

21.	"	Nagyléta
22.	"	Nyírbétek
23.	"	Fehérgyarmat
24.	"	Vásárosnamény

A szd-ok felfegyverzésére vonatkozó, a fegyverek gyűjtésére és felkutatására az intézkedést kiadtam.”

HI. 1975/3./t.ker.pság.

²¹ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/22. 548.

²² Kiss András

- ²³
- 20. határ vadász portyázó század = 231 fő
  - 21. határ vadász portyázó század = 108 fő
  - 22. határ vadász portyázó század = 127 fő
  - 23. határ vadász portyázó század = 298 fő
  - 24. határ vadász portyázó század = 166 fő
- Összesen = 930 fő

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/25. 607.

²⁴ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/27. 030.

²⁵ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/25. 506.

²⁶ BOROSS István visszaemlékezése. PI. Archívum.

²⁷ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 100.

²⁸ Az *Új Dunántúl* 1945. III. 9-iki száma riportot közölt a pécsi Rákóczi úti laktanyában folyó toborzásról, melyről a kerület parancsnoka így nyilatkozott: „A honvédelmi miniszter úr elrendelte a 4. kerületi és a 11. kiegészítő parancsnokság felállítását, mind a kettő működik, és tevékenysége Baranya, Somogy és Tolna megyékre terjed ki... Az a feladatuk, hogy a 4. kerület állítson fel egy hadosztályt.”

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 602.

²⁹ A Honvédelmi Minisztérium 1945. V. 20-ai válaszában értesítette a főispánt: „... a 4. ker. pság. visszatelepítése a jelen pillanatban nem lehetséges, mert Pécs a hadművelleti záróvonaltól nyugatra esik. Amint a Szövetséges Ellenőrző Bizottság a záróvonalat nyugatra helyezi át, a pécsi kerületparancsnokság visszatelepítésére intézkedni fognak. Ugyanez vonatkozik a határőrség felállítására is, melyet a záróvonal eltolása után a 4. ker. területén felállítanak.”

BM.L. Főispáni iratok. 350/1945.

³⁰ Kiss Zoltán: Pécsi toborzó.

³¹ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/25. 820.

³² HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/27. 755.

³³ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 602.

³⁴ Az 1. kerület parancsnoka 1945. IV. 27-én jelentette, hogy felállította a salgótarjáni 1., a drégelypalánki 2. és az esztergomi 3. határportyázó századok kereteit.

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/23. 315.

³⁵ „A személyforgalom ellenőrzésével az 1. és 2. hpo. szd. területén megakadályozzuk a háborús bűnösöknek az ország területéről való kiszivárgását és a kincstári anyagok, főleg lő, országos jármű, fegyverzet és ruházatának az ország területéről való kivitelét. Ezt a polgári rendőrség kérésére és támogatásával hajtjuk végre... A balassagyarmati 14. kieg. pk. a helybeli szovjet parancsnokság engedélyével a csehszlovák állam megfelelő határszerveivel az érintkezési felvette.”

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/25. 958.

³⁶ A vázlat szerint az esztergomi, a drégelypalánki és a salgótarjáni portyázó századok örsei Piskén, Táton, Esztergomban, Szobon, Letkésen, Vámosmikolán, Berencebarátiban, Drégelypalánkon, Nógrádszakálban, Ipolytartócon, Karancsberényben, Somoskőújfaluban, Rónabányán és Alsóutaspusztán működtek; létszámuk 21 tiszt, 59 tiszthelyettes és 450 honvéd volt.

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/20. 010.

³⁷ MUCS — ZÁGONI: 173-174.p.

³⁸ Loc.cit. 75.p.

³⁹ HIM.HL. Békétárgyalások anyagai A/IV./6.sz.

⁴⁰ HIM.HL. 6 hadosztály parancsa 1945. 13. cs. k. t. 35/1945.

⁴¹ Szócs

⁴² HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/25. 820.

⁴³ Loc.cit.

⁴⁴ Kinevezések.

⁴⁵ „A tiszti állomány összetételében bekövetkezett változások jelentőséget külön növelte az a tény is, hogy néphadseregünk több fontos területe — bár a honvédelmi miniszter a kisgazdapárti TOMBOR Jenő, majd BARTHA Albert volt — a kommunista tábornokok irányítása alá került. PÁLFFY György ezredes lett a határőrség országos parancsnoka, SÓLYOM László vezérőrnagy került a minisztérium katonai főcsoportjának — később ebből fejlődött ki a vezérkar — élére, ILLY Gusztáv vezérőrnagy pedig a személyügyi osztály vezetője lett. Kezdetől fogva a kommunisták irányítása alatt állt a katonapolitikai osztály . . .”
MUCS — ZÁGONI. op.cit.

⁴⁶ „Az 1947. augusztus 30-ig lefolytatott igazolási eljárások során az eljárás alá vont tábornokok 27 %-át (szám szerint 109 főt), valamint a tisztek 22 %-át (szám szerint 1838 főt) nem igazoltak, s így nem kerülhettek beosztásba . . . a "B" lista bizottságok által hozott határozatok alapján közel 5 ezer tisztet és tábornokot távolítottak el a hadseregből.”
Loc.cit. 176.p.

⁴⁷ „A budapesti SZEB utasítást adott arra, hogy Magyarország nyugati határának Ausztria felőli részét fokozottabb ellenőrzés alá vegyük, Egyben megengedte, hogy a nyugati határőrizeti szervek megerősítésére tett intézkedéseinken kívül, amennyiben arra szükség van, a SZEB helyi (pécsi és szombathelyi) kirendelt szervének történő előzetes bejelentés után és az 1. és a 6. hop-ok közbejöttével az 1. és 6. ho-tól szakasz vagy század erejű erősítést átmeneti időre különleges feladatra vezényelhessek.”

HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/30. 359.

⁴⁸ HIM.HL. HM elnökség iratai 1945/30. 361.

⁴⁹ „A honv. ker. pságok útján a v.k. osztályoknak alárendelt határportyázó szd-ok számát 27-ről 50-re emelem. A nyugati határportyázó századokat 14 zlj-ba szervezem és a zlj-kat közvetlenül a Katonai Politikai Osztály útján magamnak rendelem alá. 1946. évi március 25-én 12 óráig kell az átszervezést végrehajtani és az új pságoknak és alakulatoknak állomáshelyeikre beérkezniük.”

A határőrszervezetek az átszervezés után 14 zászlóaljra tagozódtak: 1. zászlóalj Miskolc ; 2. zászlóalj Bánréve ; 3. zászlóalj Salgótarján ; 4. zászlóalj Vác ; 5. zászlóalj Győr ; 6. zászlóalj Mosonmagyaróvár ; 7. zászlóalj Sopron ; 8. zászlóalj Körment ; 9. zászlóalj Nagyatád ; 10. zászlóalj Magyarboly ; 11. zászlóalj Kiskunhalas ; 12. zászlóalj Orosháza ; 13. zászlóalj Berettyóújfalu ; 14. zászlóalj Nyírbátor.

HIM.HL. HM Kat.Pol. iratok. 1946/00. 102.

⁵⁰ PARÁDI: 30-46.p.

⁵¹ PAULO

⁵² Jugoszláviával a feszültség — elsődlegesen az államközi szerződések eredményeként — csökkent. A közös határra vonatkozott az 1953. évi bajai és az 1954. , valamint az 1955. évi eszéki, továbbá az 1956. évi .budapesti egyezmény.

⁵³ A „Klapka” és a „Zalka” hadrendek.

HI. 40 500/Eln.kat. 1949. és 500/SZT.szerv.1949.

⁵⁴ GÁSPÁR: 50-60.p. + 209.p.

⁵⁵ 288 009/1948.BM.r.

⁵⁶ 288 010/1948.BM.r.

⁵⁷ 4353/1949.MT.r.

⁵⁸ HI. 55 372/Eln. Min.ir. 1949. ; HI. 255 101/Eln.ÁVH.1949.

⁵⁹ GÁSPÁR: op.cit. 33-35.p.

⁶⁰ HI. 0252/Pk. klgs. 1950.

⁶¹ HI. 754 500/1950. kf. SZt. szerv.

⁶² SZABÓ

⁶³ HI.0081/1954. BM.HÖR-BKH. pk. pcs.

⁶⁴ HI.0131/1955. PK. klgs.

⁶⁵ HI.02/1956. BM.HÖR-BKH. pk. pcs.

⁶⁶ HI. A Magyar Népköztársaság Határőrsége parancsnokának 01. számú parancsa (1956. X. 29.) 1956-1957.0125/Szolg./1957.

⁶⁷ HI. 1956-1957. 0125/Szolg. 03195/Tfk./1956.

⁶⁸ SZALVA János ezredes a határőrség parancsnokának jelentése a határőrség helyzetéről és a határőrzés állapotáról a Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes intéző bizottsága számára. (1957. I. 17.)

HI. 1956-1957. 0125/Szolg.

⁶⁹ HI. 36/1985.BM.pcs.

⁷⁰ HI. A határőrség országos parancsnokának az 1958-as évről készült jelentése.

⁷¹ HI. 1632/1959.BM.r.

⁷² HI. 002/1965. BM.H.pcs.

⁷³ HI. BM. iratok. 16 454/1/1967.

⁷⁴ HI. BM. iratok. 16 448/1971.

⁷⁵ HI. BM. iratok. 16 182/5/1974.

⁷⁶ HI. BM. iratok. 1657/4/1980.

⁷⁷ HI. BM. iratok. 16 232/2/1981.

⁷⁸ HI. BM. iratok. 16 179/4/1983.

⁷⁹ HI. BM. iratok. 16 179/11/1983.

⁸⁰ HI. BM. iratok. 16 127/1/1985.

⁸¹ HI. BM. iratok. 1627/50/1987.

⁸² HI. BM. iratok. 1630/10/1988.

⁸³ HI. A határőrség országos parancsnokának 1990 májusi jelentése a hivatásos határőrizetre történő áttérésről.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

- MUCS — ZÁGONI — MUCS Sándor — ZÁGONI Ernő: *A Magyar Néphadsereg története 1945-1959*. Budapest, 1979, Zrínyi Katonai Kiadó. 317 p. HU-ISBN 963 32 6266 6.

TANULMÁNYOK

- KISS András — KISS András: A hadseregszervezés néhány problémája 1945-ben. *Hadtudományi Közlöny*, III.évf. (1968) 2.sz. 33.p. HU-ISSN —
- PAULO — PAULO Mihály: A jugoszláv-magyar viszony megromlásának hatása a határőrség tevékenységére. In ÁBEL László (szerk.): *A határőrség 40 éve*. II.köt. Budapest, 1985. Határőrség.

CIKKEK

- KISS Zoltán: Szegedi gondok. — KISS Zoltán: Szegedi gondok. *A Hazáért*, XX.évf. (1965) 24.sz. HU-ISSN 0201-0615.
- KISS Zoltán: Pécsi toborzó. — KISS Zoltán: Pécsi toborzó. *Határőr*, XX.évf. (1965) 28.sz. HU-ISSN 0201-0607.
- SZABÓ — SZABÓ Gusztáv: Negyedszázad a haza határainak őrzésében. *Belügyi Szemle*, XVIII.évf. (1970) 5.sz. 8.p. HU-ISSN 0133-6738.
- SZŐCS — SZŐCS Ferenc: A nyugati határ lezárása. *Hazáért*, XX.évf. (1965) 30.sz. HU-ISSN 0201-0593.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

- BM.L. — Baranya Megyei Levéltár.
- CSML. — Csongrád Megyei Levéltár.
- HL. — Határőrség Irattára.
- HIM.HL. — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltára.
- P.I. — Párttörténeti Intézet Archívuma.

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK

- Magyar-szovjet kapcsolatok 1945-1948.* — *Magyar-szovjet kapcsolatok 1945-1948*. Budapest, 1950, A Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma - Szovjetunió Külügyminisztériuma. 308 p. HU-ISSN 0134-0204.

KINEVEZÉSI OKMÁNYOK

- Kinevezések. — *Honvédségi Közlöny*, II.évf. (1946) 38.sz. 383.p.

KÉZIRATOK

- GÁSPÁR — GÁSPÁR László: *A határőrség fejlődése 1950-1956*. Egyetemi doktori disszertáció (ZMKA) Budapest, 1989. 222 p.
- PARÁDI — PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941*. Kandidátusi értekezés (MTA) Budapest, 1990. I-II.köt. 562 p.

JOGSZABÁLYOK

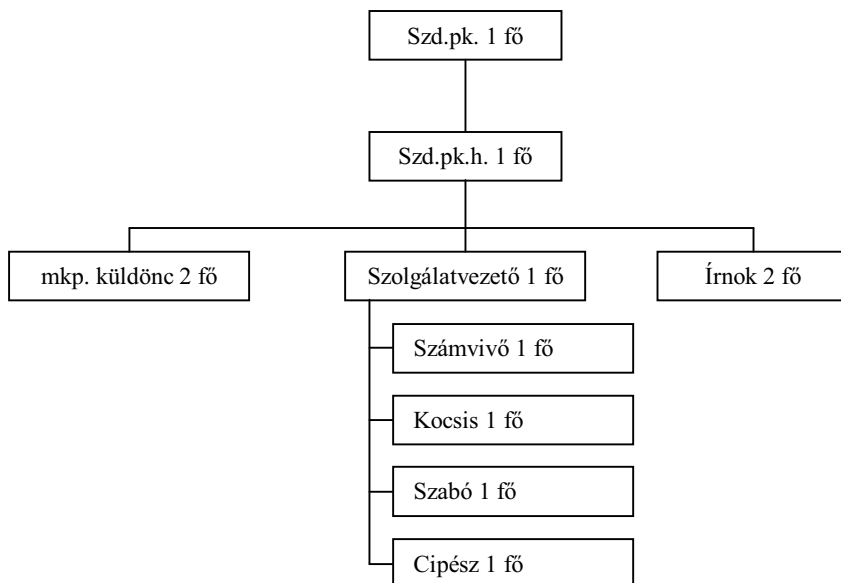
- 288 009/1948.BM.r. — 288 009/1948.BM.r. a rendőrség államvédelmi osztálya közép fokú hatósági szervezetének megállapítása és elnevezésének megváltoztatása.
- 288 010/1948.BM.r. — 288 010/1949.BM.r. Az ÁVH hatáskörére vonatkozóan.
- 4353/1949.MT.r. — 4353/1949.MT.r. az Államvédelmi Hatóság létrehozásáról.

Mellékletek:

- I.sz. melléklet
A határparttyázó századparancsnokságok 1945 tavaszi szervezeti felépítése.
- II.sz. melléklet
A határparttyázó őrsők 1945 tavaszi szervezeti felépítése.
- III.sz. melléklet
A BM. Határőrség 1959. évi szervezeti felépítése.
- IV.sz. melléklet
A BM. Határőrség egységei és alegységei viszonylatonként 1959-ben.
- V.sz. melléklet
A BM. Határőrség létszámviszonyai 1958-1967.
- VI.sz. melléklet
A BM. Határőrség létszámviszonyai 1971-1989.

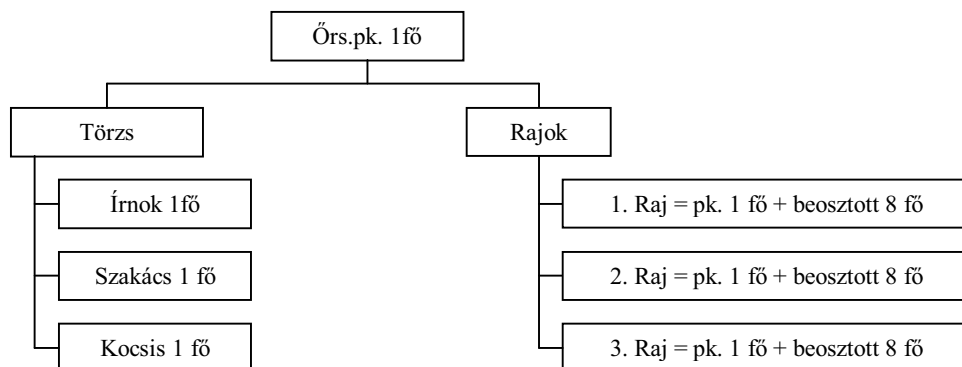
A határportyázó századparancsnokságok 1945 tavaszi szervezeti felépítése.

Felszerelés: 2 hámosló, 1 országos jármű, 2 motorkerékpár, 1 kerékpár.

Forrás ! HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/23. 744.

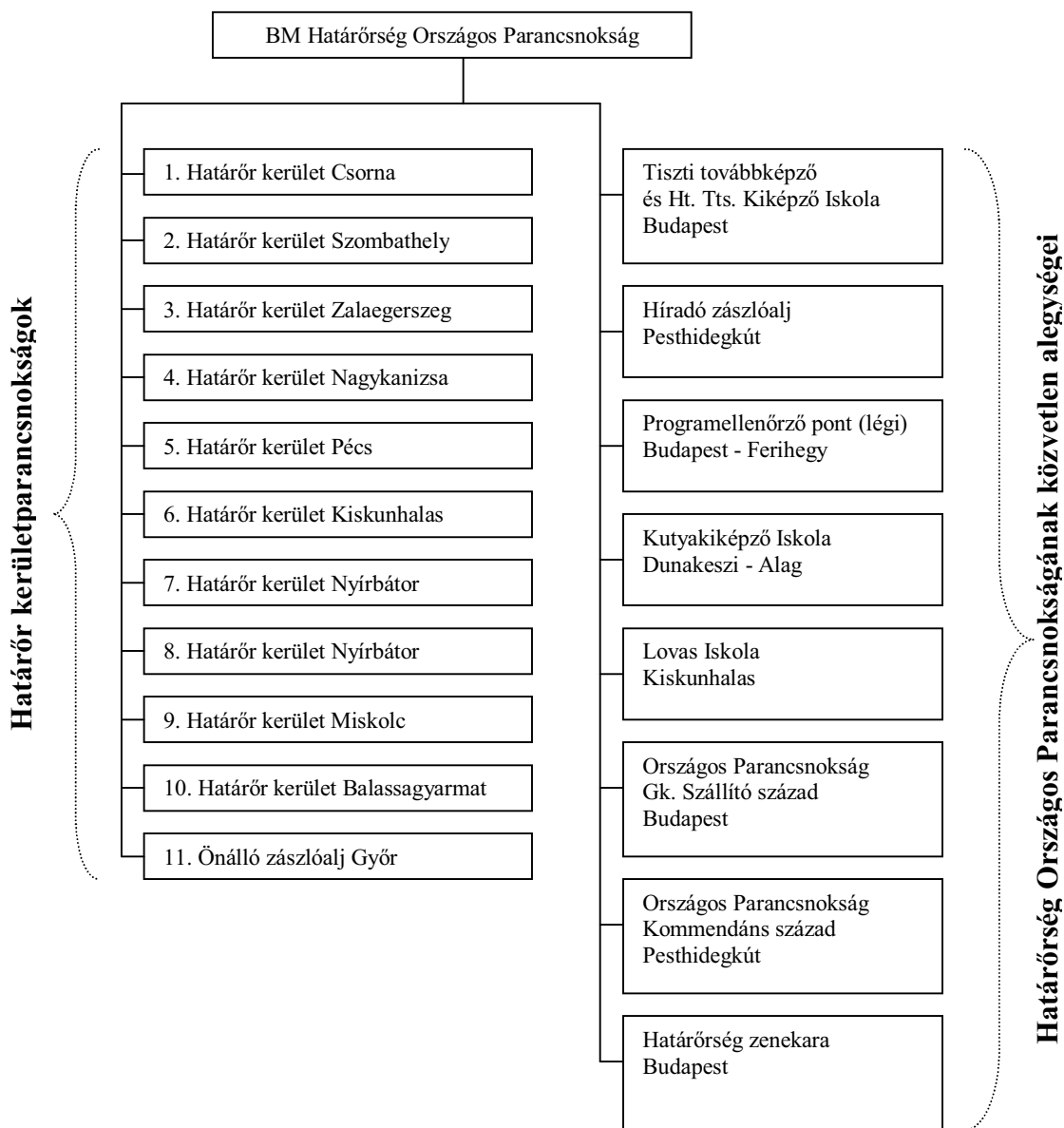
A határportyázó őrsök 1945 tavaszi szervezeti felépítése.

Felszerelés: 2 hámosló, 1 országos jármű, 2 kerékpár.

Forrás ! HIM.HL. HM elnökségi iratai 1945/23. 744.

A BM. Határőrség 1959. évi szervezeti felépítése.

Forrás ! HI.1959.szervezési táblázat.

A BM. Határőrség egységei és alegységei viszonylatonként 1959-ben.

VISZONYLATOK	nyugati	déli	keleti	északi	összesen
Határőr kerület	3	3	2	2	10
Önálló zászlóalj	—	—	—	1	1
Zászlóalj	3	—	—	—	3
Őrs	56	61	36	41	194
Tartalék őrs	5	2	2	—	9
Forgalom Ellenőrző Pont	4	5	6	7	22

Forrás ! HI.1959. Kimutatás a BM Határőrség egységeinek és alegységeinek számszerű megoszlásáról.

V.sz. melléklet

A BM. Határőrség létszámviszonyai 1958-1967.

Személyi állomány	1958	1959	1960	1961	1962	1967
Hivatásos állomány (tiszt, tts.)	2549	2799	2736	2732	2930	3222
Sorállomány (ts., határőr)	12 354	13 225	13 225	13 225	12 947	12 884
Irodai rendfokozat	97	96	93	95	186	195
Polgári alkalmazott	—	—	—	—	624	570
Összesen	15 000	16 120	16 054	16 052	16 687	16 871

Forrás ! HI. BM. iratok. 16 232/2/1981.

VI.sz. melléklet

A BM. Határőrség létszámviszonyai 1971-1989.

Személyi állomány	1971	1974	1980	1985	1988	1989
Hivatásos állomány (tiszt, tts.)	3003	2980	3013	3106	3138	3148
Sorállomány (ts., határőr)	13 061	13 061	13 352	13 491	13 691	14 191
Polgári alkalmazott	1595	1593	1482	1579	1599	1602
Összesen	17 659	17 634	17 847	18 176	18 428	18 941

Forrás ! HI. BM. iratok. 16 232/2/1981.

Minden ország évszázadok alatt kikristályosodott tapasztalatai alapján, biztonsága érdekében ellenőrzi a határain átmenő forgalmat, melynek során megkísérli távol tartani a nem kívánatos személyeket és küldeményeket. Így volt ez a Magyar Királyság esetében is. Felmerül a kérdés, hogy miért éppen a XX. század elején jött létre a határforgalom ellenőrzése, a határrend betartatása, illetve a zöldhatár őrzés felügyelete céljából az a Magyar Királyi Határrendőrség, amely hosszas előkészítés (1903-1906) után állt fel és viszonylag rövid ideig (1906-1918) működött.¹

A választ a korszak társadalmi, gazdasági változásai nyújtják.

A technikai fejlődés eredményei az államterület, az államhatár pontosabb felmérését is lehetővé tették. Erre első ízben a dualista Magyarország időszakában került sor. Hosszú viták nyomán zárták le a szomszédos államokkal történő megegyezés után a vitás határ-kérdéseket.²

A dualizmus időszakában rohamosan fejlődött a Magyar Királyság közlekedési infrastruktúrája, amely hatással volt a határforgalomra is.³

A XIX. századi európai migrációs folyamat részeként Magyarországról milliós nagyságrendű személy vándorolt ki az „Új világ”-ba, amely természetesen valamilyen formában jelentkezett a határforgalomban is.⁴

A nemzetközi politikai viszonyokban is jelentős változások következtek be. Létrejött az olasz és — porosz vezetéssel — az úgynevezett „kisméret” egység. Ausztria hatalmi súlya a térségben jelentősen csökkent. A balkáni háborúk — amelyek a balkáni népek törtök elleni harcai voltak — a térség nemzetállamai megteremtésének sorsdöntő lépéseinek bizonyultak.⁵

A változások — a közbiztonság erősítése érdekében — igényelték a közigazgatásban az új nemzeti szemléletű rendvédelmi szervezetek létrehozását.

Az államhatárok pontos kijelölése elősegítette azok korszerű őrzését.⁶

A századforduló után a magyar országgyűlés törvényesomagot alkotott, amely a kivándorlásról, az útlevélekről, az idegenrendészetről és a határrendőrségről szóló törvényeket tartalmazta.⁷

A határátlépés feltételeit az útlevéltörvényben⁸ a kivándorlást a kivándorlásról szóló törvényben⁹ a külföldieknek be- és kiutazását az idegenrendészeti törvényben¹⁰, a Magyar Királyi Határrendőrségről szóló rendelkezéseket pedig a határrendőrségi törvényben fogalmazták meg.¹¹ Minden kétség kizárása érdekében a jogszabályban tisztázták a Magyar Királyi Határrendőrség feladatkörét is.¹² A testület jogköre átfogta a „nemzetbiztonság” szinte valamennyi területét. A testület nemzetközi szerződésben rögzített jogkört szabálysértési eljárási hatósági jogosultságokat és rendőrhatalmát is kapott.¹³

Az útlevéltörvény célja az volt, hogy az állam területére belépni vagy elhagyni szándékozó magyar állampolgárok számára olyan egységes szabályokat állapítson meg, amellyel biztosítható volt külföldön a szabad mozgásuk is. A cél teljesítéséhez szükséges feladatot egyrészt — a nemzetközi szerződésekben foglalt feltételeknek megfelelő — okmány létrehozása alkotta. Másrészt a kiállító hatóság és ellenőrző szervezet megjelölése.¹⁴

A Magyar Királyi Határrendőrség felállítására vonatkozó törvény¹⁵ jelentőségét nem csökkenteti, hogy a korabeli belpolitikai viszonyok következtében nem került sor azonnal a testület tényleges felállítására. Arra csak az 1905. XII. 9-ei miniszterelnöki rendelet¹⁶ és végrehajtására pedig a belügyminiszter körrendelete intézkedett 1906. I. 15-ei hatállyal.¹⁷

Figyelemre méltók a tisztviselői létszámba történő felvétel képzettségi követelményei. „A fogalmazási szakban a következő képzettség kívántatik meg: Ügyvédi oklevél, vagy államtudományi, vagy jogtudományi tudorság, vagy végre legalább a jogi négy évi tanfolyamnak a fennálló szabályok szerint való bevégezése és az államtudományi államvizsga sikeres letéte.”¹⁸

A határrendőrök felvételére vonatkozó szabályok is figyelmet érdemelnek: „A határrendőrt a belügyminiszter veszi fel. A felvétel ideiglenes és csak 6 hónapi próbaszolgálat, valamint az elméleti vizsgának sikeres letétele alapján történik a véglegesítés. Felvételi feltételek: magyar állampolgárság és fedhetetlen előélet, legalább hat évi katonai vagy csendőrségi (esetleg együttes) szolgálat, a magyar nyelvnek szóban és írásban bírása, egészséges testalkat, negyven évet túl nem haladott életkor, rendezett anyagi viszonyok.”¹⁹

Kiemelt figyelmet érdemel a Magyar Királyi Határrendőrség kapitányságai többségének földrajzi elhelyezkedése is:

- Bártfa és kirendeltsége Lubotény;
- Liptószentmiklós és kirendeltsége Poprád;
- Zsolna és kirendeltsége Csacza;

- Pozsony és kirendeltsége Királyhida;
- Sopron és kirendeltsége Csáktornya.²⁰

Aki csak rápillant a korabeli Magyarország térképére láthatja, hogy a Magyar Királyi Határrendőrség kapitányságainak többsége a belső határok mentén helyezkedett el.²¹ A fiumei kapitányság létrehozását is figyelembe véve e benyomás csak megerősödhet.²²

110 éve deklarálta hazánk, hogy „... az állam határán való átkeléshez útlevél rendszerint nem szükséges.”²³ A hatályos nemzetközi szerződéseknek megfelelően törvénybe iktatásra került az is, hogy „Az állam határainak és annak közvetlen közelében előforduló némely közbiztonsági teendőket az állami határrendőrség látja el.”²⁴

A Magyar Királyi Határrendőrség — a részletszabályok megalkotása és a szervezési teendők megvalósítása nyomán — 1906. I. 16-tól kezdte meg a működését.²⁵ A testület miniszteriális irányító szervezete a Magyar Királyi Belügyminisztérium Határrendőrségi Osztálya volt.²⁶ A Magyar Királyi Határrendőrség feladatát a Magyar Királyság teljes határszakaszán látta el, szervezeti felépítése határszéli rendőrkapitányságokból és kirendeltségekből állt.²⁷

A centrális felépítésű Magyar Királyi Határrendőrség a helyi hatóságoktól függetlenül, a központi államhatalomnak a belügyi tárca útján közvetlenül alárendelt testületként látta el feladatait. Széles jogkört kapott a határforgalom ellenőrzése mellett, azzal összefüggésben nemzetbiztonsági és idegenrendészeti teendőket is ellátott. A határrendőrség rendőri büntetőbírósként járt el útlevél, valamint külföldiek bejelentkezési és lakhatási ügyeiben, illetve a hatáskörébe utalták a kivándorlási ügyek egy részét, majd a határon átívelő leánykereskedés ellenőrzését is.²⁸

A határforgalmat a testület kizárólagosan 1912-ig ellenőrizte, ekkor — a szerb és a román határon a Magyar Királyi Csendőrségen belül szakszolgálati ág jelleggel működő — határszéli csendőrség vette át a kishatárforgalmi útiokmányok ellenőrzésének feladatait.²⁹ A határszéli csendőrség vette át, továbbá az 1912-ben megszüntetett határrendőri őrségek „zöldhatárőrizeti” teendőit is.³⁰ Ily módon az 1891-ben kialakított határszéli csendőrség kizárólagos feladatává vált a magyar-román és a magyar-szerb határon a zöldhatárőrizeti teendők ellátása, mivel e teendők végzésében a létrehozása óta már részt vett.³¹

Az ellenőrzési módszerek a belső határokon megegyeztek a külső határokon alkalmazottakkal. A belső határokon azonban csak a kivándorlók úti okmányait kellett ellenőrizni, hiszen a nem kivándorlók útlevél nélkül is átlépheték az államhatárt. Gyanú esetén természetesen bárkit ellenőrizhettek a határrendőrök. Az útlevélköteles határszakaszon azonban a határőrizeti szervezetek nem csupán a határforgalmat, hanem a zöldhatárt is ellenőrizték: „Az útlevélkötelezettség alá tartozó vonalakon a mellékutak is állandó felügyelete alatt tartandók oly célból, hogy a határt mellékösvényeken, úgynevezett csempész utakon át ne léphessék.”³²

A XIX. századi migrációs folyamat részeként mintegy 1,2 milliónyi kivándorlási veszteség érte az ország népességét. Az illegális migráció látens maradt ugyan, azonban ennek ellenére köztudott volt.

Az Osztrák-Magyar Monarchián belül 1912-től felgyorsult a háborús teendőkre való felkészülés.³³ A világháború alatt a hadművelleti területeken kívül eső térség a Magyar Királyságban a polgári közigazgatás hatáskörében maradt. A kivételes hatalom által biztosított felhatalmazás alapján azonban ebben a térségben is korlátozások közé kerültek a polgárok jogai. A korlátozások közé tartozott a határátlépések szigorítása, útlevélhez kötése.³⁴

Az I. világháború idején a Magyar királyi Határrendőrség a Magyarország területén húzódó hadművelleti területek záróvonalán is tevékenykedett, ezáltal is segítséget nyújtva a katonai hatóságok munkájához.

A Tanácsköztársaság időszakában a szervezet szétzilálódott.³⁵

Jegyzetek:

¹ PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.*

² Romániával 1888-ban, Horvátországgal 1889-ben, Galiciával 1902-ben került sor a határviták tisztázására.

PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* ; SUBA: *Magyarország államhatárának változásai 1867-1947.*

³ A közlekedési infrastruktúra fejlesztésére fordították a Magyar Királyság beruházásának mintegy 50 %-át. A vasút fejlesztése töltötte be a korszak gazdasági növekedésében a vezető szerepet.

FRISNYÁK

⁴ A hivatalos állami statisztika 1899-től mutatta ki a kivándorlást. 1899 és 1913 között csaknem 1 500 000 fő kivándorló hagyta el a Magyar Királyság területét. Közülük mintegy 500 000 tért vissza. Az illegális migráció azonban látens maradt.

⁵ DIÓSZEGI ; PALOTÁS

⁶ 1888/XIV.tc. ; 1889/XVI.tc. ; 1902/VIII.tc. ; 1903/IX.tc. ; SUBA: *A dualista Magyarország államhatárának kialakulása 1868-1918 között.* ; SUBA: *A magyar-román határ pontosítása a dualizmus idején.*

- ⁷ 1903/IV.tc. ; 1903/V.tc. ; 1903/VI.tc. ; 1903/VIII.tc.
⁸ 1903/VI.tc. op.cit.
⁹ 1903/IV.tc. op.cit.
¹⁰ 1903/V.tc. op.cit.
¹¹ 1903/VIII.tc. op.cit.
¹² Loc.cit.
¹³ Loc.cit.
¹⁴ Loc.cit. ; 1903/VI.tc. op.cit.
¹⁵ 1903/VIII.tc. op.cit.
¹⁶ 5692/1905.ME.r.
¹⁷ 91 000/1905.BM.kr.
¹⁸ 1903/VIII.tc. op.cit. ; PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben*.
¹⁹ 1903/VIII.tc. op.cit. ; PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve, a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914.
²⁰ 1903/VIII.tc. op.cit. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete.
²¹ PARÁDI: A dualizmuskori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség.
²² 1916/XXXVII.tc. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség.
²³ 1903/VIII.tc. op.cit.
²⁴ Loc.cit.
²⁵ 5692/1905.ME.r. ; 91 000/1905.BM.kr.
²⁶ 1903/VIII.tc. op.cit. ; PARÁDI: *Rendőrség a magyar határőrizetben*.
²⁷ 1903/VIII.tc. op.cit. ; PARÁDI: A Magyar Királyság határrendőrsége.
²⁸ PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben*. op.cit.
²⁹ PARÁDI: *A határszéli csendőrség 1891-1914*.
³⁰ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914.
³¹ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.
³² 91 000/1905.BM.kr. op.cit. 15. §
³³ PARÁDI: Áttérés a háborús határőrizetre az I. világháború előtt.
³⁴ GÁSPÁR — PARÁDI: A magyar határőrizeti szervek feladatai a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914.
³⁵ Loc.cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

- DIÓSZEGI — DIÓSZEGI István: *Ausztria-Magyarország és a francia porosz háború 1870-1871*. Budapest, 1965, Akadémia Kiadó. 275 p.
- PALOTÁS — PALOTÁS Emil: *Az Osztrák-Magyar Monarchia balkáni politikája a berlini kongresszus után 1878-1881*. Budapest, 1982, Akadémia Kiadó. 280 p. HU-ISBN 963 05 2868 1.
- PARÁDI: *A határszéli csendőrség 1891-1914*. — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914*. Budapest, 1984, Határőrség. 95 p.
- PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
- PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben*. — PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./
- SUBA — SUBA János: *Magyarország államhatárának változásai 1867-1947*. Budapest, 2003, Tipico Design. 222 p. HU-ISBN 963 76 2329 9.

TANULMÁNYOK

- FRISNYÁK — FRISNYÁK Zsuzsa: Megy a gőzös a XIX. és XX. században. *História*, XVIII.évf. (1996) 5-6.sz. 46-48.p. HU-ISSN 0139-2409.
- GÁSPÁR — PARÁDI: A magyar határőrizeti szervek feladatai a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914. — GÁSPÁR László — PARÁDI József: A magyar határőrizeti szervek feladatai a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914. *ZMKA Akadémiai Közlemények*, XXII.évf. (1987) 134.sz. 131-151.p. HU-ISSN 1218-5507.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve, a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. — PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve, a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI.évf. (1986) 3.sz. 541-570.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1988) 1.sz. 56-92.p. HU-ISSN 0017-6540.

- PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz.21-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Áttérés a háborús határőrizetre az I. világháború előtt. — PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az I. világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz.13-17.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A dualizmuskori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. — PARÁDI József: A dualizmuskori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. *Határrendészeti Tanulmányok*, III.évf. (2006) 1.sz. 5-46.p. HU-ISSN 1786-2345. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Tudományos Társaság és a Határőrség Országos Parancsnoksága szervezésében megvalósított „*Az ezeréves magyar rendvédelem*” című közös konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 139-159.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004 áprilisában, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Rendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett „*Szemere Beszélgetések*” szimpozion sorozat rendezvényén a Rendőrség Tudományos Tanácsának közreműködésével. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendőrség a magyar határőrizetben. — PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 88-97.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 14-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és békefenntartás szolgálatában Európában, a XIX-XX. században*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyság határrendőrsége. — PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVIII.évf. (2010) 21.sz. 101-116.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században*” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: A magyar-román határ pontosítása a dualizmus idején. — SUBA János: A magyar-román határ pontosítása a dualizmus idején. *Határrendészeti tanulmányok*, III.évf. (2006) 1.sz. 47-60.p. HU-ISSN 1786-2345.
- SUBA: A dualista Magyarország államhatárának kialakulása 1868-1918 között. — SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának kialakulása 1868-1918 között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 87-101.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÉZIRATOK

PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE-BTK) Kézirat. Budapest, 1985.

JOGSZABÁLYOK

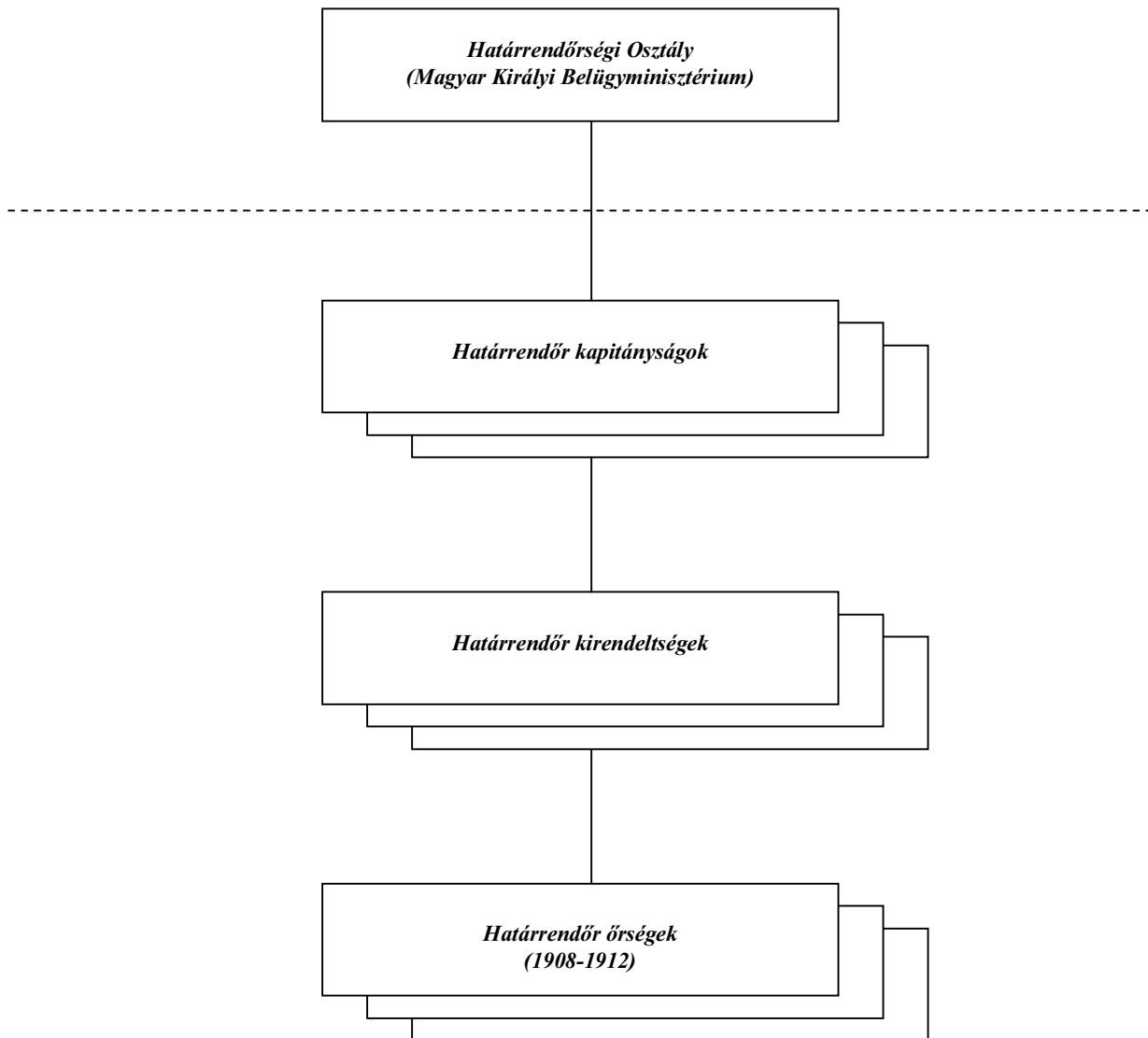
- 1888/XIV.tc. — 1888/XIV.tc. az Osztrák-Magyar Monarchiának Romániával, a Monarchia két állama és Románia közt fennforgott határvillongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött, s Bukarestben 1887. évi december 7.-én november 25.-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.
- 1889/XVI.tc. — 1889/XVI.tc. a Fiume és Trieszt szabadkikötők területének az osztrák-magyar általános vámterületbe való beolvasztására nézve az 1887/XXIV.tc. 2. §-ában kitűzött határidőnek elhalasztásáról.
- 1902/VIII.tc. — 1902/VIII.tc. a csorbatói birtok az államkincstár részére történt megvásárlásának jóváhagyásáról és az ezen vásárlásból felmerülő költségeknek állami birtokok eladása útján, történő fedezéséről.
- 1903/IV.tc. — 1903/IV.tc. a kivándorlásról.
- 1903/V.tc. — 1903/V.tc. külföldieknek a Magyar Korona országai területén való lakhatásáról.
- 1903/VI.tc. — 1903/VI.tc. az útlevelelőgyről.
- 1903/VIII.tc. — 1903/VIII.tc. a határrendőrségről.
- 1903/IX.tc. — 1903/IX.tc. Magyarország és Ausztria között Szepes vármegye és Gácsország szélén az úgynevezett Halastó körüli területen, az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897/II.tc. értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikkelyezése tárgyában.
- 1916/XXXVII.tc. — 1916/XXXVII.tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről.
- 5692/1905.ME.r. — 5692/1905.ME.r. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetéséről.
- 91 000/1905.BM.kr. — 91 000/1905.BM.r. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetésének a végrehajtásáról.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
A Magyar Királyi Határrendőrség szervezeti felépítése.
- II.sz. melléklet
A Magyar Királyi Határrendőrség diszlokációja 1903-1908 között.
- III.sz. melléklet
A dualizmuskori Magyar Királyság útlevelelőgyes határain nyitott határkapuk (határátkelőhelyek).
- IV.sz. melléklet
A Magyar Királyi Határrendőrség belső szolgálati kapcsolatai.

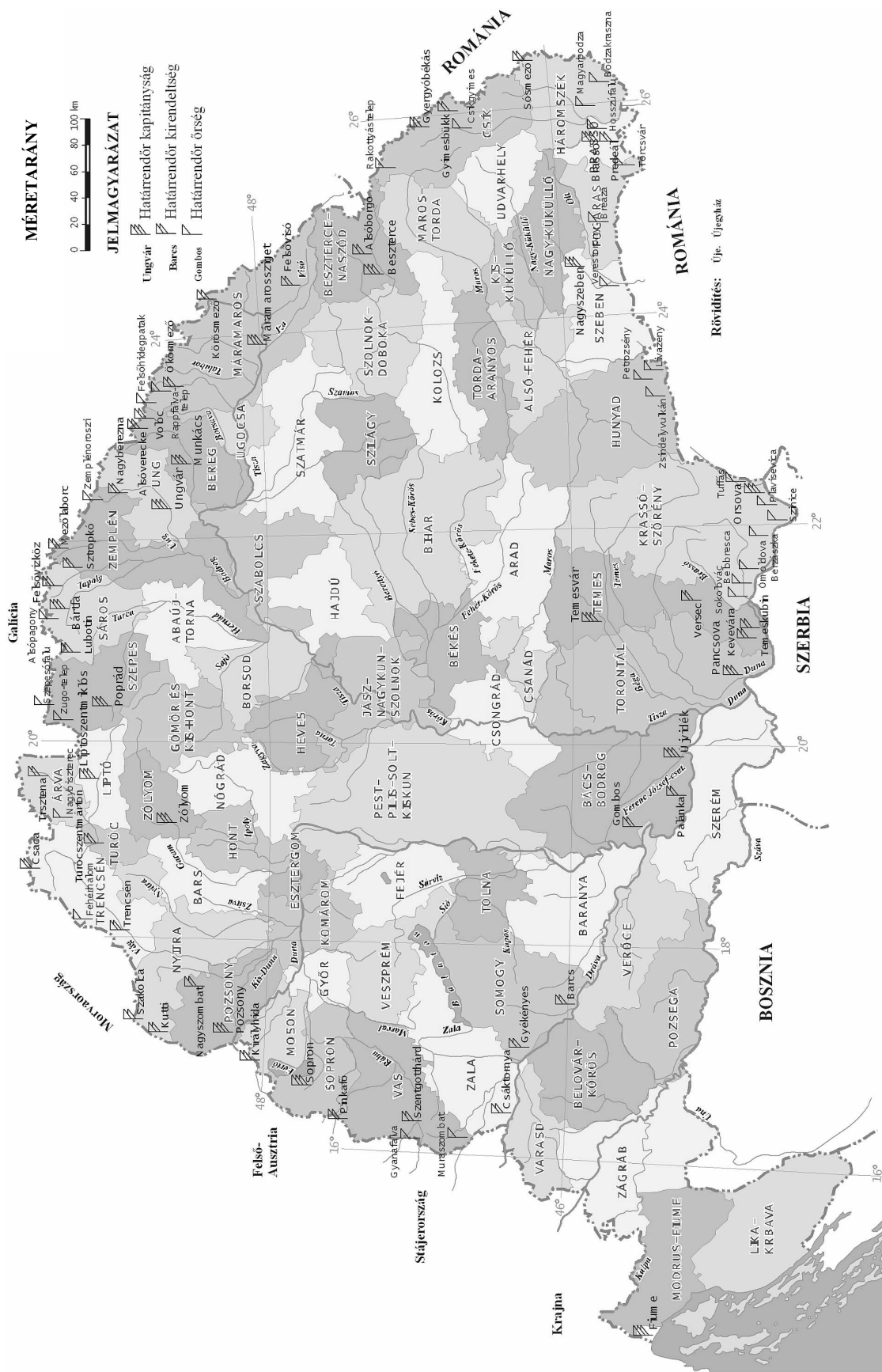

A Magyar Királyi Határrendőrség szervezeti felépítése.

Forrás ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* 253.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

A Magyar Királyi Határrendőrség diszlokációja 1903-1908 között.

Forrás ! PARÁDI József: Rendőrség a határőrizetben. 254.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

A dualizmuskori Magyar Királyság útlevélköteles határain nyitott határkapuk (határátkelőhelyek)

(= után a mai román vagy szerb név)

Román határon Bukovinától a Dunáig: Csik vármegye

1. Gyergyótölgyes=Tulgeș (Borszék és Țirgu Neamț közt, Tölgyes szoros) 1903-tól
2. Gyergyóbékás=Bicazu Ardelean (Gyergyószentmiklós és Piatra Neamț közt, Békás-szoros) 1903-tól
3. Gyimesbükk=Csikgyimes=Ghimes-Făget (Csíkszereda és Bacău közt; Gyimes szoros, a Tatros folyónál) 1903-tól
4. Pricskető (Csíkszépvíz=Frumoasa része, ami a határtól távol van; a hozzá tartozó Pricskető a határon, Gyimesbükk és Úzvölgy közt félúton található) 1904-től
5. Úzvölgy=Valea Uzului (Csíkszereda és Comănești közt) (1909-től Csíkszentmárton/Kökert néven; Cs.szentm. távol esik a határtól, de a hozzá tartozó Kökert település az Úz folyó partján közvetlenül a határon van) 1903-tól

Háromszék vármegye:

6. Sósmező=Poiana Sărată (Ojtozi sz., Kézdivásárhely és Onești közt) 1903-tól
7. Mikestelep (Gelence=Ghelința része) néven is, (Gelence Kézdivásárhely és Kovászna közt van, az átkelőpont pedig ott, ahol a Putna folyó elhagyja a határt) 1904-től
8. 8. Gőr (Gyulafalva=Kommandó=Comandău külterülete; Papolcz része), Papolcz=Păpăuți. Az átkelő a Fekete-halom csúcsától (kb. 1630 m magas) É-ra, a Gőr-patak mellett található
9. Musatelep=Muşa, (Papolcz=Păpăuți része), az átkelő a Kis-Baszka (Bisca Mica) folyó áttörésénél található, a Csihányos hegycsúcstól (1602-1605 m magas) K-re 1903-tól
10. Karajos (Zágon része, de korábban vsz. Papolczhoz tartozott), máskor Gyulafalva-telep néven is említve. A Nagy-Baszka folyó (Bisca Mare) áttörésénél, a Nagy-Bóta és a Hosszúhavas közt
11. Bodzakraszna=Crasna (Bodza folyó áttörésénél, Bodzaforduló és Buzău közt) 1903-tól

Brassó vármegye:

12. Ósánc (Hosszúfalu=Săcele része) (Brassó és Vălenii de Munte közt) 1903-tól
13. Predeal=Predeal (Brassó és Ploiești közt a Tömösi szorosban) 1903-tól

Fogaras vármegye:

14. Simon=Șimon; (néha Guczán=? néven is) Törösvár város és Sinaia közt, 1903-tól
15. Törösvár=Bran (Brassó és Cîmpulung közt a Törösvári szorosban), 1903-tól
16. Breáza=Breaza (Fogaras és a Moldoveanu közt; az átkelő a Fogarasi havasok közepén lépi át a határt), 1903-tól

Szeben vármegye:

17. Verestorony=Turnu Rosu; néha Bojca=Boița néven (Nagyszeben és Rîmnicu Vîlcea közt), 1903-tól
18. Zsinna=Jina (Szászsebes és Craiova közt; Zsinna a határtól távolabb helyezkedik el, de az utolsó lakott hely; az átkelő a Szebeni-hg.-ben a Piatra Alba csúcsától Ny-ra van), 1903-tól

Hunyad vármegye:

19. Csimpa=Cîmpa, néha Petrilla=Petrița néven; az átkelőhely útja Petrillától K-re, a Magyar-Zsil völgyétől kissé D-re metszi a határt 1909-től
20. Szurduk, Kimpényszurduk: a Zsil völgye (Petrosény és Țirgu Jiu közt = Szurduk hágó) 1903-tól
21. Vulkán hágó (Zsilyvajdejvulkántól D-re), 1903-tól

Krassó-Szörény vármegye:

22. Orsova=Orșova (Duna mellett, Lugos és Turnu Severin közt), 1903-tól

Szerb határon Romániától Boszniáig: Krassó-Szörény vármegye:

1. Orsova=Orșova 1903-tól
2. Szvinica=Svinița (Majdanpek közelében, Duna kanyarnál) Csucsobka=? 1903-tól
3. Berszászka=Berzasca, időnként Drenkova=Drencova néven is 1909-1910
4. Ómoldova=Moldova Veche 1907-1910
5. Belobreszka=Fejérdomb=Belobreșca 1907-1910
6. Baziás=Baziaș 1907-1910

Temes vármegye

7. Palánk=Banatska Palanka (a Néra torkolata) 1903-1910
8. Temessziget=Ostrovo (a Duna szigetének Ny.-i felén) 1903-1910
9. Temeskubin=Kevevára=Kovin (Morava torkolattal szemben) 1903-tól

Torontál vármegye:

10. Homolicz=Omlód=Omoljica (Pancsovától D-re) 1903-1910
11. Pancsova=Pančevo (Belgrádtól K-re) 1903-tól

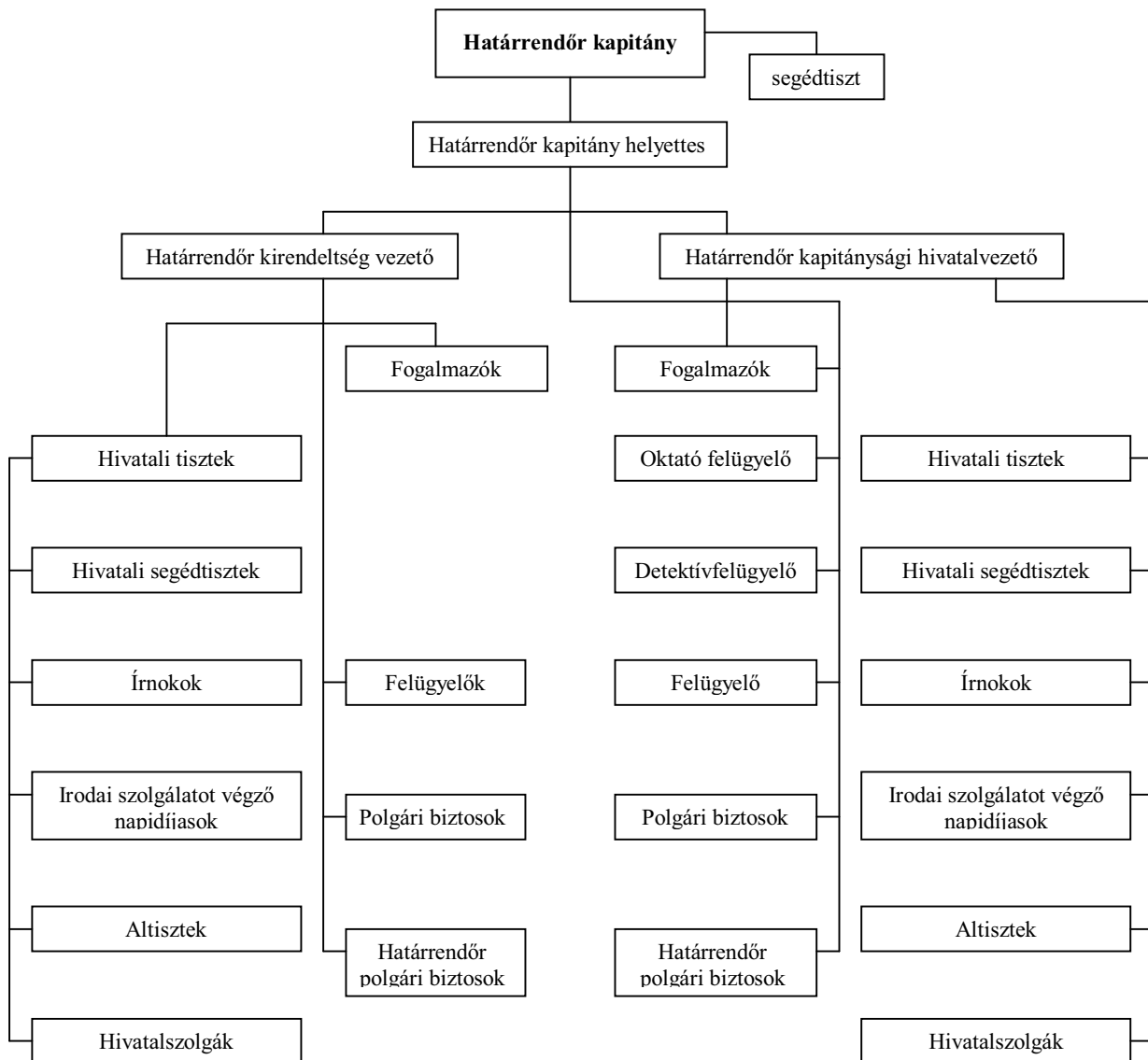
Szerém vármegye:

12. Zimony=Zemun (Belgrád elővárosa) 1903-tól
13. Kupinovo=Kupinovo (Bg.-tól Ny-ra, legközelebb Skela-val szemben) 1913-tól
14. Klenak=Klenak (Bg.-tól Ny-ra, Šabac-cal szemben) 1913-tól
15. Mitrovica=Sremska Mitrovica (Bg.-tól Ny.-ra, legtávolabb) 1913-tól

Kivándorlók részére:

1. Fiume 1904-1914
2. Csaca 1911-1914
3. Pozsony 1911-1914
4. Királyhida 1911-1914
5. Sopron 1911-1914
6. Csáktornya 1911-1914
7. Gyékényes 1911-1914
8. Gombos 1911-1914
9. Újvidék 1911-1914
10. Pancsova 1911-1914

A Magyar Királyi Határrendőrség belső szolgálati kapcsolatai.

Forrás ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben*. 258.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

A magyar határőrizet változásai 1958-1990

A Magyar Népköztársaság államhatárának őrzését 1958-1990 között a belügyi tárca alárendeltségében tevékenykedő Határőrség végezte, mely egyben a fegyveres erők részét is alkotta. Alapfeladatát Magyarország államhatárának őrzése, a jogellenes határátlépések megakadályozása, a határforgalom ellenőrzése és a határrend fenntartása alkotta. Ezek az alapfeladatok ebben az időszakban lényegében nem változtak. A feladatok tartalma, fontosságának megítélése, végrehajtásának módja viszont — a nemzetközi és belpolitikai helyzethez igazodva, a hazánkban végbemenő társadalmi átalakulással összhangban — módosult. Ez szükségessé tette a határőrség erőinek átcsoportosítását, a belső tartalékok folyamatos feltárását és hasznosítását.

A határőrség tevékenységét alapvetően politikai döntések, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának határozatai formálták. Az 1956. évi magyar forradalom és szabadságharc leverését követően hazánkban kialakult gazdasági, politikai, ideológiai zűrzavar a határőrizetben is éreztette hatását.

Az 1950-es évek végére, az 1960-as évekre Magyarország külső és belső helyzete stabilizálódott. A gazdaság fellendülőben volt, amely hatást gyakorolt a határőrizet, a határforgalom ellenőrzését elősegítő intézkedések tartalmára is.

A BM Határőrség munkáját a Magyar Szocialista Munkáspárt kongresszusainak és a Politikai Bizottság határozatainak megfelelően, valamint belügyminiszteri parancsok alapján végezte.

Az 1960-as évektől a magyar határőrség a növekvő határforgalom ellenőrzési teendőket a határőrizeti, a határrendi szakfeladatokat javuló hatásfokkal, eredményesen hajtotta végre.

Az 1960-as években kezdődött idegenforgalmi nyitás következtében az 1980-as évekre az alapfeladatok végrehajtásában eltolódás történt a határforgalom ellenőrzés javára.

Az 1980-as évek végére a Magyar Népköztársaságban — és Közép-Európában — végbement társadalmi, politikai folyamatok, a bekövetkezett nemzetközi változások gyökeresen hatottak a határőrség feladatrendszerére, tevékenységére, működésének körülményeire és feltételeire.

A határforgalom, a határátkelőhelyeken átlépő személy és járműforgalom évek óta folyamatosan, dinamikusán, évente mintegy 20-40 %-kal nőtt. Eszel egyidőben fokozódott az igény a gyorsabb, kulturáltabb, de megfelelően biztonságos és színvonalas forgalomellenőrzés iránt.

Az évtized végére a határhelyzet jelentős mértékben változott. Megsokszorozódott a tiltott határátlépési kísérletek száma. Nemzetközi ember- és árucsempész szervezetek jöttek létre. Kialakultak a hazai bűnözés határokon túl nyúló kapcsolatai. Nőtt a nemzetközi kábítószer-kereskedelem megjelenésének, kiterjedésének a veszélye.

A BM Határőrség és a határőrizet történetében az 1980-as évtizeddel egy korszak zárult le. A régi szervezeti forma, s tevékenység már nem felelt meg az új elvárásoknak, azon változtatni kellett.

A határőrzési feladatok

Az 1950-es évek végére az 1960-as évek elejére kialakultak a tiltott határátlépést megkísérlők és elkövetők mozgásában az országos főirányok. A tiltott határsértést elkövetni szándékozók fő irányát az osztrák határ képezte.

Jugoszlávia — nem csatlakozott egyértelműen, s minden szempontból a többi szocialista országhoz — a határsértők zömét nem is adták vissza, azok tovább mehettek Olaszországba, vagy Ausztriába, ezért a nyugatra irányuló határsértők másik fő irányává vált.

Csehszlovákia, Szovjetunió, Románia irányában ezekben az években a határsértések általában árucsempészetben, rokoni látogatásban nyilvánultak meg.

A határőrizet végrehajtásában, az erők, eszközök mennyiségi, minőségi elosztásában nagyarányú eltolódások alakultak ki a „nyugati”, „déli” és „északi-keleti” határőrizetről beszéltek. A nyugati határőrizet megkövetelte, hogy az osztrák határ mentén műszaki zárat, aknamezőt, nyomsávot, 3-4 km-ként magasfigyelőt létesítsenek, a jugoszláv déli irányban csak nyomsáv és magasfigyelő volt, a baráti viszonylatban pedig a határ nem volt műszakilag megerősítve.¹

A határőrizeti feladatokban legtöbbször a különbségek is e három iránynak megfelelően jelentettek és az eredményesség értékelésekor is ennek megfelelően történtek az összegzések, lehetővé téve a határ őrizetében bizonyos szakosításokat, új módszerek bevezetését.²

A csehszlovák, szovjet és román határon jó határőrizeti együttműködés jött létre a szomszédos országok határőrizeti szervezeteivel, mely kölcsönösen kiemelkedő határőrizeti eredményekben realizálódott, a határon viszonylag nagy határszakaszt őrző kis létszámú őrök látták el feladatukat. Ezekben a viszonylatokban a határőrzést előbb 2 fős, majd 1968-tól 1 fős járőrökkel hajtották végre. A nagy távolságok miatt vízen hajóval és motorcsónakkal, szárazföldön kerékpárral portyáztak.

A baráti viszonylatú határszakaszon a jó együttműködésnek, a határsértők csekély aktivitásának köszönhetően már az 1960-as években kétszer is felvetődött a hivatásos állományúakkal történő határőrizetre való áttérés gondolata. Kísérleti jelleggel 1961. áprilisa és 1962. szeptembere között 6 órson felállításra is került a „hivatásos határőrizet”. Az elvárások igazolódtak, az őrs működési területét a járőrök között szektorokra osztották, annak sérthetlenségéért a járőrök felelősséget éreztek, ezért kiépítették kapcsolataikat a helyi lakosság körében. Ezen rövid kísérleti időszak alatt megfelelő költségmegtakarítás mutatkozott. Az áttérés folytatását azonban felfüggesztették, a kezdeti nagyfokú beruházási igény miatt — lakások kialakítása —, amire nem volt pénzügyi keret.

Gyenge volt a jelentkezett tiszthelyettesi állomány általános műveltsége (5-6 osztály), mely nem felelt meg az elvárásoknak. A meglévő állomány körében nagy volt a lemorzsolódás, s annak pótlása is nagy gondot okozott.

A hetvenes évek végétől a szocialista országokban bekövetkezett változások kapcsán különösen megemelkedett a keleti és északi viszonylatban a határsértők, menekültek befelé irányuló mozgása, amely már tömeges méreteket öltött. Döntő többségük azonban nem hazánkban akart letelepedni, hanem az ország területét átszelve nyugaton illetve délen próbált meg továbbmenni Nyugat-Európába. Az 1980-as években ezért a baráti országok határain, de főleg a román határon fokozatosan megerősítették a határőrizet erőit, eszközeit, hogy megakadályozzák azon személyek bejutását az országba, akik a „menekült” néven jönnek hazánkba, de a nyugatra történő továbbmigrációjuk a fő céljuk.

Nyugati és déli irányban a határsértők aktivitása, létszáma 1958-1990 között kiemelkedően magas volt. Voltak évek, amikor az egyik vagy másik irány aktivitása nőtt illetve csökkent, esetleg az egyik irányban foganatosított intézkedések kihatással voltak a másik irányban jelentkező határsértést megkísérlők számára.

Az 1960-as évekre azonban a jugoszláv viszonylatú határszakaszon — az államközi kapcsolatok rendezésével összhangban, az egyezmények alapján — rendezett határmenti viszonyok alakultak ki. Ez lehetővé tette, hogy a déli határszakaszon — a nyugati viszonylat 20 km-es határövezetével szemben — csak 5 km-es határövezetet tartsanak fenn, majd 1965-re teljesen megszüntessék. Az itt lévő határőrizet erőinek és eszközeinek zömét pedig a nyugati határszakaszra összpontosították.³

Gondot okozott a nyugati és déli határszakasz mélységének ellenőrzése, az ország belsejéből a nyugati és déli irányba tiltott határátlépést elkövetni szándékozók elfogása. Ezt a feladatot elsősorban a vonatellenőrző századok a határ felé közlekedő személyszállító vonatok menet közbeni ellenőrzésével, valamint a mélységben állomásozó tartalék őrsök, kiszolgáló alegységek okmányellenőrző járőreivel a határközeli települések, határ felőli kijáratainak nyílt, majd rejtett ellenőrzésével hajtották végre. A vonatok ellenőrzését korábban sorozott állomány, 1964-től pedig hivatásos és sorállomány rejtetten — polgári ruhában — végezte. A tevékenység eredményes volt, mert évente ily módon több száz főt fogtak el, ezzel is tehermentesítve a nyugati és déli határszakaszt őrző őrsöket.⁴

A foganatosított intézkedések ellenére a nyugati irányba tiltott határátlépést elkövetni szándékozók még mindig magas számban érték el az őrsök működési területét, s a járőrök éberségét kijátszva próbáltak osztrák területre jutni.⁵

A nyugati határszakasz őrzésénél a határ szinte résmentes lezárása volt a cél. A határ őrzését álló (figyelő), álló-mozgó (szakasz) és mozgó (portyázó, nyomásvellenőrző) járőrök végezték. A nyugati őrsök nagyobb létszámmal és kisebb határszakasszal (5-10 km) rendelkeztek, figyelembe véve a határsértők mozgásának valószínű irányait és a terepviszonyokat.⁶

A határ őrzésében egyre nagyobb helyet kaptak a jelzőkészülékek, melyek több típusa volt használatban. 1963 után különösen elterjedt a H-64 M. jelzőkészülék alkalmazása, mely lényegében a határsértők valószínű mozgási irányaira merőlegesen térdmagasságban kihúzott vékony drótszál volt. A drótszálak vége egy-egy kiserakéta kilövőjéhez kapcsolódott. A drótszál kihúzása esetén a különböző színű kiserakéták fellövése jelezte a határőr járőrnek az esetleges határsértő mozgását. A rakéták önköltségi árának emelkedése és az egyéb mozgásból (állatok stb.) adódó feleslegesen sok rakéta felhasználása miatt a készülékek fenntartása egyre költségesebbé vált. A nyolcvanas évektől keresték a kiváltásának lehetőségét és a bekövetkezett sok baleset miatt egy sor szigorító intézkedést vezettek be használatára.⁷

A fegyverhasználat is szigorúbb volt a nyugati határszakaszon. A határsértést elkövetni szándékozó személy megállásra történő felszólítása és figyelmeztető lövés leadása után a járőrnek tüzelnie kellett, amennyiben felszólított személy nem tett eleget a figyelmeztetésnek.⁸

Az osztrák viszonylat határőrizetének előtérbe kerülése azt is eredményezte, hogy 1964 végére a BM Határőrség személyi állományának 42,3 %-át, technikájának pedig 40,6 %-át a nyugati határon alkalmazták.⁹

A határsértők mozgása 1964-1965-ben tovább emelkedett, az 1957-ben telepített műszaki zár vizsont elavult.

Az aknazár — bizonyos erkölcsi visszatartó ereje mellett — erre az időre már csekély garanciát nyújtott a műszaki záron való áthaladás megakadályozására. Szükségszerűvé vált az aknamező felszedése, felváltása más eszközzel.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1965. V. 11-én határozatot hozott szovjet mintára készülő, 50 km-es jelzőrendszer kísérleti megépítésére és az aknazár egyidejű felszedésére.¹⁰

A pozitív tapasztalatok hatására a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1966. VI. 21-ei ülésén elfogadta, hogy 1969-ig a BM Határőrség az egész nyugati határszakaszon folytassa az építést és az aknazár felszedését.¹¹

Az elektromos jelzőrendszer építése 1969. X. 30-án fejeződött be, az aknamező felszámolása pedig 1971. IX. 2-án összesen 246 km hosszban készült, el a jelzőrendszer és 48 őrsöt érintett. Az elektromos jelzőrendszer jelentős változást hozott a határőrizetben. A határőrizeti szolgálati feladatok ellátásának feltételei a nyugati határszakaszon megváltoztak. A jelzőrendszer kiépítése maga után vont a mélységi határőrizeti szolgálati módszerek és az őrsök szolgálati rendszerének fejlesztését is. Ehhez növelni kellett a — lóállomány csökkentése mellett — gépjárművek mennyiségét. Az őrsök gépkocsikat kaptak ehhez a földutakat használhatóvá kellett tenni. A távbeszélő hálózatot jelentősen kibővítették. Az őrsök személyi állományába kiképzett jelző-technikus katonákat rendszeresítettek az elektromos jelzőrendszer mindennapos kiszolgálására. A járőrök kiképzését a jelzőrendszer működéséhez igazították. Az őrsök számára előzetes intézkedési terveket dolgoztak ki a jelzőrendszer különböző irányokba történő működése esetére. A hivatásos és sorállományt a feladatok begyakorlatásával felkészíteni az új tevékenységre.

A polgári lakosságot érzékenyen érintette a jelzőrendszer kiépítése, hiszen a lezárt területre (határsáv) új belépési engedélyek kellettek, a belügyminiszter utasítása alapján az SZ-100 jelzőrendszer kiépítésével az 50 és 500 méteres határsáv megszűnt, a továbbiakban a határsávot a jelzőrendszer és a határvonal közötti területsáv képezte és ennek mélysége többszöröse volt a megszüntetett határsávokénak. Belépéshez a határővezeti engedélyen kívül a határőrség illetékes szervezetének külön engedélyére is szükséges volt. A belépést megfelelő kapuk segítségével biztosították. A kapukhoz okmányellenőrző járőröket vezényeltek.¹²

A jelzőrendszer felépítését, a javuló határőrizet, a lakosság aktív segítségét alapul véve a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány a nyugati határővezetet 1969. V. 1-ével megszüntette.¹³

Az elektromos jelzőrendszer működésének kivizsgálására az őrsökön naponta a bent lévő személyi állományból 8-16 fős zárócsoportokat és 4-6 fős üldözőcsoportokat szerveztek. Az üldözőcsoportba jelző-technikust és kutyavezetőt kutyával osztottak be, míg parancsnokául rendszerint hivatásos állományút jelöltek ki.

Az elektromos jelzőrendszer működése eseten feladatukat a következőképpen hajtották végre, mindkét csoport riadózott, a zárócsoportot gépkocsin a kijelölt zárási szakaszra szállították, ott szétbontakozva lezárta az adott határszakaszt. Az üldözőcsoport gépkocsival a jelzés helyére ment, ott a nyomsávot és a jelzőkerítést átvizsgálva megállapította a jelzés okát. Ha a riasztást határsértő okozta, a nyomok alapján kutya segítségével megkezdte a határsértő üldözését. A jelző-technikus katona a jelzőrendszert visszaállította eredeti helyzetébe és biztosította a hátramaradt nyomokat.

A jelzőrendszer megépítése és a hozzá igazított határőrizet ellátása mind az őrsökre, mind a kerület-parancsnokságokra jelentős feladatokat rótt. A kerület-parancsnokságoknak is az új határőrizeti módhoz szükséges tervek, okmányok kidolgozását, az új feladatokra az állomány felkészítését a legjobb módszerek kiválasztását kellett biztosítani.

Az 1970-es évektől az elektromos jelzőrendszer jelentősen segítette a határőrség munkáját. A H-63 M. jelzőkészüléket és kutyákat növekvő mértékben alkalmazták SZ-100 elektromos jelzőrendszer kiegészítésére. A határsértők mozgásában az elektromos jelzőrendszer, az első időszakban déli irányba történő terelő hatást is kiváltott. Az erők, eszközök változatosabb és eredményesebb alkalmazásával, a határőrizeti rendszer kiigazításával törekedtek a feladatok megoldására a déli határszakaszon is. A határsértők aktivitása fokozatosan csökkent, nyugaton és délen eredményesen alkalmazták a mozgó-, kihelyezett járőr-csoportokat, a figyelő-jelzőrendszert, mégis százalékos arányát nézve sok határsértőnek sikerült az első lépcsőben működő őrsök területére lejutni. Ezért egyre nagyobb hangsúlyt kapott a mélységi határőrizet erősítése, szilárdítása.¹⁴

Az 1980-as években a határ megsértésére törekvők új eszközhöz folyamodtak. Rövid időn belül megsokszorozódott azoknak a száma, akik légi utón próbáltak kiszökni az ország területéről. Az esetek zömében Ausztriából kis sportgép berepült és a leszállásra alkalmas, határhoz közeli területen fel-

vette fedélzetére a kiszökni szándékozó személyeket és — mielőtt bármit is ténykedhetett volna a határőrség — visszarepült Ausztriába.

A légi határ őrzésének biztosítása, légtérsértések és a légi utón történő kiszöktetések megakadályozása érdekében a BM Határőrség a Magyar Néphadsereg Repülőfőnökséggel együttműködve 1981. IX. 5-30-áig a későbbiekben minden év április 15-étől szeptember 30-áig a nyugati kerületek hadműveleti alárendeltségében honvéd helikopteres őrzáratozást hajtottak végre az államhatár mentén. 1987-től 1989. IX. 1-ig — amikortól a helikopterek további alkalmazása a kialakult politikai helyzetben már nem volt célszerű — csak a győri, szombathelyi és zalaegerszegi kerületeknél alkalmazták a készségi helikoptereket.¹⁵

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1986. IX. 9-én megtárgyalta a Központi Bizottságnak a BM munkájáról szóló 1969. XI. 28-ai határozata teljesítésének helyzetét, s úgy értékelték, hogy a határőrizet az elmúlt években kiegyensúlyozottan, a társadalmi követelményekkel lépést tartva fejlődött. Már ebben az évben a bekövetkező politikai változások előszeleként jelentkeztek olyan kérdések, amelyeket a BM Határőrség vezetőinek meg kellett vizsgálni, arra intézkedéseket kellett foganatosítani.¹⁶

Az elektromos jelzőrendszer műszaki állapotának elöregedése miatt sok bírálat érte a határőrséget, mely megkérdőjelezte a rendszer szükségességét. A területi állami- és pártszervezetek, idegenforgalmi hivatalok a kérések tömegével léptek fel a rendszer megszüntetése, átépítése, elterelése miatt.

Megkezdődött a vezetést segítő korszerű technikai eszközök telepítése, a számítógépek határőrségi alkalmazásának bevezetése, kiemelt figyelmet fordítva a vezetői-irányító rendszerre.

A nyolcvanas évek végére jelentősen megnőtt a határsértést elkövetni szándékozók létszáma az osztrák, jugoszláv határon. A határsértést csoportosan és a határvonal teljes szakaszán kísérelték meg, felborítva a korábbi években kialakult „főirány okát”. Jellemző volt, hogy a határsértők mozgását meghatározó tényezők közül elsősorban a szomszédos országok társadalmi, politikai, gazdasági körülményei, velük fennálló kapcsolataink változásai domináltak. Ugrásszerűen megnőtt a romániai menekültek befele irányuló mozgása, egy részük tovább akart szökni nyugatra.

Az osztrák és jugoszláv határon több száz német állampolgár kísérelt meg nyugatra jutni.

A határőrség egész vezetői állományát érintő viták konzultációk során alakultak ki az ellenőrzés új rendjére, a szervezetfejlesztés fő irányaira a mélységi határőrizet átszervezésére, az egy fős járőrszolgálat kiszélesítésére, a munkastílus javítására kiadott parancsok, utasítások.

Megkezdődött a mélységi irányok operatív erővel történő ellenőrzésének megszervezése. Korlátozásra került a nyílt, katonai tevékenység, módosult az őrsők, mélységi őrsők határőrizeti rendszere.

Az alegységek erőivel való ésszerűbb gazdálkodás érdekében nyugaton is általánossá vált az egy fős járőrök alkalmazása, szigorították a határőrség fegyverhasználatát. Csökkentették a járőrök, őrsők szolgálati lőszer mennyiségét. Kiképzőbázisok személyi állományát is bevonták a határőrizetbe.

Mindezek az intézkedések kedvező irányba befolyásolták a határőrség fejlődésének irányát.¹⁷

Jelentős változást eredményeztek az 1989-1990-es évek. A határőrség javaslatai alapján a minisztertanács 1989. V. 18-ai határozatában elrendelte az elektromos jelzőrendszer lebontását, a határsávi, határvízi korlátozások és a nyomsáv megszüntetését. Ebben az évben a győri kerület dunai határszakaszán beindult a hivatásos határőrizetre történő átállás előkészítése.¹⁸

Az Német Demokratikus Köztársaságban kialakuló átalakulási folyamat sajátosan jelentkező előzménye volt, hogy Német Demokratikus Köztársaság állampolgárai tömegesen hagyták el hazájukat, és Magyarországon keresztül nyugatra akartak szökni. A jelenség egybeesett az elektromos jelzőrendszer és a korlátozások megszűnésével, amelynek következtében a nyugati határszakaszunkon rendkívüli helyzet alakult ki. Az 1989. IX. 11-ei kormánydöntést követően — a keletnémet állampolgárokat a továbbiakban szabadon kiengedte a határőrség Ausztriába — Csehszlovákia részéről az Német Demokratikus Köztársaság állampolgárai legális utazásának korlátozása miatt augusztus, szeptember, október hónapban északi viszonylatban rendkívül sokan jöttek befele a „zöldhatáron”.¹⁹

Ebben az két évben a nagy kiterjedésű razzia helyett kisebb létszámú, elsősorban az őrsők erőiből álló riadócsoportokat alkalmaztak. A csoportos tiltott határátlépést (vagy kísérletét) elkövetők arányának növekedése miatt visszatértek a két fős járőrök, esetenként a járőr-csoportok alkalmazására.

A dunai határszakaszon beindult hivatásos határőrizet tapasztalatai pozitívak voltak, a határőrizet kulturáltabbá, a beosztottak intézkedő-képesebbé a gépkocsival történő járőrozés mozgékonyabbá vált. Megkezdődött a balassagyarmati és miskolci kerületek hivatásos határőrizetre való átszervezése.

Az 1990-es év végére viszont bebizonyosodott, hogy a határőrség tevékenységét zavarja a törvényi szabályozás hiánya, a határőrizet átalakításának pedig elengedhetetlen feltétele a már előkészítés alatt álló határőrizeti törvény hatálybalépése.

A határforgalom ellenőrzés

A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolataiban, a belpolitikában, az utazási feltételekben végbe ment változásokkal összhangban, a határforgalom az 1960-as évek közepétől dinamikusan növekedett és ellenőrzése 1990-re már a határőrség feladatrendszerén belül meghatározóvá vált. Ez idő alatt rohamosan gyarapodott a határon átléptetett személyek, járművek és szállítmányok száma. Az 1980-as évtized végére a világútlevél bevezetésének hatására kiugróan nőtt az osztrák határszakaszon a forgalom. **(I.sz. melléklet)**

Ezzel párhuzamosan a határőrség folyamatosan fejlesztette a határforgalom ellenőrzés rendszerét, növelte a személyi állomány felkészültségét, az ellenőrzés technikai bázisát.

Az 1980-as évtizedre bebizonyosodott, hogy az idegenforgalom az ezredfordulóra a világ vezető ágazata lesz, ezért szükséges az idegenforgalom és a határőrség tevékenysége közötti koordinálás, a határforgalom ellenőrzésének korszerűsítése.

A határforgalom növekedés feltételeinek megteremtéséhez tartozik az infrastrukturális fejlesztés is. 1959-ben a határforgalom ellenőrzésében összesen 23 forgalomellenőrző-pont, 1963-ban 28 forgalomellenőrző-pont, 1971-ben 33 forgalomellenőrző-pont és 5 kishatárforgalmat lebonyolító határátkelőhely, 1980-ban 37 forgalomellenőrző-pont és 5 kishatárforgalmi határátkelőhely vett részt. 1990-ben pedig — a nagy politikai változások és a helyi lakosság igényeinek hatására — már több mint 50 forgalomellenőrző-ponton és kishatármenti forgalmat lebonyolító határátkelőhelyen történt az utasok ellenőrzése. A forgalomellenőrző-pontok számának növekedését a szomszédos országokkal való kapcsolatok szélesítése is lehetővé tette. Csehszlovák és román viszonylatú határátkelőhelyek közül többet már az 1960-as években közös határállomássá alakítottak át, mely közös elhelyezésben végzett önálló ellenőrzést jelentett.

A növekedés nem csak számszerűségében mutatkozott meg, hanem szervezeti módosulásokban, létszámnövekedésben, az átkelőhelyek átépítésében is. A forgalomellenőrző-pontokat 1971-től a forgalom nagyságától függően I-IV. kategóriába sorolták, egyes határátkelőhelyeket pedig kiemelten kezelték, esetleg magasabb egység szintre emeltek az 1980-as években.

Természetesen az infrastrukturális változások mellett az ellenőrzés módszerein is változtatni kellett.

Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején a nyugati határon a forgalom ellenőrzésében szigorítások történtek a nyugati állampolgárokkal szemben. 1960-ban korlátozták az osztrák beutazók mozgását a magyar határállomásokon, az Amerikai Egyesült Államok állampolgárainak mozgását pedig az egész országban, mivel részükre zárt területté nyilvánítottak több megyét is.

Az 1962-es év enyhülésének térhódítása a határon is beutazási könnyítéseket eredményezett, mely jelentősen növelte a nyugati állampolgárok utazási kedvét és kezdetét vette az idegenforgalom növekedése.

A forgalom gyarapodását segítette elő, hogy Ausztriával egyezményben rögzítették az útlevél- és vámellenőrzés rendjét, könnyítették a Német Demokratikus Köztársaságba utazók számára az útlevél kiadását, aláírták a magyar-jugoszláv határforgalomról szóló egyezményt, mely a diplomata és szolgálati útlevelekre vízummentességet biztosított.

Az 1964-es év egyik kiemelkedő jelentőségű eseménye volt a vízumrendszer korszerűsítése. A követségeken a vízumkiadás idejét 24 órára csökkentették és 1964. X. 1-étől a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság kirendeltségeket telepített tizenegy nagyobb közúti határátkelőhelyre, valamint Ferihegyre és Budapesten a Belgrád rakparti hajóállomásra.

Az utazás könnyítése már 1964-ben meghozta a kívánt eredményt. A személyforgalom az előző évhez képest 85 %-kal emelkedett, a határátlépések száma megközelítette a 7 milliót. Az 1960-as évhez viszonyítva a forgalom a korábbiak háromszorosát tette ki.

A forgalom ilyen mérvű növekedése kedvezőtlen hatásokat eredményezett, melyek kiküszöbölése, mind a munka végrehajtásában történő módszerbeli változásokat, mind pedig eszközbeli fejlesztéseket igényeltek. Ekkor került sor csehszlovák viszonylatban a csehszlovák és magyar állampolgárok esetében az egyoldalú ellenőrzés bevezetésére. Jelentősége ennek kiemelkedő volt, mert a II. világháború után Közép-Európában itt fordult először elő, hogy egy állam egy szomszédos, másik államot hatalmazott fel ilyen feladat ellátására.

A forgalomnövekedés és az úgynevezett állambiztonsági feladatok összhangba hozását szolgálta a jelentési rendszer korszerűsítése a forgalomellenőrző-pontokon. A határátkelőhelyek géptávíró összeköttetést kaptak, s megfelelő jelentő rendszer kidolgozása után a nyugati állampolgárok ki- és beléptetését, valamint a magyar állampolgárok nyugati utazásait, közvetlenül a Belügyminisztériumba jelentették géptávíron. Ezt a feladatot előbb sorkatonák, majd polgári alkalmazottak látták el, így fokozatosan megnőtt a polgári alkalmazottak száma a forgalomellenőrző-pontokon.

Az 1970-es évek közepétől a forgalom ellenőrzésében eredményesen került alkalmazásra az

„IKVA” rendszer. Közúton, közvetlenül az autók mellé beállított ellenőrző fülkék használata elősegítette a forgalom ellenőrzés biztonságát, növelte a figyelőztetés megbízhatóságát és a konspirációt.

Az idegenforgalom az 1980-as évtizedre már olyan méreteket öltött, hogy a határátkelőhelyeken átlépő utasok ellenőrzése, manuális utón rendkívül hosszú időt vett igénybe.

1984-től a technikai fejlesztés fő hangsúlya a gépi adatfeldolgozás kiépítésére irányult. Először kísérleti jelleggel Hegyeshalomban, majd bevalását követően Ferihegyen, Sopronban ezt követően pedig több forgalomellenőrző-ponton került bevezetésre a kisszámítógépes rendszer.

Az 1980-as évek második felében, hazánkban több olyan jelentős változás is bekövetkezett, mely megkérdőjelezte a teljes körű „totális” forgalomellenőrzés szükségességét, végrehajtásának lehetőségét. Az ellenőrzéssel szemben támasztott szakmai követelmények és az ehhez kapcsolódó módszerek az 1960-1970-es években kerültek bevezetésre. A feladatok azonban 15-20 év alatt a többszörösére növekedtek. A gyorsabb, kulturáltabb ellenőrzésnek nem csak a személyi, technikai feltételei hiányoztak, a gyorsítás érdekében már politikai döntésre volt szükség. A BM Határőrségen túl, különböző minisztériumoknak is lépniük kellett.²⁰

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1987 V. 19-én határozatot hozott a határforgalom ellenőrzésének gyorsítására. A határozatban foglaltak végrehajtására a belügyi tárca illetékes szervezetei utasításokat dolgoztak ki és elkészültek a határfigyelőztetések felfüggesztésével, az átléptetések gyorsításával kapcsolatos határőrségi intézkedések is. A határfigyelőztetési feladatok végrehajtásának meghatározott ideig történő felfüggesztését, már az 1987-es turista szezonban, nyári fődényben az osztrák-magyar viszonylatban alkalmazták.²¹

Az 1988-as évben a határforgalom dinamikus fejlődése tovább folytatódott és az előző évekhez képest jelentős változásokat hozott. Megszűnt a forgalom erőteljes ciklikussága, nem határolódott el a nyári nagy forgalmi időszak és egy héten belül az egyes nagy forgalmú napok.

Egy napon belül — a korábbtól eltérően — egybeesett a ki- és belépő csúcsidezők. Erőteljesen növekedett a forgalom koncentrálódása a nyugati viszonylatra, ezen belül a nagy közúti forgalomellenőrző-pontokra. Egész évben intenzíven alkalmazták a határfigyelőztetés ellenőrzésének felfüggesztését.

Budapest-Bécs viszonylatban megszüntették a vonatok menet közbeni kutatását. Újraszabályozták a fegyverhasználat, a fegyver-hordmód rendjét, a sorompók kezelését. Továbbra is gondot jelentett, hogy nem volt kialakult határforgalmi együttműködés a túoldalali szervezetekkel.

Ezekben az években az útlevelkezelést hozzávetőlegesen 90 %-ban — eltérően a környező országok gyakorlatától — sorállományú határőrök hajtották végre. A 12 hónapos sorkatonai szolgálatra való áttérés miatt 11 hétre rövidült kiképzési időszak alatt azonban nem lehetett megfelelően felkészíteni a 18-21 éves idegen nyelvismerettel és gyakran érettségivel sem rendelkező fiatalokat. Szükségessé vált, hogy a sorállományú útlevelkezelőket fokozatosan hivatásos tiszthelyettesekkel váltsák fel.

Összességében az 1980-as évtized végére korszerűbbé vált a határforgalom-ellenőrzés gyakorlata, megszűnt a totális, többszörös ellenőrzési módszer, ugyanakkor az ellenőrzés biztonsága nem csökkent számottevően.

Az eltérő felfogás és érdekeltség miatt felszínre kerültek az együttműködés gondjai. Az együttműködés újraszervezése nem csak a határforgalom ellenőrzésében résztvevő szervezetek között, hanem nemzetközi téren is sürgetővé vált.

A határrend fenntartása

1958-1990 között a határrend fenntartásában és a nemzetközi kötelezettségek teljesítésében jelentős eredményeket ért el a BM Határőrség.

Az 1960-as évekre már — Ausztria kivételével — a határ rendjével és a határforgalommal kapcsolatos témákat nemzetközi egyezményekben szabályozták.

Határmegbízotti rendszert alakítottak ki — Ausztria kivételével — valamennyi szomszéd állammal, ami állandó és szoros kapcsolatot eredményezett ezen országok határőrizeti szervezeteivel.

Határainkon a szomszédos országokkal egyezményekben megkötött elvek alapján biztosították a határrend fenntartását, a határvonal és határjelek láthatóságát, karbantartását és felújítását.

A szerződésekből, egyezményekből adódó feladatokat a magyar fél törekedett betartani. A határrend sértések száma évente csökkenő tendenciájú volt, az esetek 3/4 részét a szomszédos országok területéről követték el. Az 1980-as évekre osztrák részről nagyon megszaporodott a légtérsértések száma rövid idejű berepülések, átrepülések, s egyes esetekben kiszökni szándékozó határsértők légi utón történő kiszállítása.²² A határrendsértéseket a szomszédos államok szervezeteivel az egyezményekben foglaltak szerint rendezték. A határrendsértések eseteit a határőrizeti szabályzatok is rögzítették. 1982-ben módosították a határrendsértések fajtáit. Az áttévedést, az állatátköborlást és a vízijárművek átsodródását a továbbiakban nem tekintették határrendsértésnek.

A nyugati és déli viszonylatban a határövezet törlése után a határsáv az 1980-as évek végéig fennmaradt.

A határsávval kapcsolatos rendelet betartása elősegítette a nyugati és déli viszonylat határőrizetének eredményességét. A határsávi, határvízi-közlekedési, határvízi-horgászati engedélyek kiadásának száma nőtt, az engedélyek fennállásának utolsó éveiben meghaladta az évi 50 000-et. Ez jelentős erőt kötött le, ezért a határőrség javaslata alapján, a kialakult új belpolitikai helyzetben a minisztertanács 1989. V. 18-ai határozatával megszüntette a határsávi, határvízi korlátozásokat.²³

A határkerületek irányító tevékenysége

A határt őrző, a határforgalom ellenőrzését végrehajtó, valamint a szakfeladatokat ellátó alegységek irányítását, ellenőrzését és ellátását közvetlenül a határőr kerület-parancsnokságok valósították meg. A feladatokat részben a korábbi időszakok módszerei alapján, illetve azokat továbbfejlesztve hajtották végre.

Az alapfeladatokat a kerületek parancsnokai határőrizeti parancsokban határozták meg 1960-ig negyedévenként, utána félévenként, úgynevezett határőrizeti időszakokként őszi-téli, illetve tavasz-nyári terminusra. A határőrizeti időszakokra történő áttérés tehát nem a naptári évhez igazodott, hanem az úgynevezett határőrizeti és kiképzési évhez, mely októbertől-szeptemberig tartott. Ezek alapján történtek az éves értékelések, kivéve az anyagi-pénzügyi feladatokat, e téren követték a naptári évet. 1968-tól megszűnt a határőrizeti időszak szerinti rendszer. Helyette a naptári év szerinti értékelést és parancskiadást vezették be féléves, majd éves rendszerben. A határőrizeti parancs felépítése és tartalma lényegében nem változott, amennyiben azt a határőrizeti-operatív helyzet megkívánta esetenként kiegészítő határőrizeti parancsokat is kiadtak:

- A kiképzés megszervezésére úgynevezett „Kiképzési Parancs”-ok születtek. Az újonckiképzésre rendszerint külön készült parancs. Ugyancsak külön kerültek kiadásra a hivatásos és sorállomány oktatásával, nevelésével foglalkozó parancsok. A kiképzési parancsok mellékleteiként adták ki a különböző kiképzési terveket. 1968-tól a lövészetekre külön „lövészeti parancs”-ok készültek.

- A személyi állománnyal kapcsolatos feladatokra (mozgatás, bevonulás, leszerelés, előléptetés, kitüntetés stb.) állományparancsok készültek külön a hivatásos és külön a sorállomány részére. Egy-egy konkrét feladatra esetenként külön kerületparancsnoki parancsot adtak ki.

- A kerületparancsnokságok feladatai, valamint egyes kiemelt feladatok (miniszteri parancsok, utasítások) végrehajtására a kerület részére „Intézkedési Terv”-ek készültek. 1968-tól a kerületparancsnokságok részére munkaterv, naptári- és ellenőrzési terv készült.

- A kerületek szervezetei, (szolgálatok) előbb negyedéves, majd féléves rendszerben tervezték a munkájukat.

- A pénzügyi-anyagi szolgálatok — később főnökségek — a felhasználásra javasolt pénzügyi, anyagi javakról éves költségvetést és terveket terjesztettek fel a Határőrség Országos Parancsnokságra.

- A kerületek ellenőrzését 1966-ig felügyeleti szemle, utána bizottsági és céllenőrzési rendszerben valósították meg. A kerületek az alegységeket bizottsági-, cél-, segítő- és utóellenőrzésekkel ellenőrizték. Az ellenőrzések tapasztalatait jegyzőkönyvben, jelentésben rögzítették.

A kerületek irányító tevékenységében, az irányítás okmányjaiban 1968-tól jelentős változások történtek. Országos szinten egységesítették az okmányokat. Megkezdődött az ügyrendek, munkarendek kidolgozása. Egységes elvek alapján dolgozták ki a határőrizeti elhatározásokat.

Az 1968-as csehszlovákiai események katonai, határőrizeti tapasztalatainak felhasználásával kidolgozták a magasabb harcászati fokozatok okmányait, azokat begyakoroltatták. A harcászati-ségbe helyezési „M” tervek előbb csak kerületi majd alegység szinten készültek el.

Jegyzetek:

¹ A határőrség országos parancsnokának 1958. évi jelentése. HI. országos parancsnoki iratok.

² - A határőrség országos parancsnokának 1959. évi összefoglaló jelentése. 001/1983.BM HÖR OPK pcs. ; HI. Országos parancsnoki iratok. ; NAGY

³ A BM Határőrség 1971. évi munkájának az értékelése. HI. 0020/1971.

⁴ A BM Határőrség 1972. évi munkájának az értékelése. HI. 0020/1972.

⁵ A BM Határőrség 1973. évi munkájának az értékelése. HI. 0020/1973.

⁶ A BM Határőrség 1974. évi munkájának az értékelése. HI. 0020/1974.

⁷ A BM Határőrség 1975. évi munkájának az értékelése. HI. 0020/1975.

⁸ A BM Határőrség 1976. évi munkájának az értékelése.
HI. 0020/1976.

⁹ A BM Határőrség 1977. évi munkájának az értékelése.
HI. 0020/1977.

¹⁰ A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának 1965. V. 11-ei határozata az 50 km hosszúságú kísérleti jelzőrendszer telepítésére és e szakaszon az aknazár felszedésére.
PIL. MSZMP Pol.Biz. határozatai.

¹¹ A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának 1966. VI. 21-ei határozata az SZ-100-as jelzőrendszer telepítése és az aknazár felszedése a nyugati határ mentén.
PIL. MSZMP Pol.Biz. határozatai.

¹² 0017/1965.BM.ut. 0017/1965.BM.ut. az 50 és 500 méter széles határsáv megszüntetéséről.
HI. Belügyminisztériumi utasítások, parancsok, intézkedések.

¹³ 2002/1969.FMPK. határozat a nyugati határszakasz megszüntetéséről.
HI. kormányhatározatok.

¹⁴ A BM Határőrség 1978, 1979, 1980. évi munkájának értékelései.
HI. 0020/1978, 0020/1979, 0020/1980.

¹⁵ 001/1981.HM-BM.pcs. a Magyar Népköztársaság légi határőrizetének biztosításáról.
HI. Belügyminisztériumi utasítások, parancsok, intézkedések.

¹⁶ MSZMP. Pol.Biz. 1986. IX. 9-ei határozata a Központi Bizottságnak a BM munkájára vonatkozó 1969. XI. 28-ai határozatában foglaltak végrehajtásának teljesítéséről.
PIL. MSZMP Pol.Biz. határozatai.

¹⁷ A BM Határőrség 1981, 1982, 1983, 1984. évi munkájának értékelései.
HI. 0020/1981, 0020/1982, 0020/1983, 0020/1984.

¹⁸ A minisztertanács 1989. V. 18-ai határozata az elektromos jelzőrendszer lebontásával, a hatósági korlátozások, a határsáv és a nyomsváv megszüntetéséről.
HI. kormányhatározatok.

¹⁹ A Magyar Népköztársaság kormányának 1989. IX. 11-ei határozata a kelet-német állampolgárok határátléptetéséről.
HI. kormányhatározatok.

²⁰ A BM Határőrség 1985, 1986, 1987, 1988. évi munkájának értékelései.
HI. 0020/1985, 0020/1985, 0020/1987, 0020/1988.

²¹ MSZMP. Pol.Biz. 1987. V. 19-ei határozata a határforgalom ellenőrzésének gyorsításáról.
PIL. MSZMP Pol.Biz. határozatai.

²² 001/1981.HM-BM.pcs. a Magyar Népköztársaság légi határőrizetének biztosításáról. op.cit.

²³ A minisztertanács 1989. V. 18-ai határozata az elektromos jelzőrendszer lebontásával, a hatósági korlátozások, a határsáv és a nyomsváv megszüntetéséről. op.cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

KÉZIRATOK

NAGY — NAGY György: *A határforgalom és a határforgalom ellenőrzés története 1945-1980.* Egyetemi doktori disszertáció (ZMKA) Kézirat. Budapest, 1987.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

HI — Határőrség Irattára.
PIL — Politikatörténeti Intézet Levéltára

I.sz. melléklet

Határforgalom 1960-1990

Év	Személyforgalom		Járműforgalom	
	Összesen	Növekedés %-a az előző évhez viszonyítva	Összesen	Növekedés %-a az előző évhez viszonyítva
1960	2 399 172	—	2 853 880	—
1965	7 115 021	297 %	4 521 932	158 %
1970	16 001 539	225 %	6 158 031	136 %
1975	25 922 923	162 %	9 247 242	150 %
1980	41 615 200	161 %	12 350 278	134 %
1985	45 205 933	109 %	13 579 981	110 %
1986	49 968 273	111 %	14 682 316	108 %
1987	56 304 561	113 %	15 889 704	108 %
1988	62 814 207	112 %	17 952 355	113 %
1989	90 857 335	145 %	25 466 693	142 %
1990	112 026 533	123 %	31 328 303	123 %

Forrás ! Határőrségi Irattár országos parancsnoki iratok 1960-1990.

A repülő eszközök rendvédelmi feladatokra történő felhasználásának gondolata az I. világháború időszakában született meg. Az aviatika háború alatti nagyarányú fejlődése megteremtette az ehhez szükséges technikai feltételeket. A háború végén a katonai célra már feleslegessé váló gépanyag felhasználásával és a nagy gyakorlattal rendelkező repülő személyzet alkalmazásával több európai országban a rendőrség vagy csendőrség keretében légi rendvédelmi egységeket állítottak fel.

Magyarország esetében 1918 végén két sajátos szempont különösen fontossá tette a rendvédelmi szervek repülőgépekkel való felszerelését. A világháborús vereség és a kirobbanó polgári demokratikus forradalmak nyomán az Osztrák-Magyar Monarchia szétesett. Az önállóvá váló Magyar Királyság területének egy részét megszállta a balkáni antant haderő (a Francia Keleti Hadsereg - Armée française d'Orient), és az általa támogatott szerb, román és cseh csapatok. Az antant részéről kijelölt demarkációs vonalat saját szövetségeseik nem tartották tiszteletben. November 7-én a szerb, 8-án a cseh, 13-án a román haderő betört magyar területre és jelentős körzeteket szállt meg. Az országon belül felbomlott a közrend és a közbiztonság. A nemzeti és társadalmi feszültségek kiéleződését számos helyen zavargások, tömeges rendbontás kísérte. A helyzetet súlyosbította a frontokról sok esetben fegyverrel hazatérő katona tömegek elégedetlensége, radikális magatartása.¹

Egyedül október 31-én a fosztogatások és zavargások 18 halott és több mint száz sebesült áldozatot követeltek.² Mindez a rendvédelem mielőbbi újrászervezését és új, korszerű technikával való ellátását sürgette. A repülőgép elősegítette a gyors reagálást, megkönnyítette a tájékozódást, a hírközlést, és lehetőséget biztosított az erődemonstrációval vagy akár fegyveres beavatkozással történő rendteremtésre is. Így fontos szerepet játszhatott az ország területi szuverenitásának békeidőben történő védelmében, mind pedig a törvényes rend és a közbiztonság fenntartásában.

Volt azonban egy másik oka is, amiért az 1918. X. 31-én megalakuló új magyar kormány a katonai repülőgépek és személyzet egy részének a polgári rendvédelem területére való átirányítását tervezte. Az antant hatalmakkal folytatott fegyverszüneti tárgyalások során kiderült, hogy a győztesek jelentős mértékben korlátozni kívánják a vesztes országok haderejét, különösen a modern fegyvernemek, köztük a légierő tekintetében. Ezt igazolta a november 3-án aláírt padovai fegyverszünet, majd pedig a KÁROLYI-kormány és a Francia Keleti Hadsereg parancsnoka Louis Félix Francois Franchet d'ESPEREY tábornok között november 7-én kezdődő és 13-án lezáruló fegyverszüneti tárgyalás, amely mindössze 6 gyalogos és 2 lovas hadosztály fenntartását engedélyezte. Várható volt, hogy a békeszerződés minimálisra csökkenti, vagy teljesen betiltja a legyőzött államok katonai aviatikáját. A repülőgépek egy részének „polgárisítása”, rendvédelmi feladatokra való átadása tehát egyfajta rejtési lehetőséget biztosított, hogy adott esetben el lehessen kerülni a légierő teljes felszámolását.³

A légi rendvédelem kérdése a két forradalom időszakában

Mivel a légi haderő eredetileg a közös k. u. k. hadsereg részét képezte, parancsnoksága és központi szervei Bécsben működtek. Az Osztrák-Magyar Monarchia szétválása után a magyar kormány lépéseket tett, hogy az ország területén lévő gépekből és repülő személyzetből önálló légierőt szervezzen. A magyar hadügyminisztérium (HÜM) a légierőhöz tartozó katonákat kivonta az általános leszerelési rendelkezés alól. November 2-án a NÁDASDY-laktanyában, MAYER József (más forrásokban MAUER) százados vezetésével megalakult a Magyar Repülő Csapatok törzskülönítménye, amely a rendelkezésre álló repülő és műszaki állomány összeírását és vezénylését végezte.

Ezen a napon, Mátyásföldön, a Magyar Általános Gépgyár (MÁG) repülőterén felállították a I. „légi rendőr” repülőosztályt. Az alakulat parancsnoka STOHRER Viktor főhadnagy volt (november 6-tól az osztály irányítását GYERGE József százados vette át). Albertfalván, a Magyar Repülőgépgyár (MARE) melletti légi bázison SZALAY Ernő százados vezetésével megszervezésre került az I. légi posta repülőosztály. Bár a két alakulat polgári elnevezést viselt, hajózó állományukat világháborús katonai pilóták, gépanyagukat pedig hadigépek alkották. A légi rendőr osztály elsősorban együléses vadászgépekkel (Aviatik D I.), a légi posta osztály kétüléses felderítő gépekkel (Brandenburg C I., UFAG C I.) rendelkezett. Ugyanakkor intézkedés történt, hogy Rákoson, HARTZER Sándor százados vezetésével egy repülő kiképző osztályt állítsanak fel, amelyet elvileg szintén polgári szervezetként lehetett nyilvántartani.⁴

Az önálló magyar légierő megteremtésére, valamint a polgári repülés és a repülőgépgyártás megszervezésére november 3-án Légügyi Kormánybiztosságot állítottak fel, amely kettős (katonai-polgári) feladatkörének megfelelően a Hadügyminisztérium és a Kereskedelemügyi Minisztérium (KEM) közös alárendeltségében működött. Ez a megoldás biztosította a repülésügy egy kézben történő

összefogását, a gépek, a személyzet, a gyárak, műszaki bázisok és repterek központi irányítását. Ugyanakkor az új intézmény polgári jellege lehetőséget nyújtott, hogy a légierő újjászervezésére bizonyos mértékig rejtett keretek között kerülhessen sor. A kormánybiztosság vezetésével HANGAY Sándort bízták meg, a titkára VARJÚ Vilmos volt.⁵

A katonai repülés irányítására november 6-án a Hadügyminisztériumban felállították a 37. (légügyi) osztályt. Hatásköre kiterjedt a katonai repüléssel kapcsolatos minden területre, az egységek alkalmazásától a gazdasági és műszaki tevékenységig. Az osztály vezetését THOMKA Zoltán őrnagy látta el, helyettese LUKÁTS Károly százados volt. A polgári légügyek szervezésére a KEM keretei között létrehozták a Polgári Légügyi Bizottságot, ŐSZ Lajos vezetésével. Mindkét intézmény a Légügyi Kormánybiztosság közvetlen alárendeltségében működött. HANGAY irányítása alá került még a HÜM bécsi kirendeltsége, az 5. L osztály, valamint a közös hadsereg felszámolását végző, szintén Bécsben székelő Likvidációs Bizottság, illetve a három magyar repülőgépgyár, a mátyásföldi MÁG, az albertfalvai MARE és az aszódi Lloyd is.⁶

1918. november elején, magyar területen nyolc kiképző repülő pótszázad, egy léghajós század és egy léghajós pótszázad, egy vízi repülő pótszázad, két anyagszertár, egy repülőgép-javítóműhely, két hadtáptelep és két leszerelő állomás működött. A csapatoknál 154, a többi intézménynél mintegy 330, többségében elhasznált repülőgép volt. A délvidéki és erdélyi repülőtereket és műszaki bázisokat azonban az előre nyomuló szerb és román erők már közvetlenül fenyegették, rövid időn belül ezek többsége idegen kézre került.⁷

November 6-án a magyar területen állomásozó repülőbázisokra, kiképző pótszázadokhoz egy-egy kormány megbízottat küldtek. Feladatuk a rendelkezésre álló erők felmérése, a személyzet összetartása és a gépek repülőképes állapotának biztosítása volt. Intézkedniük kellett, hogy a repülőtereken állítsanak fel egy-egy légi rendvédelmi különítményt és szervezzék meg a légiposta szolgálatot, a rendelkezésre álló további gépekkel pedig folytassák a kiképzést, biztosítsák a pilóták gyakorlatban tartását. A kormánybiztosság úgy vélte, hogy a légi rendőr, a légi posta és a repülő kiképző tevékenység még a demarkációs vonal menti sávban is folytatható, ez ellen a győztes antant hatalmak sem emelhetnek kifogást. Ezzel a repülők polgári szempontból is fontos tevékenységet folytathatnak, ugyanakkor ez bizonyos mértékig leplezi a légierő újjászervezésére irányuló lépéseket.⁸

A szegedi légi bázisra, az 5. repülő pótszázad és a repülőgép-javítóműhely működésének megszervezésére SZENDREY László századost neveztek ki, aki néhány nap múlva jelentette, hogy az egység légi rendőr tevékenységet és kiképző feladatokat el tud látni, hosszabb távú postarepülésekhez azonban nem rendelkezik megfelelő gépekkel. A két aradi pótszázad újrászervezésével MEDVEY Frigyes őrnagyot bízták meg. MEDVEY a francia és román előrenyomulás miatt előkészítette a légi egységek és a repülőanyag Szegedre történő evakuálását, de fontosnak tartotta, hogy 3–4 üzemképes gép, megfelelő személyzettel mindenképpen Aradon maradjon a légi rendőri feladatok és a légiposta szolgálat ellátására. Kolozsvár-Szamosfalvára BÖHM Béla főhadnagyot rendelték ki. A kormány megbízott azonnal intézkedett a románok által fenyegetett repülőter anyagának bevagonírozására és elszállítására. A hangárokat azonban nem bontatta le, mert azok alkalmasak voltak a tervezett légi rendőr kirendeltség és légiposta szolgálat elhelyezésére.⁹

November 9-én Budapesten, a Nádasdy laktanyában a törzskülönítményből megalakult a Magyar Repülő Csapat Parancsnokság, melynek élére BOGYAY Artúr őrnagyot neveztek ki. Ezzel egyidőben intézkedtek arról, hogy a légierőben szolgáló hivatásos katonák mellett az 1894-es vagy fiatalabb évfolyamhoz tartozó nem hivatásos és legénységi hajózó és műszaki személyzetet továbbra is szolgálatban tartásuk. December 2-ig valamennyi alakulatot sikerült feltölteni, a légierőnél 1195 fő (köztük 265 tiszt) állt szolgálatban.¹⁰ November 12-én kiadták a légügyi vezető szervekre és a repülő csapatokra vonatkozó hivatalos szervezési rendeletet. Ez 13 repülőosztály felállításával számolt, melyet két repülőcsoport parancsnokság fogott össze. Az I. (budapesti) repülőcsoportba tartozott a mátyásföldi, az albertfalvai és a rákosi repülőosztály, valamint a szombathelyi, a pozsonyi és a kaposvári osztály. A II. (aradi) repülőcsoport állományát a két aradi, a szegedi, a ténylegesen Debrecenben állomásozó miskolci, a beregszászi (székely repülőosztály) és az ideiglenesen Nagyenyedre áttelepített kolozsvári osztály képezte. November 16-án újabb kiegészítő intézkedést adtak ki a légierőre vonatkozóan. A Magyar Repülő Csapatok parancsnoki posztjára az egyelőre Ausztriában tartózkodó PETRÓCZY István őrnagyot vették számításba. Feladatkörét, távolléte idején továbbra is BOGYAY őrnagy látta el.¹¹

A budapesti repülőcsoport alárendeltségébe tartozó I. légi rendőr osztályt „Budapesti Légi Rendőrség” néven 2 századból álló (egyenként 6 gép) önálló alakulattá kívánták fejleszteni. Hasonló tervek voltak az albertfalvai légi posta osztállyal is. Az egységek anyagi, személyi, igazgatási vonatkozásokban az I. repülőcsoport, alkalmazás tekintetében viszont közvetlen a Repülő Csapat Parancsnokság irányítása alá tartoztak. A légi rendőrség élére HÁRY László századost neveztek ki, az egyik beosztott

század parancsnoki posztját MAYER (MODORY) József századosnak szánták, míg a másik századot a HARTZER Sándor százados vezetése alatt álló rákosi repülőosztályból tervezték felállítani. Az alakulatot, katonai jellegét és országos hatáskörét tekintve indokoltabb lett volna „légi csendőrségnek” nevezni. A HÜM azonban két szempont miatt is inkább a „légi rendőr” elnevezést választotta. Egyrészt, ezt kívánta a rejtés érdeke. A csendőrség közismerten katonai szervezet volt, ezért az antant hatalmak előtt a „légi rendőrséget” inkább be lehetett állítani polgári rendvédelmi szervezetként. Másrészt, a háború végén, a kirobbanó polgári demokratikus forradalom időszakában, korábbi tevékenysége miatt széleskörű ellenézés mutatkozott a csendőrséggel szemben. A testületet 1918 őszén számos politikai támadás, személyi állományát pedig fizikai atrocitás érte. A társadalmi elfogadás és együttműködés tekintetében is célszerűbbnek látszott a légi rendőrség elnevezés használata.¹²

A légi rendőrség (a légi posta osztályhoz hasonlóan) polgári elnevezése ellenére minden tekintetben katonai repülőalakulatként működött. A légi rendőr osztály elsődleges feladata Budapest térségének légi védelme volt. Az egység semmilyen szolgálati viszonyban nem állt a belügyi tárccal (BM) vagy az Fővárosi Állami Rendőrséggel. A közrend biztosítását célzó alkalmazás során a közigazgatási hatóságok a HÜM 37. osztályától kérhették a repülőgépek kirendelését. A személyi állomány a vezénylés és alkalmazás, a szakmai irányítás és a fegyelmi jogkör tekintetében egyaránt a haderő alárendeltségébe tartozott. Polgári jellegű rendvédelmi tevékenységre nem képezték ki őket (ez ekkor még teljesen újszerű, szabályozatlan területnek számított). Tevékenységük inkább katonai karhatalmi jellegű volt. November-december folyamán a mátyásföldi Légi rendőrség 35 ilyen jellegű bevetést hajtott végre.

November 6-án a Légi rendőr osztály 3 gépe, STOHRER Viktor főhadnagy vezetésével a főváros külső körzetei felett végzett közbiztonsági repülést. Feladatuk az esetleges tömeges rendbontás vagy fosztogatások megakadályozása volt. Fegyveres beavatkozásra nem került sor, a gépek csak a polgári demokratikus kormány támogatására felszólító röplapokat szórtak le. November 8-án délelőtt Tápiószőlő, Tápiószekcső térségéből zavargásokat jelentettek, ezért 3 vadászgépet rendeltek ki. A STOHRER főhadnagy vezette kötelék azonban komolyabb rendbontást nem tapasztalt. A délután folyamán Pest vármegye főispánjának kérésére 2 repülőgépet küldtek ki Örkény fölé, de fegyveres fellépésre ezúttal sem volt szükség. Ugyanebben az időpontban az albertfalvai légi posta osztálytól egy gép indult Kisláng (Székesfehérvár D) fölé, ahonnan a helyi hatóságok karhatalmi bevetést kértek. MAYER János őrmester pilóta és HARSÁNYI Gábor főhadnagy megfigyelő azonban nem tapasztalt rendbontást. Útközben a gép több település felett röplapokat szórt.¹³

November 10-én a légi rendőr repülőosztály hajózó állományába 15 pilóta és 2 megfigyelő tartozott, míg a légi posta osztály 20 pilótával és 15 megfigyelővel rendelkezett. A rendvédelmi tevékenység körébe tartozott egyes bizalmas futárrepülő feladatok ellátása is. A kormány több alkalommal igénybe vette ilyen célokra a légi rendőr (illetve a légi posta) osztályt, például a nándorfehérvári (belgrádi) tárgyalások során, vagy a Felvidékre, illetve Kárpátaljára küldött futárposta továbbításánál. November 13-án KASZALA Károly tiszthelyettes, a légi rendőr osztály pilótája a légi posta osztálytól kölcsönzött kétüléses gépen egy miniszteri megbízottat vitt Lévára, valamint fél millió korona készpénzt, a felvidéki magyar közigazgatás hivatalos költségeinek fedezésére. November 16-án délelőtt, a köztársaság kikiáltásakor a mátyásföldi légi rendőr osztály 4 gépe közbiztonsági repülést végzett a Parlament és a belváros felett, miközben az albertfalvai légi posta osztály 4 gépe ugyanott propagandaröplapokat szórt. November 18-án a kecskeméti városi tanács kérte a 37. osztálytól 2 repülőgép kirendelését az összeköttetés biztosítása és a közbiztonság helyreállítására érdekében a város körüli külterületeken.¹⁴

A budapesti légi rendőr és légi posta osztályok mellett valamennyi újjászervezett repülő alakulat egyik legfontosabb feladata az antant által kijelölt demarkációs vonal ellenőrzése volt. A gépek első sorban megfigyelést végeztek, a benyomuló reguláris cseh, román vagy szerb csapatokkal szemben fegyveres határvédelmet ekkor még nem folytattak. A peremvidéken, különösen Erdély és Kárpátalja térségében az elszaporodó fegyveres bandákkal szemben azonban számos fegyveres bevetésre került sor. November 8-án Marosvásárhely katonai parancsnoka 2 repülőgép azonnali kirendelését kérte, a környékbeli zavargások megfékezésére. November 16-án a székely repülőosztály gépei Nagybánya és Máramarossziget térségében hajtottak végre bevetést a fosztogató fegyveres bandák ellen. Az akció során a földi puskatűz megrongálta az egyik gépet. DEUTSCH István törzsőrmester pilóta megsebesült, de sikeresen le tudott szállni Nyíregyházán. December végén és január elején az albertfalvai légi posta repülő osztály gépei több alkalommal is végeztek karhatalmi repülést Parndorf és Pozsony térségében, december 22. és január 6. között 9 bevetést hajtottak végre.¹⁵

December 14-én a Repülő Csapat Parancsnokság alárendeltségében az ország északkeleti részében egy önálló repülőcsoportot állítottak fel. A III. repülőcsoport törzse Debrecenben működött

STEINER József százados vezetésével. Irányítása alá tartozott a debreceni, a beregszászi, a miskolci repülőosztály és a kassai különítmény.

Az év végére a magyar vezetés számára világgossá vált, hogy az országban található viszonylag nagy számú repülőgép többsége használhatatlan állapotban van. A repülőgépgyárak, a műszaki bázisok kapacitása szűkös, ami a tervezettnél jóval kevesebb repülőgép üzemben tartását teszi csak lehetővé. Változott a politikai helyzet is. Világosan kiderült, hogy az antanttal kötött fegyverszünet ingatag, a térséget ellenőrző francia erők asszisztálása mellett a szerb, román és cseh csapatok mind nagyobb területet foglalnak el. Mindez, a korábbi elképzelésekhez képest kisebb létszámú, de ütőképesebb, jól összefogott, egységes irányítás alatt álló légierő kiépítését szorgalmazta. A polgári jelleg fenntartását célzó intézkedések feleslegessé váltak. A diplomácia megfontolásokkal szemben, egyre nagyobb hangsúlyt kapott az ország fegyveres védelmének biztosítása.¹⁶

Az 1919. I. 4-én átszervezték a légierőt. A Magyar Repülő Csapatok parancsnoki posztját PETRÓCZY István alezredes foglalta el. A parancsnokság a Várban a Bécsi kapu tér 3. szám alatt működött. A repülőgépekre felkerült a hivatalos katonai felségjelzés. Az ék alakú piros-fehér-zöld színű hadijelel a szárnyakra és a függőleges vezérsíkra (esetenként a törzsközépre) festették fel.

A Magyar Repülő Csapatok keretén belül a korábbi repülőosztályok átcsoportosításával és részbeni összevonásával 8 harci repülőosztályt állítottak fel, egységes számozással: 1. Mátyásföld, 2. Albertfalva, 3. Győr, 4. Kaposvár (egy különítménye Szombathelyen), 5. Szeged (egy különítménye Kecskeméten), 6. Arad, 7. Debrecen (egy különítménye Miskolcon), 8. Rákos. A mátyásföldi osztály Légi rendőr elnevezése (az albertfalvai Légi posta osztály névhez hasonlóan) megszűnt. Szükség esetén valamennyi repülőosztályt igénybe vették karhatalmi feladatokra. A rendvédelem továbbra sem kapott saját repülőket. A Polgári Légügyi Bizottság külön tervezetet dolgozott ki az országot behálózó légi postaszolgálat megszervezésére. A gépek úti célja, Budapestről kiindulva Trencsén, Pozsony, Szombathely, Csáktornya, Kaposvár, Szeged, Kolozsvár, Máramarossziget és Beregszász lett volna. Az adott körülmények között azonban mindez csak terv maradt.¹⁷

A Tanácsköztársaság kikiáltását követően, március 24-én új szervezési rendelet jelent meg. A légügyek irányítását a Hadügyi Népbiztosság 37. osztálya végezte, melynek élére politikai megbízottként HEGYI Imre tábori pilótát nevezték ki. A légierő vezető szervének neve Vörös Repülő Csapat Parancsnokságra változott (pk. STEINER József őrnagy). A légierő keretébe 8 repülőosztály, 3 különítmény és egy kiképző repülőosztály tartozott. Április 8-án a repülőosztályok tábori repülőszázadokká alakultak, és egy kivétellel a területileg illetékes gyaloghadosztályok alárendeltségébe kerültek. Az egykori Légi rendőrségből (majd 1. mátyásföldi repülőosztályból) felállított 8. repülőszázad (pk. HÁRY László százados) a 37. osztály közvetlen irányítása alatt maradt, és elsősorban honi légvédelmi feladatokat látott el.

Május 5-től minden fegyveres erő legfelsőbb irányítását (a 8. repülőszázadét is) átvette a Vörös Hadsereg Főparancsnoksága. Május 28-án elrendelték, hogy a repülő egységek „vörös repülőszázad” elnevezést viseljenek, a gépek felségjelzését pedig ötágú vörös csillagra változtatták. Májusban felállították a 9. vízi repülőszázadot, majd június 21-én Rákoson megalakult a 10. harci repülőszázad, amely átvette Budapest térségének légi védelmét.¹⁸

A Tanácsköztársaság kikiáltását követően a korábbi rendvédelmi szervek (köztük a csendőrség is) beolvadtak a Vörös Őrségbe. Május elején, az előző hetekben a Duna-Tisza közén sorra kerülő kormányellenes megmozdulások hatására felmerült a Vörös Őrség repülőgépekkel való ellátásának kérdése. Egy önálló karhatalmi repülőszázad felállítására azonban kellő gépanyag nem állt rendelkezésre. Mivel a Vörös Őrség maga is a Vörös Hadsereg Főparancsnoksága alárendeltségébe tartozott, külön légi rendvédelem felállítását a katonai vezetés nem támogatta. Kritikus helyzetben, például júniusban a Duna melléki rendszerellenes megmozdulások, illetve a budapesti ellenforradalmi kísérlet időszakában a katonai repülő egységeket alkalmazták a belső rend helyreállítására. A 2. és 9. vízi repülőszázad több karhatalmi bevetést végzett, amely során fegyverhasználatra is sor került. Hasonló volt a helyzet július 30-án Győr térségében, ahol a 4. repülőszázad gépei 3 alkalommal is bevetésre kerültek a csoportos rendbontások megfékezésére.¹⁹

Tervek a légi csendőrség felállítására a két világháború között

A Tanácsköztársaság leverését követően, augusztus 19-én újjáalakult a HÜM 37. osztálya. Az osztály élére PETRÓCZY István alezredest nevezték ki, helyettese KENESSE Waldemár százados volt. Az ország nagy részének (beleértve Budapestet is) román megszállása miatt azonban a légügyi irányítás csak minimális repülő erő felett rendelkezett. Augusztus 24-én 21 pilóta és 24 megfigyelő állt a Nemzeti Hadsereg rendelkezésére, mintegy 30 repülőképes géppel. A repülő csapatok szervezési, anyagi, személyi ügyeit a HÜM I. csoportfőnökség alárendeltségében működő Szervezési főosztály légügyi

előadója intézte (PÁLLFY százados), a gépek alkalmazására vonatkozóan viszont a Hadművelési főosztály 3. Hírszerző osztályának vezetője, OTTRUBAY őrnagy intézkedett.²⁰

Szeptember 10-én nyilvánosságra kerültek az osztrák békeszerződés előírásai, melyek megtiltották Ausztriának a légierő fenntartását. Az osztrák kormány, az antant követelésére felszámolta katonai repülő csapatait, az ország légtérének védelme és a légierő magjának átmentése érdekében azonban légi rendőrséget állított fel. A szervezet 3 repülőosztályból állt (Wiener Neustadt, Fischamend, Graz), és mintegy 40 repülőgéppel rendelkezett.²¹ Az osztrák eset után várható volt, hogy a békeszerződés Magyarország számára is megtiltja a katonai repülést. A HÜM 37. osztálya szeptember 28-án javaslatot terjesztett elő, amely a magyar légierő egy részének a polgári aviatika keretei közé való átmentését tartalmazta. A cél legalább egy kis létszámú (2–4 századnyi) repülő erő megőrzése és üzemben tartása volt, valamint annyi tiszt és repülő szakember alkalmazása, ami egy háborús konfliktus esetén kellő személyi keretet biztosíthat újabb légi egységek felállításához.²²

Október 3-án a HÜM 37. osztálya olyan tervezetet terjesztett a fővezérség elé, amely ismét számolt a légi rendőrség felállításával. Az elképzelések szerint a hivatalosan megszűnő 37. osztály helyét és feladatkörét a Kereskedelemügyi Minisztériumban felállításra kerülő Légügyi osztály vette volna át, élén BOGYAY Artúr főfelügyelővel. Az alárendeltségébe tartozó közlekedési alosztály illetékességi körébe sorolták: a légi rendészet, a légi postaszolgálat, pilótakiképző iskola és a repülő anyagszertár irányítását. A légi rendészet felállításában és alkalmazásában az illetékes belügyi szervek közreműködésére is számítottak. A tervezet elsősorban a katonai repülő csapatok rejtését szolgálta, hiszen a légi rendőrség (esetleg csendőrség) a vadászrepülő, a légi postaszolgálat pedig a felderítők és bombázók „polgárisítását” célozta.²³

A katonai vezetés, elsősorban a Fővezérség hadművelési osztálya azonban ellenezte a rendelkezésre álló kevés erő széttagolását, és inkább olyan lehetőséget keresett, amellyel a légierő minden része, a vadász és felderítő gépek, műhelyek, légi bázisok és viszonylag nagyobb számú hajózó állomány egyetlen fedő szervezet keretei között megőrizhető. Tartottak attól, hogy az antant, légi rendvédelem címén sem fogja engedélyezni felfegyverzett repülőgépek szolgálatban tartását. Az óvatosság indokoltnak bizonyult. A nagyhatalmak követelésére az osztrák kormány 1920 nyarán kénytelen volt felszámolni a légi rendőrséget.

November 8-án a HM 37. osztálya egy memorandumot készített a kormány számára, amivel az ország a Nagykövetek Tanácsához kívánt fordulni, hogy a repülő csapatok engedélyezését kérje. Ebben hangsúlyozták, hogy a háborús vereség, a forradalmak és a román megszállás súlyos károkat okozott a közrend és a közbiztonság fenntartásában is. Ezért, rendvédelmi szempontból feltétlenül szükség lenne egy kisebb karhatalmi repülő egység tevékenységére. Az emlékirat hangsúlyozta, hogy a kialakult kelet-európai helyzetben Magyarország ütközőpontot vagy határvonalat képez Nyugat és Kelet (a háborúban álló Szovjet-Oroszország) között, ezért a nagyhatalmaknak is elemi érdeke, a belső rend, a társadalmi stabilitás biztosítása, amelyhez viszont feltétlenül szükség lenne a polgári légi rendészet tevékenységére.²⁴

November 12-én új szervezési rendeletet adtak ki a Nemzeti Hadsereg egységes szervezetbe foglalására. Megalakult az Önálló Repülő Csapat Parancsnokság, melynek feladatkörét ideiglenesen a Fővezérség I. b. (légügyi) osztálya látta el. Az osztály élén BOGYAY Artúr őrnagy állt, helyettese PÁL Andor százados volt. A repülő csapatok ekkor mindössze 10 bevethető harci géppel és 266 fő személyi állománnyal rendelkeztek. A román megszállás súlyos károkat okozott a magyar repülésügynek. A megszállók 353 vagon repülőanyagot szállítottak el az országból, közte 305 gépet, nagy mennyiségű egyéb felszerelést, repülőszárkányt, motort, műszaki berendezéseket. A légierő és a repülőipar kára meghaladta a 95 millió koronát.²⁵

November 16-án a Nemzeti Hadsereg, HORTHY Miklós fővezérrel az élén bevonult Budapestre. A bevonulás légi biztosítására, a munkásnegyedekben esetleg várható megmozdulások felszámolására, illetve propagandaröplapok szórására gyakorlatilag minden rendelkezésre álló hadigép bevetésre került. A szombathelyi repülőszázad 6 gépe, 1 Fokker D VI. és 3 Fokker D VII. vadász, illetve 2 UFAG C I. felderítő, valamint a siófoki különítmény 1 Brandenburg C I. és 1 UFAG C I. gépe vett részt az akcióban.²⁶

A légierő rejtése érdekében a HÜM 37. (légügyi) osztályát hivatalosan feloszlatták. Helyette azonban 1920. I. 1-jén megalakult a Kereskedelemügyi Minisztérium II. (légiforgalmi) szakosztálya, amely a gyakorlatban átvette a 37. osztály feladatkörét és állományának jelentős részét. A szakosztály élére PETRÓCZY István nevezték ki, légiforgalmi aligazgató (majd január 29-től légiforgalmi igazgató – ezredes) beosztásban. A polgári jelleg igazolása érdekében a szakosztálynál alkalmazott tisztakat február 2-án szolgálaton kívüli viszonyba helyezték. Az osztály ténylegesen továbbra is a hadügyi tárca irányítása alatt állt, melynek nevét március 15-én Honvédelmi Minisztériumra (HM) változtatták.²⁷

1920. II. 11-én a katonai vezetés kezdeményezésére KÁROLYI László elnökletével megalakult a Magyar Aeroforgalmi Rt. (MAEFORT). A vállalat formálisan polgári légitársaságként működött, valójában azonban állami tulajdonban lévő szervezet volt, amely a légi közlekedés és a légi postaszolgálat megindítása mellett a katonai repülő csapatok rejtésére szolgált. A MAEFORT két harci repülőegység, egy együléses (vadász) és egy kétüléses (felderítő – bombázó) század, valamint egy kiképző keret és egy anyagszertár fenntartását biztosította. A vállalat 1920. X. 11-én 22 hadi és 20 kiképzőgéppel rendelkezett, és további 60 javításra szoruló gép került a birtokába. Személyzete 689 fő (köztük 130 repülőtiszt) volt.²⁸

A magyar kormány képviselői 1920. VI. 4-én aláírták a trianoni békediktátumot, amely Magyarország számára mindössze 35 000 főnyi hivatásos hadsereget engedélyezett, katonai repülőgépek tartását pedig megtiltotta. A légierő állományát, a békeszerződés érvénybe lépését követően 2 hónapon belül le kellett szerelni, a katonai repülőanyagot át kellett adni a Szövetségekői Ellenőrző Bizottság (SZKEB) légügyi szerveinek. Magyarország 6 hónapig sem katonai, sem polgári repülőgépet nem építhetett, és nem hozhatott be külföldről. A meglévő gépek számára 6 hónapra teljes repülési tilalmat rendeltek el. Ezzel nemcsak a honvédelmi szempontból meghatározó légi és légvédelmi erejéről fosztották meg az országot, hanem szinte minden eszközét elvették, amivel légtere polgári célú ellenőrzését, a különböző légi rendészeti feladatok ellátását biztosíthatta volna.²⁹

1920 őszén egy újabb kezdeményezés történt a légi rendvédelem megszervezésére. A hivatalosan a Belügyminisztérium hatáskörébe tartozó folyamrendészet egyik vezető tisztviselője, GROSSCHMID István, 1920. XI. 13-án tervzetet nyújtott be, hogy más európai országok példáihoz hasonlóan, a folyamország keretében állítsanak fel egy vízi repülőszázadot. GROSSCHMID világháborús katonai repülő volt, majd a 9. vízi repülőszázad tisztje. A javaslat szerint a megmaradt néhány repülőcsónak kijavításával, valamint az albertfalvai MARE gyárban rendelkezésre álló tervdokumentáció alapján megépíthető újabb gépekkel az egységet viszonylag rövid idő alatt — még a békeszerződés érvénybe lépése (1921. VII. 26.) előtt — fel lehetne állítani. A katonai jelleg rejtését a tényleges folyamrendészeti feladatok ellátása, illetve a légi postaszolgálat megszervezése biztosította volna. A katonai vezetés azonban továbbra is arra koncentrált, hogy a légierő magját a MAEFORT keretében őrizze meg. A békeszerződés előírásainak megfelelően, az antant hatalmak gyanakvásának eloszlatása érdekében minden más katonai vagy kormányzati repülő szervezetet felszámolt.³⁰

A légierő vezető szerveinek jobb rejtése érdekében 1921. VIII. 1-jén átszervezéseket hajtottak végre a Kereskedelemügyi Minisztériumban. A polgári (és katonai) repülésügy irányítását a II. szakosztálytól az újonnan felállított XI. (légiforgalmi) szakosztály vette át, amely titokban a légierő törzsének feladatkörét is ellátta. A szervezet élén továbbra is PETRÓCZY István állt. Az osztály keretében, illetve más minisztériumokban és kormányhatóságoknál, több mint száz repülőtisztet foglalkoztattak.

A békeszerződés érvénybe lépését követően, 1921 őszén a SZKEB Légügyi Ellenőrző Bizottsága megkezdte a Magyarországon található repülőanyag megsemmisítését, illetve elszállítását. Az év végéig 119 gépet és 77 motort semmisítettek meg, jelentős mennyiségű szakfelszereléssel és gyártóberendezéssel együtt. Lebontattak 7 hangárt és számos más reptéri létesítményt. Az antant ellenőrei hamarosan feltárták a MAEFORT katonai fedőjellegét is, és követelésük nyomán a társaságot 1921. XII. 6-án feloszlatták. A Nagykövetek Tanácsa az 1922. I. 26-án lejárató repülési és repülőépítési tilalmat, minden különösebb indok nélkül újabb félévre meghosszabbította, messze túllépve ezzel a békeszerződés konkrét előírásain.³¹

A légierő területi kereteinek és reptéri szolgálatának rejtett fenntartása érdekében 1922. III. 1-jén reptérgondnokságokat állítottak fel 5 repülőtéren (Mátyásföld, Székesfehérvár, Szombathely, Szeged, Miskolc). Ezt hivatalosan a nemzetközi légi forgalom kiszolgálásának biztosításával indokolták. Hatáskörükbe tartozott a repülőterek üzemeltetése, rádiószolgálat fenntartása, útlevel és vámügyek intézése.

1922. XI. 17-én megszűnt Magyarország közvetlen légügyi ellenőrzése. A Nagykövetek Tanácsa feloldotta a polgári repülési és repülőgép-építési tilalmat, de szigorúan szabályozta a vesztes államok polgári repülőgépeinek technikai és teljesítményi mutatóit. Korlátozta a motorok teljesítményét, az elérhető maximális sebességet, repülési magasságot és távolságot, a hasznos terhelést stb.), megakadályozva ezzel korszerű repülőgépek tartását. A lehetőségekkel élve két új légiforgalmi vállalat alakult, a Magyar Légiforgalmi Rt. (MALERT) és az Aeroexpress Rt., melyek a légi forgalom fenntartása mellett burkoltan katonai célokat is szolgáltak (hajózó és műszaki személyzet alkalmazása, repterek fenntartása, katonai gépek és felszerelés raktározása, karbantartása).³²

Magyarország légügyi szuverenitása 1923. I. 1-jén helyreállt. A légi felségjog érvényesítése érdekében kormányrendeletet adtak ki az ország feletti légi közlekedés szabályozására. 1923. I. 1-jén megalakult a Magyar Királyi Csendőrség szervezetében a repülőtéri csendőrség. Az 5 működő légi bázison

(Mátyásföld, Székesfehérvár, Szombathely, Szeged, Miskolc) repülőtéri csendőr különítményeket állítottak fel, melyek légügyi igazgatási, légiforgalmi irányítási és légi rendészeti feladatokat láttak el. Hatáskörükbe tartozott a repülőterek, a gépek és a szállítmányok őrzése, a fel- és leszállás engedélyezése, a pilóták és az utasok ellenőrzése.³³ A Magyar Királyi Csendőrség 1921. VI. 3-tól hivatalosan már a belügyi tárca irányítása alatt állt. A reptéri csendőr különítmények a Vezényelt Csendőrsztag alárendeltségébe tartoztak. Bár ez az egység is a BM költségvetéséből gazdálkodott, és személyi állománya csendőr egyenruhát hordott, valójában rejtett katonai alakulat volt, és a HM Katonai Csoportfőnöke rendelkezett felette. A személyi állomány a hadsereg soraiból került ki, de a csendőrségi státusz miatt nem számított bele a honvédség Trianonban megszabott szűkös létszámkeretébe. A két világháború között, a HM, ha rejtett formában is, de végig részt vett a Magyar Királyi Csendőrség irányításában.³⁴

A légi forgalom és a légtérhasználat felügyeletére 1923. II. 1-jén légi ellenőrző szolgálatot állítottak fel. A feladat ellátásába bevonták a katonai helyőrségeket, a pályaudvar- és hídőrségeket, a folyamőrség, vámőrség és csendőrség egységeit is. A légtér ellenőrzését a kijelölt szervek egyelőre csak a földről végezték. A békeszerződés előírásai miatt repülőgépeket nem vonhattak be ebbe a tevékenységbe. A kisantant államok gépeinek rendszeres légi határsértései miatt azonban a magyar kormány kereste a lehetőséget a légi felségjog hatásosabb érvényesítésére. Így merült fel ismét egy repülőgépekkel felszerelt légi rendészeti szervezet felállításának gondolata, amely a magyar légteret jogosulatlanul használó, illetve az ország területén leszálló gépekkel szemben intézkedhetne. A rendvédelem ilyen irányú fejlesztését indokolta az 1920-as évek első felében jelentősen megnövekvő illegális migráció és az elharapódzó csempészet elleni fellépés igénye is.

A magyar kormány 1923 februárjában hivatalos kérelemmel fordult a Nagykövetek Tanácsához, hogy engedélyezzék egy mindössze két (4-5 gépes) repülőosztágból álló, kizárólag polgári rendvédelmi feladatokat ellátó légi csendőrség megszervezését. Újabb javaslat született a Folyam Felügyelőség repülőgépekkel való felszerelésére is. A tervezett repülő osztág a hajóforgalom ellenőrzését és az árvízvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását végezte volna. A csempészés visszaszorításának, illetve a légi közlekedés és a folyamhajózás zavartalanságának biztosítása érdekében az antant hatalmak elvileg nem zárkóztak el valamilyen hasonló megoldástól, felfegyverzett repülőgépek üzemben tartását azonban semmilyen címszó alatt nem engedélyezték. Ezzel az ügy ismét lekerült a napirendről, hiszen a kezdeményezés elsődleges célja a katonai repülő egységek legalizálása volt, és csak másodsorban jött számításba ezek polgári célokra történő felhasználása.³⁵

A magyar katonai és polgári légi ügyek irányítására 1924. IV. 10-én egy új vezető testületet állítottak fel, a Magyar Királyi Légügyi Hivatalt (LÜH). A LÜH volt az elsőfokú (polgári) légügyi hatóság, de egyben a titkos légierő parancsnokságának feladatait is ellátta. A szervezet élére VASSEL Károly légiforgalmi igazgatót (valójában vezérkari szolgálatot teljesítő ezredest) nevezték ki, aki PETRÓCZY István nyugállományba vonulása után, 1923. V. 18-tól a KEM XI. szakosztályát is vezette.

1924. XII. 13-án újra szabályozták a titkos légierő területi szerveiként működő reptérgondnokságok, illetve a repülőtéri csendőr különítmények szervezését és feladatait. Hét reptérgondnokságot szerveztek (1. Budapest, 2. Székesfehérvár, 3. Szombathely, 4. Pécs, 5. Szeged, 6. Debrecen, 7. Miskolc). **(I.sz. melléklet)** Ezek működési területe megfelelt a 7 csendőrkerületének, és székhelyük is megegyezett azok központjával. A reptéri csendőrség azonban alkalmazás szempontjából nem a csendőrkerületi parancsnokságok, hanem a LÜH (vagyis a légierő) közvetlen alárendeltségébe tartozott. Hatásköre, a csendőrség egyéb alakulataival szemben, kiterjedt a városokra is. A repülőtereken felállított csendőr különítmények központi parancsnoksága és hírközpontja Mátyásföldön működött. A repülőtéri csendőr különítmények állományát döntő többségében katonai pilóták alkották (15–20 tiszt, és 40 altiszt), akik rendszeres repülő utánpótlás és gyakorlatokon vettek részt. 1925-től kezdve, a légi forgalom megnövekedése nyomán, és a polgári légügyi feladatok ellátása érdekében nagyobb számban vezényeltek a repülőtéri különítményekbe tényleges csendőr altiszteket és legénységet is.³⁶

(II.sz. melléklet)

A LÜH főnöke a légierő 1925. évi helyzetét értékelő összefoglaló jelentésben a kiképzés és a harci tevékenységre való felkészülés elemzése mellett kitért a repülőkarhatalmi szerepkörben történő alkalmazásának kérdésére is. Megállapította, hogy a rendelkezésre álló készletből szükség esetén néhány gép felhasználható lenne polgári rendészeti feladatok ellátására is.³⁷

1927. III. 31-én megszűnt Magyarország közvetlen nagyhatalmi ellenőrzése. Az ún. párizsi egyezmény megkötése, a polgári repülést sújtó korlátozások enyhítése nyomán, nagyobb mozgástér nyílt a katonai repülés rejtett fejlesztése előtt is.

A rendszeresen ismétlődő csehszlovák légtérsértések miatt 1928 májusában a 3. (szombathelyi) vegyesdandár parancsnoka repülőgépek bevonását kezdeményezte a légi ellenőrző szolgálat ellátásá-

ba. Az elképzelések szerint idegen gép berepülése esetén a Szombathelyen működő repülőgép-vezető iskola készülségben álló Fokker C V/D gépeit riasztották, melyek fegyverzet nélkül, de elfogó manőverrel megközelítették a légtérsértő repülőt. Ez lehetővé tette az idegen gép pontos megfigyelését, jelzéseinek leolvasását, és ezzel fontos adatokat biztosított a berepülések miatti későbbi diplomáciai fellépéshez, tiltakozáshoz. A magyar repülőgépek megjelenése és határozott fellépése azonban már önmagában is komoly elriasztó hatást gyakorolt. A kezdeményezést a LÜH vezetése is támogatta. A kiképző gépek légtérelenőrző szerepkörben való alkalmazása már az első hónap után érzékelhető eredményt hozott, számottevő mértékben csökkent az illetéktelen berepülések száma az ország északnyugati körzetében. Önálló csendőrségi repülőalakulat felállítására azonban a gép- és pilótahiány miatt egyelőre nem történtek lépések. A titkos légierőnek a csendőrség keretében rejtve fenntartott állománya egyébként 1929-ben 548 fő volt.³⁸

A légierő Szombathelyen, Szegeden és Székesfehérváron működő kiképző és kísérleti repülő alakulatai mellett 1930 folyamán 3 további harci repülőszázad felállítását tervezték. Az 1931-es hadrend szerint Székesfehérváron egy felderítő egység alakul „Légi-térképészeti kirendeltség” fedőnévvel, 9 Fokker C V/D géppel, SCHWETZ Zoltán százados vezetésével. A kiépítés alatt álló csákvári reptéren kívántak elhelyezni egy bombázó századot, 6 géppel „MATERT kirendeltség” néven, BATÁRI Pál főhadnagy parancsnoksága alatt. Oda települt volna egy vadászrepülő század is WILHEM Károly főhadnagy irányítása alatt „Légi csendőrség” elnevezéssel, 9 vadászgéppel. Az utóbbi két századot a csákvári repülőter kiépítésének befejezéséig Kaposváron, illetve Nyíregyházán kívánták felállítani.

Az 1931-es hadrendben szereplő „légi csendőr” elnevezés tehát csupán egy harci alakulat rejtésére szolgált, rendvédelmi feladatkörben való alkalmazását nem tervezték. A vadászrepülőök számára Olaszországtól megrendelt Fiat CR–20 első, bemutató példányát, még 1930-ban WILHEM Károly repülte át Magyarországra. A CR–20bis széria gépek leszállítására azonban csak 1932-ben került sor. Ezért egyelőre csak egy „Légi csendőr” (vadászrepülő) raj alakult meg, a székesfehérvári repülőkísérleti telepen, Fokker D XVI gépekkel, WILHEM főhadnagy vezetésével. A század keretének teljes felállítására (81 fő) 1931 nyarán, Nyíregyházán került sor. Mivel WILHEM főhadnagy 1931. VI. 21-én repülőbaleset áldozata lett, a „légi csendőr” század vezetését HEPPEK Miklós főhadnagy vette át. A várt új repülőgépek azonban nem érkeztek meg, ezért az egységet feloszlatták. A többi alakulat felállítására sem került sor. Az elmélyülő gazdasági válság nyomán a kormány radikális kiadáscsökkentő intézkedéseket tett, többek között törölték a HM repülőgép-beszerzésre szánt rendkívüli hiteligényét is.³⁹

A csehszlovák és jugoszláv légtérsértések által leginkább érintett területek katonai szervei, 3. (szombathelyi), 5. (szegedi) és 7. (miskolci) vegyesdandár parancsnoka 1931 nyarán ismételtén kérte, hogy a minden kétséget kizáróan idegen katonai gépekkel szemben fegyveresen is felléphessen, bevethesse a légvédelmi tüzérseget, vagy a repülőket. Hangsúlyozták, hogy ennek hiányában a szomszédos országok pilótái a magyar légtérrel a „senki földjének” tekintik, ahol minden korlátozás nélkül, szabadon repülhetnek. A tapasztalatok azt mutatták, hogy magyar repülőgépek felbukkanása a légtérben, még fegyverhasználat nélkül is távozásra készteti a beható idegen gépeket. A légi ellenőrző szolgálat 1931. VII. 7-én egy jugoszláv Br—19-es gép berepülését jelezte Szeged körzetében, amely fényképező felderítést folytatott. A szegedi „Időjelző repülő alcsoport” egyik tisztje, SCHWAGER János százados egy fegyvertelen Fokker C V/D géppel felszállt a reptérről, és egy agresszív manőverrel (vadászrepülő támadást színlelve) megközelítette a jugoszláv felderítőt, amely erre azonnal elhagyta a magyar légtérrel.⁴⁰

A légi felségjog érvényesítése, a jogosulatlan berepülések visszaszorítása érdekében 1931. IX. 24-én a LÜH javaslatot terjesztett a HM elé, hogy állítsanak fel Mátyásföldön egy légi csendőr repülőszázadot (4–5 harci repülőgéppel). A felfegyverzett, de polgári jelzéseket viselő gépek feladata egyrészt a légtér biztosítása lett volna, főként a veszélyeztetett határszakaszok mentén, másrészt a polgári légi közlekedés ellenőrzése. Emellett a légi csendőrséget belső karhatalmi feladatok ellátására is szánták, ami alig néhány nappal a biatorbágyi vasúti híd felrobbantása és a statárium bevezetése után szintén fontos szempontnak számított. A légi csendőrség parancsnoki posztjára SPYERS-DURAN Alfréd századost jelölték ki. Az egységet az új beszerzésének megghiúsulása miatt egyelőre a meglévő gépanyaggal kívánták felszerelni (2–3 Fokker D XVI, 2 Curtis P 1). A VKF azonban kezdettől ellenezte, hogy a rendelkezésre álló kevés hadigépet ilyen célokra vegyék igénybe. A légierő rejtett fejlesztését sem akarták kockáztatni annak felfedésével, hogy az ország már rendelkezik katonai gépekkel és pilótákkal, mert az, nemzetközi diplomáciai konfliktushoz vezethetett volna. Így a légi csendőrség felállítása egy időre ismét lekerült a napirendről.⁴¹

A légi csendőrség megszervezése és szolgálatba állítása

A honi légvédelem irányítására újonnan felállított Országos Légvédelmi Parancsnokság (OLP) 1935 elején elrendelte, hogy a Tisza-Sajó szöge és a diósgyőri iparvidék felett ismétlődő csehszlovák légtérsértő

sek csökkentése érdekében erősítsék meg a légi ellenőrző szolgálatot. A miskolci tüzérlaktanyában késznlébe állítottak egy 8 cm-es 29M. légvédelmi löveget, amely idegen gép berepülése esetén a laktanya ügyeletes tisztjének utasítására tüzet nyitott. Nem éles, hanem világító löszerezrel leszállásra felszólító jelzést lött fel, amely messziről látható volt a körzetben megjelelő repülőgépek számára. Hasonló megoldásra kért engedélyt a 3. vegyesdandár parancsnoka is a Mosonmagyaróvár-Győr körzetébe rendszeresen berepülő csehszlovák gépek távortartására. A figyelmeztető lövés nemcsak azt jelezte a berepülő gépeknek, hogy a magyar hatóságok felfedezték őket és megállapították a jogosulatlan légtérhasználat tényét, hanem azt is, hogy Magyarországnak vannak eszközei (légvédelmi tüzérsége), amelyet szükség esetén be fog vetni ellenük. A földi figyelmeztetés mellett azonban nyilvánvalóan szükség lett volna repülő egységekre is, amelyek érvényt tudnak szerezni a leszállásra vonatkozó felszólításnak.⁴²

A főként Győr, illetve Miskolc térségében megszorodó csehszlovák berepülések megakadályozása érdekében július 25-én a LÜH újabb előterjesztést tett a légi csendőrség felállítására. A légtér polgári rendvédelmi szervezet révén történő ellenőrzésére már számos külföldi példa is akadt. A szomszédos Ausztriában a jogosulatlan légtérhasználat megakadályozására és más rendészeti feladatok ellátására 1933-ban légi rendőrséget hoztak létre, és felállítottak egy 5 gépes karhatalmi repülőszázadot. Az osztrák intézkedés komolyabb nemzetközi fellépést nem váltott ki.⁴³ Légi csendőrség megszervezése mellett döntött 1935-ben Csehszlovákia is (čtenické letecké hlídky). A kezdetben 5 (majd 1939-ben már 15) csendőr repülőosztágot katonai gépekkel szerelték fel, és elsősorban határellenőrzési és légi rendészeti feladatokra alkalmazták. 1939-ben már 15 csendőr repülőosztágot működött, 66 géppel.

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium Elnöksége, október 30-án értekezletet tartott az érintett szervek részvételével a lehetőségek megtárgyalására. A légi csendőrség felállítását az OLP képviselői is támogatták. Véleményük szerint így hathatós lépést történhet a légi szuverenitás biztosítására, anélkül, hogy a katonai repülő csapatok tartását tiltó békeszerződés előírásait nyíltan megsértenék. A honvédelmi tárca azonban a légi csendőrség megszervezését még nem tartotta időszerűnek. Túl költségesnek ítélte egy új repülő egység felállítását, a szükséges műszaki háttér megteremtését, az országos légtérfigyelő rendszer és a híradóhálózat kiépítését. A nemzetközi bonyodalmak elkerülése érdekében pedig hosszabb diplomáciai előkészítést tartott szükségesnek.⁴⁴

Az OLP kezdeményezésére 1936 áprilisában újabb megbeszélésre került sor, a légi csendőrség kérdéséről. A jelenlevő szakemberek többsége azon a véleményem volt, hogy feltétlenül szükség lenne a légi rendészet megszervezésére, és egy kis létszámú, kifejezetten polgári jellegű rendvédelmi szervezet felállítása már valószínűleg nem váltana ki komolyabb nemzetközi tiltakozást. A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium megbízta a LÜH és az OLP illetékeseit, hogy dolgozzanak ki részletes tervezetet légi csendőrség felállítására. Az OLP 1936. IX. 29-én terjesztette a honvédelmi tárca elé az elkészült javaslatot. Ebben az szerepelt, hogy a légi csendőrség megszervezése két lépésben történne. Először csak az ország legveszélyeztetettebb körzeteiben állítanának fel egy külsőségeiben polgári jellegű, de felfegyverzett repülőgépekkel rendelkező rendvédelmi egységet, döntően határellenőrzési feladatokkal, a szomszédos államok légi felderítő tevékenységének megakadályozására. A szervezetet később országossá bővítenék, és feladatkörét kiterjesztenék más jellegű rendvédelmi tevékenységekre is. A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium végül úgy határozott, hogy a Tisza-Sajó szöge, valamint Ózd és Diósgyőr térségének légi ellenőrzése érdekében vadászrepülőgépekkel felszerelt „leszállást elrendelő szolgálatot” állít fel. Ennek tapasztalatai alapján kívánták megszervezni az országos hatáskörű légi csendőrséget. Elhúzó előkészítés után a szolgálat végül 1937. VII. 1-jén kezdte meg a működését.⁴⁵

A versaillesi békerendszer összeomlását jelző Anschluss, az egész Európában felgyorsuló katonai készülődés és a szomszédos államok részéről jelentősen megélenkülő légi felderítés nyomán, a hazai és külföldi tapasztalatok alapján a katonai elhárítás, a vezérkar főnökség 2. D osztálya sürgős intézkedéseket kért az ország légtérének fokozottabb felügyelete érdekében. Az témával foglalkozó, 1938. IV. 26-án megtartott értekezleten a katonai szervezetek mellett jelen voltak a belügyi- és a pénzügyi tárca, továbbá az országos rendvédelmi testületek közül a csendőrség, a rendőrség, a folyamórség és a pénzügyórség képviselői. A légtér ellenőrzésének fokozására a HM 14. b. osztálya az egyik legfontosabb lépésként a régóta vajjúdó légi csendőrség felállítását javasolta. Az előterjesztés az új szervezet országos belüli rendvédelmi tevékenységének is nagy hangsúlyt adott.⁴⁶

A nyár folyamán azonban jelentős változás állt be a magyar fegyveres erők helyzetében. Az augusztus 20–29. között Bledben zajló tárgyalások eredményeként a kisantant államok elismerték Magyarország fegyverkezési egyenjogúságát. Ez lehetővé tette a Magyar Királyi Honvédség, és ezen belül a légierő nyílt fejlesztését Nem volt tehát már szükség a katonai repülő csapatok rejtésére. Szeptember 1-jén új ideiglenes hadrend lépett érvénybe, elrendelték a repülőgépek katonai jelzésekkel történő ellátását. A szárnyakra és a vezérsíkra felfestették a nemzeti színű, ék alakú hadijelket.⁴⁷ 1939. I. 1-

jén a honvédség keretéből kiemelve a „Magyar Királyi Honvéd Légierők” önálló szervezetté vált. A Csehszlovákiával szembeni mozgósítás, majd 1939 márciusában a Kárpátalja visszacsatolására végrehajtott katonai akció során a magyar légtér ellenőrzése és védelme a légierőre hárult. A rendelkezésre álló repülőtechnika jelentős része elavult volt, ráadásul a minimálisan szükséges 295 hadigépből 35, az 552 fős hajózó állományból 92 fő hiányzott. Ilyen körülmények között, a légi csendőrség felállítása ismét halasztást szenvedett.

A nemzetközi feszültségek 1939 nyarán tovább éleződtek. A magyar kormány azonban igyekezett megőrizni semleges magatartását. Ez a helyzet újabb lökést adott a légi csendőrség megszervezésének. A légierő gépeinek légtér ellenőrző szerepkörben való folyamatos alkalmazása békeidőben komoly konfliktusforrás lehetett a szomszédos országokkal, és jelentős erőket vont el a katonai kiképzéstől. A határok mentén járőröző katonai gépek tevékenységét a szomszéd államok könnyen provokációként értelmezheték. Egy-egy véletlen átrepülés pedig (amelyet nem lehetett teljesen kizárni) kínos nemzetközi bonyodalmakhoz vezethetett. Egy önálló polgári légi rendészeti szerv felállítása és alkalmazása azonban megfelelt a nemzetközi gyakorlatnak, tevékenységét nem lehetett provokatív lépésként beállítani. Mentésítette a harci egységeket a légtérbiztosítás feladata alól, és a légi ellenőrzés mellett más rendészeti feladatok ellátására is igénybe lehetett venni.⁴⁸

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium megbízásából, a belügyi tárcával történő egyeztetés alapján a légierő vezetése 1939 júniusában részletes tervezetet készített a légi csendőrség felállítására. Kidolgozta a szervezeti kereteket, a hatáskörre, a tevékenységi formákra vonatkozó legfontosabb alapelveket. A tervezet szerint az új rendészeti szerv feladata elsősorban a jogosulatlanul berepülő idegen gépek visszafordulásra vagy leszállásra kényszerítése, az ellenséges propagandaanyagok terjesztésének, a kémtevékenységnek, illetve a szabotázs cselekmények végrehajtásának megakadályozása volt. Tevékenységi körébe tartozott azonban a légi közlekedés ellenőrzése, szabályainak betartatása, különböző közbiztonsági feladatok ellátása, az illegális migráció és a csempészés elleni fellépés is.

A Honvéd Vezérkar Főnöke (VKF) 1939. XI. 14-én utasította a légierők parancsnokságát, hogy tegye meg a szükséges gyakorlati lépéseket is a légi csendőrség felállítására. Ennek során azonban tartás szem előtt a katonai szempontokat, hogy bizonyos számú repülőgép és pilóta rendészeti célra történő kijelölése ne okozzon komolyabb hiányt a repülő csapatoknál. A VKF azt javasolta, hogy a szervezet kiépítésére egyelőre csak a leginkább veszélyeztetett északi és keleti országrészekben kerüljön sor.⁴⁹

Hosszabb egyeztetés után, a légierő részéről 1940. IV. 17-én terjesztették a honvédelmi és a belügyi vezetés elé a légi csendőrség felállítására vonatkozó konkrét javaslatokat. A légi rendvédelem mielőbbi megteremtésének szükségességét jól mutatta, hogy 1940 tavaszán a gyakori szlovák berepülések miatt az ország északkeleti közzeteinek biztosítása érdekében a katonai vezetés rendkívüli intézkedésekre kényszerült. Az ismétlődő szlovák légtérsértések miatt a VKF május 5-én elrendelte egy vadászpilóta raj Kassára telepítését. A feladatot a mátyásföldi 1/3. vadászpilóta század CR-42-es gépei hajtották végre. A század egyes rajai hetente váltották egymást Kassán. A határ mentén járőröző vadászgépek felbukkanása nyomán a berepülések száma jelentősen csökkent. Ezért június 27-én a VKF visszarendelte a gépeket Mátyásföldre. Az ilyen és hasonló esetek is egy állandó szolgálatot ellátó rendvédelmi repülő egység felállítását indokolták, amely alkalmazása révén nem kell a légierő gépeit igénybe venni, és elvonni a katonai feladatoktól. Május 6-án a VKF sürgette a légierő vezetését, hogy minél előbb teremtsen meg a feltételeket a légi csendőrség szolgálatba állításához.⁵⁰

A Magyar Királyi Csendőrség új szakszolgálati ága légi csendőrség (rövidítve: lé. cső.) elnevezéssel 1940. VI. 1-jével kezdte meg a működését, SPYERS-DURAN Alfréd őrnagy vezetésével. A parancsnokság székhelye Budaörs volt. A légi csendőrség többszörös alárendeltségben tevékenykedett. Anyagi, igazgatási, személyi, fegyelmi stb. területen a HM XX. és a BM VI. b. csendőrségi osztálya volt illetékes felette, operatív irányítását azonban a Légerők Parancsnoksága látta el.

A légi csendőrség szervezete földi és légi részlegről állt. A földi részleget az ország 22 állandó repterén felállított repülőterei csendőr egységek, 6-15 főből álló őrsök vagy 3-5 fős különítmények alkották, melyeket a korábbiakhoz képest újjászerveztek.⁵¹

Az ország területét 4 légi csendőr körzetre osztották. A körzetek határvonalait jól azonosítható reptárgyak, folyók, utak, vasutak jelölték. A légi csendőrség repülő részlege 5 osztágból (rajból) állt.⁵²

(III.sz. melléklet)

A légi csendőrség felállítását szabályozó rendelet nagy súlyt szentelt a szervezet polgári rendvédelmi jellegének hangsúlyozására. Az előírások értelmében a repülő osztagok gépeit világoszöld színűre kellett festeni. A szárnyakra, alul és felül, valamint a törzsközépen mindkét oldalára vörös szegélyű fehér körben egy nagy vörös G betű került (Gendarmerie - Csendőrség). Az oldalkormányt pedig, a polgári gépekhez hasonlóan a nemzeti színekkel látták el. Ez a festés és jelzésrendszer a nemzetközi gyakorlatot

követte. A volt csehszlovák légi csendőrség gépei világos vagy közép zöld festést viseltek. Polgári lajstromjelzésük vörös színű volt és általában vörösre festették a szárnyéleket és a légcsavarkúpot (vagy az egész motorburkolatot) is. A német légi rendőrség (Luftpolizei) gépei élénk zöld színt viseltek, a szárnyakon és a törzsön fehér polgári lajstromjelzéssel, és fehérre festették az egész motorburkolatot is.

Mivel a szervezet felállításakor a Magyar Királyi Csendőrség sem saját hadi gépekkel, sem kiképzett pilótákkal nem rendelkezett, ezért az 5 repülőosztág feladatait ideiglenesen a légierő kijelölt egységei látták el. Az 1. és 2. csendőr repülőosztágként a gyakorlatban a szolnoki 2/3. és 2/4. vadászrepülő század (1941-től az 1/1. és 1/2. század) egy-egy raja szerepelt, 3. repülőosztág feladatait a nyíregyházi 2/2., a 4. osztágét a budaörsi 1/1. vadászrepülő század (1941-től az 1/3. század) egy-egy raja látta el. Az 5. csendőr repülőosztágot a légierő törzsszázadának állományából állították fel.⁵³ **(IV.sz. melléklet)**

Ez a megoldás a rendelkezésre álló erők és eszközök takarékos felhasználása szempontjából igen praktikusnak látszott, a későbbiek során azonban komoly nehézségeket okozott a szervezet működésében. Különösen sok gond jelentkezett a légierő mozgósításakor (1940. augusztus, 1941. április), majd pedig az 1941 júniusától állandósuló légvédelmi készültség időszakában. A mozgósítás nyomán a légtér biztosítását, a légi határellenőrzést átvették a katonai repülő alakulatok, a belső polgári rendvédelmi feladatok ellátására azonban alig maradt igénybe vehető hadi repülőgép és pilóta.

A légi csendőrség széles feladatkörrel rendelkezett. Ebben első helyen 1941 nyaráig a szomszéd államok területéről illetéktelenül berepülő gépekkel szembeni fellépés volt, járőrszolgálat ellátása, a határsértő gépek elfogása. Ezzel mentesítette a katonai repülő egységeket a folyamatos határellenőrzés alól, és elősegítette, hogy a légierő felszereltségére, bázisaira vonatkozó információk ne váljanak közismertté a szomszédos országok előtt. A szervezet bekapcsolódott a háborús viszonyok nyomán megszorodó illegális migráció és a csempészség visszaszorításába, a területi visszacsatolások folytán jelentős mértékben megnövekedett határvonal mentén zajló események megfigyelésébe. Közreműködött a folyók és a közutak forgalmának ellenőrzésében, a légi közlekedéssel kapcsolatos rendészeti feladatok ellátásában, a polgári légi forgalom és a sportrepülés szabályainak betartatásában, repülő versenyek, bemutatók felügyeletében, repülőbalesetek kivizsgálásában és a légi mentésben. Részt vett a kiemelt társadalmi, politikai rendezvények légi biztosításában és hivatali futárszolgálat ellátásában is.⁵⁴

A magyar hadba lépést követően a légi csendőrségre újabb feladatok vártak. Szerepet szántak neki a légvédelmi készültség előírásainak betartatásában, ellenséges kémek, szabotőr csoportok bejutásának megakadályozásában, az ország területén leszálló vagy lezuhanó idegen repülőgépek, illetve szovjet vagy angol propaganda- és gyújtóballonok felderítésében, begyűjtésében, valamint a déli határ mentén zajló szerb és horvát partizán-tevékenység megfigyelésében.

1941 őszen azonban a légierőnél jelentős átszervezésekre került sor. Nyíregyházáról kivonták a vadászrepülőket, és Szolnokon is csak egy kiképző repülőosztály maradt. A harci századokat nagymértékben igénybe vette a frontszolgálat. A repülőgépanyag egy része elöregedett, elhasználódott, a korszerűbb típusokat a fronton harcoló alakulatok, illetve a honi légvédelem nem tudta nélkülözni. A csendőr repülő osztályok működése így komoly akadályokba ütközött. A légierő nem tudta biztosítani, hogy rendvédelmi célokra harci gépeket és pilótákat különítsen el és tartson folyamatos készenlétben. A hazai repülőgyártás lassú felfutása miatt egyelőre megoldhatatlan volt, hogy a csendőrséget saját repülőgépekkel lássák el, és a légi csendőrség repülő részlege is önálló szervezetként megalakuljon.⁵⁵

1942-ben még elkészült egy tervezet, amely a légi csendőrség szervezetének bővítését javasolta. Kezdeményezték egy V. légi csendőr körzet felállítása Észak-Erdélyben, Kolozsvár központtal. A gyér közlekedési hálózattal rendelkező területen nagy szükség mutatkozott a repülőgépekkel felszerelt rendvédelem megszervezésére. Erre vonatkozóan 1942 nyarán megtörténtek az első lépések. A körzet csendőr repülőosztágát a kolozsvári 2. vadászgyakorló osztály állította ki. Ugyancsak szóba került a VI. légi csendőr körzet megszervezése is Kaposvár központtal, a Baja-Kaposvár-Szentgotthárd vonal által határolt délnyugati országrész biztosítására, amit a horvát-magyar határ mentén megélénkülő partizán-tevékenység is sürgetett. Kaposváron azonban nem állomásozott repülő egység. A térség folyamatos ellenőrzését a Zomborban vagy Tapolcán működő vadászrepülő kiképző keretek pedig nem tudták biztosítani. Az új légi csendőr körzet felállítására ezek után már nem került sor.⁵⁶

Az 1942-1943-as időszakban a légi csendőrség tevékenysége döntően a földi részleg örsein keresztül valósult meg. A repülőosztályok közül az 5. budaörsi egység működött viszonylag aktívan. A gépek bevetésre kerültek a Duna forgalmának ellenőrzésére, az árvízi helyzet megfigyelésére, kivizsgáló személyeket szállítottak polgári légi balesetek, kényszerleszállások helyszínére. A többi osztály folyamatos tevékenységet nem folytatott. Inkább az volt a jellemző, hogy egy-egy közbiztonságot érintő esemény kapcsán a légi csendőrség parancsnokságának kérésére a légierő valamelyik egysége gépet és pilótát biztosított csendőrségi vagy rendőrségi közegek számára.

Az egyik ilyen akció súlyos tragédiával végződött. 1942. IX. 17-én a szegedi rendőrségre bejelentés érkezett, hogy a város külterületén lévő nagyfai szivattyútelep közelében idegen repülőgép zuhant le. Az ügy kivizsgálásával megbízott rendőrfogalmazó a csendőrséggel együttműködve bejárta a terepet és egy szovjet gyűjtőballon darabjait találta meg. A város tágabb körzetének az átvizsgálásához azonban repülőgépre volt szükség. A rendőrség a helyi légi csendőr kirendeltséghez fordult. Mivel a szegedi reptéren állomásozó néhány gépet a katonai kiképzés kötötte le, a légi csendőrség a közeli algyői repülőtér parancsnokától kért gépet és pilótát. A megbízott rendőrfogalmazó szeptember 21-én szállt fel az algyői reptérről hogy a levegőből is átvizsgálhassa a körzetet. A felszállást követően azonban a Bü-131-es gép dugóhúzóba esett és lezuhant. TAMÁS András rendőrfogalmazó és TÓTH Mátyás oktató pilóta életét veszítette.⁵⁷

A légi csendőrséget 1943 végén átszervezték. A mindvégig csak keretként létező csendőr repülőosztásokat felszámolták. Az erre a tevékenységre korábban kijelölt repülő egységek visszatértek katonai feladatköriükhöz. A földi részleg repülőterei őrsői ismét a Csendőr Felügyelőség alárendeltségébe kerültek, a Központi Közlekedési Parancsnokság repülőterei szárnyának irányítása alá. A szárny parancsnoka BOCSÁNCZY László csendőr százados volt, állományába 3 szakasz (19 őr) keretében 2 tisztt és 212 fő legénység tartozott.⁵⁸

A légi csendőrség tevékenysége 1918 és 1945 között a nemzetközi korlátozó rendelkezések, illetve a repülőgép és pilóta hiány miatt csak epizód jellegű maradt. Több esetben is sor került rendvédelmi feladatok repülőgépekről történő ellátására, a légi csendőrség önálló szervezetként történő felállítására azonban 1940-ig húzódtott. A terület bővítése és tevékenysége kiszélesítése ekkor már háttérbe szorult a honvédelmi szempontok mögött. Mindennek ellenére komoly eredménynek tekinthető, hogy a légi rendvédelem jelentőségét Magyarországon korán felismerték, és a hazai repülés fejlesztésének nehézségei ellenére, lépéseket tettek a kiépítésére. A légi csendőrség rövid ideig tartó működése is hasznos tapasztalatokkal szolgált a szervezés, a felkészítés és az alkalmazás terén.

Jegyzetek:

¹ KAISER: 18. p.

² REKTOR: 149. p.

³ HIM.HL. PDF.HÜM.Eln. 37. 1/1918. ; HIM.HL. HM.Eln.D. 4700/0921.

⁴ NAGYVÁRADI — M. SZABÓ — WINKLER: 110-111.p. ; HIM.HL. HM.Eln. 37. 2111/1919.

⁵ HIM.HL. PDF.HÜM.Eln.Bk. 59/1918. ; EPERJESI: 44.p.

⁶ MOL. K.26. ME.Res. 9221/1918. ; HIM.HL. PDF.HÜM.Eln. 1.a. 29 601/1918.

⁷ Kiképző repülő pótszázadok működtek: 1. Újvidéken, 4. Szombathelyen, 5. Szegeden, 7. Parndorfon, 9. és 15. Aradon, 13. Lugoson, 18. Kolozsváron. Légihajós század és pótszázad működtek: Szentendrason, Székesfehérváron. Vízi repülő pótszázad működött: Csepelen. Anyagszertárak működtek: Cinkotán, Székesfehérváron. Repülőgép-javító műhely működött: Szegeden. Hadtáptelek működtek: Brassón, Máramaroszigeten. Leszerelő állomások működtek: Zalaegerszezen, Csóton. HIM.HL. HM.Eln. I. 4013/1921.

⁸ NAGYVÁRADI — M. SZABÓ — WINKLER: op.cit. 115.p.

⁹ HIM.HL. PDF.HÜM.Eln. 37. 76/1918., 87/1918., 167/1918.

¹⁰ HIM.HL. PDF.HÜM.Eln. 1.a.29 601/1918.

¹¹ HIM.HL. PDF.HÜM.Eln.Bk. 59/1918., 94/1918.

¹² KAISER: op.cit. 18.p.

¹³ NAGYVÁRADI — M. SZABÓ — WINKLER: op.cit. 115.p. ; HIM.HL. PDF.HÜM.Eln.Bk. 30/1918.

¹⁴ CZIRÓK: 605-606.p. ; HIM.HL. PDF.HÜM.Eln. 37. 122/1918.

¹⁵ NAGYVÁRADI — M. SZABÓ — WINKLER: op.cit. 122.p.

¹⁶ CZIRÓK: op.cit. 606.p.

¹⁷ HIM.HL. TGy. 3246.

¹⁸ HIM.HL. MTK.HNB.Eln. Bk. 531/1919. ; HIM.HL. MTK.HNB.Eln. 37. 10 756/1919.

¹⁹ HIM.HL. MTK.HNB.Hdm. Repülések nyilvántartása, 1919.

²⁰ HIM.HL. TGy.2787. I. rész, 23-24.p.

²¹ HIM.HL. TGy. 3715. 130-131.p. ; PETER: 265.p. ; HAUBNER: 14.p.

²² HIM.HL. HM.Eln. 37. 16 059/1919.

²³ HIM.HL. TGy. 2787. I. rész, 29.p. ; 3715. 131.p.

²⁴ HIM.HL. HM.Eln. 37. 2134/1919.

²⁵ HIM.HL. HM.Eln.D. 7486/1922.

²⁶ CSANÁDI — NAGYVÁRADI — WINKLER: 123.p.

²⁷ HIM.HL. HM.Eln. 37. 2137/1919. ; HIM.HL. HM.Eln. I. 21 688/1920.

²⁸ HIM.HL. HM.Eln.D. 4700/1921., 8069/1921., 11 334/1921. ; RÉVÉSZ: 143.p.

²⁹ ALKÉR — AMBRÓZY: 54.p., 60.p., 63.p.

³⁰ HIM.HL. TGy. 2787. I. rész, 42.p., 63.p.

³¹ M. SZABÓ: 9.p. ; HIM.HL. HM.Eln.D. 5695/1922. ; HIM.HL. Personalia VII. 87. C-1.

³² HIM.HL. HM.Eln.D. 19 670/1922., 18 137/1923.

³³ HIM.HL. VKF.Eln. I. 6117/1924. ; HADNAGY: 115.p. ; KUNÁR — MOYS: 42.p.

³⁴ PARÁDI: 62.p.

³⁵ HIM.HL. VKF.Eln. I. 6089/1924., 6166/1924.

³⁶ KAISER: op.cit. 59.p., 164.p. ; MOYS: 109-118.p.

³⁷ HIM.HL. VKF.Eln. I. a. 10 879/1925.

³⁸ HIM.HL. VKF.Eln. I. 105 804/1929. ; HIM.HL.VKF.Eln.Hr. 1999/1929.

³⁹ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 105 860/1930. ; JÁNKFALVI: 28.p.

⁴⁰ HIM.HL. HM.Eln. B. 7587/1931.

⁴¹ HIM.HL. HM.Eln. B. 7410/1931., 7587/1931., 7826/1931., 7903/1931.

⁴² HIM.HL. VKF.Eln. 1. 1577/1935.

⁴³ HIM.HL. HM.Eln. I. 124 270/1935.

⁴⁴ HIM.HL. TGy. 2787. IV. rész, 203.p.

⁴⁵ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 1577/1936., 1325/1937.

⁴⁶ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 2385/1938., 2581/1938. ; HIM.HL HM.Eln. 14. b. 23 082/1938.

⁴⁷ MOL. K.150. BM. V. 122 872/1938. ; PATAKY — ROZSOS — SÁRHIDAI: 20.p.

⁴⁸ HIM.HL. VKF.Eln. 2. 17 696/1939.

⁴⁹ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 4611/1939., 4672/1939.

⁵⁰ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 3734/1940., 4021/1940. ; BECZE: 14.p.

⁵¹ Június 1-jén már működött a központi parancsnokság, valamint 9 őr, illetve különítmény (Budaörs, Csepel, Mátyásföld, Ferihegy, Győr, Pécs, Kassa, Ungvár, Aknaszlatina). A székesfehérvári, szombathelyi, tapolcai, kecskeméti, szolnoki és debreceni repülőtéren augusztus 1-jére fejezték be a szervezést, míg Veszprém, Pápa, Börgönd, Miskolc, Nyíregyháza, Szeged és Kaposvár repterén november 1-jén léptek szolgálatba a csendőregységek az új rendszer szerint. A Légi Csendőrség földi részlegének személyi állományát 5 tisz és 156 fő legénység alkotta. A két nemzetközi repülőtéren, Budaörsön és Csepelen, majd az ősz folyamán a visszacsatolt Észak-Erdélyben: Nagyváradon, Kolozsváron és Marosvásárhelyen külön repülőtéri csendőr egységeket szerveztek, melyek a Csendőr Felügyelőség Közlekedési és Híradó Osztálya repülőterei szárnyának alárendeltségében működtek. A szárny-parancsnokság székhelye 1940 augusztusáig Mátyásföld, majd szeptembertől Budaörs volt, a parancsnoki posztot SZIRTES Ferenc, majd 1940. decemberi nyugállományba vonulása után, SIMONYI József csendőr őrnagy töltötte be. A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1942. 110.p.

⁵² Az I. körzetbe a Szolnok-Kiskunfélegyháza-Baja és a Szolnok-Mezőtúr-Békéscsaba-Lökösháza vonalakkal határolt délföldi régió tartozott. Ettől keletre, a Szolnok-Tokaj-Nyíregyháza-Nyírbátor-Csenger vonalig terjedő tiszántúli terület képezte a II. körzetet. A III. körzet az ország északkeleti szögletét és Kárpátját foglalta magába, a Csenger-Tokaj-Kassa által határolt vonal mentén. Észak-Magyarország többi része, Budapest térsége és az egész Dunántúl a IV. légi csendőr körzetbe tartozott.

Az I. repülőosztág működési területe az I. légi csendőr körzet (döntően a Duna-Tisza köze) a 2. repülőosztágé a II. körzet (a délkeleti országrész) volt. Mindkét egység Szolnokon állomásozott. A III. légi csendőr körzetben (az északkeleti országrészben) tevékenykedő 3. repülőosztág bázisa Nyíregyháza volt. A 4. repülőosztág Budaörsről működött. Elsődleges feladata a légi forgalom ellenőrzése volt, illetve határellenőrző repüléseket végzett a IV. légi csendőr körzet területén. Az 5. osztág szintén Budaörsön állomásozott és központi tartalékként szolgált, illetve szükség esetén közbiztonsági feladatokra lehetett igénybe venni. Az 1-4. osztág 3-3 együléses Fiat CR-32 vadászgéppel, az 5. osztág 2 kétüléses Romeo Ro-37bis felderítőgéppel volt felszerelve. A repülő egységek személyi állományába 8 tisz és 42 fő legénység tartozott.

HIM.HL. VKF.Eln. 1. 3655/1940.

⁵³ HIM.HL. TGy. 2787. V. rész, 25.p.

⁵⁴ HIM.HL. VKF.Eln. 1. 3655/1940.

⁵⁵ HIM.HL. HM.Eln. 1. a. 41 000/1941. ; HIM.HL. VKF.Eln. Hdm. Csf. 662/1941.

⁵⁶ HIM.HL. HM.Eln. I. 50 445/1942.

⁵⁷ PUSZTAI: 63-64.p.

⁵⁸ A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1944. 127-130.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BECZE — BECZE Csaba: „*Kőr Ász*”. *Egy vadászrepülő század története (1936–1941)*. Budapest, 2007, Püedlo Kiadó. 167 p. HU-ISBN 978 963 96 7385 4.
- CSANÁDI – NAGYVÁRADAI – WINKLER — CSANÁDI Norbert – NAGYVÁRADAI Sándor – WINKLER László: *A magyar repülés története*. Budapest, 1977, Műszaki Könyvkiadó. 387 p. HU-ISBN 963 10 1767 2.
- HAUBNER — HAUBNER, Fred: *Die Flugzeuge der Österreichischen Luftstreitkräfte vor 1938*. [Az osztrák légierő repülőgépei 1938 előtt.] Teil 1. Graz, 1982, H. Weishaupt Verlag. 245 p. A-ISBN 978 390 03 1006 6.
- JÁNKFALVI — JÁNKFALVI Zoltán: *Gépmadarak a szabolcsi égen. A nyíregyházi repülőter és Szabolcs-Szatmár repüléstörténete a kezdetektől 1945-ig*. Budapest, 2005, T. M. Repüléstechnika. 328 p. HU-ISBN 963 46 0625 3.
- KAISER — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.
- M. SZABÓ — M. SZABÓ Miklós: *A Magyar Királyi Honvéd Légierő 1938–1945. Elméleti – technikai – szervezeti fejlődése és háborús alkalmazása*. Budapest, 1999, Zrínyi Kiadó. 341 p. HU-ISBN 963 32 7334 X.
- NAGYVÁRADAI — M. SZABÓ Miklós — WINKLER — NAGYVÁRADAI Sándor — M. SZABÓ Miklós — WINKLER László: *Fejezetek a magyar katonai repülés történetéből*. Budapest, 1986, Műszaki Kiadó. 305 p. HU-ISBN 963 10 6695 9.
- PARÁDI — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtisztület 1881-1945*. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0./A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

- PATAKY – ROZSOS – SÁRHIDAI — PATAKY Iván – ROZSOS László – SÁRHIDAI Gyula: *Légi háború Magyarország felett*. I. köt. Budapest, 1992, Zrínyi Kiadó. 271 p. HU-ISBN 963 32 7154 1.
- PETER — PETER, Ernst: *Die k.u.k. Luftschiffer- und Fliegertruppe Österreich-Ungarns 1794–1919*. [Ausztria-Magyarország léghajós és repülőcsapatai 1794-1919.] Stuttgart, 1981, Motorbuch Verlag. 300 p. DE-ISBN 978 387 94 3743 6.
- PUSZTAI — PUSZTAI János: *Az algyői repülőter története 1931–1932, ... 1938–1968*. Algyő, 2008, Algyői Faluház, Könyvtár és Tájékoz. 167 p. HU-ISBN 978 963 06 4564 5.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- RÉVÉSZ — RÉVÉSZ Tamás: *A léggáró. Petróczy István, az első magyar katonai repülő élete*. Budapest, 2013, Zrínyi Kiadó. 320 p. HU-ISBN 978 963 32 7582 5.

TANULMÁNYOK

- CZIRÓK — CZIRÓK Zoltán: A magyar repülőcsapatok 1918–1919. évi történetéhez. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXXII.évf. (2009) 3.sz. 603-634.p. HU-ISSN 0017-6540.
- ÉPERJESI — ÉPERJESI László: A magyar pilóták első érdekvédelmi szervezete 1918-1919. *Aero História*, III. évf. (1989) 5.sz. 43-52.p.
- HADNAGY — HADNAGY Imre József: A hazai légi kutató-mentő rendszer megújításának szükségessége. *Hadtudomány*, XVI.évf. (2006) 1-2.sz. 111-124.p. HU-ISSN 1215-4121.
- KUNÁR — MOYS — KUNÁR György — MOYS Péter: Repülőterei csendőrség a két világháború között. *Magyar Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXXV.évf. (2010) 35.sz. 41-48.p. HU-ISSN 1416-5287.
- MOYS — MOYS Péter: Légiforgalmi irányításunk története. I. rész. *Magyar Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXVI.évf. (2001) 26.sz. 109-118.p. HU-ISSN 1416-5287.

CIKKEK

- A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1942. — A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1942. Központi vezetés és központi szervek. *A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*, L.évf. (1942) 101-111.p.
- A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1944. — A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1944. Központi vezetés és központi szervek. *A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*, LII.évf. (1944) 119-133.p.

DOKUMENTUMKIADVÁNYOK

- ALKÉR — AMBRÓZY — ALKÉR Kálmán — AMBRÓZY Gyula (szerk.): *A Magyar Békeszerződés, és a beikkelyező törvény szövege és magyarázata*. Budapest, 1921, „Ordo” Törvény- és Rendeletár. 333 p. /Az Ordo törvénytára, 4./

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- HIM.HL. HM.Eln.D. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Honvédelmi Minisztérium Elnökségi Dokumentumok.
- HIM.HL.MTK HNB. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Magyar Tanácsköztársaság, Hadügyi Népbiztosság iratai.
- HIM.HL. PDF HÜM. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Polgári Demokratikus Forradalom, Hadügyminisztérium iratai.
- HIM.HL.HL Personalia. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Personalia Személyekhez kötődő iratok gyűjteménye.
- HIM.HL. TGy. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Tanulmánygyűjtemény.
- HIM.HL VKF. — Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Honvéd Vezérkar Főnöke iratai
- MOL. ME.Res. — Magyar Országos Levéltár Miniszterelnökség, Reselvált iratai.
- MOL. BM. — Magyar Országos Levéltár Belügyminisztérium iratai.

Melléletek jegyzéke:

I.sz. melléklet.

A Magyar Királyi Csendőrség repülőterei csendőr különítményei 1924.

II.sz. melléklet.

A Magyar Királyi Csendőrség repülőterei csendőr különítményeinek irányítása 1924.

III.sz. melléklet.
 A magyar légi csendőrség működési körzetei 1940.
 IV.sz. melléklet.
 A magyar légi csendőrség szervezete 1940.

I.sz. melléklet.

A Magyar Királyi Csendőrség repülőtéri csendőr különítményei 1924.

Forrás ! - KUNÁR György — MOYS Péter: Repülőtéri csendőrség a két világháború között. *Magyar Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXXV.évf. (2010) 35.sz. 41-48.p. HU-ISSN 1416-5287.
 - MOYS Péter: Légiforgalmi irányításunk története. I. rész. *A Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXVI.évf. (2001) 26.sz. 109-118.p. HU-ISSN 1416-5287.

II.sz. melléklet.

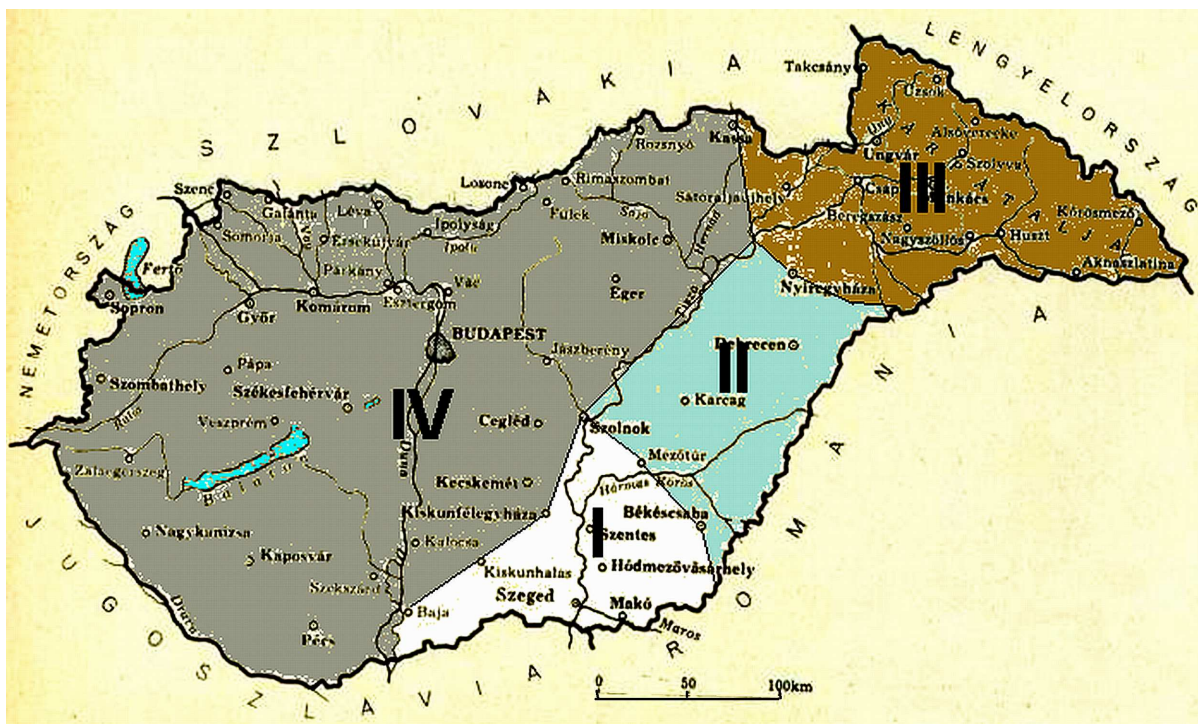
A Magyar Királyi Csendőrség repülőtéri csendőr különítményeinek irányítása 1924.

Forrás ! - KUNÁR György — MOYS Péter: Repülőtéri csendőrség a két világháború között. *Magyar Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXXV.évf. (2010) 35.sz. 41-48.p. HU-ISSN 1416-5287.
 - MOYS Péter: Légiforgalmi irányításunk története. I. rész. *A Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXVI.évf. (2001) 26.sz. 109-118.p. HU-ISSN 1416-5287.

III.sz. melléklet.

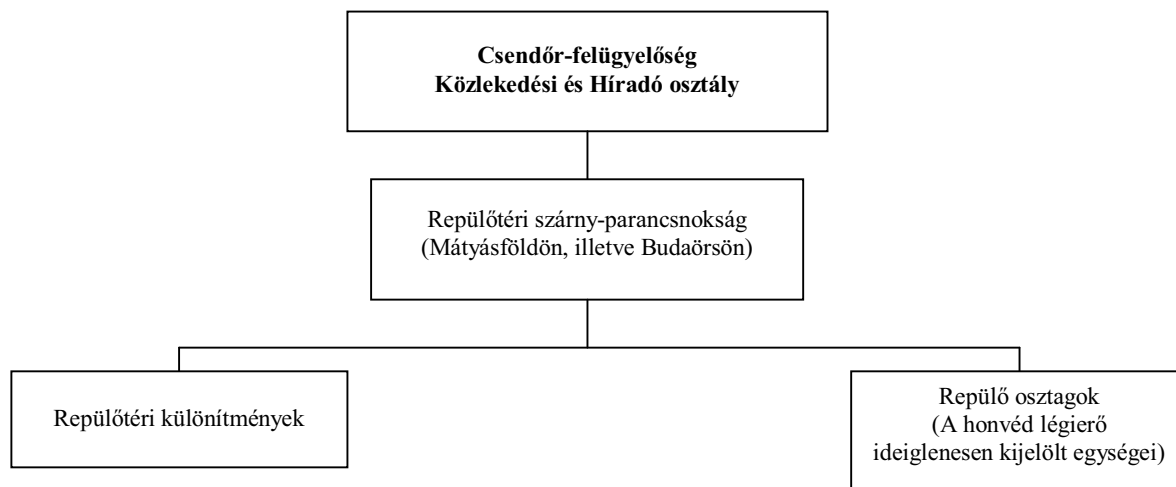
A magyar légi csendőrség működési körzetei 1940.

Forrás ! HIM.HL. VKF.Eln. 1. 3655/1940.

IV.sz. melléklet.

A magyar légi csendőrség szervezete 1940.

Forrás ! HIM.HL. TGy. 2787. V. rész. 25.p.

Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919

A polgári magyar állam 1867-1945-ig tartó időszaka magában foglalja a történelmi Magyarország utolsó periódusát azaz a dualizmus idejét és a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyarország történetének kezdeti időszakát, a két világháború közti Magyar Királyság idejét. Ez alatt a 78 év alatt a magyar rendvédelemben ugyan történtek változások, a struktúra azonban alapjaiban változatlan maradt, leszámítva az 1918-1919-es forradalmat, illetve a nyilas diktatúra terror alakulatait, bár ezen diktatúrák nem tekinthetők a polgári magyar államfejlődés részének.

A kiegyezéstől a II. világháborúig terjedően tehát alapvetően azonosnak tekinthető a magyar állam rendvédelmi struktúrája, bár ezen időszak alatt is számos módosításra került sor. Egymást követően csaknem 20 — a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt — rendvédelmi testület működött Magyarországon. Emellett tevékenykedtek 1919-ig — a magyarországi rendőrségek államosításáig — az önkormányzatok rendőrségei is. **(I.sz. melléklet)**

A dualizmuskori magyar rendvédelem alkotta azt a szilárd alapot, amelyre a két világháború közötti rendvédelem építkezhetett

A dualizmuskori magyar rendvédelmi rendszeren belül a derékhadat nyilvánvalóan a csendőrség alkotta, melyet a rendőrségek, illetve — az 1919. évi államosítás nyomán — a magyar rendőrség követte. A magyar rendvédelem harmadik legerősebb pillérét pedig kétség kívül a határőrizet ellátó testületek képezték. A magyar társadalom, az ország és a külső körülmények is dinamikus változásokon estek át 1867-1919-ig. Ezt a folyamatot követte a magyar rendvédelem is.

A kiegyezési törvény értelmében a rendvédelmi feladatkörök egyértelműen a társországok hatáskörébe kerültek. A neoabszolutizmus időszakában a rendvédelmi testületek centrális vezetés alatt álltak, és az egész birodalomra kiterjedően, egységesen működtek. A magyarországi rendvédelem újjászervezése szempontjából a HABSBERG-erőszakszervezetek két lényeges vonással rendelkeztek. Egyrészt a kor színvonalán álló, kiváló hatásfokkal működő testületek voltak. Másrészt viszont a császári elnyomás eszközeiként kivívták a lakosság gyűlöletét. A kiegyezés után tehát a magyar rendvédelem újjászervezésekor nem kerülhetett sor e testületek átvételére, különösen a rendőrség és a csendőrség esetében, amelyek jeleskedtek a hazafiak üldözésében.¹

Az alkotmányosság helyreállításakor, 1861 októberében visszaállt az eredeti magyar állapot, amely szerint a rendvédelmi testületek alapvetően az önkormányzatokhoz tartoztak, illetve azok részét képezték. Modernizációjukra a kiegyezés után, egy lassúbb folyamat nyomán került sor, amely bizonyos centralizációs elemeket is tartalmazott.²

A *Wiener Zeitung*-ban 1860. X. 21-én megjelent deklarációjában a császár kinyilatkoztatta, hogy megosztja a hatalmat a tartománygyűlésekkel és a birodalmi tanáccsal. A magyarországi rendvédelmi testületek esetében ez azt jelentette, hogy az önkormányzati rendőrségek újra kezdhették működésüket. A császár azonban a birodalom egésze számára rendelt központi hatóságként továbbra is fenntartotta a „KK Oberste Polizei Behörde”-t.³

Ezzel Magyarországon végképp megszűnt az 1852. IV. 25-én legfelsőbb elhatározással az egész birodalomra kiterjedő hatáskörrel létrehozott császári rendőrség.⁴

Fennmaradt azonban a Császári Királyi Csendőrség, melyet a kiegyezés nyomán oszlattak fel Magyarországon, Erdély és Horvátország kivételével. A fennmaradó két csendőrezredet 1876-ban a közös hadsereg területileg illetékes hadtest-parancsnokságainak felügyelete alól az Erdélyre és Horvátországra kiterjedő működési területtel rendelkező honvéd kerület-parancsnokságok felügyelete alá helyezték, majd 1881-ben beolvasztották a felállításra kerülő Magyar Királyi Csendőrségbe.⁵

A magyarországi rendőrségek a kiegyezés nyomán továbbra is az önkormányzat részeként működtek. Olyan mértékben voltak egységesek, illetve tértek el egymástól, amilyen mértékben érvényesültek az önkormányzatok sajátosságai. Minden önkormányzatnak joga volt hatósági területén saját rendőrséget fenntartani. A vidék közbiztonságában azonban a császári zsandárság kivonásával rohamos romlás állt be, amelyet a vármegyei rendőrségek képtelenek voltak feltartóztatni. A Magyar Királyságban az önkormányzati rendőrségi modell — a törvényhatósági jogú városok kivételével — az 1870-es években megbukott. E modell működtetésének utolsó kétségbe esett kísérlete a királyi biztosok kiküldése volt. Ennek keretében egy-egy különösen rossz közbiztonsági helyzettel rendelkező vármegye-csoport élére teljhatalommal felruházott királyi biztost neveztek ki. Ilyen volt RÁDAY Gedeon, akit a dél-alföldi vármegye-csoport élére neveztek ki. RÁDAY Gedeon ugyan drákói szigorral néhány év alatt rendet teremtett, azonban küldetése lejártával az anarchia rövid időn belül visszarendeződött. Szükség volt tehát egy olyan rendvédelmi testületre, amely vidéken tartósan képes fenntartani a rendet. Ezt a

szervezetet a kortársak a csendőrségben találták meg. Végül 1881-ben — vidékre kiterjedő működési területtel — létrehozták a Magyar Királyi Csendőrséget, mint országos rendvédelmi szervezetet, korabeli szóhasználatlal élve: közbiztonsági örtestületet.⁶

A rendőrségeket a közigazgatás sajátos szakközegeinek tekintették. Az önkormányzati rendőrségeket rendőrtisztviselők irányították, ők voltak a mai rendőrtiszt kar korabeli megfelelői. Velük szemben ugyanazok a képesítési követelmények érvényesültek, mint a közigazgatás más területein dolgozó tisztviselőkkel szemben.⁷

A rendezett tanácsú városokban a mindenkori rendőrkapitány is tagja volt a képviselőtestület határozatait és a törvényhatóság rendeleteit végrehajtó elöljáróságnak.⁸

A rendőrtisztek kinevezésére, illetve választására ugyanazok az előírások vonatkoztak, mint a közigazgatási tisztviselőkére. Ettől a 1886-tól kezdve tértek, amikortól a városi kapitányokat a főispánok nevezték ki. A kinevezés ilyen módon a kormány befolyása alá került. Minden egyéb tekintetben azonban a rendőrségek az önkormányzatok kompetenciájában maradtak.⁹

A dualista Magyarország rendőrségei két nagy csoportra oszthatók: az állami és az önkormányzati rendőrségekre. Állami rendőrség csupán három működött: a Budapest Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség, amelyet 1872-ben ideiglenes, majd 1881-ben végleges jelleggel államosítottak Fővárosi Rendőrség néven.¹⁰ A másik két rendőrség, a fiumei és a Magyar Királyi Határrendőrség létrehozása a határőrizettel volt kapcsolatos.¹¹

Az önkormányzati rendőrségek három csoportot alkottak: a nagyközségek, a rendezett tanácsú és a törvényhatósági jogú városok rendőrségeit. Nem volt két egyforma rendőrség Magyarországon, bár bizonyos közös vonások régióként, önkormányzati típusonként érzékelhetőek voltak. Végül is a magyarországi rendőrségeknek a Magyar Királyság viszonylag homogén gazdasága, kulturális légköre, a társadalmi alapok azonossága egységes közeget teremtett, amely hatással volt szervezetükre is.

A nagyközségek jelentős része nem élt azzal a lehetőséggel, hogy saját rendőrséget működtethet. Az önkormányzati rendőrségek fenntartását ugyanis az önkormányzatoknak kellett finanszírozniuk. A községek egy része nem tudta vállalni a fenntartás anyagi terheit. Csupán néhány gazdagabb község rendelkezett rendőrséggel. E rendőrségek általában egy őrs nagyságúak voltak, létszámuk többnyire 6-20 fő között mozgott. A községi rendőrségek számára a mintát, a legközelebbi városi rendőrség jelentette, még az egyenruhájuk szabásában is ezt a példát követték. Szinte természetes volt, hogy a csupán ritkán előforduló nagyobb bűnügyek kivizsgálására is ezt a városi rendőrséget kérték fel.¹²

A törvényhatósági jogú és a rendezett tanácsú városok rendőrségei között is jelentős különbségek voltak, ezek a testületek azonban már képesek voltak önálló rendőri szervezetként működni.

Mivel az önkormányzatokban a virilizmus elve érvényesült, az önkormányzat alárendeltségébe tartozó rendőrségre is azoknak volt a legnagyobb befolyásuk, akik a legnagyobb adót fizették.

Bár az önkormányzati rendőrségek alapvető tulajdonsága az egyediségük volt, bizonyos közös vonások a szervezetükben is fellelhetőek. A városi rendőrségek legfelsőbb szervezeti egysége a rendőrkapitányi hivatal volt, amelynek élén a rendőrkapitány állt. A hivatal általában több osztályból állt, a leggyakoribb az igazgatásrendészeti feladatokat ellátó közigazgatási, a bűnesetek kivizsgálásával foglalkozó bünyügyi, a közrendvédelmi teendőket végző rendőrbejelentő és rendőrkapitánysági vagy örtestületi, valamint az iparügyi osztály volt. A kapitánysági hivatalhoz tartozott még általában a fogda, a számvevőség, mely a gazdálkodást végezte továbbá a segédhivatal, és végül a kézbesítők és a szolgálatszélyzet (a fűtők, takarítók stb.). A rendőrlegénység döntő többsége az őrszobákon teljesített szolgálatot. A kisebb városokban a rendőrkapitányi hivatal nem oszlott osztályokra, és az őrszobai rendszer is hiányzott.¹³

Az önkormányzati rendőrségek precíz feltérképezése Magyarországon ma csak részlegesen végezhető el. A rendőrségekre vonatkozóan ugyanis nem készültek az egész országra kiterjedő statisztikák. A századfordulón ugyan kísérletet tettek arra, hogy könyv formájában mutassák be a magyarországi rendőrségeket, ez a vállalkozás azonban csak részben sikerült, mert nem mindenhol futottak be a kért adatok. A nagyközségi és városi rendőrségek egy részének létszámát ma már csak az elcsatolt területek fennmaradt levéltári anyagainak feltárása útján lehetne hitelesen megállapítani. A városi rendőrségek létszáma azonban az ismert városi rendőrségi adatok alapján megbecsülhető. A Magyar Királyságban 24 törvényhatósági jogú és 106 rendezett tanácsú várost számolva területükön — a közigazgatási területrendezést megelőzően — 2 252 912 ember élt. A térségben mintegy 12 000 főnyi rendőr teljesíthetett szolgálatot, nem számolva a számvevőség és az egyéb szervezeti háttéregységek személyzetét.¹⁴

A rendőrtisztviselők (tisztek) és a rendőrség személyi állományának más csoportjai között hozzávetőlegesen 1:20 volt az arány. A detektívek ekkor még kevesen voltak, és nem tartoztak a tiszt kar-

hoz. Ezeket az állománycsoportokat először a fővárosi rendőrségnél rendszeresítették, majd a nagyobb vidéki városokban. A magyarországi rendőrségeknél elterjedt a detektívek alkalmazása, külön „detektívtestületet” alkottak, függetlenül attól, hogy a kapitányság mely osztályára, milyen ügy kivizsgálására voltak beosztva. A legtöbb detektív természetesen a bűnügyi osztályokon dolgozott. Külön főnökük is volt a rendőrségeken belül: a detektívfőnök.¹⁵

A XIX. század végétől előtérbe került a magyarországi rendőrségek államosításának a témája. A vélemények azonban megoszlottak, és az államosítás tartalmáról is különböző elképzelések éltek. Az államosítás lényege az volt, hogy a rendőrségek a Magyar Királyi Belügyminisztérium közvetlen irányítása alá kerüljenek. Arra vonatkozóan, hogy az önkormányzatok milyen súllyal vehetnek részt a helyi rendőrség irányításában, az elképzelések eltérőek voltak. Az államosítás kezdeményezői és szószólói maguk is rendőrök voltak. Az állami rendőrségek ugyanis elit rendőrség jelleggel működtek, jobb volt a kiképzésük, a felszerelésük, a fizetésük. Az állami rendvédelmi testületek tagjai nyugdíjképesek voltak, míg az önkormányzati rendőrtisztviselőket — az önkormányzati tisztviselők többi tagjával megegyezően — 6 évre választották. Az önkormányzatok sem léptek fel a települési rendőrségek államosításának elgondolása ellen, hiszen az államosítástól hatékonyabb helyi rendőrséget vártak, amelynek kiadásai ráadásul nem a városi költségvetést terhelik.

A vidéki rendőrségek államosításának kérdésében a Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) bizonyult az egyik legaktívabb fórumnak. HEGEDŰS Sándor marosvásárhelyi városi rendőrkapitány 1893-ban kongresszust szervezett a rendőrségek államosítása témájával. A kongresszus memorandumot fogadott el, melyet a miniszterelnökhöz, a belügyminiszterhez és a képviselőház elnökéhez juttattak el. A rendőrségek államosításának témája mozgalom élén HEGEDŰS András és dr. ANGYAL Ármond a MROE elnöke álltak. Gróf TISZA István miniszterelnök, aki ebben az időben belügyminiszter is volt, 1905 januári miskolci beszédében a vidéki rendőrségek államosítása mellett foglalt állást. A miniszterelnök beszéde bátorítólag hatott az államosítás híveire. A MROE pályázatot hirdetett e témában, amelyet dr. MISKOLCZY László rendőrtisztviselőnek „*A vidéki rendőrség államosítása*” című munkája nyert meg. A művet az egyesület 1909-ben nyomtatásban is megjelentette, és küldöttsége átadta a belügyminiszternek. Dr. PEKÁRY Ferenc — aki 1902-ben Londonban töltötte a szabadságát és saját ötletétől vezérelve tanulmányozta az újjlenyomat-rendszert, majd hazatérve mint a fővárosi rendőrség kerületi kapitányi tisztséget betöltő tisztviselője eredményesen kezdeményezte az újjlenyomat-rendszer hazai bevezetését — miniszteri tanácsos vezetésével új osztályt hoztak létre a Magyar Királyi Belügyminisztériumban a vidéki rendőrségek államosításának előkészítésére.¹⁶

Dr. PEKÁRY Ferenc 1914 tavaszára készült el javaslatával. Az országot 11 rendőrkapitányságra osztó elképzelése azonban nem talált osztatlan helyeslésre. A világháború kitörésével a téma lekerült a napirendről. WEKERLE Sándor, a belügyi tárca vezetését is ellátó miniszterelnök 1918. VII. 9-én — a háború miatt megromlott közbiztonság javítása érdekében — törvényjavaslatot nyújtott be Magyar Királyi Állami Rendőrség létrehozására vonatkozóan, az Osztrák-Magyar Monarchia végnapjaiban azonban e téma tárgyalására érdemben már nem kerülhetett sor.

A dualizmus időszakában végül is nem valósult meg a magyarországi rendőrségek államosítása. Az állami rendőrségek között is a fővárosi rendőrség volt a legtekintélyesebb. A budapesti állami rendőrség — a rendőri felügyelet szempontjából a csatolt községek területét is figyelembe véve — 42 309 holdon, azaz 24 348 hektáron működött. Ily módon a 2 073 főnyi rendőri őrszemélyzetre (közbiztonsági, járőr állomány) fejenként 20 hold körüli terület jutott, természetesen a belterületek javára differenciáltan. A székesfőváros lakossága a csatolt községekkel együtt csaknem 1 000 000 főt tett ki. Ez a létszám azonban gyakorlatilag nagyobb volt, hiszen a főváros agglomerációjába tartozó települések lakosságának jelentős része nap-mint-nap megfordult Budapesten. A fővárosi rendőrség létszáma hozzávetőlegesen a törzslakosság 0,2 %-át tette ki. Ezekből az adatokból azonban nem szabad túlzott következtetést levonni, hiszen a korabeli jogrend és a lakosság erkölcsi felfogása is jelentősen különbözött a maitól. Ennek ellenére is megállapítható azonban, hogy a rendőrök nem maradtak munka nélkül. A rendőri szolgálat kimerítőnek bizonyult, előfordult, hogy a tiszt kar jelentős része a hivatalos órák letelte után, késő estig dolgozott. A rendőrök között sokan kaptak idegkimerülést, amit az előjárók a sokszor napokig tartó és pihenéssel alig félbeszakított, kimerítő szolgálattal magyaráztak. Az államrendőrségi kórház rendőri osztályán évente mintegy félezer rendőrt ápoltak. Pedig a rendőrség személyi állományán belül a korosztályok egészséges arányban voltak képviselve. Az 1900-as évek elején a tisztikar 16 %-a 20 év, 35 %-a 10 év, 49 %-a pedig 10 éven aluli szolgálati viszonytal rendelkezett. Az őrszemélyzetnél ez úgy alakult, hogy mintegy 100 fő rendelkezett 20 év feletti, csaknem 150 fő 15-20 év közötti, közel 600 fő pedig 10-15 év közötti szolgálati viszonytal. A fennmaradó kb. 1200 rendőr szolgálati viszonya még ennél is kevesebb volt.¹⁷

A fővárosi rendőrség személyi állománya több csoportra oszlott. A tisztviselői kar legfelső rétegét a fogalmazó karbeliek alkották, mintegy 100 fővel. Utánuk következtek az orvosok 28 fő, majd a csapattisztek 24 fő, végül pedig a számvevőségi, a pénztár és a kezelő tisztek 103 fő. A csapattisztek az őrszolgálati állomány parancsnokai voltak. Számukra az állami iskolai végzettségi követelmény csupán az érettségi volt, szemben a fogalmazó karbeliekkel, ahol a képesítési követelményt minimum a jogakadémiai végzettség jelentette. A rendőrségen belül háttérintézmény jelleggel funkcionáló szervezeti egységek tisztviselői részére az állami iskolai végzettség minimuma a polgári volt. A legénységnek elemi iskolai végzettséggel kellett rendelkeznie. A detektíveknél előnyben részesítették az érettségizetteket, de polgári iskolai végzettséggel is be lehetett jutni a detektívek közé. Figyelemre méltó azonban az őrszemélyzet idegennyelv-tudása. Csaknem 350 fő tudott németül, mintegy 250 valamilyen szláv nyelven, 150 fő románul, közel 50 fő pedig más nyelveken beszélt. Az őrszemélyzet állományából gyakorlatilag minden harmadik ember beszélt valamilyen idegen nyelven.

A rendőrség személyi állományába történő felvételek során nem alkalmaztak prekonceptiós diszkriminációt. A meghatározó a szakmai rátermettség, az iskolai végzettség volt, felekezeti szempontok nem érvényesültek. 1907-ben például az őrszemélyzetnél 20 izraelita és 36 görögkeleti vallású rendőr is dolgozott. A rendőrlegénység túlnyomó többsége, 1561 fő a katonaságnál altiszti rangot viselt. A rendőri őrszemélyzet döntő többségének eredeti foglalkozása földműves volt, de más foglalkozási ágak képviselői is megtalálhatók voltak a rendőrség soraiban: iparos 459 fő, kereskedő 42 fő, szellemi foglalkozású 29 fő.¹⁸

A fővárosi rendőrségnél összesen 2 690 fő dolgozott. Ebbe a létszámba beletartoztak még a detektívek (polgári biztosok) és a csaknem 250 főnyi díjnok és egyéb alkalmazott. A detektívek nyomozati munkát végeztek, a vizsgálati tevékenységet azonban már a fogalmazói karhoz tartozók látták el.

A budapesti rendőrség élén az elnöki osztály állt, amely a főkapitány közvetlen alárendeltségébe tartozott. Az elnöki osztályhoz tartoztak az államrendészeti ügyek, a gazdasági ügyek, a titkári hivatal, amely a személyi ügyekkel és a fegyelmi eljárásokkal, valamint a rendőrség lapjának szerkesztésével foglalkozott. Ide tartoztak még a kihágási ügyek és a sajtóiroda. A közigazgatási ügyosztályon az útlevel-, a közlekedési-, az erkölcsi-, az engedélyügyekkel-, a talált tárgyakkal és vegyes közigazgatási ügyekkel foglalkoztak. A bűnügyi osztály is szakosodott: emberélet elleni, betörési, zsarolási, lopási, zsebtolvajlasi, sikkasztási részlegekre oszlott. A budapesti rendőrség szervezeti egysége volt még a fogház- és tolonc ügyosztály, a rendőr-orvosi hivatal, a számvevőség, a pénztár, a bejelentési és központi kézbesítő hivatal, a kerületi kapitányságok és a csatolt területek kapitányságai, a dunai felügyelőség, a rendőr-főparancsnokság és a vasúti kirendeltségek. A rendőr-főparancsnokság irányítása alá tartozott a tartalékosztály és a lovasosztály, valamint az őrszobák. A főváros területén az őrszobák száma mintegy 90 volt.¹⁹

A budapesti rendőrség egyes részlegei országos hatáskörrel működtek. A bűnügyi nyilvántartást a rendőrtisztviselők magán feljegyzéseiből hozták létre. A hivatal felállítását 1897-ben rendelték el. A budapesti anyag fokozatosan bővült a vidéki rendőrségek információival. Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal 1909. I. 1-jén kezdte el működését.²⁰

A Bűnügyi Múzeum is a fővárosi rendőrség gondozásában jött létre 1908-ban. A múzeum megteremtéséhez a feltételeket az igazságügyminiszteri rendelet teremtette meg, amely elrendelte, hogy az eljárás befejezését követően a tanulmányi célra alkalmas bűnjeleket az ügyészségek küldjék meg a fővárosi főkapitányi hivatalnak.²¹ A fővárosi rendőrség szolgálatellátásának az eredményességét nem csupán a szervezeti felépítés és a felszereltség volt hivatott biztosítani. A legfontosabbnak a személyi állományt tekintették. Ebből fakadóan magas mércét állítottak a testületi tagok elé fizikai, szellemi és pszichológiai, valamint erkölcsi tekintetben egyaránt. Ezzel párhuzamosan azonban a személyi állomány minden tagjának biztosította a foglalkoztató a társadalmi állásához méltó életvitelhez szükséges feltételeket, még az özvegyek számára is. Ezen feltételek egyik legfontosabb eleme volt a fizetés.

Ahogy a rendőr ellenőr esetében a legénységnél is alkalmazták a címzetes címet, ugyanúgy éltek e formával a tisztviselői karban is. A címzetes cím azt jelentette, hogy a rendőr tisztviselő a rangsor következő fokozatába tartozó címet használhatta, de a hozzá tartozó beosztásba még nem nevezték ki. A magasabb beosztások megüresedése esetén azonban azon „címzetes” címet viselők közül választottak ki az előléptetendő személyt, aki a leghosszabb ideje rendelkezett a magasabb beosztás betöltéséhez előírt képesítési követelményekkel. Címzetes címet adományoztak olyan tisztviselőknek is, akik ugyan iskolai végzettségük miatt nem kerülhettek a magasabb tisztviselői karba és annak megfelelő fizetéssel járó beosztásba, de a hivatali főnökségük ezzel ismerte el több évtizedes kifogástalan munkájukat. A tisztviselői karokban a kezdő hivatalnokok általában fizetés nélküli beosztást, illetve rangot kaptak. Ez azt jelentette, hogy munkakörük ugyan megfelelt a címüknek, de mindaddig csak az alacsonyabb

tisztviselői kar fizetésében részesülhettek, amíg a címüknek megfelelő állás meg nem üresedett, vagy a beosztások számát nem növelték. Ezt a szisztémát a tisztviselői kar valamennyi rétegénél alkalmazták.²² (II.sz. melléklet)

A dualizmus időszakában fejlődtek ki a nemzeti alapokon nyugvó és modern értelemben is rendőri szervezetnek minősülő testületek. Szakítottak az osztrák titkosrendőri hagyományokkal.²³ A rendőrségek nyíltan működtek — ez nem jelentette a bűnügyi operatív munka eszközeinek mellőzését — és az önkormányzati felügyelet demokratikus kontrollt biztosított felettük.

A Magyar Királyságban működő rendőrségek nem különültek el a közigazgatástól, hanem annak integráns és egyben speciális részét is alkották. A neoabszolutizmus osztrák rendőrségétől abban is eltértek, hogy beépültek a közigazgatásba.²⁴

A dualizmus elő évtizedében keletkeztek azok a tapasztalatok, amelyek — a polgári fejlődés eredményeként, a Kárpát-medencei specifikumokat is figyelembe véve és a nyugat-európai tapasztalatokat hasznosítva — a kor színvonalán álló, ugyanakkor sajátosan magyar rendőrséget eredményeztek. A rendőrségre, mint a közigazgatás részére hatással volt a közigazgatás centralizációja. A dualizmusban azonban, bár erre kísérlet történt, nem választották le a rendőrségeket a közigazgatásról. Csupán néhány exponált helyen került a rendőrség közvetlen állami ellenőrzés alá: a fővárosban és a határterületeken, ahol eleve állami rendőrségként jött létre a Magyar Királyi Határrendőrség.²⁵

A magyar határőrizeti szervezetek még jelentősebb fejlődésen mentek keresztül, mint a rendőrségek, bár a határőrizet vezető testülete is rendőrség volt, a Magyar Királyi Határrendőrség. A magyar határőrizetben több államigazgatási szervezet, testület vett részt. A kiegyezés után elsőként a Magyar Királyi Pénzügyőrség kapcsolódott be a határőrizetbe.²⁶

A Magyar Királyi Pénzügyőrség az osztrák Finanzwache helyébe lépett, az osztrák szakmai örökséget továbbfejlesztve.²⁷

A Magyar Királyi Pénzügyőrség szervezeti felépítése négy lépcsős volt, a minisztériumi és a pénzügyigazgatósági vezető szervezeteket is figyelembe véve.²⁸ A pénzügyőrség szakaszonként volt tervezve, élén egy szemlélsz vagy fővigyázó állt.

Több szakasz alkotta a pénzügyőri biztos kerületet, melyet egy biztos vagy biztoshelyettes teljes felelősséggel vezetett. Egy-egy pénzügyigazgatóság területén több biztos kerület lehetett és a pénzügyigazgatóságnál, mint pénzügyi eladót, főbiztosként, esetleg pénzügyőri felügyelőként osztottak be, az utóbbi felügyeleti joga több vármegyére is kiterjedt.

A pénzügyőrség felügyeletét a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium központi fogalmazó személyzetéhez tartozó központi felügyelők gyakorolták.

Szolgálati és személyes ügyekben a vármegyék pénzügyőr alakulatai egyébként közvetlenül a vármegyénként szervezett pénzügyigazgatóság alárendeltségébe tartoztak.²⁹

A pénzügyigazgatóságok kebelében működtek a pénzügyi biztosok, akik egy-egy biztos területet irányítottak. Egy pénzügyigazgatóság hatósági területén több biztos kerület működött, ezek pedig szakaszokra oszlottak. A biztos kerületek és szakaszok száma a pénzügyigazgatóság területének nagyságától, valamint az ott működő ipari és kereskedelmi intézmények számától és méretétől függően változott. A pénzügyőrség legénységi állománya a szakaszok működési területén helyezkedett el. Szervezeti egysége a szakasz volt. A szakasz élén álló szemlélsz vagy fővigyázó szállását a szakasz működési területének közepén jelölték ki, amely egyben a szakaszparancsnokság állomáshelye is volt, valamint a legénység elhelyezését is itt biztosították.³⁰

A pénzügyőrség egyenruhás, fegyveres testület volt. Személyzete két állománykategóriából állt, a legénységből és a tisztekből. A tisztikart a biztosok és főbiztosok, valamint a felügyelők és a főfelügyelők alkották, a legénységhez pedig a vigyázók, a fővigyázók és a szemlélszek tartoztak.³¹

A legénységi állományba jelentkezőket vigyázói rendfokozattal vették fel. A vigyázókat fővigyázóvá, majd szemlésszé — a tiszti rendfokozattal bíró szolgálati előjárójuk javaslatára — több éves eredményes szolgálati munka után lehetett előléptetni, amennyiben a pénzügyigazgatóságok által szervezett minősítő vizsgán megfelelték. A bíráló bizottság tagjai pénzügyőrtisztek, a pénzügyigazgatóság fogalmazói karának tagjai voltak.³²

1911-ig a pénzügyőrség legénysége a szolgálat ellátásához szükséges tudnivalókat a próbaidő alatt, az idősebb, több évtizedes tapasztalattal rendelkező vigyázóktól, fővigyázóktól és szemlélszektől tanulta el, a munka végzése során. 1911-ben azonban a pénzügyminisztérium egy központi újonc iskolát állított fel. Ezt követően hat hónapi kiképzés után kerültek a pénzügyőrök szolgálati helyükre, vigyázói rangban.³³

A központi újonc iskolára — és korábban közvetlenül a végrehajtó szolgálatba — kerülők részére felvételi követelmény volt:

- „ - a magyar szent korona országában polgárjoggal;
- erős, teljes ép testalkattal bírnak;
- nőtlenek vagy gyermektelen özvegyek;
- 18 éven felül, de 30 éven alul vannak.

Azokat, kik aktív katonai szolgálatból közvetlenül vagy elbocsátásuk után legfőlegb egy év alatt lépnek, a pénzügyőrségbe 35 éves korukig is fel lehet venni.

A felveendőnek magyarul olvasni, írni és a számolás elemeit tudni kell. Akik az országban divatozó több nyelvet értik, elsőbbséggel bírnak. Szükség esetén azonban a pénzügyigazgatóság vehet olyanokat is, kik írni és olvasni nem tudnak, de ezek száma a pénzügyigazgatóság területén rendszerezett pénzügyőrségi vigyázok számának hatod részét nem haladhatja meg.

A felveendő előbbi életmódját és magaviseletét igazolni tartozik.³⁴

A tisztí állományba tisztviselőnek jelentkezőknek érettségivel kellett rendelkezniük, és kinevezésüket megelőzően általában az illetékes pénzügyigazgatóságon, mint fogalmazó gyakornokok dolgoztak. A vigyázókat, a fővigyázókat és a szemlészeket a pénzügyigazgatóságok vezetői, a biztosokat és a főbiztosokat, valamint a felügyelőket a pénzügyminiszter, a főfelügyelőket pedig az uralkodó nevezte ki. A XX. század első évtizedében a pénzügyőrség 5121 főnyi legénységet 270 tiszt irányította. A határőrizeti feladatokat 549 fő végezte.³⁵

A vámhivatalokat a kiegyezést követően az új magyar pénzügyminisztérium is az osztrák birodalmi pénzügyminisztériumtól vette át. Kezdetben az osztrák gyakorlatnak megfelelően a vámhivatalok az adóhivatalokkal voltak egyesítve, fokozatosan választották szét őket. Az 1880-as években kialakult a dualista Magyarország vámhivatalainak rendszere, amelyen a későbbiek során már nem hajtottak végre alapvető változtatásokat.³⁶

A vámhivatalok fő- és mellékvámhivatalokra oszlottak. Mindkét kategóriában megkülönböztettek első- és másodosztályú vámhivatalokat. A mellékvámhivatalok csak a határvonalon, a fővámhivatalok pedig a vámvonalon és a vámterületen, azaz az ország belsejében is felállíthatók voltak. Fő- és mellékvámhivatalok, ezen belül az első- és másodosztályú vámhivatalok áruelvámolási hatáskörükben különböztek egymástól. A legkiterjedtebb hatáskörrel az elsőosztályú fővámhivatal rendelkezett.³⁷

(III.sz. melléklet)

A vámhivatalok alárendeltségében működtek az ügynevezett bemondóőrök. Ilyeneket ott létesítettek, ahol a vámhivatalok nem közvetlenül a határ mellett működtek. Értesítő- vagy bemondóállomásnak is nevezték őket. Feladatuk az volt, hogy a határon beérkező árut számba vegyék és az illetékes vámhivatalhoz irányítsák, illetve értesítsék a hivatalt az áru érkezéséről, így csak azok jelentkeztek a vámhivataloknál vámkezelésre, akiknek áruja vámköteles volt.³⁸

Sem a bemondóőrök, sem a különböző rangú vámhivatalok nem rendelkeztek külön fegyveres őrszeméllyel. A területileg illetékes pénzügyigazgatóság valamely pénzügyőr biztosi kerületéről rendelték ki a vámhivatalokhoz pénzügyőröket. A kirendelés időtartama alatt a pénzügyőrök a vámhivatalnokok alárendeltségébe kerültek.³⁹

A vámhivatalok annak a pénzügyigazgatóságnak voltak alárendelve, amelynek a működési területén az állomáshelyük volt, szakmailag azonban a fővámigazgató alárendeltségébe tartoztak, akit a pénzügyminiszter tanácsosi címmel ruházott fel.⁴⁰

Vámügyekben egy országos szintű tanács is működött: az ügynevezett *Vámügyi Tanács*, amelyet az 1890. IV. 11-ei minisztertanácsi határozat alapján hoztak létre.⁴¹

A vámvizsgálatot vámhivatalnokok végezték. Vámhivatalnoki gyakornok jelöltnek azt vették fel, aki érettségi vizsgával rendelkezett, a gyakornoki kinevezésére a gyakornoki vizsga letétele után kerülhetett sor, majd a fővámhivataloknál vagy a pénzügyigazgatóságoknál letett, szakvizsga után lehetett belőle segédtsízt. A magasabb vámtisztí rangra történő kinevezésnek újabb szakmai vizsga volt az előfeltétele, amelynek birtokában a vámtisztí már mellékvámhivatali vezető lehetett. A fővámhivatali vezetői beosztáshoz szükséges szakmai vizsgát csak a budapesti, a zágrábi vagy a fiumei vámhivataloknál lehetett letenni. A vizsgáztatók között itt szakértők is voltak, például gyógyszerészek, nagy áruismerettel rendelkező kereskedők stb. A vámhivataloknál a tisztviselők gyakornoki, segédtsíztí és fővámtisztí rangban vámszedő, ellenőr, pénztáros, raktárgondnoki és vámhivatalvezetői beosztásokat töltöttek be.⁴²

A dualista Magyarország területén 19 pénzügyigazgatóság alárendeltségében 24 fő- és 28 mellékvámhivatal működött. A budapesti fővámhivatal — a fővámigazgató személyén keresztül — közvetlenül a pénzügyminisztériumnak volt alárendelve. Az 52 vámhivatalban közel 300 hivatalnok végezte munkáját, közel kétharmaduk a fővámhivatalokban, egyharmaduk pedig a mellékvámhivatalokban.⁴³

A Magyar Királyi Csendőrség 1891-től vett részt a határőrizetben, esetenként azonban már koráb-

ban is bevonták a határőrizeti feladatok ellátásába. Ilyen volt például 1884-ben a romániai marhavész és kolerajárvány idején a határ lezárása, amiben a Magyar Királyi Csendőrségen kívül a Magyar Királyi Honvédség alakulatai is részt vettek.

A *határszéli csendőrség* kialakulása a magyar-román határegyezményhez vezethető vissza. Az előkészületi munkákat követően a magyar-román határt 1887. XII. 7-én, illetve november 25-én kelt nemzetközi egyezménybe foglalták, melyet a magyar országgyűlés 1888. IV. 30-án emelt törvényerőre.⁴⁴

Az eredményesebb határőrizet kialakítását szolgálta az 1891. VII. 15-én kelt belügyminiszteri rendelet. Ennek első paragrafusáa rendelkezett a határszéli csendőrség felállításáról.⁴⁵ A határszéli csendőrséget az erdélyi, kolozsvári székhelyű csendőrkerület kebelében hozták létre, amelynek személyi állománya akkor 985 főt tett ki. A határszéli csendőrség szervezeti egységeinek működési területét, a székhelyeket honvédelmi és belügyminisztériumi közös bizottság tervezte meg. Az átszervezés során döntően határőrizeti feladatok ellátására létrehozottak egy új szárnyat két szakasszal és 17 őrssel, három tiszttel és 66 főnyi legénységgel. Az új határszéli csendőri erők 1891 júliusában kezdték el szolgálatukat.⁴⁶

A századelőn átszervezték a Magyar Királyi Csendőrséget, ennek keretében 9 csendőrkerület felállítását tervezték. Ekkor alakították ki a nagyszebeni csendőrkerületet, amelynek elsődleges feladata a határ őrzete volt. A román határ mentén a csendőr őrsök számát 17-ről 21-re, a személyi állományt pedig 66-ról 117-re emelték.⁴⁷

A határszéli csendőrség 1912-ben nyerte el végleges szervezetét és létszámát. OLÁH Ödön csendőr ezredes vezetésével három fős bizottságot küldtek tanulmányútra az osztrák örökös tartományokba és Bosznia-Hercegovinába az ottani csendőrség határőrizeti feladatainak tanulmányozása céljából. A bizottság által tapasztaltak felhasználásával alakították ki a határszéli csendőrség struktúráját.⁴⁸

A határszéli csendőrség 1912. évi átszervezése során a magyar-szerb határon a szegedi csendőrkerület alárendeltségébe tartozó csendőr őrsök számát 42-ről 52-re, a határőrizeti teendőket ellátó csendőrségi személyi állomány létszámát pedig 149-ről 310 főre, a nagyszebeni csendőrkerületnél az őrsök számát 107-re, a határőrizeti teendőket ellátó csendőrök létszámát 723 főre emelték.⁴⁹

Mindkét csendőrkerület struktúrájába olyan speciális szervezeti elemeket is iktattak, amelyek csupán a határszéli csendőrségnél kerültek bevezetésre. Kikülönített törzstiszteket neveztek ki, akik a csendőrkerületen belül több szárny határőrizeti munkáját fogták össze. A kikülönített törzstisztek parancsnokságai az érintett hatósági területen működtek. A csendőrkerület-parancsnokságokon egyben egy törzstiszttel a határőrizeti szakreferensi munkakört is ellátta. A kikülönített törzstisztek az ő vezetésük alá kerültek.

A határszéli csendőrség másik speciális elemét a nyári őrsök rendszere alkotta. A határszéli őrsök működési területén néhány fő elhelyezésére alkalmas kisebb objektumokat hoztak létre, amelyeket csak nyáron használtak, amikor az anya-őrs személyi állományának egy része települt ide. Téltre az épületeket bezárták. Fenntartásuk lényege az volt, hogy szemmel lehessen tartani a határon átvezető olyan ösvényeket a Kárpátok bércei között, amelyek elsősorban nyáron voltak járhatók.⁵⁰

1912-ben a Magyar Királyi Csendőrség a horvát-szlavon csendőrség személyi állománya nélkül 12 507 főt számlált; ebből 1357 látott el határőrizeti szolgálatot. A Magyar Királyi Csendőrségnek a határ mellett szolgálatot teljesítő része nem részesült speciális határőrizeti képzésben, a csendőrség szolgálati szabályzata azonban tartalmazta a határőrizeti feladatokat, és azokra a csendőri szolgáltra való felkészítés során mindenkit kioktattak, a határszéli csendőrök számára pedig továbbképzést tartottak. A határszéli szolgálat nehézségeit azzal kompenzálták, hogy a határszéli csendőrök az illetményeik felett 40 fillér pótlékban részesültek.

A *Magyar Királyi Határrendőrség* a pénzügyi szervek és a határszéli csendőrség mellett részt vett a magyar határőrizetben, mint annak vezető testülete. A határrendőrségről szóló törvényt 1903-ban elfogadták ugyan, de a működését csak 1906. I. 15-én kezdte meg, az 1905. XII. 9-ei minisztertanácsi határozat alapján.⁵¹

Kezdetben 11 határrendőr kapitányság alárendeltségében 24 határrendőr kirendeltség funkcionált,⁵² 1908-tól 1912-ig a kirendeltségek irányítása alatt határrendőri őrségek is működtek. A dualizmus korának végére a kapitányságok száma 17-re, a kirendeltségeké pedig 14-re emelkedett. A Magyar Királyi Határrendőrség létszáma is gyarapodott, a kezdeti 160 főről a történelmi Magyarország fennállásáig 624 főre. A határrendőrség irányítását a belügyi tárca határrendőri osztálya végezte.⁵³

(IV.sz. melléklet)

A határrendőrség személyzete négy csoportra oszlott: az intézkedő, a végrehajtó, a kezelő és végül a szolgáló személyzetre. Az intézkedő személyzethez a fogalmazói kar tartozott, a végrehajtó személy-

zetet a felügyelők, a polgári biztosok és a biztosok alkották. A kezelő személyzetbe az írkokokat, a hivatali tiszteteket, a segédtszketeket, a rapidíjasokat, a szolgálja-személyzetbe pedig a napibéreseket és a hivatalsszolgákát sorolták.⁵⁴

A mai tiszti rendfokozatnak a fogalmazó karon belüli címek feleltek meg. A legalacsonyabb rendfokozatú a fogalmazó-gyakornok volt, őt követte a segédfogalmazó és a fogalmazó, s végül a főfogalmazó. A kirendeltségek élén általában a főfogalmazók álltak. A határrendőrség tiszti karán belül törzstiszti jellegű rangjuk volt a határrendőr kapitányoknak és tanácsosoknak. A határrendőrség teljes személyi állományát a belügyminiszter nevezte ki. Kivételt képeztek a kulcsfontosságú határrendőr kapitányi és a belügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tanácsosi beosztásúak, akiknek kinevezéséhez uralkodói jóváhagyás is szükséges volt.⁵⁵

Az egész határrendőrség szolgálati teendőit a határrendőr tanácsosok irányították. A kapitányság törvényes működéséért a határrendőr kapitány volt felelős, ő állapította meg a kapitányság valamennyi beosztottjának a munkakörét, ő engedélyezte a kapitányságon belüli áthelyezést. A kapitányságok közötti áthelyezések esetében a belügyminiszter jóváhagyása volt szükséges. A fogalmazói személyzet általában irodai munkát végzett, szervezett, irányított a kapitány utasítása szerint, közvetlenül a kirendeltségvezető, illetve a kapitányság vezetőjének alárendeltségében. A nyomozásokat és az útlevelek kezelését a felügyelők végezték, őket a detektív felügyelő irányította. Az oktató-felügyelő végezte a fogalmazói karon kívüli állomány folyamatos képzését. A polgári biztosok a határrendőr kapitányság határszakaszának egy-egy részéért voltak felelősek. Mivel egy főre több 10 km-nyi határszakasz jutott, munkájukat csak a helyi csendőri erők bevonásával tudták elvégezni, felhasználva a helyi lakosok közül is azokat, akik némi díjazás ellenében adatokat szolgáltattak a tudomásukra jutott tiltott határátlépésekről. A kapitányságokon a hivatalvezető közvetlen vezetésével végezték az irodai munkát a hivataltisztek, a hivatali segédtszketek és az írkok. A kapitánysági hivatal vezetője alá tartoztak a kézbesítéseket ellátó altisztek. A határrendőr biztosok sorompóórként, a kijelölt helyiség előtti őrszemként, a toloncok és a letartóztatottak kísérőjeként, a foglyok őrzőjeként, a magasabb rangú határrendőrök szolgálati tevékenységének fegyveres biztosítójaként végezték feladataikat, kisebb irodai munkákat láttak el, kivételes esetekben kézbesítettek is. A szolgaszemélyzet végezte a kétkezi munkát, például takarított.⁵⁶ (V.sz. melléklet)

A korabeli képesítési követelmény a határrendőr kapitányok részére a jogi diploma birtoklását írta elő. A határrendőrség tisztikarának Ludovika Akadémia-i, vagy jogakadémiai végzettséggel kellett rendelkeznie. A felügyelőktől az úgynevezett főgimnázium vagy fő reáliskola, illetve az ezekkel a középiskolákkal egyenrangú kereskedelmi iskola, vagy katonai iskola elvégzését követelték meg.⁵⁷

A határrendőrség legénységi állományába való felvételhez a követelmények között első helyen állt a magyar állampolgárság és a feddhetetlen előélet, valamint a magyar nyelv ismerete szóban és írásban. Követelmény volt még legalább 6 év katonai vagy csendőri, illetve együttes szolgálat, az egészséges testalkat, a 40 év alatti életkor és a rendezett anyagi viszonyok. Előnyben részesítették azokat a pályázókat, akik a magyar nyelven kívül valamelyik nemzetiség nyelvét is beszélték. A határrendőrséghez pályázókat próbaidőre vették fel, ennek eredményes leszolgálása után véglegesítették őket. A próbaidős határrendőröket először három hónapig tartó tanfolyamra vezényelték, ahol a határrendőri szolgálathoz szükséges elméleti ismereteket sajátították el.⁵⁸

A határrendőr kapitányságoknak speciális részét képezte az egészségügyi szolgálat. A balkáni rendkívül rossz egészségügyi helyzet következményeként az 1890-as évek végén és az 1900-as évek elején több ízben is behurcolták Magyarországra a kolerát. Mivel ebben az időben az egészségügy irányítása a Magyar Királyi Belügyminisztérium hatáskörébe tartozott, a belügyminiszter 1911. IV. 27-én kelt körrendeletében elrendelte a határállomásokon a kötelező orvosi vizsgálatot. A vizsgáló állomások élén orvosok álltak, akiknek joguk volt a veszedelmes fertőző betegség gyanújába került utasokat feltartóztatni és karanténba helyezni. Munkájukhoz a megfelelő hatósági támogatást, a melléjük beosztott határrendőrbiztos és határrendőrök, illetve csendőrök nyújtották.⁵⁹ A vizsgáló állomásokat ellátták:

- ápolóval, fertőtlenítővel,
- helyiségekkel, amelyekben az orvosi vizsgálat, a gyanús betegek elkülönítetten való megfigyelése és ápolása, továbbá személyi és tárgyi fertőtlenítés foganatosítható legyen,
- betegszállító eszközökkel,
- fertőtlenítő készülékekkel és szerekkel.

A vizsgáló állomást egészségügyi szempontból a törvényhatósági tiszti főorvos, eljárási vonatkozásban pedig az illetékes járási főszolgabíró ellenőrizte.⁶⁰

A dualizmusban a polgári fejlődés útjára lépett Magyar Királyság államigazgatásának részeként kiépültek és megerősödtek a rendőri és határőrizeti testületek. E szervezetek nyugat-európai tapasztal-

latokat is hasznosítottak, ugyanakkor a magyarországi sajátosságoknak is megfeleltek. A testületek viszonylag kis létszámmal, de eredményesen működtek. A rendőrségek közvetlen felügyelete megosztott az önkormányzat és a kormány között, a határőrizeti szervezetek viszont egyértelműen a kormány irányítása alatt álltak.

A *Magyar Királyi Csendőrség* alkotta a dualizmuskori magyar rendvédelem fő pillérét. Hatósági területe kiterjedt — a törvényhatósági jogú városok kivételével — az egész országra, e területen élt a lakosság túlnyomó többsége.⁶¹ Lehetőség nyílt 1882-től arra is, hogy a törvényhatósági jogú városok kérésére — térítés ellenében — a Magyar Királyi Csendőrség alakulatai e településeken is bekapcsolódjanak a rend fenntartásába. A törvényhatósági jogú városok jelentős része élt is ezzel a lehetőséggel különösen a külterületek tekintetében.⁶²

A csendőrség intézménye hosszú és eredményes utat tett meg addig, amíg eljutott a Kárpát-medencébe. A testület francia eredetű. Eredetileg nem belső rendfenntartó erőként működött, hanem a hadsereg része volt. Először *VIII. Károly* uralkodása idején találkozunk a csendőrséggel. Az 1420-1436-ig tartó angol-francia háború idején 1429-ben a francia király önkéntes lovagokból és toborzott zsoldosokból egy állandó jellegű hadsereget szervezett, melyet nem csak az angol haderő, hanem a belső ellenfelei megfékezésére is bevetett. Ezt a haderőt nevezték — a hűbéri hadseregtől történő megkülönböztetéseként — „gens d' armes”-nek, azaz fegyveres embernek. A nagy francia forradalom idején a „gens d' armes” csapatokat már katonai rendőrségként alkalmazták. Ebből a fegyvernemből szervezte meg 1779-ben *I. Napóleon* császár a közbiztonsági katonai őrtestületét, melynek elnevezése a „gens d' armes” maradt. A hadsereg kötelékében szolgálatot teljesítő csendőrség eredetileg lovas alakulat volt. A rendfenntartási feladatokra rendelt csendőrség már gyalogosokból és lovasokból állt. Szervezése azonban a kor lovassági katonai szervezetére hasonlított legjobban. A XIX. sz. elején a francia csendőrség ezredek, az ezredek osztályokból, az osztályok szárnyakból, a szárnyak pedig szakaszokból álltak. A csendőrség kisebb egysége a „brigádé” volt. A legénységet háborúviselt, kipróbált katonákból állították össze.⁶³

A csendőrség intézményét francia mintára a napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó itáliai és németalföldi államok is átvették. Így jött létre a csendőrség Lombardiában is. 1815-re Lombardia ismét osztrák fennhatóság alá került. A HABSBERGOK a lombardiai csendőr ezredet nem oszlatták fel, hanem eredeti funkciójának megfelelően alkalmazták. A lombardiai csendőr ezred legénysége olasz volt, így a vezényleti nyelvet németre változtatták ugyan, de a belszolgálati és igazgatási nyelv 1850-ig olasz maradt. Az ezred elnevezése „Kaiserliche und Königliche Lombardisches Gens d' armes Regiment”-re változott. Ekkor az ezred személyi állományának 2/5 része gyalogosokból, 3/5 része lovasokból állt, a működési területe pedig Dél-Tirolra is kiterjedt. Az ezred öt századra, a századok két szárnyra, a szárnyak két szakaszra oszlottak. Háború esetén a lombardiai csendőrség — ezzel a szervezéssel — a hadsereg kötelékében rendfenntartási feladatokat látott el. Békeidőben a szakaszok őrökre tagozódtak és közbiztonsági szolgálatot teljesítettek. Az ezred létszáma 1012 fő volt. A szolgálati időt 16 évben állapították meg, melyből az első három év próbaszolgálatot jelentett.⁶⁴

Az 1848-1849-es szabadságharc leverése után a HABSBERGOK az önkényuralmi rendszerre tértek át az egész birodalomban. Ebbe az új államigazgatási struktúrába kiválóan illett a csendőrség intézménye. Alexander BACH osztrák belügyminiszter javaslata alapján először Magyarországon 1849. augusztusában pozsonyi székhellyel, majd 1850. I. 6-án győri székhellyel állították fel csendőr ezredeket. A Monarchia többi részén 1850 tavaszán kezdték meg a csendőrség szervezését. Először 16 ezredet hoztak létre, majd 1854-ben még három ezredet szerveztek, melyek közül kettőt Magyarországon létesítettek. Így az öt kormányzói kerületre osztott Kárpát-medence valamennyi kerületére jutott egy csendőr kerület. A csendőrség birodalmi felügyelője Johann Franz KEMPEN von Fichtenstamm altábornagy volt, aki egyben — az 1852 és 1859 között működő — Legfelsőbb Rendőrhatóság irányítását is ellátta. A Legfelsőbb Rendőrhatóság a birodalmi rendőrség és a birodalmi csendőrség közös főparancsnokságaként működött. A csendőrség humán tekintetben a hadügyminisztérium alárendeltségébe tartozott, 1859 után pedig a szolgálati ügyeket illetően a HABSBERG-birodalom rendfenntartásért felelős tárcájának az irányítása alatt is állt. A neoabszolútizmus csendőrségének szervezése 1853-ban fejeződött be, ekkor a csendőrség kötelékében 18 647 fő teljesített szolgálatot.⁶⁵

1860-ban a csendőrség létszámát csökkentették. 10 ezredet hoztak létre 7923 fővel. A birodalmi csendőrséget a lombardiai csendőr ezred állománya részesítette kiképzésben. A csendőr legénységet a hadsereg katonái közül válogatták ki. A katonai zsoldnál jóval magasabb illetményt kaptak, szolgálati idejük 8 év volt. A csendőrség intézménye a tömegek szemében a neoabszolútizmusnak talán a legelenszenvesebb szervezete volt. A hazafiak üldözésének elsődleges végrehajtása mellett beleszólt a lakosság magyaros öltözködésébe, szakáll viseletébe is. A magas fogdai díjak arra ösztönözték a csend-

örség tagjait, hogy a fogdák mindig tele legyenek.⁶⁶

A kiegyezéskor a HABSBERG csendőrség magyarországi ezredeit felszámolták. Erdélyben és Horvátországban azonban tovább működtek csendőr ezredek Császári és Királyi Csendőr Parancsnokságok néven. A szolgálati nyelv a német maradt. A magyar kormánynak sikerült elérnie, hogy az uralkodó 1876. III. 17-ei leiratában elrendelte, hogy a horvátországi és erdélyi csendőr ezredek a birodalmi hadügyminisztériumtól a magyar kormány 1876. V. 1-től vegye át.⁶⁷

1876. IV. 24-én az 15521.eln.sz. honvédelmi miniszteri rendelettel módosították a csendőrség egyenruháját, a legénység kiegészítése vonatkozásában nem tértek el az 1876-ot megelőző állapottól. A csendőr-parancsnokságokat a területileg illetékes honvéd kerületi-parancsnokságok közvetlen alárendeltségébe helyezték. A szolgálati időt három évre leszállították. Honvéd tiszteknek az erdélyi és horvátországi csendőrséghez próbaszolgálatra történő beosztását a honvédelmi miniszter engedélyezte. A legénység zsoldja évi 400-600 korona között mozgott a rendfokozattól és beosztástól függően.⁶⁸

Az erdélyi, illetve horvátországi csendőrség szervezete ekkor négy lépcsős volt. Az országos csendőr-parancsnokság (Lands Gens d' armerie - Regiment) szárnyakra (Flüggel), a szárnyak szakaszokra (Zug), a szakaszok őrsőkre (Posten) oszlottak. A magyar kormány által 1876-ban átvett két csendőr kerület létszáma 1301 fő volt. Erdélyben 15 tiszt vezényletével 792 főnyi legénység, Horvát-Szlavón országban pedig 11 tiszt parancsnoksága alatt 483 főnyi legénység látott el szolgálatot.⁶⁹

A kiegyezési törvényben foglaltaknak megfelelően a történelmi Magyarországnak Erdély és Horvátország nélküli részén az 1867. V. 23-i rendelet szüntette meg a csendőrséget. A kiegyezést követően a vármegyékben visszaállították a pandúr intézményt. A pandúr kifejezés még *Mária Terézia* korából ered, ekkor felállítottak egy portyázó rendfenntartó ezredet, melyet pandúr ezrednek neveztek. Az egységet később a határőrvidéki ezredbe olvasztották be. A legénység egy részét azonban a határőrvidékkel szomszédos vármegyékben rendőrként alkalmazták, nevüket pedig továbbra is megtartották. A kiegyezést követően a vármegyék rendfenntartói szempontból csendbiztosi kerületekre oszlottak, élükön a csendbiztos állt. Őket a főispán nevezte ki. A csendbiztosok irányításával látták el szolgálatukat a pandúrok, akiket az alispán vagy a szolgabíró nevezett ki. A rendfenntartás hagyományosan a vármegyék belügyének számított. A rendőri szervezet, a működési szabályok vármegyénként változtak. A legénységet rosszul fizették, írni, olvasni alig tudtak.⁷⁰

Az egész országra kiterjedő csendőrségi intézmény kialakítását 1880-ban kezdték el, de már nem a HABSBERG-ház, hanem a magyar uralkodó osztály fennhatósága alatt. 1880. novemberében SZENDE Béla honvédelmi miniszter benyújtotta a képviselő háznak a Magyar Királyi Csendőrség legénységi állományának kiegészítéséről, TISZA Kálmán miniszterelnök — egyben belügyminiszter — pedig a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló törvényjavaslatát. Ez utóbbi a Magyar Királyi Csendőrségnek az egész ország területén történő megszervezéséről szólt.⁷¹

A Magyar Királyi Csendőrség felállítása szervesen illeszkedett a polgárságnak és a nagybirtokos arisztokráciának a kiegyezés utáni államigazgatás kiépítésére vonatkozó elképzeléseibe. Ezen társadalmi erők centrális közigazgatást kívántak létrehozni. Ezzel szemben a gentry réteg a megyei önállóság megőrzésében látta hatalmi pozícióinak védelmét. Az érdekellentétek tükröződtek a képviselőházi vitában is, mely a csendőrségi törvényjavaslatok szavazásakor alakult ki. Több irányból támadták a Magyar Királyi Csendőrség felállítását elrendelő törvényjavaslatot. ORBÁN Balázs kifejtette az irányú aggodalmát, hogy a karhatalom a kormány támasza lesz a választásoknál. SZEDERKÉNYI Nándor képviselő a karhatalomnak a polgári kormány kezéből történő kiengedését bírálta. Volt aki, mint IRÁNYI Dániel „a törvényhatóságok önkormányzati jogának fenntartása alapján” új tervezetet akart készíttetni a belügyminiszterrel a leendő karhatalom felállítására vonatkozóan. Voltak olyanok is, mint MOCSÁRY Lajos, akik a megyék eddigi közbiztonsági szervezetét kívánták újjászervezni. A törvényjavaslatot végül — két napi vita után — lényegében eredeti formájában fogadta el a képviselőház.⁷² Az 1881/II. és az 1881/III. tc.-t az uralkodó 1881. II. 14-én szentesítette.⁷³

A vármegyék ezzel elvesztették karhatalmukat. A pandúr-szervezet megszűnt. A Magyar Királyi Csendőrség létrehozását szükségessé tette a csendbiztosi rendszer rossz hatásfokú bűnüldöző tevékenysége. A társadalmi fejlődéssel — a kor technikai vívmányainak alkalmazásával a termelésben és az élet más területein — valamint a közlekedés rohamos változásával a bűnözés is módosult. A polgári fejlődés útjára lépett ország kormányának szüksége volt a Magyar Szent Korona alá tartozó területekre kiterjedő — centrális vezetés alatt álló — rendvédelmi szervezetre. A Magyar Királyi Csendőrség személyi és fegyelmi vonatkozásban a honvédelmi miniszter, szolgálati tekintetben pedig a belügyminiszter alá tartozott.⁷⁴ A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti felépítése megegyezett az erdélyi csendőrség szervezetével. 1884-ben a csendőrség már az egész ország területén működött. Ekkor 6 kerületre, 23 szárnyra, 55 szakaszra és 882 őrsre oszlott, a létszám pedig 115 tiszt és 5052 főnyi legény-

ség volt.⁷⁵ A Magyar Királyi Csendőrség legénységi állományát a hadseregben szolgálatot teljesítő katonák köréből választották ki önkéntes jelentkezés alapján. A Magyar Királyi Csendőrség felállításakor a tisztikart részben honvédségi tisztekből, részben pedig volt csendbiztosoknak a főispánok által kiválogatott és javasolt tagjaiból állították össze. A volt csendbiztosok szakmai képzése céljából a Ludovika Akadémián több turnusban tanfolyamot indítottak. Az altisztek kiképzése céljából Déván — a csendőrség teljes kiépítéséig — altiszti iskolát hoztak létre.⁷⁶

A Magyar Királyi Csendőrség szolgálatát a felállítását elrendelő 1881. évi törvényekben foglaltak alapján látta el. A törvény azonban csupán a testületre vonatkozott és nem annak a működésére. Ebből fakad, hogy vannak, akik úgy értékelik a helyzetet — nyilvánvalóan felületes ismereteik miatt — mintha a testület tevékenysége szabályozatlan lett volna, illetve működésük nem az országgyűlés által létrehozott törvények, hanem csupán az irányító tárca elvárásai szabályozták volna. Ez a téveszme akarva-akaratlanul azt sugallja mintha a testület tevékenységét nem jogszabályokban rögzítették volna, hanem az utasításokban foglaltak határozták volna meg. Ez a sugallat azonban nem felel meg a valóságnak. A dualizmuskori Magyar Királyságban ugyanis a magyar rendvédelem tevékenységeit nem egy-egy testületre vonatkozóan szabályozták. Magát a tevékenységet szabályozták függetlenül attól, hogy azt mely szervezet hajtotta végre. A téveszmét hangoztatók tehát félremagyarazzák a történelmi valóságot azáltal, hogy a jelenlegi helyzetet vetítik vissza a dualizmus korára, azokat a megoldásokat keresve a XIX. század végén és a XX. század elején, amelyek napjainkat jellemzik. Amennyiben pedig ilyenekkel nem találkozunk különböző jelzőkkel igyekeznek minősíteni a korszakot, illetve az érintett testületeket. A valóság azonban az, hogy rendkívül alaposan szabályozták azokat a rendvédelmi tevékenységeket, amelyeket a különböző rendvédelmi testületek láttak el. Emellett pedig a testületeket is számos jogszabályban szabályozták. A rendeletek száma 100-as nagyságrendű.⁷⁷

A Magyar Királyi Csendőrség tevékenységét azért nem szabályozták külön, mivel nem volt hatóság. Az észlelt bűncselekményekkel szemben természetesen el kellett járnia. Egyébként azonban a magyar kormány által létrehozott olyan szervezet volt, amely a települések nevében, azok felkérésére végezte tevékenységét. A törvényekben, illetve az önkormányzatok határozataiban foglaltakat volt köteles betartatni, az ellenszegülőkkel szemben eljárni. Tudatlanságot tükröznek azok a vélekedések, amelyek a testület számlájára írják a rend védelme során megvalósított fegyverhasználatokat. A Magyar Királyi Csendőrségnek ugyanis nem állt módjában a közigazgatási hatóságok megkereséseinek az elutasítása, illetve mérlegelése, ha azok nem voltak törvényellenesek. Az intézkedő csendőröknek pedig ugyancsak nem volt választási lehetőségük a rend helyreállítása érdekében alkalmazott eljárásokat illetően. A vonatkozó utasítások egyértelműek voltak, azoktól eltérni nem lehetett. Ezek a szabályozók pedig a csendőr járőr számára nem biztosítottak mérlegelési lehetőséget.⁷⁸

A Magyar Királyi Csendőrséget tulajdonképpen azért hozták létre, mert a falvakban az önkormányzati rendőrségi modell megbukott. Rendőrhatósági jogkörrel ugyan a települések rendelkeztek, azonban a falvak önkormányzatainak nem voltak kellő pénzügyi lehetőségeik ezen modell kivitelezésére. A csendőrséggel lényegében az eredménytelennek bizonyuló vidéki rendőrségi szisztémát váltották fel. A magyar kormányzat — a rossz emlékű császári zsandárság miatt — ugyan kezdetben más megoldást keresett. A rendkívüli hatalommal felruházott királyi biztosok — drákói módszereket alkalmazva — egy-egy térség közbiztonságát ugyan helyreállították, a megbízatásuk lejártá után azonban rövid időn belül visszarendeződött az anarchia.⁷⁹ TISZA István ezt a helyzetet úgy oldotta meg, hogy nem vonta el az önkormányzatok rendőrhatósági jogait, hanem — a központi államhatalom által finanszírozott — olyan országos hatáskörű testületet hozott létre, amelyet a falvak önkormányzatai alkalmazhattak a helyi közbiztonság érdekében. Az önkormányzatok azonban abba már nem szólhattak bele, hogy a csendőrség a rendet milyen módon tartja fenn.⁸⁰

Mivel kezdetben nem állt rendelkezésre kellő számú és a követelményeknek megfelelő jelentkező, ezért a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományában jelentkező hiányt a Magyar Királyi Honvédségnél sorkatonai szolgálati kötelezettségüket teljesítők köréből önkéntes jelentkezések alapján kiválasztott honvédekkel pótolták.⁸¹ Ez a megoldás azonban nem vált be. Néhány átmeneti év nyomán sikerült a Magyar Királyi Csendőrség legénységi állományát — amely a Magyar Királyi Honvédség altiszti karának a jellegével bírt — hivatásos állományú csendőrökkel feltölteni.⁸²

A Magyar Királyi Csendőrségnek nem csupán a személyi állománya, hanem a szervezete is fokozatosan alakult ki.

Az 1900-as évek elejére már kiforrott struktúrával rendelkezett. A csendőrség vezető szervezeti egysége a csendőr-felügyelőség volt országos irányítási hatáskörrel. Élén — tábornoki ranggal — a csendőrség felügyelője állt. Alárendeltségébe tartoztak a csendőr kerület-parancsnokságok. A kerület-parancsnoki beosztások ezredesi helyek voltak. A csendőr-felügyelőség és a kerület-parancsnokságok

is szűk körű törzzsel — mintegy 15-20 fővel — végezték feladataikat. A kerületek szárnyakból álltak, a szárny-parancsnokságok pedig a szakasz-parancsnokságokat irányították. A szakasz-parancsnokságok végezték a csendőrség legkisebb szervezeti egységének, az őrsöknek az irányítását. A csendőrségi diszlokáció eltért a közigazgatási beosztástól. A szakaszok alárendeltségébe különítményeket is lehetett szervezni ideiglenes vagy végleges jelleggel. Állandó különítmény működött például Gödöllőn a királyi kastély és közvetlen környezete őrzése céljából. Ideiglenes különítményeket általában a nyaralóhelyeken állítottak fel. A századelőn állították fel a járásormesterségeket — a testületileg illetékes szakasz-parancsnokságok alárendeltségében — amelyek feladatát a bűnügyek felderítése képezte. Minden parancsnokság felügyeleti körlete és létszáma akkora volt, hogy azt a parancsnokok felügyelni és irányítani képesek legyenek. Eszerint egy kerület 6-8 szárnyból, egy szárny 2-3 szakaszból, egy szakasz 3-6 — lehetőleg egy közigazgatási járás területén fekvő — őrsből állt.⁸³

A Magyar Királyi Csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre nézve a belügyminiszternek volt alárendelve. Ő állapította meg a csendőrség szárny-, szakasz-, őrs- és különítmény parancsnokságok állomáshelyeit, valamint a csendőr kerület-parancsnokságok javaslata alapján az egyes őrsök létszámát. A csendőrségnek ezen kettős alárendeltsége nem jelentett gondot a szervezet irányítását illetően, mert míg a honvédelmi miniszter fennhatósága a testület humán viszonyaival kapcsolatos ügyekre vonatkozott, addig a belügyminiszter fennhatósága kizárólag a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre terjedt ki. Ez a hatásköri megosztás híven tükrözte azt az állapotot, mely szerint a csendőrség rendvédelmi testület volt, a csendőrök azonban személyükben katonának minősültek. A csendőrség rendfokozati rendszere is katonai volt. A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumban és a Magyar Királyi Belügyminisztériumban a csendőrségi ügyek intézésére külön osztályokat hoztak létre. Ezen osztályok vezetője egy-egy csendőr ezredes volt. Szolgálatételre törzs- és főtiszteket rendeltek be az osztályok.

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium 16. (csendőrségi) ügyosztályának ügyköre a csendőr törzs- és főtisztek és legénység mindennemű személyi ügyeit, úgymint:

- a tiszti kinevezésekre, a címbeli rendfokozatok adományozására vonatkozó felelős előterjesztések;

- tervezetének szerkesztését;

- felülvizsgálati, nyugdíjazásbeli és kegydíj ügyeket;

- tiszti és legénységi egyének kitüntetése és jutalmazása iránti előterjesztéseket;

- tisztek, tisztjelöltek minősítmenyi táblázatainak megőrzését;

- tisztjelöltek (hadapródok) és számvivő-tiszthelyettesek kinevezését és tiszti kinevezésük iránti előterjesztéseket;

- csendőrtisztek és tisztjelöltek beosztását, áthelyezését és vezénylését;

- szabadságolásokat;

- tiszti rendfokozatról való lemondásokat;

- szolgálaton kívüli viszonyba való helyezéseket;

- csendőrség kötelékéből való elbocsátásokat;

- rangmeghatározásokat;

- tisztek és legénység szolgálati idejének megállapításaira vonatkozó tárgyalásokat;

- polgári államhivatalba való átlépéseket foglalta magába.⁸⁴

Az osztály hatáskörébe tartozott még a csendőrtisztek és tisztjelöltek rangsorozati és beosztási lajstromjának nyilvántartása, állománykiegészítési ügyei. Nemességek és előnevek. Személyi és sebesülési pótdíjak. A csendőrség legénységi és loállományának rendszeresítése, kiegészítése és nyilvántartása. A csendőrlegénység szabadságolási, felülvizsgálati és nyugdíjazási ügyei. A csendőrlegénység közigazgatási úton való eltávolítása. Csendőregényeket illető alapítványok felügyelete. Elmebeteg csendőri egyének elhelyezése. Névváltozásra vonatkozó ügyek. A csendőrség szolgálata és szakszerű kiképzése iránti intézkedések, valamint a csendőrség szolgálati könyveinek és utasításainak kidolgozása. Öltözeti és felszerelési ügyek. Mozgósítási ügyek. Csendőrtisztek és legénység ellen irányuló panaszok kivizsgálása és csendőri szempontból való elbírálása.

A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumban a csendőrségi ügyosztályt a csendőrségnek az egész országra történő kiterjesztése során már létrehozták. A Magyar Királyi Belügyminisztériumban 1904-ben szerveztek külön csendőri osztályt. Mindkét minisztériumban a csendőrségi osztályok a az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásáig működtek. 1897-ben hozták létre a csendőrségi felügyelőiséget. Korábban a Magyar Királyi Csendőrség a Magyar Királyi Honvéd főparancsnokságnak ügynevezett bírói hatalma alatt állt. A csendőr-kerületeket a honvéd kerületi és dandár-parancsnokok is szemlézték. A dualizmus időszakában az alapvető szervezeti struktúra — mely szerint az ország terü-

lete csendőr kerületekre, a kerületek szárnyakra, a szárnyak szakaszokra, a szakaszok pedig őrsökre oszlottak — nem változott.⁸⁵

Némileg módosította a szervezeti felépítést az 1899. I. 1-jén hatályba lépő új polgári bünvádi perrendtartás, mely a Magyar Királyi Csendőrség nyomozási eljárását módosította. Ennek alapján a csendőr tisztek nem minősültek rendőri közegnek. Korábban olyan gyakorlat alakult ki, hogy a csendőr tisztek fontosabb esetekben személyesen vezették a nyomozásokat. A törvény alapján a nyomozati munkából kieső csendőr tisztek pótlására hozták létre a járás-parancsnokságokat 1903-tól.⁸⁶

Ugyancsak 1904-ben alapították a Magyar Királyi Csendőrség Felszerelési és Anyagraktárát. A csendőrségi központi anyagraktár létrehozásának alapvetően két oka volt. Egyrészt a Magyar Királyi Csendőr-felügyelőség létrehozásával szervezetileg távolodott a honvédségtől — bár teljesen nem szakadt el — másrészt pedig a szervezet fejlődése folytán, a korabeli honvéd alakulatokétól fegyverzete és felszerelése némileg eltérővé vált. Az anyagraktár két tiszttel vezetése alatt állt, a parancsnoki beosztás főtanácsosi ranggal, az úgynevezett átvevőtiszti munkakör pedig századosi számvevő ranggal járt. Rajtuk kívül hat törzsőrmester és a szolgazemélyzet dolgozott az anyagraktárban.

1907-ben szervezték meg a csendőrség lovakkal történő ellátásának biztosítása érdekében a Magyar Királyi Csendőrség Pótlóidomító Osztályát, mely először Cegléden, majd Zomboron működött, később pedig átköltöztették Kiskunhalasra. A pótlóidomító osztályon parancsnoki beosztásban egy tiszt — általában főhadnagy — alárendeltségében pedig hat-tíz altiszt dolgozott. Rajtuk kívül még állatorvost és úgynevezett szolgazemélyzetet is alkalmaztak.

Az Országos Csendőriskola 1909-ben nyílt meg Nagyváradon, korszerű iskolaépületet és felszerelést pedig 1913-ban kapott. Ekkor; keresztelték át Magyar Királyi Csendőr Továbbképző és Altiszti Iskolára. Itt hét tiszt tanított tanári beosztásban századosi és főhadnagyi rendfokozatban. Az iskolaparancsnoki beosztás alezredes hely volt. A tanári karon kívül segédoktatóként 10 altisztet is alkalmaztak.

1907-re valamennyi csendőr kerületnél létrehozták a pótszárnyat. A pótszárny nem látott el közvetlen szolgálati feladatokat hatósági területtel sem rendelkezett. Feladatát elsősorban a gazdasági ügyek intézése, a csendőrök alapkiképzése és egyéb nem kifejezetten szolgálati teendők ellátása jelentette. A szervezeti egységek száma jelentősen nőtt a megalakulástól az I. világháborúig. Természetesen a szervezeti egységek növekedésével a létszám is emelkedett. A Magyar Királyi Csendőrség a század végére felzárkózott az osztrák örökös tartományokban 1850 óta megszakítás nélkül működő csendőrséghez.⁸⁷

Az erőteljesebb szervezeti és létszámfejlődés szorosan összefüggött az országban kialakult közbiztonsági helyzettel. 1885-ben még — amikor az eredetileg tervezett hat csendőrkerület felállítása már megtörtént — 1200 honvéddel pótolták ideiglenesen a hiányzó csendőr legénységet. A kerületek kiépítése folyamatosan történt. A kerületek szolgálatukat szilveszter éjszakáján kezdték meg. Már előzőleg tájékoztatták azokat felől, akik; közismerten bűnöző életmódot folytattak. Az ő lefogásukkal kezdték a csendőrök szolgálatukat.

Az 1890-es évek nagy agrársztrájkjai hatására több ízben növelték a Magyar Királyi Csendőrség létszámát. Új szárnyakat, szakaszokat, őrsöket hoztak létre. Hasonló módon hatottak a csendőrség szervezetére a századfordulóra felerősödő azon nemzetiségi mozgalmak is, amelyek szembekerültek az Osztrák-Magyar Monarchia területi egységével. Amikor a történelmi Magyarországnak a Királyhágon túli vármegyéiben aktivizálódott a román sovíniszta mozgalom, a kolozsvári csendőr-kerületet megerősítették.⁸⁸

1894-ben egyes szakaszok területét ideiglenes jelleggel kisebb szakaszokra osztották fel. Ebben az évben végleges jelleggel új szárnyparancsnokságokat, valamint 33 őrsöt is hoztak létre. A személyi állományt három tiszttel, 33 altiszttel és 149 csendőrrel növelték. A századfordulón Erdélyben 37 szakaszparancsnokságot, 7 szárnyparancsnokságot, 127 őrsöt állítottak fel, ezzel egyidőben 57 tiszttel, 127 altiszttel és 586 csendőrrel növelték a szervezet létszámát. E mellett a már működő őrsök létszámát 255 fővel emelték.⁸⁹

A Magyar Királyi Csendőrség eredményesnek mondható bűnüldöző tevékenységéhez — az egész országra kiterjedő egységes szervezeten és szolgálati elveken kívül — valószínűleg az is hozzájárult, hogy a Magyar Királyi Csendőrség személyi állománya a társ fegyveres erők és testületek, valamint a polgári államapparátus beosztottaihoz képest is előnyösebb helyzetben volt. Az előnyösebb helyzetet biztosította többek között az az intézkedés is, hogy a határszéli csendőrség személyi állományából a magyar-szerb és a magyar-román határon szolgálatot teljesítő tagok szolgálati idejét duplán számították 1908-tól. Különböző alapítványok is segítettek a személyi állomány élet- és szolgálati körülményeit. Az „I. Ferenc József Alapítvány” például 21 000 korona értékben járult hozzá a Magyar Királyi

Csendőrség tagjainak üdültetéséhez, vagy a „Bernfeld Mór Alapítvány”, mely 41 000 korona értékben az elhunyt csendőrök hozzátartozóit segítette.⁹⁰

Az államhatalmon belüli intézkedések is számos előnyt nyújtottak a Magyar Királyi Csendőrség tagjainak, pld. a három gyerekes apák gyerekenként 100 korona családi pótlékot kaptak. A tiszti állomány nyugdíjába beszámították a csendőrségi pótlékot is. Aki a hatvanadik életévében a harmincöt éves szolgálati időt még nem töltötte be, azokat a harmincötödik szolgálati évük leteltéig csak ideiglenesen nyugdíjazták. Ezáltal jóval magasabb nyugdíjhoz juthattak. Rendkívül tágan értelmezték a szolgálat ellátásából adódó munkaképesség csökkenést is. Így lehetővé vált, hogy a tartósan megbetegedett, részlegesen vagy teljesen szolgálatképtelenné vált csendőrök a fizetésükkel megegyező nyugdíjat kaphassanak. Figyelemre méltó a hatalmon lévők gesztusa a csendőrség irányába abban az időszakban, amikor az államapparátust megpróbálták csökkenteni, a bürokráciát visszaszorítani, a kiadásokat mérsékelni.⁹¹

A csendőrség személyi állományát gondosan válogatták. Az új csendőröket elméleti és gyakorlati oktatás után vezényelték végrehajtó szolgálatba.

Az altisztek előléptetését huzamosabb ideig végzett kiváló szolgálatellátáshoz és elméleti vizsgálathoz kötötték.

Az őrsvezetővé való előléptetés az altiszti vizsga jó eredményétől függött, melyet a törzsnél teljesítendő elméleti oktatás előzött meg.

1909-től Nagyváradon, az új központi csendőr iskolán folyt az altisztek képzése. A csendőrtiszti állomány kiegészítése alapvetően két úton történt. Az egyik lehetőség az altisztek előléptetése volt megfelelő képzés után. A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia szabadságolt állományú honvéd-tiszti tanfolyamába minden évben a tiszti állomány kiegészítésére előreláthatólag szükséges számú csendőr altisztet vezényeltek.

A csendőrtisztek pótlására még egy lehetőséget jelentett a közös hadseregben és a Magyar Királyi Honvédségnél szolgálatot teljesítő tisztek átvétele. Csendőr tisztté történő kinevezésükhöz különbözeti vizsgát kellett letenniük, az úgynevezett csendőrségi szakvizsgát.⁹²

1868-ban, amikor az Osztrák-Magyar Monarchiában a csendőrség egyenruháját módosították az erdélyi X. és a horvátországi VIII. számú csendőr parancsnokság egyenruhája is módosult. Ekkor rendszeresítették részükre a vadászkalapot, a korábban kétsoros kabát helyett az egysoros gombbal ellátott kabátot. Ez volt az öltözéke a magyarországi csendőrségnek 1876-ig. Ekkor csupán annyiban módosították, hogy a császári címerű gombokat a Magyar Királyi Honvédség gombjaival váltották fel és a vadászkalap sapkarózsáját — mely lángoló gránátot ábrázolt — a magyar címerrel cserélték fel, valamint a zubbonyra a Magyar Királyi Honvédségnél használt zsinórzatot rendszeresítették. 1881-ben ezt az ékítményt vette át a Magyar Királyi Csendőrség, amelyet azonban már a honvédségnél használatos egyenruhára helyeztek, bár az úgynevezett vadászkalap és a kétsoros zubbony továbbra is rendszeresített ruhadarab maradt. Így tehát a Magyar Királyi Csendőrség ruházata — a gombok és a zsinórzat, valamint a sapkarózsa kivételével — azonos volt ugyan a császári csendőrségével, az ékítmények tekintetében azonban a Magyar Királyi Honvédségével egyezett meg. Kisebbségi módosítást jelentett, hogy 1910-ben rendszeresítették az ujjas vállgallért, valamint, hogy a sötétbarna bőrkesztyű színét barnára változtatták és megengedték a nyaksál viseletét, külön a tisztek számára barna lábszárvédőt, a legénység részére pedig — a tisztekéhez hasonló, a korábbinál díszesebb kivitelű — sapkát rendszeresítettek. 1912-ben vezették be a rejtett gombolású zubbonyt. A háború alatt a Magyar Királyi Csendőrség egyenruházatának pótlását nem tudták megoldani, így először a tábori csendőrség, majd a teljes csendőrség személyi állománya a hadsereg csukaszürke egyenruháját viselte.⁹³

A Magyar Királyi Csendőrség fegyverzete és felszerelése is mérsékeltten fejlődött az I. világháborúig. A Magyar Királyi Csendőrség nem tért át a lovaghasználatáról a kerékpárra, mint a Magyar Királyi Pénzügyőrség, ahol a századfordulón már sokan szolgálati kerékpárral teljesítették feladatukat. Szíjzatként 1868-tól fekete lakk szíj volt rendszeresítve, ezt 1904-től barna színűvel cserélték fel. A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati felszerelése tulajdonképpen rendkívül egyszerű volt. Gyalogosoknál karabélyból, kardból, járőrtáskából, kézibilincsből és jegyzetfüzetből állt, mely lovasoknál a nyereggel és a lószerszámmal egészült ki.⁹⁴

A haditechnika fejlődésével természetesen a Magyar Királyi Csendőrség fegyverzetét is többször módosították. 1868-ban új hátul töltő puskát kapott a csendőr legénység, melyet azonban már 1876-ban Fruhwirth-típusú ismétlő karabélyokkal cserélték fel. 1887-re a modernebb Kropatschek-féle karabélyt rendszeresítették, melyet 1906-ban a Mannlicher karabéllyal váltottak fel. Ehhez 1913-ig úgynevezett béketöltényeket használtak. A béketöltényeket még füstös lóporral töltötték, míg a haditöltényeket már — a maihoz hasonlóan — füst nélkülivel. A Mannlicher karabélyokhoz külön csendőrségi

szuronyokat készítettek. 1912-ig a kard mellett oldalfegyverként forgópisztollyal látták el a csendőrség személyi állományát. 1912-től a forgópisztolyt a Frommer-féle önműködő pisztollyal váltották fel.⁹⁵

A csendőr tisztek rendfokozata megegyezett a honvéd tisztekével. A Magyar Királyi Csendőrség felügyelője tábornoki rangot viselt. A kerületi parancsnokok ezredesei, a kerület törzsben dolgozók, valamint a kikülönített törzstisztek alezredesi és őrnagyi, a szárny- és szakasz-parancsnokok pedig századosi, illetve főhadnagyi rendfokozatot kaptak.⁹⁶

A legénység rendfokozata több ízben változott. Kezdetben a közcsendőr tizedesi rendfokozatot viselt. Az őrsparancsnokok — akiket őrsvezetőnek hívtak — őrmesteri rendfokozatot kaptak. 1900-tól rendszeresítették elsősorban az alacsonyabb gazdasági beosztásokhoz a törzsrőrmesteri rangot. 1901-től a közös hadseregtől, valamint a Magyar Királyi Honvédségtől a Magyar Királyi Csendőrséghez került őrmesterek és szakaszvezetők címzetes őrsvezetői rangot kaptak, melyet 1904-től az öt évet szolgált csendőrök is megkaptak. 1904-től a járás-parancsnokok részére rendszeresítették a járásőrmesteri rendfokozatot. A nagyváradi központi csendőriskola felállítása után az ott kimagasló eredménnyel végzők címzetes őrmesteri rangot kaptak. Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi csendőrségének rendfokozatait véglegesen 1916-ban rendezték.⁹⁷

Összességében a Magyar Királyságban a rendvédelmi rendszer egyedi volt, mivel a dualista államalakulat két társországa a rend védelmét önállóan szervezte. Természetesen akadtak hasonlóságok is a közös történelmi múltból a korabeli rendvédelem fejlődési tendenciáiból és a hasonló gazdasági, illetve társadalmi körülményekből, továbbá a közös, illetve hasonló közigazgatási és jogrendszerből fakadóan. Mégis a magyarországi csendőrség, rendőrségek és határőrizeti szervezetek idegen érdekektől függetlenül jöttek létre és működtek. Létrehozásuk és tevékenységük a magyar rendvédelem fejlődéstörténetének következményei voltak. Ez természetesen nem jelentette azt, hogy a magyar rendvédelem fejlesztése terén az ország vezetése elzárkózott volna a külföldi tapasztalatok adaptálása elől.⁹⁸

Ennek a helyzetnek talán a legjellemzőbb megnyilvánulási formája a kivételes hatalom időszakában a rendvédelem működésének szabályozása volt. A kivételes hatalom időszaka alatt a fegyveres konfliktus idejét értették, amikor a demokratikus jogok korlátozás alá kerültek. A XIX-XX. század fordulóján Európa-szerte szabályozták a kivételes hatalom időszakát. Ennek során kétféle koncepció jött létre. A brit elképzelés szerint a kivételes hatalom gyakorlását a polgári közigazgatás valósítja meg. Ezzel szemben a német felfogás szerint a kivételes hatalmat a haderőnek kell gyakorolnia. Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországaiban nem azonos koncepciót követtek. Az Osztrák Császárságban a német minta szerint törvényben szabályozták a kivételes hatalom időszakát. A Magyar Királyságban pedig — ahol az osztrák szabályozást követően foglalkoztak a témakörrel — a brit mintát követték.⁹⁹

A magyar országgyűlés 1912-ben foglalta törvénybe a kivételes hatalom gyakorlását. 1912-től vált intenzívvé a valószínűsíthető hadművelési irányok határmenti rendvédelmi testületeivel — elsősorban a határőrizeti feladatokat ellátó rendvédelmi szervezetekkel — a területileg illetékes hadtestparancsnokságok vezérkari osztályainak kapcsolata. A hadművelési tervek számára felmérték a határmenti rendvédelmi szervezetek képességeit és e képességeknek megfelelő feladatokat terveztek a számukra, illetve ha szükséges volt e képességeket felerősítették.¹⁰⁰

A magyar határőrizeti szervezetek közül elsősorban a határszéli csendőrséget és a határszéli pénzügyőrséget érintették a hadművelési tervek. Ezen alakulatok személyi és tárgyi feltételrendszerén jelentős módosításokat eszközöltek annak érdekében, hogy a képességeiket összhangba hozzák a rájuk váró feladatokkal.¹⁰¹

A polgári magyar állam rendvédelme a magyar hagyományok és a nyugat-európai tapasztalatok alapján fokozatosan alakult ki. A magyar rendvédelem-történet ezen időszakát a központi államhatalom rendvédelemben betöltött szerepének a gyarapodása jellemezte ugyan, azonban a feladatkörök koránt sem tekinthetők monopóliumnak, sőt — miután a falvak esetében látványosan megbukott az önkormányzati rendőrség modellje — a községek rendőrhatalom jogkörét az országgyűlés nem vonta el. Ehelyett létrehozott egy olyan — a törvényhatósági jogú városok hatósági területének kivételével, az egész ország területére kiterjedő — rendvédelmi testületet a Magyar Királyi Csendőrséget, amelyet a kis települések önkormányzatai használhattak a rend fenntartása érdekében. A dualizmus kori Magyar Királyság rendvédelmének kétség kívül a Magyar Királyi Csendőrség létrehozása és működtetése volt a legfontosabb eleme, mivel ezen szervezet alkalmazásával hozták létre az ország területének túlnyomó többségén és a lakosság döntő többségének a körében a közbiztonságot.¹⁰² A magyar rendvédelem testületei voltak: a Magyar Királyi Csendőrség (1881), magyarországi rendőrségek — városokként önálló rendőrségek működtek, az állam pedig csupán a legexponáltabb területeken hozott létre a kormánynak közvetlenül alárendelt rendőrségeket, ilyen volt a fővárosi rendőrség (1872), a Magyar Királyi Határrendőrség (1906) és a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség (1916) — a Magyar Kirá-

lyi Pénzügyőrség (1867), a Magyar Királyi Nemesi Testőrség (reorganizálva 1867), a Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904), a Magyar Királyi Képviselőházi őrség (1912), a Magyar Királyi Koronaőrség (reorganizálva 1867), és a büntetés-végrehajtás fokozatosan fejlődő intézménye.¹⁰³

A dualizmuskori magyar rendvédelem legerősebb pillérei kétség kívül a Magyar Királyi Csendőrség, a rendőrségek és a határőrizeti szervezetek voltak. A rendvédelemben foglalkoztatottak több mint 70 %-a a csendőrség és a rendőrségek körében teljesített szolgálatot.¹⁰⁴

Ezen belül foglalt el tekintélyes helyet a határőrizet. A határőrizeti struktúra fokozatosan alakult ki. Annak ellenére, hogy a határőrizet tekintetében a Magyar Királyság az Osztrák-Magyar Monarchiában az Európai Unió béli Magyarországhoz hasonló helyzetben volt, a korabeli vezetők az ezredforduló utáni magyar megoldástól eltérő utat választottak. A dualizmuskori Magyarországon ugyanis nem hoztak létre önálló határőrséget, hanem a részhatárőrizeti feladatokat a már működő azon rendvédelmi testületekre bízták, amelyek alapfeladata harmonizált az adott részhatárőrizeti teendővel. Végül pedig a határőrizeti teendők koordinálására és egyes részhatárőrizeti feladatok ellátására egy önálló — bár nem nagy létszámú — szervezetet hoztak létre a Magyar Királyi Határrendőrséget. A Magyar Királyság határőrizetében foglalkoztatottak száma (mintegy 3000 fő), a magyar fegyveres rendvédelmi testületek személyi állományának (csaknem 33 000 fő) közel 10 %-át alkotta.¹⁰⁵

A dualizmuskori magyar rendvédelem még háború időszakában sem került — a hadműveleti területek kivételével — a haderő alárendeltségébe. A magyarországi rendszerváltás után a magukat liberálisnak nevező köröknél elterjedt a militarizmus téves értelmezése. Nevezetesen azért is neveznek militarizmusnak mindent, ahol rendfokozat és egyenruha és a katonai függelmi viszonyok felbukkannak. Egyben pedig úgy foglaltak állást, mintha a militarizmus eleve káros jelenség volna minden időben és minden területen. E téveszmét cáfolja, hogy a dualizmus időszakában a katonai függelmi viszonyok szerint működő Magyar Királyi Csendőrség volt Magyarország legeredményesebb rendvédelmi szervezete, mivel — a létrehozás éveit és a háború időszakát leszámítva — 90 % körüli bűnfelderítési eredményt ért el. Természetesen nem lehet egy szervezetet csupán a belső függelmi viszonyai alapján militánsnak nevezni, különösen akkor nem ha a testület — mint például a Magyar Királyi Csendőrség — szinte valamennyi testületi paramétere alapján alkalmatlan lett volna katonai műveletek megvalósítására. Ez alól talán csupán a békefenntartás volt kivétel, bár akkor még nem ezt a terminológiát használták.¹⁰⁶

A dualizmuskori magyar rendvédelem megítélése, a keletkezett tapasztalatok értelmezése tekintetében azért elfogadhatatlan a liberális álláspont, mivel a katonai függelmi viszonyok szerint működő szervezet teremtett végül is rendet az országban. A liberális nézeteket vallók éppen azt tartják helytelennek, ami által a csendőrség alkalmassá vált a hivatása betöltésére. A militarizmus gyűlöletén nyugvó szemléletmód olyan prekonceptiót képvisel, amely akadályozza a téma objektív történelemszemléletén nyugvó értelmezését. Ez a jelenség figyelemre méltó, hiszen néhány évtizeddel korábban egy másik prekonceptió az osztály alapon nyugvó előítéletek miatt tekintették helytelennek azt a rendvédelmet, amelynél hatékonyabbat a későbbi korok sem tudtak még létrehozni.¹⁰⁷

A polgári magyar állam rendvédelmének dualizmuskori időszaka az i. világháború és azt követő forradalmak időszakával zárult. A vesztes háború és következményei olyan helyzet elé állították a magyar állam rendvédelmi rendszerét, amelynek az eredményes kezelésére nem rendelkezett kellő képességekkel, illetve ha ilyen képességei lettek volna, valószínűleg akkor sem lett volna képes a folyamatokat megakadályozni. Az önkormányzatok és a jelentősebb földbirtokosok miliciákat szerveztek a helyi rend fenntartása érdekében mivel a frontokról hazaözönlő fegyveres tömegek kezelésére a magyar rendvédelmi rendszer alkalmatlannak bizonyult.

Jegyzetek:

- ¹ DEÁK: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség.
- ² CSIZMADIA : 192-194.p.
- ³ GALÁNTAI : 20-64.p.
- ⁴ ZACHAR
- ⁵ CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* 13-19.p.
- ⁶ 1881/II.tc. ; 1881/III.tc.
- ⁷ TISZA
- ⁸ CSIZMADIA : op.cit. 132.p.
- ⁹ 1886/XXI.tc. 80.§
- ¹⁰ 1872/XXXVI.tc. ; 1881/XXI.tc.
- ¹¹ 1903VIII.tc. ; 1916/XXXVII.tc.
- ¹² O'SVÁTH
- ¹³ TISZA : op.cit.
- ¹⁴ Loc.cit.
- ¹⁵ VÉCSEY
- ¹⁶ DORNING
- ¹⁷ BORBÉLY – KAPY
- ¹⁸ CZAGA — HORVÁTH — JANCSÓ
- ¹⁹ BORBÉLY – KAPY : op.cit.
- ²⁰ 1897/XXXIV.tc. ; 24 300/1908.IM.r.
- ²¹ NAGY
- ²² PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* 320-322.p.
- ²³ DEÁK: Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867.
- ²⁴ ERNYES
- ²⁵ 1870/XLII.tc. ; 1871/XVIII.tc. ; 1872/XXXVI.tc. op.cit. ; 1881/XXI.tc.op.cit. 1903/VIII.tc.op.cit. ; 1916/XXXVII.tc. op.cit.
- ²⁶ PONGRÁCZ — LUKÁCS
- ²⁷ PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* 31-33.p.
- ²⁸ WITTINGHEIT
- ²⁹ HUSZÁR — VILSINSZKY
- ³⁰ Loc.cit.
- ³¹ Loc.cit.
- ³² EXNER
- ³³ Loc.cit.
- ³⁴ PARÁDI: A Magyar Királyi pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914.
- ³⁵ Loc.cit.
- ³⁶ PARÁDI: A dualizmuskori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok.
- ³⁷ Loc.cit.
- ³⁸ PARÁDI: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. I.rész.
- ³⁹ PARÁDI: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. II.rész.
- ⁴⁰ THÚRÓCZY
- ⁴¹ Loc.cit.
- ⁴² MÁRFFY
- ⁴³ *Magyarország tiszti cím- és névtára 1870-1814.* Vámhivatali fejezetek.
- ⁴⁴ 1888/XIV.tc.
- ⁴⁵ 50 431/1891.BM.r. : 1.§
- ⁴⁶ Loc.cit.
- ⁴⁷ PARÁDI: *A határszéli csendőrség 1891-1914.*
- ⁴⁸ OLÁH
- ⁴⁹ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914.
- ⁵⁰ PARÁDI: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a második világháborúig.
- ⁵¹ 5692/1905.ME.r.
- ⁵² 91 000/1905.BM.kr.
- ⁵³ PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914.
- ⁵⁴ PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete.
- ⁵⁵ PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben.*
- ⁵⁶ PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség.
- ⁵⁷ PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.
- ⁵⁸ PARÁDI: Rendőrség a magyar határőrizetben.

- ⁵⁹ PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* 40-45.p. ; 153 358/1913.BM.r. kolerával fertőzött vidékekről érkező utasok ellenőrzése.
- ⁶⁰ PARÁDI: A Magyar Királyság határrendőrsége.
- ⁶¹ 1881/III.tc. : op.cit.
- ⁶² 1882/X.tc.
- ⁶³ ÖRY
- ⁶⁴ PRESZLY
- ⁶⁵ ZACHAR : op.cit.
- ⁶⁶ REKTOR : 44-67.p.
- ⁶⁷ CSAPÓ : *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* op.cit. 14-18.p.
- ⁶⁸ Loc.cit. 19.p.
- ⁶⁹ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.
- ⁷⁰ Loc.cit.
- ⁷¹ PARÁDI: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség.
- ⁷² Loc.cit.
- ⁷³ A csendőrségről szóló törvény uralkodói szentesítésének napját tekintették a testület napjának, melyet 1933-tól minden évben minden csendőr megünnepeelt még az emigrációban és a fogságban is, természetesen a körülményei függvényében.
PARÁDI: Elpusztított emlékhelyek. *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII.évf. (2008) 29-30.sz. 96-109.p. HU-ISSN 1785-3257.
- ⁷⁴ PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* : 68-100.p.
- ⁷⁵ SZAKÁLY: A magyar királyi csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.
- ⁷⁶ PARÁDI: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állam alkalmazottak szakvizsgarendszere.
- ⁷⁷ A testületre vonatkozó jogszabályok a „Csendőrségi Közlöny”-ben I-XIII.évf. (1907-1919) és XIV.-XXXIV.évf. (1924-1944), a „Csendőrségi és Rendőrségi Közlöny”-ben I-VIII.évf. (1916-1923), a „Rendeleti közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára” I-LXXI.évf. (1874-1944), a „Belügyi Közlöny”-ben I-XLVIII.évf. (1896-1944) jelentek meg. A „Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára” 1918. és 1919. évben „Rendeleti Közlöny a Magyar Honvédség számára”, az 1920. és 1921. években pedig „Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg számára” címmel jelent meg.
- ⁷⁸ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.
- ⁷⁹ CSAPÓ: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.*
- ⁸⁰ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. : op.cit.
- ⁸¹ 1883/XXVII.tc.
- ⁸² CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* :op.cit.
- ⁸³ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.
- ⁸⁴ SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.
- ⁸⁵ Loc.cit.
- ⁸⁶ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. : op.cit.
- ⁸⁷ Idem: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. : op.cit.
- ⁸⁸ PARÁDI: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán.
- ⁸⁹ Ilyen ideiglenes szakaszokat hoztak létre: Balászfalván, Brádon, Topánfalván, Szászrégenben, Szászvárosban, Szászsebesen, Fogarason, Székelyudvarhelyen,, Gyergyószentmiklóson, Dicsőszentmártonban, Kézdivásárhelyen, Désen és Mezőörvényesen, valamint Nagyilodán. Új szárny-parancsnokságot állítottak föl Nagykárolyban, és két új szakasz-parancsnokságot Margittán és Nagybányán.
- Csendőrségi Lapok (szerk.): *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára 1894.*
- ⁹⁰ PARÁDI: Elpusztított emlékhelyek: op.cit.
- ⁹¹ PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. : op.cit.
- ⁹² PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945.
- ⁹³ ZEIDLER: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.
- ⁹⁴ Loc.cit.
- ⁹⁵ LUGOSI: A rendvédelmi testületek fegyverei 1867-1918.
- ⁹⁶ OLASZ — PARÁDI — ZEIDLER : A magyar rendvédelmi testületek rendfokozati rendszere a kiegyezéstől az ezredfordulóig.
- ⁹⁷ Loc.cit.
- ⁹⁸ PARÁDI: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.
- ⁹⁹ MEZEY
- ¹⁰⁰ PARÁDI Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt.
- ¹⁰¹ Loc.cit.
- ¹⁰² PARÁDI: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. : op.cit.
- ¹⁰³ PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* : op.cit. 68-100.p.
- ¹⁰⁴ Loc.cit.
- ¹⁰⁵ PARÁDI: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai.
- ¹⁰⁶ PARÁDI: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919.
- ¹⁰⁷ PARÁDI: Rendvédelem vagy rendészet.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

- BORBÉLY — KAPY — BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. 594 p.
- CZAGA — HORVÁTH — JANCSÓ — CZAGA Viktória — HORVÁTH J. András — JANCSÓ Éva et al.: *A fővárosi rendőrség története 1914-ig.* Budapest, 1995, Budapesti Rendőr-főkapitányság. 578 p. HU-ISBN 963 03 3992 7.

- CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSAPÓ: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* — CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A „betyárvilág” felszámolása.* Pécs, Pro Pannónia Kiadó. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- DORNING — DORNING Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése.* Budapest, 1922, Atheneum.
- ERNYES — ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története.* Budapest, 2002, Belügyminisztérium. 342 p. HU-ISBN 963 92 0814 0.
- EXNER — EXNER Kornél: *Pénzügyigazgatás 1901-1910.* Budapest, 1911, Országos Központi Községi Nyomda.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- HUSZÁR — VILSINSZKY — HUSZÁR Pál — VILSINSZKY Károly: *A pénzügyigazgatás kézikönyve.* Budapest, 1911, Atheneum. 41 p.
- OLÁH — OLÁH Ödön (szerk.): *Tanulmányjelentés az Ausztriában és Bosznia-Hercegovinában fennálló határőrizeti és állat-csempészet elleni intézkedésekről.* Budapest, 1912, Állami Nyomda.
- O'SVÁTH — O'SVÁTH Pál: *Közbiztonságunk múltja és pandúrkorom emlékei.* Budapest, 1905, O'SVÁTH Pál. 155 p.
- PARÁDI: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* — PARÁDI: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* Budapest, 1984, Határőrség. 91 p. HU-ISBN —
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben.* — PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —
- PONGRÁCZ — LUKÁCS — PONGRÁCZ Emil — LUKÁCS Béla: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium ötévi működése 1867-1871.* Budapest, 1873, Pallas.
- PREZSLY — PREZSLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története. 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- TISZA — TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségeinek története a legrégebb időktől 1912-ig.* Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.
- VÉCSEY — VÉCSEY Leo: *A 40 éves budapesti detektív testület.* Budapest, 1927, A Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestületének Nyugdíjpolitó és Segélyező Egyesülete.
- WITTINGHEIT — WITTINGHEIT Emil: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium tízévi működése 1895-1905.* Budapest, 1906, Steaphaneum.
- TANULMÁNYOK**
- DEÁK — DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség. *Történelmi Szemle*, L.évf. (2007) 3.sz. 351-372.p. HU-ISSN 0040-9634.
- DEÁK: *Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867.* — DEÁK Ágnes: *Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867.* 81-92.p. In CSÓKA Ferenc (szerk.): *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1780-2011.* Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.
- LUGOSI: *A rendvédelmi testületek fegyverei 1867-1918.* — LUGOSI József: *A rendvédelmi testületek fegyverei 1867-1918. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 152-160.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme.” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- MEZEY — MEZEY Barna: A kivételes hatalom. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 4-6.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- NAGY — NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 79-92.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre.” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- OLASZ — PARÁDI — ZEIDLER: A magyar rendvédelmi testületek rendfokozati rendszere a kiegyezéstől az ezredfordulóig. — OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A magyar rendvédelmi testületek rendfokozati rendszere a kiegyezéstől az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. XV.évf. (2008) 18.sz. 28-63.p. HU-ISSN A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Karahalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÖRY — ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig a Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. — PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI. évf. (1986) 3. sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1988) 1.sz. 56-92.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV.évf. (1989) 2.sz. 177-196.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. — PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40. p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. — PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 21-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme.” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szerve-

- zett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A dualizmuskori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. — PARÁDI József: A dualizmuskori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 82-85.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Áttérés a háborús határőrizet-re az első világháború előtt. — PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizet-re az első világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 13-17.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. — PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (1999) 10.sz. 98-147.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendvédelem vagy rendészet. — PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p. HU-ISSN 1789-4689.
- PARÁDI: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. — PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó. HU-ISBN 963 95 0086 0. /Jogtörténeti értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.
- PARÁDI: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állam alkalmazottak szakvizsgarendszere. — PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állam alkalmazottak szakvizsgarendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15.sz. 139-159.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. áprilisában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Rendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett Szemere Beszélgetések szimpózionsorozat rendezvényén a Rendőrség Tudományos Tanácsának közreműködésével. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. — PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a második világháborúig. — PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a második világháborúig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15.sz. 125-138.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. augusztus 27-én a szlovéniai Lendván hangzott el a Hajnal István kör által szervezett tudományos konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Elpusztított emlékhelyek. — PARÁDI József: Elpusztított emlékhelyek. *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2008) 29-30.sz. 96-109.p. HU-ISSN 1785-3257.

- PARÁDI: Rendőrség a magyar határőrizetben. — PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 88-97.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13.-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. — PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyság határrendőrsége. — PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVIII. évf. (2010) 21. sz. 101-116.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században*” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22. sz. 92-114. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 90-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 51-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 122-129. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme*” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR — ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata

1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZEIDLER: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei. — ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

- PARÁDI: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. I.rész. — PARÁDI József: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. I.rész. *Pénzügyőrök Lapja*, XXXIV.évf. (1983) 9-10.sz. 12-13.p. HU-ISSN 0133-2872.
- PARÁDI: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. II.rész. — PARÁDI József: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. II.rész. *Pénzügyőrök Lapja*, XXXIV.évf. (1983) 11.sz. 8-9.p. HU-ISSN 0133-2872.

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK

- MÁRFFY — MÁRFFY Ede (szerk.): *A magyar határvámigazgatás és vámkezelés szabályai*. Budapest, 1910, Atheneum.
- THÚRÓCZY — THÚRÓCZY Adolf (szerk.): *A Magyar Korona területén érvényes határvám-törvények és szabályok*. Budapest, 1896, Franklin.

SEMATIZMUSOK

- Csendőrségi Lapok (szerk.): *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára 1894*. — Csendőrségi Lapok (szerk.): *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára 1894*. Budapest, 1894, Franklin. VIII.évf.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1870-1814*. Vámhivatali fejezetek. — *Magyarország tiszti cím- és névtára 1870-1814*. Vámhivatali fejezetek.

KÉZIRATOK

- PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. 40-45.p. Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.

JOGSZABÁLYOK

- 1870/XLII.tc. — 1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.
- 1871/XVIII.tc. — 1871/XVIII.tc. a községek rendezéséről.
- 1872/XXXVI.tc. — 1872/XXXVI.tc. Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.
- 1881/II.tc. — 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.
- 1881/III.tc. — 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1881/XXI.tc. — 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1882/X.tc. — 1882/X.tc. a Magyar Királyi Csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.
- 1883/XXVII.tc. — 1883/XXVII.tc. az V. és VI. csendőrpáncsnokságok felállítása céljából a csendőrség legénységi állományának ideiglenes kiegészítése tárgyában.
- 1886/XXI.tc. — 1886/XXI.tc. a köztörvényhatóságokról.
- 1888/XIV.tc. — 1888/XIV.tc. az Osztrák-Magyar Monarchiának Romániával, a Monarchia két állama és Románia közt fennforgott határvillongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött, s Bukarestben 1887. évi december 7-én november 25-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.
- 1897/XXXIV.tc. — 1897/XXXIV.tc. a bűnvádi perrendtartás életbe léptetéséről.
- 1903/VIII.tc. — 1903/VIII.tc. a határrendőrségről.
- 1916/XXXVII.tc. — 1916/XXXVII.tc. a fiumei m. kir. állami rendőrségről.
- 50 341/1891.BM.r. — 50 341/1891.BM.r. az 1881/XIV.tc-vel becikkelyezett magyar-román határegyezmény alapján kiadott határőrizeti utasítás tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXV.évf. (1891) I. füzet. 877-879.p.
- 5692/1905.ME.r. — 5692/1905.ME.r. a határrendőrségről szóló 1903/VIII. tc. életbeléptetéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) XII.füzet. 1455.p.
- 91 000/1905.BM.kr. — 91 000/1905.BM.kr. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetésének a végrehajtásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) XII.füzet. 1455-1541.p.

- 24 300/1908.IM.r. — 24 300/1908.IM.r. az országos büntügyi nyilvántartás tárgyában.
Magyarországi Rendeletek Tára, XLII.évf. (1908) I-II.füzet. 1755-1787.p.
- 153 358/1913.BM.r. — 153 358/1913.BM.r. kolerával fertőzött vidékekről érkező utasok ellenőrzése.
Magyarországi Rendeletek Tára, XLVII.évf. (1913) I.füzet.

Mellékletek jegyzéke:*I.sz.melléklet*

A dualizmuskori magyar rendvédelmi testületek.

II.sz.melléklet

A fővárosi rendőrtisztviselők fizetési osztályai.

III.sz.melléklet

A Magyar Királyi Vámhivatalok.

IV.sz.melléklet

A Magyar Királyi Határrendőrség belső szolgálati kapcsolatai.

V.sz.melléklet

A Magyar Királyi Határrendőrség szervezete.

*I.sz.melléklet**A dualizmuskori magyar rendvédelmi testületek.*

Testület	Létszám	% -os arány
Allami és önkormányzati rendőrségek hozzávetőlegesen	12000 fő	36,60 %
Magyar Királyi Csendőrség	12000 fő	36,60 %
Büntetés-végrehajtás	3000 fő	9,15 %
Magyar Királyi Pénzügyőrség	5500 fő	16,77 %
Magyar Királyi Testőrségek	142 fő	0,44 %
Magyar Királyi Koronaőrség	58 fő	0,19 %
Képviselőházi őrség	78 fő	0,25 %
Mindösszesen:	33678 fő	100 %

FORRÁS ! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 283.p. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3. 283.p.

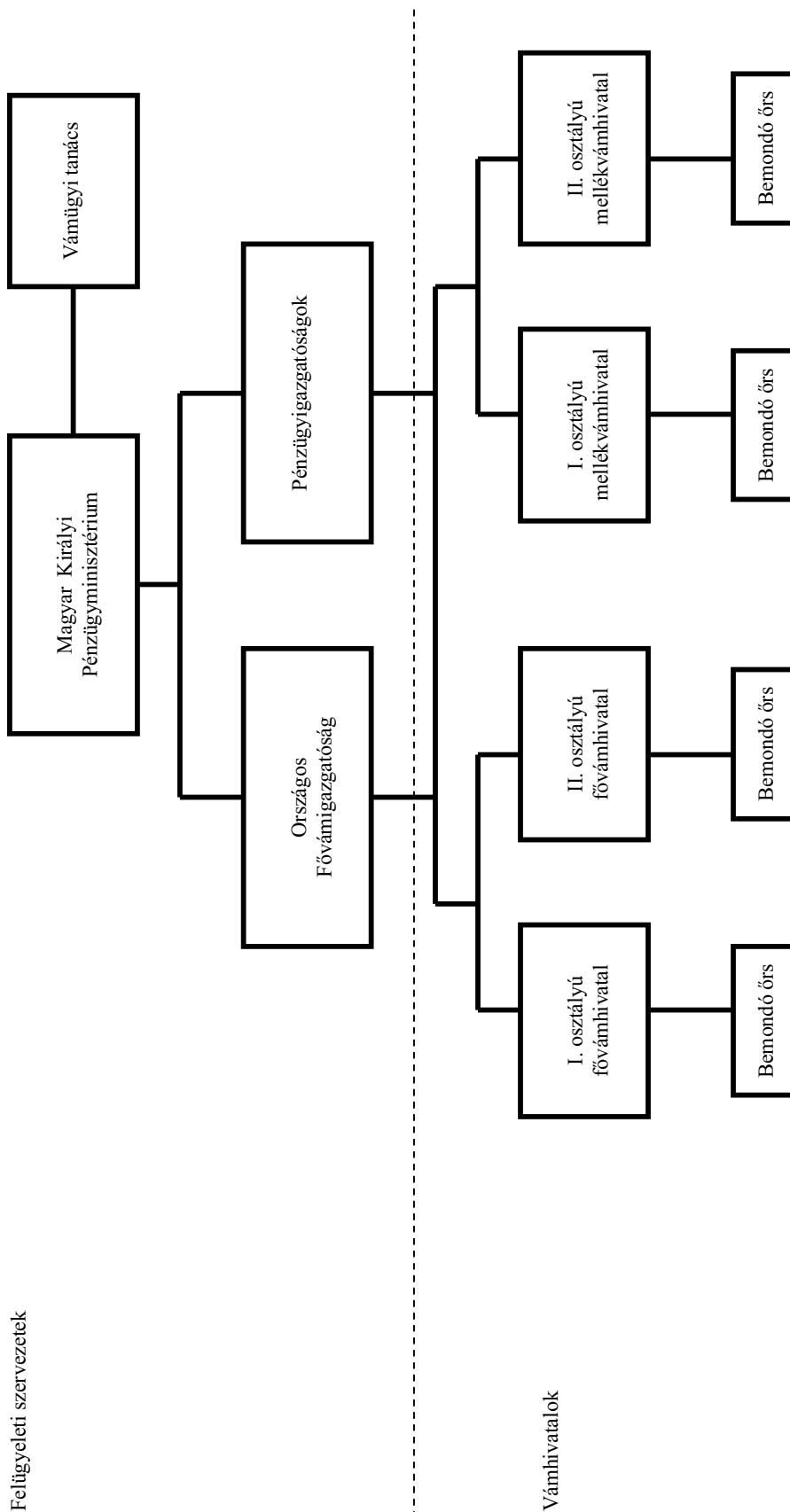
*II.sz.melléklet**A fővárosi rendőrtisztviselők fizetési osztályai.*

Rendfokozatok és címek			Rendő		
			Fogalmazó	Felügyelő	Detektív
Fizetési osztály	fokozat	összeg			
I.		2785			
II.		1857			
III.		1308			
IV.	1.	1054	r.főkapitány		
	2.	956			
V.	1.	804.50	r.főkapitány h.		
	2.	707		r.főparancsnok	
VI.	1.	615.50	r.főtanácsos	r.felügyelő	
	2.	556.50			
	3.	499			
VII.	1.	443.50	r.tanácsos	r.felügyelő	detektív - főfelügyelő
	2.	404.50			
	3.	365.50			
VIII.	1.	327.50	r.kapitány	r.felügyelő	detektív - felügyelő
	2.	305			
	3.	288			
IX.	1.	260.50	r.fogalmazó	r.felügyelő	detektív
	2.	243			
	3.	226			
X.	1.	215	r.segédfogalmazó	r.felügyelő	detektív
	2.	203.50			
	3.	192.50			
XI.	1.	181			
	2.	172			
	3.	163			
Gy.	D	146	r.fogalmazógyakornok		
	E	129		r.felügyelőgyakornok	detektívgyakornok

Jelmagyarázat: Gy - gyakornok , D - főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkező E - érettségizett

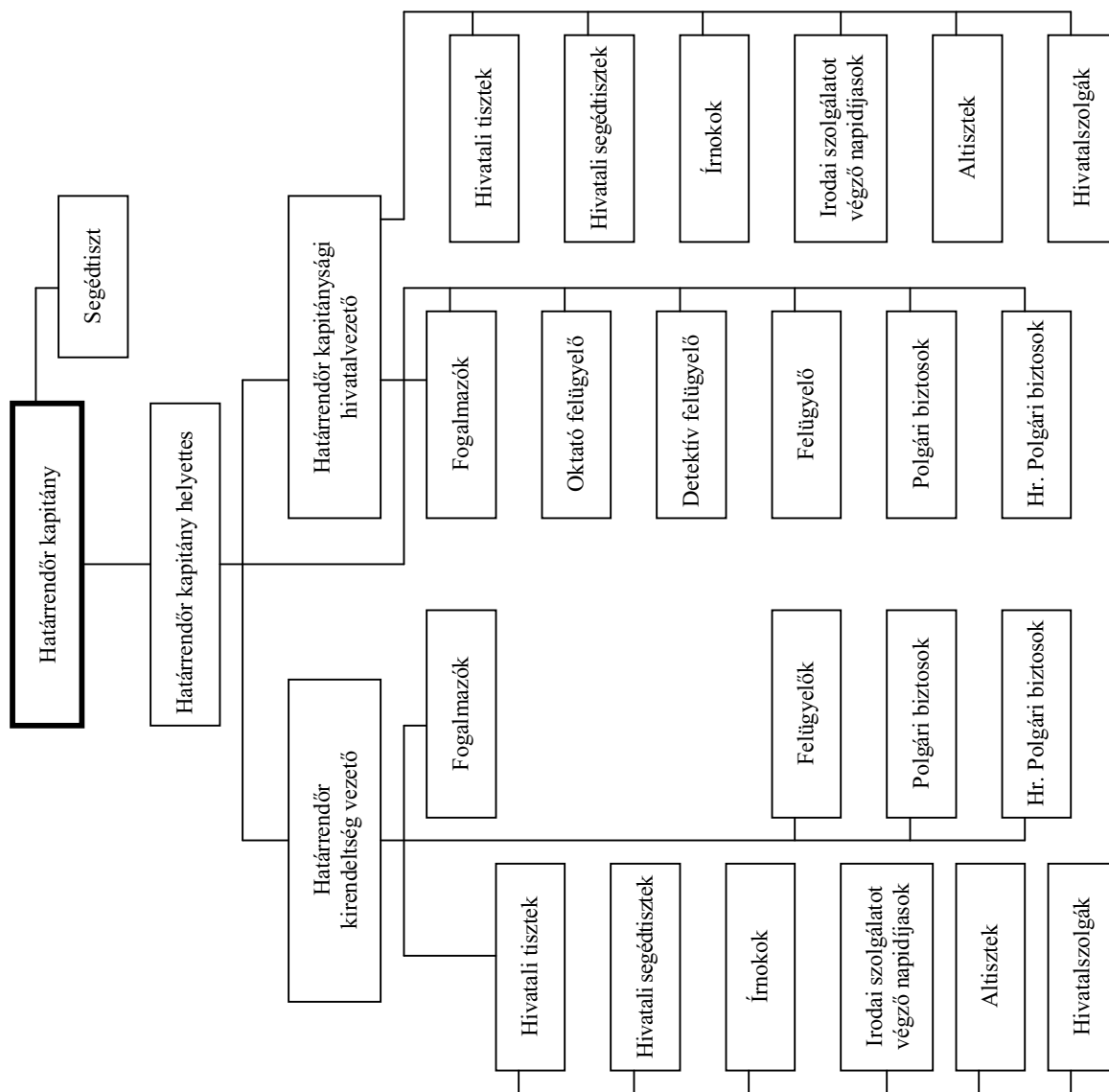
FORRÁS! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 320.p. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3. 283.p.

A Magyar Királyi Vámhivatalok.

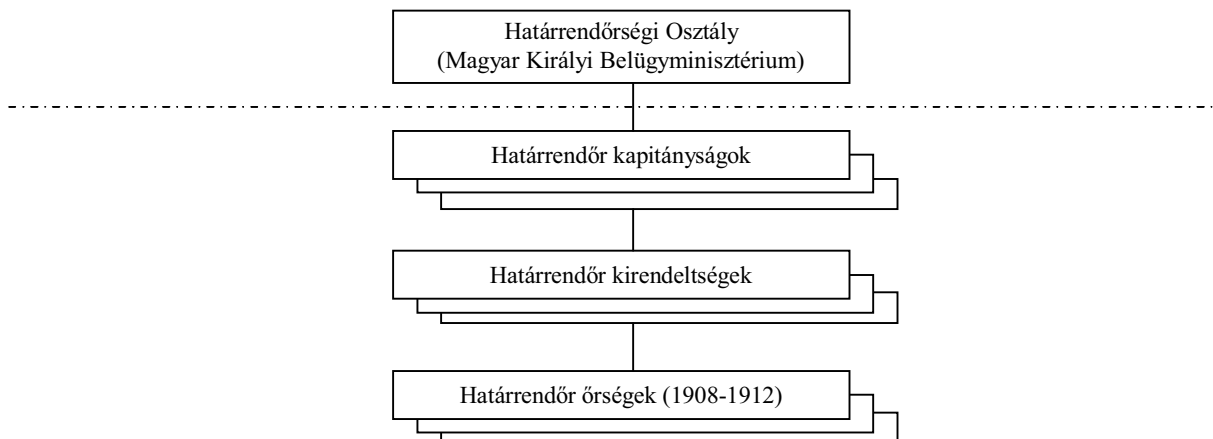
FORRÁS ! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 282.p. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3. 283.p.

A Magyar Királyi Határrendőrség belső szolgálati kapcsolatai.

FORRÁS ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* 258.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

A Magyar Királyi Határrendőrség szervezete.

FORRÁS ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* 253.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

**A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége
az Igazoló Bizottsági iratok tükrében.**

A második világháború utolsó éveiben a szövetséges hatalmak találkozóin többször is felmerült a háborús bűnök kérdése. Már az 1943-as az Egyesült Nemzetek moszkvai deklarációja is foglalkozik a témával, a teheráni konferencián pedig 50 000 háborús bűnös megbüntetését helyezik kilátásba a szövetségesek. A háború vége felé közeledve a jaltai, majd a potsdami konferencián is hitet tettek a győztes hatalmak a háborús bűnök megtorlása mellett. Ennek nyomán született meg 1945. VIII. 8-án a londoni egyezmény, amely létrehozta a Nemzetközi Katonai Bíróságot, amely a náci főbűnösök nürnbergi pereinek lebonyolítását végezte.¹

A háborús bűnök megtorlása Magyarországon is sarkalatos kérdés volt. Az 1944. XII. 2-án Szegeден megalakult Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programja is tartalmazta a háborús bűnösök megbüntetését, a fegyverszüneti egyezmény pedig ugyancsak foglalkozott a témával. Végül az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. I. 25-én kiadott rendeletében intézkedett a népbíróságok felállításáról.² A népbíróságok mellett, hogy a háborús főbűnösök ellen folytattak eljárásokat, egyben fellebbviteli bíróságként is szolgáltak a néhány héttel korábban, 1945. I. 4-től kezdődően létrejövő Igazoló Bizottságok által lefolytatott eljárások esetében.³ Az Igazoló Bizottságok célja az volt, „hogy felülvizsgálják a közalkalmazottak és tisztviselők tevékenységét az 1939. IX. 1-je óta eltelt időszakban.”⁴

Az Igazoló Bizottságok hét tagból álltak, mely hét tagból ötöt a politikai pártok — a Magyar Kommunista Párt, a Nemzeti Parasztpárt, a Szociáldemokrata Párt, a Független Kisgazdapárt és a Polgári Demokrata Párt — delegáltak. Ezt egészítette ki egy jogi végzettséggel rendelkező tag, valamint az igazolás alatt álló szervezet egy képviselője — utóbbi két tag az eljárásban nem rendelkezett szavazati joggal. A későbbiekben a Budapesten működő Igazoló Bizottságokban a szakszervezetek is képviseltethették magukat. Az igazolási eljárás során „az alkalmazottaknak nyilatkozniuk kellett, hogy politikai magatartásukkal nem sértették a magyar nép érdekeit”, valamint „el kellett mondaniuk, miként hajtották végre a hivatalos utasításokat, miért hagyták el hivatalukat (ha elhagyták) a Szovjet Vörös Hadsereg érkezésekor, mit csináltak távollétük alatt és milyen körülmények között tértek vissza.”⁵

Az igazolási eljárás egy sajátos eljárásrend szerint zajlott. Az igazolás megkezdésekor az Igazoló Bizottság nyilvánosan kihirdette, hogy mely alkalmazottakat mikor von igazolási eljárás alá, ez alapján bárki jelentkezhetett tanúként. A rendelkezésre álló forrásokból kiderül, hogy sokszor előfordult, hogy egykori beosztottak korábbi sérelmeiket, régi konfliktusokat próbáltak megtorolni azzal, hogy denúciálták egykori felettesüket vagy kollégájukat. Az eljárás érdekessége, hogy a tanúkat nem eskették meg minden esetben, számos ügyiratban mindössze annyi szerepel, hogy a tanú, vagy éppen maga az eljárás alá vont alkalmazott „fogadalmat” tett. A vádak ellen az igazolási eljárás alá vont kétféleképpen védekezhetett. Egyrészt a meghallgatáson kellett megszólalnia — gyakran előfordult az is, hogy maga az igazolandó kérdezett a tanútól —, másrészt minden eljárás alá vont személy igyekezett olyan nyilatkozatokat beszerezni (feletteseitől, kollégáitól, szomszédoktól, ismerősöktől), amelyekben „demokratikus magatartását” bizonyítják.

A rendőrségi alkalmazottakkal szemben lefolytatott eljárások azt a fontos elvi kérdést járják körül, hogy 1944. III. 19., Magyarország német megszállása után, valamint a nyilas uralom alatt a rendőrségi alkalmazottaknak — legyen szó közrendőrökről, csapattisztekről vagy akár irodai alkalmazottakról — mekkora egyéni mozgásterük volt egy háborús bűnöket elkövető uralmi rendszer által hozott parancsok és utasítások végrehajtása terén, valamint hogy ők hogyan éltek — vagy éppen nem éltek — ezekkel a lehetőségekkel. Az általunk vizsgált iratok ugyanakkor érdekes betekintést adnak egy-egy rendőri alkalmazott egyéni sorsába, háborús hétköznapijaiba is, és egyúttal fontos társadalomtörténeti adatokkal szolgálnak a rendőrségi állomány összetételére, társadalmi hátterére vonatkozóan is.

Utóbbi szempontból különösen érdekesek azok a nyilatkozatok, amelyeket az igazolás alá vont alkalmazottak nyújtottak be. Így például a rendőrfőkapitány-helyettes, akit azzal vádolnak, hogy kényszer nélkül hagyta el az országot, egy mintegy 200 aláírást tartalmazó ívet nyújtott be, egy főhadnagy pedig, akit jobboldali kijelentései miatt állásvesztésre ítélt az Igazoló Bizottság, a híres színésztől, GÓZON Gyulától szerzett igazoló nyilatkozatot. A nyilatkozatok részletesebb elemzése — ami jelen tanulmányunknak nem tárgya — segítségével jól kimutatható egy-egy rendőrségi alkalmazott kapcsolati hálója.

Ugyancsak értékes forrást jelentenek azok az eljárásban nyilatkozatnak nevezett, tulajdonképpen önbevalláson alapuló kérdőívek, amelyeket minden igazolás alá vontnak ki kellett töltenie.⁶ A rendőrségi Igazoló Bizottsági iratok között két különböző típusú kérdőívet találni. Az egyik — valószínűleg ezt inkább a kezdeti időszakban használták — 19 kérdésből állt, a másik jóval részletesebb, itt 45 kérdésre kellett választ adni. Mindkét „nyilatkozatból” fontos információkat nyerhetünk az igazolás alá vont személyes viszonyaira (születési hely, idő, lakóhely, iskolai végzettség, vagyoni állapot), katonai előéletére (kitüntetések, előléptetések, melyik alakulatban szolgált), rendőri pályájára (mikor lépett be, hol szolgált) és esetleges fegyelmi ügyeire vonatkozóan. A 45 kérdést tartalmazó nyilatkozatban ezen felül olyan kérdések is szerepeltek, mint például hogy milyen nemzetiségű az illető, volt-e Volksbundtag vagy SS-katona, változtatott-e nevet, és ha igen, mi volt az eredeti neve. A kérdések másik része egyesületi, párt- vagy vitézi rend-tagságára vonatkozott (a legtöbb igazolás alá vont mindössze a RAC, azaz a Rendőrtisztek Atlétikai Clubja-tagságról nyilatkozott), de rákérdeztek olvasási szokásaikra is (mely lapot olvasta rendszeresen, melyiknek volt esetleg előfizetője). A további kérdések a nyilas uralomhoz, valamint a zsidósághoz való viszonyt firtatták.⁷

A Budapesti Államrendőrségnél működő Igazoló Bizottságok 1945. április közepétől kezdték meg a munkát.⁸ Előbb két Igazoló Bizottság foglalkozott a rendőrségi alkalmazottak tevékenységével, majd június-júliusban két, októberben három újabb Igazoló Bizottság alakult, így 1945 őszén már hét rendőrségi Igazoló Bizottság működött. Ebben az időszakban az Igazoló Bizottságok közül egy kimutatás szerint öt hetente három, egy hetente négy, egy pedig délelőtti és délutáni tárgyalásokkal hetente tizenegy alkalommal ülésezett.⁹ Amint az a Kommunisták Pártja 1945. IX. 19-én az Igazoló Bizottságok Központi Titkárságához intézett leveléből is kiderül, az új irányítás a rendőrségi legénység és tisztikar igazolását minél hamarabb szeretne véghezvinni: „Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a közigazgatás e fontos karhatalmi szerve az igazolási eljárásokon mielőbb átessen. A nagy létszámú rendőr tisztikar és személyzet igazolását tehát a bizottságoknak fokozott gonddal és pontossággal kell lefolytatni.”¹⁰ Bár a levél két egymást követő mondata nem áll feltétlenül ok-okozati viszonyban, mégis mindkét kijelentés jól mutatja, hogy a felálló új hatalom számára milyen jelentőséggel bírt a rendvédelmi szervek háborús tevékenységének felülvizsgálata.

Az eredeti tervek szerint 1945 végéig a teljes fővárosi rendőrségi állomány igazolási eljárása lezajlott volna. A Budapesti Főkapitányság november 19-én azonban azt jelentette az igazolási eljárásokat felügyelő Igazoló Bizottságok Titkárságának, hogy a hét Igazoló Bizottság működése mellett is mintegy 10.000(!) — egy másik jelentésből kiderül, hogy összesen kb. 13 000 embert kellett volna igazolni¹¹ — ügy van még hátra, így a teljes igazolási eljárás még nagyjából egy évig tartana. Ezért a főkapitányság kérte a titkárságot, hogy az összes Igazoló Bizottság tárgyalási idejét sűrítse heti tizenegy alkalomra, így a tervek szerint nagyjából három hónap alatt lezárulhatott volna az igazolási eljárás. Ráadásul mivel ősszel nagyszámú legénység érkezett vissza nyugati hadifogságból, ezért önmagában még a tárgyalások besűrítése sem lett volna elegendő. Így a főkapitányság kérvényezte, hogy további Igazoló Bizottságokat állítsanak fel. Ennek köszönhetően az igazolási eljárás utolsó időszakában a budapesti rendőrségnél összesen tizennyolc Igazoló Bizottság működött, az I-VI. számú Igazoló Bizottságok pedig kifejezetten „nyugatos” ügyekkel foglalkoztak.

Az Igazoló Bizottságok működésének intenzitásáról tanúskodik a III. számú bizottság kimutatása az 1945. VI. 21 - VII. 20. közötti időszakról. Ebben az egy hónapban 28 napot ülésezett a bizottság és összesen 161 ügyet tárgyalt. Napi átlagban öt-hat esetet tárgyalt, de találkozni olyan tárgyalási nappal is, amikor mindössze egy igazolást tudtak lefolytatni.¹²

Az általam vizsgált levéltári anyagban összesen 277 eljárás anyaga található.¹³ A rendelkezésre álló iratokat két részre bontottam: külön vizsgáltam a kizárólag első fokon, az Igazoló Bizottságok által vizsgált ügyeket, illetve a népbírósághoz mint az Igazoló Bizottságok másodfokú hatóságához fellebbezett határozatokat.

A fellebbezés nélkül meghozott Igazoló Bizottsági határozatok összesen 223 ügyet takarnak, ami az összes fellelhető eljárás 80,5%-a. Ebben a kategóriában az eljárás alá vont állomány legnagyobb része detektív, detektívgyakornok, de találunk itt rendőrkapitányokat, valamint a hivatali személyzethez tartozókat — számvevősegi ellenőröket, rendőrorvosokat, de például a rendőrségi segédhivatal igazgatóját — is. A 223 esetből 204-ben (91,5%) „simán” igazoltnak nyilvánította a Bizottság az eljárás alá vontat,¹⁴ 6 esetben (2,7%) feddessel, 7 esetben (3,1%) az előléptetésből (többnyire egy, három vagy öt évre történő) kizárással — ebből 1 esetben áthelyezéssel, 3 esetben pedig vezetői állásra alkalmatlannak nyilvánítással súlyosbítva — igazolták a rendőri személyzetet. A vezetői állásra való alkalmatlanság 2 (0,9%) esetben szerepelt a határozatokban. Súlyosabb következményekkel járó határozatot mindössze 4 esetben találunk, ebből 3 (1,35%) esetben állástól való megfosztásról (ebből egy sze-

mélynél a választói névjegyzékből való törléssel súlyosbítva) szól a határozat, 1 detektívgyakornok ügyében viszont úgy határozott az Igazoló Bizottság, hogy mivel felmerült annak gyanúja, hogy az eljárás alá vont népellenes büntett elkövetésében vett részt, ezért az állástól való megfosztáson túl népbírórság elé idézik az illetőt.

Az elmarasztaló Igazoló Bizottsági határozatokat vizsgálva kiderül, hogy a leggyakoribb ok a „jobboldali beállítottság”, ami elsősorban olyan szóbeli megnyilvánulást takar, amelyben a nyilas rendszer támogatása vagy a németek győzelmébe vetett hit nyilvánul meg. Érdekes módon a forrásokban olyan esetekre is rábukkantunk, ahol a háború utáni kijelentések miatt marasztaltak el valakit. Így például egy segédfelügyelőt azért zártak ki három évre az előléptetésből, mert a háború végét követő napokban valami sértőt — hogy pontosan mit, az nem derül ki az iratokból — mondott egy piros karszalagot viselő rendőrré.

A legfontosabb okok között találjuk az olyan eseteket, amikor az eljárás alá vont kényszer nélkül távozik Nyugatra (többnyire Ausztriába, majd Németországba), de az indoklások között megtaláljuk a közalkalmazotti minőséggel való visszaélés — egy konkrét esetben az igazolandó detektív internálásal fenyegetett meg valakit — vádját is.

A határozatok meghozásakor a beosztás sokszor súlyosbító tényezőként esik latba. Magasabb hivatali tisztség, illetve a politikai rendőrségen folytatott szolgálat esetén jóval nagyobb volt az elmarasztaló határozat esélye, még akkor is, ha az Igazoló Bizottság nem tudott semmiféle bizonyítékot felmutatni az igazolás alá vonttal szemben. Míg például alacsonyabb beosztásúaknál a Nyugatra távozás sokszor nem került olyan szigorú elbírálás alá, addig a politikai rendőrségnél szolgálóknál a két tényező — a beosztás és az ország elhagyása — együtt minden esetben állásvesztéssel járt. Ugyancsak komoly súlyosbító tényezőt jelentett, ha az igazolás alá vont a zsidóktól elkobzott lakást igényel és be is költözik egy ilyen lakásba.

A második csoportba tartozó, népbírósághoz fellebbezett Igazoló Bizottsági ügyek között összesen 54 esetet találunk, ebből azonban csak 39-nél ismerjük a másodfokú határozatot. Utóbbi eseteknél legtöbbször, 30-szor (77%) megváltoztatta az elsőfokú határozatot a népbíróság és csak 9 (23%) esetben hagyta helyben. A népbíróság — egy kivétellel, ahol az eredeti, állásvesztésről szóló határozat mellett (mivel bűnügy elkövetésének gyanúja merült fel) bíróság elé utalták az ügyet — 29 esetben enyhít az Igazoló Bizottság által hozott határozaton. Ezek közül 27 esetben az elsőfokú határozat állásvesztést mondott ki, amit a népbíróság 10 ügynél „simán” igazoltra változtatott,¹⁵ 8 esetben az állásvesztést vezetői állásra alkalmatlanná nyilvánító határozatra, a többi esetben feddésre, kényszernyugdíjazásra vagy az előléptetésből néhány évre történő kizárássra enyhített. Két olyan esettel találkoztunk, ahol nem állásvesztést kimondó Igazoló Bizottsági határozat nyomán fellebbezett az igazolt: egy esetben a kényszernyugdíjazásról szóló határozatot másították meg „simán” igazoltra, a másik esetben pedig a feddést, vezetői állásból és előléptetésből történő kizárást enyhítették feddésre.

Az Igazoló Bizottsági határozat ellen fellebbezők között elsősorban közép-, és magasabb beosztásúakat — rendőrfelügyelőket és főfelügyelőket, rendőrtanácsosokat, kerületi rendőrkapitányokat, a rendőrségi ambulancia vezető orvosát, sőt a rendőrfőkapitány-helyettest — találtam. Arra is van példa, hogy egészen alacsony beosztású alkalmazottak — köztük egy takarítónő és motozó —, rendőrségi írnokok, közrendőrök fordulnak a népbírósághoz jogorvoslatért.

Az Igazoló Bizottság elmarasztaló határozatát kiváltó vádak itt is hasonlóak, mint az előző csoportnál: antiszemita kijelentések és tettek, SZÁLASI éltetése, nyilas karszalag viselése, kényszer nélkül Nyugatra távozás. Különösen ennél a csoportnál ütközik ki az igazolási, valamint a népbírósági eljárások gyakran tapasztalt inkonzekvenciája — ami miatt már a kortársak is gyakran kritizálták az egész eljárásmodot.¹⁶ Sokszor előfordult ugyanis, hogy nem teljes körűen bizonyított esetekben is súlyos büntetést szabtak ki, míg máskor egészen elnézőnek bizonyultak.

Forrásainkban mindkettőre találunk példát. Egy rendőrtisztviselőt például azért fosztanak meg állásától, mert a Győri Textilműveknél — ahol akkoriban dolgozott — bejelentette, hogy a Hunyadi páncélosokhoz jelentkezik önkéntesként. Az illetővel — aki az igazolási eljárásban azt vallotta, hogy valójában az egyetemi zászlóaljba vonult be, hogy elkerülje a munkaszolgálatot, és ezt bizonyítani is tudta — szemben hozott határozat indoklásában ez áll: „...a bizottság már egymagában azt a körülményt, hogy a Hunyadi páncélgránátos alakulatba való önkéntes jelentkezését jelentette be fenti cégnél oly súlyos és valótlansága esetén is oly propagandisztikus hatású bejelentés, amely már egymagában is elegendő a legszigorúbb büntetés kiszabására.”¹⁷

Az igazolási eljárások és a népbírósági perek kapcsán tapasztalható bizonytalanságot és következetlenségeket bizonyítja egy rendőrfelügyelő esete, akivel szemben első fokon az Igazoló Bizottság állástól való megfosztásról határozott, mert az indoklás szerint tanzászlóaljparancsnokként Budapest

védelmekor tömegesen küldte halálba beosztottait. A népbíróági vizsgálat azonban ennek épp az ellenkezőjét állapította meg: a másodfokú határozat szerint a fellebbező éppen, hogy igyekezett kivonni magát és alárendeltjeit a harcokból. Az indoklás következőképpen magyarázta az enyhítést (állásvesztés helyett „mindössze” feddésről szolt a népbíróági határozat): „A népbíróóság álláspontja szerint igazolás alá vont magatartásával kismértékben sértette a magyar nép érdekeit, mert bár igaz az, hogy úgy a németországi tanfolyamra, mint a Mogyoród körüli harcokra rendelet és parancs alapján kellett mennie, de a népbíróóság megítélése szerint mégis nagyobb ellenállást kellett volna igazolás alá vonniak tanúsítania. Így különösen a németországi vezénylésnek testi épsége veszélyeztetése nélkül ellenszegülhetett volna. Éppen ezért — bár semmi adat nincs arra, hogy igazolás alá vont németbarát lett volna —, magatartásában felismerhető magyar nép érdekeit sértő jelleg, miért is a népbíróóság — figyelembe véve az enyhítő körülményeket, így a szociális és demokratikus magatartását és kiváló szakképzettségét — a rendelkező rész szerint határozott az elsőfokú határozattal szemben.”¹⁸

Végül egy konkrét igazolási eljárással igyekszünk illusztrálni az eddig körvonalazott jelenséget. Igazolási eljárásunk főszereplője B. V., egy 1918-ban Dombóváron született segédrendőrfelügyelő, kinek ügyét az I. számú Igazoló Bizottság tárgyalta. Az iratokhoz csatolt 19 kérdéses nyilatkozatból kiderül, hogy B. V. kereskedelmi érettségivel rendelkezett és 1941. júniusa óta szolgált rendőrként. Mielőtt katonai szolgálatot teljesített (a kérdőívből az is kiderül, hogy tartalékos zászlósként, pilótaként szolgált a szovjet fronton), rövid ideig a dombóvári községházán dolgozott jegyzőgyakornokként, majd — hogy mi okból, az nem derül ki az iratokból — Budapestre költözött, ahol néhány hónapig a Hangya szövetkezetnél volt tisztviselő. Rendőrségi karrierje a kérdőív alapján szépen indult: előbb a IX. kerületi osztályparancsnoksághoz osztották be, majd 1943-tól a II. Karhatalmi zászlóaljnál szolgált oktatótisztként, majd hamarosan az I. Karhatalmi zászlóaljban századparancsnokká nevezték ki. Beosztásánál fogva könnyen felmerülhetett a gyanú az igazolási eljárás során, hogy részt vehetett a „népellenes törvények végrehajtásában” — ahogy a kérdőív fogalmaz. Az igazolás alá vont B. V. e kérdésre a következőképpen felelt: „Beosztásomnál fogva, parancsra néhány alkalommal zsidókíséretben részt vettem. A kísérések alkalmával a zsidók nehéz helyzetén parancs ellenére segítettem, azáltal, hogy a gyermekes anyákat, betegeket, öregeket és csomagjaikat lovaskocsira rakattam, levelek átadását megengedtem.”¹⁹

Az igazolás alá vont a fasiszta rendszer ellenes tevékenységre, illetve a népellenes törvények végrehajtásának megakadályozására vonatkozó kérdésre adott válaszában is igyekezett kiemelni zsidómentő tevékenységét. B. V. saját bevallása szerint egy zsidó nő bútorait rejtegette lakásában a zsidótörvény életbelépése után, 1944-ben pedig kétszer is részt vett nyilas tüntetések szétverésében, amiért a „nyilasvezérek megfenyegettek, sőt több ízben le is fényképeztek és fekete listára tettek.”²⁰ A segédfelügyelő ezen felül részletesen leírja, hogyan tagadta meg a német megszállást követő időszakban a nyilasok parancsát, amikor egy zsidókból álló menet kísérésében vett részt. A nyilasok megparancsolták a rendőröknek, hogy lőjék agyon a járni képtelen, öreg és beteg zsidókat, B. V. azonban ezt a parancsot megtagadta és csak rendőrei közbelépésének köszönhetette, hogy a rá fegyvert fogó nyilasok végül nem végeztek vele. Ráadásul az igazolandó saját bevallása szerint 10-15 beteg, legyengült zsidót szabadon is engedett, amiért a nyilasok fel is jelentették. A kérdőív tanúsága szerint B. V. egy ízben került bevetésre Budapest ostromakor, de még aznap kivonta magát és egységét a harcokból és többé nem is jelentkezett szolgálattételre.

Végül a kérdőív vagyoni állapotban bekövetkezett változásokra vonatkozó kérdéseiből — amelyek elsősorban a zsidóktól elkobzott vagyon birtokbavételére voltak kíváncsiak — B. V. családi- és lakásvizonyainak néhány részletéről is információt kapunk: „1944. év januárjában nősülni akartam. Protekciót nem vettem igénybe, ezért félévi szaladgálás ellenére nem kaptam lakást. Mivel a nyár folyamán feltétlenül meg akartam nősülni, és a zsidók összeköltöztetése folyamatban volt, ezért egy egyszobás zsidólakást kiigényeltem.”²¹

Amint azt korábban már említettük, a zsidó lakás bérlése gyakran súlyosbító tényezőt jelentett az igazolási eljárásban. Nem volt ez másként B. V. esetében sem; a meghallgatások során többször is előkerült ez a kérdés, több tanú is kiemelte ezt a tényezőt, külön hangsúlyozva, hogy az igazolandó annak köszönhetette a kiutalt lakást, hogy jó viszonyt ápolt a „zsidó ügyek intézőjével”, egy bizonyos B. főfelügyelővel — aki melleleg ugyanabban a Tisza Kálmán (ma II. János Pál pápa) téri házban lakott, mint B. V.

Ennél is meglepőbbek — különösen a kérdőívben olvasottak fényében — az igazolási eljárás során B. V. ellen felmerült egyéb vádak, amelyeknek egy rendőr kollégájának feljelentő levele szolgált alapul.²² A levél tanúsága szerint B. V. szélsőjobboldali gondolkodású, nyilas karszalagot viselt a há-

ború utolsó napjaiban, a karhatalom parancsnokaként pedig részt vett egy zsidók által lakott Népszínház utcai lövetésénél és a lakók kirablásánál.

Az 1945. VII. 20-án folytatott első tárgyaláson további részletek kerültek elő. A tanúvallomások alapján azonban igencsak megalapozatlannak tűnnek a vádak, az Igazoló Bizottság előtt megjelent tanúk beszámolóiból kevés konkrétum derül ki, az egyetlen kézzelfogható „bizonyítéknak” az tekinthető, hogy az igazolás alá vont az ominózus lövöldözést és fosztogatást követően egy géppisztollyal a vállán, „izzadtan és fáradtan” jelent meg lakóhelyének óvóhelyén.

Mindezek ellenére az Igazoló Bizottság 1945. VII. 27-én úgy határozott, hogy B. V.-t megfosztják állásától. A határozat indoklásában emellett, hogy állítólag jó viszonyban volt egy nyilas rendőrtiszttel, illetve „1944. okt. 16-án a Tisza Kálmán tér 16. számú ház óvóhelyén géppisztollyal jelent meg fáradtan izzadtan olyan benyomást keltve, mint aki az akkor lefolyt terrorcselekményekben résztvett”, fő érvként a zsidó lakás igénylése, valamint az ide történő beköltözés szerepelt.

A segédfelügyelő fellebbezést nyújtott be a népbírósághoz, amihez egy 65 aláírást tartalmazó ívet csatolt, amelyben egykori alárendeltjei igazolták, hogy B. V. nem volt szélsőjobboldali érzelmű. A fellebbezést benyújtó kérvényben B. V. a következőképpen igyekezett védeni igazát: „Ez a nyilatkozat, miután azt legénységi állományú alantasaim ilyen számosan írták alá, tartalmát tekintve legeklatásabb bizonyítéka annak, hogy az ellenem az elsőfokú igazolási határozatban megállapított vádak alaptalanok. Az alantas legénység valóban a legjobban tudja megfigyelni és elbírálni fellebbvalója személyes tulajdonságait. Ha tehát ezek az emberek hosszú időn át tartó együttműködés és állandó sűrű érintkezés alapján állítják ki rólam ezt a tiszta demokrácia eszméjének megfelelő erkölcsi bizonyítványt, akkor az abban foglaltak valóságában nem lehet kételkedni.”²³

A népbíróság 1945. XII. 22-én tárgyalta B. V. fellebbezési ügyét. A fellebbező által benyújtott, „demokratikus” hozzáállását tanúsító aláírások, valamint újabb tanúk meghallgatása alapján a népbíróság végül úgy döntött, hogy B. V.-t felmenti az ellene felhozott vádak alól, és egyúttal „simán” igazoltnak nyilvánítja.

A segédfelügyelő ügye is jól mutatja, hogy gyakran mennyire egy hajszálon múltott egy-egy rendőrségi alkalmazott további sorsa és karrierje. Az igazolási eljárások következtelensége mellett ugyanakkor az is jól látszik, hogy — és ez hatványozottan igaz a rendvédelmi szerveknél dolgozóakra — mennyire nehéz döntéseket kellett hoznia hétköznapi munkája során minden igazolás alá vontnak a megszállás és a nyilas uralom idején. Mindezt jól illusztrálja az egyik IB-határozat ellen fellebbező nyomozó indoklásában található kijelentés: „Nézetem szerint a tökéletes demokratikus felfogás az igazoló bizottság részéről akkor lett volna, ha belátta volna, hogy ez cselekmény a nyilas korszakban történt, amikor még a rendőrök is féltek kötelességüket vagy emberi szívük sugallatát teljesíteni, mert féltek egymás bevádolásától.” Ugyanakkor az is kiderült a rendőrségi Igazoló Bizottságok irataiból, hogy számos rendőr — legyen az egyszerű közrendőr vagy vezető pozícióban lévő tiszt — igyekezett ellenállást tanúsítani az általa jogszerűtlennek vagy erkölcstelennek tartott felsőbb utasításokkal szemben.

Jegyzetek:

¹ PAPP: 162.p.

² 81/1945.ME.r.

³ 15/1945.ME.r.

⁴ Amint az általam vizsgált forrásokból kiderült, az igazolási eljárás során nem minden esetben álltak meg az 1939-es időpontnál. Így például egy rendőr törzsfelügyelő igazolási eljárásában a vádak között szerepelt az is, hogy még 1933-ban egy munkástüntetés során letartóztatott két fiatal munkást.

BFL.XVII.1676.

⁵ PAPP: op.cit. 162.p.

⁶ A nyilatkozatok forrásértékéről a következőket olvashatjuk ZINNER Tibor tanulmányában: „A kitöltés azonban az igazolás alá vontakra volt bízva, s a ’nyilatkozat’-ok igaz vagy hamis voltát — bármennyire is törekedtek az ellenőrzésre — részben az igazolandókkal szembeni bejelentések alacsony száma és az érdektelenség, másrészt az igazolások körüli huzavonák és az egyre gyakoribb visszasságok miatt nehéz volt megállapítani.”

Mindezek ellenére úgy vélem, hogy a nyilatkozatok — éppen azért, mert önbevalláson alapultak — alkalmasak arra, hogy egy-egy igazolás alá vont önmagáról, saját személyiségéről és sorsáról alkotott képét megvilágítsák.

ZINNER

⁷ Ebben a témakörben az alábbi kérdések szerepeltek a kérdőíven:

- A zsidókra vonatkozó jogszabályok alkalmazásával, illetőleg végrehajtásával kapcsolatban milyen tevékenységet fejtett ki?
- Zsidó üzlet kiadásában saját maga vagy lemenője, házastársa részt vett-e?
- Vásárolt-e saját maga, vagy házastársa ilyen kiadásból árut?
- Szerzett-e zsidóktól eredő rádiót, ha igen mikor és milyen körülmények között?
- Beköltözött-e zsidó lakásba, ha igen mikor, miért?
- Hivatalában a felek és a hivatalnoktársai előtti kijelentéseiben a hadviseléssel és az ország lakossága egy részével szembeni bánásmóddal kapcsolatban milyen álláspontot foglalt el?
- A Vörös Hadsereg bevonulásakor szolgálati székelyén tartózkodott-e, ha nem, hát hol, miért és meddig?
- Mikor jelentkezett szolgálatára?

BFL.XVII.1676. : op.cit.

⁸ Ugyancsak Budapesten üléseztek a Pest megyei, valamint a Vidéki Kapitanyság alkalmazottainak ügyeit vizsgáló Igazoló Bizottságok is, ezekkel azonban jelen tanulmányunkban nem foglalkoztunk.

BFL.XVII.1676.op.cit.

⁹ Loc.cit.

¹⁰ Loc.cit.

¹¹ Itt nyilvánvalóan túlzásról van szó, hiszen a budapesti rendőrség állománya meg sem közelítette ezt a számot.

Loc.cit.

¹² Loc.cit.

¹³ A vizsgálatba csak azon ügyeket vontam be, ahol legalább első fokon ismert a határozat, mintegy egy tucat olyan ügy található a levéltárban, ahol annyira töredékes az anyag, hogy nem ismert az Igazoló Bizottsági határozat, sem a népirósági döntés.

¹⁴ Nagyjából hasonló arányokat találunk a székesfővárosi alkalmazottaknál: 1945. X. 26. és 1946. I. 10. között 42 136 jogerős határozatot hoztak az Igazoló Bizottságok, s ezek közül 37 351 esetben (88,6%) „simán” igazolták az alkalmazottakat.

ZINNER : OP.CIT. ; BFL.XVII.1676.op.cit.

¹⁵ Ebben az esetben a fellebbezési eljárás költségeit az államkincstár állta, egyébként minden más ítéletnél a fellebbezőnek kellett kifizetnie azt.

¹⁶ PAPP: op.cit. 171-172.p.

¹⁷ BFL.XVII.1676.op.cit.

¹⁸ Loc.cit.

¹⁹ Loc.cit.

²⁰ Loc.cit.

²¹ Loc.cit.

²² Érdemes a feljelentő levél — amely nem csupán B. V.-re, hanem más rendőrtisztekre vonatkozóan is tartalmaz terhelő adatokat — záró gondolatát idézni, mert jól kifejezi azt a bizalmatlansággal, feszültséggel teli helyzetet, ami körüllegte az igazolási eljárásokat. A feljelentő ezzel zárja levelét: „Kedves elvtárs, amennyire Tőled telik, gondoskodj arról, hogy a demokratikus rendőrségen ne szolgáljanak ilyen elemek. [...] Kérlek, az összes karhatalmista tisztet, akik a múltban azok voltak, szigorúan ellenőrizni. De vigyázz, mert egyiket sem tették vissza a régi helyére. Kicsit furcsa, de ebben van valami tendencia, hidd el nekem.”

Loc.cit.

²³ Loc.cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

TANULMÁNYOK

PAPP — PAPP Gyula: Az igazoló eljárások és a háborús bűnök megtorlása 1945 után Magyarországon. *AETAS*, XXIV.évf. (2009) 2.sz. 162-179.p. HU-ISSN 1785-9943.

ZINNER — ZINNER Tibor: Háborús bűnösök perai. Internálások, kitelepítések és igazoló eljárások 1945-1949. *Történelmi Szemle*, XXVIII.évf. (1985) 1.sz. 118-140.p. HU-ISSN 0040-9634.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

BFL XVII. 1676. — Budapest Fővárosi Levéltár. A Magyar Királyi Államrendőrséghez kiküldött igazoló bizottságok iratai.

JOGSZABÁLYOK

81/1945.ME.r. — 81/1945.ME.r. a népbíraskodásról.

15/1945.ME.r. — 15/1945.ME.r. az igazoló bizottságokról.

Az 1945 utáni korszakot témánk szempontjából három világosan elkülönülő szakaszra oszthatjuk. Az első 1945-től 1948-ig, a „fordulat évéig” tartott. A második a proletárdiktatúra negyven éve volt. A polgári demokrácia értékrendjéhez való visszatérés, a rendszerváltás időpontjának meghatározása vitatott kérdés. Megítélésem szerint az államhatalom gyakorlásának ügyében jogi mérföldkönek tekinthető az Igazságügyi Minisztérium 1988-ban kidolgozott alkotmánykonceptiója, amely az alapvető elvi kérdésekben egyértelműen a polgári alkotmányosság talaján állt.

Közhelyszámba menő igazság, hogy az elhatárolás relatív. Bőven lehet példákat hozni arra, hogy a proletárdiktatúra erőteljes jelei mutatkoztak már a háború utáni fejlődés egyes kezdeti lépéseiben, intézményeiben. Az is tagadhatatlan, hogy a szocializmus korszakában a polgári alkotmányossági értékek lényeges elemei kaptak helyet jogrendszerünkben. Tény továbbá, hogy a proletárdiktatúra rendszerének lebontása — a hatalomváltás békés jellegéből adódóan is — a polgári demokráciára való átérés hosszabb időszakát vette igénybe.

Különösen hangsúlyozni kell a relatív kontinuitás tényét az államszervezeti és jogi fejlődésben, ahol a struktúra jellegéből és nagyságából adódó tehetetlenségi nyomaték a politikai rendszer dinamikusabb részeihez képest nagyobb mértékben érvényesül.

Mindez természetesen igaz a II. világháború előtti és az azt követő korszak viszonylatában is. Mindazonáltal a végletes és végzetes politikai- államszervezeti és jogi fejlemények a háború fizikai értelemben vett pusztításával együtt látszólag (a háború előtti rendvédelmi szabályozás zöme hatályban maradt) „tabula rasa”-t teremtettek. Nem szorul mélyebb indokolásra, hogy a közbiztonság megszilárdítása a legsürgősebb teendők közé tartozott.

Először a szovjet katonai parancsnokságok gondoskodtak a rend elemi védelméről, majd abba fokozatosan bekapcsolódtak a polgárőrségek és más elnevezésű, jórészt önkéntesekből álló rendvédelmi alakulatok. Ezek megszervezésében, működtetésében, majd az Államrendőrség felállításában és a rendvédelmi tevékenység általános irányításában is jelentős szerepet játszottak a nemzeti bizottságok.¹ A különböző szervezeti megoldások közös jellemzője a Szovjet Hadsereg támogatása és a kommuniztácó meg határozó befolyása volt.² Ezek a tényezők — azzal, ahogy a szovjet közreműködés a későbbiekben a hadseregről a megfelelő partnerintézményekre tevődött át — egészen 1989-ig jellemezték a magyar rendvédelmet.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány és különösen a belügyi tárca egyik első fontos teendője volt a közbiztonság megszilárdítására alkalmas apparátus kiépítése. Az egységes Államrendőrség kialakításának gyakorlatilag nem volt alternatívája.³ A Magyar Királyi Csendőrség politikailag kompromitálta magát, ezért nem csupán feloszlata, hanem felelősségének megállapítása is napirendre került.*⁴ A helyi önkormányzatok jövője még tisztázásra szorult, így az Államrendőrség komolyabb decentralizálása nem jött szóba. Mégis említést érdemel, hogy ERDEI Ferenc 1945 januári tervezetében még nagy hangsúlyt kapott az önkormányzatok rendőrséggel kapcsolatos hatásköre, különösen a közvetlen végrehajtás szintjén.⁵ A későbbiekben — miként az egész államszervezetben — itt is a centralizáció vált meghatározóvá.

A felmerült elvi kérdések többségét a Magyar Királyi Csendőrség feloszlata s áráól⁶ és az Államrendőrség⁷ létrehozásáról szóló rendeletek döntötték el, lényegében máig érvényes módon.

A Magyar Királyi Csendőrség feloszlata s áráól és az Államrendőrség megszervezéséről szóló miniszterelnöki rendelet rögzítette az új rendőri szervezet hatáskörét:

- „- a közbiztonság;
- az államrendészet (politikai rendészet) minden ágának ellátása;
- az igazgatási rendészet gyakorlása a hatáskörébe utalt közigazgatási ügyekben;
- rendőri büntetőbíráskodás a törvényes szabályok által hatáskörébe utalt kihágásokban;
- a volt csendőri teendők és végrehajtó szolgálat valamennyi közigazgatási, közbiztonsági és állam-biztonsági (politikai) ügyben;
- azoknak az ügyeknek az ellátása, amelyeket a jelen rendelet hatálybalépése után külön törvény vagy rendelet a rendőrség hatáskörébe utalt.”⁸

A későbbiekben számos strukturális változtatás következett be, azonban ezek alapvetően — az állam-biztonsági munka szervezését kivéve — nem érintették a rendőrség említett feladatkörét és centrális jellegét.

* Vitatott, hogy az 1945 utáni magyar rendvédelem reorganizálásának egyetlen lehetősége lett volna az egész ország területére kiterjedő egységes Államrendőrség kialakítása. Ez a megoldás ugyanis egyértelműen a Kommunista Párt hatalmi pozíciói kiépülésének egyik állomása volt. (A szerk.)

Az átszervezett rendőrség felállításáról szóló rendelet még adott bizonyos önkormányzati beleszólási jogot a rendőrség fontosabb személyi ügyeibe.⁹

A továbbiakban az önkormányzatok, illetőleg tanácsok és az Államrendőrség egyre inkább függetlenedtek egymástól. Az első tanácstörvény mindössze annyit mondott, hogy „... a helyi tanácsnak alá nem rendelt államigazgatási szervek viszonyát a helyi tanácshoz — az illetékes miniszter javaslatára — a minisztertanács szabályozza.”¹⁰ Erre a szabályozásra azonban nem került sor.

A második tanácstörvény már intézményes kapcsolatot létesített a két szervezet között, amikor előírta, hogy a rendőrségi szervezetek kötelesek a tanács és a végrehajtó bizottság ülésén a közbiztonság helyzetéről beszámolni.¹¹

A tanácsrendszer harmadik kódexének előkészítése során már megfogalmazódott azon igény, hogy a rendőri szervezet és a tanácsok között szorosabb együttműködési viszonyt építsenek ki,¹² sőt az Államrendőrség tanácsszervezetbe integrálásának gondolata is felvetődött.¹³ Végül a törvény megmaradt a beszámolási kötelezettség deklarálásánál.

Fontos tételt rögzített az 1990. évi törvény azzal hogy, a települési önkormányzatok feladatai közé sorolta a helyi közbiztonsággal kapcsolatos teendőket.¹⁴

Lényegében erre épült a rendőr-főkapitányi és kapitányi tisztségek, pályázati úton való betöltéséről rendelkező törvény is. A kinevezésekkel kapcsolatban a megyei és fővárosi önkormányzatok véleményezési, a települések pedig egyetértési jogot kaptak.¹⁵

Tulajdonképpen a korábbi tanácstörvény megoldását ismételte meg kissé szigorúbb formában a helyi önkormányzatok és szervezeteik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervezetek feladat- és hatásköreiről szóló törvény, amely a következőket írta elő: „A rendőrkapitány, illetőleg a rendőrfőkapitány évente legalább egyszer írásban számol be a rendőrség illetékeségi területén működő települési önkormányzatok képviselőtestületeinek, illetőleg megyei, megyei jogú városi, fővárosi közgyűlésnek a helyi közbiztonság megszilárdítása érdekében végzett tevékenységéről. Ha az önkormányzat a beszámolót nem fogadja el, a kifogásokra írásban kell válaszolni.”¹⁶

Az egységes Államrendőrség megszervezése az elmondottak szerint azt is jelentette, hogy a politikai rendészet beépült az általános rendőri szervezetbe. A belügyminiszter 1946-ban közvetlen irányítása alá helyezte az államvédelem szinte teljes körét.¹⁷ Ennek ellátására a budapesti főkapitányság politikai rendészeti osztályát a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya néven önállósította és országos hatáskörrel ruházta fel.¹⁸ 1948-ban nem csupán a szervezet elnevezését változtatták BM ÁVH-ra (a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága), hanem fontos hatásköröket is oda telepítettek.¹⁹ 1949-ben az intézményt kivették a belügyi tárca irányítása alól és a Honvéd Határőrséget is magában foglaló szervezetet (ÁVH) hoztak létre a minisztertanács felügyelete alatt.²⁰ 1953-ban a hatóság irányítása visszakerült a belügyi tárcához, 1956-tól kezdve ismét a rendőrség vált az állambiztonsági feladatok gazdájává. Az újabb szétválasztás a „Duna-gate” néven ismertté vált politikai lehallgatási botrányt követte, amikor is a titkosszolgálati teendőket több polgári és katonai hivatal vette át.

Az Államrendőrség mellett a határőrség is jelentős közbiztonság-védelmi feladatokat látott el. A határőrizeti teendők jórészt a honvédelmi tárca irányítása alatt álló Honvéd Határőrségre hárultak, a rendőri jellegű munkát pedig az Államrendőrség szervezetébe illeszkedő Határrendőrség (1946-tól határrendészeti kapitányság) végezte. Megjegyzendő, hogy a hatáskörök részben fedték egymást. Az ÁVH Határőrség és a Belső Karhatalom irányítását 1950-1952 között közös parancsnokság gyakorolta.²¹ 1956-tól a szervezet irányítása visszakerült a belügyi tárca irányítása alá. Egyidejűleg a fegyveres erők része volt, ami sajátos kettősséget kölcsönzött arculatának. Ez azonban lényeges jogi problémákat csak az 1989. évi alkotmánymódosító törvény hatálybalépése után vetett fel, mivel ez a jogszabály erőteljes korlátokat állított a fegyveres erők közbiztonsági célú alkalmazása elé.²²

Sajátos rendeltetésű és jogállású szervezet volt a Munkásőrség. Létrehozását az 1956-os eseményeket követően hatalomra került Magyar Szocialista Munkáspárt határozta el.²³ A testület kifejezetten a politikai rendszer védelme érdekében alakult meg. A proletárdiktatúra konszolidációját követően azonban az „osztályharcos” feladatok háttérbe szorultak és a szervezet fenntartása érdekében más működési célokra kellett helyezni a hangsúlyt. A testület tevékenységét szabályozó 1978. évi minisztertanácsi rendelet már a rendvédelmi teendőket is kidomborította.²⁴ Ennek következtében a közbiztonság védelme terén a munkásőrök és rendőrök jogállása elvileg azonos volt.²⁵ Ehhez képest praktikus kérdés, hogy a közrendészet terén ténylegesen mégis a rendőri munka dominált.

A Munkásőrség szervezete a közhatalmi és társadalmi funkciókat ötvözte. Hasonló elven működtek az önkéntes rendőri és határőri csoportok is. Ezek szervezését minisztertanácsi rendelet tette lehetővé.²⁶ Ezt váltotta fel 1975-ben a belügyi tárca munkájának önkéntes segítőiről szóló minisztertanácsi rendelet, amely már nagyobb teret adott az önállóságnak.²⁷ Mindezzel együtt a belügyi szervezetek

dominanciája jellemzi ezt a közbiztonságvédelmi intézményt. 1989-től a gyorsan romló bűnügyi helyzet és a megnövekedett egyesülési szabadság hatására sorra alakultak a polgárőrségek és más társadalmi önvédelmi szervezetek. E csoportok közhatalmi jogosítványokat nem gyakorolhattak, azonban állampolgári alapon történő fellépésükkel és az állami, önkormányzati szervezetek számára nyújtott jelzéseikkel így is jelentős szerepet játszottak a rend fenntartásában.

Az 1945 utáni rendvédelmi szervezetek sorában említést érdemel még a Vám- és Pénzügyőrség, a Büntetés-végrehajtás, az Iparőrség (később Polgári Fegyveres Őrség), továbbá az Állami Tűzoltóság. A Kormányőrség korábban az Államrendőrség részeként működött, majd a belügyi tárca közvetlen irányítása alatt álló szervezetté vált.

Az 1980-as évektől kezdve felerősödtek a tanácsok valóságos önkormányzatokká válása iránti törekvések. Más oldalról nyilvánvalóvá vált, hogy a túlcentralizált rendőrség még az említett társadalmi segítőkkel sem képes a helyi problémákra megfelelően reagálni. Ezért 1983-tól a fővárosban, majd később más városokban, valamint gyógy- és üdülőhelyeken vált lehetővé a közterület-felügyeletek létrehozása és működtetése.

A különböző rendvédelmi szervezetek közötti együttműködést a proletárdiktatúra időszakában titkos megállapodások rögzítették. Szervezetileg a kormány, illetőleg fennállása idején annak honvédelmi bizottsága hangolta össze a különböző testületek működését, de az elvi irányításban és a fontosabb konkrét döntések meghozatalában az Magyar Szocialista Munkáspárt is nagy szerepet játszott.

A hadsereg polgári célú alkalmazása előtt továbbra sem állt jogi akadály. 1956. novemberében kifejezetten karhatalmi célú honvédezeket szerveztek. A honvédelmi törvények egyértelműen megengedték a hadsereg rendvédelmi feladatokra történő bevetését. Meg kell azonban jegyezni, hogy — praktikus okokból — az ilyen beavatkozás konszolidált viszonyok között nem volt jellemző.

Alapvető fordulatot hozott e tekintetben az 1989. évi alkotmánymódosító törvény. E törvény kimondta, hogy: „A fegyveres erőket az alkotmányos rend megdöntésére, vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények esetén, az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően kihirdetett szükségállapot idején lehet felhasználni akkor, ha a rendőrség alkalmazása nem elegendő.”²⁸

Ez a szigorú szabály elsősorban a rendszerváltás békés jellegét volt hivatva garantálni. Más kérdés, hogy a határőrség, mint a fegyveres erők része így nehezen tudta ellátni rendvédelmi feladatait. Ennek megoldása a határőrség rendvédelmi szervezetté minősítése lehetett.

A rendőri működés szabályozása

Az Államrendőrség működésének jogalapját átfogó szabályozásra vizsgált időszakban az 1955. évi kísérlet volt a legsikeresebb. A korabeli felfogásnak megfelelően ez a jogszabály is feladatokat fogalmazott meg anélkül, hogy azok teljesítésének pontos feltételeit és korlátait megjelölje volna. A hangsúlyt a rendőri működés zavartalanságának biztosítására, nem pedig az állampolgári jogok garantálására helyezte: „... a rendőrség intézkedéseket foganatosít a bűncselekmények megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében. Ezirányú munkájában a rendőrséget az állampolgárok, az állami és gazdasági szervek támogatni kötelesek.”²⁹ A törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezte az 1945 előtt és után kiadott jogszabályok zömét — így a generálklauzulát —, de nem érintette a rendőrhatalom kényszerintézkedések joganyagát.

1963-ban törvényerejű rendelet jelent meg a Rendőrség fegyverhasználati jogáról.³⁰ Az anyagi jogi alapokat tekintve semmivel sem volt precízebb, mint a témával foglalkozó 1932. évi szabályozás.³¹ Pozitívumként említhető mégis az alkalmazás feltételeinek és az eljárás néhány garanciális szabályának törvényi szintű rögzítése.

Előrelépést hozhatott volna az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi törvényerejű rendelet, amelynek vitathatatlan érdeme, hogy első ízben tette publikussá az állambiztonsági szolgálat működési irányainak megjelölését. A jogszabály érdemei azonban ezzel ki is merültek. Rendelkezései még feladatmeghatározásra sem alkalmasak, mivel részben túl általánosak, részben ellentmondóak. Az állam belső rendjének védelméhez sorolja például az állampolgárok személye és tulajdona elleni, valamint az egyéb bűncselekmények felderítését, amit aztán a bűnözés elleni harcról szóló részben lényegileg megismétel. A törvényerejű rendelet semmiféle új elvi megoldást nem hozott, lényegében az akkori belügyminisztériumi feladatokat írta le az általánosság magas fokán. Bármiféle tartalmi megkötés nélkül rendeleti jogalkotás körébe utalta a rendőri és más belügyi szervezetek struktúrájának és működésének meghatározását.³² Jellemző, hogy az állam- és közbiztonság védelmének körébe utalt egyik fontos feladatról a törvényerejű rendelet mindössze a következőket közli: „Az országos tűzvédelemmel

kapcsolatos feladatokat külön jogszabályok tartalmazzák.”³³

A hierarchia logikájából következik, hogy a Rendőrség jogállásának rendezése — az állam- és közbiztonság általános témájához képest kétségtelenül speciális feladat — a korábbi törvényerejű rendeleti szintről lejjebb süllyedt.

A témakörrel foglalkozó 1974. évi minisztertanácsi rendelet ugyan már az állambiztonsági feladatokra koncentrált, azonban szerkezetében, megoldásaiban, sőt nem egy helyen szövegében is meg egyezik „jogelődjével”, a rendőrségről szóló törvényerejű rendelettel. A jogszabályhely első fordulata ugyanis előírja: „A közrend és a közbiztonság megsértése vagy veszélyeztetése esetén a rendőr jogosult és köteles bárkivel szemben szolgálatilag fellépni.”³⁴

A rendőrségi jog újraszabályozásával egyidejűleg jelent meg a Határőrség jogállását ténylegesen meghatározó rendelet.³⁵ A jogszabály egyértelműen rendvédelmi teendőket utalt a Határőrség feladatkörébe. A rendelet alapján egyetérttek SZAMEL professzorral abban, hogy jogállását tekintve ez a szervezet áll a legközelebb a rendőrséghez.³⁶ Ugyanakkor óriási alkotmányos ellentmondás, hogy a határőrség változatlanul a fegyveres erők részét képezte, ami az alaptörvény szerint a haza katonai védelmét tette annak alapvető kötelességévé és a közbiztonsági működést szűk körű kivételtől eltekintve elvileg kizárta.

Az 1974-es jogalkotást nem tekinthetjük előrelépésnek a korabeli alkotmányos helyzethez képest sem. Az alaptörvényi és becikkelyezett univerzális nemzetközi konvenciókban rögzített tilalmak és korlátok sem akadályozták a minisztertanácsot abban, hogy rendeletében lényegesen bővítse a rendőri jogositványokat az állampolgári szabadságjogok rovására, még hozzá bármiféle garanciális törvényességi ellentételezés nélkül.³⁷

Jelentős részterület kodifikálása valósult meg 1985-ben a személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedésekről szóló belügyminiszteri rendelet kiadásával. Igaz, e jogszabály sem az elvárt jogforrási szinten jelent meg, mégis pozitívumnak kell tekinteni a jelentős jogkorlátozások feltételeinek publikussá tételét. Ezzel együtt túlzásnak tartom azt a vélekedést, amely szerint a rendelet korszerű, európai szintű szabályozást adott.³⁸ Kétségtelenül éltek és élnek olyan rendelkezések, amelyek a rendőri fellépést az 1985. évi magyar szabályozásnál lazábban kezelik, azonban ezeket a rendőri működés kontrollmechanizmusával együtt kell szemlélni, ami viszont nálunk nemigen hatott a jogértelmezési és alkalmazási gyakorlatra. Egyébként a jogszabály egyes tételes rendelkezései sem ütnek meg az említett magas mércét. A rendelet például kimondja, hogy el kell fogni azt „akinek gyanús körülmények között, bűncselekmény elkövetésére alkalmas, vagy olyan tárgy van a birtokában, amelynek jogszerű birtoklása vagy használata kétséges.”³⁹ Teljesen igaza van GÁL Gyulának, amikor arra hívja fel a figyelmet, hogy ez a szabály klasszikus példája a korlátlan rendőri szabadságnak.⁴⁰

A következő átfogó szabályozás már a rendszerváltás korszakára esett. Mindenekelőtt meg kell említeni, hogy az 1989. évi törvény alkotmányos rangra emelte a fegyveres erők és a rendőrség jogállásának legalapvetőbb tételeit. A rendőrségre vonatkozóan ez nagyjából a fő feladat és a szervezetre vonatkozó normák jogforrási szintjének meghatározásában, továbbá a párttevékenység korlátozása lehetőségnek biztosításában nyilvánult meg. A vonatkozó szöveg szerint „... a rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme... a rendőrséggel és az állam biztonságával összefüggő részletes szabályokat alkotmányerejű törvény határozza meg.”⁴¹ Ezen előírás volt hatályban, amikor a belügyminiszter a Magyar Köztársaság rendőrségének szolgálati szabályzatáról szóló 1990. évi rendeletét kiadta.⁴²

Vitathatatlan pozitívum, hogy a Rendőrség konkrét teendőit és szervezetét meghatározó szabályzat 1945 óta első ízben nyilvános jogszabályi formát öltött. Ugyanakkor a jogszabály számos érdemi kérdésben változtatott a rendőri szervezet és működés lényegi összetevőin, ennél fogva mind formai, mind pedig tartalmi értelemben alkotmányértőnek minősíthető. Csak példaképpen említem, hogy a felsőbb szintű jogszabályok előírásaival szembehelyezkedve „megelőlegezte” az állambiztonsági feladatkör leválasztását a Rendőrségről.

A szabályzat inkorporálta a szabályozási körébe tartozó kérdéseket rendező más jogszabályok rendelkezéseit, ami egyrészt problémát jelentett az egyes jogtételek forrásai, meghatározása tekintetében, másrészt kétségtelenné tette, hogy a szolgálati szabályzat egyfajta kódex szerepet kívánt betölteni a rendőrségi jog terén.

A nemzetbiztonságról szóló törvényjavaslat a nemzetbiztonság védelmének lényeges normatív alapjait biztosította a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvénnyel. A jogszabály kimondta, hogy a különleges eszközöket meghatározott feltételekkel a rendőrség bünyügyi szervezetei is alkalmazhatják a bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében.⁴³

A rendőrségi törvény megalkotásának elhúzódása azt eredményezte, hogy a testületre vonatkozó lényeges és halaszthatatlannak tűnő döntéseket más témájú jogszabályokba „csempészték be”. Említést érdemel mindenekelőtt az 1990. évi úgynevezett „deregulációs” törvény, amely az 1974. évi 17.tvr. módosítása és kiegészítése útján élesen elválasztotta a Belügyminisztériumot és a Rendőrséget, előbbit megfosztva a direkt irányítás legfontosabb eszközeitől.⁴⁴ A többi változás jelentős része az önkormányzatok szerepével függött össze.

Sajátos módon rendezte a jogalkotó a kormányórség jogállását. A belügyminiszter feladatáról és hatásköréről szóló minisztertanácsi rendeletet⁴⁵ módosító és kiegészítő minisztertanácsi rendelet⁴⁶ a testületet kivette a rendőrség kötelékéből és közvetlen belügyminiszteri irányítás alá helyezte.⁴⁷

Rendvédelem és szabadságjogok

Az 1945 utáni jogfejlődés első időszakában nagy hangsúlyt kapott az emberi jogok védelme. Az alkotmányos jelentőségű 1946. évi I. törvény preambulumban határozottan állást foglalt az alapjogok biztosítása mellett.⁴⁸ Az 1946. évi VII. és X. törvények a demokratikus értékek büntetőjogi védelmének alapjait teremtették meg.⁴⁹ Ez utóbbi bűncselekménnyé minősítette a közhivatalnokok emberi jogokat sértő magatartását.⁵⁰ A párizsi békeszerződés is kötelezettségeket rótt hazánkra az alapjogok biztosítása terén: „Magyarország minden szükséges intézkedést megtesz aziránt, hogy a magyar fennhatóság alá tartozó minden személynek biztosítsa faji, nemi, nyelvi vagy vallási különbség nélkül az emberi jogok és az alapvető szabadságok élvezetét, ideértve a véleménynyilvánítás, a sajtó és közzététel, a vallásgyakorlat, a politikai véleménynyilvánítás és a nyilvános gyülekezés szabadságát.”⁵¹

Mindezzel együtt megállapítható, hogy az emberi jogok tényleges érvényesülésének intézményrendszere nem épült ki. Történt ugyan kísérlet a hatalommegosztás erőteljesebb megvalósítására, még az alkotmánybíráskodás bevezetésére is.⁵² A háború utáni állapotok, majd a proletárdiktatúra felé vezető politikai mozgás azonban nem tették lehetővé a polgári demokratikus állami berendezkedés kiterjesztését és megszilárdítását. Nem ment végbe az alapjogok új szemléletének a részletes jogi előírásokban való konkretizálása sem.

A fordulat évében és azt követően megkezdődött a polgári alkotmányosság amúgy is meglehetősen gyenge maradványainak lebontása. Az intézményes biztosítékok helyét a politikai bizalomnak kellett átvennie. RIES István igazságügyminiszter a közigazgatási bíróság megszüntetése kapcsán mondta: „Szükség van-e a népi demokratikus államban ilyen bíróságra? Nincs, mégpedig azért nincs, mert nem igaz már ma sem, és még kevésbé lesz igaz a jövőben, hogy a magyar közigazgatás nem a nép közigazgatása lenne. Igenis, ahogyan Önök a lapokban olvashatják, a kormány gondoskodik arról, hogy a közigazgatás minden ágába bekerüljenek a dolgozó nép képviselői és már a maguk jelenlétével átalakítóan hassanak a közigazgatás szellemére. Ez a közigazgatás nem a néppel szemben közigazgat, evvel a nép nem ellenségesen áll szemben és nem ellenséget lát benne, hanem a dolgozó nép a maga közigazgatási apparátusát látja benne . . .”⁵³

Az állami közigazgatási tevékenységnek a közvetlen politikummal való azonosítása törvényszerűen vezetett a jognak — mint az adott hatalmi berendezkedést szolgáló normarendszernek — a lebecsüléséhez. Ebben a légkörben az alkotmány elfogadása nem hozott igazán előrelépést az alapjogok érvényesülése terén. Az alaptörvény maga sem hagyott kétséget a jogok politikai tartalmát illetően. „A Magyar Népköztársaság a dolgozók érdekeinek megfelelően biztosítja a szólásszabadságot, a sajtószabadságot, a gyülekezési szabadságot.”⁵⁴

A későbbi fejlődés során egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy jogi és szervezeti garanciák nélkül a proletárdiktatúra társadalomirányítási rendje sem működtethető. 1953-ban már a rendvédelmi tevékenységet is érintő lépések történtek a törvényesség megszilárdítása irányában. Kiepült az ügyészi apparátus, amely a politikumtól ugyan nem volt mentes, mégis némi hangsúlyt adott a jogi szakszerűségi szempontoknak.

Az 1972-es alkotmánymódosítás a nemzetközi és hazai fejlődéssel összhangban már nagyobb nyomatókat adott az állampolgári jogoknak. Sőt, az új alkotmányszöveg 54.§-ának (1) bekezdése deklarálta: „A Magyar Népköztársaság tiszteletben tartja az emberi jogokat.” Igaz a kollektív szabadságjogok gyakorlása továbbra is politikai feltételekhez volt kötve, a szabadság érvényesülését pedig a jogok és köteleességek intézményes összekapcsolása gyengítette. Fontos garancia volt viszont az alapvető jogok és köteleességek törvényi szabályozási szintre utalása.

Az alkotmány előírásai nem igazán mentek át a gyakorlatba. Intézményes kontroll hiányában az országgyűlés és a törvények szerepe, a jogokkal körülbástyázott polgári szabadság a politika által elvileg megengedett — sőt deklaráltan elvárt — szinten sem tudtak kibontakozni. Nem változtatott ezen az Alkotmányjogi Tanács 1984-ben történt felállítására sem. KISS László és SZAMEL Lajos a hatályos

joganyag elemzéséből 1984-ben azt a következtetést vonták le, hogy „ . . . a jogalkotás szinte csak szervezeti kérdésekben van tekintettel az Alkotmányra . . . ” — az említett kivételt leszámítva — a jogszabályok alkotmányosságából különösebb gondot nem csinált magának.⁵⁵

A lépés elvi jelentőségének elismerése mellett meg kell állapítani, hogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának és a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának elfogadása és a magyar jogrendszerbe integrálása sem hozott érzékelhető elmozdulást.

1989-től kezdve — nem megfélemlítve olyan fontos előzményekről, mint például az 1987. évi X. és XI. törvények — megindult a polgári alkotmányosság intézményrendszerének határozott kiépítése. 1990-től az Alkotmánybíróság kontrollja jelentős mértékben járult hozzá, ahhoz hogy az állami intézmények hozzászokjanak az alkotmányos keretek és korlátok realitásához. Ugyancsak fontos tényező a közigazgatás általános bírói felülvizsgálatának bevezetése és az állampolgári jogok országgyűlési biztosi tisztségének statuálása.

A rendvédelmi működést közvetlenül érintő joganyagot sem hatották át az állampolgári jogokat, vagy akár csak a többi állami tevékenység zavartalanágát védő garanciák.

Mindenekelőtt a rendőrhatalom kényszerintézkedéseiről kell említést tenni, hiszen ezek tették lehetővé az alapjogokat legsúlyosabban korlátozó beavatkozásokat. Hozzá kell tenni, hogy e jogintézmények soha nem maradtak papíron, sajnos nagyon is élő elemei voltak rendvédelmi jogunknak.

1957-ig a rendőrhatalom kényszerintézkedések újraszabályozására nem került sor, azok elrendelése és foganatosítása az 1939-es jogszabályok alapján történt. 1953-ban megszüntették az internálást, továbbra is alkalmazható volt azonban a kilitálás és a rendőri felügyelet.

Az 1957-ben megjelent belügyminiszteri rendelet hozott ugyan némi előrelépést a törvényesség megszilárdítása irányában, ez azonban elsősorban a kényszerintézkedések elrendelését kizáró okok felsorolásában nyilvánult meg.⁵⁶ Az új jogszabály — hierarchikus helyzetéből adódóan — csupán a korábbi belügyminiszteri rendeletet helyezte hatályon kívül, továbbra is igazodnia kellett azonban a 8130/1939.ME. rendelethez mint alapjogszabályhoz. Még ennek keretei is megengedték volna, hogy az 1957. évi rendelkezések konkretizálják a határozatlan jogfogalmakat, ez azonban elmaradt. A kényszerintézkedés hatálya alá vonható személyek körét az általánosság igen magas fokán jelöli meg a rendelet, amikor az állam- és közbiztonságra, illetőleg a szocialista társadalmi együttélésre veszélyes vagy más fontos állami érdek szempontjából aggályos, továbbá gazdasági okokból káros egyének esetében teszi lehetővé azok alkalmazását.

A rendőrhatalom kényszerintézkedések generális újraszabályozása 1976-ban történt meg, majd az 1985. évi belügyi szabályozás rendezte átfogó módon a témakört.⁵⁷ Ekkor az 1974. évi 17.tvr. már megadta a felsőbb jogforrási felhatalmazást. 1989-ben a rendőri felügyelet, a kilitálás, valamint a kettő együttes alkalmazásának lehetősége megszűnt.⁵⁸ Megjegyzendő, hogy 1956-ban közbiztonsági őrizet elnevezéssel ismét bevezették az internálást,⁵⁹ a jogszabályt 1960-ban helyezték hatályon kívül.

A kényszerintézkedések szabályozása ellentétben állt a korabeli törvényességi követelményekkel, hiszen alapjogokat 1972-től csak törvényben lehetett volna szabályozni. Igaz, a törvényerejű rendelet elnevezésével összhangban törvényi szintű szabályozásnak minősült, a tényleges rendezés azonban az 1974. évi 17. tvr-rel is ellentétes volt. A törvényerejű rendelet 8.§-ának (2) bekezdése ugyanis a közrendet, közbiztonságot és a szocialista társadalmi együttélést sértő személyekkel szemben engedte meg a kényszerintézkedések alkalmazását. Az alacsonyabb szintű szabályok törvénysértő módon terjesztették ki az elrendelés lehetséges körét az állam belső rendjének védelmére és helyettesítették veszélyeztetéssel az értékek sérelmét. Mindez természetesen csak a dolog formai oldala, valójában maga az intézmény, a rendőrség által történt veszélyessé nyilvánítás alapján végrehajtott jogkorlátozás egyeztetetlen össze az akkoriban is vallott törvényességi elvekkel. Hasonló példákat bőven lehetne sorolni, általánosságban megállapítható, hogy a rendőri — vélt vagy valós — eredményesség szempontjai messze háttérbe szorították az alapjogok érvényesüléséhez fűződő érdekeket.

A kollektív szabadságjogok közül témánk szempontjából az egyesülési és gyülekezési jog 1989-es szabályozása érdemel figyelmet. Az egyesülési jogról szóló törvény az egyesülési szabadság visszaállításán túl azért, mert a rendőrhatalom számára helyesen, semmiféle kontroll lehetőségét nem adott.⁶⁰ A dolog természetéből fakadóan más a helyzet a gyülekezési jog esetében. A gyülekezésszerű rendezés törvény bejelentési kötelezettséget írt elő azzal, hogy a Rendőrség a rendezvény megjelölt helyen vagy időben való megtartását megtilthatja, ha az a népképviselői szervek vagy a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyeztetné, illetőleg a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna. Érdekes, hogy az előzetes betiltás lehetőségének ilyen korlátozott volta mellett a törvény a jogszértő módon szervezett, vagy ilyené váló rendezvény feltétlen feloszlására kötelezi a rendőrséget.⁶¹

Összefoglalásképpen annyi állapítható meg a rendvédelmi jogalkotással kapcsolatban, hogy néhány kérdésben volt előrelépés, azonban az intézményrendszer egésze még távol állt a polgári alkotmányosság alapvető követelményeinek teljesítésétől.

Az anyagi jogi szabályozás hiányosságait elvileg — és bizonyos téren gyakorlatilag is — ellensúlyozta az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi törvény, amelyet 1981-ben módosítottak.⁶² Az eredeti törvényszöveg 1.§ (3) bekezdése a belügyminisztérium szervezeteire annyiban vonatkoztatta a törvény hatályát, amennyiben azok igazgatásrendészeti ügyekben jártak el. Meg kell jegyezni, hogy ez a meghatározás az indokoltnál szűkebb körre vonta a garanciális szabályok érvényesítésének lehetőségét, hiszen a belügyi szervezetek minden olyan tevékenysége igazgatásnak minősült, ami nem tartozott kifejezetten a büntetőeljárás körébe. Ezen belül a működés jelentős része kifejezetten hatósági jogalkalmazásnak volt minősíthető.⁶³ Így a rendőri munka fontos területei maradtak ki az általános eljárási szabályok alkalmazási köréből. Az első egyetemi államigazgatási jogi tankönyv joggal vonta le a következtetést, miszerint a törvény a közrendvédelmi tevékenységre nem irányadó,⁶⁴ nem is beszélve az állambiztonsági működésről.⁶⁵

Meg kell jegyezni, hogy az államigazgatási eljárás előírásai még a kifejezetten igazgatásrendészeti ügyekben sem érvényesültek maradéktalanul. Példaképpen említhető az országos rendőr-főkapitány igazgatásrendészeti helyettesének 1/1977. számú elvi állásfoglalása, amelyben a rendőrhatalom kényszerintézkedésekre vonatkozó szabályokat értelmezi. A 9. pont kifejezetten utal arra, hogy az idézésre az államigazgatási eljárás rendelkezéseit kell alkalmazni. Ebből a contrario következik, hogy más eljárási cselekményekre nem. Az értelmezést alátámasztja, hogy az eljárási szabályok valóban nem követték az eljárási törvényt, sőt nem egy kérdésben (például a fellebbezési jognak az eljárás alá vont személyre korlátozásával, így más, ügyfélnek minősülő jogalanyok kizárásával) contra legem megoldásokat statuáltak. De utalhatunk az útlevelekérelmek „közrendet sért” indokolással történő elutasításaira is, amelyek nyilvánvalóan ütköztek a határozatok indokolási kötelezettségére vonatkozó normákkal.

Az 1981. évi I. törvény elvileg világos helyzetet teremtett, amikor mellőzte a belügyi igazgatás megkülönböztetését és csupán a korábban is kivett szabálysértési eljárások eltérő szabályozását engedte meg. Ebből azonban korántsem következett az eljárási törvény tényleges érvényesülése a korábban kizárt területeken. A „kényesebb” kérdéseket itt sem érintve elegendő arra utalni, hogy a büntetőeljárás körén kívül eső rendőri intézkedés hatósági jogalkalmazói aktus, SZAMEL Lajos szerint „helyszíni és azonnali végrehajtási kötelességgel párosult szóbeli határozat.”⁶⁶ A törvény garanciális (például jogorvoslati) intézményeinek alkalmazása mégis nehézségekbe ütközött.

Ellentmondásosan alakult 1945 után a rendőrbíráskodás ügye. Az 1950-es évek elejéig folytatódott a kihágási szankciók szaporodása, ami már a háború előtti időszakot is jellemezte. 1952-ben a közigazgatási hatóságok közül általános szabálysértési hatósági jogkörrel ruházták fel a tanácsok végrehajtó bizottságát.⁶⁷ „Átmenetileg” azonban a rendőrség továbbra is eljárta a közlekedési, közrend- és közbiztonság elleni, idegenrendészeti és erkölcsrendészeti kihágásokkal kapcsolatos ügyekben. 1953-ban szüntették meg a rendőrség kihágási bíráskodási jogát,⁶⁸ majd 1955-ben a kihágás jogintézményét is felszámolták.⁶⁹

A folyamat mégsem jelentette a rendőrség igazságszolgáltatási szerepének valóságos megszűnését. A kihágások többsége ugyanis nem tűnt el, hanem csupán felszívódott az akkor már csak a büntett kategóriáját ismerő büntetőjogba és az elvileg szigorúan közigazgatási jellegű szabálysértési jogba. Az előbbi tekintetében a bűnüldöző funkciójának révén gyakorolt befolyást, utóbbiak körében pedig, egyes tényállásokra vonatkozóan továbbra is megillette az érdemi döntési joga. Tény, hogy az igazgatási karakter miatt sokáig csak pénzbírságot lehetett kiszabni, 1959-től kezdve azonban az elzárásra volt átváltoztatható. 1960-tól pedig egyértelműen a kriminális jellegű szabálysértések, garázdaság, közveszélyes munkakerülés, üzletszerű kéjtelenség statuuálása mellett e tényállásokra bevezette a közmunkát és az önállóan kiszabható elzárás büntetést.⁷⁰

A szabálysértési jog 1968. évi kódexe sem adott technikai, vagy alkotmányos szinten megnyugtató választ a közigazgatási felelősség és bíráskodás alapkérdéseire. Sőt, a „büntetőjogias” szabálysértések és szankciók, valamint a rendőrség érdemi döntési hatáskörének fenntartásával utat nyitott az említett tényállások körének bővüléséhez. Ugyanakkor joggal állapítja meg SZAMEL Lajos, hogy „ . . . dekriminalizáció vajmi keveset váltott be a hozzá fűzött reményekből, viszont szétbomlasztotta a szabálysértés elméletileg tiszta fogalmát, és - bár viszonylag szűk területen - konzerválta azt a jogállamiság eszméjével ellentétes szabályozást hazánkban, hogy a személyi szabadság államigazgatási - rendőrhatalommal elvonható legyen.”⁷¹

Habár 1990-től az elzárás önálló büntetésként nem volt alkalmazható, az említett — és más — problémák megoldása a szabálysértési törvény újrakodifikálására várt.

A hagyományoknak és a dolog természetének megfelelően lényegesen jobb volt a helyzet a büntetőjog alkalmazása terén. Az általános rész 1950-es szabályozása, a különös részi tényállások rendszerzése, majd az 1961-es és 1978-as kodifikáció nagyjában-egészében megfelelt az adott kor alkotmányossági elvárásainak.

Hasonlóan alakult az eljárás szabályozása. Az 1951. évi,⁷² az 1962. évi⁷³ és az 1973. évi⁷⁴ törvény a bűnüldözés terén biztosította az alapjogok megfelelő szintű érvényesítését.

Összefoglalva megállapítható, hogy a rendvédelem jogi alapjai a vizsgált időszakban elmaradtak a mindenkor hivatalosan deklarált jogi értékektől, nem beszélve a polgári alkotmányosság elvárásainak rendszeréről. Súlyosbította a helyzetet, hogy a jogi kontroll létező mechanizmusai a rendvédelmi munka jelentős területeit nem fogták át.⁷⁵

Jegyzetek:

¹ CSIZMADIA : 264-279.p.

² KESERŰ: 18.p.

³ Egy ízben — jórészt politikai okokból — merült fel egy külön igazságügyi rendőrség létrehozásának gondolata a népbíróóság hatáskörébe tartozó ügyek nyomozására. A minisztertanács a tervezetet 1945. júniusában elfogadta, később azonban visszavonta.

GERGELY : 202.p.

⁴ Loc.cit. : 198.p.

⁵ FONYÓ : 149-150.p.

⁶ 1690/1945.ME.r.

⁷ 1700/1945.ME.r.

⁸ 1690/1945.ME.r. : op.cit.

⁹ 1700/1945.ME.r. : op.cit.

¹⁰ 1950/I.tv. 61. §

¹¹ 1954/X.tv. 63. §

¹² 1971/I.tv.

¹³ FONYÓ : op.cit.

¹⁴ 1990/XLV.tv. 8. § 1. bek.

¹⁵ 1990/LXXXII.tv. 2. §

¹⁶ 1991/XX.tv. 37. §

¹⁷ 533 900/1946.BM.r.

¹⁸ VÖRÖS: I.köt. 30-31.p.

¹⁹ 288 009/1948.BM.r.

²⁰ 4353/1949.MT.r.

²¹ SZABÓ

²² 1989/XXXI.tv.

²³ 1957/13.tvr.

²⁴ 49/1978.MT.r.

²⁵ PERÉNYI

²⁶ 1066/1955.MT.r.

²⁷ 26/1975.MT.r.

²⁸ 1989/XXXI.tc. 40/B. § 2.bek. op.cit.

²⁹ 1955/22.tvr.

³⁰ 1963/22.tvr.

³¹ 1932/XIII.tc.

³² SZAMEL: A rendészet a közigazgatás rendszerében. 966.p.

³³ 1974/17.tvr. 10. §

³⁴ 39/1974.MT.r.

³⁵ 40/1974.MT.r.

³⁶ SZAMEL: A modern rendészet fogalom és következményei. 255.p.

³⁷ 48/1984.MT.r.

³⁸ TAUBER : 174-177.

³⁹ 1/1985.BM.r.

⁴⁰ GÁL : 16.P.

⁴¹ 1989/XXXI.tv. : op.cit.

⁴² 1/1990.BM.r.

⁴³ 1990/X.tv.

⁴⁴ 1990/XXII.tv.

⁴⁵ 20/1988.MT.r.

⁴⁶ 71/1990.MT.r.

⁴⁷ A jogszabály erre vonatkozó 9/A. §-át a belügyminiszter feladat- és hatáskörét újraszabályozó 1990. évi kormányrendelet hatályban tartotta.

³⁹ 1990.korm.r.

⁴⁸ 1946/I.tv.

⁴⁹ 1946/VII.tv. ; 1946/X.tv.

⁵⁰ „A jog furcsa fintora, hogy ezt a törvényt az 1946. évi I. törvény 1949-es hatályon kívül helyezésekor elfelejtették érvényteleníteni, így az tovább élt anélkül, hogy valaha is alkalmazták volna. Hatályon kívül helyezésére 1987. év végén, a jogalkotási törvény kapcsán végzett jogszabály-felülvizsgálatok keretében került sor.”

HALMAI : 90.p.

⁵¹ 1947/XVIII.tv. : II.Rész. 2.cikk. 1.pont.

⁵² CSORBA

⁵³ *Országgyűlési Napló 1947-1949.* III. 202.p.

⁵⁴ 1949/XX.tv.

⁵⁵ KISS — SZAMEL : 643.p.

⁵⁶ 1/1957.BM.r.

⁵⁷ 4/1985.BM.r.

⁵⁸ 9/1989.BM.r.

⁵⁹ 1956/31.tvr.

⁶⁰ 1989/II.tv.

⁶¹ 1989/III.tv.

⁶² 1957/IV.tv.

⁶³ BARACZKA : 36.p.

⁶⁴ BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL et al.

⁶⁵ BARACZKA : op.cit. 36-39.p.

⁶⁶ SZAMEL : A rendőrségi jog szabályozásának alapelvei. : 233.p.

⁶⁷ 59/1952.MT.r.

⁶⁸ 1953/16.tvr.

⁶⁹ 1955/17.tvr. ; NAGY: 49-51.p.

⁷⁰ 1960/14.tvr. ; NAGY: op.cit. : 54-55.p.

⁷¹ SZAMEL: *Az állampolgári szabadságjogok.*

⁷² 1951/III.tv.

⁷³ 1962/8.tvr.

⁷⁴ 1973/I.tv.

⁷⁵ HOLLÓ: 195-196.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A nemzeti bizottságok állami tevékenysége 1944-1949.* Budapest, 1968, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 486 p. HU-ISBN —
- CSORBA — CSORBA János: *A Közigazgatási Bíróság mint alkotmányvédő bíróság.* Budapest, 1945, Officina. 14 p.
- FONYO — FONYÓ Gyula: *A községi igazgatás.* Budapest, 1970, Közgazdasági és Jogi Kiadó. 353 p. HU-ISBN —
- HALMAI — HALMAI Gábor: *Az egyesülés szabadsága.* Budapest, 1990, Atlantisz. 236 p. HU-ISBN 963 02 8667 X.
- HOLLÓ — HOLLÓ András: *A közigazgatás ügyészi felügyeletének államjogi alapkérdései.* Budapest, 1989, Akadémia Kiadó. 239 p. HU-ISBN 963 05 5217 5.
- NAGY — NAGY Marianna: *Az államigazgatási jogi szankció szabályozásának története.* Budapest, 1990, ELTE-ÁJK. 90 p. HU-ISBN 963 462 566 5. /A jogi felelősség és szankciórendszer elméleti alapjai, 17./ HU-ISSN 0238-9754.
- SZAMEL: *Az állampolgári szabadságjogok.* — SZAMEL Lajos: *Az állampolgári szabadságjogok.* Budapest, 1987, Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája. 214 p. HU-ISBN 963 72 5644 X. /Az alkotmány továbbfejlesztésének tudományos megalapozása, 8./ HU-ISSN 2038-261X.
- VÖRÖS — VÖRÖS Károly et al. (szerk.): *A magyar állam szervei 1944-1950.* Budapest, 1985, Közgazdasági és Jogi Kiadó. 857 p. HU-ISBN 963 22 1440 4.

TANULMÁNYOK

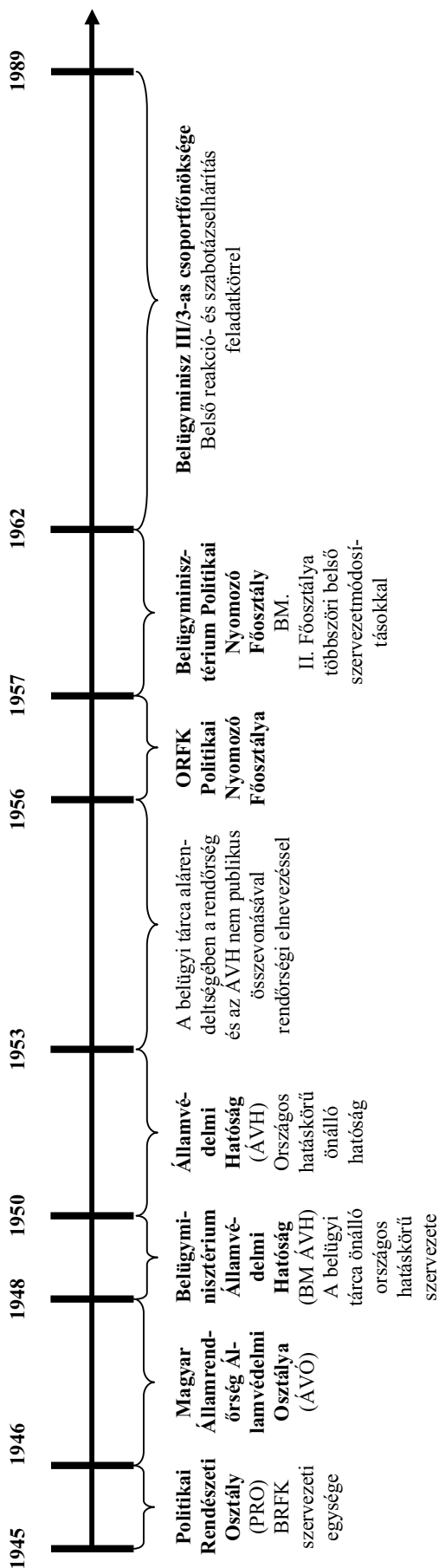
- BARACZKA — BARACZKA Róbertné: A hatósági jogalkalmazás helye, szerepe és módjai a közbiztonság védelmében. *Belügyi Szemle*, XXIX.évf. (1981) 4.sz. HU-ISSN 0133-6738.
- GÁL — GÁL Gyula: Gondolatok a személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedések jogi szabályozásáról. *Belügyi Szemle*, XXXV.évf. (1987) 9.sz. HU-ISSN 0133-6738.
- GERGELY — GERGELY Ernő: A demokratikus rendőrség megalakulása. *Jogtudományi Közlemény*, XL.évf. (1985) 4.sz. 196-202.p. HU-ISSN 0021-7166.
- KISS — SZAMEL — KISS László — SZAMEL Lajos: A jogismeretet gátló jogalkotási tényezők, különös tekintettel a jogon belüli ellentmondásokra. *Állam és igazgatás*, XXXIII.évf. (1984) 7.sz. HU-ISSN 0324-7171.

- PERÉNYI — PERÉNYI György: A munkásörök jogvédelméről. *Belügyi Szemle*, XXXIV.évf. (1986) 6.sz. 57-60.p. HU-ISSN 0133-6738.
- SZABÓ — SZABÓ Gusztáv: Negyedszázad a haza határainak őrzésében. *Belügyi Szemle*, XVIII.évf. (1970) 5.sz. 8.p. HU-ISSN 0133-6738.
- SZAMEL: A modern rendészet fogalom és következményei. — SZAMEL Lajos: A modern rendészet fogalom és következményei. In uő.: *Jubileumi tanulmányok*. Pécs, 1985, Janus Pannonius Tudományegyetem. HU-ISBN —
- SZAMEL: A rendészet a közigazgatás rendszerében. — SZAMEL Lajos: A rendészet a közigazgatás rendszerében. *Állam és igazgatás*, XXXIV. (1985) 11.sz. HU-ISSN 0324-7171.
- SZAMEL : A rendőrségi jog szabályozásának alapelvei. — SZAMEL Lajos : A rendőrségi jog szabályozásának alapelvei. *Magyar Közigazgatás*, XLI.évf. (1990) 30.sz. HU-ISSN 0865-736X.
- TANKÖNYVEK TANSEGÉDLETEK**
- BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL : et al. — BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL et al.: *Magyar államigazgatási jog. Általános rész*. Budapest, 1971, Tankönyvkiadó. 571 p. HU-ISBN —
- KESERŰ — KESERŰ István: *A felszabadult Magyarország rendőri és határőrizeti szerveinek megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában 1944-1948*. Budapest, 1987, Rendőrtisztviselői Főiskola.
- KÉZIRATOK**
- TAUBER — TAUBER István: *A rendőri szervezet fejlődésének szervezetszociológiai és történeti problémái*. Budapest, 1990, Kézirat a szerző birtokában.
- DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK**
- Országgyűlési Napló 1947-1949.* — *Országgyűlési Napló 1947-1949*. Budapest, 1949.
- JOGSZABÁLYOK**
- 1932/XIII.tc. — 1932/XIII.tc. a Magyar Királyi Rendőrség fegyverhasználati jogáról.
- 1946/I.tv. — 1946/I.tv. Magyarország államformájáról.
- 1946/VII.tv. — 1946/VII.tv. A demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről.
- 1946/X.tv. — 1946/X.tv. az emberi alapjogok hatályosabb védelméről.
- 1947/XVIII.tv. — 1947/XVIII.tv. a Párisban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában.
- 1949/XX.tv. — 1949/XX.tv. a Magyar Népköztársaság alkotmánya.
- 1950/I.tv. — 1950/I.tv. a helyi tanácsokról.
- 1951/III.tv. — 1951/III.tv. a büntető perrendtartásról.
- 1954/X.tv. — 1954/X.tv. a tanácsokról.
- 1957/IV.tv. — 1957/IV.tv. az államigazgatási eljárás általános szabályairól.
- 1971/I.tv. — 1971/I.tv. a tanácsokról.
- 1973/I.tv. — 1973/I.tv. a tanácsokról.
- 1989/II.tv. — 1989/II.tv. az egyesülési jogról.
- 1989/III.tv. — 1989/III.tv. a gyűlekezési jogról.
- 1989/XXXI.tv. — 1989/XXXI.tv. az Alkotmány módosításáról.
- 1990/X.tv. — 1990/X.tv. a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról.
- 1990/XXII.tv. — 1990/XXII.tv. egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról.
- 1990/XLV.tv. — 1990/XLV.tv. a helyi önkormányzatokról.
- 1990/LXXXII.tv. — 1990/LXXXII.tv. a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1971. évi 10. törvényerejű rendelet módosításáról.
- 1991/XX.tv. — 1991/XX.tv. a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről.
- 1953/16.tvr. — 1953/16.tvr. a rendőrségi bíraskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása tárgyában.
- 1955/17.tvr. — 1955/17.tvr. a kihágás intézményének és a kihágási bíraskodásnak megszüntetéséről.
- 1955/22.tvr. — 1955/22.tvr. a rendőrségről.
- 1956/31.tvr. — 1956/31.tvr. a közbiztonsági őrizetről.
- 1957/13.tvr. — 1957/13.NET.tvr. a Munkásőrségről.

- 1960/14.tvr. — 1960/14.tvr. egyes bűncselekmények kisebb jelentőségű eseteinek szabálysértéssé nyilvánításáról.
- 1962/8.tvr. — 1962/8.tvr. a büntető eljárásról.
- 1963/22.tvr. — 1963/22.tvr. a rendőri fegyverhasználati jog kiterjesztéséről.
- 1974/17.tvr. — 1974/17.tvr. az állam- és közbiztonságról.
- 1690/1945.ME.r. — 1690/1945.ME.r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.
- 1700/1945.ME.r. — 1700/1945.ME.r. a magyar államrendőrség felállításáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 133-135.p.
- 533 900/1946.BM.r. — 533 900/1946.BM.r. az államháztartás egyensúlyi helyzetének rendbehozása érdekében az államrendőrség kebelében végrehajtandó változásokról szóló 10 060/1946. M. E. sz. rendelet 1. §-ában foglalt rendelkezések végrehajtása.
- 288 009/1948.BM.r. — 288 009/1948.BM.r. a rendőrség államvédelmi osztálya középfokú hatósági szervezetének megállapítása és elnevezésének megváltoztatása.
- 4353/1949.MT.r. — 4353/1949.MT.r. az Államvédelmi Hatóság létrehozásáról.
- 59/1952.MT.r. — 59/1952.MT.r. az 1951/35.tvr. végrehajtása tárgyában.
- 1066/1955.MT.r. — 1066/1955.MT.r. az önkéntes rendőrökről.
- 1/1957.BM.r. — 1/1957.BM.r. a kitiltásról és a rendőrhatalósági felügyelet alá helyezéséről.
- 39/1974.MT.r. — 39/1974.MT.r. a rendőrségről.
- 40/1974.MT.r. — 40/1974.MT.r. a Magyar Népköztársaság államhatárának őrizetéről.
- 26/1975.MT.r. — 26/1975.MT.r. a belügyi tárca munkájának önkéntes segítőiről.
- 49/1978.MT.r. — 49/1978.MT.r. a Munkásőrségről.
- 48/1984.MT.r. — 48/1984.MT.r. a 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet módosításáról.
- 1/1985.BM.r. — 1/1985.BM.r. a személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedésekről.
- 4/1985.BM.r. — 4/1985.BM.r. a rendőrhatalóság kényszerintézkedéséről.
- 20/1988.MT.r. — 20/1988.MT.r. a belügyminiszter feladatáról és hatásköréről.
- 9/1989.BM.r. — 9/1989.BM.r. a rendőrhatalósági kényszerintézkedésekről szóló 4/1985. (VII. 20.) BM rendelet hatályon kívül helyezéséről.
- 1/1990.BM.r. — 1/1990.BM.r. a Magyar Köztársaság Rendőrségének Szolgálati Szabályzatáról.
- 39/1990.korm.r. — 39/1990.korm.r. a belügyminiszter feladat- és hatásköréről.
- 71/1990.MT.r. — 71/1990.MT.r. a belügyminiszter feladatáról és hatásköréről szóló 20/1988. (IV. 8.) MT rendelet módosításáról.

A magyar pártállam politikai rendőrség típusú szervezetei

Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes

Jómagam 1993-1998 között a Magyar Köztársaság moszkvai nagykövetségéhez beosztott katonai és légügyi attaséként teljesítettem szolgálatot az Oroszországi Föderációban. Akkor érlelődött meg bennem az elhatározás, hogy felkutatom elődeimet és megpróbálom bemutatni pályafutásukat. Így találtam rá egyik egykori elődöm, NÉMETH Dezső vezérkari ezredes nem mindennapi történetére.

„A második világháborús magyar katonai elitnek, illetve a tisztikarnak a pályafutása 1945-ben, de legkésőbb 1949-ben — kevés kivételtől eltekintve — derékba tört... A koalíciós időszak politikai küzdelmeinek egyik színtere a hadsereg volt, amelyet rövid idő alatt »megtisztítottak« a régi, illetve nem kommunista tisztektől, még akkor is, ha múltjuk egyetlen »fekete foltja« az volt, hogy korábban is hívatásos tiszték voltak”, írta professzor dr. SZAKÁLY Sándor hadtörténész.¹ NÉMETH Dezső ezredes az egyik tipikus példája volt ennek! Ráadásul — éppen egy kritikus időpontban — PÁLFFY György kedvelt munkatársaként tartották számon és talán ez is hozzájárult sorsának szomorú beteljesüléséhez.

NÉMETH Dezső ezredes 1913. VI. 30-án született polgári családban, a Szolnok-Doboka vármegyei Bethlen járás Bethlen nevű településén. Édesanyja WIESNER Franciska, édesapja NÉMETH Dezső ügyvéd volt. Főreáliskolát végzett, majd 1931-ben karpaszományosként bevonult a veszprémi 4/III. zászlóaljhoz, ahol 1931. VIII. 20. és 1932. X. 1. között karpaszományos honvéd, örvezető, tizedes és őrmesteri rendfokozatokat ért el.

1932. X. 1-én felvételt nyert a Ludovika Akadémiára, melyet 1935. VIII. 20-án főhadnagyi rendfokozattal végez el.

Tiszti pályáját Tata-tóvárosban a gyalogságnál kezdte meg, ahol 1935. VIII. 20-tól 1937. IX. 1-ig a 3/II. gyalog zászlóaljnál szakasz- és század-parancsnok, majd 1937. IX. 1-től 1938. I. 1-éig zászlóalj segédtisztként szolgált Veszprémben a 3/III. zászlóaljnál².

1938. I. 5-től 1938. X. 1-éig a Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézetbe vezényelték, ahol sporttanári és vívómesteri képesítést szerzett. Ezt követően ismét visszakerült Veszprémbe, ahol 1938. X. 1-től 1940. XII. 1-éig zászlóalj segédtiszt, majd géppuskás század-parancsnok volt a 3/III. zászlóaljnál.

1940. XII. 1-i hatállyal áthelyezték Aszódra, ahol egészen 1941. X. 1-éig az 1. tábori tüzérosztálynál 1/2. üteg-parancsnoki beosztásba került. 1941. X. 1-vel beiskolázzák a budapesti Hadiakadémiára, melyet 1943. X. 1-én végezte el.

A Hadiakadémián töltött éveit ne szokványos iskolaként képzeljük el, mert úgynevezett „tanulmányutakat” szerveztek a hallgatók számára a fronton harcoló alakulatok valamelyikéhez, harci tapasztalatok szerzése céljából! Így került NÉMETH Dezső hallgató 1942. IV. 20. és 1942. XI. 15. között az Urivnál³ harcoló magyar alakulatok 23/6. puskás századához század-parancsnoki, majd a Sztorozsevoje⁴ település mellett harcoló 46/I. zászlóalj parancsnoki beosztásába.

1943. XI. 1-vel került kinevezésre beosztott vezérkari tisztként a 25. Gyalog Ezredhez Désre, ahol mindössze három hónapot szolgált és 1944. I. 1-i hatállyal áthelyezésre került beosztott vezérkari tisztként a Honvédség Gyalogsági Felügyelőségére. 1944. III. 25-én kinevezték a Székely Határ vadász Parancsnokság 1.a. (hadműveleti) osztály vezetőjének Marosvásárhelyre. 1944. IV. 25-től 1944. XI. 20-ig anyagi vezérkari tiszt volt a VI. hadtest parancsnokságán (Worochta⁵, illetve Aknaszlatina⁶), majd 1944. XI. 20-tól 1945. II. 7-ig beosztott vezérkari tisztként szolgált az I. hadtest parancsnokságán, Budapesten.

1945. II. 8-án beosztottaival együtt a németek letartóztatták, de szovjet segítséggel kitortek és a 3. gárdahadtest alakulataival harcolt a németek ellen. A harcokban február 16-án megsebesült. A változatosság kedvéért a szovjetek tartóztatták le és a Baján létesített hadifogolytáborba került, ahonnan 1945. VIII. 2-án szabadult. Már másnap, augusztus 3-án jelentkezett szolgálattételre.

Kezdetben a Honvédelmi Minisztérium Anyagi Csoportfőnökség, (1946 februárjától Anyagi Főcsoportfőnökség) Gépkocsi és Üzemanyag osztályára kerül először vezérkari őrnagy, anyagi csoportfőnökségi előadó, majd osztályvezető helyettes, illetve osztályvezető beosztásba. 1945. XI. 5-én jutalomból, „A demokratikus Magyarország érdekében, a Honvédségen belül kifejtett tevékenység elismeréseként” léptették elő alezredessé.⁷

1945. XI. 3-án az Igazoló Bizottság igazolta.⁸

1946. III. 15-vel új szakasz kezdődik NÉMETH Dezső vezérkari alezredes életében: a 40/1946 számú (III. 19.) HM háziparancsban felmentették a gépkocsi és üzemanyag osztályvezetői beosztásából és a 41/1946 számú (III. 20.) háziparancsban áthelyezték a Katonapolitikai Osztály személyi állományába, ahol a határügyi alosztály vezetőjévé nevezték ki.⁹

1947 májusától a határőrség vezérkari főnöke és július 1-vel előléptették ezredessé. 1948. IV. 4-én PÁLFFY György társaságában részt vett az 1848-as zászlók visszaadási ünnepségén ahol KURASZOV vezérezredes a szovjet kormány nevében átadta PÁLFFY Györgynek a háború során a Szovjetunióba került 1848-as honvédszászlókat.

Tevékenységét magas kitüntetésekkel ismerték el:

- 1947. V. 29.: Magyar Szabadság Érdemrend ezüst fokozata;
- 1948. II. 26.: Köztársasági Érdemrend Tiszti keresztje;
- 1948. III. 16.: Határvadász jelvény arany fokozat;

- 1948. IX. 8.: Engedélyezik részére a Szovjetuniótól kapott „Budapest bevételéért” kitüntetés viselését.

1948. V. 27-én áthelyezték a Honvédelmi Minisztérium állományába és PÁLFFY György javaslatára kinevezték a Magyar Népköztársaság Moszkvai Nagykövetségének katonai attaséjává. Látszólag szép karriert futott be idáig, annak ellenére, hogy ludovikás tisztként került be a „demokratikus hadseregbe”.

Moszkvai katonai attaséként is megállta a helyét. A szovjet katonapolitikai célkitűzésekről, a Szovjet Hadsereg átalakításáról, a haderő különböző haderőnemeinél folytatott katonai és politikai kiképzésről, annak a magyar haderőnél hasznosítható tapasztalatairól, az egyes, korabeli technikai fejlesztésekről, illetve az ezeket a külvilág számára demonstráló haditechnikai bemutatókról hazaküldött jelentései legalábbis erről tanúskodnak. Az 1948. VII. 25-én, a szovjet légierő közelgő ünnepnapja tiszteletére tartott bemutatóról például ezt írta: „A bemutató a védelem jegyében zajló politikai demonstráció volt, amivel azt akarták a szovjetek hangsúlyozni, hogy nem az amerikai népet akarják megsemmisíteni, hanem a védekező fegyverek (reaktív vadászgépek) segítségével a felhasználás előtt, a levegőben az atombombát szállító repülőgépeket.”¹⁰

Jó érzékkel látta meg: nem biztos, hogy minden jelentése eljut a döntéshozókhoz, ezért az egyikben ezt jelentette: „Fontosnak tartom, hogy jelentéseim teljes egészében és szó szerint kerüljenek PÁLFFY altábornagy bajtárshoz. Ebben a jelentésben és a következőkben is olyan átfogó katonai benyomásokat jelentek, amelyek elsősorban vezérkari képzettségű tiszt által értékelhetők helyesen”¹¹

Több jelentésében foglalkozott a Szovjetunió katonai tanintézeteiben tanuló magyar hallgatókkal. Az egyikben például sorra vette az egyes akadémiákon (Frunze Lövész Akadémia, Sztálin Páncélos Akadémia, Leningrádi Tüzér Akadémia, Szolnyicsnogorszki főtiszti tanfolyam, stb.) tanuló magyar csoportokat és részletes jellemzést adott az egyes csoportok hallgatóinak felkészültségéről, a képzésben elért eredményeiről, a csoportokon belül uralkodó viszonyokról és a szovjet fél által biztosított élet- és munkakörülményekről, illetve javaslatokat tett a kiküldendő személyek körütekintőbb kiválasztását illetően.¹²

Szinte valamennyi jelentésének állandó témája voltak azok a szovjet katonai folyóiratok, kiadványok és tankönyvek, amelyeket megítélése szerint a magyar hadsereg kiképzésében is eredményesen lehetett volna hasznosítani.¹³ Az ezzel kapcsolatos jelentéseihez minden esetben csatolta a hazaküldendő folyóiratok és könyvek jegyzékét is.

Több jelentésében is jelzte az attaséhivatal személyi és tárgyi feltételeinek hiányosságait. Nagyon hiányzott a nyilvántartást, a postázást és a pénzügyeket kezelő személy, aki levehette volna a válláról az adminisztratív terhek nagy részét, így több ideje jutott volna az érdemi munkára. Kezdetben még helyettest is kért, de később már azt írta: „már megelégednék egy polgári tisztviselővel, vagy tiszthelyettestel is, aki a pénztári naplók vezetését, az iktatást, postázást végezné.”¹⁴ Ugyancsak komoly gondot jelentett a lakásával és az attasé hivatal irodai elhelyezésével kapcsolatos huzavona is. Alig több mint egy éves moszkvai szolgálata alatt három címről is küldött jelentést!

Nagyon fontosnak tartotta az otthonról kapott értékeléseket és visszajelzéseket. Erről így írt: „Szükségem lenne arra is, hogy jelentésem kiértékelését, illetve az ezzel kapcsolatos véleményyt a rákövetkező futárral megkapjam. ... nekem elsősorban és mindig azokkal a dolgokkal kell foglalkoznom, amelyek odahaza a konkrét munkához éppen és égetően szükségesek”¹⁵

Valamennyi jelentésében részletes tájékoztatást adott a vizsgált időszakban a Moszkvába akkreditált katonai attasékkal, valamint a fogadó ország katonai képviselőivel létesített és fenntartott kapcsolatairól. Egy közülük külön is figyelmet érdemel: VALENCUELLA százados, argentin katonai attasé a nála tett búcsúlátogatása alkalmával közölte, hogy hazafelé európai körutazást tesz, amelynek során Magyarországot is útba ejti. NÉMETH ezredes az erről szóló jelentésében hozzátette: „Nyomatékosan felhívom rá az Elhárító Csoportfőnökség figyelmét!”¹⁶

Jelentéseiben több alkalommal is tájékoztatást adott a magyar nagykövetségen belüli viszonyokról, a nagykövet, a civil diplomaták és az attasé kapcsolatáról. Az általában pozitív

hangvételek mellett szép számmal akadtak meglehetősen kritikus hangvételek is, így például az, amelyik MOLNÁR Erik nagykövet megbízólevelének átadásáról készült: „Bántó a rendnek a hiánya! Eddigi megfigyelésem szerint a bolgár és a román követségen beosztott válogatott munkás elemek a fogadásokon sokkal méltóságteljesebben, természetesebben és nyugodtabban viselkednek, mint a polgári intellektuelekből toborzott tisztviselőink!”¹⁷

Az állomáshelyéről küldött utolsó jelentése 1949. VIII. 3-i keltezésű. 1949. VIII. 5-én hazarendelték és az ÁVH őrizetbe vette. A PÁLFFY György ellen indított koncepció per III. rendű vádlottjaként, a perirat szerint „folytatólagosan elkövetett hűtlenség büntette és a magyar állam nemzetközi érdeke veszélyeztetésének büntette” címen, koholt vádak alapján 1949. X. 10-én halálra ítélték¹⁸, és október 24-én kivégezték. Az ítélet indoklásában többek között ez állt: „1946 őszétől 1948 májusáig rendszeresen közölt a határország szervezetére és elhelyezésére vonatkozó, szigorúan titkos és bizalmasan kezelendő adatokat, főként a jugoszláv határsávban elhelyezett honvéd alakulatok adatait, létszámát, fegyverzetét, az egyes határvadász zászlóaljok és századok adatait, állomáshelyét, a parancsnokok neveit és politikai jellemzését”¹⁹ A bíróság szerint ezzel követte el „folytatólagosan” a hűtlenség büntettét. A magyar állam érdeke veszélyeztetésének büntettét pedig azzal valósította meg a vádirat szerint, hogy moszkvai attaséként vállalkozott a Jugoszlávia részére végzendő hírszerzői tevékenység folytatására, csak most már a Szovjet Hadseregről jelentett adatokat.

Különösen érdekes ennek a vádpontnak az indoklásában szereplő alábbi mondat: „Németh Dezső vezérkari ezredes, mint régi sovinszta, fasiszta tiszt került vissza a demokratikus hadseregbe. Pálffyval megállapították egymásról, hogy hasonló a felfogásuk és ennek eredményeként 1946 őszén a Határvadász Parancsnokság vezérkari főnöke lett. ... Pálffytól kapta utasításba, hogy Mrázovics volt budapesti, akkori moszkvai jugoszláv követ lesz a kapcsolata.”²⁰

1955. XI. 30-án a Katonai Felsőbíróság NÉMETH Dezső ezredest az ellene emelt vádak alól bűncselekmény hiányában felmentette. A felmentő ítéletben szó szerint ez áll:

„Németh Dezső ezredes sem Magyarországon, sem pedig moszkvai tartózkodása alatt nem végzett hírszerzői tevékenységet Jugoszlávia számára, ezért a Bíróság az ellene emelt vádak alól bűncselekmény hiánya miatt felmenti. Ledényi Ferenc hadbíró ezredes, a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiumának elnöke, a Tanács elnöke., Kristóf István ezredes, ülnök, Matusek Tivadar őrnagy, ülnök”.²¹

NÉMETH Dezső vezérkari ezredes polgári családból származott. Feleségével, BOTKA Jolánnal (született: 1916. V. 25.) 1940. XI. 6-án kötött házasságot. Érdekes ezzel kapcsolatban a személyi anyaggyűjtőjében található „Anyakönyvi lapon” olvasható megjegyzés: „Utólag tudomásul vettem a BOTKA Jolánnal 1940. XI. 6-án kötött házasságát!” (1948. V. 3-án: Személyügyi szerv, olvashatatlan aláírás)²² Férje kivégzését követően feleségét 1949 novemberében Budapestről kitelepítették Szolnokra, majd 1954-ben engedélyezték a visszaköltözését Budapestre. 1954-ben házasságot kötött RIBA János műszaki tisztviselővel, akitől 1962-ben elvált. Férje rehabilitálása után részére 120 000 Forint kártérítést és két szoba összkomfortos lakást biztosítottak, valamint 1200 Forint kivételes nyugdíjat és gyermeke után 600 Forint árvaellátást állapítottak meg. 1986. VI. 1-től 4000 Forintot ítélt meg részére „nemzetgondozotti ellátás” címen a Minisztertanács Kivételes Ellátások Bizottsága. A Honvédelmi Minisztérium két alkalommal belföldön, egy alkalommal külföldön biztosított részükre térítésmentes üdülést. (A sors fintora, hogy éppen Jugoszláviában!)

Leányuk, Judit 1947-ben született, gimnáziumban érettségizett és 1966-ban férjhez ment egy fogorvoshoz.

A családot ellátták katonai egészségügyi igényjogosultsági lappal, a Magyar Néphadsereg Központi Klubjába belépésre jogosító belépővel, illetve 1963-ban a Honvédelmi Minisztérium híradó főnök közbenjárására lakásába vezetékesele telefonnal vezettek be. A feleség 1963-ban kérelemmel fordult CZINEGE Lajos honvédelmi miniszterhez, hogy a férje Moszkvából történt hazarendelése alkalmából kint maradt értéktárgyaikat (szőnyegek, képek, dísz tárgyak) segítsen visszajuttatni.²³ A feladatot KISS Lajos ezredes akkori moszkvai katonai attasé kapta, akinek segítségével néhány, még előtalálható és azonosítható tárgyat visszakapott, a többi a feledés homályába veszett!

NÉMETH Dezső ezredes sírja a Farkasréti temető 30/2. parcellájában található (1. sor, 90. sírhely).

Jegyzetek:

- ¹ SZAKÁLY: 164-165.p.
² HIM.HL. NÉMETH Dezső ezredes személyi anyaggyűjtője, 967/2788 sz. „Személyi adatok a HM katpol. állományba tartozó tisztokról” rész.
³ Település a Voronyezsi területen
⁴ Település a Voronyezsi területen
⁵ Település Nyugat-Ukrajnában, kb. 90 km-re Ivanovo-Frankovszktól.
⁶ Ukrajna, Solotvno település a kárpátaljai Técsői járásban, ma mintegy 9000 lakossal, melynek hozzávetőlegesen 50%-a magyar anyanyelvű.
⁷ *Honvédségi Közlöny*, LVII.évf. (1945) 20.sz. november 1. 196.p.
⁸ HIM.HL. Igazolás száma: 3345/ igaz.biz. NÉMETH Dezső ezds. személyügyi anyagok gyűjtője, 967/2788 sz.
⁹ GYARAKI: 108.p.
¹⁰ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 2.sz. összefoglaló jelentés, c. pont, 3. oldal.
¹¹ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 2.sz. összefoglaló jelentés, 8. oldal
¹² HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 130/att.-1948 sz. összefoglaló jelentés,1-3. oldal.
¹³ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 1/att.-1949. sz. Összefoglaló jelentés, 4. oldal.
¹⁴ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 1/att.-1949. sz. Összefoglaló jelentés, 4. oldal.
¹⁵ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 2.sz. összefoglaló jelentés, 8. oldal.
¹⁶ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség, 1949. 02. 27-én kelt attaséjelentés 2. oldal.
¹⁷ HIM.HL. 102/08/509 HI MNVK 2. Csf-ség,76/att.-1948.sz. összefoglaló jelentés, 2. oldal.
¹⁸ HIM.HL. H6 1373/49/6.-I.sz. ítélet Pálffy altbgy. és társai elleni bűnügyben.
¹⁹ HIM.HL. H6 1373/49/6.-I.sz. Ítélet Pálffy altbgy és társai elleni bűnügyben. 6. oldal.
²⁰ HIM.HL. H6 1373/49/6.-I.sz. Ítélet Pálffy altbgy és társai elleni bűnügyben. 19. oldal.
²¹ HIM.HL. Bírósági peranyag, 00101/1955 sz. 1955. november 29-30., perújítás.
²² HIM.HL. Németh Dezső ezredes személyi anyaggyűjtője, „Anyakönyvi lap”, 967/2788 sz.
²³ HIM.HL. Németh Dezső személyi anyaggyűjtője,967/2788 sz.: 2610-V-115 sz. Anyakönyvi lap.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

SZAKÁLY — SZAKÁLY Sándor: *Hadsereg, politika, társadalom, válogatott írások.* Budapest, 1991, Lánchíd Kiadó. 170 p. HU-ISBN 963 74 9700 5.

TANULMÁNYOK

GYARAKI — GYARAKI Károly: A katonai elhárítás történetéből. *Hadtudomány*, V.évf. (1995) 1.sz. 106-114.p. HU-ISSN 1215-4121.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

HIM.HL. — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár.

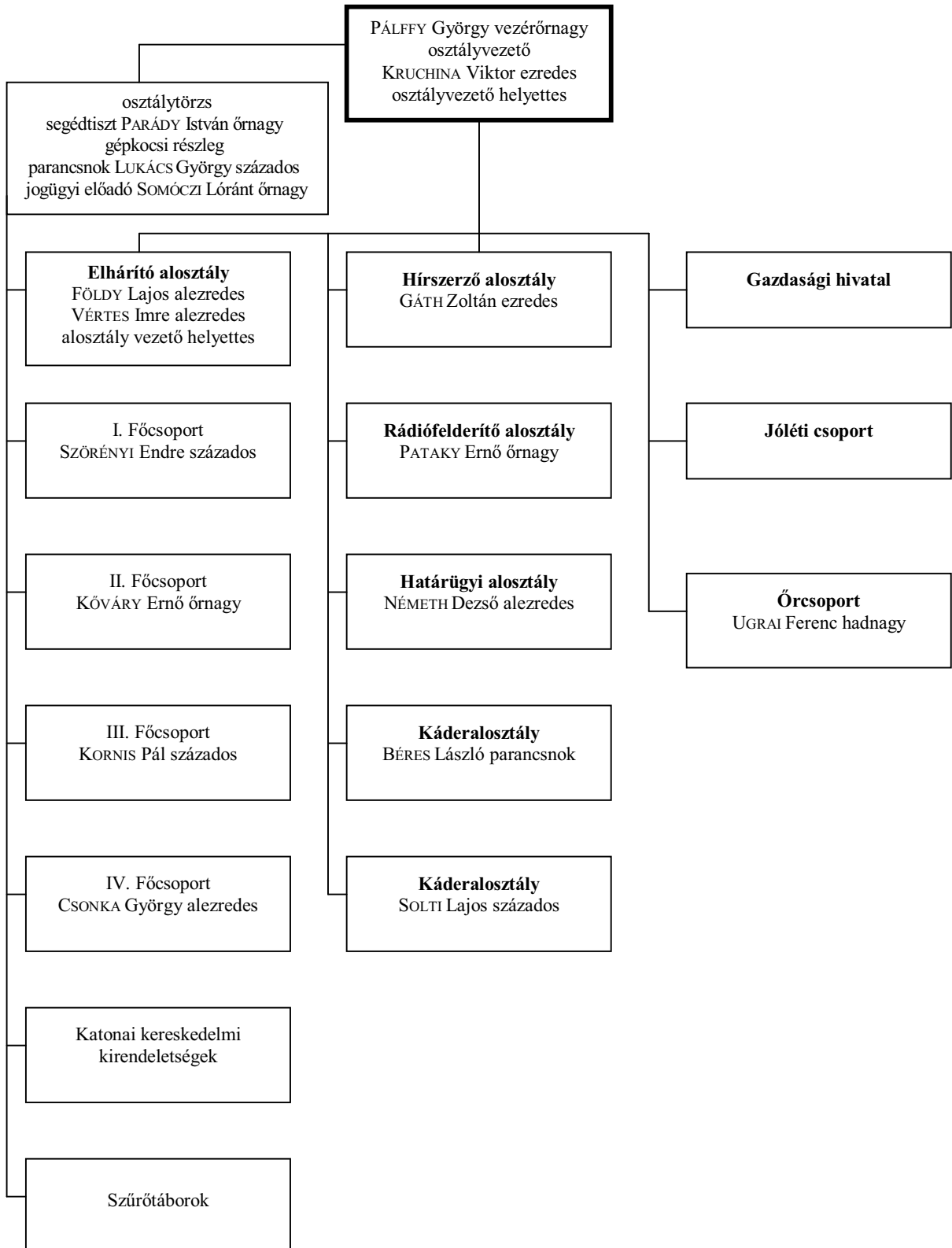
Mellékletek jegyzéke:*I.sz. melléklet.*

A Katona Politikai Osztály szervezete 1946. VII. 1-től.

II.sz. melléklet.

Szervi utasítás a moszkvai katonai attasé számára.

A Katona Politikai Osztály szervezete 1946. VII. 1-től.

Forrás ! OKVÁTH Imre: *Sziget egy reakciós tenger közepén. Adalékok a Katpol történetéhez 1945-1949. Államvédelem a Rákosi korszakban.* 66.p. Budapest, 2000, Történeti Hivatal.

II. sz. melléklet.

Szervi utasítás a moszkvai katonai attasé számára.

Szervi utasítás

A Magyar Köztársaság elnöke és a Magyar Kormány hozzájárulásával a Szovjet Unióban általam delegált magyar katonai attasé működésére vonatkozóan az alábbiakban rendelkezem:

1. Feladat:

- a, A katonai attasé képviseli minden tekintetben a Szovjet Unióban a magyar demokratikus honvédséget.
- b, Tájékoztatja a szövetséges Szovjet Hadsereg Vezetőségét a magyar honvédség összes elvi és gyakorlati kérdéséről.
- c, Biztosítja az állandó összeköttetést a szövetséges Szovjet Hadsereg és a honvédség között.
- d, A szovjet és a magyar haderők közötti szövetséges viszonyból származó áruküldés rajta keresztül történik, ha más intézkedés nincs.
- e, A szovjet haderő vezetésének tudtával és beleegyezésével gyűjti mindazokat az elméleti és gyakorlati tapasztalatokat, amelyek a honvédség fejlesztésében szükségesek. A gyűjtött anyagot továbbítja a honvédség vezetőinek. Köteles a gyűjtött tapasztalati anyagot saját maga is kiértékelni, és kiértékelését az anyaggal együtt a honvédség vezetőinek továbbítani.
- f, Minden lehetőséget felhasználva tovább mélyíti a két haderő közötti bajtársi és szövetségesi viszonyt.
- g, Magasabb parancsnoki jogkörrel felruházott előjárója a Szovjet Unióban tartózkodó összes honvédségi személynek.

2. Jogállás:

- a, A magyar katonai attasé a Honvédelmi Miniszter közvetlen összekötő közege a Szovjet Hadsereg Vezetőségéhez.
- b, A magyar katonai attasé, mint a Honvédelmi Miniszter közvetlen összekötő közege, a mindenkori Szovjet Unióbeli magyar nagykövetség csak személyében, és e téren is csak fegyelmi tekintetben van alárendelve.
- c, A magyar nagykövet/követ/ a katonai attaséval csak a követség szükséges személyzetére kiterjedő reprezentációs események alkalmával rendelkezik.
- d, A katonai attasé személyzete ugyanolyan tekintetben van a magyar nagykövetség /követnek/ alárendelve, mint a katonai attasé, és csak a katonai attasé személyén keresztül.

1. Összeköttetés:

- a, A magyar katonai attasé a HM Katpol. Csoportfőnökségén keresztül van a Honvédelmi Miniszternek alárendelve.
- b, Utasításokat csak a HM Katpol. Csoportfőnökségén keresztül kaphat és jelentéseit csak a HM Katpol. Csoportfőnökségén keresztül terjesztheti fel.
- c, A katonai attasé elvileg külön honvédségi futár útján tartja fenn az összeköttetést a Honvédelmi Minisztériummal, és a nagykövet /követ/ engedélyével igénybe veheti a Magyar Külügyminisztérium futárjáratait is. A nagykövet /követ/ viszont a katonai attasé hozzájárulásával igénybe veheti a katonai attasé futárjáratát.
- d, A katonai attasé az illetékes szovjet hatóságok jóváhagyásával önálló rádióösszeköttetést is létesíthet a HM Katpol. Csoportfőnökségével és önállóan rejtjelezheti táviratait.
- e, A katonai attasé azonban a nagykövet /követ/ engedélyével felhasználhatja a nagykövetség /követség/ valamennyi működő híradó eszközét is. A nagykövet /követ/ a katonai attasé hozzájárulásával viszont ugyancsak igénybe veheti a katonai attasé külön híradó eszközeit.

2. Személyzet:

A katonai attasé személyzetének létszámát, beosztását és magának a személyzetnek a személy szerinti kiválasztását a szükséghez mérten, az illetékes szovjet hatóságnak a hozzájárulásával, a HM Katpol. Csoportfőnökség a katonai attaséval egyetértésben határozza meg.

3. Anyagiak:

- a, A katonai attasé és személyzetének összes költségét közvetlenül a Honvédelmi Minisztérium fedezi.
- b, Az anyagi ellátás (illetmények, berendezések, felszerelés, járművek, stb.) mértékét a katonai attasé javaslata alapján a HM Katpol. Csoportfőnökség a HM Anyagi-technikai Csoportfőnökségével egyetértésben állapítja meg, illetve ezek alapján a HM javasolja a döntésre hivatott hatóságnak.

Budapest, 1948. május 12-én

Veres Péter sk.

Forrás ! Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár.131/7/82 MNVK 2. Csf-ség. 13. jegyzet, 6. csomag, 102/08/516 Moszkvai attasé okmányai.

**A Magyar Királyi Csendőrség
karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején**

A dualizmus időszakában a karhatalmi fellépés fogalomköre alatt sokkal szélesebb tevékenységi kört értettek, mint amit napjaink szóhasználata lefed. A karhatalom nem jelentett egyet az úgynevezett csapatereővel végrehajtott feladatokkal, hanem a közigazgatás működésének olyan támogatását értették a fogalom alatt, melyben a legitim fizikai erőszak állami monopóliumával bíró fegyveres testületek jelenléte vagy intézkedése volt szükséges. A korszakban mindenképpen meg kell különböztetni a „karhatalom” és a „rendőri segély” fogalmát, melyek között azonban nem volt éles határvonal. Nem különült el élesen a rendvédelmi és a honvédelmi, azaz a haderő alakulataival megvalósított karhatalmi tevékenység sem, hiszen a Magyar Királyi Csendőrségen túl szükség esetén a hadsereg csapatai is részt vettek közbiztonsági jellegű feladatokban. A karhatalmi tevékenység és határterületei áttekintéséhez elengedhetetlen a korabeli közigazgatási struktúra és jogszabályrendszer értékelése, amely alapjaiban határozta meg a csendőrség csapatereős feladatait.

A karhatalom fogalmának értelmezése a dualizmus korában

A korabeli közigazgatási nyelvezetben és jogszabályi szóhasználatban a karhatalom kifejezést több, eltérő jelentést hordozó értelemben alkalmazták, melyek nem egyszer ellentétben álltak a szó által leírt intézkedés tartalmával. A szó jelentése is változott, árnyaltabb értelmet kapott az idők folyamán, így míg kezdetben a „karhatalmi” szinte egyet jelenthetett a „közbiztonsági” fogalommal, később inkább a mai értelemben vett csapatereő alkalmazását jelentette. A „karhatalom” kifejezés folyamatos pontosításra, értelmezésre szorult a közigazgatásban, mivel esetenként akár néhány fős erőt is így neveztek meg. Megjegyzendő azonban, hogy például az idézésre meg nem jelent személy elővezetésére kiküldött 2 fős csendőr járőr is karhatalmi személyzet volt, mivel a fogalmi ismérveknek teljes mértékben megfelelt.

A karhatalom nem volt más, mint a fenyegetett törvényesség biztosítására, a megzavart közrend helyreállítására kirendelt fegyveres erő. A szó közönséges értelmében a karhatalom olyan segítséget jelentett, amely fegyveresen jelent meg és éppen fegyverének tekintélyével oszlatta el a törvényességet fenyegető veszedelmet és állította helyre a megzavart közrendet. A haderő kifejezés itt szándékos, hiszen ezen fogalom alá csak a szárazföldi haderő és a haditengerészet értendő, viszont a rendőri közegek és a csendőrség — mivel a belső rend fenntartására voltak hivatottak — nem. Meg kell különböztetni tehát rendvédelmi és honvédelmi karhatalmat. A rendvédelmi karhatalomba természetesen beletartozik a csendőrség is mint rendvédelmi testület, annak ellenére, hogy a csendőrök személyükben katonának minősültek. A haderő igénybevétele csak az adott helyen és időben rendelkezésre álló rendvédelmi erő elégtelensége esetén lehetett helye. Összességében karhatalmi teendőnek tartották azokat a tevékenységeket, amelyek megvalósítása során fizikai kényszert alkalmaztak, vagy ilyen kényszer demonstrálása szükséges volt. Ebből adódóan tehát a karhatalmi tevékenységek ellátására azon szervezetek voltak alkalmasak, amelyek az adott rendvédelmi célfeladat ellátása érdekében fizikai kényszer alkalmazására is jogosultak és képesek voltak.¹ A rendvédelmi csapatereős teendők a vizsgált időszakban a karhatalmi feladatoknak csupán egy részét, a karhatalmi tevékenységi körnek csupán legvégső állomását képezték, és csak akkor alkalmazták, amikor más jellegű megoldások már alkalmatlanok voltak.²

A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi alapfeladatát döntően a tágabb értelemben vett karhatalmi tevékenység képezte. A csendőrség jellegéből fakadóan azonban a csapatereős teendők ellátását is mind inkább e testülettől várta a közigazgatás, azonban – főleg a csendőrség teljes megszervezéséig – katonai csapatokat is igényelhetek szigorúan szabályozott keretek között. A véderő csapatait általában akkor vonták be a csapatereős rendvédelmi tevékenységek megvalósításába, ha arra a csendőrség valamilyen okból elégtelennek mutatkozott.

A haderő rendvédelmi célú alkalmazására nemcsak rendkívüli viszonyok között, hanem a Magyar Királyi Csendőrség létrehozásakor is volt példa, bár nem a klasszikus értelemben. Az 1885. IV. 22-én kelt legfelső elhatározás alapján honvédeket osztottak be a szerveződő csendőrségbe, mint „karhatalmi segédek”. A kiegészítés létszáma kezdetben 1200 fő volt, majd a szükséges számban történt.³ A honvéd karhatalmi segédek vezénylése 1887-ben szűnt meg és ezt követően az egyes honvédek önálló rendvédelmi alkalmazása tilos volt, ezt a csendőr járőrök megerősítése tárgyában kiadott belügyminiszteri rendelet jogszabályi szintre is emelte.⁴

A karhatalom viszonya a közigazgatáshoz

A csendőrségi karhatalom igénye már 1867-ben is gyakran felmerült és egyre több hatósági eljárás követelte minisztériumi szintű iránymutatások kiadását. Az igazságügy miniszter 1867. VI. 22-én kelt rendeletében megfogalmazta, hogy a magánjogi és bírósági ügyekből eredő karhatalmi igények kielégítésre „a csendőrséget helyettesítő s ennek teendőivel megbízott közegek alkalmaztassanak.”⁵ Voltak azonban olyan esetek, amikor a rendvédelmi közegek a feladat végrehajtására nem álltak rendelkezésre, így továbbra is haderő támogatta a hatósági eljárásokat. A felvonulás költségeit ekkor a kirendelő hatóság viselte.⁶ A belső rend fenntartásának feladataira a haderő folyamatos kirendelése azonban nem volt fenntartható a fejlődő polgári államban. A közigazgatást minden tekintetben kiszolgálni képes, professzionális és központosított szervezetre volt szükség. A Magyar Királyi Csendőrség felállításával a legtöbb probléma megoldódott, hiszen a testület első szolgálati utasítása a szerint a csendőrség a közcsend, rend és biztonság fenntartása érdekében a közigazgatási hatóságok rendelkezése alatt állt. Ezek hivatalos felszólításainak feltétlenül engedelmességni tartozott és a felhívás megbírálásába nem bocsátkozhatott.⁷ A karhatalom körében jelentkező számtalan feladat végrehajtására azonban a csendőrség önmagában nem volt képes. Komolyabb fegyveres erő felvonulását továbbra is csak a haderő tudta biztosítani, a csendőrségi karhatalmat más rendvédelmi szervezet létszámánál és felszerelésénél fogva sem tudta támogatni. A dualizmus időszakában mintegy 33 378 fő teljesített szolgálatot a Magyar Királyság állami és önkormányzati rendvédelmi testületeinél. Az állami és önkormányzati rendőrségeknél 12 600 fő, a Magyar Királyi Csendőrségnél 12 000 fő, a büntetés-végrehajtásnál 3 000 fő, a Magyar Királyi Pénzügyőrségnél 5 500 fő, a magyar testőrségeknél 142 fő, a Magyar Királyi Koronaőrségnél 58 fő, a Magyar Királyi Képviselőházi Őrségnél 78 fő. A legtágabb értelmű karhatalmi teendők ellátásában sem vett részt a Magyar Királyi Nemesi Testőrség és a Magyar Királyi Darabont Testőrség 142 fős, a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség 78 fős, a Magyar Királyi Koronaőrség 58 fős, és a büntetés-végrehajtás 3 000 fős létszámú szervezete. E testületek 3278 főnyi létszáma a korabeli magyar rendvédelemben foglalkoztatott 33 378 főnek a 9,82 %-át tette ki. A tágabb értelemben vett karhatalmi feladatok teljesítésében részt vehettek a rendőrségek 12 600 fővel és a Magyar Királyi Pénzügyőrség 5 500 fővel, valamint a Magyar Királyi Csendőrség 12 000 fővel. Összesen 30 100 fővel, amely a 33 078 főnyi rendvédelmi létszám 90,18 %-át tette ki.⁸ A mai viszonyokhoz képest szerény létszámú szervezetek szétagolt, elszórt díszlokációval rendelkeztek, ami jelentősen korlátozta az összpontosítások idejét és méretét, valamint felszerelésük, fegyverzetük sem volt alkalmas — a Magyar Királyi Csendőrség kivételével — a belső rend csapaterős fellépéssel történő helyreállítására.

Valószínűleg a szervezetek alacsony létszáma és a fellépésüket kísérő nagyobb tekintély eredményezték, hogy a csapaterős karhatalmi feladatokra kirendelt csendőri erő legfeljebb órs vagy szakasz erejű volt. A legnagyobb mérvű erőkoncentráció, amelyet a dualizmus időszakában kialakítottak zászlóalj erejű volt és ennek létszáma sem haladhatta meg a 300 főt. A Magyar Királyságban 33 378 főnyi létszámmal működő testületek személyi állományából tehát maximálisan mintegy 300 fő látott el egy időben csapaterős karhatalmi feladatot, amely a rendvédelmi testületek személyi állományának 0,80 %-át tette ki.⁹

Nemcsak a rendelkezésre álló létszám, hanem a karhatalmi igénybevétel tekintetében is lényegesen eltért a csendőrség korának többi rendvédelmi szervezetétől. Egyrészt a csendőrség katonailag szervezett örtestület volt, ami azt jelentette, hogy a csendőr személyében katonának minősült, katonai rangot viselt, és a személyi állomány függelmi viszonyai is katonaiak voltak. Az állomány felkészültsége tartalmazta a csapaterős karhatalmi alkalmazásra vonatkozó ismereteket, ami a katonai kiképzésen és a kötelékben végrehajtott harceljárások ismeretén alapult. Az egyéni fegyverzet szintén alkalmasá tette a személyi állományt a csapaterős fellépésre.¹⁰ A mai szemmel radikálisnak tűnő szuronytámadás és löfegyverhasználat kapcsán szükséges megjegyezni, hogy a kirendelt karhatalom fellépése a rendelkezésére álló felszereléshez igazodott, amely katonai volt. Ennek megfelelően katonai taktikát alkalmaztak és gyalogsági (vagy épp lovassági) kötelékharcként értelmezték a rendvédelmi fellépést. Természetesen itt a fellépés célja nem az ellenség megsemmisítése volt, hanem a közrend helyreállítása és a tömeg szétoszlátása. Ez a felfogás megfelelt a korabeli Európa rendvédelmi gondolkodásának, hiszen a francia csendőrségnél is csak 1929-ben merült fel a gumibot rendszeresítésének kérdése.¹¹

A csendőrség másik lényeges vonása, amely megkülönböztette más rendvédelmi szervezetektől és főképp a rendőrségektől a kompetenciája volt. A dualizmus-korszakbeli rendőrségek önálló hatósági jogkörrel rendelkeztek. Ezzel szemben a Magyar Királyi Csendőrség feladatát a közigazgatási intenciók megvalósításának biztosítása képezte. A csendőrség azonban szolgálatellátás során szembetalálta magát olyan élethelyzetekkel, amikor a közigazgatási hatóságok intelmeit nélkülözve is el kellett járnia. Ezeket nevezeték az úgynevezett rendes szolgálat körébe tartozó feladatoknak. A Magyar Királyi Csendőrség tehát olyan rendvédelmi testület volt, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy a közigaz-

gatási döntések végrehajtását szükség szerint ki is kényszerítse akár fizikai erő, kényszerítő intézkedések, végső soron fegyverhasználat által is.¹²

A rendvédelmi testületek csapaterős rendvédelmi teendők ellátására alkalmassá tett szervezeti egységei nem rendelkeztek monopóliummal a karhatalmi teendők ellátását illetően. Ilyen jellegű feladatokra a haderő a fentiek tükrében továbbra is igénybe vehető volt, melybe csapatait rendszeresen bevonták. A dualizmus időszakában a véderő részei közül elsősorban a Magyar Királyi Honvédség csapatait vették igénybe a csapaterős rendvédelmi feladatok ellátására,¹³ bár a jogi szabályozásból a közös hadsereg elsőbbsége következett volna hasonló esetekben. A haderő alakulatainak rendvédelmi csapaterős feladatok ellátására történő igénybevételét a korabeli honvédelmi törvények tették lehetővé, az igénybevétel módját pedig rendeletekben és szabályzatokban rögzítették. A véderő rendvédelmi csapaterős feladatokba történő bevonása sem tekinthető magyar sajátosságnak, mivel hasonló volt a helyzet a környező országokban, illetve a kontinens vezető hatalmai, Németország és Franciaország tekintetében is.¹⁴ A haderő alakulatainak karhatalmi célra történő igénybevétele nem csorbította a kivételes hatalomról szóló¹⁵ törvénycikkben foglaltakat, ugyanis erre nem csupán a kivételes hatalom időszakában került sor, illetve a karhatalom végső soron a polgári hatóság felügyelete alá került. A polgári közigazgatás rendelkezésére bocsátott karhatalmak és segédletek után a civil hatóságoknak a honvédelmi tárca felé külön elszámolás szerint térítést kellett fizetniük. A honvédségi alakulatokat például pénzügyőri szolgálatokra, közigazgatási vagy közbiztonsági célokra (pl. vesztégyár, záróvonal fenntartása, foglyok őrkísérete, rablók elleni kiküldetések), a hatóságok által kibocsátott rendelkezések és tilalmak végrehajtására, adóvégrehajtó különítményként, postakíséretül, árvizeknél és más elemi csapásoknál segítségnyújtásra, polgári közigazgatás alá tartozó pénztárak, börtönök és egyéb intézetek őrizetére éppúgy igénybe lehetett venni, mint a fentiekre elsődlegesen szánt csendőri erőt.¹⁶ A dualizmus időszakában tehát nem emeltek áthidalhatatlan akadályokat a külső és a belső védelem megvalósítására létesített testületek igénybe vétele elé a rokon szakterületeken. A fővárosi rendőrség detektív testületét például szükség esetén bevonták az ellenséges hírszerzők elleni akciókba és a haderő csapatait is igénybe vették karhatalmi teendők ellátására. A korabeli gyakorlat – egy-egy feladatot illetően – a testületek alkalmasságát tekintette mérvadónak. A törvényi szabályozás a rendfenntartás jogosultságait nem a rendvédelmi testületekhez, hanem az önkormányzatokhoz, illetve a központi államhatalomhoz telepítette. Törvényt a rend védelmére és nem a rendőrségre, mint szervezetre alkottak. A rend védelméért felelős központi állami és önkormányzati szervezetek hozhattak létre rendvédelmi testületet rendvédelmi kötelezettségeik eredményes megvalósítása érdekében.¹⁷

A csendőrség és különösen a csendőrségi karhatalom kirendelésének közigazgatási kapcsolódásainak részletes tárgyalása előtt szükséges áttekinteni a magyar igazgatási struktúra három kulcsfontosságú szintjét: a főispán, az alispán és a (fő)szolgabíró helyét és szerepét.

A főispán a kormány képviselője volt a törvényhatósági közigazgatásban, akit a belügyminiszter előterjesztésére és ellenjegyzése mellett a király nevezett ki. Állása így politikai természetű volt és bármikor elbocsáthatták hivatalából. Hatásköre kettős: a törvénykezési és katonai hatóságok és hivatalok kivételével egyrészt a törvényhatóság területén levő kormányközegek, királyi hatóságok működésére, másrészt a törvényhatóság által teljesített autonóm és állami közigazgatásra terjedt ki. Joga volt az állami szervezetek eljárását ellenőrizni, azoktól konkrét esetekre vonatkozólag felvilágosítást követelni. A főispán volt a törvényhatósági közgyűlés elnöke is. Teendői a következő szempontok szerint csoportosíthatók a főispáni „rendes hatalom” körében:

- általános ellenőrzési felügyeleti teendők;
- rendelkezés, rendelet, utasítás kibocsátás a felügyeleti, ellenőrzési jogkörön belül;
- fegyelmi hatalom gyakorlása;
- szervezeti és kinevezési, kijelölési, áthelyezési, helyettesítési, beosztási teendők.

Ha a törvényhatóság vagy annak első tisztviselője, nem teljesítette a kormányrendeletek végrehajtására vonatkozó köteleességét, a minisztérium fölhatalmazhatta a főispánt, hogy a törvényhatóság szükséges tisztviselőivel és közegeivel közvetlenül rendelkezessék.¹⁸ Ez volt a főispán rendkívüli hatalma.

A fentiekből is látható, hogy a politikai funkciók gyakorlása mellett komoly végrehajtó hatalom is összpontosult a főispán kezében, ami a tárgyalt időszak közjogi szabályozásában azt eredményezte, hogy a karhatalommal való közvetlen rendelkezés jogától idővel megfosztották. Ez komoly lépésnek tekinthető, hiszen az állami vezetés felismerte, hogy a karhatalom, különösen a közigazgatás közvetlen rendelkezése alatt álló csendőrségi karhatalom nem kellő körültekintéssel vagy politikai célok érdekében történő felhasználása súlyos következménnyel járhat.

Az alispán a főispán helyettese volt már a nemesi vármegyében is. Az alispán — a politikai szinten mozgó főispán helyett — a vármegye professzionális közigazgatási funkcionáriusaként tevékenykedett. A kinevezett főispánnak nem volt alárendelve, hanem önállóan intézte a megyei közigazgatás ügyeit. A főispán vele szemben — ahogy az egész vármegyei közigazgatással szemben is — csak ellenőrzési jogot gyakorolt.

A főszolgabíró a járás első tisztviselője volt, a vármegyei törvényhatósági bizottság a járás élére „élethosszig” választotta. A magyar közigazgatás egyetemes jellegű szervezete volt, eljárta köz- és állategészségügyi, anyakönyvi, erdészeti, gyám, gondnoksági, házassági, cseléd, ipari, népoktatási, vádászati, vásári, vízjogi stb. ügyekben és kihágási bíráskodást is gyakorolt. A főszolgabíró a községi közigazgatás közvetlen felügyelőjeként elnökölt egyes községi képviselőtestületi közgyűléseken is. A községi közegekhez rendeleteket intézhetett és a nem engedelmeskedő vagy hanyag községi tisztviselőkkel szemben rendbirságolási és fegyelmi joga volt. Az alispán közvetlen felügyelete alatt működött, tőle kapta utasításait. Bírói hatóságot is gyakorolt a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló törvény szerint¹⁹ az egyszerűbb peres ügyekben, valamint büntetőbíróként a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágások eseteiben.

E közigazgatási struktúra nagyban meghatározta a csendőrség rendes szolgálati teendőin kívül eső, karhatalmi, rendőri segély jellegű és egyéb felhívásra teljesített közbiztonsági szolgálatainak tartalmát és jogalapját.

Karhatalom és „rendőri segély” a csendőrségi szolgálatban

A csendőrség tevékenységi körében az arra feljogosított hatóság vagy tisztviselő felhívására illetve kirendelésére teljesített szolgálatok között el kell különíteni a *karhatalmat*, a *rendőri segélyt* és az ezekkel rokon tartalmú, de más jogalapon nyugvó *felszólítás vagy rendelkezés folytán teljesített közbiztonsági szolgálatot*. E három fogalom, valamint a kusza jogszabályi szövegekben elrejtett fogalmi ismérvek hosszú időn át fejtörést okoztak a közigazgatási szervezeteknek.

A karhatalom fogalomkörének rendezetlensége gyakran zavart keltett a közigazgatásban, ami főként a nem megfelelő helyről kirendelt, nem helyesen igényelt vagy nem megnevezett fegyveres erő alkalmazásában nyilvánult meg. Ezt kísérelte meg feloldani az igazságügy miniszternek 1874. IV. 18-án kelt a királyi törvényszékek elnökeihez és a királyi járásbírákhoz intézett körrendelete,²⁰ amely a bírósági végrehajtások alkalmával igénybe vett „karhatalom” és „rendőri segély” fogalmát tisztázta. Az elhatárolás alapjának ekkor egyrészt a kirendelés jogcímét, másrészt a kirendelt erő nagyságát tekintették. Rendőri segély alatt elsősorban a polgári perrendtartásról szóló törvény²¹ szerinti ellenszegüléssel akadályozott végrehajtás foganatosítása érdekében igénybe vett erőt értették (bár a jogszabály szövege karhatalmat említ, ami végső soron a nem megfelelő értelmezés alapja is volt). Ilyen esetekben általában 1-2 közbiztonsági közeg elegendő a feladathoz, akiket az illetékes járási tisztviselő rendel ki.

Ha azonban az ellenállás olyan mértékű volt, hogy több járás pandúrjait, vagy súlyosabb esetben haderő csapatait kellett kirendelni, erre már csak az alispán volt jogosult. Mivel az összpontosított erő karhatalomnak minősült, annak kirendelésére a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. évi törvényben foglaltak voltak érvényesek.²² Ezen törvényt hatályon kívül helyező — a törvényhatóságokról szóló 1886. évi — törvény értelmében az alispán a vármegye első tisztviselőjeként intézkedhetett a karhatalom kirendelése iránt.²³ A végrehajtási eljárásról szóló 1868. évi törvény²⁴ helyébe lépő 1881. évi törvény még élesebben elkülönítette a karhatalom és a rendőri segély közti különbséget, miszerint az ellenszegülés leküzdése közbiztonsági közegek „segélyével” eszközendő,²⁵ melyhez a megkeresést a hatóság képviselője közvetlenül intézi. A szükséges katonai karhatalom kirendelése érdekében a kiküldő a bírósághoz volt köteles fordulni. A fentiekből látszik a közigazgatás folyamatos törekvése a két fogalom szétválasztására és eltérő tartalmuk érzékeltetésére.

A hatóságok folyamatos fogalmi zavarát jelzi azonban a közadók szedéséről szóló 1883. évi törvény, mely szerint az eljárás során a közbiztonságot szükség esetén karhatalom kirendelésével is fenn kell tartani.²⁶ A rendelkezés azonban tartalmában rendőri segélyt takart és nem szűkebb értelemben vett karhatalmi fellépést.

A fogalmak fordított felcserélésére is van példa a korabeli joggyakorlatban. A Magyar Királyi Csendőrség városi szolgálatellátásának lehetőségét szabályozó 1882. évi törvény szerint²⁷ olyan esetekben, mikor a városi rendőrség nem tudja fenntartani a közrendet, a városi hatóság vezetője a „csendőrség segédkezését” igénybe venni jogosult. Ez azonban nem esik a rendőri segély fogalomkörébe, mivel a csendőrség nem saját szolgálati feladatai teljesítésére volt kirendelve, hanem hogy megjelenésével tekintélyt szerezzen a rendőrség intézkedéseinek.

A büntető perrendtartásról szóló 1896. évi törvény szerint a terheltek előállításánál karhatalom vehető igénybe, ami azonban fogalmilag és tartalmát tekintve is helyes.²⁸ Ennek oka, hogy a csendőr egyszerűen szolgálatot teljesített akkor, ha a terheltet bekísérte a hatósághoz és karhatalomként járt el, ha az elővezető parancs közönséges kényszereszközökkel nem volt foganatosítható, vagyis a terhelt ellenállt. Ekkor a karhatalom általános céljának tartalmi elemei teljesültek, a helyzet azonban a csekély bevetett létszám miatt sajátos volt.

A Magyar Királyi Csendőrség 1900. évi szolgálati utasítása szerint a csendőrrjárórt az erre feljogosított hatóság közvetlenül is igénybe veheti. A csendőrség felhívása itt szintén karhatalomként értelmezhető, mivel a polgári tisztviselő rendelkezéseinek érvényre jutását támogatja. Ha az erre feljogosított tisztviselő sürgős esetben a csendőrrjárórt közvetlenül keresi meg tágabb értelemben vett karhatalom kirendeléséről beszélhetünk.²⁹

A csendőrség tehát ha nem a rendes szolgálati teendőt végezte, hanem megjelenésével tartotta vissza az erőszakoskodást vagy polgári tisztviselők felhívására biztosította a törvényes rendelkezések akadálytalan végrehajtását, karhatalmi szolgálatot teljesített. A foglyok kísérése, őrzése, tárgyalások biztosítása éppen ezért nem karhatalmi, hanem a csendőri szolgálat „segélyének” igénybe vételét jelentette.³⁰

A fogalmak teljes körű tisztázását még inkább nehezíti a sem karhatalom, sem rendőri segély fogalomkörébe nem vonható intézkedések témája. Ilyenek voltak a több törvényben is megjelenő **visszakísérés** és **kivezetés**, melyek nem álltak másból, mint a munkavégzés helyéről távol maradt személy felhívása és kísérése rendszerint ellenállás nélkül. Itt a csendőr nem segélyt nyújtott egy hatóságnak, hanem közbiztonsági szolgálatot teljesített annak a szolgabírónak a rendelkezése folytán, akinek más közegek nem álltak rendelkezésére.³¹ A testület „szolgálati szabályzata” szerint az ilyen megkereséseket az illetékes közigazgatási hatóságok útján kellett megtenni.³²

A cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról szóló 1876. évi törvénycikk szerint az a cseléd, aki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt elhagyja, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésre hatóságilag volt kényszeríthető.³³

A munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898. évi törvénycikk szerint, ha az elvállalt munka az időjárás miatt meg nem kezdhető vagy megakad, a munkások a munkaadó beleegyezése nélkül el nem távoznak. Ha a napszámos a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abbahagyva jogtalanul eltávozik, az elsőfokú hatóság által - a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe foglalt szóbeli kérelmére tárgyalás nélkül a munkahelyre kivezetése rendelendő el.³⁴ A vízi munkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló 1899. évi törvénycikk,³⁵ valamint az erdőmunkásokról szóló 1900. évi törvénycikk³⁶ szerint foglalkoztatottakra ugyanezek a rendelkezések voltak alkalmazhatók.

A vármegyei közigazgatás azonban nemcsak a fenti, felszólított közbiztonsági szolgálatokra alkalmazta a csendőrségi erőt, hanem sokszor mindenre alkalmasnak és köteleesnek tartotta. Ezért külön belügyminiszteri körrendeletben szabályozták, hogy a csendőrséget nem lehet elvonni olyan feladatra, amely nem közvetlenül a szervezet rendeltetéséből fakad (pl. betegek kórházba kísérése). Ez is mutatja, hogy a csendőrség a közigazgatás felhívását kötelees volt teljesíteni és ezek tartalmának országos szintű egységesítése hosszú időn keresztül fontos volt az állami vezetés számára.³⁷

Amikor a karhatalom szabályozása mind tágabb, mind szűkebb értelemben egyre részletesebbé vált azt a polgári közigazgatás kiemelt kérdésként kezelte. A szabályozás természetesen nemcsak közigazgatási, hanem a haderő oldalról is egyre részletesebbé vált.

A honvédelmi miniszter 1876. évi körrendeletével, valamint a mellékleteként kiadott utasítással első ízben teljes és pontos szabályozást biztosított mind a közhatóságok, mind a katonai parancsnokságai által követendő eljárás tekintetében.³⁸ A rendelet leszögezi, hogy a haderő csapatait karhatalmi feladatok teljesítésére csakis abban az esetben lehet kirendelni, ha a „politikai hatóságok” rendelkezésére álló közbiztonsági erő nem elegendő. A legsürgősebb eseteket kivéve ezek a polgári hatóságok döntöttek saját erejük elégséges voltáról, illetve a haderő igényléséről. Ha a sürgős karhatalmi beavatkozás igénye miatt a kirendelő közvetlenül a haderő területileg illetékes állomás-parancsnokságához fordult, erről a belügyminiszternek táviratilag azonnal jelentést kellett tennie.

A rendelet mellékletét képezi az „*Utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásról*”, amely a karhatalom célját a következők szerint fogalmazza meg: „... a közhatóságok támogatása, hogy ez által azoknak törvényes rendelkezéseik és hivatalos működéseik ellenében vetett erőszakos ellenállás ellen, a szükséges anyagi erő szolgáltassék.”³⁹

Az utasítás felsorolja azon hatóságokat és közegeket, akik közvetlenül fordulhattak a haderő parancsnokságaihoz karhatalmi igényvel. A 2. pont k) alpontjában már itt megtalálható volt az erdélyi csendőr-parancsnok és szárny-parancsnokok, amely a későbbi szabályozásban folyamatosan bővülő csendőrségi személyi körrel is megtalálható volt. A felsorolt személyek a hadsereg legközelebbi helyőrséghez fordulhattak igényükkel a karhatalom céljának megjelölésével. A kiküldött erőt természetesen a karhatalmi feladatok teljesítésére felkészített alakulatok állományilletékes parancsnoka határozta meg. A Magyar Királyi Honvédség karhatalmat csak akkor szolgáltatott, ha az adott területen a közös hadsereg csapatai nem, vagy nem kellő létszámban álltak rendelkezésre.

Fontos korlátozó rendelkezés volt, hogy helyőrségen belül az állomás-parancsnok mindig kiállíthatott karhatalmi egységet, helyőrségen kívüli alkalmazásra azonban csak akkor, ha ezáltal a helyőrség katonai képességei jelentősen nem csökkentek. A halasztást nem tűrő esetekben a laktanya ügyeleti tisztjei és csapat-parancsnokai is küldhettek ki állományukból karhatalmi osztagot saját felelősségükre. Az előre látható igények felterjesztése azonban mindig a Magyar Királyi Belügyminisztérium útján történt, amely a budapesti katonai hadfőparancsnokság útján intézkedett a teljesítésre.

A polgári hatóságok által kikért, a haderő karhatalmi feladatokat ellátó csapatainak tényleges fegyveres alkalmazásakor a közigazgatási tisztviselő háttérbe vonult és a további intézkedések tisztán katonai szempontok szerint történtek.⁴⁰ Ez komoly garancia volt a katonai erő politikai vagy önös célokra történő felhasználása ellen, több részletszabály azonban nem volt teljesen kidolgozott.

A fenti rendelet és utasítás módosítására és átdolgozott újbóli kiadására a honvédelmi miniszter 1886. körrendeletével került sor 1887. I. 16-án.⁴¹ Az új rendelet mellékleteként kiadott „*Utasítás a magyar korona országában a hadseregbeli vagy honvéd karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásra nézve*” jelentős módosításokat nem, inkább aktualizálást és a közigazgatási szervezet változásaihoz igazítást jelentett. Az utasítás 2. pont k) alpontja — a Magyar Királyi Csendőrség felállításából eredő megváltozott helyzet miatt — a haderő karhatalmának igénylésére közvetlenül feljogosított hatóságok és közegek között felsorolja a csendőrség tisztii parancsnokságait, valamint szükség esetén minden szolgálatban levő csendőrt.

Az előre látható karhatalmi igények kirendelési rendjében változást jelentett, hogy a Magyar Királyi Belügyminisztérium az illetékes hadtest-parancsnoksághoz továbbította a megkeresést.⁴²

A szabályozás újabb módosítására és jelentős kiegészítésére a honvédelmi miniszter „*Utasítás a magyar korona országában a hadseregbeli vagy honvéd karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásra nézve*” című 1896. évi rendeletének a kiadásával került sor.⁴³

Az utasítás a korábbiaktól eltérően jelentős részletszabályokat tartalmaz a karhatalmi fellépésre és az erők alkalmazására nézve. A 2. pont kiemeli, hogy a haderő karhatalmának kirendelését alaposan meg kell fontolni, mert a csendőri erő idejében történő alkalmazása és a rendbontókkal szembeni törvényes eljárás célravezetőbb, mint a katonai erődemonstráció. Ha a rendelkezésre álló csendőrségi erő nem elégséges a feladatok végrehajtásához, úgy a belügyminisztertől nagyobb csendőri összpontosítást kell kérni. A haderő a továbbiakban csak akkor vehető igénybe, ha az összpontosított csendőri erő sem elégséges. Megállapítható tehát, hogy az 1886-os utasítás óta a csendőri karhatalmi erő olyan mértékben felértékelődött, hogy azt már a csapaterős feladatok elsődleges végrehajtójának tekintették. Szükséges volt azonban szem előtt tartani azt is, hogy nagyobb területet érintő vagy súlyos, fegyveres harcot igénylő esetekben továbbra is a haderő karhatalma volt a közrend helyreállításának elsődleges eszköze.⁴⁴

A korabeli jogértelmezés szerint tehát a konkrét harcfeladatra kirendelt karhatalmat továbbra is elsősorban a haderő szolgáltatta, és a csendőrség, valamint a rendőrségek fordulhattak a haderő karhatalmi segítségért, emellett pedig saját szervezetükben is létrehozhatók voltak összpontosítások.⁴⁵ A fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi törvény részletes leírása szerint a rendet és a közbékét komolyan veszélyeztető, nagyobb mérvű népcsoportosulás vagy tényleges lázadás esetében a sorkatonaság vagy honvédség „segélye” igénybe vehető. Ennek tényleges fellépése előtt a fővárosi rendőrség egyik megbízott és külső jel által felismerhető tisztje, a veszélyes csoportosulás vagy lázadás helyén a zavargókat dobszó vagy harsona általi figyelmeztetés után a „törvény nevében” szavakkal békés szétoszlásra hangosan háromszor felhívja. Ennek eredménytelensége esetén a további intézkedéseket a karhatalom parancsnoka teszi meg.⁴⁶

A rendőrségek — bár később a fővárosi rendőrség saját szervezetében is létrehozott karhatalmi alakulatot — összességében nem voltak alkalmasak a tömegkezelési feladatok ellátására, így ennek teljesítése céljából megfelelőbb fegyveres erőhöz fordultak. A fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi

törvény⁴⁷ hatályba lépését követően a haderő karhatalmának igénylése mindinkább háttérbe szorult, helyette pedig egyre nagyobb szerephez jutott a csendőrség karhatalmi igénybe vétele.

A jogszabályokban foglaltaknál sokkal érdekesebb volt azonban az a helyzet, amikor egy karhatalmi képességekkel rendelkező szervezet képviselője más szervezet erejének kirendelését kérhette a szükség okán. A karhatalom témájában kibocsátott 1896. évi honvédelmi miniszteri rendelet a haderő karhatalmának igénylésére közvetlenül feljogosított hatóságok és közegek között továbbra is felsorolta a szolgálatban levő csendőrt is, azonban az előre látható karhatalmi igényekkel a belügyminiszterhez csak a csendőr-parancsnokok fordulhattak.⁴⁸ Ez is megerősíti azt a nézetet, miszerint a karhatalom kirendelését elsősorban nem a szervezet, hanem az adott feladatra való alkalmasság és képesség határozta meg, ami nagyon rugalmas és gyorsan reagáló karhatalmi struktúrát eredményezett.

A karhatalom témájában az 1896-ban kiadott honvédelmi miniszter utasításban újdonságot jelentett, hogy az igénybevétel módja részletesen szabályozásra került. A haderő karhatalmának igénylése írásban történt az alkalmazás céljának, idejének megjelölésével, valamint a karhatalommal történő kapcsolattartásra kijelölt hivatalos közeg feltüntetésével. További fontos, garanciális szabályként – a csendőrségi szolgálati utasítás rendelkezéseihez hasonlóan – megjelent, hogy a karhatalom a hatósági tevékenységben nem vehet részt. Ez a korlátozás olyan komoly volt, hogy a rendőri közegek elégtelensége esetén más hatóságok feljogosított tisztviselői, sőt még a hatóságok által kirendelt „részhajlatlan bizalmi férfiak”, vagyis polgári személyek is igénybe vehetők voltak, de a katonák nem.⁴⁹

Ugyanez a garanciális szabály állt a csendőrség karhatalmi fellépései mögött is, ami mind a kirendelő közigazgatási hatóságot, mind az eljáró csendőröket világos, átlátható felelősségi viszonyok közé szorította. Mindkét fél a saját működésén belül bekövetkezett eseményekre reagálva hozta meg kizárólagos döntéseit és viselte azok felelősségét. Már a Magyar Királyi Csendőrségnek az „*Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára*” címmel 1881-ben megjelent első szolgálati szabályzata is tartalmazta, hogy a csendőrség a közigazgatási hatóságok rendelkezése alatt áll. Ezek hivatalos felszólításainak feltétlenül engedelmeskedni tartozik és a felhívás megbírálásába nem bocsátkozhat. A meghagyás vagy meghívás tartalmáért azonban mindenkor az azt kiadó hatóság vagy egyén volt a felelős, ezek fogantatásáért, valamint eközben a törvények pontos betartásáért az eljáró csendőr.⁵⁰

Rendelkezésre állt tehát a kellő döntési szabadság a karhatalom alkalmazása során is, amelynek – az 1896. évi vonatkozó tartalmú honvédelmi miniszteri rendelet szövege szerint – polgári hatóságot képviselő hivatalos közeggel „lehetőleg egyetértőleg” kellett történnie. A katonai vagy csendőrségi kordonok mellé mindig megfelelő számú rendőri erő vezénylése volt szükséges, hogy a közlekedők ellenőrzése, igazoltatása, feltartóztatása biztosított legyen.⁵¹

Az igazságügy miniszternek a karhatalom igénybevétele tárgyában kibocsátott rendelete az igazságügyi hatóságok számára is egyértelművé tette az új szabályozás kizárólagosságát és mellékletében közölte a karhatalmi utasítást is.⁵²

A részletes szabályozás mellett az is jelezte a karhatalom jogszerű és szakszerű kirendelésének biztosítására tett folyamatos állami törekvéseket, hogy a közigazgatás legvégső rendteremtő eszközét felelőtlenül alkalmazó személyeket felelősségre vonta. Aki a karhatalmat jogtalanul vette igénybe vette legalább kihágást követett el. A kihágásról szóló 1879. évi büntető törvénykönyv szerint, aki a hatóságot bármi módon félrevezeti, nyolc napig terjedő elzárással büntetendő, azonban akinek ténykedése nyomán a rendőri vagy fegyveres erő ténylegesen karhatalmat állít ki, 15 napig terjedő elzárásra számíthat. Ha a karhatalmat közhivatalnok rendelte ki jogosulatlanul, akkor annak minden felelősségét – az esetleges fegyverhasználattal együtt – ő viselte és a büntető törvénykönyv szerint hivatali visszaélés büntetettét követte el.⁵³ Itt mindenképpen szükséges tehát megkülönböztetni a fegyveres erő alkalmazását, ami megelőző jellegű és sokszor a pusztá megjelenéssel, felvonulással is célt érhet, valamint a fegyveres erő használatát, ami egyúttal a fegyverhasználatot is magában foglalja annak minden következményével együtt.

A karhatalom pártcéloknak vagy magánérdekeknek megfelelő alkalmazását tehát a lehető legtöbb jogszabályi garancia bevezetésével kívánták elkerülni. Az esetleges negatív tapasztalatoknak megfelelően módosították a kirendelésre jogosultak körét. A főispánokat például az 1905. évi honvédelmi miniszteri rendelet⁵⁴ felvette a csendőrség és a haderő karhatalmát igénybe venni jogosultak körébe, azonban ezt az 1906. évi belügyminiszteri rendelettel⁵⁵ törölték. Ezt leginkább a főispánok politikai természetű feladatköre indokolta valamint az, hogy a karhatalom kirendelését az állam a közigazgatási apparátus erre felkészített tisztviselőire kívánta bízni.

Népgyűlések kezelése

A csendőrség 1900. évi szolgálati utasítása szerint a csendőrnek mindig kiemelt figyelmet kellett fordítania a munkásmozgalmakra, sztrájkokra és más csoportosulásokra, melyekről azonnal jelentést kellett tennie a közigazgatási hatóságnak. A népgyűléseknél vagy „csődüléseknél” a csendőrségnek a közigazgatási hatóság utasításai szerint kellett eljárnia, a gyakorlati végrehajtásra nézve azonban az általános jellegű rendelkezéseken túl kevés instrukciót kapott a szolgálati utasítástól. Ha csendőr tömeggel szemben volt kénytelen fellépni mindenképp előtte a „törvény nevében” szavakkal felhívta a résztvevőket a széteszlásra, melynek eredménytelensége esetén a „főtényezőket” eltávolította.⁵⁶ A gyülekezési jog szabályozása hosszú időn keresztül nem volt teljes és a „közigazgatási hatóság utasításai” kaptak hangsúlyt a jogszabályi hiányok kitöltésekor. A jogi szabályozás fejlődésével azonban egyre jobban körülhatárolhatóvá vált a csendőri fellépés működési tere és mindinkább jogi alapokon, nem pedig eseti rendelkezéseken nyugodott.

A népgyűlések tárgyában kiadott 1898. évi belügyminiszteri körrendelet⁵⁷ kihágásnak minősítette a felosztatott népgyűlések folytatását, ezáltal egyértelmű jogalapot teremtett a csendőrségi fellépések számára. A kihágási büntető törvénykönyvről szóló miniszteri rendelet szerint csak valamely rendőri tilalom megszegése minősülhetett kihágásnak,⁵⁸ így a tömegkezelési, tömegosztatási feladatok a jogi gondolkodásban is egyre inkább a polgári hatóságok kompetenciájába kerültek és mind a katonai fellépés, mind a kialakult helyzet haderővel történő központi jellegű kezelése háttérbe szorult.

A tárgykör legteljesebb szabályozása első ízben a gyülekezési jog gyakorlásáról szóló 1913. évi belügyminiszteri körrendelettel⁵⁹ született meg, amely a törvényi szabályozás megalkotásáig hatályos átmeneti rendelkezés volt. Kiadásának indokai a tömegrendezvényeken egyre szaporodó erőszakos cselekmények és a karhatalmi fellépést követő vitás kérdések rendezése voltak. Rendelkezései szerint a rendőrhatalom magát minden nyilvános gyűlésen kiküldöttje által képviseltetheti. A kiküldött köteles figyelemmel kísérni a gyűlést és törvényt sértés esetén a szervezőket felhívni a rendezvény felosztatására, ennek sikertelensége esetén a gyűlést felosztatottnak nyilvánítani, melyet végső soron karhatalom igénybevételevel biztosíthat. A rendelet legjelentősebb része a büntető rendelkezéseket tartalmazó C) rész, amely kihágási elkövetési magatartásként nevesíti többek között a betiltott rendezvényen való részvételt, a hatóság felosztató intézkedésének való ellenszegülést, valamint a népgyűlésen elkövetett erőszakos cselekményeket, dobálást.⁶⁰

Ebben a jogi helyzetben már egyértelmű volt a csendőri karhatalom elsőbbsége a haderő karhatalmával szemben, mivel csak a csendőri karhatalom volt képes a kihágások elkövetőivel szemben is intézkedéseket foganatosítani, míg a haderő karhatalmának kompetenciája csak a „harcfeladat” végrehajtásáig terjedt.

A törvényi szabályozás sem sokáig váratott magára. A választói jog büntetőjogi védelméről, valamint az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1913. évi törvények⁶¹ súlyos büntetéseket állapítottak meg azokkal szemben, akik a választójog szabad gyakorlását erőszakos, megfélemlítő vagy megszegő cselekményekkel zavarták meg vagy megghiúsították. Ha a cselekményt csoport követte el, a felbujtók és a vezetők büntetése súlyosabb volt, ami elfogásuk kötelezettségét róta a csendőrségre. A „föcinkosok” és „felbujtók” elfogása folyamatosan jelen volt a csendőrségi feladatok homlokterében, és végső soron ennek eszközül szolgáltak a tömeg széteszlására tett intézkedések (pl. a szuronytámadás), amelyek kizökkentették a tömeget és lehetőséget adtak az elkövetők kiemelésére.⁶²

Összességében megállapítható, hogy a korszak magyar rendvédelmi struktúrája nem volt karhatalmi tevékenységre koncentrált, különösen nem a csapaterős rendvédelmi teendők tekintetében. A vizsgált időszakban a magyar gyakorlat azt a történelmileg jól bevált és takarékos megoldást követte, hogy szükség esetén a véderő alakulatait alkalmazták nagyobb létszámú, vagy egyszerre több helyen megvalósításra kerülő csapaterős karhatalmi feladat teljesítésére, mivel ilyen helyzetek ritkán álltak elő. A jogi szabályozás és a polgári állam fejlődésével azonban mindinkább előtérbe került a rendvédelmi karhatalom alkalmazása, melynek az a tény kedvezett leginkább, hogy a Magyar Királyi Csendőrség jellegénél fogva alkalmas és képes volt e feladat végrehajtására. A közigazgatási struktúrából és a rendfenntartásra vonatkozó korabeli felfogásból adódóan a karhatalom és határterületei ezer szálon kötődtek a polgári hatóságokhoz, így fellépésük folyamatos kontroll alatt állt. A jól szabályozott és számos garanciát tartalmazó normarendszer folyamatosan alkalmazkodott a társadalmi viszonyok változásához és a csendőrségi szervezet – ezen belül is a karhatalmi kötelékek – rugalmasan alkalmazkodtak a megváltozott követelményekhez. A csapaterős karhatalmi feladatok gyakorlati végrehajtási technikáinak és taktikai eljárásainak részletes bemutatását egy újabb tanulmány keretében tervezem bemutatni.

Jegyzetek:

- ¹ PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867–1945. 112.p.
- ² RAVASZ: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. ; Idem: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi alkalmazásának szabályozása a Horthy-korban.
- ³ NÉMETHY 9.p.
- ⁴ 132 505/907.BM.r.
- ⁵ A Magyar Királyi Igazságügy Minisztérium 1867. június 22-én kelt rendelete.
- ⁶ 10 186/1873.IM.kr.
- ⁷ SZUT-1881. 3.§
- ⁸ PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867–1945. : op.cit. 116.p.
- ⁹ PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig.
- ¹⁰ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918 ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945. ; PARÁDI: A magyar rendvédelem története. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.
- ¹¹ KILIÁN
- ¹² SZIKINGER
- ¹³ EGYED
- ¹⁴ PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867–1945. op.cit.
- ¹⁵ 1912/LIII.tc.
- ¹⁶ 10 767/1905.HM.kr. ; BALLA
- ¹⁷ PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919.
- ¹⁸ 1886/XXI.tc. 19. §, 68. §, 73. §.
- ¹⁹ „2. § A szolgabíró az igazságszolgáltatás gyorsítása végett ezen bíraskodással azon esetben ruházandó fel: ha az a közgazgatás hátráltatása nélkül lehetséges és ha az illető jogot végzett vagy elméleti bírói vagy jogtudományi államvizsgát tett, vagy már bírói hivatalt viselt.”
- 1877/XXII.tc.
- ²⁰ 8405/1874.IM.kr.
- ²¹ 1868/LIV.tc. 379.§
- ²² 1870/XLII.tc.
- ²³ 1886/XXI.tc. op.cit. : 68.§ o) pont
- ²⁴ 1868/LIV.tc. op.cit.
- ²⁵ „32. § A végrehajtás foganatosítását ellenmondással, kifogással vagy ellenszegüléssel gátolni nem szabad. A kiküldött, a mennyiben a végrehajtási cselekmény foganatosítása szükségessé teszi, a végrehajtást szenvedő lakását és tartályait felnyitathatja és kutatásokat eszközölhet. Ellenszegülés esetében a végrehajtás az illető törvényhatóság vagy község legközelebbi közbiztonsági közegének segélyével foganatosítandó, melyhez a megkeresést a kiküldött közvetlenül intézi. A netalan szükség katonai karhatalom megszerzése végett a kiküldött a kiküldő bíróság főnökéhez köteles fordulni. A végrehajtásnak ellenszegülés által való meggátlása esetében, a kiküldött a bünvádi eljárás megindítása végett, hivatalból külön jelentést tartozik tenni.”
- 1881/LX.tc.
- ²⁶ „78. § A közigazgatási hatóságok (községi elöljáróságok, szolgabírák, polgármesterek, alispánok, és az utóbbiakkal egyenlő rangban álló tisztviselők) kötelesek arról gondoskodni, hogy az 56-74. §-ban körülírt végrehajtási eljárás foganatosítása alkalmával a közrend szükség esetében karhatalom kirendelése által is fentartassék.)”
- 1883/XLIV.tc.
- ²⁷ „3. § Oly egyes esetekben, midőn a csend, rend és közbiztonság az illető városi rendőrség által fenn nem tartható, a városi hatóság főnöke, vagy törvényes helyettese a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult.”
- 1882/X.tc.
- ²⁸ 1896/XXXIII.tc. 131.§
- ²⁹ SZUT-1900. 30.§
- ³⁰ K. NAGY III.rész. 280.p.
- ³¹ 2000/1898.FM.r. 159.§) ; 90 977/1907.BM.r.
- ³² SZUT-1900. op.cit. 94.§
- ³³ „57. § Azon cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt az 51. és 52. §-okban kijelölt okok nélkül elhagyja, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésre hatóságilag kényszerítendő; azonban a gazda nem kényszeríthető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényleges szolgálatáig járt. A jogtalanul távozó cseléd a gazdának okozott kár megtérítésére kötelezendő s ezen kívül 4-24 forintig terjedő bírsággal vagy megfelelő elzárással fenytendő.”
- 1876/XIII.tc.
- ³⁴ „36. § Ha az elvállalt munka az időjárás miatt meg nem kezdhető vagy megakad, a munkások a munkaadó beleegyezése nélkül el nem távozhatnak, s ha a szerződésben magukat erre kötelezték, tartoznak a munkaadó által kijelölendő más gazdasági munkát teljesíteni; viszont pedig a munkaadó, ha a szerződésben az élelmezés, vagy élelmezési járandóság kikötöttet, köteles a munkások élelmezési járandóságát vagy élelmezését a munka szünetelése esetére is kiszolgáltatni.
53. § Ha a napszámós a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abban hagyva jogtalanul eltávozik, az elsőfoku hatóság által – a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe vett szóbeli kérelmére, előleges tárgyalás nélkül a munkahelyre, kényszereszközök alkalmazásával is, - kivezetésre határozatilag elrendelendő. Ha pedig a munkát a munkahelyen önként megjelenve vagy kivezetés után sem kezdi meg, illetve nem folytatja, a 38. § megfelelő alkalmazásával a 62. § szerint megbüntetendő.
58. § Kihágást követ el és 30 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:
- a) a ki a munkás vagy napszámós kivezetését törvényes alap nélkül eszközölteti (37., 53. §),
- b) a ki ezen törvény 32., 56. §-ában foglalt tilalmakat megszegi.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az a gazdasági alkalmazott, a ki a munkásoktól felfogadásukért magának anyagi előnyöket köt ki, vagy ily előnyöket elfogad.”

1898/II.tc.

³⁵ „2. § A jelen törvény 1. §-ában említett munkálatoknál alkalmazott napszámosokra és munkaadóikra nézve megfelelően az 1898:II. tc. 46-56. §-aiban foglalt rendelkezések alkalmazandók.”

1899/XLI.tc.

³⁶ „32. § Ha a napszámos a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abban hagyva jogtalanul eltávozik; az elsőfoku hatóság által, - a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe vett szóbeli kérelmére – előleges tárgyalás nélkül a munkahelyre, kényszereszközök alkalmazásával is, kivezetése határozatilag elrendelendő. Ha pedig a munkát a munkahelyen önként megjelenve, vagy kivezetés után sem kezdi meg, illetve nem folytatja, a 43. § szerint megbüntetendő.”

1900/XXVIII.tc.

³⁷ 104 681/1906.BM.kr.

³⁸ 1962/1876.HM.kr.

³⁹ Loc.cit.

⁴⁰ Loc.cit.

⁴¹ 4539/1886.HM.kr.

⁴² Loc.cit.

⁴³ 6707/1896.HM.r.

⁴⁴ Loc.cit.

⁴⁵ K. NAGY op.cit. II. rész 265.p. ; 1881/XXI.tc. op.cit.

⁴⁶ „31. § A főkapitány vagy helyettese jogaihoz tartozik, szükség esetében a sorkatonaság vagy honvédség közreműködését igénybe venni. Ezek igénybevétele csak végső esetben történhetik, midőn a rendőrség a rend és béke fentartására merőben elégtelen.

32. § Ha a rendet és közbékét komolyan veszélyeztető nagyobb mérvű népcsoportosulás vagy tényleges lázadás esetében, a sorkatonaság vagy honvédség segélye igénybe vétetik, ennek tényleges fellépése előtt a fővárosi rendőrség egyik megbízott, s külső jel – nemzeti színű vállszalag – által felismerhető tisztje, a veszélyes összecsoportosulás vagy lázadás helyén a zavargókat dobszó vagy harsona általi figyelmeztetés után a „törvény nevében” békés szétoszlásra hangosan és azon hozzáadással hívja fel, hogy engedetlenség esetében a fegyveres erőnek rögtön alkalmazása fog bekövetkezni. A felhívás, a mennyiben a körülmények engedik, még kétszer és utoljára ismételtetik.

33. § E figyelmeztetések siker nélkül maradván, a rendőrtiszt a vezénylő katona- vagy honvédtisztet felhívja, hogy a törvénynek erővel szerezzen foganatot.

34. § A vezénylő tiszt e felhívásra a katonai szabályzatok szerint saját felelősségére intézkedik, s érvényt szerezvén a törvénynek, s helyreállítván a rendet, a további teendők iránti intézkedést ismét a polgári hatóságnak adja át.”

1881/XXI.tc. :op.cit.

⁴⁷ Loc.cit.

⁴⁸ 6707/1896.HM.r. op.cit. 3.pont h) alpont

⁴⁹ Loc.cit. 6. pont

⁵⁰ SZUT-1881. : op.cit. 7. §

⁵¹ 6707/1896.HM.r. op.cit. 9.pont d) alpont

⁵² 58 440/1896.IM.r.

⁵³ K. NAGY : op.cit. III. rész. 277.p. ; 1879/XL.tc. 40.§

⁵⁴ 9732/1905.HM.r.

⁵⁵ 7237/1906.BM.r. ; 40 192/1906.BM.kr.

⁵⁶ SZUT-1900. : op.cit.

⁵⁷ 766/1898.BM.kr.

⁵⁸ 1879/XL.tc. : op.cit.

⁵⁹ 7430/1913.BM.kr.

⁶⁰ Loc.cit.

⁶¹ – „19. § Aki az országgyűlési képviselő választásokra választási határidőt megállapító belügyminiszteri rendeletnek a hivatalos lapban való közzétételétől, időközi választásoknál pedig attól a naptól kezdve, amelyen a képviselőház vagy annak elnöke az új választást elrendelte, a választási eljárás befejeztéig a választás előkészítésében eljáró jelöltet vagy kíséretének tagját vagy a választás előkészítése vagy megtartása érdekében eljáró személyt vagy a választási előkészületekben vagy a választásban résztvevő választót megdobja vagy ellenük más erőszakos, megfélemlítő vagy megszegyenítő cselekményt követ el, kihágás miatt egy hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha e cselekményt csoport követi el, a felbujtók és a vezetők büntetése két hónapig terjedhető elzárás és száz koronától hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetés.”

1913/XXIII.tc.

- „148. § Aki a 84. § értelmében be nem jelentett vagy meg nem engedett időpontban és helyen pártgyűlést, illetőleg be nem jelentett vagy eltiltott pártünnepélyt, körmenetet rendez, ugyszintén az, aki pártgyűlésen, pártünnepélyen vagy körmeneten, a rendet zavarja, vagy a közrend fenntartása végett kiadott hatósági intézkedésnek, vagy a felosztató hatósági intézkedésnek nem engedelmességek, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”

1913/XIV.tc.

⁶² A csendőrségi SZUT magyarázata. 27.p.

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK**

- NÉMETHY — NÉMETHY Ferenc: *A m. kir. csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz.* Budapest, 1900, Országos Központi Községi Nyomda. /Közigazgatási Könyvtár./
- PARÁDI : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* — PARÁDI József et. Al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Tipico Design Kft. 317 p. HU-ISBN 963 04 6215 X.

TANULMÁNYOK

- BALLA — BALLA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Lovasság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmusban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 13-15.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- EGYED — EGYED István: Karhatalom az önkormányzatban. *Városi Szemle*, Különnyomat a 9. számból (1912. szeptember) Budapest, 1912, Székesfővárosi házinomda. 529-534.p.
- PARÁDI Rendvédelem-karhatalom 1867-1945. — PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867–1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XX.évf. (2011) 23.sz. 111-123.p. A tanulmány korábbi változata 2009. október 9-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek*” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig — PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 98–112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyság rendvédelme. 1867-1919. — PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 98-147.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” Című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- RAVASZ: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. — RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6.sz. 81-88.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.” című VI. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RAVASZ: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi alkalmazásának szabályozása a Horthy-korban. — RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi alkalmazásának szabályozása a Horthy-korban. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXIX. Évf. (2004) 1. sz. 269–284. p. HU-ISSN
- SZIKINGER — SZIKINGER István: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 187–198. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A dualista Magyarország rendvédelme.” Című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

K. NAGY

- K. NAGY Sándor: Karhatalom. *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 22.sz. 253-255.p. I. rész. *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 23.sz. 265-267.p. II. rész. *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 24.sz. 277-281 p. III. rész.

KILIÁN

- KILIÁN Zoltán: Francia csendőrélet. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 19.sz. 571-573.p.

SZABÁLYZATOK

SZUT-1881.

- *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda Rt. 191 p.

SZUT-1900

- *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 1900, Pesti Könyvnyomda. 361 p.

A csendőrségi SZUT magyarázata.

- *A csendőrségi SZUT magyarázata*. Budapest, 1909, Kaufman Á. És Fiai.

TÖRVÉNYEK

1868/LIV.tc.

- 1868/LIV.tc. a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában.

1870/XLII.tc.

- 1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.

1876/XIII.tc.

- 1876/XIII.tc. a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.

1877/XXII.tc.

- 1877/XXII.tc. a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról.

1879/XL.tc.

- 1879/XL.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról.

1881/XXI.tc.

- 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.

1881/LX.tc.

- 1881/LX.tc. a végrehajtási eljárásról.

1882/X.tc.

- 1882/X.tc. a magyar királyi csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.

1883/XLIV.tc.

- 1883/XLIV.tc. a közadók kezeléséről.

1886/XXI.tc.

- 1886/XXI.tc. a köztörvényhatóságokról.

1896/XXXIII.tc.

- 1896/XXXIII.tc. a bűnvádi perrendtartásról.

1898/II.tc.

- 1898/II.tc. a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról.

1899/XLI.tc.

- 1899/XLI.tc. a vízmunkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.

1900/XXVIII.tc.

- 1900/XXVIII.tc. az erdő-munkásokról.

1912/LXIII.tc.

- 1912/LXIII.tc. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.

1913/XIV.tc.

- 1913/XIV.tc. az országgyűlési képviselők választásáról.

1913/XXIII.tc.

- 1913/XXIII.tc. a választói jog büntetőjogi védelméről.

RENDELETEK

- A Magyar Királyi Igazságügy Minisztérium 1867. június 22-én kelt rendelete. — A Magyar Királyi Igazságügy Minisztérium 1867. június 22-én kelt rendelete. A katonai karhatalomnak végrehajtásonkálly igénybe vétele tárgyában. *Magyarországi törvények és rendeletek tára*, I.évf. (1867) 1.füzet. 174.p.
- 10 186/1873.IM.kr. — 10 186/1873.IM.kr. a karhatalom költségeinek elszámolása tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára* VII.évf. (1873) 1.füzet. 182-183. p.
- 8405/1874.IM.kr. — 8405/1874.IM.kr. a bírósági végrehajtások alkalmával a karhatalomnak s illetőleg a rendőri segélynek miképpen leendő igénybe vétele tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, VIII. (1874) 1. füzet. 341-342.p.
- 1962/1876.HM.kr. — 1962/1876.HM.kr. utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, X.évf. (1876) 1. füzet. 285-289.p.
- 4539/1886.HM.kr. — 4539/1886.HM.kr. Utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XII.évf. (1887) 1.füzet. 22-29.p.
- 6707/1896.HM.r. — 6707/1896.HM.r. Utasítás a magyar korona országaiban a hadseregbeli vagy honvéd karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásra nézve. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XX.évf. (1896) 1.füzet. 385-395.p.
- 58 440/1896.IM.r. — 58 440/1896.IM.r. a karhatalom igénybe vételéről szóló 8405/1874. IM. utasítás módosításáról. *Igazságügyi Közlöny*, V.évf. (1896) 11.sz. 357.p.
- 766/1898.BM.kr. — 766/1898.BM.kr. a népgyűlések tárgyában. *Belügyi Közlöny*, III.évf. (1898) 5.sz. 90.p.
- 2000/1898.FM.r. — 2000/1898.FM.r. a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898/II.tc. végrehajtása, továbbá az igazolványok kiállítására, az elveszett, megtelt vagy megsemmisült igazolványok megújítása körüli eljárás, valamint az eljárási szabályok tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXII.évf. (1898) 299-363.p.
- 9732/1905.HM.r. — 9732/1905.HM.r. a csendőrségi utasítás módosításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) II.köt. 1269.p.
- 10 767/1905.HM.kr. — 10 767/1905.HM.kr. a közös hadseregbeli és a honvédségi karhatalom igénybevétele tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) I.köt. 384.p.
- 40 192/1906.BM.kr. — 40 192/1906.BM.kr. a főispánok karhatalom-igénybevételi jogának megszüntetéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XL.évf. (1906) 4.füzet. 1004.p.
- 104 681/1906.BM.kr. — 104 681/1906.BM.kr. a csendőrség betegek kórházba kísérése miatt igénybe vételéről. *Belügyi Közlöny*, XII.évf. (1907) 8.sz. 69.p.
- 90 977/1907.BM.r. — 90 977/1907. BM.r. a járási főszolgabírának a mezőgazdasági munkások elővezetésére vonatkozó és a nem a területükön fekvő csendőrségi őrsökhöz szóló megkereséseiket, ezen őrsökhöz az illetékes közigazgatási hatóságok útján kell intézniük. *Belügyi Közlöny*, XII.évf. (1907) 40.sz. 384.p.
- 132 505/1907.BM.r. — 132 505/1907.BM.r. a ácsendőr járőrök megerősítése tárgyában. *Belügyi Közlöny*, XIII. (1908) 8.sz. 71.p.
- 7430/1913.BM.kr. — 7430/1913.BM.kr. a gyülekezési jog gyakorlásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XLVII.évf. (1913) 4.füzet. 1298-1301.p.

I.sz. melléklet

**A csendőrök fegyverhasználatának szabályozása
a testület 1881. évi első „szolgálati szabályzat”-ában.**

„11. §.

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára mindenki ellen jogosítva van:

1. a ki a csendőrt erőszakosan megsérti vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;
2. ha a tetten ért gonosztevő vagy alapos gyanúval terhelt egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás daczára magát önként meg nem adja, vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;
3. a ki figyelmeztető utasításainak — őt szolgálata teljesítésében meggátalnadó — tettelesen ellenszegül;
4. a ki mint veszélyes gonosztevő a csendőrség által elfogatik, vagy őrizete alá adatik és bár erőszakos ellenállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető rákiáltás daczára elfut, ha visszatartóztatására más mód nem létezik;
5. a ki ellenséges viszonyok között magát gyanúság teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

Ha a fegyvernek a fent elősorolt esetekben történt alkalmazása folytán, az ellenszegülőnek testileg súlyos megsértése vagy annak halála következett be, akkor a tényálladék minden mellékkörülményekkel együtt honvédbíróságilag kinyomozandó és az eredmény az érdekelt csendőr vallomásaival összehasonlítható.

Ha az e végre kiküldött bizottság határozatilag kimondja, hogy a csendőr a szolgálati utasításokhoz képest kötelessége szerint járt el, ez a csendőr-parancsnokság által napiparancsilag közzéteendő; ha azonban oly jogos gyanúok mutatkoznak, melyeknél fogva a csendőr fegyverhasználati jogával való visszaéléssel jogosan vádolható, ellene a bizottság ebbeli véleménye alapján a hadi törvényszéki vizsgálat rendelendő el.

Ily esetekben előforduló könnyű sértések folytán való eljárás az illető csendőr-parancsnok hatáskörébe tartozik.

12. §.

A csendőr, szolgálatának teljesítésekor, jogosult mindennemű közszolgálatban álló közegnek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönbön község-előjáróknak és katonai- vagy honvéd-parancsnokságoknak támogatását igényben venni.”

„50. §.

Azon esetek, melyekben a csendőrnek fegyverét szabad használni, a szervezeti utasítás 11. §-ában vannak meghatározva.

De a csendőr ezen esetekben is fegyverét csak azután használja, miután minden egyéb eszköz alkalmazása eredmény nélkül maradt, s ekkor is még a legnagyobb kímélettel járjon el.

Ennél fogva, és a mennyiben azt a viszonyok engedik, előbb a kevésbé veszélyes fegyverek (a kard vagy szurony) használandó; mire nézve határozó befolyással még az is bír, hogy vajon a törvénysértő szintén fegyverrel vagy milyen sértő eszközzel van ellátva.

Ellenszegülésnél vagy valamilyen csendőrré intézett támadásnál utóbbinak mindenképp előbb arra kell törekednie, hogy az illető személyt az ellenállásra, esetleg megszökésre képtelenné tegye.

Ehhez képest lehetőleg azt is számításba kell vennie, hogy mily nemű fegyver és mily irányban használandó, hogy az ember élete lehetőleg kíméltesse és más személyek se veszélyeztessenek.

Ha valamely ellenszegülő a fegyvernek vele szemben alkalmazott használatát következtében megsebesített, akkor a csendőr azonnal az illető ápolásáról gondoskodni tartozik.”

Forrás ! *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* 7-8.p. + 107-108.p. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda Rt. 191 p.

A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között

A kontinentális Európa rendvédelmi testületei közül kétségtelenül a legnagyobb hatású és légrégebbi történelmi gyökerekkel rendelkező szervezet a francia csendőrség. Eredményei és hatékonysága a XIX. századtól több európai államot ösztönöztek saját csendőrségük létrehozására. A mintaként szolgáló kiforrott szervezet azonban hosszú és küzdelmes utat járt be, amíg mai, általunk ismert formáját elérte.

Franciaországban már 1221-ben a haderőn belüli rendfenntartás céljára rendszeresített nyomozó őrmesterek tevékenykedtek a hadseregben.¹ REKTOR Béla szerint a francia közbiztonsági szervezetek őse az angol „constable” vagy tizedesi rendszer meghonosodásának eredménye volt. Az eredeti angol rendszer lényege, hogy minden egymás mellett élő 10 család egy tizedet, „tithing”-et alkotott, ahol a lakók kötelessége volt a közbiztonság fenntartása a tizedes, vagyis „tithingman” utasításai szerint. Az ötletet Franciaország is átvette, ahol a közbiztonsági szolgálat vezetőjét „maréchassée”-nek nevezték. Míg az angolszász tizedrendszer sokáig változatlan formában maradt fenn, addig a francia modell nagy változásokon ment keresztül és egy modern közbiztonsági szervezet alapját képezte.²

A francia hadseregben a háborús területen fosztogató zsoldosok megjelenése tette szükségessé a rendfenntartó katonai alakulatok létrehozását, akik úgy a saját, mint a megszállt területek lakosságát hivatottak voltak megvédeni. Mivel az eredetileg a zsoldos csapatok parancsnokainak hatáskörébe utalt felelősségre vonási rendszer nem volt visszatartó erejű, *Fülöp Ágost* a XIII. század húszas éveiben a rendfenntartó jogkört külön e célra létrehozott ideiglenes szervezet, a „Maréchassée” kezébe helyezte. A francia hadsereg rendfenntartó szervezetét és ennek tagjait egyaránt így nevezték. A szervezet vezetője a „Prévot des Maréchaux”, a marsallok felügyelője volt.³ Maga a maréchaussée szó két szó összetételéből keletkezett: a „maréchal” lovassági őrmestert, a „chaussée” országutat jelent, ezért egyes források „útcsendőrségnek” is fordítják.⁴

A csendőrség őse tehát a „Maréchaussée” volt, amely mint a haderő belső rendfenntartó szervezete Franciaország marsalljának hivatali irányítása alatt állt. Az ideiglenesen felállított szervezetre több korai forrás is utal, míg 1429-ben állandó keretek közt is felállításra került.⁵

VII. *Károly* (1422-1461) francia király 1420-tól 1436-ig folytatott hadjáratában szomorú tapasztalatokat szerzett a hadba vonulásra kötelezett hűbéresei megbízhatatlanságáról és a harctéri viselkedéséről, így 1429-ben önként jelentkező lovagokból és válogatott zsoldosokból megszervezte a „gens d’armes” állandó hadseregrészt, amely alapját képezte a későbbi francia lovasságnak és a „Maréchaussée” -nak. A különféle lovascsapatok fegyverzetének különbözősége, valamint lovaik és felszerelésük eltérő minősége szerint különféle elnevezéseket nyertek. A legmegbízhatóbb, legjobban felszerelt századok alkották a későbbi „királyi testőrlovasságot”⁶ A Maréchaussée 15 századból állt, melyek mindegyikében 100 zsoldár szolgált. A szervezet kezdetben csupán a hadra kelt seregen belüli rendfenntartó feladatokat látott el, de a királyi főhadiszállás közelében folyó harcokba is bevetették.

A király zsoldárjait a hadsereg legjobb katonáiból válogatták és külön kiképzésben részesültek. Tekintélyük is az átlag katona fölé emelte őket. A háborúskodás enyhülésével a csapatokat polgári közbiztonsági szolgálatra is alkalmazták, míg végül 1429-től a Maréchaussée a Francia Királyság állandó szervezete lett.⁷ A szervezet sikerei arra ösztönözték a francia rendeket, hogy az 1439-ben Orleans-ban összehívott rendi gyűlésen a Maréchaussée hatáskörének országos kiterjesztését kérjék a királytól. 1474-ben XI. *Lajos* (1461-1483) elrendelte, hogy minden tartományban kellő rátermettségű nemes ember legyen a Maréchaussée felügyelője.⁸ Ugyancsak a XV. században állították fel a lovas testőrséget, amely századokba szervezve olykor rendvédelmi feladatokat is ellátott.⁹ IV. *Bourbon Henrik* (1589-1610) újjászervezte a Maréchaussée-t és szélesebb hatáskört biztosított számára. A következő királyok (XIII., XIV., XV. *Lajos*) már több időt és pénzt áldoztak a testületre. XIII. *Lajos* (1610-1643) minden nagyobb helységben egy-egy prévót bízott meg a közbiztonság fenntartásával, akik egy Maréchaussée századot kaptak a feladat támogatására. A század átlagosan a prévótból, 2 hadnagyból, 5 altisztből és 20 íjászból állt.¹⁰

XIV. *Lajos* (1643-1715) már lovas egységekkel is kiegészítette a testületet. Ezeket „escadron”-oknak nevezték, melyek mindegyike két „squadron”-ra tagozódott. Ettől kezdve lett a csendőrség általánosan felelős a közbiztonságért.¹¹ XV. *Lajos* 565 brigádot hozott létre a Maréchaussée-n belül, melyek mindegyike 3-4 fős volt. A brigádok 30 századot alkottak. Ezt a szervezetet terjesztette ki később XVI. *Lajos* Franciaországra.

A szakirodalom ezt a korszakot a régi kormányrendszer korszakának, „l’ancien régime”-nek nevezi. A régi monarchia korszaka alatt a „Connetable”, az összes francia haderők főparancsnoka a hadra kelt sereg felett a prévót („prévót de l’armée”) útján gyakorolta a katonai igazságszolgáltatást. A

prévót hatásköre a XV. századig kizárólag a katonák által elkövetett cselekményekre terjedt ki. *XIII. Lajos* terjesztette ki a prévótok és tisztjeik hatáskörét arra a területre is, ahol a sereg táborozik. A XVI. századra az intézmény kettévált és kétféle prévót volt megkülönböztethető. A „prévóts subsidiaires” a connetable és a marsallok mellett működtek, míg a „prévóts provinciaux” a vidék közbiztonsági szolgálatának vezetését látta el. A végrehajtást a „maréchaussée” támogatta.¹² A bűnügyi nyomozások szervezete is dinamikusan fejlődött. 1699-től a Sureté detektív szervezet is országos illetékességgel működött élén a rendőrség altábornagyával. Az országot kerületekre osztották melyeket egy-egy felügyelő vezetett és megfelelő számú beosztott rendőrhivatalokkal tartotta fenn a rendet.¹³

1772-ben *XV. Lajos* létrehozott a Maréchaussée-n belül egy vadász századot („la compagnie des shasses”), melynek feladata volt a vadászatok és utazások alkalmával a király biztonságára ügyelni. Ez a század 1791-ben beolvadt a nemzeti csendőrségbe, de története itt nem ért véget. 1815-ben *Napóleon* visszatérése után ez a vadász század képezte alapját az újjászervezett elit csendőrségnek.¹⁴ Bár hatásköre és feladatai tekintetében korábban is csendőrségnek tekintették a Maréchaussée-t, azonban a királyi csendőrség rangjára csak 1778-ban királyi rendelet emelte, minden más fegyveres őrseg fölé helyezve a testületet.¹⁵

A forradalom kitörése előtt Párizsban rendőrség látta el a közbiztonsági szolgálatot, amely az 1700-as évek első felétől kitűnően szervezett és eredményes volt. A forradalom előestéjén azonban a főváros környékén már közel 16 000 szökött katona bujkált, és ez a biztonsági kockázat kezdte meghaladni a békeidőre tervezett rendőrség erejét.

1789. júniusában a testőrség ezrede nyíltan csatlakozott a forradalmárokhöz. 1789. VII. 14-én a Bastille bevételének napján a párizsi rendőrséget elsöpörte a forradalom. A közbiztonsági szolgálatot ezután két csendőr egység vette át. Egyikük a törvényszékek gránátos csendőrsége, mely 5 századból állt egy alezredes vezetése alatt és aktívan részt vett a forradalmi eseményekben.

1793. nyarán a köztársaság nehéz pillanataiban a kormány minden megbízható csapatot harcba vezényelt, így a gránátos csendőröket is. Egy éven belül az egységek kb. 60 %-os veszteséget szenvedtek. Az életben maradt csendőröket ezután Párizsba rendelték és magas medvebőr süvegeiket nem lehetett máshol látni, csak a képviselőház környékén.¹⁶

Ezekben a nehéz években a tábori csendőri feladatok nagy hangsúlyt kaptak. A prévótok megötszörözött csendőrségi létszámmal tartották fenn a rendet a rosszul felszerelt és élelmezett forradalmi hadseregben. A csendőri fellépés jellemzően nagyobb csapatokban történt, melyeket alezredek vezetése alatt vontak össze. Az ország belső rendjét fenntartó brigádok állományából is jelentős erő, brigádonként 5 fő került elvonásra és harcba küldésre az északi arcvonalon.¹⁷ A francia forradalom hadseregeiben a „gens d’armes” csapatok még tábori csendőröként voltak jelen, ezeket azonban *Napóleon* később kizárólag az országon belüli közbiztonsági szolgálatra alkalmazta.¹⁸

A forradalom áldozata lett minden királyi hatóság, így a kibontakozó csendőrséget és a Párizsi Gárdát is feloszlatták 1789-ben. 1791. I. 6-án, majd 1789. I. 30-án a konvent úgy döntött, hogy újjászervezi a csendőrséget „Gendarmerie Nationale” néven, amely két alapvető vonását: az erős centralizációt és a katonai jelleget továbbra is megőrizte. A volt Párizsi Gárda feladatát a Garde Republicaine de Paris vette át, amely a csendőrség szervezetébe tagozódott.¹⁹

1791-ben a maréchaussée nyomdokaiba lépve a nemzeti csendőrség csak az ország hatalmas területén elszórt brigade-ok kusza hálózata volt, amely kezdetben elégtelennek bizonyult. A helyzet különleges alakulatok felállítását indokolta.

1795. X. 26-án feloszlott a konvent és öttagú direktórium vette át a hatalmat. 1796-1797-ben *Napóleon* tábornok megívta dicsőséges észak-olaszországi hadjáratát. Az ország helyzete megszilárdult. 1798. IV. 17-én napvilágot látott a nemzeti csendőrség szervezetét és utasításait részletesen tárgyaló törvénycikk („Loi relative a l’organisation de la gendarmerie nationale”), amely egyben a világ első részletes csendőrségi szolgálati szabályzata volt.²⁰ Eszerint a csendőrök a polgári törvényszékek hatálya alá tartoztak a „köztörvényes” bűncselekmények, a katonai tanácsok hatáskörébe pedig a katonai bűncselekmények és fegyvelemsértések elkövetése esetén. A csendőrségi testület anyagi és fegyelmi tekintetben a hadügyminiszternek, a rendőri szolgálat ellátása során a rendőrminiszternek, igazságügyi szolgálat ellátása esetén pedig az igazságügy miniszternek volt alárendelve. A törvény alapvető rendelkezése volt, hogy a hadba induló csendőrséghez tisztek, altisztek és csendőrök csak olyan számban vonhatók el a megyékből, hogy az a közbiztonsági szolgálatot ne veszélyeztesse.²¹

A csendőrségnek — mint katonailag szervezett közbiztonsági őrtestületnek — végső formában történő megszervezése 1799-ben valósult meg. Szervezete a lovassági mintát követte, vagyis minden ezred osztályokra, ezek szárnyakra, majd szakaszokra oszlottak. A szakaszokat további két „sectio”-ra

osztották. A köztársaság idején már gyalogosok is szerepeltek az ezredek hadrendjében. Az ezred tiszti és altiszti alosztályai az ország egész területén elszórtan helyezkedtek el. Minden alosztály vegyesen gyalogos és lovas legénységből állt. A „gens d’armes” legkisebb szervezeti egysége a „brigade” volt, melyet a „brigadier de la gens d’armes” vezetett.²²

Amikor *Napóleon* konzulként magához ragadta a hatalmat első intézkedései között volt egy lovas testőrgárda megalapítása. Az 1801. VII. 21-én létrehozott 600 fős lovas gárda egy ezredes parancsnoksága alatt óvta az államfő személyét a hadrakelt sereg mellett. *Napóleon* feladatává tette ezenkívül a főváros rendjének fenntartását is. Ez a csapat 1804-ben – mint az öreg gárda, a „la vielle garde” része – az elit csendőrségi légió („légion de gendarmerie d’elite”) nevet vette fel. A két lovasszázadból és egy fél zászlóaljából álló egység létszáma ekkor 632 fő volt. A válogatott csapatba csak a belföldi csendőr szolgálatban álló, legalább 176 cm magas altisztek kerülhettek be.

1809-ben a légió létszámát két lovas századra, vagyis 456 főre csökkentették.²³ Az orosz fronton és a spanyolországi eseményekben egyaránt jelentős szerepet kapott a légió és magas szőrsüvegek Európa összes csataterén megjelentek.

Napóleon mindenhol azonos mintára „escadron”-okba szervezte csendőrségét, melyekben gyalogos és lovas legénység is szolgált. A közülük válogatott csendőröket osztották be a hadrakelt sereg mellé tábori csendőri szolgálatba. A császár magával vitte háborúiba a csendőrség erre a célra válogatott részeit, akik részben tábori csendőri szolgálatot, részben pedig a megszállt területeken közbiztonsági szolgálatot láttak el. Amint a hadsereg elfoglalt egy országrészt a császár elrendelte a helyi csendőrség felállítását. Ezen alakulatok kettős alárendeltségben működtek: kiképzés, fegyelem és tábori rendészet szempontjából a francia hadsereg, a közbiztonsági szolgálat szempontjából a helyi polgári hatóságok utasításai szerint járt el.

Belgium volt az első meghódított ország, ahol *Napóleon* megreformálva a közbiztonsági szervezeteket 1795-ben létrehozta a csendőrséget. 1805-ben Bécs elfoglalását követően linzi rendeletével létrehozott egy csendőr escadron-t. Ez egy francia részlegről állt 51 fő csendőrrel, valamint egy osztrák részlegről 240 fő osztrák ún. pótzsandárral. Az escadron parancsnoka egy francia ezredes volt. Az országot 8 körzetre osztották és mindegyiket egy-egy francia tiszthelyettes vezette. Ők irányították és ellenőrizték az állomáshelyükön szolgáló 5 osztrák pótzsandárt és 5 alárendelt őrsöt. Az őrsök állományát egy francia csendőr és 5 fő osztrák pótzsandár alkotta. Fontos megemlíteni, hogy a francia és osztrák állomány ugyanazt a fizetést és felszerelést kapta. *Napóleon* bukása után az osztrák zsandárságot megszüntették, de 34 évvel később visszaállították. Érdekes, hogy a francia csendőrszervezet mintája nemcsak a meghódított területeken terjedt el, de a Franciaországgal határ viselő Oroszország is innen merítette későbbi csendőrsége alapjait.²⁴

Lombardiában 1805-ben állították fel a „gens d’armes” ezredeket. 1806-ban Poroszországban is felállításra került a csendőrség három szolgálati ággal: a közbiztonsági szolgálatra a „Land-Gens d’armes”, határőrizeti szolgálatra a „Grenz-Gens d’armes”, tábori csendőri szolgálatra pedig a „Armee-Gens d’armes” került létrehozásra. Az utóbbiból fejlődött ki a későbbi „Feld-Gens d’armes”, amely több állam hadseregében is katonai rendőrségként terjedt el.²⁵

Nem minden külföldön meghonosított csendőregység története volt zökkenőmentes. A spanyol felkelés szembesítette a francia haderőt, hogy utánpótlási vonalai és szállítási útvonalai védtelenek a „guerillos” támadásokkal szemben, ezért 1808. november 24-ei kezdettel 20 csendőr lovas századot állítottak fel az utak ellenőrzésére. Minden században vegyesen lovas és gyalogos csendőrök szolgáltak, hogy minden terepen képesek legyenek manőverezni. Az itt szerzett harci tapasztalatok nyomán a századokat fokozatosan lándzsás könnyű lovassággá, „cheveau-léger”-ekké szerelték át és 6 légióba szervezték csendőri feladataik megtartása mellett.²⁶

A spanyol felkelés csendőrei olyan elszántságról és hűségéről tettek tanúbizonyságot, hogy amikor *Napóleon* kivonta őket Spanyolországból minden tisztet előléptettek és számtalan altisztet hadnaggyá, brigadier-eket és csendőröket alhadnaggyá neveztek ki.

A császárság első veresége után *XVIII. Lajos* restaurációja alkalmával a dicsőséges elit csendőrség 1814. április 23-án feloszlásra került. *Napóleon* visszatérése után újjászervezték egy 2 századból álló escadronba, századonként 5 tiszttel és 106 fő legénységgel. Az állomány kiválasztására, kiképzésére és felszerelésére nagy hangsúlyt fektetnek, így csak a legkiválóbbak lehettek elit csendőrök. A tökéletes fegyelem mellett a tökéletes megjelenés is jellemezte a csapatot, melyhez hozzátartozott, hogy csak fekete, 25 cm-esre vágott farkú lovakkal léptek szolgálatba.²⁷

A második restauráció és *XVIII. Lajos* újbóli trónra kerülésével az elit csendőrséget feloszlatták, de a csendőrség szervezetét tovább fejlesztették. Az 1830. júliusi Párizs-i felkeléseknél már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek hivatalosan is a mobil csendőrség nevet viselték.²⁸ A

csendőrség története 1830. és 1848. között Franciaország belső viszonyaihoz igazodva zavaros volt. Az ideiglenes jelleggel felállított majd feloszlalt csendőr ezredeket *III. Napóleon* császár szervezte újra egységes szervezetté. Az *I. Napóleon* által alapított csendőr egységek mintájára a császár az addigra 2 zászlóaljjal létrehozott mobil csendőrségből egy császári gyalogos csendőr testőrezredet („regiment de gendarmerie a pied de la garde imperiale”) és egy csendőr testőr lovasszázadot („escadron de gendarmerie a chevat de le garde”) állított fel. A gyalogos csendőr ezred karhatalmi feladatokat is teljesített Párizs belterületén és természetesen tábori csendőrséggként is szolgált a krími háborúban. A francia-porosz háború alatt további két lovas és egy gyalogos csendőr ezredet állítottak fel, melyek elsősorban harci feladatokat kaptak. 1871-ben a párizsi lázongások tapasztalatai alapján a kormány egy állandó mozgó csendőrséget állít fel 1100 fős létszámmal. A belső viszonyok rendeződése után ezt később zászlóalj szintű egységgé szervezték át (1879), majd 1885-ben feloszlatták.²⁹

A csendőrségi szervezet ezt követően változatlan formában maradt fenn az első világháborút követő társadalmi változásokig. Összességében ezek idézték elő a testület reformját, melyek a XX. század első felében meghatározták a ma is tekintélyes és sikeres szervezetet.

A csendőrség egészének fejlődéstörténetétől indokolt elválasztanunk annak a sajátos szervezeti elemnek a kialakulását, amely egyedülálló módon sűríti magába a csendőrség minden erényét.

A Párizsi Köztársasági Gárda története

Kevés közbiztonsági szervezet büszkélkedhet olyan történelmi gyökerekkel, mint a Párizsi Köztársasági Gárda. Oklevelek bizonyosága szerint már a IX. század elejétől létezett közbiztonsági szolgálat Párizsban, amely eleinte csak éjjel portyázta a várost. A XIII. század elején már egy tiszt és 46 őrmester alkotta az állandó őrséget „királyi őrség” néven. A testület a király személyén kívül a városi közbiztonságot is védelmezte. 1368-ban a királyi székvárosban már 60 megkülönböztető egyenruhát és rangjelzést viselő őrmester vigyázta a rendet. A 40 gyalogos és 20 lovas őrmester egyenruhája kék volt fehér zsinórozással és kalapjukon fehér forgót viseltek. Fegyverzetük kard és alabárd volt.³⁰

A megbomlott városi közbiztonság helyreállítására megbízott első közegek, a „prévoté de la policité”-k a palota porkolójának voltak alárendelve. Feladatuk az udvari előírások és a törvényes rend érvényesítése volt ott, ahol az uralkodó megjelent. A Párizs közbiztonsága felett örökdő különböző szervezetek 1736-ban a Párizsi Gárdába, vagyis a „Garde de Paris”-ba olvadtak össze.³¹

1791-ben 7 divíziót szerveztek a városi közbiztonság fenntartására (ez kb. egy ezred erőt jelentett). Kísérletet tettek egy városi főrendőrség („police generale”) felállítására is, ezt azonban 1802-ben beolvasztották a párizsi városi gárdába, később a Párizsi Köztársasági Gárdába. A Párizsi Városi Gárda hivatalosan 1802. X. 3-án alakult 2 gyalogezreddel és 1 lovasszázaddal. Az egyik ezred feladata volt a városfalak és kapuk felügyelete, később a városon belüli karhatalmi feladatok is.³² A napóleoni háborúk idején a Párizsi Gárda is elhagyta az országot és az orosz harctérre követte a hadsereget. Helyét a császári csendőrség egy másik alakulata vette át, melyet Párizsi Köztársasági Gárdának neveztek át.

Érdekes fejezet a gárda történetében, hogy mialatt *Napóleon* 1812-ben Oroszországban háborúzott a császár egyik ellenlábasa, MALET tábornok puccsot kísérelt meg. Azzal az álhírrrel akarta magához ragadni a hatalmat, hogy a császár Moszkvában elesett. A hatalomátvétel megghiúsult és *Napóleon* azonnal Párizsba utazott. A császár elégedetlen volt a Párizsi Gárda szereplésével, így 1812. XII. 12-én megszüntette az egységet. Helyébe csak 1813. április 10-én állította fel a párizsi császári csendőrséget („Gendarmerie impériale de Paris”). Az egység parancsnoka ezután a város fegyveres erőinek ezredese („colonel d’armes de la ville de Paris”) címet viselte. Az ezred az első restauráció alatt a Párizsi Királyi Gárda („Garde royale de Paris”) nevet vette fel és tovább működött. Ez a „névcsere” a 100 napos császárság bukása után újból megtörtént.

1816. I. 10-én rendelettel egyesítettek több alakulatot Párizsi Királyi Csendőrség néven. Az egységet vezető ezredes a király kezébe volt köteles esküt tenni. Az összesen 1021 fős állományból 456 fő lovas, 565 fő gyalogos szolgálatot teljesített.

Az alakulat helyét 1830. VIII. 16-ával a „Garde Municipale”, vagyis a városi gárda vette át 1443 fős létszámmal. A gárda ekkor 2 gyalogos zászlóaljra (összesen 8 század) és 2 lovasosztályra (összesen 4 század) tagozódott.

A következő korszak felkeléseinek leverésében tevékenyen részt vett a gárda, míg végül 1848. II. 22-én, *Lajos Fülöp* királyságának végnapjaiban állományának nagy része elesett saját laktanyájuk védelme során. A megalakult ideiglenes kormány 1848. II. 25-én feloszlatta a városi gárdát.³³ Ezt

követően több különböző alakulattal kísérleteztek, mint a „Garde Civique” (Polgári Őrség), a „Bataillon de l’hôtel de ville” (Városháza Zászlóalj), a „Bataillon Lyonnais” (Lyon Zászlóalj), és a „Corps des Montagnards” (Hegyvidékiek Csapata). Ezek állománya a legtöbbször a külvárosok csavargóiból és szerencselovagjaiból állt és a közbiztonságra kevés pozitív hatásuk volt.

1848. V. 26-án valamennyi párizsi alakulat feloszlatásra került és helyüket az újjáalakult „Garde Republicaine”, a Köztársasági Gárda vette át. Az új alakulat nem a hadsereg, hanem a belügyminiszter irányítása alá tartozott. A hadsereg és a csendőrség keretei közé csak 1849. IV. 1-ével került vissza az egység. Szervezetében ezt követően lényeges változások nem történtek, *III. Napóleon* uralkodása alatt csupán neve változott Párizsi Gárdára („Garde de Paris”).

1871. VI. 2-án átszervezték a gárdát és szervezetében 2 légiót hoztak létre 6100 fős állománnyal. 1873. X. 4-én a két légiót összevonták és 3 gyalogos zászlóaljat, valamint 4 lovas századot alakítottak ki. Ez a szervezet tartós maradt a következő évtizedekben.³⁴

Összességében elmondható, hogy a Köztársasági Gárda elnevezéseiből kiolvasható a XIX. század teljes francia történelme.³⁵

A francia csendőrség szervezet a két világháború között

A XIX. század végére a francia csendőrség szervezete megszilárdult, helye a fegyvernemek között véglegesen tisztázódott. A háborúk és forradalmak során nyújtott önfeláldozó és hősiesség helytállása elismerésként a csendőrséget elsőbbség illette meg a hadsereg valamennyi fegyvernemével szemben, melynek jeléül a csendőr egységek díszelgéskor a jobb szárnyon álltak fel, menetben pedig mindig az élen meneteltek.³⁶

Tagjaikra a katonai törvények voltak érvényesek és a csendőr altiszti ranggal bírt. A szervezet – akár a hadsereg többi része – kizárólag a hadügyminiszternek volt alárendelve, de egyes szolgálatok tekintetében a belügy-, az igazságügy-, és a tengerészeti és gyarmatügyi minisztereknek is rendelkezésére állt. A csendőrségi ügyeket a Hadügyminisztérium „Direction de Gendarmerie” (Csendőrsztály) részlege felügyelte és irányította. Maga a csendőrségi szervezet több részből állt: A csendőrségre vonatkozó törvények és rendeletek külön sorolják a vezérkart, mint valamennyi szervezeti elemet irányító egységet. A csendőr vezérkar alárendeltségében egyrészt az anyaországi és korzikai csendőrség, másrészt Algír, Tunisz és Marokkó tartományok csendőrségei, harmadrészt a gyarmati csendőrkülönítmények, negyedrészt pedig a Köztársasági Gárda tagozódott. A Francia Köztársaság elnökének 1928. XII. 1-én kelt, a csendőrség szervezetének módosításáról szóló rendelete³⁷ hat részre tagolja a csendőri szervezetet:

1. Különleges vezérkar
2. A megyei csendőrség, amely légiókból és önálló századokból áll a szolgálat anyaországi és észak-afrikai ellátására.
3. Különítmények a gyarmatok, fennhatóság alatt álló, mandátumot nyert és megszállt területek csendőri szolgálatára.
4. A Párizsi Köztársasági Gárda Légiója
5. A Mozdgó Köztársasági Gárda légioi
6. Egy iskola a tisztek és tisztii növendékek kiképzésére (bár a jogszabály nem nevesíti, ez az intézmény a Versailles-i Országos Csendőrtiszti és Altiszti Iskola)

Az anyaországi csendőrség szervezete alapjait tekintve azonos maradt az 1799-ben létrehozott struktúrával, a sok évtizedes fejlődés mégis tökéletesítette a felépítést. A húszas évek végén a nemzeti csendőrség anyaországi és korzikai létszáma összesen 24 000 fő volt, melyből 7000 fő lovas, 17 000 fő gyalogos csendőr. Az első világháborúig ezt a létszámot egészítette ki a többször megszüntetett és átszervezett Mobil Csendőrség (Gendarmerie Mobile) 2000 fős ereje.

Az anyaországi csendőri szervezet „section”-nak nevezett magasabb egységekre tagozódott, melyek díszlokációja a katonai körzetek beosztását követte. A section élén egy csendőr tábornok áll, aki több légió felett rendelkezik. A több megyére kiterjedő illetékességi területű csendőrlégiók („legion”) élén ezredes vagy alezredes állt. Az ország területét 24 légió fedte le a katonai parancsnokságok illetékességéhez igazodva. Külön légiót alkotott Párizs és Elzász-Lotaringia csendőrsége. Azt, hogy hány megyei század tartozott egy adott légióba a századok létszáma döntötte el. Az anyaországi csendőrség területi alapegységei a megyénként díszlokáló századok („compagnie”) voltak. A századot őrnagy vezette. A századszint alatt szerveződött a szakasparancsnokság, ami járásparancsnoki szintnek felelt meg. A századonként változó számú szakaszokat százados, főhadnagy vagy hadnagy vezette. A szervezett alacsonyabb szintjein csendőrtisztek már nem teljesítettek szolgálatot. A csendőrség alapeleme az őrs („brigade”) volt, amely rendszerint 5 főből állt és őrmester

vagy tiszthelyettes vezette (az őrmester felett a tiszthelyettesen túl még a főtiszhelyettes rendfokozat is megtalálható volt, de ezt nagyon kevesen viselték). Érdekes, hogy egy állomáshelyen több brigade is díszlokálhatott, akik saját parancsnokuknak voltak alárendelve, egyszemélyi vezetőjük nem volt. Előfordult, hogy egy őrsállomáson kevesebb, mint 5 fő állomásozott. Ez az állomány ekkor nem alkotott külön brigade-ot, hanem a legközelebbi brigade-hoz tartoztak.

Az őrsállomások országosan egységes építésű, egyemeletes különálló épületek voltak, melynek utcafrontján az emeleten 5, a földszinten 4 ablak volt. A rácsos kerítésig rendszerint kert helyezkedett el az épület előtt. A bejárat felett nem volt címer, csak a „Gendarmerie Nationale” felirat. A nemzeti lobogó egész nap az épületen vagy a kertben elhelyezett zászlórúdon lobogott. Az őrsök létszáma csak a kiemelt őrsökhöz érte el a 6 főt. A járőrszolgálatot a csendőrök kettősével látták el.³⁸ Az őrsök gyalogos, lovas vagy vegyes állománnyal működtek egészen a motorkerékpárok és gépkocsik rendszeresítéséig.

Korzika szigetének csendőrsége csak annyiban különbözött az anyaországitól, hogy a — rendszerint a megye nevét viselő — századok elnevezése itt kiegészül sorszámozással is.

Az algír, tuniszi és marokkói csendőrség szervezete szintén az anyaországi modellt követte, de a brigade-ok állománya itt kiegészült a helyi ügynevezett „bennszülött segédcsendőrökkel”. Az algír tartományi csendőrség századai a korzikaihoz hasonlóan sorszámot is viseltek.

A gyarmati csendőrkülönítmények rendszerint század szinten szerveződtek és létszámuk nagyon alacsony volt. A szenegáli különítmény például összesen 85 főből állt, a szíriai pedig a folyamatos toborzás ellenére 40 fő körüli létszámmal működött. Bár a népszerű csendőrségi helilapok rendszeresen népszerűsítették a gyarmati szolgálatot felsorolva annak előnyeit, a jelentkezők száma alacsony maradt.

A csendőri szervezet másik pillére, a Köztársasági Gárda, amely a húszas évek végére Párizsi Köztársasági Gárdából és Mozgó Köztársasági Gárdából, a Gendarmerie Mobile karhatalmi utódszervezetéből állt.

Az eredeti Párizsi Gárda összesen 3000 fős létszámmal látta el feladatait egy légióba szervezve. A két világháború között a Köztársasági Gárda valójában Párizs csendőrsége volt, emellett a köztársasági elnök testőrsége is. A gárda parancsnoka ezredes volt, aki közvetlenül Párizs katonai kormányzójának az alárendeltségébe tartozott. Díszelgési feladataik széles körűek voltak, többek között ők látták el a párizsi színházak ügyeletes szolgálatait, valamint a minisztériumok őrszolgálatait. A gárda őrizte a rendőrség letartóztatottjait és őrizeteseit és ők őrizték a vádlottakat a tárgyalás alatt is. A fogházak külső őrszolgálatát azonban nem a gárda, hanem sorkatonák őrizték.³⁹ A gárda alapvető rendeltetése azonban karhatalmi volt és szervezete ehhez mérten hű maradt a katonai gyökerekhez. Az egység két részre oszlott: a legénység nagyobb hányada a gyalogsági parancsnokság, kisebb része a lovassági parancsnokság állományába tartozott. A fegyvernemi parancsnokok alezredesek voltak. A gyalogság három zászlóaljából állt (parancsnokuk őrnagy), zászlóaljanként négy századdal. Egy század két szakaszra tagozódott. A gyalogos századok létszáma 170 fő volt, tehát a gyalogsági parancsnokság hadra fogható állománya összesen 2040 főt tett ki.

A lovassági parancsnokság két lovassági félezredből állt, melyet őrnagyok vezettek. Egy félezredben 2 lovasszázad, egy században négy szakasz volt. A századok létszáma 196 főt tett ki, összesen 748 lovascsendőr volt szolgálatba vezényelhető. Figyelemre méltó, hogy a 3000 fős szervezetnek csupán 6 %-a, 176 fő végzett valamennyi adminisztratív, anyagi biztosítási és törzsvezetési feladatot, míg az állomány 94 %-a ténylegesen végrehajtó szolgálatot látott el. A párizsi Gárda fegyverzetében is inkább hasonlított a hadsereghez, mint a csendőrséghez: gyalogsága karabély helyett gyalogsági puskával volt felszerelve, lovassága pedig a mindenkori vértesslovasság fegyverzetével bírt.

A Mozgó Köztársasági Gárda szervezete részben különbözött mindkét fent leírt csendőri szervezeti modelltől. Az összesen 2000 fős Mozgó Csendőrség felváltására tervezett szervezetet 15 000 fős kerettel alakították ki, melyből 8000 fő lovas, 7000 fő gyalogos. Az ország egész területét lefedő és bárhol bevethető karhatalmi erő 5 légióra tagozódott, melyeket ezredesek vezettek. A következő szerveződési szint csak a mozgó gárdánál jelent meg, ez volt a „groupe” vagy osztály. Minden légió 3 osztályra tagozódott, melyek élén őrnagy állt. Az osztályok mindegyike 3 századot irányított századonként 3 szakasszal. A mozgó gárda alapeleme a „brigade” volt, ami csak elnevezésében azonos a csendőrőrsel. A gárda esetében inkább rajként fordítható. A szakasz állománya gyalogos vagy lovas volt, de vegyes nem lehetett. A szakasz négy brigade-ja mindig egy állomáshelyen látta el a szolgálatot.⁴⁰

1929-re a 15 000 fős keretből alig 2000 fő tényleges végrehajtó szolgálatot teljesítő csendőrt sikerült kiállítani, akiket országszerte összesen 48 szakaszba szerveztek. Egy szakasz létszáma egy tiszt és 40 fő legénység volt.⁴¹ A csendőr őrsökhöz képest jelentős létszám mégis kevés hadrafogható erőt jelentett. A 40 fős legénységből naponta belső szolgálatra 7 fő volt vezényelve, szabadságon 5 fő, átlagosan beteg 3 fő, más egységhez vagy képzésre vezényelve 8 fő, betöltetlen hely 1-2, külön kiképzés alatt 3 fő, tehát tényleges feladatra 12-13 fő volt csak alkalmazható.⁴²

Az akkori felfogás szerint tehát a gárda csupán kiképzési keretet létesített a csendőrségi utánpótlás kinevelésére. Ennek elősegítésére az 1929. márciusában kiadott katonai utasításban elrendelték, hogy a szakasz- és rajparancsnokok a csapatoknál kötelesek évente rövid szolgálatot eltölteni és a gárda lovas rajjai részt vesznek a lovasság hadgyakorlatain.⁴³ Az előrelátó tervezés és idejében elkezdett felkészülés a harmincas évekre meghozta gyümölcsét és jó szolgálatot tett Franciaországnak.

Társadalmi kihívások a két világháború között és hatásuk a szervezetre

A francia csendőri szervezetnek a húszas évek végére komplex társadalmi változásokra kellett reagálnia. Egyrészt a népesség-növekedés folytán gyarapodó városi lakosság új kihívásokkal állította szembe a szervezetet. 1921 és 1931 között Franciaország lakossága 39 millió főről 41,5 millió főre emelkedett gyorsuló ütemben. A világháborút követő gazdasági nehézségek sztrájkokhoz és zavargásokhoz vezettek, melyek gócpontjai szintén a nagyvárosok és iparvidékek voltak. Az állami vezetés hamar felismerte, hogy Párizs összesen 14 000 fős rendőrsége, néhány csendőrszázada és 3000 fős Köztársasági Gárdája elégtelen az ilyen helyzetek kezelésére és hatékonyabb karhatalmi erő létrehozását sürgette. A helyzetet a hadsereg-átszervezések is súlyosbították, hiszen a világháborús létszámhoz viszonyítva jelentős leépítés ment végbe a hadra fogható erő tekintetében. A harmincas évek közepére a hadsereg 185 gyalogezredéből 106-ot, míg 79 lovasezredéből 50-et megszüntettek. Ezzel párhuzamosan a háború előtt bevezetett három éves sorkatonai időt másfél, majd egy évre csökkentették, így a hadseregnek már sem ereje, sem megfelelően kiképzett és lojális állománya nem maradt a karhatalmi szolgálatra.⁴⁴

A feladat teljes súlya a csendőrségre nehezedett, így a szárnyait bontogató Mozgó Köztársasági Gárda létrehozása tekinthető a legjelentősebb eseménynek a béke évtizedeiben. A rendelkezésre álló erők növelését nemcsak az időszakos, hanem az állandó feladatok is indokolták. 1929-ben több lap is írt a Párizs elővárosaiban kialakult tarthatatlan közbiztonsági állapotokról, amit többször „vadnyugatnak” tituláltak. A növekvő bűnözés és a bevándorlók számának gyarapodása intézkedést sürgetett.⁴⁵ Több korábban bevált gyakorlatot is újra kellett gondolnia a szervezetnek és a francia közigazgatásnak. A személykörözéseket vagy körözüvényeket például országszerte és a gyarmatokon 8000 példányban osztották szét a főállamügyészségektől a csendőr őrsőkig, ami korának egyik leghatékonyabb rendszere lehetett volna, eredménye mégsem volt kielégítő.⁴⁶

A társadalmi kihívásokon túl a technikai fejlődés, elsősorban is a gépkocsi elterjedése jelentette a legnagyobb változást a csendőrség környezetében. A maréchaussée már a XVI-XVII. században végzett útellenőrzési, „úti csendőri” feladatokat. Az 1540-es években királyi rendelet a maréchaussée felügyelőinek hatáskörébe utalta a tengerpart menti és a fő közlekedési utakon elkövetett bűncselekmények felderítését függetlenül attól, hogy katona vagy polgári személy volt az elkövető.⁴⁷ 1927-ben többek között e tényből, valamint egy 1851-ben hozott törvénycikkből levezetve a csendőrséget bízták meg a közúti forgalom ellenőrzésével. A csendőrség ezen felül a közlekedés rendje ellen vétők helyszíni megbírságolásának jogát is megkapta.⁴⁸ Ez az állam számára nem várt pozitív következménnyel is járt. 1929-ben a francia csendőrség költségvetése 174 millió frank (1929-ben ez átszámítva kb. 39 150 000 pengőt tett ki), a mozgó nemzetőrségé 7,5 millió frank volt. Mindemelllett a csendőrség működése 150 millió frankot hozott az államkincstárnak.

A közlekedési csendőrség létrehozásának kezdeti nehézségei 1929-ben már széles körben éreztették hatásukat. A csendőrségnél elégtelen mennyiségben rendelkezésre álló személygépkocsik átmeneti pótlására felmerült olyan gondolat is, hogy magántulajdonú gépkocsikat vennének használatba az éves adó egy részének elengedése mellett. A problémát tovább fokozta az az igény, hogy a közlekedésrendészeti feladatok ellátásához őrsöknél legalább egy csendőrnek vezetői engedéllyel kellene rendelkeznie. A közlekedési helyzet folyamatosan romlott. Amíg Budapesten kb. 6000 gépkocsi közlekedett, Párizsban csak a taxik száma elérte a 125 000-et.⁴⁹ Évente kb. 3000 súlyos baleset történt az utakon kb. 100 millió frank anyagi kárral. A sok baleset miatt 1929-ig 895 mentőállomás létesítését vették tervbe az útrendészeti szolgálattal megbízott csendőr őrsők mellett.⁵⁰ Az utak állapota és a gépkocsik műszaki színvonalán túl a vezetői engedélyek rendszerének kezdetlegessége is hozzájárult a riasztó mértékben növekvő mutatókhoz. Sok gépkocsivezető képesítés

és kellő gyakorlat nélkül ült autóba. 1929-ben a képviselőház indítványozta egy olyan törvénymódosítás elfogadását, ami feljogosítaná a csendőrt a gépkocsik megállítására vezetési jogosultságuk megállapítása céljából.⁵¹ A Párizs környéki megyékben egyre nagyobb problémát okozott, hogy az utakon közlekedő autók száma drasztikusan megnőtt. A csendőrök így hétvégenként kénytelenek voltak szinte minden idejüket közlekedésrendészetre szentelni más szolgálati feladatok rovására.⁵²

A gépjárművek számának dinamikus növekedése új jogsértő cselekmények kialakulásához vezetett. A harmincas évekre az autópáncsok annyira elszaporodtak Párizsban, hogy külön rendeletben szabályozták a cselekmény üldözését. Ha a csendőrség nem volt képes azonnal kézre keríteni a tettest, sürgőnyt kellett küldeni az autó-nyilvántartó központnak és minden csendőr parancsnokságnak, melynek területén a gépkocsi várhatóan mozogni fog. A sürgőnynek tartalmaznia kellett a menekülés irányát, az autó felépítményének típusát (limuzin, zárt kupé, torpedó, stb.) és a rendszámot, motorszámot, a porlasztó és a mágnes számát is.⁵³

A közlekedési ellenőrzések biztosítására 1929-ben megkezdtek a lovas csendőrök egy részének gyalogosítását, mivel később motorkerékpárral kerültek felszerelésre. Az őrsparancsnok azonban lovas maradt, így lassabban lépett elő, mint alárendeltjei. A későbbiekben ez jelentős problémákat és feszültséget okozott a szervezetben belül.⁵⁴

A fentiek mellett a csendőrséget a mindennapok társadalmi viszonyai tükrében is szükséges megvizsgálni. A húszas évek végére a polgári társadalomhoz hasonlóan a csendőrségnek is nagy problémát okozott a fizetések és nyugdíjak elégtelen volta. 1925 óta bizonyos termékek árai 200-300 %-kal emelkedtek, a csendőri fizetések rendezése azonban egy 1928. júniusában meghozott törvény dacára lassan haladt. Az alacsonyabb fizetésű állománykategóriák érdekeinek védelmét hivatalos és magántulajdonú csendőrségi lapok tűzték zászlajukra. 1928. január 15-én először jelent meg a „Revue de la Gendarmerie” (Csendőrségi Szemle) című csendőrségi szaklap, amely évente 6 füzetet jelentetett meg. 1929. január 01-től a magyar Csendőrségi Lapok lapszemle rovatot indított, amelyben külföldi szaklapok cikkeiből, többek között a francia szakirodalomból közöl kivonatokat és érdekességeket. A legharciasabb érdekvédőnek a „L’Echo de la Gendarmerie Nationale” (A Nemzeti Csendőrség visszhangja) című heti folyóirat bizonyult, amely vasárnaponként jelent meg.

A csendőrség egyenruházata is ebben az időszakban érte el ma is közzismert formáját, alapvető jegyei azonban nem változtak a XIX. század eleje óta. Legjellegzetesebb darabja a kerek sötétkék sapka (kepi) volt, melyen ezüst szegélyzsinór futott. A további körbefutó zsinórok a rendfokozatot jelezték. A sapkatetőt ezüst színű zsinórdíszítés ékesítette. Zubonyuk fekete volt egysoros ezüstgombbal, rajta két ezüst vállpánt. A nadrág világoskék oldalán vastag fekete csikkal. A francia csendőr kardot, szuronyt vagy puskát nem hordott, csupán pisztollyal volt felszerelve, amely úgynevezett antant-szíjjal volt a derekára erősítve. Mivel a csendőrök elleni támadások nagyon ritkák voltak ez is elegendőnek bizonyult a napi szolgálatellátáshoz. Járőrtáskájukat szintén az antant-szíjra kapcsolták. Köznapi öltözetben fekete bőr lábszárvédőt és fekete fűzős cipőt viseltek. A polgári ruhás szolgálat ismeretlen volt a francia csendőrségnél, mivel az érdemi nyomozásokat a Sureté Général (Országos Közbiztonsági Igazgatóság) detektívei végezték.⁵⁵ A francia csendőrtisztek szolgálaton kívül polgári ruhát viseltek.

A párizsi Köztársasági Gárda egyenruházata a fentiektől csak az arany zsinórozásban és a piros sapkában különbözött. Díszben fehér bőrvön kardot viseltek és puskájukat vállukon, nem pedig szíjon hordták. Rendes szolgálatot ők is kard és puska nélkül teljesítettek. A Mozgó Köztársasági Gárda egyenruhája megegyezett a párizsi Köztársasági Gárda öltözetével, melytől csak a sapka különböztette meg: ez fekete piros helyett.

1929-ben felmerült az ötlet, hogy a csendőröket külföldi mintára gumibottal is el kell látni. A karhatalmi feladatok fokozódásával a gumibot mellett 1929. tavaszán a francia hadsereg fémsisakját a csendőröknél is rendszeresítették.

A francia csendőr korán, 50-52 éves korában mehetett nyugdíjba, ami a szerény javadalmazás miatt legtöbbször azt jelentette, hogy különböző állami örtestületeknél vagy a helyi rendőrségeknél kerestek maguknak nyugalmasabb állást.⁵⁶

Összességében elmondható, hogy a Francia Nemzeti Csendőrség történetének viharos szakaszait túlélve, kiforrott és letisztult szervezeti struktúrával nézett a XX. század elejének kihívásai elé. Valamennyi megpróbáltatás szükségesnek bizonyult ahhoz, hogy a testület megadja a szükséges válaszokat a húszas évek társadalmi kihívásaira. Az 1870-es évekig zajló szervezet-átalakításokat követő nyugalmi időszak a biztos és professzionális alapokat, míg a mobilitás fejlesztése és a készenléti erők létszámának korán elkezdett emelése a kellő rugalmasságot biztosította a csendőrség

számára. A megyei csendőrszázadok, valamint a Köztársasági Gárda párizsi és mozgó légiói jól vizsgáztak a változó viszonyok között és lefektették egy ma is virágzó, köztisztelőben álló és méltán büszke szervezet legújabb kori alapjait.

Jegyzetek:

- ¹ PARÁDI : *A magyar rendvédelem története*. 17-18.p.
² REKTOR : 22-30.p
³ ÖRY
⁴ NEMESSZEGHY : I. rész
⁵ PARÁDI : A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség.
⁶ PRESZLY : 18.p.
⁷ REKTOR : op.cit.
⁸ PARÁDI : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* : 28. p.
⁹ Loc.cit. : 17-18.p. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.
¹⁰ NEMESSZEGHY : op.cit. VII. rész
¹¹ NEUBAUER : 26.p.
¹² NEMESSZEGHY : op.cit. I. rész
¹³ PARÁDI : *A magyar rendvédelem története*. op.cit. 17-18. p. ; PARÁDI : La gendarmerie hongroise naissance et fonctionnement 1881-1914. [A magyar csendőrség szervezete és működése 1881-1914.]
¹⁴ NEMESSZEGHY : op.cit. IV. rész
¹⁵ PARÁDI : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* : op.cit : 28.p. ; PARÁDI: A csendőrség magyarországi története.
¹⁶ NEMESSZEGHY : op.cit. II. rész
¹⁷ NEMESSZEGHY : op.cit. III. rész
¹⁸ PRESZLY : op.cit. 18.p.
¹⁹ PARÁDI : *A magyar rendvédelem története*. op.cit. 17-18.p. ; PARÁDI : Tények és érzelmek egy hajdanvolt magyar rendvédelmi testület kapcsán.
²⁰ NEMESSZEGHY : op.cit. I. rész
²¹ NEMESSZEGHY : op.cit. III. rész
²² PRESZLY : op.cit. 17-18.p.
²³ NEMESSZEGHY : op.cit. III. rész
²⁴ REKTOR : op.cit. 22-30.p
²⁵ PRESZLY op.cit. 17-18.p.
²⁶ NEMESSZEGHY : op.cit. III. rész
²⁷ NEMESSZEGHY : op.cit. V. rész
²⁸ NEMESSZEGHY : op.cit. VI. rész
²⁹ NEMESSZEGHY : op.cit. VII. rész
³⁰ REKTOR : op.cit. 22-30.p
³¹ PARÁDI : *A magyar rendvédelem története*. op.cit. 17-18.p. ; PARÁDI : A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. ; PARÁDI : A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. ; PARÁDI: A csendőrség magyarországi története.
³² NEMESSZEGHY : op.cit. VIII. rész
³³ Loc.cit.
³⁴ Loc.cit. IX. rész
³⁵ - 1802: Garde Municipale de Paris (Párizs Városi Őrsége)
 - 1813: Garde Imperiale de Paris (Párizs Császári Őrsége)
 - 1814 májustól augusztusig: Garde de Paris (Párizs Őrsége)
 - 1814 augusztustól: Garde Royale de Paris (Párizs Királyi Őrsége)
 - 1815: Gendarmerie Imperiale de Paris (Párizs Császári Csendőrsége)
 - 1815, a Bourbonok visszatérése után: Gendarmerie Royale de Paris (Párizs Királyi Csendőrsége)
 - 1830: Garde Municipale de Paris (Párizs Városi Őrsége)
 - 1848: Garde Civique Parisienne (Párizsi Polgárőrség)
 - 1852: Garde de Paris (Párizs Őrsége)
 - 1870: Garde Republicaine (Köztársasági Gárda)
 - 1873-tól: Légion de la Garde Republicaine (Köztársasági Gárda Légiója)
 Ez 70 év alatt 11 névváltoztatást jelent.
 KILIÁN : Francia csendőrélet.
³⁶ TIHANYI
³⁷ KILIÁN : Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség. (szolgálati szabályzat)
³⁸ KILIÁN : Francia csendőrélet. op.cit.
³⁹ Loc.cit.
⁴⁰ GERGELY
⁴¹ NEMESSZEGHY : op.cit. IV. rész
⁴² Szerkesztőségi közlemény lapszemle. III.
⁴³ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. II.

- ⁴⁴ GERGELY : op.cit.
⁴⁵ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. IV.
⁴⁶ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. I.
⁴⁷ ÖRY : op.cit.
⁴⁸ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. I. op.cit.
⁴⁹ DIETH
⁵⁰ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. V.
⁵¹ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. VI.
⁵² KILIÁN : Francia csendőrelet. op.cit.
⁵³ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. II. : op.cit.
⁵⁴ Szerkesztőségi közlemény lapszemle. III. : op.cit.
⁵⁵ KILIÁN : Francia csendőrelet. op.cit.
⁵⁶ Loc.cit.

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

- NEUBAUER — NEUBAUER Franz: *Die Gendarmerie in Österreich 1849-1924*. [Az osztrák csendőrség 1849-1924.] Bécs, 1925, Steiermarkische Landesdruckerei. 600 p.
- PARÁDI : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* — PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1995, Tipico Design Kft. 317 p. HU-ISBN 963 04 6215 X.
- PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A magyar királyi csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland Ohio USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

TANULMÁNYOK

- ÖRY — ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Nemzeti Csendőrség történelmi előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A csendőrség magyarországi története. — PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVI.évf. (2009) 19.sz. 63-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában.” című XIX. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: La gendarmerie hongroise naissance et fonctionnement 1881-1914. [A magyar csendőrség szervezete és működése 1881-1914.] — PARÁDI József: La gendarmerie hongroise naissance et fonctionnement 1881-1914. [A magyar csendőrség szervezete és működése 1881-1914.] *Revue de la gendarmerie nationale*, [A francia Nemzeti Csendőrség Folyóirata] LXXV.évf. (2002) 205.sz. 109-114.p. FR-ISSN 1243-5619.
- PARÁDI : A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. — PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. — PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása nemzeti rendvédelmi rendszerünkre.*” című XX. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

- DIETH — DIETH Hubert: Páris, az autóváros. *Automobil Motorsport*, I.évf. (1926) 8.sz. 21-24.p.
- GERGELY — GERGELY Endre: Csendőrség Párizs környékén. *Csendőrségi Lapok*, XXIV.évf. (1934) 10.sz. 300-303.p.
- KILIÁN: Francia csendőrélet. — KILIÁN Zoltán: Francia csendőrélet. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 19.sz. 571-573.p.
- KILIÁN: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség. (szolgálati szabályzat) — KILIÁN Zoltán: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség. (szolgálati szabályzat) *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 20.sz. 611-612.p.
- NEMESSZEGHY — NEMESSZEGHY László: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség története. *Csendőrségi Lapok*, I. rész XIX.évf. (1929) 6.sz. 158-159.p.
II. rész XIX.évf. (1929) 7.sz. 185-186.p.
III. rész XIX.évf. (1929) 8.sz. 216-217.p.
IV. rész XIX.évf. (1929) 9.sz. 240-241.p.
V. rész XIX.évf. (1929) 10.sz. 273-275.p.
VI. rész XIX.évf. (1929) 11.sz. 305-306.p.
VII. rész XIX.évf. (1929) 12.sz. 335-366.p.
VIII. rész XIX.évf. (1929) 13.sz. 367-368.p.
IX. rész XIX.évf. (1929) 14.sz. 406-407.p.
X. rész XIX.évf. (1929) 15.sz. 433-434.p.
XI. rész XIX.évf. (1929) 16.sz. 475-476.p.
XII. rész XIX.évf. (1929) 17.sz. 502-504.p.
- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. I. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. I. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 7.sz. 189-190.p. (Franciaország)
- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. II. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. II. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 9.sz. 243-245.p. (Franciaország)
- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. III. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. III. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 12.sz. 341-343.p. (Franciaország)

- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. IV. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. IV.
Csendőrségi Lapok, XIX.évf. (1929) 15.sz. 437-438.p. (Franciaország)
- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. VI. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. V.
Csendőrségi Lapok, XIX.évf. (1929) 17.sz. 509.p. (Franciaország)
- Szerkesztőségi közlemény lapszemle. VI. — Szerkesztőségi közlemény lapszemle. VI.
Csendőrségi Lapok, XIX.évf. (1929) 18.sz. 546-548.p. (Franciaország)
- TIHANYI — TIHANYI Ferenc: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség.
Csendőrségi Lapok,
I. rész XV.évf. (1925) 10.sz. 168-169.p.
II. rész XV.évf. (1925) 11.sz. 189-191.p.
III. rész XV.évf. (1925) 12.sz. 213-215.p.

RECENZÍÓK

0395

BALOGH Péter

A magyar katonai rádiófelderítés története

1947. VIII. 1-jén, a budapesti Dózsa György út 49. szám alatti laktanyában megalakult az 1. Honvéd Önálló Rádiófelderítő Század. Ez a dátum a magyar katonai rádiófelderítés megalakulásának hivatalos napja. Azonban levéltári dokumentumokban fellelhető egy korábbi alapítási dátum, nevezetesen 1942. X. 1-ei hatállyal a 101/II. híradó zászlóalj kivált a 101. híradó ezred kötelékéből, és — mint önálló hadrendi számú rádiófelderítő zászlóalj —, a keleti fronton harcolt. Miért 1947 és nem 1942 a fegyvernem születésének napja? Miért nem 1920, amikor POKORNY Hermann kinevezték a rejtve működő vezérkar Nyilvántartó Irodája „X” osztályának vezetőjévé, amely a lehallgatott követségi rádióadások megfejtésével (rejtjelfejtéssel) foglalkozott? Mit tett a magyar katonai rádiófelderítés a hidegháború éveiben? Van-e jelene, jövője ennek a fegyvernemnek? A szerző művében ezekre a kérdésekre keresi a választ, felelevenítve az elmúlt majd 100 esztendő szakmatörténeti pillanatait.

0396

BODA József

A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve

Az ejtőernyő fogalmával Magyarországon már a XVII. század elején találkozhatunk. A korabeli Magyarországból származó VERANCICS Fausztusz megszerkesztette kora legkorszerűbb ejtőernyőjét és 1616-ban Velencében kiadott munkájában ezt közzé is tette. Az első világháború éveiben az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének repülő csapatainál — amelyekben magyar személyi állomány is teljesített szolgálatot — az ejtőernyő használata csak esetleges volt. A nagyarányú veszteségek miatt a katonai parancsnokság először a léghajós „kötött ballonos” alakulatoknál látta szükségyszerűnek az ejtőernyő rendszeresítését. 1917-től kezdve viszont már a repülőgépek személyzeténél is sor került az ejtőernyő alkalmazására.

1938 nyarán került megszervezésre a Magyar Királyi Honvédségen belül a Testnevelési Szaktanfolyam, melynek részvevőit a diverziós felkészítés mellett ejtőernyős kiképzésben is részesítették, 1938. IX. 11-én jött létre Szombathelyen egy katonai ejtőernyős kísérleti keret 7 fővel, vezér BERTALAN Árpád árkász szds. vezetésével. Az első ugrásokra 1938. IX. 2-án került sor. Az első magyar katonai ejtőernyős alakulat az 1939. X. 1-én alakult meg. A háború során a magyar ejtőernyősöket gyalogságként alkalmazták.

A második világháború befejezése után 1945-től 1948-ig nem volt a hadrendben ejtőernyős alakulat. Az 1948-ban elhatározott nagyarányú haderőfejlesztés keretén belül a Honvéd Vezérkar akkori főnöke, SÓLYOM László altbgy. szükségesnek látta az ejtőernyős fegyvernem újjászervezését és ezért kiképzőkeret felállítását rendelte el. A légi ejtőernyős szakszolgálat az 1951-ben beérkezett sugárhajtású repülőtechnika átvételével fejlődött jelentősen, mivel a katapultüléssel ellátott MIG-15 típusú repülőgépekhez különleges kezelést igénylő ejtőernyők tartoztak. A Magyar Néphadsereg ejtőernyőzést folytató alakulatait szintén a 1950-es évek elején szervezték meg, ejtőernyős lövész és mélyégi felderítő alakulatok létrehozásával.

A rendszerváltás természetesen a Magyar Honvédség életében is komoly változásokat hozott. Régi, hagyományos fegyvernemek szűntek meg szinte teljesen (harckocsizó, mélységi felderítő, tüzér) és újak jöttek létre (könnyű gyalogos, különleges erők). A szerző művében a fentiekben vázolt történelmi eseményekbe nyújt betekintést.

0397

BOTZ László

A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Felügyelő és Ellenőrző Bizottság munkájában 1973-1975

Az írásmű elején visszatekintés található, amely Vietnam több ezer éves történelmének fordulópontjait a pleisztocén kortól, a vas-korok át az időszámítás előtti második és az időszámítás utáni tizedik évszázad közötti kínai uralom, illetve az önálló, feudális Vietnam kialakulását tekinti át. A történelmi ismertető magában foglalja továbbá a feudális lét tíz évszázadának belső feszültségeit, harcait, majd azok következményeként a gyarmatosítók megjelenését, Vietnam idegen erők általi megszállását. Francia uralom (1884-1945), az országot három részre szakította. Az újraegyesítés első lépése volt, amikor 1945. IX. 2-án Ho Chi Minh ideiglenes kormánya kikiáltotta a Vietnámi Demokratikus Köztársaságot, mellyel megkezdődött a franciák elleni 1954. VII. 1-ig tartó háború, amely a Vietnámot két részre osztó Genfi Egyezményrel zárult.

A II. világháború befejezésétől kézzel fogható volt a térségben az Egyesült Államok érintettsége. Jelentős pénzügyi, majd az 1950-es évektől kezdődően katonai tanácsadók és fegyverek küldésével személyi és anyagi támogatást nyújtottak a franciáknak. 1961-ben az Amerikai Egyesült Államok meghirdette Vietnámban a „Különleges Erők Háborúját”, ezzel megkezdődött Vietnam elleni háborúja. 1969-ben új stratégia vette kezdetét, a háború „vietnamizálásá”-val, azaz a harci feladatokat a dél-vietnámi erőkre való fokozatos áthárításával.

A háború befejezését célzó párizsi tárgyalások 1973. I. 27-én a háború befejezését és Vietnam békéjének helyreállítását célzó egyezmény aláírását eredményezték. A Párizsban tárgyaló felek egy nemzetközi tűzszünet ellenőrző bizottság felállításában egyeztek meg, tagjainak Kanadát, Indonéziát, Magyarországot és Lengyelországot kérték fel.

A magyar kormány a diplomáciai kapcsolatok felvételét kezdeményezte Vietnámmal, amely 1950. II. 3-án nagykövetségi szintű kapcsolat létesítésében manifesztálódott. A vietnámi tűzszünet-ellenőrző küldetésnek magyar szempontból kiemelkedő a jelentősége, mert ez volt az első nemzetközi békefenntartó misszió, amelyben Magyarország — nemzetközi felkérés alapján — részt vett.

0398

FÓRIZS Sándor

Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951

A Magyar Országos Levéltárban részben megtalálhatók az adott időszak határrend sértéseiről, határeseményeiről készült, kerületparancsnoksági jelentések, a szemtanúk meghallgatásának jegyzőkönyvei, eredeti vázlatok, térképmelléletek.

Ennek alapján tipizálhatók a korabeli események. Ezen eseményekhez kapcsolódnak a lőfegyverhasználatok, sérülések és az azokból fakadó intézkedések. Ezen intézkedések célja általában az „ellenséges” propagandaanyagok bejuttatásának, a műszaki zárákon való áthatolásnak, illetve azok megrongálásának, az aknafelszedésnek, valamint

felrobbantásuk megelőzésére irányultak. További intézkedéseket követeltek az átlövések, légtérsértések, sértő feliratok elhelyezése, az átbeszélések, az államhatáron történő átjutás fedezése lőfegyverekkel, valamint olyan tisztázatlan események, melyek jellegét a rendelkezésre álló anyagokból csak sejteni lehet.

A tanulmány az események lefolyásának ismertetésére az egyoldalú rendezési eljárások bemutatására törekszik.

Az írásmű betekintést nyújt a magyar-jugoszláv államhatáron az 1951-es évben kialakult feszült határőrizeti helyzetbe és annak következményeként alkalmazott határőrizeti, vezetési módszerekbe.

0399

HEGEDŰS Ernő - FRÖCHLICH Dávid**Katonai erők rendvédelmi szerepkörben**

A szerzőpáros a Magyar Királyi Honvédség lovas alakulatainak karhatalmi tevékenységét mutatja be a II. világháború során Szovejtunió megszállt területein. A lovasság ebben az időszakban ugyan már koránt sem volt korszerűnek nevezhető, azonban a speciális, mocsaras terepviszonyokon a partizánok elleni harcokban még eredményesen volt alkalmazható. Ezen alkalmazást ismertetik a szerzők, mellyel a magyar karhatalmi tevékenység történetének egyik új fejezetét írták meg.

0400

KESERŰ István**A magyar határőrizet 1945-1990**

A magyar nemzet sorsát hosszú évtizedekre eldöntő időszakban a magyar határőrizet átalakításának az eseményeit mutatja be a szerző. Ebben az időszakban tért át a magyar állam — a magyar proletárdiktatúra államhatalmi rendszere kialakításának a részeként — a szovjet típusú határőrizet bevezetésére. Ezzel szakítottak a Kárpát-medence határőrizeti hagyományaival, a polgári magyar állam határőrizeti tapasztalataival. Nem csupán a magyar határőrizet szervezete és metodikája alakult a gyökeresen, hanem az elvi alapok is megváltoztak. A nemzetállam határainak őrzése helyébe a Szovjetunió által vezetett szövetségi rendszer határainak az őrzése lépett. A tanulmány a szovjet típusú határőrizeti rendszerre való átállással, majd annak működése főbb állomásaival és eseményeivel foglalkozik. A szerző szemléletesen mutatja be írásában, hogy a magyar proletárdiktatúra különböző időszakainak elvárásaihoz milyen formák kialakításával igazodott a határőrizet.

0401

NAGY György**Az első magyar határrendőrség**

A szerző tanulmányában a polgári magyar állam első határőrizeti szakmai szervezetének a Magyar Királyi Határrendőrségnek a bemutatására tesz kísérletet. Alkotásában jelentős mértékben támaszkodott a téma korábbi kutatóinak az eredményeire. Szemléletesen ábrázolja a Magyar Királyi Határrendőrség helyét és szerepét a polgári magyar állam dualizmuskori határőrizeti rendszerében. Némi averziót kelt ugyan a címben szereplő állítás, mely azt sugallja, hogy a Magyar Királyi Határrendőrség 1903-tól működött volna. Az igazság azonban az, hogy — bár a testület felállításáról szóló törvény valóban 1903-ban született — a konkrét felállításra azonban csak 1906 elején került sor.

0402

NAGY József**A magyar határőrizet változásai 1958-1990**

A szerző a vizsgált időszak magyar határőrizet-történetének fejlődését a közép-európai határőrizet változásaira figyelemmel vizsgálja. A magyar határőrizet működési területét a határsávok létét, illetve alakulását a tevékenység egyik meghatározó alapjának tekinti. Ugyancsak fontos elemnek tartja a műszaki-technikai berendezéseket és természetesen a tevékenység jogi szabályozottságát. A szerző ezeknek a körülményeknek az értékelése nyomán mutatja be a korabeli határőrizeti metodika lényegét. A szerző ugyan külön nem rögzítette írásában, azonban így is nyilvánvaló, hogy az állam jellegének változása minden esetben a határőrizet módosítását eredményezte. Emellett pedig a külső környezet — talán még a hazainál is erősebb módon — hatott a magyar határőrizet fejlődésére.

0403

OLASZ Lajos**A légi csendőrség Magyarországon**

Az I. világháború végére a repülés fejlődése és a légi közlekedés megindulása szükségessé tette a rendvédelem erre vonatkozó új tevékenységi körének megszervezését, a légtérhasználat, a légi személy- és áruszállítás szabályozását és ellenőrzését. A repülőtechnika fejlődése ugyanakkor lehetőséget kínált bizonyos rendvédelmi feladatok levegőből történő ellátására is. A háborút követő években számos európai országban megszervezték a légi csendőrséget. Magyarországon már 1918-ban megtörténtek az első lépések légi rendvédelmi egység felállítására. A trianoni békdiktátum azonban Magyarországot számára megtiltotta felfegyverzett repülőgépek tartását, ezért a légi rendőrség, illetve légi csendőrség megszervezése elmaradt. A két világháború között néhány esetben alkalmazásra kerültek polgári (csendőrségi) repülőgépek rendvédelmi szerepkörben, de csak ideiglenesen, eseti jelleggel. A katonai repülés tiltása miatt a tervezett légi csendőrséget nemcsak rendvédelmi, hanem légi határbiztosító feladatkör ellátására is számításba vették, és felállítását a rejtett körülmények között működő légierő is támogatta. A nemzetközi kötöttségek, és az anyagi feltételek szűkösége miatt a magyar légi csendőrség szervezetszerű felállítására hosszas előkészítés után, csak 1940-ben került sor. Mivel ekkorra már megindult a légierő nyílt fejlesztése, a légi csendőrség döntően belső rendvédelmi feladatok ellátására került alkalmazásra.

0404

PARÁDI József**Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919**

A szerző tanulmányában a dualizmuskori Magyar Királyság rendvédelmi testületeivel foglalkozik. Ennek keretében a testületek szervezetére és tevékenységére koncentrálna. Így kerülnek bemutatásra a magyarországi állami és önkormányzati rendőrségek, a határőrizeti szervezetek, a pénzügyőrség, a vámhivatalok — bár ezek a vizsgált időszakban nem rendvédelmi testületként, hanem szak-közigazgatási hivatalként működtek — és a csendőrség. Összességében

differenciált és kitűnő rendvédelmi struktúra, hatékony tevékenység ismerhető meg a tanulmányban közöltek alapján. A polgári magyar állam népelnyomó jellegéről szóló téveszmék ékes cáfolatát nyújtja a tanulmány.

0405

PERÉNYI Roland

A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében

A szerző a korabeli források feldolgozásával, azok korrekt hasznosításával végezte feltáró munkáját. A tanulmány megismerése során számos érdekes részlettémára is fény derül. Az alkotó művében érzékeltetni igyekezett az igazoló bizottsági szisztéma Janus-arcúságát. Egyrészt ugyanis valóban fény derülhetett egyes rendőröknek a korabeli legitím törvények szellemiségével, az emberiséggel össze nem egyeztethető magatartására. Másrészt azonban az egész igazolási herce-hurca azt a célt szolgálta, hogy a testületből a jobboldali világnézetű — mellesleg többségükben jó szakembereket — eltávolítsák és helyükre a baloldal vonzaskörébe tartozó személyeket helyezzenek, tekintet nélkül a hozzáértésükre.

0406

SZIKINGER István

A magyar rendvédelmi jog 1945-1989

A szerző a magyar rendvédelmi szervezetek fejlődéstörténetének, ezen testületek működése jogi szabályozottságának és a szabadságjogok biztosítottóságának a bemutatásával törekedett a vizsgált időszak magyar rendvédelmi jogának az értelmezésére. Az ismertetés nyomán olyan kép alakulhat ki a magyar pártállam időszakára vonatkozóan, amelyben az érintett testületek dinamikus, bár nem mindig a minőség irányába mutató változásokon estek át. Ezzel párhuzamosan a szervezetek működési szabályozása fejlődött ugyan, azonban elmaradt a kívánatos, nyilvánvalóan politikai megfontolások miatt. A szabadságjogokat lényegében hiányosan szabályozottnak tekinti a szerző, mivel azok a rendvédelmi testületek működési szabályozásainak szorításában vergődtek.

0407

TÖMÖSVÁRY Zsigmond

Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes

A tanulmány olyan magyar katonatisztnak állít emléket, akinek egyetlen bűne az volt, hogy már a magyarországi pártállamot megelőzően is a hazáját szolgálta. A tehetséges tisztet hazaszeretete, kiváló eredményei sem menthették meg. Sajnos szinte törvényszerű volt, hogy az alantas érzelmekekkel összefonódó pártállami téveszme, az úgynevezett osztályharc erősödése következtében előbb-utóbb NÉMETH Dezső is a mártírok számát gyarapítja. NÉMETH Dezső oly korban élt, amikor a tehetségtelenek mondtak ítéletet a tehetségesek felett, amikor nem erénynek, hanem bűnnek számított a hazaszeretet, amikor az idegen érdekek kiszolgálása előrébb való volt mint a nemzet szolgálata.

0408

VEDÓ Attila

A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején

A szerző tanulmányában érdekes témával foglalkozik. Napjainkban általánosan elfogadottnak tekinthető szakmai körökben az a liberális indíttatású téveszme, mely szerint a haderő csapatait felhasználni a rend fenntartása érdekében bűnös cselekedet. Ezt azonban nem mindig gondolták így a Kárpát-medencében. Az alkotmányos monarchia rendszerében működő Magyar Királyságban a dualizmus időszakában a nemzeti liberálisok nem találtak kivétlnivalót abban, hogy a haderő csapatai szükség esetén részt vegyenek a közrend helyreállításában. A haderő csapatainak ilyen jellegű alkalmazásának természetesen voltak feltételei és szabályai, amelyek a visszaélések megakadályozását, a lehető leghumánusabb kivitelezést voltak biztosítani. A szerző e szabályozások fejlődését mutatja be művében.

0409

VEDÓ Attila

A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között

A szerző a csendőrség mint rendvédelmi testület típus anyaszervezetének, a francia csendőrségnek a fejlődését mutatja be a két világháború között. Az alkotó dolgozatának kezdetén a francia csendőrség történetét vázolta fel a kezdetektől az I. világháborúig. Erre alapozva a két világháború közötti időszakban számba veszi mindazon szervezeti és működési változtatásokat, amelyek hozzájárultak a testület modernizációjához. E fejlesztéseket azonban nem csupán szűk szakmai szempontok szerint mutatja be, hanem a vizsgált időszak társadalmi változásaiból vezeti le a testület módosításait. Összességében a testületet kiváló hatékonysággal működő, eredményes szervezatként értékeli a szerző.

RECENSIONEN

0395

Péter BALOGH

Die Geschichte der ungarischen militärischen Fernmeldeaufklärung

Am 1. 8. 1947 wurde in der Kaserne in Budapest in der Dózsa György Straße 49 die 1. Selbstständige Fernmeldeaufklärungskompanie gegründet. Dieses Datum ist der offizielle Tag der Entstehung der ungarischen militärischen Fernmeldeaufklärung. In Archivadokumenten ist jedoch ein früheres Datum zu finden: mit der Wirkung vom 1. 10. 1942 wurde das Fernmeldeaufklärungs-Batallion 101/II. aus dem Verband des 101. Fernmelderegiments herausgelöst, und kämpfte an der Ostfront als Fernmeldeaufklärungs-Batallion mit selbstständiger Schlachtordnung. Warum ist 1947 und nicht 1942 der Geburtstag der Waffengattung? Warum nicht 1920, als Hermann POKORNY zum Leiter der Abteilung „X“ des geheim funktionierenden Evidenzbüros des Stabs ernannt wurde, die sich mit der Entschlüsselung der Fermannungen der Botschaften beschäftigte? Was wurde aus der ungarischen militärischen Fernmeldeaufklärung in den Jahren des kalten Krieges? Hat diese Waffengattung Gegenwart und Zukunft? Der Autor sucht in seiner Studie auf diese Fragen eine Antwort, dabei die fachhistorischen Momente von fast 100 Jahren wachrufend.

0396

József BODA

75 Jahre ungarisches militärisches Fallschirmspringen

Die Bezeichnung Fallschirm konnte man in Ungarn bereits Anfang des 17. Jahrhunderts antreffen. Der aus dem damaligen Ungarn stammende Fausztusz VERANCICS konstruierte 1616 in Venedig den modernsten Fallschirm seiner Zeit, und publizierte dies auch einer veröffentlichten Arbeit. Im ersten Weltkrieg war der Gebrauch des Fallschirms bei den Fliegertruppen der Streitkräfte der Österreichisch-Ungarischen Monarchie – wo auch Ungarn dienten – rein zufällig. Wegen der großen Verluste hielt es die Militärkommandantur erstmalig bei den Luftschißer-Formationen für notwendig, die Fallschirme einzuführen. Ab 1917 wurden auch bei dem Personal von Flugzeugen Fallschirme benutzt.

Im Sommer 1938 wurde im Ungarischen Königlichen Heer ein Sportlehrgang organisiert, bei dem die Teilnehmer neben Diversionsübungen auch eine Fallschirmausbildung erhielten. Am 11. 9. 1938 wurde in Szombathely eine Militär-Fallschirm-Versuchsgruppe von 7 Mann unter der Führung von Pionierhauptmann Árpád BERTALAN gegründet. Die ersten Sprünge fanden am 2. 9. 1938 statt. Die erste ungarische Militär-Fallschirm-Formation wurde am 1. 10. 1939 gegründet. Während des Krieges wurden die ungarischen Fallschirmspringer bei der Infanterie eingesetzt. Nach dem Zweiten Weltkrieg 1945-1948 gab es in der Schlachtordnung keine Fallschirmspringer-Formation. Im Rahmen der 1948 entschiedenen bedeutenden Entwicklung der Streitkräfte sah es der damalige Stabschef der Honvéd, Generalleutnant László SÓLYOM als notwendig, die Fallschirmspringer-Waffengattung neu zu organisieren und ordnete die Aufstellung des Ausbildungsrahmens an. Mit der Übernahme der 1951 eingetroffenen Düsenflugtechnik entwickelte sich der Fallschirmspringer-Fachdienst der Luftstreitkräfte in bedeutendem Maße, da zu den mit einem Katapultsitz versehenen MIG-15 Flugzeugen besonders zu handhabende Fallschirme gehörten. Die Fallschirmspringer-Formationen der Ungarischen Volksarmee wurden ebenfalls Anfang 1950 mit der Gründung der Fallschirminfanterie- und Tiefenaufklärer-Formationen organisiert.

Die Wende brachte natürlich auch bei der Ungarischen Armee ernste Veränderungen mit sich. Alte, traditionelle Waffengattungen verschwanden fast gänzlich (Panzerwagen, Tiefenaufklärung, Artillerie) und neue entstanden (leichte Infanterie, Spezialeinheiten). In seinem Werk liefert der Autor einen Einblick in die oben skizzierten historischen Ereignisse.

0397

László BOTZ

Rolle der Ungarischen Volksarmee bei der Arbeit**der südvietnamesischen Internationalen Aufsichts- und Kontrollkommission 1973-1975**

An Anfang der Schrift ist ein Rückblick zu finden, der die Wendepunkte der mehrere Tausend Jahre alten Geschichte Vietnams, vom Pleistozän, über die Eisenzeit, die chinesische Herrschaft zwischen dem 2. Jahrhundert vor unserer Zeitrechnung bis zum 10. Jahrhundert unserer Zeitrechnung, bzw. die Entstehung des selbstständigen feudalen Vietnams überschaut. Der historische Abriss enthält ferner die inneren Spannungen, die Kämpfe des 10. Jahrhunderts lang existierenden Feudalismus, sowie als dessen Folge das Erscheinen der Kolonisten, die Besetzung Vietnams durch fremde Kräfte. Die französische Herrschaft (1884-1945) hat das Land in drei Teile zerrissen. Der erste Schritt der Wiedervereinigung war, als die provisorische Regierung von Ho Chi Minh am 2. 9. 1945 die Vietnamesische Demokratische Republik ausrief, womit der bis zum 1. 7. 1954 dauernde Krieg gegen die Franzosen begann, der mit der Zweiteilung Vietnams durch das Genfer Abkommen endete.

Ab Ende des 2. Weltkrieges war in der Region die Beteiligung der vereinigten Staaten real vorhanden. Mit dem Entsenden von bedeutenden Finanz-, ab den 50er Jahren Militärberatern und Waffen gewährten sie den Franzosen personelle und materielle Unterstützung. 1961 verkündeten die USA in Vietnam den „Krieg der Spezialeinheiten“, damit begann der Krieg gegen Vietnam. 1969 begann eine neue Strategie, mit der „Vietnamisierung“ des Krieges, d. h. mit der allmählichen Weitergabe der Kampfaufgaben an die südvietnamesischen Kräfte. Die Pariser Verhandlungen vom 27.1.1973 hatten die Beendigung des Krieges zum Ziel, sie hatten die Unterzeichnung des Abkommens zur Beendigung des Krieges und der Wiederherstellung des Friedens in Vietnam zum Ergebnis. Die in Paris verhandelnden Parteien einigten sich in der Aufstellung einer Kommission zur Kontrolle des Waffenstillstands, als Mitglieder wurden Kanada, Indonesien, Ungarn und Polen aufgefordert.

Die ungarische Regierung initiierte die Aufnahme von diplomatischen Beziehungen mit Vietnam, die sich am 3. 2. 1950 im Zustand bringen der Beziehungen auf Botschafterebene manifestierte. Die Bedeutung der Kommission zur Kontrolle des Waffenstillstands hat aus ungarischer Hinsicht eine besondere Bedeutung, denn das war die erste internationale Friedensmission, an der Ungarn – aufgrund einer internationalen Aufforderung – teilgenommen hat.

0398

Sándor FÓRIZS**Grenzprovokationen an der ungarisch-jugoslawischen Staatsgrenze 1950-1951**

Im Ungarischen Staatsarchiv sind teilweise die Meldungen der Bezirkskommandanturen über die Verletzungen der Grenzordnung sowie Grenzvorfälle, die Protokolle der Zeugenanhörungen, originale Skizzen und Landkartenanhänge aus dieser Zeit zu finden.

Anhand dessen können die damaligen Ereignisse typisiert werden. Mit diesen Ereignissen stehen Waffengebrauch, Verletzungen und sich daraus ergebende Maßnahmen in Verbindung. Diese Maßnahmen dienten im Allgemeinen dem Eindringen des „feindlichen“ Propagandamaterials, bzw. dem Eindringen durch die technischen Schutzmaßnahmen, bzw. deren Beschädigung, der Minenbeseitigung, sowie deren Sprengung vorzubeugen. Weitere Maßnahmen erforderten Schüsse von jenseits der Grenze, Luftraumverletzungen, Anbringung von Hetzparolen, Gespräche über die Grenze, bewaffnete Deckung von Verletzungen der Staatsgrenze, sowie solche ungeklärten Ereignisse, die aus den zur Verfügung stehenden Materialien vermutet werden können.

Die Studie strebt die Bekanntmachung der Abläufe der Ereignisse, der einseitigen Abwicklungsverfahren an.

Die Schrift gewährt einen Einblick in die entstandene angespannte Situation im Jahre 1951 an der ungarisch-jugoslawischen Staatsgrenze, sowie in die sich aus dieser Situation ergebenden angewandten Grenzbeobachtungs- und Führungsmethoden.

0399

Ernő HEGEDŰS - Dávid FRÖCHLICH**Militärstreitkräfte in der Rolle des Ordnungsschutzes**

Das Autorenpaar stellt die Militärtätigkeit der Kavallerie des Ungarischen Königlichen Heeres in den während des Zweiten Weltkrieges besetzten Gebieten der Sowjetunion vor. Die Kavallerie dieser Zeit kann man überhaupt nicht als modern bezeichnen, aber im speziellen, sumpfigen Gelände war sie noch erfolgreich in den Kämpfen gegen die Partisanen einzusetzen. Diese Anwendungen legen uns die Autoren dar, womit sie ein neues Kapitel in der Geschichte der ungarischen Militärtätigkeit geschrieben haben.

0400

István KESERŰ**Ungarische Grenzwaache 1945-1990**

Der Autor stellt die Ereignisse der Umgestaltung der ungarischen Grenzwaache in einem das Schicksal für lange Jahrzehnte bestimmenden Zeitabschnitt vor. In dieser Zeit ging der ungarische Staat zur Einführung des sowjetischen Modells der Grenzbeobachtung über, als Teil der Herausbildung des ungarischen Staatsmachtssystems der Diktatur des Proletariats. Damit trennte man sich von den Grenzbeobachtungstraditionen des Karpatenbeckens, von den Erfahrungen der Grenzbeobachtung des bürgerlichen ungarischen Staates. Nicht nur die Organisation der ungarischen Grenzwaache und deren Methoden änderten sich grundlegend, sondern auch die Grundsätze änderten sich. An die Stelle der Beobachtung der Grenzen des Nationalstaates trat die von der Sowjetunion geführte Beobachtung der Grenzen eines föderalen Systems. Der Artikel beschäftigt sich mit der Umgestaltung der Grenzwaache nach sowjetischem Modell, und mit den Hauptstationen und Ereignissen deren späteren Tätigkeit. Der Autor stellt sehr anschaulich dar, mit welchen Ausformungen sich die Grenzwaache gemäß den Erwartungen der verschiedenen Zeitabschnitte der ungarischen Diktatur des Proletariats anpasste.

0401

György NAGY**Die erste ungarische Grenzwaache**

Der Autor unternimmt in seiner Studie einen Versuch, die erste fachliche Organisation der Grenzwaache des bürgerlichen ungarischen Staates, die Ungarische Königliche Grenzwaache, vorzustellen. In seinem Werk stützt er sich in bedeutendem Maße auf die Ergebnisse früherer Forscher. Anschaulich stellt er der Platz und die Rolle der Ungarischen Königlichen Grenzwaache im Grenzschutzsystem des ungarischen bürgerlichen Staates dar. Gewisse Abneigung weckt zwar die Behauptung im Titel, die darauf hindeutet, dass die Ungarische Königliche Grenzwaache seit 1903 existiert hätte. Die Wahrheit ist jedoch, dass – obwohl das Gesetz zur Aufstellung der Körperschaft tatsächlich 1903 verabschiedet wurde – es erst Anfang 1906 zur Aufstellung der Körperschaft kam.

0402

József NAGY**Die Veränderungen der ungarischen Grenzwaache 1958-1990**

Der Autor untersucht im bezeichneten Zeitabschnitt die Entwicklung der Geschichte der ungarischen Grenzwaache unter besonderer Berücksichtigung der Veränderungen des mitteleuropäischen Grenzschutzes. Er betrachtet das Gebiet des ungarischen Grenzschutzes, die Existenz bzw. die Entstehung der Grenzgebiete als maßgebende Grundlage. Für ein ebenfalls wichtiges Element hält er die technischen Einrichtungen und selbstverständlich die rechtliche Regelung der Tätigkeit. Anhand der Auswertung dieser Umstände stellt er das Wesen der damaligen Methode der Grenzwaache dar. Der Autor hielt zwar nicht in seiner Schrift fest, aber es ist so offensichtlich, dass die Veränderungen im Charakter des Staates in jedem Fall Veränderungen im Grenzschutz zur Ergebnis hatten. Daneben wirkte sich die äußere Umgebung – vielleicht viel stärker als die eigene – auf die Entwicklung der ungarischen Grenzwaache aus.

0403

Lajos OLASZ**Die Luftgendarmerie in Ungarn**

Zum Ende des Ersten Weltkrieges machten die Entwicklung der Luftfahrt und der Beginn des Flugverkehrs die Organisierung des sich darauf beziehenden neuen Tätigkeitsbereichs des Ordnungsschutzes, die Luftraumbenutzung, die Regelung und die Kontrolle des Luft-Personen- und Warentransports notwendig. Gleichzeitig bot die Entwicklung der Flugtechnik die Möglichkeit, gewisse Ordnungsschutzaufgaben auch aus der Luft zu tätigen. In den Nachkriegsjahren wurde in zahlreichen europäischen Ländern die Luftgendarmerie organisiert. In Ungarn nahm man bereits 1918 den ersten Schritt zur Aufstellung Luft-Ordnungsschutzeinheit vor. Der Friedensvertrag von Trianon verbot jedoch für Ungarn die Unterhaltung von bewaffneten Flugzeugen, deshalb blieb die Organisierung der Luftpolizei bzw. Luftgendarmerie aus. Zwischen den beiden Weltkriegen wurden in einigen Fällen zivile (Gendarmerie) Flugzeuge zu Ordnungsschutzaufgaben verwendet, jedoch nur vorübergehend, in Ausnahmen. Wegen des Verbots der militärischen Luftfahrt berücksichtigte man bei der geplanten Luftgendarmerie nicht nur Ordnungsschutzaufgaben, sondern auch den Aufgabenbereich der

Grenzsicherung aus der Luft. Der Aufbau der Luftgendarmerie wurde auch von der geheim funktionierenden Luftwaffe unterstützt. Wegen der internationalen Auflagen und der knappen finanziellen Bedingungen kam die ungarische Luftgendarmerie nach einer langen Vorbereitungsphase, erst 1940 zu Stande. Da zu diesem Zeitpunkt die offene Entwicklung der Luftwaffe bereits begonnen hatte, wurde die Luftgendarmerie entschieden zum Versehen von Ordnungsschutzaufgaben innerhalb des Landes eingesetzt.

0404

József PARÁDI

Ordnungsschutz-Körperschaften in der Zeit des bürgerlichen ungarischen Staates 1867-1919

Der Autor beschäftigt sich in seiner Studie mit den Ordnungsschutz-Körperschaften des dualistischen Ungarischen Königreichs. In diesem Rahmen konzentriert er sich auf die Organisation und die Tätigkeit der Körperschaft. So werden die staatlichen und kommunalen Polizeien von Ungarn, die Grenzschutzorganisationen, die Finanzwache und Zollämter – obwohl diese im untersuchten Zeitabschnitt nicht als Ordnungsschutz-Körperschaft, sondern als Fach-Verwaltungsämter funktionierten – sowie die Gendarmerie vorgestellt. Aufgrund der in der Studie erhaltenen Informationen können wir insgesamt eine differenzierte und ausgezeichnete Ordnungsschutzstruktur, eine effektive Tätigkeit kennen lernen. Die Studie bietet eine beredte Widerlegung der Missverständnisse über den das Volk unterdrückenden Charakter des bürgerlichen ungarischen Staates.

0405

Roland PERÉNYI

Tätigkeit der Angehörigen der Hauptstädtischen Polizei im Zweiten Weltkrieg im Spiegel der Beweisdokumente der Kommission

Der Autor absolvierte seine Forschungsarbeit durch die Aufarbeitung und konkrete Nutzung der aus dieser Zeit stammenden Quellen. Beim Studium der Arbeit offenbarten sich auch interessante Details. Der Autor war bemüht, in seinem Werk das Janusgesicht des Beweisgerichtssystems darzulegen. Einerseits konnte tatsächlich bei einigen Polizisten ein Verhalten aufgedeckt werden, das nicht mit dem Geist der damaligen legitimen Gesetze, mit der Humanität zu vereinbaren ist. Andererseits diente dieses ganze Beweisramasuri dazu, die rechtsorientierten – übrigens in der Mehrheit guten Fachleute – aus ihren Positionen zu entfernen, und an Stelle dieser linksgesinnte Mitarbeiter, unabhängig von ihrem Sachverständnis, einzusetzen.

0406

István SZIKINGER

Ungarisches Ordnungsschutzrecht 1945-1989

Der Autor war bestrebt, das ungarische Ordnungsschutzrecht im untersuchten Zeitraum mit der Darlegung der Entwicklungsgeschichte der Ordnungsschutzorganisationen, der rechtlichen Regelung der Tätigkeit der Körperschaften und der Sicherung der Freiheitsrechte zu deuten. Aufgrund der Erklärung kann bezüglich des Zeitabschnitts des ungarischen Parteistaates ein Bild entstehen, dass die betroffenen Körperschaften dynamische, zwar nicht immer in Richtung Qualität zeigende Veränderungen erfuhren. Parallel damit entwickelte sich zwar die Regelung der Tätigkeiten der Organisationen, erreichte jedoch nicht den erwünschten Stand, offensichtlich aus politischen Erwägungen heraus. Der Autor betrachtet die Freiheitsrechte im Wesentlichen als mangelhaft geregelt, da diese mit dem Druck der Vorschriften der Ordnungsschutzkörperschaften kämpften.

0407

Zsigmond TÖMÖSVÁRY

Ein weniger bekannter Militärattache Generalstabschef Oberst Dezső NÉMETH

Die Studie gedenkt eines ungarischen Offiziers, dessen einziges Verbrechen es war, dass er bereits in der Zeit vor dem ungarischen Parteistaat seinem Vaterland gedient hatte. Auch seine Vaterlandsliebe und hervorragenden Leistungen konnten den begabten Offizier nicht retten. Es war leider nahezu gesetzmäßig, dass aufgrund der Verstärkung des mit niederen Gefühlen verflochtenen Parteistaat-Wahns, des so genannten Klassenkampfes Dezső NÉMETH früher oder später auch die Zahl der Märtyrer erhöhte. Dezső NÉMETH lebte in einer Zeit, in der die Unbegabten das Urteil über die Begabten fällten, als Vaterlandsliebe nicht Tugend sondern Verbrechen bedeutete, als die Befriedigung fremder Interessen dem Dienst an der Nation voranging.

0408

Attila VEDŐ

Das Reglement der Brachialtätigkeit der Ungarischen Königlichen Gendarmerie in der Zeit des Dualismus

Der Autor beschäftigt sich mit einem interessanten Thema. Heutzutage wird in Fachkreisen allgemein der dem liberalen Gedankengut entstammende Irrtum akzeptiert, dass es ein Verbrechen sei, Streitkräfte im Interesse der Aufrechterhaltung der Ordnung einzusetzen. Dieser Auffassung war man im Karpatenbecken jedoch nicht immer. Im Ungarischen Königreich, das im System der verfassungsrechtlichen Monarchie zur Zeit des Dualismus funktionierte, bemängelten die nationalen Liberalen nicht, dass die Truppen der Streitkräfte im Notfall an der Wiederherstellung der öffentlichen Ordnung teilnehmen. Für eine solche Verwendung der Truppen der Streitkräfte gab es selbstverständlich Bedingungen und Regeln, die die Verhinderung von Missbräuchen, die möglichst humanste Ausführung sichern sollten. Der Autor stellt in seinem Werk die Entwicklung dieser Regelungen vor.

0409

Attila VEDŐ

Die Französische Nationale Gendarmerie zwischen den zwei Weltkriegen

Der Autor stellt in seinem Werk die Entwicklung der Gendarmerie als Mutterorganisation des Ordnungsschutztyps, der französischen Gendarmerie zwischen den zwei Weltkriegen vor. Zu Beginn seiner Studie skizziert der Autor die Geschichte der französischen Gendarmerie von den Anfängen bis zum Ersten Weltkrieg. Auf dieser Grundlage zählt er im Zeitabschnitt zwischen den beiden Weltkriegen diejenigen Veränderungen im Aufbau und der Tätigkeit auf, die zur Modernisierung der Körperschaft beitragen. Diese Entwicklungen beschreibt er jedoch nicht nur aus enger fachlicher Sicht, sondern er leitet die Veränderungen in der Körperschaft von den gesellschaftlichen Veränderungen im untersuchten Zeitabschnitt ab. Insgesamt bewertet der Autor die Organisation als eine erfolgreiche Organisation mit ausgezeichneter Effektivität.

**CITÁCIÓS INDEX
PUBLIKÁCIÓK ÉS KÉZIRATOK**

A-Á

ALKÉR Kálmán — AMBRÓZY Gyula (szerk.): *A Magyar Békeszerződés, és a becikkelyező törvény szövege és magyarázata.* Budapest, 1921, „Ordo” Törvény- és Rendeletár. 333 p. /Az Ordo törvénytára, 4./

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 29.sz.jegyzet.

ÁRVAI Zoltán — BÁNKI Imre — BODA József: *Legendák és titkok katonái. A mélyégi felderítés története.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 311 p. HU-ISBN 978 963 32 7537 5. /Katonák békében és misszióban, 2./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 44.sz.jegyzet.

B

BAJNAI Gusztáv: A magyar rádiófelderítés kialakulása és működése a kezdetektől a második világháború végéig. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 37-52.p. HU-ISSN 1588-242X.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20.p. 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

BAGRAMJAN I.H.: *Így győztünk.* Budapest, 1979, Zrínyi-Kossuth. 536 p. HU-ISBN 963 32 6656 4.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 22.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

BALLA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Lovasság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 12-14.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 03.-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 171-184.p. 179.p. 16.sz.jegyzet.

BARACZKA Róbertné: A hatósági jogalkalmazás helye, szerepe és módjai a közbiztonság védelmében. *Belügyi Szemle*, XXIX.évf. (1981) 4.sz. HU-ISSN 0133-6738.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 161.p. 63.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet.

BÁNKI Imre: Az ejtőernyőzés története a felderítőknél 1959-től a rendszer-változásig. 93-111.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 30.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet.

BECZE Csaba: „*Kőr Ász*”. *Egy vadászrepülő század története (1936–1941).* Budapest, 2007, Püldo Kiadó. 167 p. HU-ISBN 978 963 96 7385 4.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 50.sz.jegyzet.

BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL et al.: *Magyar államigazgatási jog. Általános rész.* Budapest, 1971, Tankönyvkiadó. 571 p. HU-ISBN —

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 161.p. 64.sz.jegyzet.

BODA József: Az Európai Ejtőernyős Unió. *Repüléstörténeti Konferencia Közleményei.* Budapest, 2008, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 311-314.p. HU-ISSN 1416-5287.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 42.sz.jegyzet.

BODA József (szerk.) *The History of the European Parachute Union.* [Az Európai Ejtőernyős Egyesülés története] Budapest, 2010, Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szervezete. 165 p. HU-ISBN 978 963 06 8806 2.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 43.sz.jegyzet.

BODA József: Katonai ejtőernyőzés Magyarországon a kezdetektől 1945-ig. 15-40.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 10.sz.jegyzet.

BODA József: A Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének (MEBSZ) története. 157-166.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 39.sz.jegyzet.

BODA József: Nemzetbiztonsági szolgálatok 2010 után. 307-344.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei.* Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21.p. 25.sz.jegyzet.

BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 45.sz.jegyzet.

N. BODNÁR Károly őrmester visszaemlékezése. 16-39.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete.* Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósza András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 27.sz.jegyzet.

BOKSAY Antal: *Egy repülőtiszt háborús élményei.* Budapest, 1938, Renaissance Kiadó. 140 p.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. Rendvédelem-történeti Füzetek (*Acta Historiae Preasidii Ordinis*), XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 4.sz.jegyzet.

BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. 594 p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 17.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet.

C-Cs

CZAGA Viktória — HORVÁTH J. András — JANCSÓ Éva et al.: *A fővárosi rendőrség története 1914-ig.* Budapest, 1995, Budapesti Rendőr-főkapitányság. 578 p. HU-ISBN 963 03 3992 7.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 18.sz.jegyzet.

CZUTH László: A rádiótechnikai felderítés(ELINT). *Felderítő Szemle*, VI.évf., Emlékszám, 83-120.p. HU-ISSN 1588-242X.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21.p. 21.sz.jegyzet.

CSANÁDI Norbert – NAGYVÁRADI Sándor – WINKLER László: *A magyar repülés története.* Budapest, 1977, Műszaki Könyvkiadó. 387 p. HU-ISBN 963 10 1767 2.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 26.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: A lovas csendőr. *História*, XXVII.évf. (2005) 1-2.sz. 59-61.p. HU-ISSN 0139-2409.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 5.sz.jegyzet ; 138.p. 678.sz.jegyzet + 68.sz.jegyzet + 82.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A „betyárvilág” felszámolása.* Pécs, Pro Pannónia Kiadó. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 79.sz.jegyzet.

Csendőrségi Lapok (szerk.): *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára 1894.* Budapest, 1894, Franklin. VIII.évf.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 79.sz.jegyzet.

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 89.sz.jegyzet.

A csendőrségi SZUT magyarázata. Budapest, 1909. Kaufman Á. És Fiai.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 62.sz.jegyzet.

CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 2.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet.

CSIZMADIA Andor: *A nemzeti bizottságok állami tevékenysége 1944-1949.* Budapest, 1968, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 486 p. HU-ISBN —

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 160.p. 1.sz.jegyzet.

CSONGOR Győző: Testnevelési Szaktanfolyam. *Magyar Szárnyak*, XXV.évf. (1997) 182-183.p. HU-ISSN 1416-6577.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 8.sz.jegyzet.

CSORBA János: *A Közigazgatási Bíróság mint alkotmányvédő bíróság.* Budapest, 1945, Officina. 14 p.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 161.p. 52.sz.jegyzet.

CZIRÓK Zoltán: A magyar repülőcsapatok 1918–1919. évi történetéhez. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXXII.évf. (2009) 3.sz. 603-634.p. HU-ISSN 0017-6540.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

D

DAUGHERTY Leo J. : *A vietnami háború napról napra.* [The Vietnam War: day by day.] Ford.: EIBEN György. Budapest-Debrecen, 2003, Hajja és Fiai Könyvkiadó. 192 p. HU-ISBN 963 93 2971 1. /20. századi hadtörténet./ HU-ISSN 1418-2467.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet.

DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX. évf. (2007) 3. sz. 351-372. p. HU-ISSN 0040-9634.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 1.sz.jegyzet

DEÁK Ágnes: Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867. 81-92.p. In CSÓKA Ferenc (szerk.): *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1780-2011.* Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 23.sz.jegyzet

DÉKÁNY István — SZŐNYI István: *A magyar katonai rádiófelderítés története.* Budapest, 2009, Zrínyi Kiadó. 110 p. HU-ISBN 978 963 32 7465 1

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20.p. 13.sz.jegyzet.

DIETH Hubert: Páris, az autóváros. *Automobil Motorsport*, I.évf. (1926) 8.sz. 21-24.p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 194.p. 49.sz.jegyzet.

DIÓSZEGI István: *Ausztria-Magyarország és a francia porosz háború 1870-1871.* Budapest, 1965, Akadémia Kiadó. 275 p.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 5.sz.jegyzet.

DOMBI Lőrinc: *Selyempukolák. Fejezetek az ejtőernyő történetéből.* Budapest, 1993, Zrínyi. 130 p. HU-ISBN 963 327 194 0.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 28.sz.jegyzet.

DOMBI Lőrinc: Ejtőernyős szolgálat a légierőben 1954-1959. In KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon.* Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 29.sz.jegyzet.

DOMBI Lőrinc: Ejtőernyősök a légierőben. 113-121.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 27.sz.jegyzet.

DORNING Henrik: *A székesfővárosi rendőrség.* Budapest, 1914, Központi Községi Nyomda.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 15.sz.jegyzet.

E-É

EGYED István: Karhatalom az önkormányzatban. *Városi Szemle*, V.évf. (1912) 9. számából különlenyomat. 529-534.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 13.sz.jegyzet.

EPERJESI László: A magyar pilóták első érdekvédelmi szervezete 1918-1919. *Aero História*, III. évf. (1989) 5.sz. 43-52.p.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 5.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: *A Magyar Rendőrség története.* Budapest, 2002, Belügyminisztérium. HU-ISBN 963 92 0814 0.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 24.sz.jegyzet.

EXNER Kornél: *Pénzügyigazgatás 1901-1910.* Budapest, 1911, Országos Központi Községi Nyomda.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet.

F

FARKAS Jenő: Ejtőernyősök a Szent László Hadosztályban. 41-80.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 17.sz.jegyzet.

FONYÓ Gyula: *A községi igazgatás.* Budapest, 1970, Közgazdasági és Jogi Kiadó. 353 p. HU-ISBN —

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 160.p. 5.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet.

FRISNYÁK Zsuzsa: Megy a gőzös a XIX. és XX. században. *História*, XVIII.évf. (1996) 5-6.sz. 46-48.p. HU-ISSN 0139-2409.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 3.sz.jegyzet.

FÜLÖP Tibor: *Az első nemzetközi Légimentés-ügyi Konferencia és Verseny.* Budapest, ? kiadás ideje Magyar Repüléstörténeti Társaság. 227 p. HU-ISSN —

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 7.sz.jegyzet.

FÜLÖP Tibor: A 70 éves budaörsi repülőter ejtőernyős szemmel. 213-221.p. In KOVÁCS Béla et al. (szerk.): *Repüléstörténeti konferencia közleményei.* Budapest, 2007, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 364 p. HU-ISSN 1416-5287.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 7.sz.jegyzet.

G-Gy

GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 36.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 3.sz.jegyzet.

GÁL Gyula: Gondolatok a személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedések jogi szabályozásáról. *Belügyi Szemle*, XXXV.évf. (1987) 9.sz. HU-ISSN 0133-6738.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 160.p. 40.sz.jegyzet.

GÁSPÁR László: *A határőrség fejlődése 1950-1956.* Egyetemi doktori disszertáció (ZMKA) Budapest, 1989. 222 p.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.*” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 6.sz.jegyzet.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 54.sz.jegyzet + 59.sz.jegyzet.

GÁSPÁR László — PARÁDI József: A magyar határőrizeti szervek feladatai, a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914. *ZMKA Akadémiai Közlemények*, XXII. évf. (1987) 134. sz. 131-151.p. HU-ISSN —

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

GIBÁS Andor: Szemelvények a magyar ejtőernyőzés történetéből (1945-ig). 7-15.p. In ZÖRGÖ Tibor (szerk.): *A Repüléstörténeti Társaság 2001. évi évkönyve. Budapest, 2001, Magyar Repüléstörténeti Társaság. 269 p. HU-ISSN 1416-5287.*

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 20.sz.jegyzet.

GERGELY Endre: Csendőrség Párizs környékén. *Csendőrségi Lapok*, XXIV.évf. (1934) 10.sz. 300-303.p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 40.sz.jegyzet ; 194.p. 44.sz. jegyzet.

GERGELY Ernő: A demokratikus rendőrség megalakulása. *Jogtudományi Közöny*, XL.évf. (1985) 4.sz. 196-202.p. HU-ISSN 0021-7166.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 160.p. 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet.

GYARAKAI Károly: A katonai elhárítás történetéből. *Hadtudomány*, V. évf. (1995) 1. sz. 106-114.p. HU-ISSN 1215-4121.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 168.p. 9.sz.jegyzet.

GYŐRI Sándor: *Magyarok Dél-Vietnamban. Szemtaniként Saigonban.* Budapest, 1985, ZMKA. 145 p. HU-ISBN 963 32 6686 6.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 13.sz.jegyzet + 21.s.zjegyzet.

H

HADNAGY Imre József: A hazai légi kutató-mentő rendszer megújításának szükségessége. *Hadtudomány*, XVI.évf. (2006) 1-2.sz. 111-124.p. HU-ISSN 1215-4121.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 33.sz.jegyzet.

HALMAI Gábor: *Az egyesülés szabadsága.* Budapest, 1990, Atlantisz. 236 p. HU-ISBN 963 02 8667 X.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 161.p. 50.sz.jegyzet.

HALMOSY Dénes — POPOVICS Béla (szerk.): *Nemzetközi Szerződések 1945-82. A második világháború utáni korszak legfontosabb külpolitikai szerződésai.* Budapest, 1985, Gondolat - Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 674 p. HU-ISBN 963 22 1506 0.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 12.sz.jegyzet.

HAUBNER, Fred: *Die Flugzeuge der Österreichischen Luftstreitkräfte vor 1938.* [Az osztrák légierő repülőgépei 1938 előtt.] Teil 1. Graz, 1982, H. Weishaupt Verlag. 245 p. A-ISBN 978 390 03 1006 6.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 21.sz.jegyzet.

HEKLI László: A harcászati és a hadműveleti rádióelektronikai felderítés története. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 121-160.p. HU-ISSN 1588-242X.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21.p. 23.sz.jegyzet.

HOLLÓ András: *A közigazgatás ügyészi felügyeletének államjogi alapkérdései.* Budapest, 1989, Akadémia Kiadó. 239 p. HU-ISBN 963 05 5217 5.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 1216-6774. 161.p. 75.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Ferenc tizedes visszaemlékezése. 49-56.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete.* Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósza András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 18.sz.jegyzet.

HUSZÁR János: *Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939-1945.* Pápa, 1993, Jókai Kör. 250 p. HU-ISBN 963 84 9500 6. /A Jókai Kör kiadványai, 2./ HU-ISSN 1219-5626.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 9.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet.

HUSZÁR Pál — VILSINSZKY Károly: *A pénzügyigazgatás kézikönyve.* Budapest, 1908, Athénum. 41.p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 29.sz.jegyzet 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet.

J

JAKUS János: A magyar rádió- és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai 1990-ig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 101-110.p. HU-ISSN 1216-6774.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 2.sz.jegyzet.

JÁNKFALVI Zoltán: *Gépmadarak a szabolcsi égen. A nyíregyházi repülőtér és Szabolcs-Szatmár repüléstörténete a kezdetektől 1945-ig.* Budapest, 2005, T. M. Repüléstechnika. 328 p. HU-ISBN 963 46 0625 3.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 39.sz.jegyzet.

K

KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 9079 82 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 4.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 1.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 41.sz.jegyzet.

KERESZTÚRI László: A Magyar Néphadsereg ejtőernyős katonai szervezeteinek átfogó története 1948-2004. Budapest, 2007, Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége. „Az európai katonai ejtőernyőzés története” című 2007. évi konferencián elhangzott előadás. A kézirat a szerző birtokában.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 33.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

KESERŰ István: *A felszabadult Magyarország rendőri és határőrizeti szervezeteinek megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában 1944-1948*. Budapest, 1987, Rendőrtisztviselői Főiskola.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 2.sz.jegyzet.

KESERŰ István: *A határőrség megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában*. Kandidátusi értekezés (MTA-TMB). Kézirat. Budapest, 1985. HU-ISBN —

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 6.sz.jegyzet.

KILIÁN Zoltán: Francia csendőrellet. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 19.sz. 571-573.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 11.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 35.sz.jegyzet + 38.sz. jegyzet + 39.sz.jegyzet ; 194.p. 52.sz. jegyzet + 55.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet.

KILIÁN Zoltán: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség. (szolgálati szabályzat) *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 20.sz. 611-612.p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 37.sz.jegyzet.

KISS András: A hadseregszervezés néhány problémája 1945-ben. *Hadtudományi Közöny*, III.évf. (1968) 2.sz. 33.p. HU-ISSN —

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 22.sz.jegyzet.

KISS László — SZAMEL Lajos: A jogismeretet gátló jogalkotási tényezők, különös tekintettel a jogon belüli ellentmondásokra. *Állam és igazgatás*, XXXIII.évf. (1984) 7.sz. HU-ISSN 0324-7171.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 161.p. 55.sz.jegyzet.

M. KISS Sándor (szerk.): *Magyarország 1944: fejezetek az ellenállás történetéből*. Budapest, 1994, Nemzeti Tankönyvkiadó. 330 p. HU-ISBN 963 18 6049 3.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 10.sz.jegyzet.

KISS Zoltán: Pécsi toborzó. *Határőr*, XX.évf. (1965) 28.sz. HU-ISSN 0201-0607.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 30.sz.jegyzet.

KISS Zoltán: Szegedi gondok. *A Hazáért*, XX.évf. (1965) 24.sz. HU-ISSN 0201-0615.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 19.sz.jegyzet.

KUNÁR György — MOYS Péter: Repülőtéri csendőrség a két világháború között. *Magyar Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXXV.évf. (2010) 35.sz. 41-48.p. HU-ISSN 1416-5287.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 33.sz.jegyzet.

L-Ly

LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 152-160.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme.” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 95.sz.jegyzet

M

A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1942. Központi vezetés és központi szervek. *A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*, L.évf. (1942) 101-111.p.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 51.sz.jegyzet.

A magyar kir. csendőrség elhelyezése 1944. Központi vezetés és központi szervek. *A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*, LII.évf. (1944) 119-133.p.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 58.sz.jegyzet.

Magyar-szovjet kapcsolatok 1945-1948. Budapest, 1950, A Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma - Szovjetunió Külügyminisztériuma. 308 p. HU-ISSN 0134-0204.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 80.p. 1.sz.jegyzet.

Magyarország tisztí cím- és névtára 1870-1814. Vámhivatali fejezetek.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 43.sz.jegyzet.

MÁRFFY Ede (szerk.): *A magyar határvámigazgatás és vámkezelés szabályai.* Budapest, 1910, Atheneum.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 42.sz.jegyzet.

MEZEY Barna: A kivételes Hatalom. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5. sz. 4-6.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-

sorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 99.sz.jegyzet.

MONSPART Gábor: Az 3/I. huszárosztály története 1944-1945. (részletek). In SÖPTEI István (szerk.): *Az első huszárosztály a második világháborúban. Harctéri naplók, visszaemlékezések 1944-1945.* Sárvár, 1992, Huszármúzeum Baráti Kör. 167 p. HU-ISBN 963 04 2271 9.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 24.sz.jegyzet.

MOYS Péter: Légiforgalmi irányításunk története. I. rész. *A Repüléstörténeti Konferencia Közleményei*, XXVI.évf. (2001) 26.sz. 109-118.p. HU-ISSN 1416-5287.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 36.sz.jegyzet.

M. SZABÓ Miklós: *A Magyar Királyi Honvéd Légierő 1938–1945. Elméleti – technikai - szervezeti fejlődése és háborús alkalmazása.* Budapest, 1999, Zrínyi Kiadó. 341 p. HU-ISBN 963 32 7334 X.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 31.sz.jegyzet.

MUCS Sándor – ZÁGONI Ernő: *A Magyar Néphadsereg története 1945-1959.* Budapest-Debrecen, 1979, Zrínyi Katonai Kiadó. 317 p. HU-ISBN 963 32 6266 6.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet ; 82.p. 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet.

N-Ny

NAGY György: *A határforgalom és a határforgalom ellenőrzésének története 1945-1980.* Egyetemi doktori disszertáció (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1987. HU-ISBN —

NAGY József: A magyarhatárörizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 2.sz.jegyzet.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 79-92.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre.” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 21.sz.jegyzet.

NAGY Marianna: *Az államigazgatási jogi szankció szabályozásának története.* Budapest, 1990, ELTE-ÁJK. 90 p. HU-ISBN 963 462 566 5. /A jogi felelősség és szankciórendszer elméleti alapjai, 17./ HU-ISSN 0238-9754.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 69.sz.jegyzet + 70.sz.jegyzet.

K. NAGY Sándor: Karhatalom. *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 22.sz. 253-255.p. I. rész. ; *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 23.sz. 265-267.p. II. rész. ; *Csendőrségi Lapok*, III.évf. (1909) 24.sz. 277-281 .p. III. rész.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 30.sz.jegyzet ; 130.p. 45.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet.

NAGYVÁRADI Sándor — M. SZABÓ Miklós — WINKLER László: *Fejezetek a magyar katonai repülés történetéből.* Budapest, 1986, Műszaki Kiadó. 305 p. HU-ISBN 963 10 6695 9.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 4.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet.

NEMESSZEGHY László: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség története. *Csendőrségi Lapok*, I. rész XIX.évf. (1929) 6.sz. 158-159.p. ; II. rész XIX.évf. (1929) 7.sz. 185-186.p. ; III. rész XIX.évf. (1929) 8.sz. 216-217.p. ; IV. rész XIX.évf. (1929) 9.sz. 240-241.p. ; V. rész XIX.évf. (1929) 10.sz. 273-275.p. ; VI. rész XIX.évf. (1929) 11.sz. 305-306.p. ; VII. rész XIX.évf. (1929) 12.sz. 335-366.p. ; VIII. rész XIX.évf. (1929) 13.sz. 367-368.p. ; IX. rész XIX.évf. (1929) 14.sz. 406-407.p. ; X. rész XIX.évf. (1929) 15.sz. 433-434.p. ; XI. rész XIX.évf. (1929) 16.sz. 475-476.p. ; XII. rész XIX.évf. (1929) 17.sz. 502-504.p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 4.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet 41.sz.jegyzet.

NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya közigazgatási hatóságokhoz*. I. köt. *A Magyar Királyi Csendőrség hatásköre, jogai szolgálati teendői és eljárása*. II. köt. *A Magyar Királyi Csendőrség viszonya közigazgatási hatóságokhoz*. III.köt. Budapest, 1900, Országos Központi Községi Nyomda Rt. /Közigazgatási Könyvtár/

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 3.sz.jegyzet.

NEUBAUER Franz: *Die Gendarmerie in Österreich 1849-1924*. [Az osztrák csendőrség 1849-1924.] Bécs, 1925, Steiermarkische Landesdruckerei. 600 p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 11.sz.jegyzet.

O-Ö

OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A magyar rendvédelmi testületek rendfokozati rendszere a kiegyezéstől az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 28-63.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 96.sz.jegyzet + 97.sz.jegyzet.

OLÁH Ödön (szerk.): *Tanulmányjelentés az Ausztriában és Bosznia-Hercegovinában fennálló határőrizeti és állatcsempészet elleni intézkedésekről*. Budapest.1912, Állami Nyomda.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 48.sz.jegyzet.

O'SVÁTH Pál: *Közbiztonságunk múltja és pandúrkorom emlékei*. Budapest, 1905, O'SVÁTH Pál. 155 p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 12.sz.jegyzet.

ÓRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 3.sz.jegyzet ; 194.p. 30.sz. jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 63.sz.jegyzet.

P

PALOTÁS Emil: *Az Osztrák-Magyar Monarchia balkáni politikája a berlini kongresszus után 1878-1881.* Budapest, 1982, Akadémia Kiadó. 280 p. HU-ISBN 963 05 2868 1.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 5.sz.jegyzet.

PAPP Gyula: Az igazoló eljárások és a háborús bűnök megtorlása 1945 után Magyarországon. *AETAS*, XXIV.évf. (2009) 2.sz. 162-179.p. HU-ISSN 1785-9943.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 1.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet ; 152.p. 16.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. I.rész. *Pénzügyőrök Lapja*, XXXIV.évf. (1983) 9-10.sz. 12-13.p. HU-ISSN 0133-2872.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 38.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Pénzügyőrség és vámhivatalok a dualizmus korában. II.rész. *Pénzügyőrök Lapja*, XXXIV.évf. (1983) 11.sz. 8-9.p. HU-ISSN 0133-2872.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 39.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* Budapest, 1984, Határőrség. 91 p. HU-ISBN —

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 29.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 47.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrzete 1867-1914.* Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 1.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 59.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrzeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI. évf. (1986) 3. sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 19.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 53.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrzeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1988) 1.sz. 56-92.p. HU-ISSN 0017-6540.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 30.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 53.sz.jegyzet.

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 49.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40.p. HU-ISSN 0133-6738.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 71.sz.jegyzet + 72.sz. jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV.évf. (1989) 2. sz. 177-196.p. HU-ISSN 0017-6540.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 34.sz.jegyzet + 35.sz. jegyzet.

PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA) Budapest, 1990. I-II.köt. 562 p.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 50.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 98.sz.jegyzet + 102.sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 21-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 20.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 54.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5.sz. 13-17.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 33.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 100.sz.jegyzet + 101.sz. jegyzet.

PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 10.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 8.sz. jegyzet + 9.sz. jegyzet + 15.sz. jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 22.sz.jegyzet ; 138.p. 74.sz.jegyzet + 103.sz.jegyzet + 104.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak. „*A napoleóni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 10.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 9.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 82-85.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (1999) 10. sz. 98-147. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 106.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (1999) 10. sz. 98-147. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 17.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó. HU-ISBN 963 95 0086 0. /Jogtörténeti értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 105.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p. HU-ISSN 1789-4689.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 107.sz.jegyzet.

PARÁDI József: La gendarmerie hongroise naissance et fonctionnement 1881-1914. [A magyar csendőrség szervezete és működése 1881-1914.] *Revue de la gendarmerie nationale*, LXXV.évf. (2002) 205.sz. 109-114.p. FR-ISSN 1243-5619.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 13.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 27.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 18.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 55.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmuskori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. *Határrendészeti Tanulmányok*, III.évf. (2006) 1.sz. 5-46.p. HU-ISSN 1786-2345. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos Parancsnoksága közös szervezésében megvalósított konferencián. „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 21.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szkavizsgarendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 76.sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15.sz. 139-159.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. áprilisában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Rendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett Szemere Beszélgetések szimpozionsorozat rendezvényén a Rendőrség Tudományos Tanácsának közreműködésével. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 22.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 56.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 92.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a második világháborúig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15.sz. 125-138.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. augusztus 27-én a szlovéniai Lendván hangzott el a Hajnal István kör által szervezett tudományos konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 50.sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 98-112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13.-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.” Című XVIII. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 9.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Elpusztított emlékhelyek. *Rendvédelem-történeti Hírlevél*. XVII.évf. (2008) 29-30.sz. 96-110.p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 73.sz. jegyzet + 90.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 88-97.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 14-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és békefenntartás szolgálatában Európában, a XIX-XX. században” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 18.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 58.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása nemzeti rendvédelmi rendszerünkre.” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 88.sz. jegyzet.

PARÁDI József: A csenedőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVI.évf. (2009) 19.sz. 63-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában.” című XIX. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csenedőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 31.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása nemzeti rendvédelmi rendszerünkre.” című XX. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csenedőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 19.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVIII.évf. (2010) 21.sz. 101-116.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 27.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 64.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 31.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XX.évf. (2010) 24.sz. 100-104.p. A tanulmány korábbi változata 2009. december 03-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 31.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 96-123.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008.október 10-én budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évtized rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre.*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 57.sz.jegyzet. ; 138.p. 91.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 78.sz. jegyzet + 80.sz.jegyzet + 86.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 31.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XX.évf. (2010) 24.sz. 100-104.p. A tanulmány korábbi változata 2009. december 03-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 83.sz.jegyzet. + 87.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867–1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XX.évf. (2011) 23.sz. 111-123.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. október 9-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti

tudományos konferenciasorozatnak a „A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 1.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

PARÁDI József : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0./A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 2.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 34.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 10.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az Evidenzbüro. 33-54.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei.* Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 7.sz.jegyzet.

PILCH Jenő: *A hírszerzés és kémkedés története.* Budapest, 1936, Franklin. I.köt. 367 p. II.köt. 402 p. III.köt. 386 p.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 7.sz.jegyzet.

PATAKY Iván – ROZSOS László – SÁRHIDAI Gyula: *Légi háború Magyarországon felett.* I. köt. Budapest, 1992, Zrínyi Kiadó. 271 p. HU-ISBN 963 32 7154 1.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 47.sz.jegyzet.

PAULO Mihály: A jugoszláv-magyar viszony megromlásának hatása a határőrség tevékenységére. In ÁBEL László (szerk.): *A határőrség 40 éve.* II.köt. Budapest, 1985. Határőrség.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 51.sz.jegyzet.

PERÉNYI György: A munkásörök jogvédelméről. *Belügyi Szemle*, XXXIV.évf. (1986) 6.sz. 57-60.p. HU-ISSN 0133-6738.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 25.sz.jegyzet.

ifj. PERJÉSI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelmi szakképzés története.” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 5.sz.jegyzet.

PETER, Ernst: *Die k.u.k. Luftschiffer- und Fliegertruppe Österreich-Ungarns 1794–1919.* [Ausztria-Magyarország léghajós és repülőcsapatai 1794-1919.] Stuttgart, 1981, Motorbuch Verlag. 300 p. DE-ISBN 978 387 94 3743 6. 116.p. 21.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 47.sz.jegyzet.

PRESZLY Lóránd: *A magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 64.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 6.sz.jegyzet + 18.sz. jegyzet + 22.sz. jegyzet + 25.sz. jegyzet.

POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest - Kalocsa, 2000, Petit Reál - Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Hadtörténeti levéltári kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet ; 20.p. 9.sz.jegyzet.

PONGRÁCZ Emil — LUKÁCS Béla: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium öt évi működése 1867-1871.* Budapest, 1873, Pallas.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 26.sz.jegyzet.

PUSZTAI János: *Az algyői repülőtér története 1931–1932, ... 1938–1968.* Algyő, 2008, Algyői Faluház, Könyvtár és Tájékoztató. 167 p. HU-ISBN 978 963 06 4564 5.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 117.p. 57.sz.jegyzet.

R

RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6.sz. 81-88. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme*” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 2.sz.jegyzet.

RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi alkalmazásának szabályozása a Horthy-korban. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXIX.évf. (2004) 1.sz. 269-284.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 2.sz.jegyzet.

REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 66.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 2.sz. jegyzet + 7.sz. jegyzet + 24.sz. jegyzet + 30.sz. jegyzet.

RÉVÉSZ Tamás: *A légjáró. Petróczy István, az első magyar katonai repülő élete.* Budapest, 2013, Zrínyi Kiadó. 320 p. HU-ISBN 978 963 32 7582 5.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 28.sz.jegyzet.

S-Sz

SÁRAY Bertalan: A katonai ejtőernyőzés újjászületése és története 1954-ig. 81-91.p. In: BODA József — RUSZIN Romulusz: *Levegőből harcba. A magyar katonai ejtőernyőzés története és változó feladatrendszere.* Budapest, 2012, Zrínyi Kiadó. 186 p. HU-ISBN 978 963 32 7536 8. /Katonák békében és misszióban, 3./ HU-ISSN 2063-3106.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet.

SIMON László: Katonai ejtőernyőzés 1945-ig. In KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon.* Budapest, 2005, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (Egyetemi jegyzet) 110 p.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 19.sz.jegyzet.

SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának kialakulása 1868-1918 között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1993) 4.sz. 101-107.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

SUBA János: *Magyarország államhatárának változásai 1867-1947 között.* Budapest, 2003. Tipico Design Kft. HU-ISBN 963 7623 29 9.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 2.sz.jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ „pontosítása” a dualizmus idején. *Határrendészeti Tanulmányok*, III. évf. (2006) 1. sz. 5-46. p. HU-ISSN 1786-2345. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos parancsnokság közös szervezésében megvalósuló konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

SZABADHEGY István huszár alezredes naplója, 1944. Mindig kevesebben leszünk. Nyíregyháza, 1995, Jósa András Múzeum. 159 p. HU-ISBN 963 72 2026 7.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 17.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet.

SZABÓ Gusztáv: Negyedszázad a haza határainak őrzésében. *Belügyi Szemle*, XVIII.évf. (1970) 5.sz. 8.p. HU-ISSN 0133-6738.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 36.sz.jegyzet.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 62.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN. 160.p. 21.sz.jegyzet.

SZABÓ János: Az MN 4. Gépesített Lövészhadosztály 24. önálló felderítő-zászlóalj mélységi felderítőszázada. 140-184.p. In ÁRVAI Zoltán — BÁNKI Imre — BODA József et al.: *Legendák és titkok katonái. A mélységi felderítés története.* Budapest, 2012, Zrinyi. 311 p. HU-ISBN 978 963 327 537 5. /Békében és misszióban./ HU-ISSN 2063-3106.

SZABÓ József (főszerk.): *Hadtudományi lexikon.* Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság. 1584 p. HU-ISBN 963 04 5228 6.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 9.sz.jegyzet.

SZABÓ Péter — SZÁMVÉBER Norbert: *A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-1945.* Budapest, 2001, Püldo Kiadó. 295 p. HU-ISBN 963 94 7707 9.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 22.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: *Hadsereg, politika, társadalom, válogatott írások.* Budapest, 1991, Lánchíd Kiadó. 170 p. HU-ISBN 963 74 9700 5.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 168.p. 1.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 51-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 75.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 122-129. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 84.sz.jegyzet + 85.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945. Lexikon és adattár.* Budapest, 2011, Ister. 409 p. HU-ISBN 963 92 4337 X.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 28.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945. között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a Magyar Királyi Csendőrség felső vezetőiről.* Budapest, 2013, Magyar Napló, 301 p. HU-ISBN 978 963 99 6127 2.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 20.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: A modern rendészet fogalom és következményei. In uő.: *Jubileumi tanulmányok*. Pécs, 1985, Janus Pannonius Tudományegyetem. HU-ISBN —

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 36.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: *Az állampolgári szabadságjogok*. Budapest, 1987, Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatószekciós Programirodája. 214 p. HU-ISBN 963 72 5644 X. /Az alkotmány továbbfejlesztésének tudományos megalapozása, 8./ HU-ISSN 2038-261X.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 71.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: A rendészet a közigazgatás rendszerében. *Állam és igazgatás*, XXXIV. (1985) 11.sz. HU-ISSN 0324-7171.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 32.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: A rendőrségi jog szabályozásának alapelvei. *Magyar Közigazgatás*, XLI.évf. (1990) 30.sz. HU-ISSN 0865-736X.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 66.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 7.sz. 189-190.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 194.p. 46.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 9.sz. 243-245.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 43.sz.jegyzet ; 194.p.53.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 12.sz. 341-343.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 42.sz.jegyzet ; 194.p.54.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 15.sz. 437-438.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 194.p. 45.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 17.sz. 509.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 194.p. 50.sz.jegyzet.

Szerkesztőségi közlemény lapszemle. *Csendőrségi Lapok*, XIX.évf. (1929) 18.sz. 546-548.p. (Franciaország)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 194.p. 51.sz.jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1900, s.n. HU-ISBN—

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 29.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet ; 180.p. 56.sz.jegyzet.

Székesfehérvár repüléstörténete. I-III.köt. Magyar Veterán Repülők Egyesületének Fejér Megyei Szervezete. I.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete A katonai légi bázisok kialakítása és azok szerepe 1916 és 1945 között*. Szerk. FARKAS Gábor — LAJTAI János. Budapest, 1997. 190 p. HU-ISBN 963 82 3808 9. ; II.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete*. Szerk. KENDROVICS Miklós. Dunaújváros, 1999, 327 p. HU-ISBN 963 03 8392 6. III.köt. *Székesfehérvár repüléstörténete. A repülősportok Székesfehérváron 1942-1984*. Szerk. KEGYE Győző — POZSONYI Imre — SZEPESI József. Dunaújváros, 1999. 327 p. HU-ISBN 963 82 3818 6.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 24.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 187-198.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 12.sz.jegyzet.

SZOKOLAY Tamás: A magyar ejtőernyősök lovagkora. *Kanadai Magyar Szárnyak*, XVI.évf. (1987) 16.sz. 47-56.p.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 3.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet.

SZÓCS Ferenc: A nyugati határ lezárása. *Hazáért*, XX.évf. (1965) 30.sz. HU-ISSN 0201-0593.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 41.sz.jegyzet.

SZÓDI Sándor: *Az ejtőernyőzés áttekintése, története a selyemszárnyak története.* Budapest, 1993, Műszaki Könyvkiadó.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 37.sz.jegyzet.

SZUN CE (Ping Fa): *A hadviselés törvényei.* Ford.: TÖKEI Ferenc. Budapest, 1938, Balassi. 118 p. HU-ISBN 963 50 6194 3. /Kínai-magyar könyvek, 5./ HU-ISSN 1218-6600.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 1.sz.jegyzet.

T-Ty

TAKÁCS Antal őrmester naplója. 61-74.p. In NÉMETH Péter (szerk.): *Az első huszárhadosztály emlékezete.* Debrecen, 1994, Nyíregyházi Jósza András Múzeum. 76 p. HU-ISSN 0130-8110.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 26.sz.jegyzet.

TAUBER István: *A rendőri szervezet fejlődésének szervezetszociológiai és történeti problémái.* Budapest, 1990, Kézirat a szerző birtokában.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 38.sz.jegyzet.

THURÓCZY Adolf (szerk.): *A magyar korona területén érvényes határvám-törvények és szabályok.* Budapest, 1896, Franklin.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet.

TIHANYI Ferenc: Külföldi csendőrségek. A francia csendőrség. *Csendőrségi Lapok*, I. rész XV.évf. (1925) 10.sz. 168-169.p. ; II. rész XV.évf. (1925) 11.sz. 189-191.p. ; III. rész XV.évf. (1925) 12.sz. 213-215.p.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 36.sz.jegyzet.

TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségeinek története a legrégebb időkől 1912-ig.* Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című

XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 7.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

U-Ü

Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p. és *Magyarországi Rendeletek Tára*, XV.évf. (1881) 4.sz. 1167-1344.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 7.sz.jegyzet ; 180.p. 50.sz.jegyzet.

V-W

S. VARGA Katalin (szerk.): *Verancsics Faustus Machinae novae és más művei.* Budapest-Gyomaendrőd, 1985, Magvető-Kner. 394 p. HU-ISBN 963 14 0439 0. /Magyar Hírmondó./ HU-ISSN 0209-6471.

BODA József: BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 36.p. 1.sz.jegyzet.

VÁRHEGYI István: A magyar rádiófelderítés működése a hidegháború éveiben. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 53-82.p. HU-ISSN 1588-242X.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20.p. 17.sz.jegyzet.

VÁRHEGYI István: A magyar katonai rádióelektronikai felderítés története 1945-1990. *Felderítő Szemle*, VI.évf. (2007) Emlékszám, 181-198.p. HU-ISSN 1588-242X.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21.p. 19.sz.jegyzet.

VERESS Lajos (szerk.): *Magyarország honvédelme a II. világháború előtt és alatt 1920-1945.* II.köt. München, 1973, Danubia. 463 p.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet.

VÉCSEY Leo: *A 40 éves budapesti detektív testület.* Budapest, 1927, A Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestületének Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesülete.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 15.sz.jegyzet

VÖRÖS Károly et al. (szerk.): *A magyar állam szervei 1944-1950.* Budapest, 1985, Közgazdasági és Jogi Kiadó. 857 p. HU-ISBN 963 22 1440 4.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 18.sz.jegyzet.

WHITE Terry: *A világ elit katonái.* [The Making of World's Elite Forces] ford.: PORKOLAB Imre Budapest, 1992, Zrínyi. 189 p. HU-ISBN 963 32 7295 5.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 11.sz.jegyzet.

WINKLER László: A magyar repülőtechnika 50 éve (1916-1966). *Technikatörténeti Szemle*, IV.évf. (1965-1967) 1-2.sz. 145-172.p. HU-ISSN 0497-056X.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis), XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. HU-ISSN 1216-6774. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 6.sz.jegyzet.

WITTINGHEIT Emil: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium tíz évi működése 1895-1905.* Budapest, 1906, Stephaneum.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 28.sz.jegyzet

Z-Zs

ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8. sz. 105-109. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 4.sz.jegyzet ; 138.p. 65.sz.jegyzet.

ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 93.sz.jegyzet + 94.sz.jegyzet.

ZEIDLER Sándor: *Pokorny Hermann vezérezredes kitüntetései és ami mögötte van.* 55-100.p. In BODA József — PARÁDI József — SIMON F. Nándor (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei.* Budapest, 2013, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 358 p. HU-ISBN 978 963 08 5856 4.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 6.sz.jegyzet ; 20.p.10.sz.jegyzet.

ZINNER Tibor: Háborús bűnösök perei. Internálások, kitelepítések és igazoló eljárások 1945-1949. *Történelmi Szemle*, XXVIII.évf. (1985) 1.sz. 118-140.p. HU-ISSN 0040-9634.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. viláháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 6.sz.jegyzet ; 152.p. 14.sz.jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX PERIÓDIKÁK

A-Á

Aero História Repüléstörténeti szaklap.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 5.sz.jegyzet.

Aetas (1973 -) HU-ISSN 0237-7934 A JATE-BTK történelem szakos hallgatóinak kiadványa. 1973., 1975. és 1976. évben évente egyszer, 1974. és 1988. évben évente négyszer, 1986-1987 és 1990-ben évente kétszer, 1991-től megjelenő tudományos folyóirat.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 1.sz.jegyzet + 5.sz. jegyzet ; 152.p. 16.sz. jegyzet.

Automobil motorsport 1926-1930 között, DÉVÁN István kiadásával és szerkesztésével megjelenő képes, műszaki-ismeretterjesztő havilap.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774 1216-6774. 194.p. 49.sz.jegyzet.

Állam és igazgatás HU-ISSN 0324-7171 (1951-1989) A Minisztertanács által havonta megjelentetett tudományos folyóirat.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 32.sz.jegyzet ; 161.p. 55.sz.jegyzet.

B

Belügyi Szemle HU-ISSN 1218-8956 (1953-1962: Rendőrségi Szemle, 1963-1990: Belügyi Szemle, 1991-1994: Rendészeti Szemle, 1995-1996: a hatodik számmal befejezően Belügyi Szemle, 1996 –: hetedik-nyolcadik számmal kezdődően Rendészeti Szemle, 2010- Belügyi Szemle) A Belügyminisztérium havonta megjelenő központi tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 62.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 71.sz.jegyzet + 72.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 21.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet ; 161.p. 63.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774 1216-6774. 193.p. 5.sz.jegyzet.

C-Cs

Csendőrségi Lapok (I-XIII.évf.: 1907-1919 , XIV-XXXIV.évf.:1924-1944) Megjelent havonta kétszer, 1928-1930 havonta háromszor. Képes szakmai magazin.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 11.sz. jegyzet + 30.sz.jegyzet ; 180.p. 45.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 10.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet ; 194.p. 44.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet + 51.sz.jegyzet + 52.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet + 54.sz.jegyzet +55.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet.

F

Felderítő Szemle

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. század-*

ban” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20.p. 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet ; 21.p. 19.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

H

Hadtörténelmi Közlemények. HU-ISSN 0017-6540 (1887–) a Hadtörténeti Intézet és Múzeum negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 19.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet.

Hadtudomány. HU-ISSN 1215-4221 (1991-) a Magyar Hadtudományi Társaság negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 33.sz.jegyzet.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 168.p. 9.sz.jegyzet.

Hadtudományi Közöny (1966-1972) HU-ISSN — A Tudományos Ismeretterjesztő Tanács Hadtudományi Választmányának periodikája.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 22.sz.jegyzet.

Határőr, (1946-1950) Lásd *A Hazáért*.

Határrendészeti Tanulmányok. *Határőrségi Tudományos Közlemények* (1991-1992) *Határőrségi Tanulmányok* (1993-2003), *Határrendészeti Tanulmányok* HU-ISSN 1786-2345 (2004-2008) A Határőrség szakmai tudományos folyóirata. Változó sűrűséggel jelent meg. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet ; 89.p. 21.sz.jegyzet.

A Hazáért (1965-1975) HU-ISSN 0201-0615. A BM Határőrség Országos Parancsnokságának negyedévente megjelenő, szakmai folyóirata. Előzménye a Határőrség által kiadott *Határőr*, (1956-1965) HU-ISSN 0201-0607, illetve a Határőrség Országos Parancsnoksága által kiadott *A Hazáért*, (1950-1956) HU-ISSN 0201-0593. azonos címmel kiadott folyóirat, valamint a Honvéd Határőrség Főparancsnoksága által kiadott *Határőr*, (1946-1950) HU-ISSN 0201-0585. folyóirat. A folyóirat évfolyam- és lapszámaikat 1946-tól folyamatosan számitották.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 19.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet.

História HU-ISSN 0139-2409 (1979-) A História Alapítvány évente tízszer megjelenő tudományos ismeretterjesztő történelmi folyóirata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 3.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV.

szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p.6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet.

J

Jogtudományi Közlöny (1946-) HU-ISSN 0021-7166. A Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Bizottságának 1946-1950 évente kétszer, 2006-ban tízszer, 1951-2005 és 2007-től havonta, megjelenő tudományos folyóirata.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet.

K

Kanadai Magyar Szárnyak Lásd *Magyar Szárnyak*.

M

Magyar Közigazgatás HU-ISSN 0865-736X 2011-től kezdve a Nemzeti Közigazgatási Intézet által negyedévente megjelent tudományos folyóirat.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 32.sz.jegyzet ; 161.p. 66.sz.jegyzet.

Magyar repüléstörténeti konferencia közleményei HU-ISSN 1416-5287. (1994-) A Magyar Repüléstörténeti Társaság évente megrendezésre kerülő konferenciáin elhangzott előadások tanulmányra fejlesztett változatait közlő konferencia kiadvány sorozat.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 33.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

Magyar Szárnyak ISSN 1416-6577 (Oshawa 1972-1989, Toronto 1989-1992, Norwalk 1993-1995, Budapest 1996) 1972-1995-ig a Magyar Repülő Múzeum, majd 1996-tól a Magyar Szárnyak Baráti Közössége által évente megjelenő repüléstörténeti szaklap.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 3.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet.

N-Ny

Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMKA Akadémiai Közlemények. HU-ISSN 1218-5507, Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Közleményei 1966–1996, **Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények.** (HU-ISSN 1417-7323) 1997–. Negyedévente megjelenő tudományos folyóirat. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

P

Pénzügyőrök Lapja HU-ISSN 0133-2872. A periodika a Pénzügyminisztérium Pénzügyőrségi Ügyosztály (1949), Pénzügyminisztérium (1950-1964), Országos Pénzügyőri Főparancsnokság (1950-1952), Országos Pénzügyőri Parancsnokság (1952-1964), Országos Pénzügy- és Vámőri Parancsnokság (1964-1966), Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokság (1966-) kiadásában megjelenő havilap. A megjelenése V. évfolyam (1949.dec.1.) 13.sz. — V. évfolyam (1950.szept.1.sz.) és XII. évfolyam (1956. okt.) 10.sz. — XIII. évfolyam (1957. júl.) között szünetelt.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet.

R

Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774 (1991 —) Megjelenik évente 1-2 alkalommal. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán. A periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság publikálja.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 19.p. 2.sz.jegyzet

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p.5.sz.jegyzet.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet ; 89.p. 18.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 4.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet + 54.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet + 57.sz.jegyzet + 58.sz.jegyzet ; 138.p. 60.sz.jegyzet + 63.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet + 80.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet + 84.sz.jegyzet + 85.sz.jegyzet + 86.sz.jegyzet + 87.sz.jegyzet + 88.sz.jegyzet + 91.sz.jegyzet + 92.sz.jegyzet + 93.sz.jegyzet + 94.sz.jegyzet + 95.sz.jegyzet + 96.sz.jegyzet + 97.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet + 99.sz.jegyzet + 100.sz.jegyzet + 101.sz.jegyzet + 102.sz.jegyzet + 106.sz.jegyzet + 107.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 3.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet 31.sz.jegyzet ; 194.p. 47.sz.jegyzet.

Rendvédelem-történeti Hírlevél (*Nuntiones Historiae Preasidii Ordinis*) HU-ISSN 1785-3257 (1995-) A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság évente két alkalommal megjelenő, a magyar nemzeti rendvédelem-történet művelésének operatív eseményeiről tájékoztatást nyújtó periodikája.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 73.sz.jegyzet + 90.sz.jegyzet.

Revue de la Gendarmerie Nationale [A Francia Nemzeti Csendőrség folyóirata] FR-ISSN 1243-5619. (1952-) A Francia nemzeti Csendőrség negyedévente megjelenő folyóirata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. 193.p. 13.sz.jegyzet.

T-Ty

Technikatörténeti Szemle

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 6.sz.jegyzet.

Történelmi Szemle. HU-ISSN 0040-9634, (1958-) az MTA Történettudományi Intézetének, negyedévenként, esetenként összevont számmal megjelenő tudományos folyóirata. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 6.sz.jegyzet ; 152.p. 14.sz. jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 1.sz.jegyzet.

Z-Zs

ZMKA Akadémiai Közlemények. Lásd *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények.*

CITÁCIÓS INDEX
LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

B

Baranya Megyei Levéltár (BML)

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 29.sz.jegyzet.

Budapest Fővárosi Levéltár.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 4.sz.jegyzet ; 152.p. 7.sz.jegyzet + 8.sz. jegyzet + 9.sz. jegyzet + 10.sz. jegyzet + 12.sz. jegyzet + 17.sz. jegyzet + 18.sz. jegyzet + 19.sz. jegyzet + 20.sz. jegyzet + 21.sz. jegyzet + 22.sz. jegyzet + 23.sz.jegyzet.

Fővárosi Bíróság Irattára

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 38.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet.

C-Cs

Csongrád Megyei Levéltár (CsML)

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 80.p. 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet.

H

Hadtörténelmi Levéltár (HL)

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 80.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet ; 81.p. 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet ; 82.p. 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 60.p. 1.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet ; 117.p. 44.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet + 50.sz. jegyzet + 52.sz.jegyzet + 54.sz.jegyzet + 55.sz.jegyzet.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 168.p. 2.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

Határőrség Irattára (HI)

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 20.sz.jegyzet ; 82.p. 53.sz.jegyzet +

58.sz.jegyzet + 60.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet + 63.sz.jegyzet + 64.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet + 66.sz.jegyzet + 67.sz.jegyzet + 68.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet + 70.sz.jegyzet + 71.sz.jegyzet + 72.sz.jegyzet + 73.sz.jegyzet + 74.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet + 77.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet + 79.sz.jegyzet + 80.sz.jegyzet + 81.sz.jegyzet + 82.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet ; 104.p. 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet.

M

Magyar Országos Levéltár (MOL)

[korábban: Országos Levéltár (OL)]

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 18.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 6.sz.jegyzet ; 117.p. 47.sz.jegyzet.

O-Ö

Országgyűlés Irattára (OI)

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 53.sz.jegyzet.

P

Párttörténeti Intézet Levéltára (PI) Lásd Politika-történeti Intézet Levéltára (PIL)

Politika-történeti Intézet Levéltára (PIL)

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 45.p. 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 26.sz.jegyzet

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX
JOGSZABÁLYOK

Törvények

1868**1868/LIV.tc.** a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 21.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet.

1870**1870/XLII.tc.** a köztörvényhatóságok rendezéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 25.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 2.sz.jegyzet.

1871**1871/XVIII.tc.** a községek rendezéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 25.sz.jegyzet.

1872**1872/XXXVI.tc.** Budapest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 10.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

1876**1876/XIII.tc.** a cseléd és a gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 33.sz.jegyzet.

1877**1877/XXII.tc.** a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 19.sz.jegyzet.

1879**1879/XL.tc.** a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 53.sz.jegyzet +58.sz.jegyzet.

1881**1881/II.tc.** a csenedőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 6.sz.jegyzet.

1881/III. tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című

XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 6.sz.jegyzet + 138.p. 61.sz.jegyzet.

1881/XXI. tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 10.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet.

1881/LX. a végrehajtási eljárásról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 25.sz.jegyzet.

1882

1882/X.tc. a magyar királyi csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 62.sz.jegyzet.

1883

1883/XXVII.tc. a V. és VI. csendőr kerületparancsnokság felállítása céljából a csendőrség legénységi állományának ideiglenes kiegészítése tárgyában.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 81.sz.jegyzet.

1883/XLIV.tc. a közzadók kezeléséről.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 26.sz.jegyzet.

1886

1886/XXI.tc. a köztörvényhatóságokról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 18.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 9.sz.jegyzet.

1888

1888/XIV. tc. az Osztrák-Magyar Monarchiának Romániával, a monarchia két állama és Románia között fennforgott határ-villongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött és Bukarestben 1887. évi december 7-én, november 25.-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 44.sz.jegyzet.

1889

1889/XVI.tc. a Fiume és Trieszt szabadkikötők területének az osztrák-magyar általános vámterületbe való beolvasztására nézve az 1887/XXIV.tc. 2. §-ában kitűzött határidőnek elhalasztásáról.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

1896

1896/XXXIII. tc. a bűnvádi perrendtartásról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 28.sz.jegyzet.

1897

1897/XXXIV. tc. a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 20.sz.jegyzet.

1898

1898/II.tc. a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179-180.p. 34.sz. jegyzet.

1899

1899/XLI.tc. a vízmunkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 35.sz. jegyzet.

1900

1900/XXVIII.tc. az erdő-munkásokról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 36.sz. jegyzet.

1902

1902/VIII.tc. a csorbatói birtok az államkincstár részére történt megvásárlásának jóváhagyásáról és az ezen vásárlásból felmerülő költségeknek állami birtokok eladása útján, történő fedezéséről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

1903

1903/IV. tc. a kivándorlásról.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet.

1903/V. tc. külföldieknek a Magyar Korona országai területén való lakhatásáról.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 7.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet.

1903/VI. tc. az útlevéllügyről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

1903/VIII. tc. a határrendőrségről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 7.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 11.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

1903/IX. tc. Magyarország és Ausztria között Szepes vármegye és Gácsország szélén az úgynevezett halastó körüli területen, az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897/II.tc. értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikkelyezése tárgyában.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 88.p. 6.sz.jegyzet.

1912

1912/LXIII.tc. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 15.sz. jegyzet.

1913

1913/XIV.tc. az országgyűlési képviselők választásáról.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 61.sz. jegyzet.

1913/XXIII.tc. a választói jog büntetőjogi védelméről.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 61.sz. jegyzet.

1916

1916/XXXVII. tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 22.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 11.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

1921

1921/XXXIII.tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlóven Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés be-cikkelyezéséről.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 5.sz.jegyzet.

1932/XIII.tc. a Magyar Királyi Rendőrség fegyverhasználati jogáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 31.sz.jegyzet.

1946

1946/I.tv. Magyarország államformájáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 48.sz.jegyzet.

1946/VII. a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 49.sz.jegyzet.

1946/X.tv. az emberi alapjogok hatályosabb védelméről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 49.sz.jegyzet.

1947

1947/XVIII. tv. a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 51.sz.jegyzet.

1949

1949/XX.tv. a Magyar Népköztársaság alkotmánya VIII. fejezet a fegyveres erők és a rendőrség.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 54.sz.jegyzet.

1950

1950/I.tv. a helyi tanácsokról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 10.sz.jegyzet.

1951

1951/III.tv. a büntető perrendtartásról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 72.sz.jegyzet.

1954

1954/X.tv. a tanácsokról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 11.sz.jegyzet.

1957

1957/IV.tv. az államigazgatási eljárás általános szabályairól.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 62.sz.jegyzet.

1971

1971/I.tv. a tanácsokról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 12.sz.jegyzet.

1989

1989/II.tv. az egyesülési jogról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 60.sz.jegyzet.

1989/III.tv. a gyülekezési jogról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 61.sz.jegyzet.

1989/XXXI.tv. az Alkotmány módosításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 22.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet.

1990

1990/X.tv. a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 43.sz.jegyzet.

1990/XXII.tv. egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 44.sz.jegyzet.

1990/XLV.tv. a helyi önkormányzatokról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 14.sz.jegyzet.

1990/LXXXII.tv. a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1971. évi 10. törvényerejű rendelet módosításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 15.sz.jegyzet.

1991

1991/XX.tv. a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 16.sz.jegyzet.

1995

1995/CXXV.tv. a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21.p. 24.sz.jegyzet.

Rendeletek**1867**

A Magyar Királyi Igazságügy Minisztérium 1867. június 22-én kelt rendelete. A katonai karhatalomnak végrehajtásoknál igénybe vétele tárgyában. Magyarországi törvények és rendeletek tára, Lévf. (1867) 1.füzet. 174.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 5.sz. jegyzet.

1873

10 186/1873.IM.kr. a karhatalom költségeinek elszámolása tárgyában. *Magyarországi Rendeleték Tára* VII.évf. (1873) 1.füzet. 182-183. p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 6.sz. jegyzet.

1874

8405/1874.IM.kr. a bírósági végrehajtások alkalmával a karhatalomnak s illetőleg a rendőri segélynek miképpen leendő igénybe vétele tárgyában. *Magyarországi Rendeleték Tára*, VIII. (1874) 1. füzet. 341-342.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 20.sz. jegyzet.

1876

1962/1876.HM.kr. utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásról. *Magyarországi Rendeleték Tára*, X.évf. (1876) 1. füzet. 285-289.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 38.sz. jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet.

1891

50 341/1891.BM.r. az 1888/XIV.tc.-kel becikkelyezett magyar-román határegyezmény alapján kiadott határőrizeti utasítás tárgyában.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet.

1886

4539/1886.HM.kr. Utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásról. *Magyarországi Rendeleték Tára*, XII.évf. (1887) 1.füzet. 22-29.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 41.sz. jegyzet + 42.sz.jegyzet.

1896

6707/1896.HM.r. Utasítás a magyar korona országaiban a hadseregbeli vagy honvéd karhatalomnak igénybevétele alkalmával a közhatóságok részéről követendő eljárásra nézve. *Magyarországi Rendeleték Tára*, XX.évf. (1896) 1.füzet. 385-395.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 43.sz. jegyzet + 44.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet + 51.sz. jegyzet.

58 440/1896.IM.r. a karhatalom igénybe vételéről szóló 8405/1874. IM. utasítás módosításáról. *Igazságügyi Közlöny*, V.évf. (1896) 11.sz. 357.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 52.sz. jegyzet.

1898

766/1898.BM.kr. a népgyűlések tárgyában. *Belügyi Közlöny*, III.évf. (1898) 5.sz. 90.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 57.sz. jegyzet.

2000/1898.FM.r. a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyaik szabályozásáról szóló 1898/II.tc. végrehajtása, továbbá az igazolványok kiállítása, az elveszett, megtelt vagy megsemmisült igazolványok megújítása körüli eljárás, valamint az eljárási szabályok tárgyában. *Magyarországi Rendeleték Tára*, XXXII.évf. (1898) 299-363.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 31.sz. jegyzet.

1905

5692/1905.ME.r. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetéséről.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 16.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet.

tozata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 51.sz.jegyzet.

9732/1905.HM.r. a csendőrségi utasítás módosításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) II.köt. 1269.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 54.sz.jegyzet.

10 767/1905.HM.kr. a közös hadseregbeli és a honvédségi karhatalom igénybevétele tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XXXIX.évf. (1905) I.köt. 384.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 16.sz.jegyzet.

91 000/1905.BM.kr. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetésének a végrehajtásáról.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p. 17.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 52.sz.jegyzet.

1906

40 192/1906.BM.kr. a főispánok karhatalom-igénybevételi jogának megszüntetéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XL.évf. (1906) 4.füzet. 1004.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 55.sz.jegyzet.

104 681/1906.BM.kr. a csendőrség betegek kórházba kísérése miatt igénybevételéről. *Belügyi Közlöny*, XII.évf. (1907) 8.sz. 69.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 37.sz.jegyzet.

1907

90 977/1907. BM.r. a járási főszolgabírának a mezőgazdasági munkások elővezetésére vonatkozó és a nem a területükön fekvő csendőr őrsökhöz szóló megkereséseiket, ezen őrsökhöz az illetékes közigazgatási hatóságok útján kell intézniük. *Belügyi Közlöny*, XII.évf. (1907) 40.sz. 384.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 31.sz.jegyzet.

132 505/1907.BM.r. a ácsendőr járőrök megerősítése tárgyában. *Belügyi Közlöny*, XIII. (1908) 8.sz. 71.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 179.p. 4.sz.jegyzet.

24 300/1908.IM.r. az országos bűnügyi nyilvántartás tárgyában.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 137.p. 20.sz.jegyzet.

1913

7430/1913.BM.kr. a gyülekezési jog gyakorlásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XLVII.évf. (1913) 4.füzet. 1298-1301.p.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774. 180.p. 59.sz.jegyzet + 60.sz.jegyzet.

153 358/1913.BM.r. kolerával fertőzött vidékekről érkező utasok ellenőrzése.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 138.p. 59.sz.jegyzet.

1945

Kormányzói elhatározás. *Honvédségi Közlöny*, LIII.évf. (1941) 24.sz. 299.p.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 14.sz.jegyzet.

15/1945.ME.r. az igazoló bizottságokról.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 3.sz.jegyzet.

81/1945.ME.r. a népbíraskodásról.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774. 151.p. 2.sz.jegyzet.

1690/1945.ME.r. a csendőrség felosztásáról és az államrendőrség megszervezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 6.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet.

1700/1945.ME.r. a Magyar Államrendőrség felállításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 133-135.p.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet.

1946

533 900/1946.BM. r. az államháztartás egyensúlyi helyzetének rendbehozása érdekében az államrendőrség kebelében végrehajtandó változásokról szóló 10 060/1946. M. E. sz. rendelet 1. §-ában foglalt rendelkezések végrehajtása.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 17.sz.jegyzet.

1948

288 009/1948.BM.r. a rendőrség államvédelmi osztálya középfokú hatósági szervezetének megállapítása és elnevezésének megváltoztatása.

KESERŐ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 55.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 19.sz.jegyzet.

288 010/1949.BM.r. Az ÁVH hatáskörére vonatkozóan.

KESERŐ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 56.sz.jegyzet.

1949

4353/1949.MT.r. az Államvédelmi Hatóság létrehozásáról.

KESERŐ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774. 82.p. 57.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 20.sz.jegyzet.

1952

59/1952.MT.r. az 1951/35.tvr. végrehajtása tárgyában.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 67.sz.jegyzet.

1953

1953/16.tvr. a rendőrségi bíráskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása tárgyában.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 68.sz.jegyzet.

1955

1955/17.tvr. a kihágás intézményének és a kihágási bíráskodásnak megszüntetéséről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 69.sz.jegyzet.

1955/22.tvr. a rendőrségről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 69.sz.jegyzet.

1066/1955.MT.r. az önkéntes rendőrökről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 26.sz.jegyzet.

1956

1956/31. tvr. a közbiztonsági őrizetről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 59.sz.jegyzet.

1957

1/1957. BM. r. a kiltitásról és a rendőrhatósági felügyelet alá helyezéséről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 56.sz.jegyzet.

1957/13.NET.tvr. a Munkásőrségről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 23.sz.jegyzet.

1960

1960/14.tvr. egyes bűncselekmények kisebb jelentőségű eseteinek szabálysértéssé nyilvánításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 70.sz.jegyzet.

1962

1962/8.tvr. a büntető eljárásról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 73.sz.jegyzet.

1963

1963/22.tvr. a rendőri fegyverhasználati jog kiterjesztéséről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 30.sz.jegyzet.

1974

1974/17.tvr. az állam- és közbiztonságról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 33.sz.jegyzet.

39/1974.MT.r. a rendőrségről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 34.sz.jegyzet.

40/1974.MT.r. a Magyar Népköztársaság államhatárának őrizetéről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 35.sz.jegyzet.

1975

26/1975.MT.r. a belügyi tárca munkájának önkéntes segítőiről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 27.sz.jegyzet.

1978

49/1978.Korm.r. a Munkásőrségről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 24.sz.jegyzet.

1984

48/1984.MT.r. a 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet módosításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 37.sz.jegyzet.

1985

1/1985.BM.r. a személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedésekről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 39.sz.jegyzet.

4/1985.BM.r. a rendőrhatalóság kényszerintézkedéséről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 57.sz.jegyzet.

1988

20/1988.MT.r. a belügyminiszter feladatáról és hatásköréről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 45.sz.jegyzet.

1989

9/1989.BM.r. a rendőrhatalósági kényszerintézkedésekről szóló 4/1985. (VII. 20.) BM rendelet hatályon kívül helyezéséről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 161.p. 58.sz.jegyzet.

1990

1/1990.BM.r. a Magyar Köztársaság Rendőrségének Szolgálati Szabályzatáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 42.sz.jegyzet.

39/1990.korm.r. a belügyminiszter feladat- és hatásköréről.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 47.sz.jegyzet.

71/1990.MT.r. a belügyminiszter feladatáról és hatásköréről szóló 20/1988. (IV. 8.) MT rendelet módosításáról.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774. 160.p. 46.sz.jegyzet.

INDEX NOMINUM

A-Á

dr. ANGYAL Armond a Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének (MROE) az elnöke a rendőrségek államosítása témájában indított mozgalom időszakában.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

BACH Alexander báró (Loosdorf [Alsóausztria] 1813. január 4. – Unterwaltersdorf [Bécsújhely mellett] 1893. november 3.) Osztrák ügyvéd. Belügyminiszter-helyettes, majd belügyminiszter 1849. VI. 28. – 1859. VIII. 21.-éig. Nevéhez fűződik az úgynevezett „Bach-korszak”, amely a polgári fejlődés számára ugyan utat nyitott, azonban a magyar nemzet megsemmisítésére törekedett. Bach a neoabszolutista rendszer egyik fő irányítója volt, amely a központosítást oly módon hajtotta végre, hogy eltörölte a magyar nyelv állami használatát, általában a kultúrából száműzte a magyarnyelvűséget. Nem csupán Magyarország önállóságát törölték el, hanem még Magyarország létét is tagadva területét 5 kormányzóságra osztva igazgatták a Kárpát-medence térségét. A kollaboráns hivatalnoki kart Bach egyenruhában járatta, melyhez díszkard is járt, őket nevezték „Bach huszároknak”.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BAKONYI Árpád a 4. honvéd kerület kiegészítő parancsnokságának vezetője 1945-ben.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

BATÁRI Pál főhadnagy A Magyar Királyi Honvédség 1931-es hadrendjében foglaltak szerint Székesfehérváron egy felderítő egység alakult „Légi térképészeti kirendeltség” fedőnévvel, amely a valóságban 9 repülőgépet magában foglaló repülő alakulatot jelentett. E repülőgép alakulat számára kiépítés alatt álló csákvári reptéren kívántak elhelyezni egy repülő századot BATÁRI Pál főhadnagy parancsnoksága alatt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENE László volt az egyik tagja annak a 30 fős, csoportos ejtőernyős ugrásnak, akik a budaörsi repülőtéren ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon csoportos ejtőernyős ugrást hajtottak végre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BERTALAN Árpád árkász százados volt a Magyar Honvédségben 1938. IX. 11-én felállított ejtőernyős kiképző keretnek.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOCSÁNCZY László csendőr százados volt a parancsnoka a Magyar Királyi Csendőrség felügyelőségének közvetlen alárendeltségébe tartozó Központi Közlekedési Parancsnokság Repülőteri Szárnyának, amikor az átalárendeltségéből kivonták a honvéd repülőgépeket 1943-ban.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOGYAY Artúr őrnagy vezetésével az 1918. XI. 2-án alakult magyar repülőcsapatok törzskülönményét átszervezték november 9-ei hatállyal, Magyar Repülő Csapatparancsnoksággá. 1919. X. 3-án a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztálya olyan tervezetet terjesztett a Fővezérség elé, amely azt tartalmazta, hogy a 37. osztály helyét és feladatkörét a kereskedelemügyi minisztériumban felállításra kerülő légügyi osztály vette volna át BOGYAY Artúr vezetésével. A tervezetet azonban a Fővezérség ellenezte, így az nem valósulhatott meg. 1919. XI. 10-én azonban a Nemzeti Hadsereg számára új szervezeti ren-

deletet bocsátottak ki. Ebből fakadóan megalakult az Önálló Repülő Csapat Parancsnokság, melynek feladatkörét ideiglenesen a Fővezérség I.b. (légügyi osztálya látta el BOGYAY Artúr őrnagy vezetésével.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOKSAY Antal Repülő megfigyelő hadnagy az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében 1918-ban. A világon először ő ugrott úgynevezett tubusos ejtőernyővel 1918. III. 23-án a tiroli Pergine repülőtéren. 2008. III. 20-án sírjánál — az első magyar ejtőernyősre emlékezve — emléktáblát avattak első magyar ejtőernyős ugrásának 90. évfordulója alkalmából.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

dr. BOROSS István Baranya vármegye főispánja 1944 novemberében.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

BOTKA Jolán (1916. V. 25. -) NÉMETH Dezső vezérkara ezredessel 1940. XI. 6-án kötött házasságot.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÖHM Béla főhadnagyot 1918 novemberében nevezték ki a Kolozsvár-szamosfalvi repülőtéár parancsnokává, aki aromás előnyomulás miatt a repülőanyagot a hátszországba evakuálta.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BULBOK Emil Az 1925-ben kiadott „*Határszolgálati utasítás*”, majd az 1930-ban publikált „*Határszolgálat*”, végül pedig az 1935-ben megjelentetett „*Határőrjárőr*” szolgálati szabályzatok szerzője és szerkesztője.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

BUU Loc Dél-vietnám utolsó francia befolyást elősegítő miniszterelnöke.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

CZIBOLY Csaba Az 1973–1975 között a Vietnamban működő Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar tagja. Helikopterét szolgálati helyére utazás közben találat érte, melynek következtében a DILSKY Aurél határőr százados életét vesztette.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CZINEGE Lajos (Karcag 1924. III. 24. – Leányfalu 1998. V. 10.) földműves, kovács, kommunista pártfunkcionárius, honvédelmi miniszter 1960. V. 17. – 1984. XII. 6.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CSORBA József kezdeményezésére „Nemzetközi ejtőernyős négytusa és nemzetközi ugróverseny” néven ejtőernyős versenysorozat indult 2008-ban.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CSURGAY Miklós vezérőrnagy a Magyar Honvédség Légvédelmi Parancsnokságának parancsnoka.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

D

DARÁNYI Kálmán (Budapest, 1886. III. 22. – Budapest, 1939. XI. 1.) megyei tisztviselő, majd közel egy évtizeden át főispán – miniszterelnökségi államtitkár 1928. III. 26. – 1935. I. 9. , földművelésügyi miniszter 1935. I. 9. – 1938. III. 9. , megbízva miniszterelnöki teendők ideiglenes ellátásával 1936. V. 14. – 1936. VIII. 7. , megbízva a miniszterelnöki teendők ellátásával 1936. IX. 2. – 1936. X. 6. , a miniszterelnök halálkor a kormány nevében lemond 1936. X. 6. , megbízva az ügyek ideiglenes vitelével 1936. X. 6. – 1936. X. 10. , miniszterelnök 1936. X. 10. – 1938. V. 14. , belügyminiszter 1937. II. 3. – 1937. IV. 10. , képviselőházi elnök 1938. XII. 5. – 1939. XI. 1.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DEÁK János altábornagy 1991-ben a Magyar Honvédség vezérkarának a főnöke.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DEUTSCH István törzsőrmester pilóta megsebesült, amikor 1918. XI. 8-án Marosvásárhely katonai parancsnoka a magyar légi rendőrség segítségét kérte két repülőgép azonnali kirendelése által a környékbeli zavargások megfékezésére. Deutsch István bevetés közben fosztogató fegyveres bandák által leadott földi puskatűz következtében sebesült meg.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DILSKY Aurél százados határőr százados Az 1973–1975 között a Vietnamban működő Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar tagja. Helikopterét szolgálati helyére utazás közben találat érte, melynek következtében a DILSKY Aurél határőr százados életét veszítette.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DINH Boo Linh 938-ban egyesítette a feudális széttagoltságból vietnámot.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DOMBI Lőrinc hadnagyot nevezték ki a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő zászlóaljának harmadik századparancsnokává 1963-ban.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DZSUGASVILI Jozsif Viszarionovics [SZTALIN] (Gori, 1879 – Moszkva, 1953), az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió vezetője (1924–1953)

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

ERDEI Ferenc (Makó, 1910 - Budapest, 1971), politikus, államminiszter (1948-ban), földművelési miniszter (1949–1953, valamint 1954–1955), igazságügyminiszter (1953–1954), belügyminiszter (1944–1945), minisztertanács egyik elnökhelyettese (1955–1956), 1957-től a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára és az Agrártudományi Kutató Intézet igazgatója, 1964-től 1970-ig a Hazafias Népfront főtitkára.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Franchet d'ESPEREY, Louis Félix Francois (szül. 1856. V. 25. Mostaganem, Algéria - 1942. VII. 8. Albi, Franciaország). Francia katonatiszt, az I. világháború kitörésekor hadtestparancsnok Lille-ben, majd a Keleti, később az Északi Hadsereg parancsnoka. A KÁROLYI-kormány vele kötött fegyverszüneti megállapodást 1918. XI. 7-e és 1918. XI.13-a között. 1921-ben kinevezték Franciaország marsalljává.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

FIGL, Andreas (Ausztria, Bécs, 1873. VI. 22. - Ausztria, Salzburg, 1967. XI. 11.) Osztrák tisztviselő, titkosírás-szakértő. Az Osztrák-Magyar Monarchia haedereje rejtjelfejtő alakulatának lett az első vezetője 1911-ben.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FOCK Jenő (Kispest, 1916.V.16. – Budapest, 2001.V.22.) Műszerész, munkásmozgalmi, szakszervezeti és pártfunkcionárius, nehézipari minisztériumi tisztviselő. 1951.I.27.-1954.X.9.-ig kohó- és gépipari miniszterhelyettes, 1961.IX.13.-1967.IV.14.-ig a minisztertanács elnökhelyettese, 1967.IV.14.-1975.V.15.-ig a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke, 1956-1980-ig az MSZMP KB tagja, 1957-1980-ig az MSZMP PB tagja, 1980-tól a Magyar Tudományos Egyesületek Szövetségének az elnöke.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FURKÓ Kálmán ezredes kezdeményezésére és anyagi támogatásával 2001. VIII. 1-én ejtőernyős emlékfalat hoztak létre Szolnokon a 34. Bercsényi László Felderítő Zászlóalj épülete előtt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

II. Fülöp, [1214-től II. Fülöp Ágost, August] (Gonesse, 1165. augusztus 21. – Mantes-la-Jolie, 1223. július 14.) a Franciaország királya 1180. szeptember 18 – 1223. VII. 14.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

G-Gy

GÁLOS Ödön ezredes 1945-ben a 4. hoinvéd kerület határszolgálati vezetője.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

GÁL Gyula XX. századi magyar jogelméleti kutató.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

GÉCZI János őrnagy részt vett abban a munkában, amely TÓTH Gábor alezredes irányításával a Magyar Néphadsereg első mélylégi felderítő alegységét hozta létre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GODÓ Ferenc hadnagy volt a parancsnoka annak az alakulatnak, amely a Magyar Honvédség második ejtőernyős bevetését hajtott végre 1941. VII. 5-én az 1. Hegyivadász Dandár utánpótlását ezúton biztosítva. 1948. X. 1-én pedig a Szolnokon felállított új ejtőernyős kiképző keret parancsnokává nevezték ki.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GÓZON Gyula (Érsekújvár, 1885. IV. 19. - Budapest, 1972. X. 8.) XX. századi magyar színművész.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

GROSSCHMID István 1920. XI. 13-án tervezetet nyújtott be, melyben — más európai országok példáihoz hasonlóan — arra tett javaslatot, hogy a Magyar Királyi Folyamország szervezetében állítsanak fel egy vízi repülőszázadot. A magyar katonai vezetés azonban — a békeszerződés előírásainak megfelelően az ANTANT-hatalmak gyanakvásának eloszlátása érdekében — a Magyar Aeroforgalmi részvénytársaságon kívül eső minden más katonai vagy kormányzati repülő szervezetet felszámolt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GYERGE József százados 1918. XI. 6-án GYERGE József százados átvette az első légi rendőr repülőosztály vezetését STOHRER Viktor főhadnagytól, aki a repülőosztály 1918. XI. 2-án Mátýásföldön a Magyar Általános Gépgyár repülőterén állította fel.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GYURICZA Béla altábornagy 1991-ben a Magyar Honvédség 5. hadseregének parancsnoka.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

HABSBURG-ház (majd a HABSBURG-LOTHARINGIAI-ház), Közép-Európa több országának – így Magyarország és az osztrák tartományok – uralkodóit adó család.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HALBSCHUH Dániel ([1842. VIII. 17- IRÁNYI Dániel] Toporc, 1822. II. 24. - Nyíregyháza, 1892. XI. 2.) Jogász, író, politikus. Az 1848-as népképviselői országgyűlés képviselője, az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc alatt több ízben kormánybiztosi pozíciót töltött be. A szabadságharc leverését követően emigrációba kényszerült, majd a kiegyezés után 1868-tól országgyűlési képviselő. 1874-től a *Magyar Újság* nevű politikai napilap főszerkesztője.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HANGAY Sándor repülőbiztosítást neveztek ki a hadügyminisztérium és a kereskedelemügyi minisztérium közös alárendeltségében 1918. XI. 3-án felállított Légügyi kormánybiztosság élére.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HARTZER Sándor százados 1918 novemberében Rákoson repülő kiképző osztályt állított fel. Parancsnoksága alá tartozó repülő alakulatból hozták létre a magyar légi rendőrség 2. századát.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HÁRY László századost neveztek ki a tervezett magyar légi rendőrség élére 1918 novemberében, majd 1919. IV. 8-án — amikor a repülő osztályok táborig repülő századokká alakultak — az egykori légi rendőrségből felállított repülőszázadok számára honi légvédelmi feladatokat tűztek ki a repülőszázadok parancsnoka továbbra is HÁRY László maradt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ferenc tizedes Magyar Királyi Honvédség 1. Lovas Hadosztálya 4. Huszár Ezredének a katonája volt 1944-ben, amikor a magyar haderő egy része a német szövetségesek támogatása céljából Oroszország területén hátszág védelmi feladatokat látott el.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Sándor Marosvásárhelyi városi rendőrkapitány, aki 1983-ban kongresszust szervezett a rendőrségek államosítása témájával. A kongresszus memorandumot fogadott el, melyet a miniszterelnökhöz, a belügyminiszterhez és a képviselőház elnökéhez is eljuttattak.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGYI Imre táborig pilóta a Tanácsköztársaság kikiáltását követően március 24-én követően a légügyek irányítását végző hadügyi népbizottság 34. osztályához politikai megbízottként HEGYI Imre táborig pilótát neveztek ki.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

IV. Henrik (Pau Franciaország, 1553. XII. 13. - Párizs Franciaország, 1610. V. 24.) Navarra királya 1572-1610, valamint Franciaország és Navarra királya 1589-1610.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

HEPPS Miklós főhadnagy vette át az 1931. VI. 21-én repülőbalesetben elhunyt WILHEM Károly főhadnagy által betöltött légitestőr (vadászipilóta) raj parancsnoki tisztségét.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HÍDVÉGI Béla egészségügyi katona volt az egyik tagja annak a négyfős ejtőernyős csoportnak, akik első ízben hajtottak végre Magyarországon kórházfelszerelést is tartalmazó ejtőernyős ugrást. Egyben e csoport két tagja volt az első két magyar női ejtőernyős.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HITLER Adolf (Braunau am Inn, Osztrák–Magyar Monarchia, 1889. április 20. - Berlin, Németország, 1945. április 30.) osztrák születésű német politikus, a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt vezetője, 1933-tól kancellár, és 1934-től haláláig a III. Német Birodalom államfője.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HORTHY Miklós nagybányai vitéz. altengernagy, Magyarország kormányzója (Kenderes 1868. VI. 18. — Estoril, Portugália 1957. II. 9.)

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HORVÁTH Pál honvéd 1949. V. 7-én járőrszolgálat teljesítése közben a magyar-jugoszláv határ mentén a jugoszláv határőrizeti szervezetek tagjaival vívott tűzharc során hősi halált halt. Szolgálatát bátor teljesítése elismeréseként a Magyar Köztársaság Érdemérem arany fokozatával tüntették ki és posztumusz gyalogsági őrmesterré léptették elő.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ho Si Minh Lásd NGUYEN Tat Thanh

Dr. HOLLÓ József Ferenc vezérőrnagy 2003-ban a Hadtörténeti Intézet és Múzeum igazgatója.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HÖTTL Wilhelm (Ausztria, Bécs, 1915. III. 19. - Ausztria, Altussee, 1999. VI. 27.) Német katonatiszt, SS-őrnagy (Schutzstaffel-Sturmbannführer). 1939-től az SS Külföldi Biztonsági Szolgálatának magyar előadója. Az RSHA délkelet-európai részlegének a vezetője.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HUNG királyok. Veitnám vaskori uralkodói.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I-Í

ILLY Gusztáv vezérkari ezredes 1946-ban a honvédelmi minisztérium személyügyi osztályának vezetője, 1948-ban a honvédelmi minisztérium kiképzési csoportfőnöke.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

IRÁNYI Dániel Lásd HALBSCHUH Dániel.

IRÁNYI László honvéd főhadnagy a fehér orosz partizánokkal folytatott harcok során hősi halált halt 1944. VI. 18-án.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

IVÁNCSIK Imre 2003-ban a honvédelmi minisztérium politikai államtitkára.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

JÁMBOR Gyula alezredes vezetésével kezdődött 1953-ban a Budakeszi úti laktanyában a Híradótisztai Iskolán a rádiófelderítő szaktiszták képzése.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lindon Baines JHONSON (1908. VIII. 27. Stonewall, Texas, Amerikai Egyesült Államok – 1973. I. 22. Sotnewall, Texas, Amerikai Egyesült Államok) Az Amerikai Egyesült Államok elnöke 1963-1969.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JODL, Alfred Jozef Ferdinand Lásd Alfred Jozef Ferdinand BAUMGÄRTLER

BAUMGÄRTLER, Alfred Jozef Ferdinand ([1899-1946 JODL, Alfred Jozef Ferdinand] Németország, Würzburg, 1890. V. 10. - Németország, Nürnberg, 1946. X. 16.) Német katonatiszt a Wehrmacht vezérkari főnöke.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JUHÁSZ Mihály hadnagy a Magyar Néphadsereg 1952. X. 14. és 18-a között végrehajtott ejtőernyős gyakorlata során — a nem megfelelő gépelhagyás következtében — nyakcsigolya-törést szenvedett és még ereszkedés közben meghalt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

KAHN, David (Amerikai Egyesült Államok, New York, 1930. II. 7. -) Történész, író, titkosírás-szakértő. Fő műve *A kódfejtőrök - a titkosírás története*. [The Codebreakers - The Story of the Secret Writing.].

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

IV. Károly (Persenbeug, Ausztria 1887. VIII. 17. – Funchal, Madeira 1922. IV. 1.) [Karl Franz Josef Ludwig Hubert Georg Maria von Habsburg-Lothringen] a Habsburg–Lotaringiai-ház utolsó uralkodója, 1916 és 1918 között I. Károly néven a Habsburg Birodalom és egyben az Osztrák Császárság utolsó császára és IV. Károly néven az utolsó magyar király.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VII. Károly (Párizs Franciaország, 1403. II. 22. – Mehun-sur-Yèvre Franciaország, 1461. VII. 22.) Franciaország királya 1422-1461.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

KÁROLYI László 1920. II. 11-én a katonai vezetés kezdeményezésére KÁROLYI László elnökletével megalakult a Magyar Aeroforgalmi Részvénytársaság. A vállalat formálisan polgári légitársaságként működött ugyan, valójában azonban a polgári légitársaságok és a légi postaszolgálat megindításának a fedésében a katonai repülő csapatok rejtésére szolgált.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÁROLYI Mihály gróf (Budapest 1875.III.04. — Vemce Franciaország 1955.III.19.) nagybirtokos, a Függetlenségi Párt elnöke, a Nemzeti Tanács elnöke, miniszterelnök 1918. X. 31. – 1919. I. 11., az önálló magyar külügyminisztérium létrehozásáig a külügyek intézését végezte 1918. X. 31. – 1918. XI. 5., külügyminiszter 1918. XI. – 1919. I. 11., pénzügyminiszter 1918. X. 31. – 1918. XI. 25., hadügyminiszter 1918. XII. 12. – 1918. XII. 29., ideiglenes köztársasági elnök megbízva a külpolitika irányításával 1919. I. 11. – 1919. III. 21., rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter 1946. VIII. 7. – 1949. VI. 9., párizsi magyar követ 1947. VI. 14. – 1949. VI. 9., megbízva a brüsszeli és luxemburgi követség vezetésével 1949. I. 13. – 1949. VI. 9. Erélytelen személyisége jelentősen hozzájárult az I. világháború után Magyarország külső és belső pozícióinak gyengüléséhez.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KEMPEN von fichtenstamm Johann Franz báró (Pardubitz, 1793. június 26. - Schwarza, 1863. november 29.) Tisztviselő volt a Császári és Királyi Hadseregben. Legmagasabb rangja altábornagy. Ő adott parancsot BATTYÁNY Lajos magyar miniszterelnök halálos ítéletének akasztás helyett golyó általi végrehajtására. Ferenc József császár 1849-ben HAYNAU ajánlására KEMPENT nevezte ki a császári csendőrségnek az általános felügyelőjévé.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KENESSE Waldemar századost nevezték ki az 1919. VIII. 19-én újjáalakított hadügyminisztériumban a 37. (légügyi) osztály vezető-helyettesévé.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KENNEDY John Fitzgerald (Brookline, Massachusetts, USA, 1917. május 29. – Dallas, Texas, USA, 1963. november 22.) Az Amerikai Egyesült Államok elnöke 1961 és 1963 között. 1963. XI. 22.-én merénylet áldozata lett.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KERESZTÚRI László ezredes a magyar haderő 1. könnyű vegyes ezred parancsnoka. Az ezredet 2000. X. 1-én hozták létre és 2004. IX. 1-ig állt fenn, amikor könnyű vegyes zászlóaljja alakították át.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KISS György rendőr százados vezetésével valósult meg 2004-ben a bagdadi nagykövetség védelmére létrehozott különleges rendőri csoport ejtőernyős felkészítése.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitársaságok, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KISS LAJOS ezredes Magyarország Moszkva-i katonai attaséja 1963-ban.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KISS LÁSZLÓ XX. századi magyar jogtudós.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

KISS ZOLTÁN főhadnagy volt a parancsnoka annak az ejtőernyős alakulatnak, amelyet 1941. IV. 12-én a Bácska megszállásában szerettek volna alkalmazni, azonban műszaki hibák miatt — amely 25 fő áldozatot követelt — a bevetés nem valósulhatott meg. 1948. novemberében őt nevezték ki a II. világháború után a magyar hadseregben újjászervezett ejtőernyős kiképző keret második parancsnokává. 1949 őszén pedig a repülőműszaki tiszti iskola ejtőernyős előadójává nevezték ki. 1992. I. 18-án az ejtőernyős szolgálat mártírjaként számára emlékművet állítottak a Rákoskeresztúri Köztemetőben.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KNIDI ÁDÁM volt az egyik pilótája annak a repülő köteléknek, amelyből Magyarországon először hajtottak végre csoportos ugrást a budaörsi repülőtér ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KOCSIS ANTALL százados a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegységének első műszaki főnöke.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KOLESZNYIKOV A Szövetséges Ellenőrző Bizottság nevében a határőrségi ügyekben eljáró személy a magyar állam irányában.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

KRISTÓF ISTVÁN ezredes a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiuma tanácsának elnöke. Tagja a NÉMETH Dezső ezredest az ellene hozott vádak alól posztumusz felmentő bíróságnak.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

XI. LAJOS (Bourges Franciaország, 1423. VII. 3. – Tours Franciaország, 1483. VIII. 30.) Franciaország királya 1461-1483.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XII. LAJOS (Blois Franciaország, 1462. VI. 27. Párizs Franciaország 1515. I. 1.) Franciaország királya 1498-1515.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XIII. LAJOS (Fontainebleau Franciaország, 1601. IX. 27. - Saint-Germain-en-Laye Franciaország, 1643. V. 4.) Franciaország és Navarra királya 1610-1643.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XIV. LAJOS (Saint-Germain-en-Laye Franciaország, 1638. IX. 5. - Versailles Franciaország, 1715. IX. 1.) Franciaország és Navarra királya 1643-1715.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XV. Lajos (Versailles Franciaország, 1710. II. 15. - Versailles Franciaország, 1774. V. 10.) Franciaország és Navarra királya 1715-1774.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XVI. Lajos (Versailles Franciaország, 1754. VIII. 23. - Párizs Franciaország, 1793. I. 21.) Franciaország és Navarra királya 1771-1791, majd Franciaország királya 1791-1792.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

XVIII. Lajos (Versailles Franciaország, 1755. XI. 17. - Párizs Franciaország, 1824. IX. 16.) Franciaország és Navarra király 1814-1824.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

I. Lajos Fülöp (Párizs Franciaország, 1773. X. 6. – Clermont, Anglia 1850. VIII. 26.) Franciaország királya 1830-1848.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

LEDÉNYI Ferenc hadbíró ezredes a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiumának elnöke. Tagja a NÉMETH Dezső ezredest az ellene hozott vádak alól posztumusz felmentő bíróságnak.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LEHOZKY Béla honvéd főorvos volt az egyik tagja annak a négyfős ejtőernyős csoportnak, akik első ízben hajtottak végre Magyarországon kórházfelszerelést is tartalmazó ejtőernyős ugrást. Egyben e csoport két tagja volt az első két magyar női ejtőernyős.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LITS Gábor főhadnagy a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegysége első szakaszának a parancsnoka. Miután a mélységi felderítő századot zászlóaljja fejlesztették az első század parancsnokává nevezték ki.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LUKÁCS Károly százados 1918. XI. 6-án a hadügyminisztériumban 37. (légügyi) osztályt, amely a légügyi kormánybiztoság közvetlen alárendeltségében működött, az osztály élére pedig THOMKA Zoltán őrnagyot, helyettesévé LUKÁCS Károly századost nevezték ki.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LY dinasztia 1010-ben került hatalomra a dinasztia vietnámban és 215 évet uralkodott.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

MAGYAR Miklós törzsőrmester 1949 őszén a repülőműszaki tiszti iskola ejtőernyős oktatójává nevezték ki.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAKAI Ferenc alezredes 1945-ben a 4. honvéd kerület határőrizeti szakalegységeinek az újjászervezésével megbízott tiszt.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

vitéz makói és gelei MAKAY István altábornagy (Budapest, 1891. I. 14. – Luniniec 1944. VI. 21.) Szolgálatteljesítés közben halt hősi halált a fehérórosz partizánok elleni harcok során a Magyar Királyi Honvédség 1. Lovas Hadosztályának parancsnokhelyetteseként.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

de MALET, Claude Francois (Dole Franciaország, 1754. VI. 28. - Párizs 1812. X. 29.) Francia tábornok. 1812-ben az oroszországi hadjárat ideje alatt Párizsban Napóleon elleni elbukott összesküvés vezéralakjaként 1812. X. 29-én föbe lőtték.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

MALINOVSKI László százados részt vett abban a munkában, amely TÓTH Gábor alezredes irányításával a Magyar Néphadsereg első mélyégi felderítő alegységét hozta létre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MALINOVSKIJ, Rogyion Jakovlevics (Oroszország, Odessza, 1898. XI. 23. - Oroszország, Moszkva 1967. III. 31.) Orosz katonatiszt, a Szovjetunió marsallja.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAROSY alezredes 1945. I. 31-én nevezték ki a 4. honvéd kerület-parancsnokává annak újjászervezése céljából.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

MATUSEK Tivadar őrnagy a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiuma tanácsának elnöke. Tagja a NÉMETH Dezső ezredest az ellene hozott vádak alól posztumusz felmentő bíróságnak.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAYER József Miután az 1918. X. 31-én megalakuló új magyar kormány a katonai repülőgépek és a személyzet egy részének a polgári rendvédelem területére való átirányítását tervezte, a légierőhöz tartozó katonákat kivonta az általános leszerelési kötelezettség alól, így azok 1918. XI. 2-án Mayer József százados vezetésével létrehozták a magyar repülő csapatok törzskülönítményét, amely a rendelkezésre álló repülő és műszaki technika, a személyi állomány összeírását valamint vezénylését végezte. Miután a magyar repülő csapatok törzskülönítményét 1918. XI. 9-én átszervezték Magyar Repülő Csapat Parancsnoksággá, Mayer József új beosztást kapott mint a magyar légirendőrség 1. századának parancsnoka.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mária Terézia főhercegnő, Habsburg–Toscanai Mária Terézia Antonietta főhercegnő (Alsó-Szilézia, 1862.szeptember 18. – Saybusch, Szilézia, Lengyelország, 1933. május 10.) osztrák főhercegnő, Toszánai hercegnő.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MEDVECZKY Gabriella ápolónő volt az egyik tagja annak a négyfős ejtőernyős csoportnak, akik első ízben hajtottak végre Magyarországon kórházfelszerelést is tartalmazó ejtőernyős ugrást. Egyben e csoport két tagja volt az első két magyar női ejtőernyős.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MEDVEY Frigyes őrnagyot bízták meg a két aradi repülőpótszázad újjászervezésével, aki a francia és román előrenyomulás miatt az aradi légi egységeket és repülőanyagokat Szegedre evakuálta.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MÉSZÖLY Loránt volt az egyik tagja annak a 30 fős, csoportos ejtőernyős ugrásnak, akik a budaörsi repülőtéren ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon csoportos ejtőernyős ugrást hajtottak végre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MISKOLCZY László Rendőrkapitány a magyar fővárosi rendőrségnél 1909-ben. „A vidéki rendőrség államosítása” című munkája nyerte meg e témában a Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) által kiírt pályázatot. A pályamű 1909-ben nyomtatásban is megjelent, melyet a MROE küldöttsége adott át a belügyminiszternek.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOCsÁRY Lajos (Fülekkovácsi, 1826. X. 26. - Andornak, 1916. I. 7.) Köziró, politikus. A Függetlenségi Párt elnöke 1874-1884-ig.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOLNÁR Erik (Újvidék, 1894. XII. 16. – Budapest, 1966. VIII. 8.) Kommunista pártfunkcionárius. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyetemi tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 1948. IX. 10. - 1949. IX. 26. moszkvai nagykövet. 1950 - 1952 igazságügyminiszter. 1952-1953 külügyminiszter. 1953-1956. a Legfelsőbb Bíróság elnöke.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOLNÁR János volt az egyik pilótája annak a repülő köteléknek, amelyből Magyarországon először hajtottak végre csoportos ugrást a budaörsi repülőtéren ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOLNÁR Lajos százados vezetésével vetették be Kárpátalján gyalogoként a honvédség ejtőernyős egységét.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOLNÁR László százados részt vett abban a munkában, amely TÓTH Gábor alezredes irányításával a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegységét hozta létre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Molnár Pál főhadnagy a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegysége második szakaszának a parancsnoka. Miu-tán a mélységi felderítő századot zászlóaljja fejlesztették az első század második parancsnokává nevezték ki.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A HU-ISSN 1216-6774. tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MÜNNICH Ferenc (Seregélyes, 1886 – Budapest, 1967) A szovjet vörös csapatok oldalán zászlóalj-, majd ezredparancsnok, NKVD ezredes, 1918-ban alapító tagja a KMP-nek, önkéntes nemzetközi alakulatok parancsnoka Spanyolországban (1936-1939), a II. világháború idején a Vörös Hadsereg magas rangú tisztjeként harcolt, Budapesti rendőrfőkapitány (1946-1949), diplomata (1949-1956), belügyminiszter (1956), fegyveres erők és a közbiztonsági ügyek minisztere és miniszterelnök-helyettes (1956-1958), minisztertanács elnöke, kormányfő (1958-1961),

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

N-Ny

Napóleon (BONAPARTE Napóleon. Eredeti olasz nevén Napoleon di BUONAPARTE; Ajaccio Korzika 1769. VIII. 15. – Szent Ilona 1821. V. 5.) francia katonatiszt és politikus. 1799-1804 Első Konzul, 1804-1815 I. Napóleon néven francia császár.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

III. Napóleon (BONAPARTE, Charles–Louis Napoleon; Párizs, 1808–Chislehurst, Kent, Egyesült Királyság, 1873), francia államférfi, francia köztársasági elnök (1848–1851), francia császár (1852–1870)

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

NÉMETH Dezső (Bethlen, Szolnok-Dobóka vármegye. 1913. VI. 30. – Budapest, 1949. X. 29.) Édesapja NÉMETH Dezső ügyvéd, édesanyja WIESNER franciska. 1940. XI. 6-án feleségül vette BOTKA Jolánt (1916. V. 25.) Házasságukból egy leánygyermek született NÉMETH Judit 1947-ben.

Életút: 1931-ben főrealiskolában végzett. 1931. VIII. 20. karpaszományos honvéd őrzető, majd tizedes végül őrmester. 1932. X. 1-én Ludovika Akadémia hallgatója. 1935. VIII. 20. Ludovika Akadémián főhadnagyi rendfokozattal avatják tisztté. 1935. VIII. 20. a Tata Tóváros-i 3/II. Gyalog Zászlóaljnál szakasz-, majd századparancsnok. 1937. IX. 1-től segédtsizt a Veszprémi 3/III. Zászlóaljnál. 1938. I. 5-től a Honvéd Sporttanár és Vívómestereképző Intézet hallgatója. 1938. X. 1-én a Honvéd Sporttanár és Vívómestereképző Intézetben vívómesterei képzését nyert. 1938. X. 1-től a ismét a Veszprémi Zászlóalj segédtsiztje, majd géppuskás századparancsnoka. 1940. XII. 1-én az Aszódi Tábortüzer Osztály 1/II. üteg-parancsnoka. 1941. X. 1-vel a budapesti Hadiakadémia hallgatója. 1943. X. 1-én sikeresen elvégezte a Hadiakadémiát. 1943. XI. 1-től a Dész-i 25. Gyalog Ezred beosztott vezérkari tisztje. 1944. I. 1. a Honvéd Gyalogsági Felügyelőség beosztott vezérkari tisztje. 1944. III. 25. a Marosvásárhely-i Székely Határvadász Parancsnokság Hadműveleti Osztályának vezetője. 1944. IV. 25-től a VI. hadtest-parancsnokságának anyagi vezérkari tisztje. 1944. XI. 20-ig beosztott vezérkari tiszt az I. hadtest parancsnokságán. 1945. II. 8-án beosztotaival a németek letartóztatták, de szovjet segítséggel kitörtek és az 3. gárdahadtest alakulataival harcoltak a németek ellen. 1945. II. 16-án megsebesült, majd ezt követően a szovjetek letartóztatták és a Baján létesített hadifogoly táborba szállították. 1945. VIII. 2-án szabadult a bajai hadifogoly táborból. 1945. VIII. 3-án az újjászerveződő honvédelmi minisztérium anyagi csoportfőnökségének gépkocsi és üzemanyag osztályára került kezdetben csoportfőnökségi előadó, majd osztályvezető helyettes, végül osztályvezetőm beosztásában. 1945. XI. 5-én jutalomból előléptették alezredessé. 1945. XI. 3-án az igazoló bizottság igazolta. 1946. III. 15-én áthelyezték a Katonapolitikai Osztály személyi állományába, ahol a határügyi alosztály vezetőjévé nevezték ki. 1947. májusától a határőrség vezérkari főnöke. 1947. VII. 1-vel előléptették ezredessé. 1948. V. 27-én áthelyezték a honvédelmi minisztériumba, ahol kinevezték a Magyar Népköztársaság moszkvai nagykövetségének katonai attaséjává. 1949. VIII. 5-én hazarendelték és az ÁVH őrizetbe vette. 1949. X. 10-én halálra ítélték. 1949. X. 24-én kivégezték. 1955. XI. 30-án a Katonai Felsőbíróóság az ellene emelt vádak alól bűncselekmény hiányában felmentette. Feleségét 1949. novemberében Budapestről Szolnokra kitelepítették. 1954-ben feleségének engedélyezték avisszaköltözést budapestre.

Kitüntetései: 1947. V. 25-én Magyar Szabadság Érdemrend ezüst fokozata. 1948. II. 26. Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje. 1948. III. 16. Határvadász Jelvény arany fokozata. 1948. IX. 8. engedélyezték részére a Szovjetuniótól kapott „Budapest bevételéért” kitüntetés viselését.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NÉMETH Lajos alezredes SCHELL Zoltán ezredes helyébe lépett betöltve a Magyar Királyi Honvédség 1 Lovas Hadosztálya 2. Huszár Ezredének parancsnoki beosztását 1944-ben, amikor SCHELL Zoltán e beosztásból átkerült a — a fehérórosz partizánokkal folytatott harc során hősi halált halt MAKAY István vezérőrnagy — által betöltött Magyar Királyi Honvédség 1 Lovas Hadosztálya parancsnoki beosztásába.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NGO Dinh Diem Az első dél-vietnámi miniszterelnök aki az amerikai befolyást segítette elő.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NGUYEN dinasztia 1802-1945-og uralkodott vietnámban.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NGUYEN Tat Thanh [Ho Si Minh] (1890. V. 19. Vietnám, Hoang Tru - 1969. IX. 2. Vietnám, Hanoi) Észak-Vietnám elnöke és miniszterelnöke 1954-1969.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NIXON Richard Milhous (1913. I. 9. Yorba Linda, Kalifornia, Egyesült Államok – 1994. IV. 22. New York, New York, Egyesült Államok) Az Amerikai Egyesült Államok elnöke 1969-1974.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NÓGRÁDI Sándor (Fülek, 1894. V. 14. – Budapest, 1971. I. 1.) Rézesztergályos, villanyszerelő, kommunista pártfunkcionárius. 1918 őszén belépett az MSZDP-be, majd 1919-ben a KMP-be. Az 1920-évek közepétől a KOMINTERN munkatársa. 1944-ben a kijevei partizániskola parancsnoka. 1946-ban az MKP Központi Vezetősége agitációs és propaganda osztályának a vezetésével bízták meg. 1949-1956-ig a Magyar Néphadsereg politikai főcsoportfőnökségének a vezetője, altábornagyi majd vezérezredesi rendfokozattal. 1957-1960 pekingi és hanoi nagykövet. 1963-1967ig országgyűlési képviselő.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

O-Ö

OLÁH Ödön csendőr ezredes (Sátoraljaújhely, 1859. június 13. -) Hivatásos katona. 1881-ben avatták hadnaggyá. 1884-ben lépett be a Magyar Királyi Csendőrségbe. Legmagasabb beosztása a debreceni székhelyű VIII. csendőr kerület parancsnoka. Harctéri szolgálatra kérte magát 1914-ben, ahol a sátoraljaújhelyi katonai megfigyelő állomás parancsnokaként teljesített szolgálatot, majd 1916 októberében nyugdíjazták. 1922-ben — már nyugállományban léptették elő vezérőrnaggyá.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ORBÁN Balázs báró (Székelylengyel, 1829. II. 3. - Budapest, 1890. IV. 19.) Író, néprajzi gyűjtő, történész, az Magyar Tudományos Akadémia tagja (1887-), politikus. A székelyudvarhelyi református kollégiumban végzett tanulmányokat. 1849-ben szabadcsapatot szervezett, de mire Magyarországra ért, megtörtént a világosi fegyverletétel. Baráti viszonyba került KOSSUTH Lajossal és körével, Victor HUGÓVAL, MAZZINIVEL és Louis BLANC-kal. 1859-ben hazatért. 1868-ban Pestre költözött. 1871-től haláláig függetlenségi programmal országgyűlési képviselő. Újabb jelentős művet nem alkotott. Fő műve „*A Székelyföld leírása*” című hat kötetes történelmi, régészeti, természettudományi, népismereti alkotás.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OTTRUBAY őrnagy a hadügyminisztérium Hadművelési-főosztálya 3. Hírszerző-osztályának vezetőjeként Ottrubay őrnagy intézkedett a magyar repülőgépek alkalmazásáról.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ŐRLEY Zoltán (1893-1983) a Honvédelmi minisztérium 1945. I. 31-ei rendeletével létrehozott honvéd kerületek 5. szegedi honvéd kerületének a parancsnoka.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ősz Lajos repülőbiztos A kereskedelemügyi minisztérium keretei között, a légügyi kormánybiztosság közvetlen alárendeltségében 1918 novemberében létrehozták a Polgári Légügyi Bizottságot, melynek élére Ősz Lajos repülőbiztos neveztek ki.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

PÁL Andor százados Az 1919. XI. 12-én újjászervezett Nemzeti Hadsereg Önálló Repülő Csapat Parancsnokságának feladat körét ideiglenesen ellátó Fővezérség I.b. (légügyi) osztályának vezető-helyettesévé Pál andor századost nevezték ki.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PÁLLFY százados végezte az 1919 augusztusában újjászervezett hadügyminisztériumban az egyes csoportfőnökség szervezési főosztályának légügyi előadójaként a repülőcsapatok szervezési, anyagi és személyi ügyeit.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PÁLFFY György (Temesvár, 1909 – Budapest, 1949), vk.ezds. 1946-tól vezérőrnagy, 1947-től altábornagy, a Honvédelmi Minisztérium katonapolitikai (elhárító) osztályának vezetője (1945), a Honvédség Határőr Parancsnokság parancsnoka (1946–1948), honvédelmi miniszter-helyettes (1948–1949), az MDP Központi Vezetőségének tagja (1948–1949), a RAJK-per során halálra ítélték, 1963-ban rehabilitálták.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

dr. PEKÁRY Ferenc A rendőrség államosítását előkészítő belügyminisztériumi osztály vezetője 1912-1914. Ő vezette be — az angliai látogatásakor tapasztaltak nyomán — az európai kontinensen először a brit minta szerint az újjlenyomat-rendszer 1902-ben.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PETRÓCZY István őrnagyot — aki ezidőtájt Ausztriában tartózkodott — vették számításba a 1918. XI. 9-én létrehozott Magyar Repülő Csapat Parancsnokság parancsnoki tisztségének betöltésére. Beosztását már mint alezredes 1919. I. 4-én vette át. 1919. VIII. 19-én az újjáalakult hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztály élére szintén őt nevezték ki. A légügyi osztály felosztását követően 1920. I. 1-én a kereskedelemügyi minisztériumban a hadügyminisztérium korábbi légügyi osztálya he-

lyett létrehozott II. (légiforgalmi) szakosztály élére nevezték ki. E beosztást 1920. I. 29-től légiforgalmi igazgatóként töltötte be. A polgári jelleg igazolása érdekében a szakosztálynál alkalmazott tisztakat 1920. II. 2-től szolgálaton kívüli viszonyba helyezték. A valóságban az osztály továbbra is a hadügyminisztérium irányítása alatt állt. 1921. VIII. 1-én a kereskedelemügyi minisztériumban átszervezéseket valósítottak meg, melynek keretében a repüléstügy irányítását a II. szakosztálytól az újonnan felállított XI. (légiforgalmi) szakosztály vette át, amely titokban a magyar légierő törzsének feladatkörit is ellátta. Az új szakosztály élére ismét PETRÓCZY Istvánt nevezték ki, aki innen ment nyugdíjba 1923. V. 18-val.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PIROS László (Újkígyós, 1917 – Szeged, 2006), ávh. vörögy., Hentessegéd, kommunista politikus, a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtítkár-helyettese, MKP, majd az MDP tagja, nemzetgyűlési, majd országgyűlési képviselő (1945–1957), az ÁVH Határőr és Belső Karhatalom parancsnoka (1950–1953), a belügyminiszter első helyettese (1953–1954), belügyminiszter (1954–1956).

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

POKORNY Hermann (Morvaország Kremisier, 1882.IV.7. – Budapest, 1960.) Németajkú család gyermekeként született a morvaországi Kremisierben. Korán felszínre került nyelvtelensége, iskolás korában már elsajátította a cseh és a latin nyelvet is, a későbbiek során pedig megtanulta az orosz, a bolgár a és lengyel nyelveket is. Ezeken felül valamelyest beszélt franciául és olaszul is. 1919 után tökéletesen megtanult magyarul.

A katonai pályát választotta. A bécsi Landwehr hadapród iskolát 1900. VIII. 18-án évfolyamelsőként fejezte be. 1904.X.1. és 1906.X.31. között végezte el a Császári és Királyi Hadi Iskolát kitűnő minősítéssel. Első vezérkari tiszti beosztása a 43. Landwehr gyalog dandárnál volt. Innen vezényelték két hónapos tanulmányútra Szófiába nyelvtanulás céljából. 1913-ban — kölcsönös vezénlység alapján 3/4 évet Országhatárban töltött nyelvtanulás céljából. Visszatérése után az Evidenzbüro-ba került orosz referensként.

A háború kitörésekor a hadsereg főparancsnokság hadműveleti osztályának alárendeltségébe tartozó rádiór csoportot vezetett. Sikertelen megkezdte az orosz jelkulcsokat, amely rendkívüli előnyökhöz juttatta az osztrák-magyar és a német hadvezetést. Az 1917. évi orosz forradalom utáni béketárgyalásokon szakértői minőségben vett részt az Osztrák-Magyar Monarchia delegációjának tagjaként.

Az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásakor Bécsben teljesített szolgálatot az Evidenzbüro orosz referentúrájának a vezetőjeként. A közös hadseregből kilépve magyar szolgálatba állt. 1920-ban titkos küldetést vállalt, melynek keretében a krími fehér-hadsereg vezetőjével WRANGEL tábornokkal folytatott tárgyalást. Álnéven, kalandos úton került haza, teljesítve küldetését. Itthon létrehozta a Vezérkari Főnökség Nyilvántartó Iroda X alcsoportját (dekódoló). Ezt követően a Magyar Királyi Vámőrségnél, majd a Magyar Királyi Honvédségnél magas beosztásokat látott el, ahol altábornaggyá léptették elő. 1937-ben került nyugdíjba. CANARIS tengernagy az Abwehr számára megvette a kódfejtésről írott könyvének iadési jogát, nehogy a külföldi titkosszolgálatok abból okulhassanak.

Budapest eleste után MALINOVSKI marsallhoz került, majd a dánoki MIKLÓS Béla által vezetett ideiglenes nemzeti kormányhoz. A Jóváélteli Kormánybizottság és a Fegyverszüneti Bizottság elnökévé nevezték ki, majd a külügyminisztériumban a hadifoglyok ügyeit intézte. 1945. X. 1-én nyugállományú vezérezredessé léptették elő. 1949. februárjában elbocsátották. 1950. augusztusában pedig nyugdíjától is megfosztották. 1955-ig alkalmi fordításokból élt, ekkor szerény nyugdíjhoz sikerült jutnia. 1960-ban hunyt el, sírja a gödöllői Dózsa György úti temetőben van. Felesége 1983-ban követte.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

POPOV Sztefanovics (- 1905) Orosz fizikus, aki a Szentpétervári Egyetem munkatársaként rádiójelekkel kísérletezett a Finn-öbölben.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

POPPE Kornél Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében 1917-ben mint léghajós százados teljesített szolgálatot.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PUSKÁS Imre honvéd 1949. V. 14-én járőrszolgálat teljesítése közben a magyar-jugoszláv határ mentén a jugoszláv határőrizeti szervezetek tagjaival vívott tűzharc során hősi halált halt. Szolgálatát bátor teljesítése elismeréseként a Magyar Köztársaság Erdemérem arany fokozatával tüntették ki és posztumusz gyalogsági őrmesterré léptették elő.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

RÁDAY Gedeon (Pest, 1806 – Pest-Buda, 1873), királyi biztos az 1870-es évek körül, Nógrád vármegye főispánja.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dr. REKTOR Béla Magyar származású kanadai egyetemi tanár.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

RÉVÉSZ Géza Katonatiszt. Legmagasabb rendfokozata altábornagy. Vezetésével jött létre — a HM KatPol felszámolása nyomán — a HM Katonapolitikai Csoportfőnökség majd annak felszámolása után a katonai hírszerzés szakmai utódszervezeteként a HM IV. Főcsoportfőnökséget is az ő vezetésével hozták létre.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

RIES István (Küngös, Veszprém vármegye, 1885. XI. 14. Vác, Pest vármegye. 1950. IX. 15.) Ügyvéd, szociáldemokrata vezető. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány igazságügyminisztere 1945. VIII. 21. - 1945.XI.15. , igazságügyminiszter 1945. XI. 15. – 1950. VIII. 17.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

RIZSIKOV 1944-ben a fehérorosz partizánok vezetője.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÓZSA Ferenc százados részt vett abban a munkában, amely TÓTH Gábor alezredes irányításával a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegységét hozta létre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S-Sz

SÁRAY Bertalan főhadnagy volt a parancsnokhelyettese annak az ejtőernyős kiképző keretnek, amelyet 1948. X. 1-én Szolnokon állítottak fel. 1950-ben pedig kinevezték a Tapolcán létrehozott ejtőernyős kiképző iskola parancsnokává.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SHELL Zoltán ezredes a Magyar Királyi Honvédség 1. Lovas Hadosztálya 2. Huszár Ezredének a parancsnoka volt 1944-ben, amikor a magyar haderő egy része a német szövetségesek támogatása céljából Oroszország területén hátszög védelmi feladatokat látott el.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SCHELLENBERG, Walter Friedrich (Németország, Saarbrücken, 1910. I. 16. – Olaszország, Torino, 1952. III. 31.) Német jogász, hírszerző, SS tábornok. 1944-től az egységes német hírszerzés és elhárítás vezetője SS vezérőrnagyként (Schutzstaffel-Brigadeführer). 1949-ben háborús bűnösként börtönbüntetésre ítélték, majd 1950-ben szabadlábra helyezték.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SCHICK László (Muraszombat, 1908. december 17. – Budapest, 1950. augusztus 19.) 1948-1950 között a Magyar Honvédség Vezérkari Főnöke. 1950-ben egy koncepció perben halálra ítélték, majd kivégezték.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

SCHWAGER János százados 1931. VII. 7-én Szeged térségében fényképes felderítést végző jugoszláv gépet mint az „időjelző repülő alcsoport” egyik tisztje fegyvertelen Fokker-géppel — vadászrepülő támadást színlelve — megközelítette a jugoszláv felderítőt, amely erre azonnal elhagyta a magyar léteret.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SÓLYOM László Lásd SCHICK László

SOMKÚTHY József (Hunyad vármegye, Folt, 1883. IV. 20. - na.) tényleges tüzértiszt, kormányzói katonai irodai főnök, honvéd vezérkari főnök és a honvédelmi minisztérium főcsoportfőnöke, tüzérségi tábornok, honvédelmi miniszter 1936. IX. 2. – 1936. X. 12.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SPIERS-DURAN Alfréd századost szemelték ki az 1931. IX. 24-én benyújtott légügyi hatóság javaslatában tervezett légi csendőrség parancsnoki posztjára. A légi csendőrséget azonban a javaslatban foglaltak ellenére sem hozták létre, mivel a honvéd vezérkari ellenezte, hogy a rendelkezésre álló kevés hadigépből ilyen célokra is vegyenek igénybe repülőgépeket, illetve azt sem kívánták megkockáztatni, hogy nyilvánosságra kerüljön miszerint a Magyar Királyság már rendelkezik katonai repülőgépekkel és pilótákkal, így a légi csendőrség felállítása lekerült a napirendről, majd kilenc évvel később, 1940. VI. 1-vel hozták létre budaörsi székhellyel a Magyar Királyi Csendőrség új szakaszolgalmati ágát, a légi csendőrséget SPIERS-DURAN Alfréd vezetésével, aki ekkor már őrnagyi rendfokozattal rendelkezett.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

STEINER József százados vezetésével 1918. XII. 14-én a Repülő Csapat Parancsnokság alárendeltségében a Magyar Királyság észak-keleti részében önálló repülőcsoportot állítottak fel Debrecen székhellyel, melynek az alárendeltségébe tartozott a beregszászi, a miskolci és a kassai repülőkülönítmény is. A Tanácsköztársaság kikiáltását követően március 24-én kelt új szervezési rendelet szerint a Repülő Csapat Parancsnokság elnevezése Vörös Repülő Csapat Parancsnokságra változott, melynek élén továbbra is STEINER József állt, de már őrnagyi rendfokozattal.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

STOHRER Viktor főhadnagy 1918. XI. 2-án Mátyásföldön a Magyar Általános Gépgyár repülőterén Stohrer Viktor főhadnagy vezetésével felállították a I. légi rendőr repülőosztály.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

STROMFELD Aurél (Újpest 1878 IX. 19. – 1927. X. 10.) vezérkari tiszt, posztumusz vezérezredes, a Ludovika Akadémia parancsnoka, hadügyi államtitkár, a tanácsköztársaság Vörös Hadseregének vezérkari főnöke, a Szociáldemokrata Párt Rendező gárdájának vezetője.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABADHEGY István ezredes Magyar Királyi Honvédség 1. Lovas Hadosztálya 4. Huszár Ezredének a parancsnoka volt 1944-ben, amikor a magyar haderő a német szövetségesek támogatása céljából Oroszország területén hátszág védelmi feladatokat látott el.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZADOVAI Mihály honvéd szakaszvezető az 1944-1945-ben Magyarországon harcoló 27. szovjet hadsereg kötelékébe tartozó 6. magyar hadosztály katonája volt.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

prof. dr. SZAKÁLY Sándor hadtörténész.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZALAY Ernő százados 1918 novemberében a Magyar Repülőgépgyár melletti légibázison létrehozta az első légi posta repülőosztályt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZALVAY Mihály (Zagyvaróna, 1899. augusztus 23. – Budapest, 1955. november 21.) Hat elemít végzett, napszámos volt, majd kőműves segéd. 1917–1918-ban az olasz fronton katonáskodott. Hazatérése után belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába. 1919-ben vöröskatona, októberben letartóztatták, és 1920. márciusban 15 évre ítélték. A börtönből, 1920. áprilisban külföldre szökött. 1936-ban belépett a spanyol köztársasági hadseregbe. 1945. januárban Debrecenbe érkezett a szovjet Vörös Hadsereg tisztjeként. 1948. februártól 1949. végéig a Határőrség főparancsnoka, 1953. május 17.-től országgyűlési képviselő, 1954-től Egyesített Tiszti Iskolák parancsnoka.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZAMEL Lajos XX. századi magyar jogtudós.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZÁLASI Ferenc (Kassa 1897. I. 6. – Budapest 1946. III. 12.) A magyarországi fasiszta mozgalom, a Nyilaskeresztes Párt vezetője, Magyarország német megszállását követően a németek segítségével került hatalomra. A megszállókat, mint kormányfő mindvégig kiszolgálta. Hatalmát véres diktatúrával igyekezett fenntartani. A háború után elfogták és a magyar hatóságok ítélete nyomán kivégezték.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZEDERKÉNYI Nándor (Eger, 1838. – Budapest, 1916) Politikus, Heves vármegye főjegyzője, majd 1876-tól országgyűlési képviselő.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZENDREY László századost 1918 novemberében nevezték ki a szegedi légibázis parancsnokává, az 5. repülő pótszázad és repülőgép-javító műhely működésének a megszervezésére.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dr. SZENES Zoltán altábornagy a honvéd vezérkar főnöke 2004-ben.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZIKLAI Mátyás főhadnagy a Magyar Néphadsereg 1952. X. 14. és 18-a között végrehajtott ejtőernyős gyakorlata során ejtőernyős kötelékparancsnokként hajtott végre ugrást, melynek során lábát törte.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZINAY András vezérkari ezredes Magyar Királyi Honvédség II. Hadtestének a vezérkari főnöke volt 1944-ben, amikor a magyar haderő egy része a német szövetségesek támogatása céljából Oroszország területén hátsórszág védelmi feladatokat látott el.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZÓNYI István ezredes fejlesztette ki a magyar rádiófelderítő szakszolgálat által használt R-1250 M. rádiótechnikai eszközt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZUN-Ce Lásd Szun-Vu

SZUN-Vu (I.e.544 - I.e.496) Ókori Kínai hadvezér, főműve *A hadviselés törvényei*.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZÜGYI Zoltán vezérőrnagyot nevezték ki az 1944. X. 12-én felállított Szent László Hadosztály parancsnokává.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T-Ty

TATÁR Margit ápolónő volt az egyik tagja annak a négyfős ejtőernyős csoportnak, akik első ízben hajtottak végre Magyarországon kórházfelszerelést is tartalmazó ejtőernyős ugrást. Egyben e csoport két tagja volt az első két magyar női ejtőernyős.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

THELBISZ Lóránd volt az egyik tagja annak a 30 fős, csoportos ejtőernyős ugrásnak, akik a budaörsi repülőtér ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon csoportos ejtőernyős ugrást hajtottak végre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

THOMKA Zoltán őrnagy 1918. XI. 6-án a hadügyminisztériumban 37. (légügyi) osztályt, amely a légügyi kormánybiztosság közvetlen alárendeltségében működött, az osztály élére pedig kinevezték THOMKA Zoltán őrnagyot.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÍMÁR Gyula volt az egyik pilótája annak a repülő köteléknek, amelyből Magyarországon először hajtottak végre csoportos ugrást a budaörsi repülőtér ünnepélyes megnyitása alkalmából a Tétényi fennsíkra 1937. VI. 20-ai repülőnapon.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TISZA István 1897-től gróf (Geszt Bihar vm. 1861.IV.22. — Budapest 1918.X.31.) Nagybirtokos, jogász, huszárezredes, képviselőházi elnök, belügyminiszter 1903. XI. 3. – 1905. VI. 18., miniszterelnök 1903. XI. 3. – 1905. VI. 18., a király személye körüli miniszter 1903. XI. 3. – 1904. III. 3., horvát-szlávón-dalmát tárca nélküli miniszter, képviselőházi elnök 1912. V. 22. – 1913. VI. 12., horvát-szlávón-dalmát tárca nélküli miniszter 1913. VI. 10 – 1913. VII. 21., a minisztérium ügyeinek intézésével ideiglenesen megbízva 1914. VIII. 22 – 1916. I. 16., a király személye körüli miniszter 1915. I. 13. – 1915. V. 29., nádorhelyettes, 1916. XII. 20. – 1916. XII. 30.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

borosjenői és szegedi TISZA Kálmán (Nagyvárad, 1830 – Budapest, 1902), államférfi, 1861-ben képviselőházi alelnök, miniszterelnök (1875–1890) és egyben belügyminiszter (1875–1887), valamint ideiglenesen pénzügyminiszter (1878, 1887–1889) és a király személye körüli miniszter (1879), a Szabadelvű Párt vezető személyisége, az MTA tagja.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TITO, Josip Broz (Kumrovec 1892 -1980 Ljubjana) Jugoszláv politikus, partizán főparancsnok, párt- és állami vezető.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÓTH András rendőrfogalmazó és TÓTH Máttyás pilóta életét veszlette, amikor 1942. IX. 21-én az algyői repülőtérrel azzal a céllal szálltak föl, hogy átvizsgálják a környező területet egy idegen lezuhant repülőgép maradványai felkutatása céljából. A felszállást követően azonban a repülőgép dugóhúzóba került és lezuhant.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÓTH Gábor alezredes irányításával folyt a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő alegységének a létrehozása. A mélységi felderítő századot 1962 őszén zászlóaljja fejlesztették, melynek az élés 1963 nyarán kinevezték.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÓTH Máttyás pilóta és TÓTH András rendőrfogalmazó életét veszlette, amikor 1942. IX. 21-én az algyői repülőtérrel azzal a céllal szálltak föl, hogy átvizsgálják a környező területet egy idegen lezuhant repülőgép maradványai felkutatása céljából. A felszállást követően azonban a repülőgép dugóhúzóba került és lezuhant.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TROFIMENKO Szergej Georgievics (Oroszország, Brjanszk, 1899. IX. 10. - Oroszország, Moszkva 1953. X. 16.) Orosz katonatiszt.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ü

ÜVEGES József tizedes Ő volt az első magyar ejtőernyős, akinek az 1919. XI. 19-én winpasiring típusú ejtőernyővel végrehajtott ugrását 1919. XI. 19-én Mátyásföldön lefényképezték.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

VADÁSZ Tibor vezérőrnagy az 1991. IV. 13-án Veszprémben alapított Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének az első elnöke.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VALENCUELA százados Argentina Moszkva-i katonai attaséja az 1940-es évek második felében.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VALKÓ Gyula százados a Magyar Néphadsereg első mélységi felderítő aleygségének első ejtőernyős főelőadója.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VARJÚ Vilmos repülőtszít az 1918. XI. 3-án a hadügyminisztérium és a kereskedelemügyi minisztérium közös alárendeltségében felállított légügyi kormánybizottság titkára.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VASSEL Károly Magyar Királyi légügyi hivatal elnevezéssel 1924. IV. 10-én egy új vezető testületet állítottak fel a magyar katonai és polgári légi ügyek irányítása céljából, melynek élére VASSEL Károly légiforgalmi igazgatót nevezték ki, aki PETRÓCZY István nyugállományba vonulása után 1923. V. 18-tól átvette a kereskedelemügyi minisztérium XI. (légiforgalmi) szakosztályának a vezetését is.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VERANCICS Faustus Veszprémi várkapitány, aki 1616-ban adta ki tanulmányai összegyűjtött kötetét *Macichiane Nove* [Új gépek] címmel.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VÖRÖS János (Zala vármegye, 1891. - ? 1964.) Hivatásos katonatiszt. Vezérezredes, a fegyverszüneti egyezmény egyik aláírója. Vezérkari főnök 1944.IV. 19. – 1946.III.7., az ideiglenes nemzeti kormány honvédelmi minisztere 1944.XII.22. – 1945.XI.15.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

WEISS vezérezredes 1944-ben a német II. hadsereg parancsnoka.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

WEKERLE Sándor (Mór, 1848.XI.14. – Budapest, 1921.VIII.26.) Pénzügyminisztériumi tisztviselő, az Országos Pénzügyi Tanács elnöke, 1887.II.20.-1889.IV.9.-ig pénzügyminisztériumi adminisztratív államtitkár, 1889.IV.9.-1895.I.15.-ig pénzügyminiszter, 1892.V.10.-1892.VII.16.-ig kereskedelemügyi miniszter, 1892.IX.17.-1895.I.14.-ig miniszterelnök, 1896.IX.30.-1906.IV.8.-ig közigazgatási bírósági elnök, 1906.IV.8.-1910.I.17.-ig pénzügyminiszter és miniszterelnök, egyben 1906.IV.-1906.IV.14.-ig honvédelmi miniszter és 1906.IV.8.-1906-IV-23. horvát-szlavón-dalmát tárca nélküli miniszter, 1909.IX.23.-1910.I.17.igazságügyminiszter, 1917.VIII.20.-1918.X.30.-ig miniszterelnök, 1917.IX.16.-1918.II.11.-ig pénzügyminiszter, 1918.I.25.-1918.II.11.-ig földművelésügyi miniszter, 1918.V.8.-1918.X.31.-ig belügyminiszter.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

WIESNER Franciska Az 1949-ben koholt vádak alapján kivégzett NÉMETH Dezső moszkvai katonai attasé édesanyja.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

WILHEM Károly főhadnagy volt annak a repülő századnak a parancsnoka, amelyet a kiépülő csákvári repülőtéren kívántak elhelyezni „légi csendőrség” elnevezéssel, légügyi rendszeti feladatok ellátása céljából. 1930-ban ő repült át Olaszországból Magyarországra a Fiat CR-20 repülőgép első bemutató példányával. Vezetésével jött létre 1931-ben egy légi csendőr (vadászrepülő) raj a székesfehérvári repülőkísérleti telepen. 1931. VI. 21-én repülőbaleset áldozata lett.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

WINKLER László repülőtörténész.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z-Zs

ZAVJALOV ezredes Pécs városába 1944 novemberében bevonuló szovjet hadosztály parancsnoka.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

INDEX GEOGRAPHICUS**A-Á**

Agárd A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Alaszka Az Amerikai Egyesült Államok része, amely a Bering-szoros és Kanada és a Jeges-tenger között helyezkedik el.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Alföld (Nagyalföld), a Kárpát-medence Dunától keletre elterülő – a Tisza által kettévágott – sík vidéke.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Algíra Észak-Afrika-i arab ország a Földközi tenger partján.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Aknaszlatina Kárpátaljai település jelenleg Ukrajna területén.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Albertfalva Nagy Budapest létrehozásáig a főváros agglomerációjába tartozó település, majd nagy Budapest része.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Amerikai Egyesült Államok (gyakran mint Egyesült Államok, angol rövidítése: USA=United States of America), szövetségi állam Észak-Amerikában.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Anglia Nagy-Britannia része, a Brit-szigetek nagyobbik szigetén helyezkedik el Wales és Skócia társaságában, lakóinak anyanyelve angol.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társa-

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Annam A francia gyarmatosítók Vietnámot három részre osztották fel, az középső térség neve volt Annam.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Arad Partium-i város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Argentína Délamerikai ország.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Aszód Pest vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Atlanti-óceán Az amerikai, az Európai, valamint az Afrikai kontinensek közötti óceán, amely a földgolyó két pólusa között terül el.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ausztria Az Osztrák Császárság Ausztria-i tartományaiból álló szövetségi állam, amelyet a Harmadik Német Birodalom bekebelezett, majd a második világháború után ismét függetlenné vált. Ausztria területe hagyományosan az Alpok északi, keleti és déli lejtőire terjed ki. A trianoni békediktátum Ausztriához csatolta Magyarország nyugati szélén elterülő várvidéket.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ázsia A legnagyobb kiterjedésű kontinens. Északról a Jeges-tenger, keletről a Csendes óceán, délről az Indiai-óceán nyugatról pedig az Ural hegység, továbbá a Fekete-tenger és a Vörös –tenger határolja.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

B

Badacsony-hegy A Balaton északi partján található bazalt hegy (úgynevezett tanúhegy).

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bagdad Irak fővárosa.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Baja Bács-Kiskun vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balassagyarmat A Legbátrabb Város jelzőt nyerte el a település, mivel az első világháború után betörő cseh légió fegyveres csapatait a lakosság önszerveződő alakulatai kiszorították a városból. A város a jelenlegi magyar-szlovák határ mentén fekszik, az Ipoly folyó partján, Nógrád vármegyében, amelynek korábban székhelye volt.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Balkán, az európai kontinens egyik félszigete, amely a Kárpátok déli vonulatától és a Szávától délre eső félszigetet foglalja magában, az Adria, a Földközi-tenger, az Egei-tenger, a Márvány-tenger és a Fekete-tenger határolja. Ázsiától a Boszporusz és a Dardanellák választják el.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Baranya vármegye, magyar területi közigazgatási egység a Dél-Dunántúlon.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Barcs Dráva parti település Somogy vármegyében.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bácsalmás Bács-Kiskun vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bácska a Duna-Tisza közének a déli Szeged alatti területe, jelenleg Szerbia része.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bártfa Felvidéki város jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

Belgium Hollandia, Németország, Luxemburg és Franciaország között elterülő királyság, amely az Északi tengerrel határos. Lakói vallon és flamand anyanyelvűek.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Belgrád Lásd Nándorfehérvár.

Beregszász Kárpátaljai település a jelenlegi magyar-ukrán határ mentén jelenleg Ukrajna területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berzence Magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében, határátkelőhellyel.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bethlen Szolnok-Dobóka vármegye Bethlen járásának székhelye.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bethlen járás A 64 történelmi vármegyénk közül az Észak Erdélyben elhelyezkedő, Dés székhelyű, jelenleg Romániához tartozó Szolnok-dobóka vármegyénknek az egyik járasa.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bezdan Délvidéki település, jelenleg Szerbia területén.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bécs Ausztria fővárosa.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bécsújhely Várvidéki település jelenleg Ausztria területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Békéscsaba Békés vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Biatorbágy, magyar település Pest megye nyugati felében

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Biharugra Békés vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bled Szlovéniai üdülőhely. Itt írták alá 1938. VIII. 29.-én a Bled-i egyezményt, melyben a kisantant államok elismerték Magyarország fegyverkezési jogát.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bogdanovka Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Borsod-abaúj-Zemplén vármegye A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött vármegye.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bostyn Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bosznia-Hercegovina nyugat balkáni tartomány, melyet az Osztrák-Magyar Monarchia 1878-ban okkupált, majd 1908-ban annektált. Bosznia-Hercegovinát az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közösen kormányozta. A tartomány felett a közös pénzügyminiszter diszponált. A tartomány közigazgatási költségeit a tartománynak kellett fedeznie. Ezért az nem tartozott a delegációk hatáskörébe. Plusz kiadás esetén a hozzájárulást a két országgyűlés közösen adta meg. Az annektálás után a helyzet lényegesen nem változott. Bosznia-Hercegovina igazgatásában a dualizmus elve érvényesült. A tartomány nem tartozott sem az Osztrák Császársághoz, sem a Magyar Királysághoz, és önálló harmadik egységet sem alkotott. A tartomány hadügyi kérdéseit az uralkodói felségjog alapján intézték. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a tartomány a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia részévé vált. Önállóságra Jugoszlávia felbomlása után tett szert.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Breszt-Litovszk a jelenlegi Fehéroroszország dél-nyugati részén a Nyugati-Bug és a Muhavec összefolyásánál található város, a központi hatalmak és Oroszország itt írták békeszerződésüket 1918. III. 3.-án.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budakeszi Pest vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budaörs Nagy Budapest létrehozásáig a főváros agglomerációjába tartozó település, majd nagy Budapest része.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapest Magyarország fővárosa, 1872-ben Óbuda, Buda és Pest egyesítésével jött létre.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budatétény A Duna jobb partján található, korábban önálló település, mely jelenleg Budapest részét alkotja.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bulgária Kelet-balkáni ország.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Buon Me Thuot Dél-Vietnámi város. Itt indult a Dél-Vietnámot felszabadító hadművelet utolsó fázisa.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

Cna Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csacza Felvidéki város jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csáktornya Muravidéki település, jelenleg Horvátország része.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csehország a Cseh-Morva medencében a szláv nyelvcsaládhoz tartozó cseh nemzet által lakott ország, amely jelentős történelmi múlttal jelentkezik, bár hosszú ideig a HABSBURG-birodalom tartományi szintre súlyszett részeként működött. A két világháború között és a második világháború után. Szlovákiával alkotott államközösséget, Szlovákia függetlenségéig. A második világháború után az ország németajkú lakosságát elűldözték.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csehszlovákia Ideiglenesnek bizonyuló államalakulat, amelyet a trianoni békediktátum hozott létre és a Párizs-i békeszerződések erősítettek meg, az ezredfordulón Csehszlovákia Csehországra és Szlovákiára bomlott. A szlovák állam a Dunától északra eső kistáplói területekre és a Felvidékre terjed ki.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csengersima A történelmi Szabolcs, Szatmár és Bereg vármegyék trianon utáni maradványain létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csorna Kisváros, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron Vármegye maradványaiból létrehozott Győr-Moson-Sopron Vármegyében.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

D

Da Nang Vietnámi város.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Debrecen a trianoni békediktátummal elcsatolt Hajdú és Bihar Vármegye maradványain létrejött Hajdú-Bihar Vármegye székhelye.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Délalföld az Alföld Szeged alatti déli területe.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Erdély Erdély azon része, melyet a II. bécsi döntés román fennhatóság alatt hagyott.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-kelet Ázsia Ázsiának a Bengáli-öböl és a Dél-Kínai tenger között fekvő része, amely északról a Kínai birodalommal határos.

BOTZ László: AMagyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Tirol Lásd Tirol.

Délvidék A Duna-Tisza köze és a Tiszántúl Szeged alatti része. Az eredetileg színmagyar lakosságot a törökök szinte teljesen kipusztították. Helyükre a Habsburgok szerbeket, illetve románokat telepítettek. Jelenleg — a trianoni békediktátum nyomán — részben Romániához részben Szerbiához tartozik. Az 1848-1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a szerb-magyar viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Vietnám 1954 VII. 21-én Vietnámot két részre osztották a 17. szélességi fok mentén, majd 1975. IV. 30-án egyesítették a két országrészt.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dés erdélyi város jelenleg Románia területén.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Déva erdélyi város jelenleg Románia területén.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dien Bien Phu Vietnámi település, ahol a vietnámi hazafias erők győzelmet arattak a francia gyarmatosítók felett 1954-ben.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Diósgyőr a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abauj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abauj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dombóvár Tolna vármegyei település.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Dráva Az Alpok alatt ered és Eszéknél torkollik a Dunába. A törökök kiűzése után a Dráva-Száva közé települt horvát lakosság és a magyar etnikum közötti választóvonalat alkotja. Ettől fogva Horvátország hagyományos határvonala.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Duna Közép-Európa legnagyobb folyója, a bajorországi Fekete Erdőben ered és a Fekete Tengerbe torkollik, Németországot, Ausztriát, Szlovákiát, Magyarországot, Szerbiát, Romániát és Bulgáriát is érinti. A történelmi Magyarország területére a Dévényi Kapunál lépett be és a Vaskapunál hagyta el. Hagyományos kereskedelmi és hadi útvonal.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dunántúl, a Kárpát-medence azon területe, melyet északról és keletről a Duna, délről a Dráva nyugatról pedig a Lajta folyó határol.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Duna-Tisza köze A Duna és a Tisza között húzódó terület.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dvina Tájegység Bjeloruszia területén a Pripjatyi mocsarak mellett.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Eger Heves vármegyei város. Magyarország egyik legkiválóbb bortermelő vidékének a központja.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Erdély A történelmi Magyarország Keleti, a Kárpátokkal övezett tájegysége, jelenleg Romániához tartozik. A trianoni békediktátum óta a román hatóságok változó erősségű magyarellenes politikával igyekeztek a magyar lakosság létszámát csökkenteni, befolyását mérsékelni. Az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-román viszonyt. Az erdélyi magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Európa az Atlanti Óceán, a Földközi és a Fekete Tenger, a Kaukázus, a Kaszpi Tenger továbbá az Ural és az északi Jeges Tenger által határolt kontinens.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Észak-Erdély a második bécsi döntéssel a Magyar Királysághoz visszacsatolt terület (1940-1944).

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Észak-Vietnám 1954 VII. 21-én Vietnámot két részre osztották a 17. szélességi fok mentén, majd 1975. IV. 30-án egyesítették a két országrészre.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Felsőbóda Baranya vármegyei település, Mohácstól délre, a Duna jobb partján.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Felsőszőlőnk Határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál, Vas vármegye és Magyarország legnyugatibb települése.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Felvidék A történelmi Magyarország északi hegyvidéke. Jelenleg a Kisalföld északi részével együtt alkotja Szlovákia területét. A trianoni békediktátummal elcsatolt felvidéken és Kisalföldön élő magyarságot a csehszlovák állam igyekezett kiszorítani a térségből, különösen erősen jelentkezett ez a szándék a második világháború nyomán. Ezek az atrocitások beárménykol-

ják a szlovák-magyar viszonyt. A felvidéki magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ferenc-csatorna A Dunát és a Tiszát összekötő csatorna Délalföldön.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ferihegy Duna-Tisza közti település Budapest határában, ahol Magyarország legnagyobb repülőtere helyezkedik el. A repülőtér nevét 2010-ben Liszt Ferenc Repülőtérre változtatták.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Finn-öböl A Balti-tenger legkeletibb része, Finnország, Észtország és Lettország által határolt terület.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fischamend Ausztriai település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fiume 1918-ig a Magyar Szent Korona csatolt teste, Adria parti kikötőváros, jelenleg Horvátország területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Francia Köztársaság Lásd Franciaország.

Franciaország döntően franciák által lakott nyugat-európai ország. Szárazföldön Belgium, Luxemburg, Németország, Svájc, Olaszország és Spanyolország határolja. Vízi határai az Atlanti óceán, La Manche csatorna és a Földközi-tenger.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Francia Indokína Vietnámot, Kambodzsát és Laoszt magába foglaló francia gyarmat.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G-Gy

Garam az alacsony Tátrában eredő és Esztergomnál a Dunába torkoló folyó.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gorlice Lengyelországi település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gödöllő Budapest keleti határán elterülő, Pest vármegyei település, melyet erdős terület övez. A gödöllői kastély az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában az uralkodó kedvelt szálláshelyei közé tartozott.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Graz Osztrák város, Stájerország tartományban, melynek egyben székhelye is.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Győr A trianoni békediktátum által elcsatolt, Győr vármegye, Moson vármegye és Sopron vármegye maradványainak egyesítéséből létrehozott Győr-Moson-Sopron vármegye székhelye.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

HABSBURG-birodalom (Lásd Habsburg-monarchia.)

HABSBURG-monarchia a HABSBURG-ház Közép-Európában uralkodó tagjai által uralt területek összessége. A dualizmus időszakában az Osztrák-Magyar Monarchia nem hivatalos, szinonim kifejezése.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hajmáskér Veszprém vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Hanoi Vietnám fővárosa.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hegyeshalom Magyar határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron Vármegye maradványaiból létrehozott Győr-Moson-Sopron megyében.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Hercegszántó A történelmi Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Bács-Bodrog vármegye trianon utáni maradványain utáni maradványa-in létrejött Bács-Kiskun vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Heves Heves vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hollóháza A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Horvátország Magyarország déli szomszédja, 1920-ig a Magyar Királyságban autonómiát élvező ország. Eredetileg a Dráva és a Száva közötti területet magába foglaló térséget magyarok lakták, akiket a török csapatok kipusztítottak, helyükre horvátok települtek, így vált a korábban a Száva és Adria közötti Horvátország Horvát-Szalvón országgá, amely már a szlávok által benépesített Dráva-Száva közt, is magába foglalta. A dualizmus időszakában Dalmácia még nem képezte Horvát-Szlavón ország részét, hanem az osztrák örökös tartományok egyike volt, hasonlóan az Isztriai félszigethez. Az első világháború után a Horvát-Szlavón elnevezést Horvátország név váltotta fel, amely magába Horvát-Szlavón országot és a hozzá csatolt Dalmáciát és Isztriát is. A trianoni békediktátum után a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia tagállama, 1941-1945 között önálló, majd ismét Jugoszlávia része, végül 1991 nyarától újra független állam.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I

Indokína Az Ázsiai kontinensnek Tájöld és a Dél-Kínai tenger közé eső része.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Indonézia Ázsia és Ausztrália közötti szigetek döntő többségére kiterjedő ország.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. HU-ISSN 1216-6774. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Írottató A Kőszegi-hegység legmagasabb csúcsa, melyen áthalad a jelenlegi magyar-osztrák államhatár.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Itália Lásd Olaszország.

J

Jablonkai hágó a Nyugati-Beszkidéken keresztül vezető hegyzoros, amely a Vág völgyét köti össze az Odera völgyével.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Jalta Orosz város a Krím-félszigeten.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Jazwinki Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Jászberény Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Jugoszlávia nyugat Balkán szláv népei által lakott térség. Az első világháború után keletkezett Szerb-Horvát-Szlovén Királyság néven, amely a két világháború között a Jugoszláv Királyság nevet vette fel. A második világháború során felbomlott, majd ismét egyesült Jugoszláv Szocialista Köztársaság néven, amely 1992-2006-ig folyamatosan felbomlott a Jugoszláviában élő szláv népek önálló nemzeti államaivá. Jelenleg — a trianoni békediktátum nyomán — az alföld déli része a többszörösen átalakult Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik utódállamához a Szerb Köztársasághoz tartozik. Az Alföld déli részébe telepített szerb lakosság az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc, az 1918-1919-es forradalmak és a második világháború során tömeges és drasztikus gyilkosságokat követtek el a magyar lakossággal szemben. A szerb hatóságok a Délvidék-i magyar lakosság beolvastására törekedtek.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

Kamaraerdő Korábban önálló település Dél-Budán, jelenleg Budapest része.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kambodzsa Vietnámmal határos trópusi ország Indokínában.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kanada az Észak-Amerika-i kontinens legészakibb állama.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kaposvár Dunántúli város, Somogy vármegye székhelye.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Karos A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Katymár Magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Bács és Kiskun vármegyék maradványain létrejött Bács-Kiskun vármegyében.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátalja Korábban Ruszka Krajna néven ismert, döntően magyarok, ruszinok és ukránok által lakott terület, a történelmi Magyarország része, amely a történelmi magyar vármegyék közül Ung, Bereg, és Máramaros vármegyék döntő többségére terjed ki. A Kárpátok és a Tisza felső folyása közötti terület. A trianoni békediktátummal Csehszlovákiához csatolták, amely 1939-ben visszatért az anyaországhoz, majd az 1947. évi párizsi békediktátum a Szovjetunióhoz csatolta. Jelenleg Ukrajnának a Kárpát medencébe ékelődő nyúlványa. Ukrajna felől a Kárpátok hegysége, a többi oldalról pedig Szlovákia, Magyarország és Románia határolja. A második világháborút követően a megszálló szovjet csapatok tömegesen hurcolták el a magyar lakosság akiknek a döntő többsége elpusztult. Ezek az atrocitások beárnyékolják a ukrán-magyar viszonyt. A kárpátaljai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpát-medence keleten és délen a Kárpátok, északon az Alpok, nyugaton pedig a Dinári-hegység által határolt terület.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátok A Dévényi kaputól a Vaskapuig terjedően a történelmi Magyarországot határoló hegyvonulat.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kecskemét Bács-Kiskun vármegye székhelye.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Királyhágó Az erdélyi medencét az Alföldtől elválasztó Bihar hegységének átjárója.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Királyhida Felvidéki település jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kisalföld A Kárpát-medence tájegysége, amely a Duna jobb és bal partján helyezkedik el a Lajta-hegység a Kárpátok illetve a Kis- és a Nagy Fátra, valamint a Magyar Érchegység és a Börzsöny továbbá a Dunántúli-középhegység illetve a Kemenshát és az Alpokalja által határolt területen. A Kisalföldnek a Duna bal partján elhelyezkedő része jelenleg Szlovákiához tartozik.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kiskunfélegyháza Bács-kiskun vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Buda-

pesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kiskunhalas Város a Duna-Tisza-közén, a történelmi Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye maradványain létrejött Bács-Kiskun vármegyei település.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kobrin Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kokin Kína A francia gyarmatosítók Vietnámot három részre osztották fel, az déli térség neve volt Kokin Kína.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kolozsvár erdélyi város, jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kópháza A történelmi Győr, Moson és Sopron vármegyék trianoni békediktátum utáni maradványain létrejött Győr-Moson-Sopron vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Korzika A Földközi tenger nyugati medencéjében fekvő sziget, francia felségterület.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Koszovó független köztársaság a Balkán-félszigeten, amelyet a világ országai csak részben ismertek el.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kőszeg Magyar határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, Vas megyében.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közép-Európa A kontinens közepén elhelyezkedő terület, amely magába foglalja Észtországot, Lettországot, Litvániát, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Ausztriát, Szlovéniát, Magyarországot és Horvátországot.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kremsier Csehországi település a Morva-medencében.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

Laosz Vietnámmal határos trópusi ország Indokínában.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lengyelország a Balti Tenger, Németország, Csehország, Szlovákia, Ukrajna, Belorusszia, és a néhai Kelet-Poroszország maradványa ma orosz terület által határolt ország. A történelmi Magyarország Lengyelországgal határos volt. A lengyel-magyar kapcsolatok hagyományosan jók voltak, amelynek emléke élénken él mindkét népben. Lengyelország a XVIII. században elvesztette szuverenitását, amikor Oroszország, Poroszország és a Habsburg-birodalom között felosztották. Lengyelország államisága az első világháború után állt helyre, azonban a HITLER és SZTÁLIN közötti alku nyomán Németország és a Szovjetunió ismét megszállta. Függetlensége a második világháború után állt ismét helyre.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lenti, Település Zala vármegyében.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Léva Felvidéki város, jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Linz Osztrák város Felső-Ausztria tartományban, a Duna partján.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Liptószentmiklós Felvidéki város jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

Lombardia az Alpok és az Appeninek között elterülő sík vidék, melyet a Pó folyó kettészel. Keletről az Adria, nyugatról Franciaország határolja.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

London Az Egyesült Királyság fővárosa.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Luniniec Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lunino Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Királyság Lásd Magyarország

Magyarország. Államformák: 898-tól a honfoglalást követően a hét magyar törzs szövetsége, majd 1000-tól, az államalapítástól 1918-ig Magyar Királyság, 1918. november 16.-ától Magyar Népköztársaság, 1919. március 21.-étől Tanácsköztársaság, 1919. június 23.-ától Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság, 1919. augusztus 2.-ától Népköztársaság, 1919. augusztus 8.-ától Magyar Királyság, 1946. február 2.-ától Magyar Köztársaság, 1949. augusztus 20.-ától Magyar Népköztársaság, 1989. október 23.-ától Magyar Köztársaság. A XX. század elején rabló, imperialista békediktátummal területének mintegy 2/3-át lakosságának több mint a felét elcsatolták. A trianoni békediktátum előtti Magyarországot tekintjük a történelmi Magyarországnak, amely magába foglalta a Magyar Szent Korona alá tartozó területeket azaz a Kárpát-medencét, amely több, mint 1000 éven át gazdasági földrajzi és kulturális egységet alkotott. A történelmi Magyarországon csaknem 283 000 km² területén mintegy 20 000 000 lakos élt. A trianoni békediktátum nyomán az ország területe 93 000 km²-re, lakóinak száma pedig 8 000 000 főre csökkent. A Kárpát-medencében élő magyar etnikum közel egyharmada került kisebbségi sorba az átrajzolt határokból következően. A magyar nemzet elcsatolt részei azóta a kisebbségi jogaitól többé-kevésbé megfosztottan, a többségi nemzet beolvasztási kísérletei között éli életét. Ez a helyzet a térség viszálkodásainak a melegágya. A sovinszta politikai csoportosulások tevékenysége nehezíti a Kárpát-medence fejlődését, egyben pedig akarva-akaratlanul kedvez a külső hatalmi befolyások erősödésének.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHILICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyság Lásd Magyarország.

Magyar Köztársaság Lásd Magyarország.

Magyar Népköztársaság Lásd Magyarország.

Makó Csongrád megyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marokkó Arab állam Északnyugat-Afrikában. Az Atlanti-óceán partján fekszik, és a Gibraltári-szorostól kezdődően, a Földközi-tengerrel is határos. Szárazföldi szomszédjai, ésakon Spanyolország (Ceuta, Melilla), keleten Algéria, délen Nyugat-Szahara. Az ország neve Marrákes város nevéből ered.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marosvásárhely erdélyi város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Máramarosziget erdélyi város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mátyásföld Nagy Budapest létrehozásáig a főváros agglomerációjába tartozó település, majd nagy Budapest része.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Minszk Bjeloruszia fővárosa.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Miskolc a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abaúj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye székhelye.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határörizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mohács város Baranya vármegyében.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Morvaország Csehország és a történelmi Magyarország között a Morva-medencében elhelyezkedő terület.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mosonmagyaróvár a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegyék maradványain létrejött –Győr-Moson-Sopron vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Moszkva Oroszország fővárosa, 1917-től Szovjet-Oroszország, majd a Szovjetunió fővárosa volt fennállásáig.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Munkács Kárpátaljai város jelenleg Ukrajnához tartozik.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Muraszemenye Magyar határtelepülés Zala vármegyében, a jelenlegi szlovén határ mentén.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N-Ny

Nagyatád Dunántúli város, Somogy vármegyében.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nagybánya erdélyi város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyenyed erdélyi város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagykanizsa Dunántúli település, Zala vármegyében, megyei jogú város.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nagyléta Hajdú-Bihar vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nagyszalonta Bihar vármegyei település jelenleg Romániához tartozik.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyszeben erdélyi város, jelenleg Románia területén.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyvárad erdélyi város, jelenleg Románia területén.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nándorfehérvár A városban lévő vár a magyar végvári rendszer részét alkotta, ahol HUNYADI János vereséget mért a hódító török csapatokra. Ennek a tiszteletére szólnak a keresztény világban délben a harangok. Délvidéki Duna parti település jelenleg Belgrád néven Szerbia fővárosa.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Németalföld Hozzávetőlegesen napjaink Hollandiájának és Belgiumának a területére kiterjedő történelmi tájegység.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Német Demokratikus Köztársaság Lásd Németország.

Németország A germán törzsek szálláshelyeinek területén alakult ki a római Birodalom szétzilálásakor a germán szövetség, amelyből kifejlődött a Német-Római Császárság. A német nyelvterület politikai egysége azonban fokozatosan felbomlott, így számos független ország keletkezett. Laza irányítást biztosított azonban az úgynevezett választófjedelmek által választott német-római császár léte. E tisztséget hosszú időn át a HABSBURGOK töltötték be. 1871-ben jött létre porosz vezetéssel az úgynevezett kis német — Ausztria nélküli — egységen nyugvó német császárság. Az első világháború után a császárság köztársasággá alakult. Az Adolf Hitler által vezetett úgynevezett III. Birodalom hozta létre a nagy német — Ausztriát is magába foglaló — egységet. A II. világháború után. Németországtól, mint vesztes országtól elcsatolták Kelet-porországot az úgynevezett protektorátusait és Ausztriát. Az elcsatolt területeken csupán Ausztriában maradt meg a német ajkú lakosság. A többi részeken a németeket elűldözték, vagy megsemmisítették. A porosz vezetéssel létrehozott kis német egység területén pedig két államot hoztak létre, a nyugati országok felügyelete alatt álló Németországi Szövetségi Köztársaságot és a keleti részen a Szovjetunió felügyelete alatt álló Német Demokratikus Köztársaságot. A Szovjetunióban és Szövetségeseinél a pártállami berendezkedés összeomlása nyomán a Német Demokratikus Köztársaság egyesült a Németországi Szövetséges Köztársasággal 1990. X. 3.-án. A Németországi Szövetségi Köztársaság az Európai Unió legerősebb tagállama.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Német Szövetségi Köztársaság Lásd Németország.

Nürnberg Bajorországi település.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nyírbátor a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványain létrejött Sszabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nyíregyháza a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg vármegyék maradványaiból létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyugat-Dunántól Győr-Moson, Sopron, Vas és Zala vármegyéket magába foglaló területi egység.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nyugat-Európa, Európa nyugati fele, a Varsói Szerződés felbomlásáig az úgynevezett vasfüggöny túloldalán elhelyezkedő országok gyűjtőfogalma volt, azonban gyakorta alkalmazzák a Magyarországtól nyugatra fekvő államok megnevezésére is.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O-Ö

Olaszország Dél-Európai, az Itáliai félszigetet, Sziciliát és Szardíniát magába foglaló ország.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Orfalu Vas vármegyei település.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Őriszentpéter Település a Vas vármegyei Őrségben.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Orléans Észak Franciaország-i város.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Orly Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oroszország Kelet-Európában és Észak-Ázsiában elterülő állam, 1917 és 1992 között a Szovjetunió vezető tagköztársasága. A Szovjetunió-t megelőző időszakban Oroszország elnevezése Orosz-Birodalom, amely fokozatosan terjedt ki Európa keleti területére, majd belső- és északázsiai térségekre is. Lakóinak többsége orosz. Államformája abszolút monarchia, az ország élén a cári család családfeje állt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Oroszországi Föderáció Lásd Oroszország.

Osztrák Császárság a HABSBURG-dinasztia Közép-Európában fekvő tartományainak összessége, a Magyar Szent Korona alá tartozó területek kivételével.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák-Magyar Monarchia (Österreichisch-Ungarische Monarchie) Ausztria-Magyarországnak nevezték az 1848-1849-es magyar forradalmat és szabadságharcot leverő Habsburg hatalom kormányzása alatt álló területeket. A kiegyezést követően az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötté után is használatos volt e kifejezés a köznyelvben még egy ideig. A kiegyezéssel jött létre az Osztrák-Magyar Monarchia, amely az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság 1867 és 1918 között fennálló olyan szövetsége, amelyben a két társország bizonyos ügyeit közösen, a többit pedig önállóan intézte. A közös ügyek közé tartoztak a Pragmatica Sanctio-ból származó ügyek (külügy, hadügy és a finanszírozásukra szolgáló pénzügy), hitelügy. Ehhez az ügyrendszerhez csatlakoztak a dualisztikus ügyek azaz a vám- és kereskedelmi szövetség, valamint a nem közös de lehetőleg egyetértéssel intézendő ügyek (közvetett adózás, vasút, hajózás, posta, pénzügyrendszer). A dualisztikus ügyek a közös ügyektől — vagy ahogyan a magyar kiegyezési törvényben található a közös érdekű viszonyoktól — abban különböztek, hogy a közös ügyek tekintetében kizárólag közösen járhatott el a két ország, a dualisztikus ügyek körében pedig, ha nem jött létre a társországok között közös megállapodás a két ország önállóan is eljárhatott.

Az Osztrák-Magyar Monarchiának nem volt közös államfője és kormányja. Mindkét állam legfőbb közjogi méltóságát az osztrák császári és a magyar királyi tisztséget egy természetes személy I. Ferenc József töltötte be. Közös kormány ugyan nem létezett, azonban a közös ügyek intézése céljából közös minisztériumok működtek, amelyek élén közös miniszterek álltak, külügy-, hadügy- és pénzügyminiszter. E miniszterek értekezleteit — amelyben a két társország miniszterelnöke és a társországoknak a tárgyalási témában érintett miniszterei is részt vettek — hívták közös minisztertanácsnak. Amennyiben a közös minisztertanácsban az uralkodó elnököl az üléseket koronatanácsnak nevezték. A közös minisztereket az uralkodó a két társország országgyűlésétől függetlenül nevezte ki és mentette fel. A közös minisztereket az uralkodónak tartoztak felelősséggel.

A közös költségeket a delegációk hagyták jóvá. A delegációk a két társország országgyűléseinek a bizottságai voltak, amelyeket az országgyűlések felhatalmaztak a közös költségvetés megállapítására. A közös költségvetésre a javaslatot a közös pénzügyminiszter terjesztette elő az indokláshoz pedig a közös külügy- és hadügyminiszter is csatlakozott. A hatvan tagú delegációkat egy évre választották. A magyar delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját a főrendiház küldte. A magyar delegáción belül öt horvátországi képviselőnek kellett lennie négynek a képviselőházból egynek pedig a főrendiház tagjai közül. Az osztrák delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját pedig az urak háza választotta. Csehország tíz, Gallícia hét, Morvaország négy, Alsó Ausztria három, Felső Ausztria kettő Steyer kettő, Tirol kettő a többi tartomány pedig

egy-egy tagot küldött a delegációba. A delegációk évenként felváltva Bécsen és Budapesten ülészetek. Egyet nem értés esetén a delegációk tekintetében az uralkodónak nem volt döntési joga.

A közös költségek fedezésére a vámbevételek voltak hivatottak. A fennmaradó résznek a két társország közötti megosztási arányáról pedig a két országgyűlés döntött. Ezt az arányt kvótának nevezték. A kvótát meghatározott időre állapították meg. A kvóta megállapítása érdekében a két országgyűlés bizottságot küldött ki a téma egyeztetése céljából. Abban az esetben, ha a két országgyűlés nem tudott megállapodni, az uralkodónak volt döntési joga. Mivel a Magyar Királyság gazdasága dinamikusabban fejlődött a bevételei is gyorsabban nőttek, mint az Osztrák Császárságé. Ebből fakadóan pedig a közös költségek fedezésében a magyar arány nőtt. 1873-ban a magyar arány 31.4%, 1917-ben pedig 34.4% volt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területe a történelmi Magyarországot és az Osztrák Császárságot foglalta magába, amely ebben az időben kiterjedt a mai Ausztrián túl a mai Cseh Köztársaságra és a mai Lengyelország azon részére, amelynek a történelmi elnevezése Gallícia, továbbá Bukovinára valamint az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közös irányítása alatt álló Bosznia-Hercegovinára. Az Osztrák Császársághoz tartozott még a Dalmát tengerpart is Fiume kivételével, amely a Magyar Királyság részét alkotta.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ózd a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abaúj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Örkény Pest vármegyei település a Duna-Tisza közén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Padova észak-olaszországi város.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Parndorf Alsó-Ausztria-i település.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pácín A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pápa Veszprém vármegyei település.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Párizs Franciaország fővárosa.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pergine repülőtér Ausztria Tirol tartományában.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pest vármegye a Duna két partján elterülő megye, melyet Szlovákia, Komárom-Esztergom vármegye, Fejér vármegye, Bács-Kiskun vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, Heves vármegye és Nógrád vármegye határolnak. A vármegye jelentős része az ország fővárosának agglomerációja szerepét tölti be.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pécs Baranya vármegye székhelye.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pohos Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Poprád Felvidéki város jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

Poroszország német tartomány, önálló királyság az egységes Német Császárság megteremtéséig.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pozsony a trianoni békediktátum után Szlovákia fővárosa. A történelmi Magyarország Pozsony vármegyéjének székhelye. Árpád-kori település. A magyar országgyűléseket évszázadokig Pozsonyban hívták össze.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pripjatj mocsarak Bjeloruszia területén fekvő, nehezen járható, sűrű növénytakaróval borított lápvidék.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHILICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Przemysł Galíciai stratégiai erődegyüttes, amely az Osztrák-Magyar Monarchia keleti határait védte.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Purgstall Ausztriai település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pusztafalu A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

Rákos Budapest agglomerációjához tartozó település, amely „nagy-Budapest” létrejötté nyomán a főváros részét képezi.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Riese A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ritkaháza Vas vármegyei település.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Románia Magyarországgal határos ország. A trianoni békediktátum Romániának jutatta a történelmi Magyarország mintegy egyharmadát több millió magyar ajkú lakossal. Románia a XIX. század utolsó negyedében jött létre havasalföldi és moldáviai fejedelemségek egyesülésével, Román Királyság néven amely államforma 1945-ig működött. Az 1848-1849-es, 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások és a román pártállam időszakában megvalósuló magyarellenes magatartás beárnyékolják a magyar-román viszonyt. A román hatóságok a magyar nemzetiség beolvasztására törekedtek. A romániai magyar nemzetiség az ország Európai Unióhoz történő csatlakozása után is küzd a nemzetiségi jogai maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S-Sz

Sajó Kárpát-medencei folyó amely Felvidéken ered és Tiszaújvárosnál torkollik a Dunába.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sárospatak A trianoni béketidiktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Sátoraljaújhely A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Scharding Ausztriai település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Siklós Baranya vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Sopron A történelmi Magyarország Sopron vármegyéjének székhelye. Jelenleg a magyar-osztrák határ magyar oldalán elterülő szép fekvésű határváros. A trianoni békediktátum során elcsatolni kívánt terület volt, ahol a hovatartozás témájában népszavazást tartottak, melynek során a lakosság Magyarországhoz tartozás mellett szavazott. Ezáltal a város elnyerte a „Civitas fidelissima” kitüntető címet.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Sövényháza Dél-alföldi település Szeged közelében.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Spanyolország A Hispán félsziget többségét magába foglaló Dél-Európa-i állam.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szabadka délvidéki város jelenleg Szerbia területén.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szabadkígyós Békés vármegyei település.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szamosfalva erdélyi település Kolozsvár közelében, jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szarajevó Bosznia-Hercegovina fővárosa.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szeged Csongrád vármegye székhelye, Tisza parti város.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szenegál Nyugat-Afrika-i ország az Atlanti-óceán partján.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szentendre Település a Duna jobbpartján Budapest és a Dunakanyar között.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentes csongrád megyei település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentgotthárd Magyar határváros a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, Vas vármegyében.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentkirályszabadja Veszprém vármegyei település a Balaton északi partjánál.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentpétervár Oroszországi város.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szerbia A szerbek már a középkorban államot hoztak létre a Balkánon. A török hódítók kiűzése után az elnéptelenedet Dél-Alföld-i területekre szerbeket telepítettek. A Habsburgok a magyar ellenállás egyik ellenszereként támaszkodtak a betelepített szerbekre. A trianoni békediktátum a Szerb Királysághoz csatolta Magyarország Dél-Alföldi területeit, közel 1 000 000 főnyi magyar lakossal. Ekkor a Szerb Királyság átalakult a vele egyesülő volt Osztrák-Magyar-Monarchia-i területekkel Szerb-Horvát-Szlovén Királysággá, melyet később Jugoszláviának neveztek. A szerb hatóságok a magyar földbirtokosoktól elkobzott földeket a betelepített szerbek között osztották föl, így a magyar lakosság jelentős része földönfutóvá vált. Az 1848-1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-szerb viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzeti jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Székesfehérvár Fejér vármegye székhelye, a középkorban huzamosabb ideig az ország fővárosa.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szíría arab ország az Arab-félsziget északi részén.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szlovákia magyarok és többségében a szláv nyelvcsaládhoz tartozó szlovákok lakják, akik a XIX. században fejlődtek nemzetként. A trianoni békediktátum nyomán Csehszlovákia része. Az I. bécsi döntéssel a magyar lakta területek Nyitra térségének kivételével visszakapták a Magyar Királysághoz. A szlovákok által lakott északi rész pedig látszólagos függetlenséggel a Harmadik Német Birodalom csatlós államává vált. A második világháború után ismét Csehszlovákia részévé vált majd XX. kilencvenes évek elején önállósodott. A felvidéki magyar lakosságot igyekeztek elszlovákosítani a második világháború végén és azt közvetlenül követően tömeges méretű gyilkosságokat követtek el a magyar etnikum ellen. A magyar lakosság egy részét kitelepítették szülőföldjéről. A magyarok elleni diszkriminatív cselekedeteket megalapozó Beneš-dekrétumok máig érvényben vannak.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok vármegye székhelye.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szolnok-dobóka vármegye A 64 történelmi vármegyénk egyike, amely Észak Erdélyben helyezkedett el, székhelye Dés, jelenleg Romániához tartozik.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szombathely Vas vármegye székhelye.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szotorozsevoje A II. világháború során az orosz frontra kitelepült magyar csapatok hadművelési területén elhelyezkedő orosz település.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjetoroszország Lásd Szovjetunió.

Szovjetunió Az Orosz Birodalom romjain az első világháború után létrejövő államszövetség, amely a XX. század végén felbomlott.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T-Ty

Tanácsköztársaság Lásd Magyarország.

Tapolca Veszprém vármegyei település a Balaton-felvidéken.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tata a trianoni békediktátummal elcsatolt Komárom, Esztergom vármegye maradványain létrejött Komárom-Esztergom vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Teherán Irán fővárosa.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Tirol Ausztriai tartomány. Dél-Tirol jelenleg Olaszországhoz tartozik a tartomány német anyanyelvű lakossága széles körű autonómiát élvez és az osztrák nemzethez tartozónak vallja magát.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tisza A legnagyobb Kárpát-medencében eredő folyó, Máramaros vármegyéből ered és a Szerémségnél torkollik a Dunába.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tiszántúl Az Alföldnek a Tisza és Erdély között elterülő része.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Tonkin A francia gyarmatosítók Vietnámot három részre osztották fel, az északi térség neve volt Tonkin.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*a magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Törökország Kis-ázsiai állam (néhány kormányzósággal az Európai kontinensen). A Török-birodalom felbomlása után jött létre, melynek során szétválasztották az iszlám egyházat a világi államtól.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trencsén Felvidéki város, jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trianon Párizs melléki kastély, ahol az első világháború után Magyarországra erőltetett békediktátumot aláírták.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Tulln Ausztriai település a Duna partján.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tunisz Észak-Afrika-i város.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ű

Újdörögd Veszprém vármegyei település.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Újkígyós Békés vármegyei település.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Újszentiván Csograd vármegyei település, Szegedtől délre a Tisza bal partján.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés*

a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Uriv A II. világháború során az orosz frontra kitelepült magyar csapatok hadműveleti területén elhelyezkedő orosz település.
TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

Versailles Franciaországi település Párizs agglomerációjában.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Veszprém Veszprém vármegye székhelye.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vietnám Hátsó India keleti partvidékén elterülő Délkelet-Ázsia-i ország. Kína, Laosz és Kambidzsza, valamint a Dél-kínai tenger határolja.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vietnámi Demokratikus Köztársaság Lásd Észak-Vietnám

Vietnámi Köztársaság Lásd Dél-Vietnám

Villány Baranya vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vilyvitány A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Visztula Lengyelország leghosszabb folyója, amely egyben a Balti-tenger vízgyűjtőjének legnagyobb folyója is.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Wycžno Bjelorusz település.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z-Zs

Zalaegerszeg Zala vármegye székhelye.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zemplén A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványából létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Zombor Dél-Alföldi város jelenleg Szerbia területén. Zomboron működött a Magyar Királyi Csendőrség lóképző központja, melyet a trianoni békediktátum miatt Kiskunhalasra telepítettek. A csendőrség feloszlása után a lovasbázist a határőrség kapta meg. A rendszerváltás után a bázist eladták.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zsolna Felvidéki város jelenleg Szlovákia területén.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

INDEX CHRONOLOGICUS**938****938** Ekkor vált függetlenné Vietnám Királyság a Kínai Császárságtól.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1010**1010** Ekkor választották Vietnám fővárosává Haoni-t.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1221**1221** Franciaországban a haderőn belüli rendfenntartás céljára ekkor rendszeresítették az úgynevezett nyomozó őrmestereket.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1429**1429** Ebben az évben Maréchaussée néven a francia haderő önálló részévé vált a haderő rendfenntartó alakulata, melyet a háborús időszakok közötti szünetekben a polgári rendfenntartás céljaira is felhasználtak.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1439**1439** Az Orléans-ban összehívott rendi gyűlés — a Maréchaussée sikerei nyomán — arra kérte az uralkodót, hogy a szervezet hatáskörét terjessze ki az egész országra.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1616**1616** Ebben az évben adta ki VERANCSICS Faustus veszprémi várkapitány a „Machiane Nove” [Új gépek] című művét, amely a tanulmányai gyűjteményét tartalmazta. E kötetben szerepel a magyarországi nyomtatott művek körében először az ejtőernyő leírása.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1699**1699** XIV. Lajos létrehozta a megyénkénti rendőrségeket összefogó vezetőik felett álló országos rendőr felügyelői tisztséget, amely irányította a Suretté elnevezésű országos hatáskörű detektív szervezetet is.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1736**1736** Párizs közbiztonsága felett örökdő közbiztonsági örtestületeket Párizsi Gárda („Garde de Paris”) néven egyesítették.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1772**1772** XV. Lajos a Maréchaussée-n belül létrehozott egy vadász századot („la compagnie des shasses”), melynek feladata az uralkodó biztonságának a biztosítása volt vadászatok és utazások alkalmával.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1778**1778** A francia király az ország egész területére kiterjedő hatáskörrel rendelkező rendvédelmi testület elnevezését Merécheaussee-ről csendőrségre változtatta.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1789

1789 Ebben az évben Franciaországban megszüntették a csendőrséget.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1791

1791-ben a Párizsban működő közbiztonsági alakulatok vezető szervezeteként kialakították a Városi Főrendőrséget („Police Generale”).

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1791 A Konvent január 6-ai döntésével Franciaországban újra létrehozták a csendőrséget Nemzeti Csendőrség „Gendarmerie Nationale” néven, melynek részeként — a volt Párizsi Gárda feladatait átvéve — megalakult a Garde Republicaine de Paris.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1791 Az 1772-ben alapított Maréchaussée vadász század beolvadt a Francia nemzeti Csendőrségbe.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1795

1795 Napóleon ebben az évben vezette be az első meghódított országban, Belgiumban a csendőr szervezetet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1798

április 17-én Napóleon törvényi szabályozás útján szervezte át a francia csendőrséget. A vonatkozó törvény „Loi relative a l’organisation de la gendarmerie nationale” alkotta egyben az első csendőrségi szolgálati szabályzatot.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1799

1799-ben fejeződött be a Francia nemzeti Csendőrség átszervezése az 1798-as csendőrségi törvényben foglaltaknak megfelelően.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1802

október 3-án az 1791-ben alapított volt Párizsi Köztársasági Gárda helyett létrehozták a Párizsi Városi Gárdát.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1804

1804 a Nemzeti Csendőrség elit légiójába „Légion de gendarmerie d’elite” olvasztották a Napóleon által 1801. VII. 21-én alapított Lovas Testőrgárdát Öreg Gárda „la vielle garde” elnevezéssel.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1805

1805 Lombardiában felállították — a francia csendőrség mintájára — a Lombardiai Csendőr Ezredet.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1806

1806 Poroszországban három csendőr szervezetet hoztak létre: a közbiztonsági szolgálatok teljesítésére a „Land-Gens d’armerie” a határőrizeti feladatok ellátására a „Grenz-Gens d’armerie” végül pedig a tábori csendőri szolgálatra az „Armeegens d’armerie”.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1808

november 24. a franciák által megszállt Spanyolország területére kiterjedően felállították a spanyol csendőrséget.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1812

december 12-én Napóleon megszüntette a Párizsi Városi Gárdát.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1813

április 10-én Napóleon létrehozta a Párizsi Városi Csendőrséget („Gendarmerie Impériale de Paris”).

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1814

április 23. Napóleon veresége nyomán — a BOURBON restauráció részeként a — a francia csendőrséget feloszlatták.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1816

január 10-én a párizsi rendvédelmi szervezeteket Párizsi Királyi Csendőrség („Gendarmerie Royale de Paris”) néven egyesítették.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1919

október 1.-én a Magyar Királyi Határrendőrséget integrálták a városi rendőrségekkel együtt az újonnan létrehozott Magyar Királyi Államrendőrségbe, amelynek a részévé váltak a korábbi államrendőrségek közül a fővárosi és a határrendőrség is. (5 047/1919.ME.r.)

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1830

július A párizsi felkelés harcainál már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek a mobil csendőrség nevet viselték.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 16-án a Párizsi Királyi Csendőrséget Városi Gárda („Garde Municipale”) néven átszervezték.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1848

február 25-én a Városi Gárdát („Garde Municipale”) feloszlatták. Néhány hónapig kevés eredménnyel többféle szervezet (Polgári Őrség „Garde Civique”, Városháza Zászlóalj „Bataillon de l’hôtel de ville”, Lyon Zászlóalj „Batallion Lyonnais”, Hegyvidékiek Csapata „Corps des Montagnards” vette át a tevékenységi körét.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 26-án a párizsi közrendvédelmi alakulatokat egy szervezetbe egyesítették a Köztársasági Gárdába („Garde Republicaine”).

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1852

április 25. Ferenc József nyílt parancssal hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot (KK. Oberste Polizei Behörde).

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1860

október 21. Az uralkodó Ferenc József a *Wiener Zeitung*-ban megjelentette azon kinyilatkoztatását, hogy a hatalmat megosztja a tartománygyűlésekkel és a birodalmi tanáccsal.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867

május 23. a Magyar Szent korona alá tartozó területeken — Erdély és Horvátország kivételével — a Császári Királyi Csendőrség szervezeteit feloszlatták.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1872

december 22. Ezen a napon nyert szentesítést a fővárosi rendőrség ideiglenes államosításáról szóló törvény az 1872/XXXVI.tc. Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1876

1876 Rendszeresítették az erdélyi és a horvát-szlavón csendőrségnél Fruhwirth típusú ismétlő karabélyokat.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 17. Az uralkodó leiratában elrendelte a horvát és az erdélyi csendőr ezredek átadását a magyar kormánynak, illetve a horvát bánnak 1876. V. 1-ei hatállyal, melynek a végrehajtására vonatkozóan a magyar honvédelmi miniszter 1876. IV. 24-én kibocsátotta az 1552/1876.HM. rendeletét és az 1553/1876.HM. rendeletét.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 24. Az erdélyi és a horvátországi csendőr ezredek a közös hadsereg alárendeltségéből a magyar kormány, illetve a horvát bán alárendeltségébe kerültek 1876. V. 1-ei hatállyal, az uralkodó 1876. III. 17-ei leiratába foglaltak alapján, a magyar honvédelmi miniszter 1876. IV. 24-én kelt 1552/1876. és 1553/1876. rendeleteiben foglaltak szerint.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 1. Ekkor lépett hatályba az uralkodó 1876. március 17-ei leiratában foglaltak, mely szerint a horvátországi és az erdélyi csendőr ezredek a birodalmi hadügyminisztérium hatásköréből a magyar kormány kompetenciájába helyezte. Ennek a végrehajtására bocsátotta ki a magyar honvédelmi miniszter 1876. IV. 24-én az 1552/1876.HM.rendeletét, valamint az 1553/1876.HM.rendeletét.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881

február 14.-én az uralkodó szentesítette az 1881/III.tc.-et „a közbiztonság szervezéséről” címmel, amely elrendelte a Magyar Királyi Csendőrség létrehozását. Az uralkodó általi szentesítés dátuma 1933 óta a Magyar Királyi Csendőrség napja.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 11. Ezen a napon nyert szentesítést a Fővárosi Magyar Királyi Rendőrség végleges államosításáról szóló 1881/XXI.tc. a Budapest-Fővárosi Rendőrségről címmel.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1882

1882 Ebben az évben kelt az 1882/X.tc. „a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül-és belterületein való teljesítendőkről” szóló törvény, mely lehetővé tette, hogy — amennyiben az önkormányzati rendőrség nem tudja fenntartani a közrendet — a városi hatóság vezetője a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult térítés ellenében.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1884

1884 év végére a Magyar Szent Korona alatt tartozó területek összességére kiterjedően már működött a Magyar Királyi Csendőrség.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1886

1886 az önkormányzati városi rendőrsek kapitányait 1886-tól a vármegyei főispánok nevezték ki.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1887

1887 A Magyar Királyi Csendőrségnél a Fruhwirth típusú ismétlő karabélyokat a modernebb Kropatschek-féle karabélyokkal váltották fel.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 7. (november 7.) A magyar és a román fél egyezményben rögzítette a korábbi évek során a magyar-román vegyesbizottság által kitűzött magyar-román határt, melyet az országgyűlés 1888. IV. 30-án emelt törvényerőre az 1888/XIV.tc-vel.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1888

április 30. „Az osztrák-magyar Monarchiának Romániával, a Monarchia két állama és Románia közt fenforgott határvillongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött, s Bukarestben 1887. évi december 7-én november 25-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről” című 1888/XIV.tc. emelte törvényerőre az 1887. december 7.-én (november 25.-én) kötött nemzetközi egyezményt.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1890

április 11. A minisztertanács ekkor hozott határozatot a Vámügyi Tanács létrehozásáról.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1891

1891-1918 a Magyar Királyi Csendőrséget bevonták a határőrizet végrehajtásába. Ennek érdekében a testületen belül szakaszolgalmati ág jelleggel hozták létre a határszéli csendőrséget a belügyminiszter 1891. VI. 15-én kelt rendeletében foglaltak szerint. A határszéli csendőrség a Magyar Királyság útlevelekőteles határszakaszain az úgynevezett zöldhatárőrizeti teendőket valósította meg, az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig, Erdély és a Délvidék román megszállásáig működött.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1897

1897 Elrendelték az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal felállítását, amely működését 1909. I.-én kezdte el.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1897 Létrehozták TÖRÖK Ferenc javaslatára a Magyar Királyi Csendőrség önálló felügyelőségét

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1899

január 1. Hatályba lépett az új polgári perrendtartás.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903

március 11. Ezen a napon jött létre a határrendőrség felállításáról szóló 1903/VIII. törvény, melynek életbe léptetését az 5692/1905.ME.r. határozta meg (1905.XII.9.). Az életbe léptetés végrehajtásáról szóló 91 000/1905.BM.r. alapján 1906. I. 15-én kezdte el működését a Magyar Királyi Határrendőrség.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903 Megszervezték a Magyar Királyi Csendőrségnél a járásörmestereket. Járásörmesterek töltötték be az újonnan létrehozott járás-parancsnoksági státuszokat. E státuszok létrehozásának az volt a célja, hogy a nyomozati teendők végrehajtását a járásparancsnoki beosztásokat betöltő járásörmesterek végezzék.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904

február 1-én bevezetésre került a Magyar Királyi Csendőrségnél a csendőr járásörmesterei rendfokozat, melynél a piros alapon sárga paszományt hosszában piros csík osztotta ketté, ezen az úgynevezett kettős paszományon viseltek a járásörmesterek három fehér celuloid csillagot.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904 A Magyar Királyi Belügyminisztériumban a tárca csendőrséggel kapcsolatos felügyeleti jogának intézése céljából csendőrségi ügyosztályt hoztak létre.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904 A Magyar Királyi Csendőrség kötelékében a csendőrfelügyelőség közvetlen alárendeltségében Központi Felszerelési és Anyagraktárt hoztak létre Budapesten.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1905

január Gróf TISZA István miniszterelnök miskolci beszédében hitet tett az önkormányzati rendőrségek államosítása mellett.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 9. Ekkor született a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. (1903.III.11.) életbe léptetéséről szóló 5692/1905.ME.r. (1905.XII.9.). Az életbe léptetés végrehajtásáról szóló 91 000/1905.BM.r. alapján 1906. I. 15-én kezdte el működését a Magyar Királyi Határrendőrség.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1906

január 15. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. (1903.III.11.) életbe léptetéséről szóló 5692/1905.ME.r. (1905.XII.9.) és az életbe léptetés végrehajtásáról szóló 91 000/1905.BM.r. alapján ekkor kezdte el működését a Magyar Királyi Határrendőrség.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1906 A Magyar Királyi Csendőrségnél a Kropatschek-féle karabélyok helyett Mannlicher karabélyt rendszeresítettek.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1907

1907 a Magyar Királyi Csendőrségnél bevezették a pótszárnyakat. Ezen szervezeti egységek hatáskörébe tartozott a csendőr kerületeknél minden tevékenység, amely nem képezte részét a szorosan vett szolgálatellátásnak például: kiképzés, gazdasági munka stb.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1907 Szervezték meg a Magyar Királyi Csendőrség lovakkal történő ellátásának biztosítása érdekében a Magyar Királyi Csendőrség Pótlóidomító Osztályát, mely először Cegléden, majd Zomboron működött, később pedig átköltöztették Kiskunhalasra.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1909

január 1. Ekkor hozták létre a Magyar Királyi Fővárosi Rendőrség bünyügyi nyilvántartásából az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivaltat, melynek a felállítását 1897-ben rendelték el.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1909 Ebben az évben állították fel Nagyváradon a Magyar Királyi Csendőrség Csendőrtovábbképző és Altiszti Iskoláját a legénységi képzés és továbbképzés egységes és egy helyen történő megvalósítása céljából.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi vál-

tozata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1911

1911 Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében ekkor hozták létre az első rejtjelrejtő alakulatot Andreas FIGL százados vezetésével.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 27. A belügyminiszter körrendeletben rendelte el a határállomásokon az orvosi vizsgálatot.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1912

1912 A Magyar Királyi Csendőrségnél a forgópisztolyok helyett Frommer-féle önműködő pisztolyt rendszeresítettek.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 21. E napon szentesítette az uralkodó a kivételes hatalomról szóló 1912/LXIII.tc.-et

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1913

1913 Ebben az évben kapott a Nagyváradon 1909-ben felállított Csendőrtovábbképző és Altiszti Iskola a kor élvonalában álló korszerű felszerelést.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1913 A füstös löporral készített békétöltények használatáról a Magyar Királyi Csendőrség áttért a füst nélküli löporral készített haditöltények használatára.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1915

március a Központi Hatalmak csapatai Gorlicénél áttörték az orosz frontot.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 2-án a Német Császárság és az Osztrák-Magyar Monarchia csapatai visszafoglalták Przemysl erődjét.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 25-én az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje elfoglalta Breszt-Litovszk várost. A győzelemben jelentős szerepet játszott POKORNY Hermann által 1914. decembere és 1915. márciusa között dekódolt több száz távirat csomag.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1916

1916 A Magyar Királyi Csenedőrség történetében a dualizmus időszakában ekkor fogatosították a testület rendfokozati rendszerében az utolsó változtatásokat.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1944

június 10-én kezdődött és 17-én fejeződött be a „Piroska” fedőnevű mozgalom, melynek keretében a Magyar Királyi Honvédség első lovas hadosztályát kiszállították a keleti front bjelorusz térségébe.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 17-én fejeződött be a június 10-én megkezdett „Piroska” fedőnevű mozgalom, melynek keretében a Magyar Királyi Honvédség első lovas hadosztályát kiszállították a keleti front bjelorusz térségébe.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 18-án a Magyar Királyi Honvédség 1. Lovas Hadosztály 4. Huszár Ezrede került először összetűzésbe a bjelorusz partizánokkal az elhelyezési körletbe való megérkezés után. A vonatszerelvényből a felszerelésüket kipakoló huszárokon a partizánok rajtaütöttek, azonban a huszárok jól szervezett védelme a partizánokat meghátrálásra készítette.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 20-án a Vörös Hadsereg által a Wermacht Közép és Észak Hadseregcsoportja ellen „Bagratyion” nevű hadművelet előkészítése során a partizánok a német arcvonal mögött néhány óra leforgása alatt 10500 ponton robbantották fel a vasúti síneket. A partizánakciók által érintett területek közé tartozott az a térség, amelyet a Magyar Királyi Honvédségnek a térségben állomásozó csapatai ellenőriztek.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 23-án MAKAY István honvéd vezérőrnagy gépkocsija a bjelorusz Orly község határában aknára futott. A robbanás a táborkot és a gépkocsiban ülő kíséretét széttepte.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1949

április 1-én Párizs rendvédelmi szervezete a Köztársasági Gárda, Párizsi Gárda néven („Garde de Paris”) visszakerült a csenedőrség szervezetébe.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csenedőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1858

1858. szeptember 1. Francia hadihajók megtámadták Da Nang városát, ezzel kezdődött meg Vietnám gyarmatosítása, amely 1884-ben fejeződött be.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867

június 22. Ekkor kelt az első igazságügyminiszteri rendelet a dualizmus időszakában, amely a karhatalom témájával foglalkozott.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1870

1870 Ebben az évben született az 1870/XLII.tc. „a köztörvényhatóságok rendezéséről” címmel, amely a karhatalom kirendelésének a témakörét szabályozta.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1871

június 2-án a Párizsi Gárdát átszervezték, melynek során a szervezetében két légiót hoztak létre.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1871 A francia kormány a párizsi lázongások tapasztalatai alapján állandó mozgó csendőrséget állított föl 1100 fős létszámmal.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1873

október 4-én a Párizsi Gárdát átszervezték, melynek során a korábbi két légió helyett három gyalogos zászlóalj és négy lovas századot alakítottak ki.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1874

április 18. Ekkor kelt a 8405/1874.IM.kr. „a bírósági végrehajtások alkalmával a karhatalomnak s illetőleg a rendőri segélynek miképpen leendő igénybevétele tárgyában” címmel keletkezett igazságügyminiszteri rendelet, amely tisztázta a karhatalom és a rendőri segély fogalmát.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1876

1876 Ebben az évben keletkezett az 1962/1876.HM.kr. „utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybe vétele alkalmával a közhatalóságok részéről követendő eljárásról” címmel első ízben biztosított pontos szabályozást a karhatalom igénybe vétele témájában a közhatalóságok és a katonai parancsnokok számára.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1876 Az ebben az évben keletkezett 1876/XIII.tc. „a cseléd és a gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról” címmel, mely lehetővé tette szolgálatát a szerződési idő letelte előtt elhagyó cselédet a gazda kívánságára szolgálatba való visszatérésre hatósági erőszakkal történő kényszerítését.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1879

1879 Ebben az évben keletkezett az 1879/XL.tc. „a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról” címmel, amely lehetővé tette, hogy a karhatalmat jogosulatlanul kirendelő közhivatalnokkal szemben hivatali visszaélés büntette miatt eljárást indítsanak.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1879 Az 1871-ben 1100 fős létszámmal felállított mozgó csendőrséget zászlóalj erősségű alakulattá csökkentették.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1881

1881 Az 1881-ben keletkezett 1881/LX.tc. „a végrehajtási eljárásról” címmel meghatározta a karhatalom és a rendőri segély közötti különbséget.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1882

1882 Ebben az évben kelt az 1882/X.tc. „a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről” szóló törvény lehetővé tette, hogy — amennyiben az önkormányzati rendőrség nem tudja fenntartani a közrendet — a városi hatóság vezetője a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1883

1883 Ebben az évben kelt az 1883/XIV.tc. „a közadók kezeléséről” címmel, mely lehetővé tette, hogy a közadók szedése kapcsán a közbiztonságot szükség esetén karhatalom kirendelésével is fenn kell tartani.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1884

1884 Ekkor fejeződött be Vietnám francia gyarmatosítása, amely 1858. szeptember 1-én kezdődött.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1885

április 22. Ezen a napon kelt az a legfelsőbb elhatározás, amely alapján honvédek voltak beoszthatók ideiglenesen a szerveződő Magyar Királyi Csendőrség betöltetlen státuszaira.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1885 Franciaországban az 1871-ben létrehozott, majd 1879-ben zászlóalj erősségű alakulattá csökkentett mozgó csendőrséget megszüntették.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1886

1886 Ebben az évben keletkezett az 1886/XXI.tc. „a köztörvényhatóságokról” címmel, amely rögzítette, hogy az alispán intézkedhet a karhatalom kirendelése tárgyában.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1887

január 16-án hatályosult a 4539/1886.HM.kr. „utasítás a sorhadi vagy honvédségi karhatalomnak igénybe vétele alkalmával a közhatalóságok részéről történő eljárásról” című HM rendelet, amely a karhatalom igénylésére feljogosított hatóságok és közegek között már feltüntette a csendőrtiszti parancsnokságokat is.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1887 Ebben az évben szűnt

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1896

1896 Ebben az évben keletkezett a 6707/1896.HM.r. „utasítás a Magyar Korona országaiban a hadseregbeli vagy honvéd karhatalomnak igénybe vétele alkalmával a közhatalóságok részéről követendő eljárásra nézve” című rendelet lehetővé tette, hogy karhatalmi képességekkel rendelkező szervezet más, ugyancsak karhatalmi képességekkel rendelkező szervezet erejének a kirendelését kérhesse.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1896 Ebben az évben kelt az 1896/XXXIII.tc. „a bűnvádi perrendtartásról” címmel, mely lehetővé tette a terheltek előállításiánál karhatalom igénybe vételét.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1896 Ettől az évtől kezdve alkalmazták az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében rádiólehallgató távirásokat.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 24-én Sztefanovics POPOV orosz fizikus ekkor valósította meg első sikeres kísérletét a Pétervári Egyetemen a rádiójelek küldése terén.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1898

1898 Ebben az évben keletkezett az 1898/II.tc. „a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról” című törvény, mely lehetővé tette, hogy a munkahelyét elhagyó napszámos munkahelyére hatósági kivezetés által viszküldhető.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1898 Ebben az évben kelt a 766/1898.BM.kr. „népgyűlések tárgyában” címmel, amely kihágásnak minősítette a feloszlattott népgyűlések folytatását, ezzel egyértelmű jogalapot teremtve a csendőrség karhatalmi fellépése számára.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1899

1899 Ebben az évben keletkezett az 1899/XLI.tc. „a vízi munkálatoknál, az út- és vasút építésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról” című törvényben foglaltak lehetővé tették, hogy a munkahelyüket önhatalmúlag elhagyó munkásokat visszavezzék a szolgálati helyükre.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1900

1900 Ebben az évben keletkezett az 1900/XXVIII.tc. „az erdőmunkásokról” címmel, mely lehetővé tette, hogy a munkahelyüket önhatalmúlag elhagyó erdőmunkásokat szolgálati helyükre visszavezzék.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1900-ban kiadott csendőrségi szolgálati utasítás a csendőr járőr közvetlen igénybe vételét tette lehetővé az arra feljogosított közigazgatási hatóságoknak.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1905

1905 ebben az évben keletkezett a 10 767/1905.HM.kr. „a közös hadseregbeli és a honvédségi karhatalom igénybe vétele tárgyában” címmel, amely megtiltotta a karhatalom pártcéloknak vagy magánérdekeknek megfelelő alkalmazását.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1906

1906 Ebben az évben keletkezett a 40 192/1906.BM.kr. „a főispánok karhatalom-igénybevételi jogának megszüntetéséről” címmel, amely a főispánoktól elvonta a karhatalom kirendelési jogosultságot.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1913

1913 Ebben az évben keletkezett az 1913/XIV.tc. „az országgyűlési képviselők választásáról” címmel valamint az 1913/XXIII.tc. „a választói jog büntetőjogi védelméről” címmel, melyek a csendőrség számára feladatul szabták a választójog szabad gyakorlását erőszakos módon megzavarók elleni karhatalmi fellépést.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1913 Ebben az évben keletkezett 7430/1913.BM.kr. „a gyülekezési jog gyakorlásáról” címmel, amely kihágási magatartás-ként határozta meg a betiltott rendezvényen való részvételt a hatóság felszólító intézkedésének való ellenszegülést, valamint a népgyűlésen elkövetett erőszakos cselekményeket, ezzel feljogosítva a csendőrséget karhatalmi jellegű fellépésre.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

1918

január 16. Az Osztrák-Magyar Monarchia „Légiáró csapatainál” ekkor cserélték le az ejtőernyőket egységes modern típusra.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 37.p. 44.sz.jegyzet.

március 23. BOKSAY Antal repülő megfigyelő hadnagy a tiroli Pergine repülőtéren a világon először ugrott az úgynevezett „tubusos” ejtőernyővel, mely ugrás sikeres volt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 31. gróf KÁROLYI Mihály vezetésével koalíciós kormány alakult.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 2-án MAYER József százados vezetésével létrehozták a magyar repülő csapatok törzskülönményét, amely a rendelkezésre álló repülő és műszaki technika, a személyi állomány összeírását valamint vezénylését végezte

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 3-án aláírták a Padova-i fegyverszünetet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 3-án légügyi kormánybiztosságot állítottak fel a Magyar Királyságban az önálló magyar légierő megteremtése, valamint a polgári repülés és a repülőgépgyártás megszervezése céljából. A légügyi kormánybiztosság katonai és polgári feladatkörének megfelelően a hadügyminisztérium és a kereskedelemügyi minisztérium kettős alárendeltségében működött.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 6-án a Magyar Királyság területén állomásozó repülő bázisokra kiküldtek egy-egy kormány megbízottat.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 6-án a Magyar Királyság területén állomásozó repülő bázisokra kiküldtek egy-egy kormány megbízottat. Feladatuk a repülőgép állomány felmérése, a személyzet összetartása, a légi rendvédelem és a légi posta szolgálat megszervezése volt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 6-án a katonai repülés irányítása céljából a hadügyminisztériumban felállították a 37. (légügyi) osztályt, melynek hatásköre kiterjedt a katonai repüléssel kapcsolatos minden területre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 7-én mivel az ANTANT demarkációs vonalát a saját szövetségesei nem tartották tiszteletben, így a szerb hadsereg nem tartotta tiszteletben és betört a Magyar Szent korona alá tartozó területre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 7-én kezdődött a KÁROLYI-kormány és Franchet d'ESPREY tábornok, a francia keleti hadsereg parancsnoka között a fegyverszüneti tárgyalás, amely november 13-ával zárult.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 8-án mivel az ANTANT demarkációs vonalát a saját szövetségesei nem tartották tiszteletben, így a cseh hadsereg nem tartotta tiszteletben és betört a Magyar Szent korona alá tartozó területre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 9-én a november 2-án felállított Magyar Repülő Csapatok törzskülönítményéből kialakították a Magyar Repülő Csapat Parancsnokságot.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 11. Az Osztrák-Magyar Monarchia fegyverszünetet kötött az ANTANT-al.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 12-én kiadásra került a magyar légügyi csapatokra vonatkozó első szervezési rendelet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 13-án zárult a KÁROLYI-kormány és Franchet d'ESPREY tábornok, a francia keleti hadsereg parancsnoka között a fegyverszüneti tárgyalás, amely november 7-kezdődött.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 13-án mivel az ANTANT demarkációs vonalát a saját szövetségesei nem tartották tiszteletben, így a román hadsereg nem tartotta tiszteletben és betört a Magyar Szent korona alá tartozó területre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 14-én a Repülő Csapat Parancsnokság alárendeltségében az ország észak-keleti térségére kiterjedően létrehozták a 3. repülőcsoporthoz Debreceni székhellyel, melynek az irányítása alá tartozott a miskolci, a kassai és a beregszászi repülő különítmény.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1919

január 4-én átszervezték a magyar légierőt. A Magyar Repülő Csapatok keretében a korábbi repülő osztályok átcsoportosításával 8 harci repülő osztályt állítottak fel.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május A 9. magyar repülő századként felállították a vízi repülő századot.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 5-én minden magyar fegyveres erő legfelsőbb irányítását átvette a Vörös Hadsereg Főparancsnoksága, így a 8 repülő századét is.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 28-án elrendelték, hogy a magyar repülő egységek Vörös Repülőszázad elnevezést viseljenek.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 21-én Rákoson megalakult a 10. Magyar Harci Repülőszázad, amelynek feladatát Budapest térségének légi védelme alkotta.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 19-én a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztálya újjáalakult.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 3-án a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztálya olyan tervezetet terjesztett a Fővezérség elé, amelyben foglaltak szerint a magyar légügy irányításával kapcsolatos teendőket a kereskedelemügyi minisztériumban felállításra kerülő légügyi osztály vette volna át a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztályának a megszüntetésével. A Fővezérség azonban a tervezetben foglaltakkal nem értett egyet, így az nem jött létre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 8-án a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztálya memorandumot készített a kormány számára, hogy azzal a nagykövetek tanácsához forduljanak a magyar repülő csapatok engedélyezése tárgyában arra való hivatkozással, hogy Magyarország ütközőponttá vált Nyugat-Európa és Szovjetországnak között.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 12-én rendeletet bocsátottak ki a nemzeti Hadsereg szervezetére vonatkozóan.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 16-án HORTHY Miklós bevonult a fővárosba.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 19. Ekkor készült az első fénykép Magyarországon magyar ejtőernyős ugrásról. A Mátyásföldön híradó katonaként szolgáló ÜVEGES József kétüléses Phonix C-1. repülőgépből „Wimpasiring” típusú ejtőernyővel sikeres ugrást hajtott végre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1920

január 1-én megalakult a kereskedelemügyi minisztérium II. (légiforgalmi) szakosztálya, amely gyakorlatilag átvette a hadügyminisztérium 37. (légügyi) osztályának feladatkörét és személyi állományának jelentős részét.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 11-én a magyar katonai vezetés kezdeményezésére megalakult a Magyar Aeroforgalmi Rt. (MAEFORT).

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 15-én a hadügyminisztérium elnevezését honvédelmi minisztériumra változtatták.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 4-én a trianoni békediktátum aláírására 1920. június 4.-én 16. 15. perckor került sor a Grand-Trianon kastély nagytermében, amelyet a magyar törvények közé az „1921/XXXIII.tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Britt Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh- Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről” című törvény emelt be.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 13-án GROSSCHMID István I. világháborús vízirepülő tervezetet nyújtott be arra, hogy a Magyar Királyi Folyamórség keretében állítsanak fel egy vízi repülőszázadot. A katonai vezetés azonban — a békeszerződés előírásainak megfelelően, az ANTANT-hatalmak gyanakvásának eloszlátása érdekében — a Magyar Aeroforgalmi Rt-én kívüli minden más katonai vagy kormányzati repülő szervezetet felszámolt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 3-tól a Magyar Királyi Csendőrség hivatalosan kizárólag a Magyar Királyi Belügyminisztérium irányítása alatt állt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 26. a magyar nemzetgyűlés becikkelyezte az országra kényszerített trianoni békediktátumot.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1-én — a légerő vezető szervezetinek jobb rejtéseinek érdekében — átszervezéseket hajtottak végre a kereskedelmiügyi minisztériumban. A repülésügy irányítása a II. (légügyi) szakosztálytól az újonnan felállított XI. (légiforgalmi) szakosztályhoz került.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 6-án a Magyar Légiforgalmi Rt-ét felszámolták, mivel az ANTANT ellenőrei feltárták a társaság katonai fedőjellegét és követelték annak megszüntetését.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1922

január 26-án a nagykövetség tanácsa a lejáró repülési és repülés-építési tilalmat újabb fél évre meghosszabbította.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 1-én a magyar légerő területi kereteinek és reptéri szolgálatainak rejtett fenntartása érdekében az ország területén 5 reptérgondnokságot hoztak létre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 17-én a nagykövetség tanácsa megszüntette a Magyar Királyság közvetlen légügyi ellenőrzését, viszont szigorúan szabályozta a polgári repülőgépek technikai és teljesítményi mutatóit, megakadályozva a korszerű repülőgépek tartását. Mégis a közvetlen légügyi ellenőrzés feloldása által keletkezett lehetőségekkel élve két új légiforgalmi vállalat alakult a Magyar Légiforgalmi Rt. és az Aeroexpress Rt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1923

január 1-én megalakult a Magyar Királyi Csendőrség szervezetében a repülőtéri csendőrség, amely az 5 magyar működő légibázison különítmények formájában tevékenykedett.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 1-én helyreállt a Magyar Királyság légügyi szuverenitása, ekkor a légi felségjog érvényesítése érdekében kormányrendeletet adtak ki az ország feletti légi közlekedés szabályozása tárgyában.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 1-én légi ellenőrző szolgálatot állítottak fel, mely feladat ellátásába bevonták a katonai helyőrségeket és a rendvédelmi testületeket is.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1924

április 10-én új vezető testületet állítottak fel Magyar Királyi Légügyi Hivatal (LÜH) elnevezéssel, melynek feladatát a magyar katonai és polgári légi ügyek irányítása alkotta.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 13-án újrászabályozták a Magyar Királyi Csendőrség szervezetébe tartozó de a titkos légierő szervezeteiként működő reptérgondnokságokat, illetve reptéri csendőr különítményeket. Ekkor a korábbi 5 reptérgondnokság helyett 7 szervezetet hoztak létre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1927

1927 Franciaországban a csendőrséget bízták meg az országúti forgalom ellenőrzésével.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 31. Az Antant hatalmak megszüntették a Szövetségek közti Ellenőrző Bizottság magyarországi működését.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1928

január 15-én jelent meg a francia csendőrség folyóiratának a *Csendőrségi Szemlének* („Revue de la Gendarmerie”) az első száma.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 1-én a Francia Köztársaság elnöke rendeletben szabályozta a csendőrség szervezetét.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

1931

szeptember 24-én a légügyi hatóság javaslatot nyújtott be, melyben a légi csendőrség felállítását tervezték, amely parancsnoki posztjára SPIERS-DURAN Alfréd századost szemelték ki. A légi csendőrséget azonban a javaslatban foglaltak ellenére sem hozták létre, mivel a honvéd vezérkart ellenezte, hogy a rendelkezésre álló kevés hadigépből ilyen célokra is vegyenek igénybe repülőgépeket, illetve azt sem kívánták megkockáztatni, hogy nyilvánosságra kerüljön miszerint a Magyar Királyság már rendelkezik katonai repülőgépekkel és pilótákkal, így a légi csendőrség felállítása lekerült a napirendről.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1931 a magyar hadrendben felbukkant a légitörpítő elnevezés. Ez a név azonban csupán egy harc alakulat rejtésére szolgált. OLASZ Lajos: Légitörpítő Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1935

július 25-én a Magyar Királyi légügyi hivatal előterjesztést tett a légitörpítő felállítására témájában.

OLASZ Lajos: Légitörpítő Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1936

1936 A Légügyi Hivatal javaslatában először került fel, hogy a Magyar Honvédség szervezetében olyan különleges alakulatot kell szervezni, amely ejtőernyővel képes elérni a kijelölt hadművelési területet.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április az Országos Légvédelmi Parancsnokság kezdeményezésére újabb megbeszélésre került sor a légitörpítő témájában. Ennek nyomán a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium megbízta a Magyar Királyi Légügyi Hatóságot és az Országos Légvédelmi Parancsnokságot azzal, hogy dolgozzanak ki részletes tervezetet a légitörpítő felállítására.

OLASZ Lajos: Légitörpítő Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

zeptember 29-én terjesztette az Országos Légvédelmi Parancsnokság a honvédelmi tárca elé a légitörpítő felállítására vonatkozó tervezetét. Ennek nyomán a honvédelmi minisztérium úgynevezett „leszállást ellenőrző szolgálatot” állított fel kísérleti jelleggel, mert a tapasztalatok alapján kívánták megszervezni az országos hatáskörű légitörpítőt.

OLASZ Lajos: Légitörpítő Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1937

1937 A magyar katonai vezetés tervet dolgozott ki arra vonatkozóan, hogy a Magyar Királyi Honvédség II. Hadtest 4. Gyalogos Ezredének III. Zászlóaljja keretében katonai ejtőernyős századot hozzanak létre győri elhelyezéssel. A terv azonban nem valósult meg.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 20. A repülőnap alkalmából budaörsi repülőtér megnyitási ünnepségének keretében került sor 30 fővel az első magyar csoportos ejtőernyős ugrásra a Tétényi fennsíkon.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 1-én kezdte meg működését az országos hatáskörű légitörpítő.

OLASZ Lajos: Légitörpítő Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitörpítő, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 12. A Nemzetközi Légi Mentésügyi Konferencia keretében megvalósított bemutató ugrás részeseiként MEDVECZKI Gabriella és TATÁR Margit ápolónők hajtották végre az első magyar női ejtőernyős ugrást.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1938

május 3. Ekkor került felállításra „testnevelési szaktanfolyam” álcázásával a diverziós feladatok végrehajtására alkalmas személyi állomány felkészítését megvalósító kiképző alakulat, amelynek a felkészítési programjában már ejtőernyős ugrás oktatása is szerepelt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 20-án kezdődött és augusztus 29-én fejeződött be a Bled-ben folyó tárgyalások, melynek eredményeként a kisantant államok elismerték Magyarország fegyverkezési egyenjogúságát.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 29-én fejeződött be augusztus 20-án megkezdődött a Bled-ben folyó tárgyalások, melynek eredményeként a kisantant államok elismerték Magyarország fegyverkezési egyenjogúságát.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 1-én új hadrend lépett érvénybe, melyben elrendelték, hogy a Magyar Királyi Honvédség repülőgépeit katonai jelzésekkel lássák el.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 11. Ekkor jött létre a Magyar Honvédségben Szombathelyen az első ejtőernyős kiképző alakulat.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1939

január 1-én létrehozták a Magyar Királyi Honvéd Légierőket.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június a magyar légierő vezetése a Magyar Királyi honvédelmi Minisztérium megbízásából és a Magyar Királyi Belügyminisztériummal történő egyeztetés szerint tervezetet készített a légi csendőrség felállítására.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 14-én a honvéd vezérkar főnöke utasította a légierők parancsnokságát, hogy tegye meg a szükséges gyakorlati lépéseket a légi csendőrség felállítására.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1940

április 17-én előterjesztette javaslatát a légierő a honvédelmi és a belügyi vezetés számára a légi csendőrség felállításának témájában.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 1-én kezdte meg működését a Magyar Királyi Csendőrség új szakszolgálati ága a légi csendőrség.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1. Ekkor állították fel a magyar Honvédség első ejtőernyős zászlóalját, melyet a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium a Magyar Légvédelem parancsnoksága alá rendelt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1941

április 12. Az ejtőernyős zászlóalj a felbomlott Jugoszlávia a Magyar Királyságtól elcsatolt részeinek visszaszerzése céljából indított hadműveletben kapott feladatot. Műszaki hiba miatt azonban a szállító repülőgépek egyikében motorhiba keletkezett melynek következtében lezuhant és 25 fő ejtőernyős — köztük BERTALAN Árpád a zászlóalj parancsnoka is — meghalt. Így az eredetileg 5 géppel tervezett bevetést 3 géppel hajtották végre.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 9. kormányzói elhatározás született arról, hogy az első ejtőernyős alakulat megnevezése „Vitéz BERTALAN Árpád Magyar Királyi 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj” legyen.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 25. A „Vitéz BERTALAN Árpád Magyar Királyi 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj” ünnepélyes keretek között csapatzászlót kapott.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 1. Ekkor lépett hatályba a A „Vitéz BERTALAN Árpád Magyar Királyi 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj” elnevezésére vonatkozó kormányzói elhatározás.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 5. Ekkor klerült sor a Magyar Királyi Honvédség ejtőernyős zászlóaljának második bevetésére, melynek során az 1. Hegyvadász Dandár számára az ejtőernyős zászlóalj biztosította az ejtőernyős utánpótlást.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1941 Létrehozták a Viet Minh-et „Liga Vietnám függetlenségéért” szervezetet a franciáktól való függetlenség kivívása céljából.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1942

1942 tervezet készült a légi csendőrség fejlesztésére, azonban az abban foglaltakból csupán a földi szervezetre vonatkozó teendők valósultak meg.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 1-én hozták létre a Magyar Királyi Honvédség önálló magyar katonai rádió-felderítő szolgálatát.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1943

1943 végén a légi csendőrséget átszervezték. A mindvégig csak keretként létező csendőr repülő osztagokat felszámolták. Az erre a tevékenységre korábban kijelölt légierő repülőegységeit visszahelyezték eredeti szervezetükbe és feladatukhoz. A légi csendőrség földi részlegei ismét teljes egészében a Magyar Királyi Csendőrség felügyelőségének az alárendeltségébe kerültek a Központi Közlekedési Parancsnokság repülőtéri szárnyainak az irányítása által.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1944

március 19. E napon szállta meg a Magyar Királyságot a III. Német Birodalom.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

nyár Létrehozták a Magyar Királyi Honvédség második ejtőernyős zászlóalját. Ez az alakulat azonban nem részesült ejtőernyős kiképzésben.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 12-én a Magyar Honvédség első és második ejtőernyős zászlóalját összevonták „I. ejtőernyős gránátos ezredé” mellet besorolták a Szent László Hadosztályba.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

novemberében a szovjet hadsereg bevonult Pécs városába.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 2-án Szegeden megalakult a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

1945

január 4-én az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendeletével létrehozta az igazoló bizottságokat.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

január 25-én az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendeletével intézkedett a népbíróságok felállításáról.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

január 31-én rendeletet bocsátottak ki a honvéd kerületparancsnokságok újjászervezésére.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

február kezdődött és **áprilisban** befejeződött a magyar határőrség újjászervezésének első szakasza, melynek során a miskolci 7., a debreceni 6. és a szegedi 5. honvéd kerületek területén jöttek létre határőrizeti egységek.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

február 23-án rendeletet bocsátottak ki a határőrség megszervezése tárgyában.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

márciusban kezdődött és **májusban** fejeződött be a magyar határőrizet újjászervezésének második szakasza, melynek során a budapesti 1. és a pécsi 4. honvéd kerületeknél alakultak meg a határvadász portyázó századok és őrsök.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 1-én Jászberényben indult meg Magyarországon az 1. hadosztály szervezése.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 3-án létrehozták a Honvédelmi Minisztérium alárendeltségében Katonapolitikai Osztályt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 10-én Magyarországon a hadművelleti záróvonaltól nyugatra a toborzást felfüggesztették.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 12-én a Honvédelmi Minisztérium elrendelte a toborzott katonák behívását.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 19-én a debreceni 6. honvéd kerületnél a határvadász portyázó századok és őrsök alakítása befejeződött.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

április a szegedi 5. honvéd kerületnél befejeződött a határőrség megszervezése.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

április vége a magyar 1. és 6. hadosztály katonái már osztrák földön voltak.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

április vége Magyarországon befejeződött a határőrség újjászervezése.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

májusban kezdődött és **júniusban** fejeződött be a székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerületeknél a határvadász alegységek újjászervezése.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 14. a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ekkor hagyta jóvá a honvédelmi minisztérium tervezetét a határőr csapatokra vonatkozóan, melyben a határőrség számára 5000 fős létszámot engedélyezett.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 22-én a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyezte a székesfehérvári 2. és a szombathelyi 3. honvéd kerületek működését.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

nyarán A pécsi 4. honvéd kerület határszakaszán kialakult a határőrizeti rendszer.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

júniusban került sor Magyarországnak nyugati határának lezárására.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

júniusában került sor a székesfehérvári 2. honvéd kerület és a szombathelyi 3. honvéd kerület hatósági területén a határőrizet újjászervezésére.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

június 4-én a budapesti 1. honvéd kerület teljes határszakaszán megkezdték tevékenységüket a határőrizeti alakulatok.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 8-án jött létre a Londoni Egyezmény, amely létrehozta a Nemzetközi Katonai Bíróságot a Nürnberg-i perek lebonyolítása céljából.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

szeptember 9. Vietnám államformája a korábbi királyságról köztársaságra változott.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1946

március 6-án a Szövetséges Ellenőrző Bizottság határozatot hozott a magyar hadsereg átszervezésére és létszámának csökkentésére.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 11-én PÁLFFY György ezredes aláírásával megjelent a határ vadász alakulatok átszervezéséről szóló rendelet.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

április 25-én a Magyar Kommunista Párt Politikai Bizottsága meghatározta a kommunista párt álláspontját a főbb katonapolitikai kérdésekben.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 19-én bevezették az új „határszolgálati” utasítást.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1947

február 14. a megszüntetett KatPol helyett a honvédelmi minisztérium kötelékében felállították RÉVÉSZ Géza altábornagy vezetésével a Katonapolitikai Csoportfőnökséget.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1-én megalakult az 1. honvéd önálló rádiófelderítő század.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1948

március 15-én PÁLFFY György altábornagyot a Honvédség főfelügyelőjévé nevezték ki, ezért a Határőrség főparancsnoka beosztást SZALVAY Mihály vezérőrnagynak adta át.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 1. Hatályba lépett a Pilis II. hadrend, amely a határőrség létszámát 4000 fővel növelte.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 1. A magyar légierő keretein belül felállították az „I. Honvéd Önálló Ejtőernyős Századot”.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1949

március 1. Ekkor állították fel a Magyar Honvédség szervezetében az „1. Honvéd Önálló Ejtőernyős Zászlóalj” szolnoki elhelyezéssel.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 16-án az 1. önálló honvéd rádiófelderítő század átszervezésével és kibővítésével felállították a 101. kiképző és felderítő-lehallgató-íránymérő rádiófelderítő zászlóaljot.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május. 7-én HORVÁTH Pál honvéd járőrszolgálat teljesítése közben a magyar-jugoszláv határ mentén a jugoszláv határőrizeti szervezetek tagjaival vívott tüzharc során hősi halált halt. Szolgálatát bátor teljesítése elismeréseként a Magyar Köztársaság Érdemérem arany fokozatával tüntették ki és posztumusz gyalogsági őrmesterré léptették elő.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 14-én PUSKÁS Imre honvéd járőrszolgálat teljesítése közben a magyar-jugoszláv határ mentén a jugoszláv határőrizeti szervezetek tagjaival vívott tüzharc során hősi halált halt. Szolgálatát bátor teljesítése elismeréseként a Magyar Köztársaság Érdemérem arany fokozatával tüntették ki és posztumusz gyalogsági őrmesterré léptették elő.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szepember 30-án — A tapolcai repülőtér újjáépítésének befejezése nyomán — 1. Honvéd Önálló Ejtőernyős Zászlóalj Szolnokról Tapolcára helyezték át.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 15-én 20.00.-kor a Ritkaháza-i őr s térségében jugoszláviából több személy behatolt magyar területre. A magyar járőr felszólítására a behatólok tüzet nyitottak, majd visszatértek jugoszláv területre.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 30-án a honvédelmi miniszter 1949. XII. 30-án kelt parancsa és az ÁVH vezetőjének ugyanezen a napon kelt parancsa rendelte el, hogy a Honvéd Határőrség 1950. I. 1-ei hatállyal átkerül az ÁVH alárendeltségébe.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1950

1950 a határőrségnél két ízben is szabályozták a határprovokációkról szóló felterjesztések formái, tartalmi követelményeit.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 3-án A Magyar Népköztársaság és a Vietnámi Demokratikus Köztársaság között nagykövetségi szintű kapcsolat jött létre.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1951

január 1. Ekkor álltak át a határőrségnél a korábbi határadás zászlóalj, határadás század, határadás őr szervezeti rendszerről a határőr kerület, határőr zászlóalj, határőr őr szervezetre.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 1. a Határőrség átvette a határrendőrség szervezetét, feladatkörét, eszközeit, valamint személyi állományát.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

június 1. a magyar haderő elnevezését Magyar Honvédségről Magyar Néphadseregre változtatták.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 26-án a határőrségnél körlevelet adtak ki — hivatkozással az 1950. évi kétszeri szabályozásra — a határincidensek kivizsgálása jegyzőkönyvének felvétele tárgyában.

FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 1. Ekkortól a „bajtárs” megszólítás helyett az „elvtárs” megszólítást vezették be a Magyar Néphadseregben.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1953

1953 három rádiófelderítő zászlóalj összevonásával létrehozták a Magyar Néphadsereg első rádiófelderítő ezredét.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1953 Ebben az évben került megszüntetésre az internálás intézménye, melyet azonban 1956-ban közbiztonsági őrizet elnevezéssel ismét bevezettek, végül pedig 1960-ban helyeztek hatályon kívül.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

nyarán a hibák feltárásával kísérletet tettek a magyar párt és állami vezetők által diktált szélsőséges politika nyomán kialakult katasztrófahelyzet feloldására. A vezetés egyik súlyos hibájaként jelölték meg az ÁVH által elkövetett törvénytelenéseket.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1954

május 7. A vietnámi hazafias erők Dien Bien Phu-nál győzelmet arattak a francia gyarmati hadsereg felett.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 21. Genfben egyezményt kötöttek, amely Vietnámot a 17. szélességi fok mentén két részre osztotta.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1955

1955 a szovjet csapatok Ausztriából történő kivonása nyomán a magyar határőrségen belül erőátcsoportosítást hajtottak végre a magyar-osztrák határra.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 23. Az Amerikai Egyesült Államok által támogatott új Dél-Vietnám-i elnök a Vietnám újraegyesítése témájában 1956-ra kitűzött választásokat, azok megtartása előtt semmisé nyilvánította.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1956

1956 Ebben az évben ismét bevezették „közbiztonsági őrizet” néven az 1953-ban megszüntetett internálás intézményét, melyet végül 1960-ban helyeztek hatályon kívül.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

május megszüntették a BM Határőrség és a Belső Karhatalom közös parancsnokságát, helyette mindkét testület önálló parancsnokságot kapott.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

ősz a határőrségnél is végrehajtották a fegyveres erők egészét érintő racionalizálást, melynek során több mint 3000 fővel csökkentették a testület létszámát.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 23. Magyarországon kitört a forradalom és szabadságharc, amelyet november 4.-én a szovjet intervenció haderők vertek le.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 24-én a határőrség személyi állományából felrendeltek Budapestre három zászlóaljnyi csapatkontingenst, amelyet a város karhatalmi parancsnokságának rendeltek alá.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 29-én a forradalom és szabadságharc céljaival azonosuló kormány kivette a Határőrséget a belügyminisztérium szervezetéből. Parancsnoka az e napon kelt 01. számú parancsában — már mint a Magyar Népköztársaság Határőrségének parancsnoka tájékoztatta a testület személyi állományát az új nemzeti kormány mögé való felsorakozásról, feladatul szabva az önkormányzati szervezetekre való támaszkodást, a címeres jelvény levételét és a nemzeti színű szalag kítűzését a sapkára, a bal karon nemzeti színű szalag viselését stb.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

november 4-én a szovjet csapatok lefegyverezték a magyar határőrség kerület-parancsnokságait.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 12. a Fegyveres Erők Minisztériuma a határőrség személyi állományának a létszámát 15 000 főben állapította meg.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1957

február 5-én felállították a Magyar Néphadsereg önálló (hadászati) rádiófelderítő ezredét.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1958

december 31-én a magyar határőrség szervezetébe ekkor 11 kerület, 3 zászlóalj, 189 őr és 25 forgalomellenőrző pont tartozott.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1959

augusztus 25-én a Határőrség létszámát 1120 fővel gyarapította a Honvédelmi Tanács a 2/116/1959. számú határozatával.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 14-én kelt a honvédelmi miniszter 003000. számú szigorúan titkos parancsa a Magyar Néphadsereg 34. Önálló Mélységi Felderítő Századának létrehozása tárgyában.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 1. Ekkor jött létre a honvédelmi miniszter 003000. számú szigorúan titkos parancsában foglaltak szerint a Magyar Néphadsereg 34. Önálló Mélységi Felderítő Százada a Magyar Néphadsereg vezérkara 2. csoportfőnökségének közvetlen alárendeltségében MN 7000. fedőszámmal.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1960

1956 Ebben az évben véglegesen hatályon kívül helyezték az internálás intézményét, melyet 1953-ban megszüntettek ugyan, azonban 1956-ban „közbiztonsági őrizet” néven ismét bevezettek.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

1960 A Dél-Vietnámiak létrehozták a Dél-Vietnámi Nemzeti Felszabadítási Frontot (DNFF).

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasoro-

zatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1961

április és 1962 szeptember között a határőrség hat őrsén kísérleti jelleggel felállításra került az úgynevezett „hivatásos” határőrizet. Ez azt jelentette, hogy a korábban sorozott állománnyal teljesített feladatokat hivatásos állományú munkatársak végezték el.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1961 John F. KENNEDY meghirdette a különleges erők háborúját Vietnámban.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1962

1961 április és 1962 szeptember között a határőrség hat őrsén kísérleti jelleggel felállításra került az úgynevezett „hivatásos” határőrizet. Ez azt jelentette, hogy a korábban sorozott állománnyal teljesített feladatokat hivatásos állományú munkatársak végezték el.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

ősz A Magyar Néphadsereg 34. 34. Önálló Mélységi Felderítő Századát „34. Önálló Felderítő Zászlóalj” néven zászlóaljja fejlesztették.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1964

június 1. a csornai határőr kerület működési területét kettéválasztották Sopron és Csorna székhellyel működő határőr kerületekre.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 1. a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság a nagyobb határátkelőhelyekre kirendeltségeket telepített a vízumkiadás meggyorsítása céljából.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1965

május 11. A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága határozatot hozott a szovjet mintára készülő 50 kilométeres hosszúságú jelzőrendszer kísérleti létrehozására egyben pedig az érintett határszakaszon az aknazár felszedésére.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

június 1-én állították rendszerbe a Határőrségnél az atombakterológiai Vegyi Felderítő (ABV) alegységeket.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 5-én a magyar határőrségnél bevezették a szerződéses polgári állománykategóriát.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1965 Vietnám Da Nang városánál partra szálltak az első amerikai harcoló alakulatok.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1966

június 21-én a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy Magyarország egész nyugati határszakaszán építsék ki az 1965-ben 50 kilométeres hosszúságban kísérleti jelleggel létrehozott jelzőrendszert.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1967

1967 a Magyar Néphadsereg vezérkarának csoportfőnöksége felállította Keszthely székhellyel a 26. önálló rádiótechnikai felderítő zászlóaljat, amely az új felderítési szakág kialakításának az első lépése volt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1969

május 1-én a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megszüntette a nyugati határövezetet.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

június 8. Felállították a Dél-Vietnámi Ideiglenes Forradalmi Kormányt (DIFK).

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 30-án befejeződött Magyarország nyugati határszakaszán az elektromos jelzőrendszer építése.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1969 Richard M. NIXON új stratégiát hirdetett a vietnámi háborúban, melynek az volt a lényege, hogy a harci feladatokat fokozatosan a dél-vietnámi erőkre kell áthárítani.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1971

szeptember 2-án Magyarország államhatárán befejeződött a 246 kilométer hosszúságú aknamező felszámolása.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1972

október 19. A Vietnámi Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövete tájékoztatta Fock Jenő magyar miniszterelnököt arról, hogy Magyarországot is fel kívánják kérni a vietnámi háborút lezáró bizottság munkájában való részvételre.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1973

1973 1963-al kezdődően 1973-mal bezárólag a Magyar Néphadsereg 5. hadseregében 5 felderítő zászlóaljat hoztak létre, az MN közvetlen alárendeltségébe tartozó 3. hadtest kötelékében pedig 2 felderítő zászlóaljat.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 23. A Magyar Népköztársaság kormányát hivatalosan felkérték arra, hogy a vietnámi háború lezárását célzó bizottság munkájában vegyen részt.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-

46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 26. A vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar kontingensének első csapata ekkor hagyta el az országot.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 27. Párizsban aláírták a vietnámi háborút lezáró egyezményt.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 28. A vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar kontingensének első csapata ekkor érkezett meg Hanoi-ba,

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 28. A vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság ekkor tartotta meg alakuló ülését. A magyar küldöttség 1975. V. 9-én fejezte be munkáját.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 7. a vietnámi békekötés értelmében működő ellenőrző bizottság magyar részéhez tartozó katonatisztekkel szállító helikoptert lelőtték. A fedélzeten tartózkodó két magyar tiszt DYLSKI Aurél százados és CZIBOLY Csaba főhadnagy életét veszítette. A nemzetközi ellenőrző bizottságban a magyar kontingens létszáma 750 fő volt.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1974

április 22. A belügyminisztérium jóváhagyta a Határőrség új állománytábláját.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1975

március 15. Ekkor kezdődött a Vietnám egyesítése érdekében folytatott harcok utolsó fázisa, melynek végén Saigon 1975. IV. 30-ai elfoglalásával minden akadály elhárult a vietnámi nemzet újraegyesítése elől.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 30. Ekkor foglalták el Saigont a Vietnám egyesítése érdekében folytatott harcok utolsó fázisaként mellyel minden akadály elhárult a vietnámi nemzet újraegyesítése elől.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan

Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 9. Ezen a napon fejezte be munkáját az 1973. I. 28-án megalakult vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar küldöttsége.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1979

1979 a Honvédelmi Bizottság 7/305/1979. számú határozata alapján belső átszervezéseket valósítottak meg, melynek során létrehozták a tompai forgalomellenőrző pontot, módosították a Határőr Ezred és a budapesti forgalomellenőrző pont szervezetét, valamint a kerület- és ezredparancsnokságokon szervezési és M csoportokat alakítottak ki, továbbá kettéválasztották a kerületek élelmezési és ruházati szolgálatait, illetve jelentősen növelték a zászlósi állománykategória létszámát.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1980

április 10-én a belügyminisztérium jóváhagyta a Határőrség új állománytábláját.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1981

szeptember 5-től szeptember 30-ig, majd minden évben április 15-től szeptember 30-ig 1989. IX. 1-ig az Ausztriával határos határőr kerületek működési területén helikopteres őrzőjáratot hajtott végre a Magyar Néphadsereg az államhatár mentén annak a céljából, hogy megakadályozzák a légijárművek igénybevételevel történő illetéktelen határátlépéseket.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1983

1983 a Magyar Honvédség rádiófelderítő ezredét rádiófelderítő dandárrá fejlesztették.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1983 a belügyminisztérium két ütemben módosította a Határőrség szervezeti struktúráját.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1985

július 7. A budapesti FEP személyi állományának a létszámát jelentősen növelték a Honvédelmi Bizottság 4/359/1985. számú határozatában foglaltak szerint.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1986

szeptember 9-én a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága megtárgyalta a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának a belügyi tárca munkájáról szóló korábbi határozata teljesítésének a helyzetét és úgy értékelte, hogy a magyar határőrizet az elmúlt években kiegyensúlyozottan, a társadalmi követelményekkel lépést tartva fejlődött.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1986 A Magyar Néphadsereg áttért a hadtest szervezetre. Ennek következtében a felderítő zászlóaljok többségét és azok részeként a mélységi felderítő alegységeket zömét is megszüntették.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1987

május 19-én a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága határozatot hozott a határforgalom ellenőrzésének gyorsítására.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1989

1989-ben megszűnt a rendőri felügyelet, a kitiltás, valamint a kettő együttes alkalmazásának lehetőségét is.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 1-én a Határőrség létszáma 19 000 fő volt, amely egyben a Határőrség legmagasabb létszáma volt.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 18-án a minisztertanács elrendelte az SZ-100-as elektromos jelzőrendszer lebontását, továbbá a határvízi és határsávi korlátozások, valamint a nyomsáv megszüntetését.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

zeptember 11. a magyar kormány megnyitotta az országhatárt az NDK állampolgárok előtt. A kormány döntése nyomán a határőrség a nyugati határon átengedte az NDK állampolgárokat.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

1990

1990 a Magyar Néphadsereg rádiófelderítő dandárját a Magyar Honvédség Távközlési Kutató és Ellenőrző Intézet (TÁVKEI) alakították.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 1. A Határőrségnél megszüntették az MSZMP szervezeteit.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

február 1-én a Határőrségnél megszüntették a nevelési osztályokat és felállították a személyzeti, munkaügyi, fegyelmi és szociális osztályokat, továbbá a miskolci és balassagyarmati kerületeknél befejeződött az áttérés a hivatásos határőrizetre.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 1. bevezették a szelektív útlel ellenőrzést és Körmenten felállították a Határőrség tiszthelyettesképző iskoláját.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

1991

február 14. A Magyar Köztársaság kormánya jóváhagyta „A Magyar Köztársaság honvédelmének alapelvei és követelményei” című dokumentumot.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 13-án Veszprémben a helyőrségi művelődési otthonban nyugállományú katonák és volt ejtőernyős sorkatonák, valamint civil ejtőernyősök hozták létre a „Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szvetéségét” MEBSZ-t.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1992

augusztus 1-én a Magyar Néphadsereg, majd 1991-től a Magyar Honvédség hadművelési szintű rádióelektronikai felderítése megszűnt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rend-

védelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1993

március 2-án a magyar országgyűlés elfogadta a kormány által „A Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelvei” című javaslatot, amely Magyarország 1999. évi NATO csatlakozásáig meghatározta a honvédelmi felkészülés és a katonai szervezetrendszer alakításának főbb irányait.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1995

1995 miután a Magyar Honvédségből kivált és újjáalakult a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala (MKKFKH) a TÁVKEL beolvadt az MKKFKH-ba Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság néven.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1996

június 23. Katonai tiszteletadás mellett ünnepélyes keretek között leplezték le a Hadtörténeti Intézet múzeumának udvarán az első magyar ejtőernyős alakulat emléktábláját.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2001

június 30-án a Magyar honvédség elektronikai harcezzredét felszámolták.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1. FURKÓ Kálmán ezredes kezdeményezésére és anyagi támogatásával ejtőernyős emlékfalat hoztak létre Szolnokon a 34. Bercsényi László Felderítő Zászlóalj épülete előtt.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2004

március 23-át a dr. SZENES Zoltán altbgy. a honvéd vezérkar főnöke a 9. 2004. (HK. 4.) intézkedésének 1. számú mellékletében az ejtőernyősök napjává nyilvánította.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2005

2005 a MEBSZ belépett a Union of European Parachuties (Európai Ejtőernyős Egyesülés [UEP]) tagjai sorába.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2006

március 23. A honvédelmi miniszter zászlót adományozott a MEBSZ részére az ejtőernyős katonai hagyományok és a honvédelem támogatásában nyújtott kiemelkedő teljesítménye elismeréseként.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2009

2009 A MEBSZ mint Union of European Parachuties (Európai Ejtőernyős Egyesülés [UEP]) soros elnökségét ellátó szervezet kezdeményezésére az Union of European Parachuties (Európai Ejtőernyős Egyesülés [UEP]) feldolgozta és angol nyelven ki is adta az Európai Unió tagállamai katonai ejtőernyőzésének történetét.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2012

január 1-én a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala átalakult Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatá, melynek részeként a korábbi Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóságot átszervezték, Technikai Felderítő Igazgatóság elnevezéssel.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX ORGANICUS**A-Á**

AMF Allied Mobile Force (Szövetséges Mobil Erő)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ANTANT Lásd Entente.

ÁVH Határőrség (1949-1956) Lásd Határőrség.

Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1946 októberében a BRFK Politikai Rendészeti Osztályából önállósították a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályát (ÁVO), amelyet 1948. szeptember 10-től a belügyminiszter felügyelete alá helyezték Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóság (ÁVH) néven, s vált önálló hatósággá (átvéve a határ-, folyam- és légi közlekedési rendészeti hatósági feladatokat és a KEOKH-ot), 1949. december 31-től függetlenítték a Belügyminisztériumtól miután a honvédelmi minisztérium Katonapolitikai Főcsoportfőnökségének a teendőit is átvette. Ilyen formában 1953-ig működött, amikor a Belügyminisztérium alá visszarendelték, majd 1957-ben felszámolták, a rendvédelmi szerveit pedig a Belügyminisztérium alá szervezték.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Hatóság Belső Karhatalom az Államvédelmi Hatóság három főreszből állt nevezetesen úgynevezett zöld ÁVÓ = Határőrség, kék ÁVÓ = Karhatalom, piros ÁVÓ = kormányőrség, politikai rendőrség. A népies elnevezés az egyenruha hajtóka színéből fakadt.

FŐRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Államvédelmi Osztály (ÁVO) 1945. május 10.-én az 1 690/1945. ME. Rendelet intézkedett a csendőrség feloszlásáról és az Államrendőrség megszervezéséről. Ennek nyomán került sor a budapesti és a vidéki főkapitányság alá rendelt vármegyei és városi főkapitányságokon, valamint a városi és a járási kapitányságokon politikai rendészeti osztályok megszervezésére. Már az Ideiglenes Nemzeti Kormány decemberi működése során létrejött az államrendőrség politikai rendészeti osztálya, amely még a kormány Budapestre költözése előtt berendezte székhelyét az Andrássy út 60. szám alatti épületben. 1945-ben a budapesti rendőr-főkapitányság keretei között is létrejött egy politikai rendészeti osztály EISENBERGER Benjámint [PÉTER Gábor] vezetésével, amely szintén az Andrássy úti épületben működött. Az Államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályát megszüntették, vezetőjét pedig a vidéki főkapitányság politikai rendészeti osztályának az élére állították. A központi állambiztonsági szerv a EISENBERGER Benjámint [PÉTER Gábor] által irányított budapesti főkapitányság politikai rendészeti osztályából alakult ki. Az 533 900/1946.BM. rendelet önállósította a budapesti politikai rendőrséget Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya néven 1946. októberében, amely a belügyminiszter közvetlen irányítása alá tartozott. E szervezet felügyelete alá szervezték a vidéki főkapitányság politikai rendészeti osztályát is. Az 535 059/1946.BM. rendelet szabályozta az Államvédelmi Osztály szervezetét, feladatát és ügykörét. A budapesti székhelyű Államvédelmi Osztály alárendeltségében államvédelmi osztályokat hoztak létre minden vármegye székhelyén működő rendőrkapitányságon. Az Államvédelmi Osztályt a 288 009/1948.BM. rendelettel Államvédelmi Hatósággá Fejlesztették.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

B

Belügyminisztérium az első független magyar kormány óta — a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével — folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárcák kompetenciájába. A GYURCSÁNY és a BAJNAI kormány időszakában a belügyminisztériumból a rendvédelem irányítására hivatott szervezeti egységeket az igazságügyi tárcához telepítették és az igazságügyi minisztériumot átkeresztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. Az első független felelős magyar kormány belügyminisztere SZEMERE Bertalan volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc belügyminisztériuma a Helytartótanácsi Hivatalból, — amelynek hatáskörébe a városrendészet az egészségügy az oktatás az alapítványok az árvák ügyeivel való foglalkozás stb. tartozott — valamint a országgyűlési ügyekkel foglalkozó Magyar Udvari Kancelláriából fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkori magyar kormányok egyik legfontosabb tárcája volt. A belügyminisztérium épületegyüttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban — a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően — a Budai Várban álltak. A második világháború után azonban — amikor a Budai Vár megszűnt Magyarország hatalmi centrumaként működni — mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikusan fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A polgári magyar állam első belügyminisztériumának 1848-1849-ben elviekben 4 gyakorlatilag 3 osztálya volt. Az ügynevezett országlásztali osztály az országgyűléshez és az országgyűlési választásokhoz kapcsolódó teendőket volt hivatott ellátni. A közigazgatási osztály a közigazgatási egységek, alapítványok, örökösödési ügyek, névváltoztatások a ki-, és bevándorlók ügyeit intézte. A rendőri osztály a közcsend és a belbéke fenntartására volt hivatott. Eredetileg nemzetőrségi osztályt is terveztek, azonban az országgyűlés a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá rendelte, a miniszterelnök pedig a testület irányítására Országos Nemzetőrségi Haditanácsot hozott létre, amely önálló országos szervezet volt és 6 osztállyal működött. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.) A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanácshoz, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légitőkekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóság (ÁVH) Lásd Államvédelmi Hatóság (ÁVH)

BM Karhatalom Lásd Karhatalom.

Büntetés-végrehajtás Az igazságügyi tárcának alárendelt, a büntetés-végrehajtási intézmények őrzését és az ott raboskodók felügyeletét hivatott ellátni.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bűnügyi Múzeum Lásd Rendőrség-történeti Múzeum.

C-Cs

Császári Csendőrség A neoabszolutizmus császári csendőrségének (1849-1867) népies elnevezése Zsandárság (Gendarmerie = Zsandárság) Az 1849. III. 4.-én oktrojált összbirodalmi alkotmány „A birodalom belső biztonságának őrzése birodalmi ügy” meghatározást tartalmazta. Erre alapozva Alexander BACH belügyminiszter 1849. V. 30.-án olyan előterjesztést tett az uralkodónak, amely lebontotta a korábbi feudális korlátokat és egy új összbirodalmi biztonsági fegyveres testület megteremtését javasolta. E testületként a csendőrséget nevezte meg az indítvány, hiszen a csendőrség már európa szerte bizonyította hatékonyságát, továbbá Napóleon bukását követően a HABSBURG-birodalomhoz visszakertült itáliai területeken már működött egy csendőr ezred. Ferenc József 1849. VI. 8.-án uralkodói nyílt paranccsal rendelte el a teljes HABSBURG-birodalomra kiterjedő hatáskörrel rendelkező testület felállítását. 1849. IX. 17.-én a testület főparancsnokává HAYNAU tábor-

szernagy jobbkezét báró Johann Franz KEMPEN von Fichtenstamm altábornagyot nevezte ki korábbi katonai beosztása meghagyásával. A testület működését az uralkodó 1850. I. 18.án kibocsátott ideiglenes csendőr törvénnyel szabályozta. 1851. XI. 1.-én a pandúr kötelékeket feloszlatta és a csendőri erők kizárólagos működését rendelte el az önállóságától megfosztott magyarországi területeken is. 1851. XII. 22.-én Ferenc József nyílt paranccsal rendelte el, hogy a katonai határőrvidéken is szervezzék meg a csendőrséget. A HABSBERG-birodalom neoabszolútizmusa rendvédelmi struktúrája kiépítésének betetőzéséért Ferenc József 1852. IV. 22.-én nyílt paranccsal saját közvetlen alárendeltségében hozta létre a legfelsőbb rendőrhatalóságot, amely a birodalmi rendőrség és csendőrség legfőbb felügyeleti szervezete volt. E testületnek az élére pedig KEMPEN János altábornagyot úgy nevezte ki, hogy az altábornagy egyben megőrizte a csendőr-főparancsnoki beosztását is. A császári csendőrség legkiterjedtebb formája 1852 és 1859 között valósult meg, amikor a HABSBERG-birodalom területén 19 csendőr ezred kötelékében 18 647 csendőr szolgált. 1859-ben — a Solferino-i vereség nyomán — az uralkodó a legfelsőbb rendőrhatalóságot oly módon szüntette meg, hogy hatáskörét az átszervezett és új miniszter vezetésére bízott belügyi tárca kompetenciájába integrálta. A csendőr testületet azonban továbbra is fenntartotta az 1859. XI. 14.-ei legfelsőbb elhatározásával, melyben úgy rendelkezett, hogy a testület személyi tekintetben a hadsereg főparancsnokság, szolgálati és gazdasági téren pedig a belügyminisztérium alárendeltségébe kerüljön. Ezt követően a testületet több ízben karcúsították, végül 10 ezred kötelékében 7927 fő teljesített szolgálatot. 1866. I. 28.-ai legfelsőbb elhatározással az uralkodó ugyan ismét megerősítette a testület szervezetét és létszámát azonban Magyarország területén ez az intézkedés már tiszavirág életűnek bizonyult, mivel HABSBERG csendőrség ugyan jó eredményeket ért el a közrend fenntartása terén, azonban a magyar hazafiak üldözése terén is jeleskedett, így a kiegyezés nyomán létrejött magyar kormány Magyarországon 1867. V. 8.-án feloszlatta az idegen testületnek tekintett császári csendőrséget. Mivel a kiegyezés tartalma szerint a rendfenntartás nem tartozott a közös ügyek csoportjába ezért a csendőrség az Osztrák Császárság tartományaiban is a belügyi tárca kompetenciájába került, az uralkodótól közvetlen függése megszűnt. Az I. világháború után az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően Ausztria területén tovább működött a csendőrség. Az Anschluss nyomán az Osztrák Csendőrséget a Német Birodalmi csendőrségbe integrálták. A II. világháború után az Osztrák Csendőrség ismét önálló szervezetté vált, amely az osztrák szövetségi kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Hagyományosan a vidék közbiztonságára felügyelt, Ausztria városaiban a rendet az Osztrák Rendőrség tartotta fenn. A két rendvédelmi szervezetet 2005-ben takarékosági okokra hivatkozva összevonták Osztrák Szövetségi Rendőrség elnevezéssel.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Császári Királyi Csendőrség Lásd Császári Csendőrség.

Csendőrség katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, amely az országok központi államhatalmának a közvetlen irányítása alatt áll és általában a vidék rendvédelmének a biztosítására hivatottak.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

D

DIFK Dél-Vietnámi Ideiglenes Forradalmi Kormány.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DNFF Dél-Vietnámi Nemzeti Felszabadítási Front.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) A második világháború után életre hívott, a Föld országainak többségét magába foglaló politikai szervezet, amely a nemzetközi feszültségek enyhítése érdekében tevékenykedik.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Entente (ANTANT) az Anglia és Franciaország között 1904. IV. 8.-án Londonban aláírt szerződés, az *Entente Cordiale* (a.m. Szívélyes Egyetértés) szóból származik, általában a szövetségi rendszer (*antant hatalmak* = Nagy-Britannia és Franciaország) és a körük csoportosult országok együttes megnevezése.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

EUFOR European Union Force (Európai Unió Haderő [nemzetközi])

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

EUFOR Althea European Union Force Althea (Európai Unió Haderő Althea [Bosznia-Hercegovina])

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Evidenzbüro Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hírszerző szervezete.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légitözelekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Fegyveres Erők Minisztériuma az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharcot leverő szovjet csapatok fegyveres támogatására létrehozott minisztérium.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség. A fiumei városi rendőrséget az 1916/XXXVII.tc.-kel vonták a kormány irányítása alá. A városban működő rendőrség államrendőrségként az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fővárosi Rendőrség Lásd Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség.

Francia Csendőrség Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Francia csendőrség Elit Légioja „Légion de gendarmerie d’elite” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Francia Nemzeti Csendőrség (Gendarmerie Nationale) Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülete. Elődszervezete a Maréchaussee, amely a XIII. századtól fokozatosan kiépülve tartotta fenn a rendet Franciország vidéki területein. A Maréchaussee-t 1778-ban keresztelték át Gendarmerie, azaz csendőrségre. A francia forradalom idején 1789-ben a csendőrséget feloszlatták. 1791. I. 6-án a Konvent január 6-ai döntésével Franciaországban újra létrehozták a csendőrséget Nemzeti Csendőrség „Gendarmerie Nationale” néven, melynek részeként — a volt Párizsi Gárda feladatait átvéve — megalakult a Garde Republicaine de Paris. A testületet Napóleon modernizálta. 1799-ben az 1789-es csendőrségi törvényben foglaltaknak megfelelően megvalósították a csendőrség átszervezését. 1804-ben a Nemzeti Csendőrség Elit Légiojába „Légion de gendarmerie d’elite” olvasztották a Napóleon által 1801. VII. 21-én alapított Lovas Testőrgárdát Öreg Gárda „la vielle garde” elnevezéssel. A napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó államok a francia közigazgatási minta átvételekor, annak része-

ként vették át a csendőrségi testületípust mint katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületet. 1795-ben Belgiumban, 1805-ben Lombardiában, 1806-ban Poroszországban, 1808-ban pedig Spanyolországban vezették be a csendőrség intézményét. A csendőrség típusú rendfenntartó szervezet mindenütt kiválóan megállta a helyét, ebből fakadóan Európa valamennyi országában — a Brit-szigetek kivételével — a XIX. században létrehozták a nemzeti csendőrségeket. A csendőrség anyaországában, Franciaországban is számos változáson esett át a francia csendőrség. 1814. IV. 23-án Napóleon veresége nyomán — a BOURBON restauráció részeként a — a francia csendőrséget feloszlatták. 1816. I. 10-én ismét felállították a francia csendőrséget. Az 1830 júliusi párizsi felkelés harcaival már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek a mobil csendőrség nevet viselték. 1871-ben a francia kormány a párizsi lázongások tapasztalatai alapján állandó mozgó csendőrséget állított föl 1100 fős létszámmal. 1879-ben az 1871-ben 1100 fős létszámmal felállított mozgó csendőrséget zászlóalj erősségű alakulattá csökkentették. 1885-ben, az 1871-ben létrehozott, majd 1879-ben zászlóalj erősségű alakulattá csökkentett mozgó csendőrséget megszüntették. 1927-ben a francia csendőrséget bízták meg az országúti forgalom ellenőrzésével. 1928. XII. 1-én a Francia Köztársaság elnöke rendeletben szabályozta a csendőrség szervezetét. Ekkor alakult ki a testületnek az a felosztása, amely lényegében ma is él. E szerint a kiképzőbázisokat és az irányító szervezeti egységet leszámítva a testület alapvetően négy fő részből állt. A gyarmati csendőrségből, amelynek ma már csak a nyomai találhatók meg, a fővárosi csendőrségből, amely a központi államhatalom védelmére, a főváros rendjének biztosítására és díszelő feladatok teljesítésére volt hivatott. Továbbá a Mozgó Köztársasági Gárda amelynek a hivatása a csapaterős feladatok teljesítése volt, valamint a hagyományos megyei csendőrség, amelynek alapeleme az 5-10 fő közötti személyi állománnyal rendelkező csendőr őrs volt. Az őrsök élén altisztek álltak. Az őrsöket a szakaszparancsnokságok irányították. Ezek voltak az országúti forgalom ellenőrzésével. Elülükön főhadnagy, vagy hadnagy állt, járásparancsnoksági szintnek feleltek meg. A járásparancsnokságokat a megyénként diszlokáló századparancsnokságok irányították, melyeken századosok vagy őrnagyok teljesítettek szolgálatot. Az egy vagy több megyére kiterjedő csendőr légiók élén ezredes állt és a csendőr századparancsnokságok irányítását látták el. A csendőr légiók tevékenységét a szekciók irányították melyeknek az élén egy-egy csendőr tábornok állt, hatósági területük megegyezett a katonai körzetek működési területével. A testület élén pedig a csendőr vezérkar állt. A Francia Nemzeti Csendőrség történetében külön fejezetet alkotnak a csendőrség párizsi közbiztonsági szolgálatot ellátó részei. 1813. IV. 13-án hozták létre a francia csendőrség részeként a Párizsi Császári Csendőrséget „Gendarmerie imperiale de Paris” néven, amely a Párizsi Gárda, majd a Párizsi Városi Gárda, később pedig a Párizsi Köztársasági Gárda utódszervezete volt. A párizsi csendőrséget a BOURBON reastauráció során Párizsi Királyi Gárda „Garde royale de Paris” néven átszervezték. 1816. I. 10-én e szervezetet Párizsi Királyi Csendőrség „Gendarmerie royale de Paris” néven átszervezték. A Párizsi Királyi Csendőrség helyét a Városi Gárda „Garde Municipale” 1830. VIII. 16-án vette át. 1848. II. 25-én a Városi Gárdát feloszlatták, tevékenységét a Polgári Őrség „Garde Civique”, a Városháza zászlóalj „Bataillon de l’hôtel de ville”, a Lyon Zászlóalj „Bataillon Lyonnais” és a Hegyvidékiek Csapata „Corps des Montagnards” vette át. Ezen alakulatok 1848. V. 26-ig működtek, amikor helyüket az újjáalakult Köztársasági Gárda „Garde Republicaine” vette át. Ez az alakulat azonban nem a hadsereg, hanem a belügyi tárca irányítása alá tartozott. 1849. IV. 1-én a Köztársasági Gárdát, Párizsi Gárda „Garde de Paris” elnevezéssel átszervezték és a csendőrség kötelékébe visszahelyezték. A Francia Nemzeti Csendőrség a XXI. században is mintegy 80 000 fős személyi állománnyal védi eredményesen Franciaország rendjét, vidéki területeken és ellátja a táborig csendőrség útján a katonai rendőri feladatokat, valamint a hegyi és vízimentési teendőket.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Frunze Lövész Akadémia a Szovjetunió gyalogsági tisztképző iskolája.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Független Kisgazda Párt (FKGP) A pártot 1908-ban alapította NAGYATÁDI SZABÓ István. Az FKGP a két világháború között bejutott az országgyűlésbe. 1922-ben egyesült a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjával, Keresztény-Keresztény Földműves-, Kisgazda- és Polgári Párt néven. Ez lett Magyarország legerősebb pártja. 1930. október 12.-én megalakult a Független Kisgazda-, Földműves és Polgári Párt, amely decemberben egyesült az Agrár Párttal, így jött létre a Független Kisgazda Földműves Polgári és Agrár Párt. Az 1945-ös választásokat a Független Kisgazda Párt nyerte meg elsöprő többséggel, a szavazatok 57.02 százalékával. 1946. március 12.-én a Kisgazda Pártnak MKP nyomásra ki kellett zárnia 20 képviselőjét a pártból, akik SÜLYÖK Dezső vezetésével Magyar Szabadság Párt néven új pártot alapítottak. 1947. február 25.-én államellenes összeesküvés vádjával a magyarországi szovjet szervezetek letartóztatták a mentelmi jogának figyelmen kívül hagyásával és a Gulágra hurcolták KOVÁCS Bélát az FKGP főtitkárát. Ezt követően PFEIFFER Zoltán 50 képviselőtársával kényszerült kilépni a pártból. Egy csoportjuk megalakította a Magyar Függetlenségi Pártot. Május 30.-án a Svájcban tartózkodó kisgazda miniszterelnököt NAGY Ferencet RÁKOSI Mátyás fenyegetéssel lemondatta. Júniusban VARGA Béla a Nemzetgyűlés kisgazdapárti elnöke is nyugatra távozott. 1947. augusztus 31.-ére előhozott választásokat írtak ki, amelyen a baloldali blokk a két cédulás csalásával és a választási bíróságra gyakorolt nyomásyakkorlással ért el kedvező eredményeket. Ezt követően a kisgazda TILDY Zoltán államfőt 1948. júniusában lemondatták. Sikertelen elérni, hogy 1948. júniusától DOBI István került a kisgazda párt elnöki tisztségébe, aki erősen kommunista barát volt. Az 1949-es választásokon a kisgazda párt a politikai manipulációk következtében kisebbségbe került. A pártállam időszakában a kisgazdapárt nem működött. 1988. november 18.-án újjáalakult a Független Kisgazda Földműves és Polgári Párt. Az 1990-e választásokon bejutott az országgyűlésbe és a Magyar Demokrata Fórummal, valamint a Kereszténydemokrata Néppárttal koalíciós kormányt alakított. A Független Kisgazda Párt kapta a honvédelmi tárcát. A párt országgyűlési frakciójának a vezetője pedig TORGYÁN József lett. A párt utójára 1998-ban került be a parlamentbe. Ekkor kormánykoalíciót alakított ki az MDF-el és a FIDESZ-szel. A Független Kisgazda Párt 4 tárcát kapott, majd fokozatos erodálás nyomán a párt részeire bomlott. 1902-ben a kisgazda párt már nem jutott be a parlamentbe.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

FYROM Former Yugoslav Republic Of Macedonia (Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G-Gy

Gendarmerie Nationale Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

H

HABSBURG csendőrség Lásd Császári Csendőrség.

Haderő Lásd Magyar Királyi Honvédség

Hadtörténeti Levéltár A Hadtörténeti Intézet és Múzeum szervezeti egysége, amely a magyar haderő iratanyagának gyűjtésére, rendszerezésére, tárolására és kutatásának biztosítására hivatott.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadügyi Népbiztosság. A sajátos államszervezetű Tanácsköztársaságnak a hagyományos hadügyi tárca feladatait ellátó szervezete.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadügyminisztérium Lásd Honvédelmi Minisztérium.

Határőrség A Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban — a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával — a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határ vadász csapatnemeként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar fő erők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A légénységi állomány sorozott (kényszerborzolt) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őr működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából. 1945 után a honvéd határ vadász csapatnemből hozták létre a Honvéd Határőrséget, amely továbbra is a honvédség hadrendjébe tartozott. A Honvéd Határőrség irányítását a „ki-kit győz le” időszakban a magyar baloldal magához ragadta és az ország leg-erősebb katonai erejévé fejlesztette. A Honvéd Határőrség szervezete határ vadász őrökből századokból, illetve zászlóalj-akból állt. A testület vezetését a Határőrség Országos Parancsnoksága látta el. 1949-ben a testületet az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. A köznyelv őket nevezte „zöld ávos”-nak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc után a Határőrség — önálló fegyveres szervezetként — BM Határőrség elnevezéssel a belügyi tárca alárendeltségében maradt 2007-ig. 2007-ben a testületet a rendőrségbe integrálták.

FÓRISZ Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.*” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudomá-

nyos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határrendőrség 1945. VIII. 17.-én állították fel a Határrendőrséget a belügyi tárca irányítása alatt. Feladatát döntően a határforgalom ellenőrzése és a határrend betartatása alkotta. 1948 IX. 10.-én felállították a BM Államvédelmi Hatóságot a belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó középfokú hatóságként, melynek alárendeltségébe vonták a folyamrendészeti- és légiközlekedési hatóságokat, továbbá a Határrendőrséget, valamint a Külföldiek Ellenőrző Központi Hatóságot és az ütle-velosztályokat.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Határszéli csendőrség A határszéli csendőrség a Magyar Királyi Csendőrség szolgálati ágaként működött. A Magyar Királyság útlevelel köteles határszakaszain a zöldhatár őrizetét és a kishatárforgalom ellenőrzését valósította meg a társ határőrizeti szervekkel együttműködve. A miniszterelnök és a belügyminiszter, a honvédelmi, a kereskedelemügyi, a pénzügyi az igazságügyi és a földművelésügyi miniszterrel 1891. VII. 1.-én közösen kiadott határőrizeti utasításban hozta létre a határszéli csendőrség új szolgálati ágát és szabta meg főbb feladatait.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hegyvidékiek Csapata „Corps des Montagnards” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Honvéd Határőrség (1945-1949) Lásd Határőrség

Honvéd határvasár Lásd Határőrség.

Honvédelmi Minisztérium A polgári magyar állam első honvédelmi minisztere MÉSZÁROS Lázár volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1849. IV. 15.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja. 1918. X. 31-től, a Károlyi-kormány létrejöttétől a tárca elnevezése Hadügyminisztérium, majd 1920. III. 15-től visszaállították a tárca elnevezését Honvédelmi minisztériumra. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot — a testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség kivételével — a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit híd pesti hídfőjénél létesített új épületgyűttesbe költözött, ahol azóta is működik.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvéd Kossuth Akadémia A XX. század negyvenes éveinek második felében alapították a magyar haderő gyors felfejlesztése érdekében a nagylétszámú tisztikar kiképzésének egyik szervezeti kereteként. Az intézményben három illetve két éves tisztképzés valósult meg. A hadsereg felfejlesztését követően az Egyesített Tiszti Iskolába olvastották be.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Honvédség Lásd Magyar Királyi Honvédség.

I-Í

Igazoló bizottságok célja az volt, hogy a II. világháború után felülvizsgálják a közalkalmazottak és köztisztviselők tevékenységét az 1939. IX. 1. óta eltelt időszakban, tevékenységük a gyakorlatban azonban a Kommunista Párt ellenfelei likvidálásának az egyik eszközévé silányult

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Igazságügyi Minisztérium A polgári magyar állam első igazságügy-minisztere DEÁK Ferenc volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 11.-éig töltötte be. Az első felelős magyar kormány tárcája volt az Igazságügyi minisztérium, amelyet a ki-egyeztetést követően újra létrehozta és napjainkig működik, bár a GYURCSÁNY-BAJNAI kormány időszakában a belügyi tárca rendvédelmi szervezeti egységeit áttelepítették az igazságügyi minisztérium szervezetébe. Az igazságügyi tárcát pedig átke-reesztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. 2010 után azonban ismét önálló tárcaként működik a magyar államap-parátusban.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Iparőrség hivatalosan 1953-ban hívta életre a Honvédelmi Tanács vonatkozó rendelete, azonban a szervezését már 1951-ben elkezdték. A feladata a népgazdaság szempontjából fontosabb gyárak, üzemek, ipari telepek és hasonló objektumok őrzése és védelme volt, az állami vállalatoknál, költségvetési szervnél és egyéb gazdálkodó szervnél lehetett létrehozni, az illetékes szakminiszter és a belügyminiszter jóváhagyásával. A felügyeletét és irányítását kezdetben a Belügyminisztérium Iparőrség Osztálya, később pedig az Országos Rendőr-főkapitányság II-1 Osztálya, illetve a területileg illetékes megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság látta el. Az Iparőrség megalakulásakor a tagjait katonai rendfokozatokkal látták el, a '70-es években azonban áttértek a beosztási megnevezésen alapuló rangrendszerre. A beosztott állományt közvetlenül a beosztott parancsnokok irányították, az adott létesítmény őrségét pedig a közvetlen parancsnokok (őrségparancsnok, őrségparancsnok-helyettes, őrségi előadó, váltásparancsnok), akik felett a középírányító parancsnokok álltak, a minisztériumi szinten pedig a központi irányító parancsnokok (parancsnok-osztályvezető, parancsnokhelyettes-csoportvezető, főelőadó). Az első években kizárólag az ipari létesítmények, később pedig már a kulturális intézmények (múzeumok, levéltárak stb.) őrzését is ellátták az iparőrök, de tevékenykedtek a Magyar Néphadseregben is. A feladatok bővülésével változott meg a szervezet elnevezése és lett Polgári fegyveres Őrség, amely napjainkban Fegyveres Biztonsági Őrség néven működik. A tevékenységének a kereteit a Belügyminisztérium által kibocsátott Működési és Szolgálati Szabályzat határozta meg, amelyet a fenntartó minisztériumok által kiadott további szabályzatok pontosítottak.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

ISAF International Security Assistance Force (Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

Karhatalom az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése nyomán a pártállam által létrehozott önálló fegyveres erő, amely 1972-ig működött. Katonai szervezetű alakulatokból állt. A nagyobb városokban önálló zászlóaljakat, Budapesten ezredet, néhány településen pedig önálló századot államosítottak. A tisztek és a tiszthelyettesek kivételével — akik hivatásos állományhoz tartoztak — a személyi állományt sorozták. A teljes személyi állomány katonai rendfokozatot viselt, a testület belső függelmi viszonyai katonaiak voltak. Közvetlenül a Magyar Szocialista Munkás Párt központi vezetése alá tartozott, amely az irányítást az adminisztratív osztályon keresztül gyakorolta. A karhatalom feladatát zavargások, lázongások felszámolása, elemi csapás esetén annak elhárításában való részvétel alkotta. A karhatalom rendőri jogosultságokkal nem rendelkezett. A rend fenntartása érdekében a nagy létszámú erőkoncentrációt igénylő feladatokban alkalmazták. A puha diktatúra konszolidációja nyomán a testületet 1972-re felszámolták. Utódszervezete a Forradalmi Rendőr Ezred, melyet később Készenléti Rendőri Ezred elnevezésre változtattak, ezen alakulat a magyar rendőrség kötelékében a karhatalmi feladatok ellátásának a teljesítésére hivatott.

Ebből a pártállami helyzetből a fakadt rendszerváltás utáni magyar állam rendvédelmi terminológiájában a csapaterős rendvédelmi tevékenység kifejezés, mivel a pártállam időszakában az önálló karhatalmi fegyveres erőt többnyire erre a célra használták. A karhatalom önálló fegyveres szervezetkénti létrehozására és működtetésére a szovjet minta nyomán került sor, mivel a karhatalom elődszervezetének az úgynevezett „kék ÁVÓ” tekinthető, amely lényegében a karhatalommal harmonizáló feladatrendszerrel rendelkezett az Államvédelmi Hatóság szervezetén belül.

A második világháborút megelőzően azonban a karhatalom nem szervezetet, hanem tevékenységet jelentett. E tevékenységhez tartozónak tekintettek minden rendvédelmi feladatot, amelynek a teljesítéséhez fizikai kényszerítés, kényszerítő eszközök, esetleg fegyver használata is szükséges volt, vagy szükségessé válhatott. Ebből fakadóan karhatalmi feladatok ellá-

tására általában a rendvédelmi testületek, illetve nagyobb létszám koncentráció esetében a haderő csapatai voltak hivatottak. A második világháborút megelőzően azonban a karhatalmi tevékenység alatt nem csupán a csapatkötelékben végrehajtott tevékenységet értették. Ide tartozónak tartottak minden feladatot a létszámtól függetlenül — például a fogolykísérést is, amelyhez általában egy vagy két főt vettek csupán igénybe — amelynek a végrehajtása során fizikai kényszerítő erő, illetve kényszerítő eszköz, vagy fegyverhasználat alkalmazására is sor kerülhetett.

A második világháború végéig nagyobb létszámot igénylő karhatalmi feladatok ellátására — a jelenlegi terminológia szerint csapaterős tevékenység végzésére — általában a haderő alakulatait kérték fel. A felkérés lehetőségeit és a teljesítés módját — az ország törvényeivel összhangban — jogszabályokban rögzítették. A karhatalmi feladatokra igénybe vehető katonai alakulatok személyi állományát pedig kiképezték a várható karhatalmi teendők szakszerű ellátására is. A második világháború időszakában a Magyar Királyi Csendőrség kötelékében — a várható partizán-tevékenység kezelhetősége céljából, valamint a háborús tapasztalatok alapján a csapaterős karhatalmi feladatok ellátása érdekében — csendőr zászlóaljakat hoztak létre, amelyek légénységi állománya sorozott volt. Felszerelésük alapvetően megegyezett a honvéd lövész zászlóaljakéval. A csendőrség feloszlata nyomán feladatkörét a Magyar Államrendőrség vette át, így — többek között — a csapaterős karhatalmi tevékenységet is e testületnek kellett megvalósítania. A karhatalmi alakulatokat 1950. január 1.-ével az újonnan létesített ÁVH-ba integrálták.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Katonai Felderítő Hivatal (KFH) 1995-ben — a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény hatályba lépését követően — a Magyar Honvédség kötelékéből kivált és Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala (MKKFH) néven szervezték újjá a magyar katonai felderítést, amely 2012. I. 1-én átalakult Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatá a Magyar Honvédség hadrendjébe illeszkedően. A szervezet. 2012. I. 1-vel a honvédelmi miniszter 128 /2011 (XII.2.) utasításával Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat megnevezést kapott.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Katonai határőrvidék Az Adriától Bukovináig terjedő területsáv, amelyen katonai közigazgatás keretei között élő lakosságból létrehozott ezredek védelmezték a Habsburg-birodalmat a török becsapásokkal szemben. Az itt élő családok férfitagjai közül egy fő adomentes földhasználat fejében katonai szolgálatot volt köteles teljesíteni. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc során a határőrvidék magyar ajkú ezredei a szabadságharc mellé álltak, ezért a forradalom leverését követően ezen ezredek feloszlatták. A többi ezredet a kiegyezés nyomán 1872-ben oszlatták fel a katonai határőrvidék ezredei működési területén lévő lakosság életviszonyainak a polgári életbe történő visszaintegrálása az 1880-as évek második feléig tartott. Ezzel zárult az a több évszázados múltra visszatekintő vita, amely az uralkodó és a magyar országgyűlés között fennállt a katonai határőrvidéket illetően. Az országgyűlések ugyanis rendszeresen kérték az uralkodót, hogy a katonai határőrvidék vármegyei közigazgatás alól kivont területét adja vissza a vármegyék számára. Az uralkodók ezt az igényt minden esetben jogosnak ítélték meg, azonban a végrehajtást a török veszély elmúlását követő időszakra tolták ki.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Katonai Hírszerzési Igazgatóság (GRU - Glavnoje Razvedovatyelnoje Upravlenyje)

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Katonapolitikai Csoportfőnökség Lásd Katonapolitikai Osztály.

Katonapolitikai Osztály (KatPol) a honvédelmi tárca alárendeltségében működött 1945 és 1949 között. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1945 tavaszán engedélyezte az osztály létrehozását, melynek vezetésével a kommunista PÁLFFY György századost bízták meg. A Katonapolitikai Osztály működését 1945. áprilisában kezdte meg. A Katonapolitikai Osztály működését a Kommunista Párt érdekeinek megfelelően valósította meg. A Katonapolitikai Osztályt 1947 januárjában csoportfőnökséggé, majd 1949 február 1.-én főcsoportfőnökséggé fejlesztették. Az Államvédelmi Hatóság létrehozásával a Katonapolitikai Osztályt felszámolták.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kereskedelemügyi minisztérium Lásd Magyar Királyi Kereskedelemügyi minisztérium.

Képviselőházi őrség 1912 XII. 31.-én az 1912/XLVII.tc.-kel felállították a Magyar Királyi Képviselőházi Őrséget. A testület feladatát az országház és közvetlen környékének őrzése valamint az országházon belül — különös tekintettel az országgyűlé-

sekre — a rend biztosítása – volt. A képviselőházi őrség a magyar államháztartásban önálló költségvetéssel rendelkezett, a mindenkorai házelnök felügyelete alatt állt, a végrehajtó hatalom képviselőitől intenciókat nem fogadhatott el.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

KFOR Kosovo Force (Koszovói Haderő)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KKVB Kétoldalú Katonai Vegyes Bizottság.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kormányőrség Az Államvédelmi Hatóság felállításával annak részeként jött létre a Párt- és Kormányőrség, amely az ÁVH megszüntetését követően önálló szervezetként működött, a rendszerváltás után Köztársasági Őrezred néven beolvasztották a magyar rendőrségbe, majd a 2010-es kormányváltás után a szervezetet megszüntették, feladatait a rendvédelmi testületek között szétosztották.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Köztársasági Gárda „Garde Republicaine” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Közös hadsereg az 1867/XII.tc. a kiegyezési törvényben foglalt hadügyi közösségből fakadt, így a dualizmushoz tapadó katonai szervezet volt. Az uralkodót illette meg a véderő „vezérlete” (pld.: a hadüzenet is), „vezénylete” (a haderőt az uralkodó bármikor bárhová irányíthatta), és „belszervezete”, (kinevezések, struktúra megállapítás, szolgálati nyelv meghatározása, fegyelmezés stb.).

A közös hadseregben ezen jogok gyakorlásához nem volt szükséges a két társország hadügyminisztereinek az ellenjegyzése, ellentétben a honvédség és a népfelkelés alakulataival, ahol az uralkodói intenciók a magyar, illetve az osztrák honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. A véderő számára azonban — a széles uralkodói jogkör ellensúlyozásaként — az újonc ajánlást, a szolgálati idő meghatározását, az elhelyezést és az élelmezést a két társország országgyűlése biztosította. A védelmi rendszer nem tartozott a delegációk hatáskörébe, azok közvetlenül az országgyűlések jogkörébe tartoztak. Az uralkodó ugyan szuverén módon rendelkezett a hadsereg felett, azonban katonáért és pénzért az országgyűléshez kellett fordulnia. Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje — benne a közös hadsereg — a két társország országgyűlései és az uralkodói akarat egyeztetésével volt alkalmazható.

Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje több részből állt. Két fő alkotóeleme volt, a haditengerészet és a szárazföldi haderő. A szárazföldi haderő részei voltak a közös hadsereg — melyre vonatkozóan 1889. évi utasítás vezette be a Császári és Királyi Hadsereg elnevezést —, valamint a Magyar Királyságban honvédség és a népfelkelés továbbá a Osztrák Császárságban Landwehr és a Landstrum. A közös hadsereg a szárazföldi haderő túlnyomó részét — 7/8-ad részét — alkotta. Nehézfegyverzettel és magasabb parancsnokságokkal (hadtest- és hadsereg parancsnokságokkal) is rendelkezett. A Landwehr és a Landstrum, illetve a honvéd és népfelkelő alakulatok ezredeit dandárparancsnokságok, a dandárokat pedig hadosztályparancsnokságok irányították ugyanúgy mint a közös hadseregben. A Landwehr és a Landstrum, valamint a honvéd és népfelkelő dandárparancsnokságok azonban már a közös hadsereg hadtestparancsnokságai alá tartoztak. Így módon biztosítva volt az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hadműveleti egysége.

A Landwehr-ben és a Landstrum-ban a német, a honvédségnél és a népfelkelésnél pedig a magyar volt a szolgálati nyelv. Ezzel szemben a közös hadseregben az ezrednyelv azzal a nyelvel egyezett meg, amelyet a katonák származási helyén beszélt a lakosság. Ezt a nyelvet az ezredhez helyezett tisztnek is el kellett sajátítaniuk. A közös hadseregben az ezrednél magasabb parancsnokságok, valamint az egységes hadtest- és hadsereg parancsnokságok nyelve a német volt.

A közös hadsereg személyi állományának sorozás útján történő utánpótlását a katonai kerületek biztosították. Az Osztrák Császárság területén 61, a Magyar Királyság területén 47, Bosznia-Hercegovinában pedig 4 katonai kerület működött. Az ezredrekhöz ugyanazon kerületektől sorozták a személyi állományt. A közös hadsereg katonai kerületeinek mintájára — de attól függetlenül — az Osztrák Császárságban a Landwehr és a Landstrum, a Magyar Királyságban pedig a honvédség és a népfelkelés önálló katonai kiegészítő kerületekkel rendelkezett.

Az ezred belső szervezeti felépítése (zászlóalj, század, szakasz, raj) a haderő mindhárom részénél — közös hadsereg, Landwehr és Landstrum, honvédség és népfelkelés — azonos volt. A közös hadseregbe 33 gyalogos- és 8 lovas hadosztály, a Landwehrben 8 gyalogos hadosztály, a honvédségbe pedig 8 gyalogos és két lovas hadosztály tartozott. Az Osztrák-Magyar Monarchia teljes hadereje 16 hadtestből állt, amelyeket 6 hadseregbe csoportosítottak. A teljes haderő békelétszáma 450 000 fő, hadilétszáma pedig 1 500 000 fő volt. Az Osztrák-Magyar Monarchia véderejében a szabályzatok a fegyverzet és a rendfokozati rendszer egységes volt az egyenruhák azonban eltérőek voltak.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH) 10 000/1930.BM.rendelettel hozták létre. A belügyi tárca háttérintézményeként működött, önálló hatáskörrel szorosan együttműködve a rendőrséggel. A külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság első vezetője dr. FOLYOVICZ József belügyminisztériumi osztályfőnök volt.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

Külgyminisztérium Az első független felelős magyar kormány külgyminisztere gróf BATTHÁNY Kázmér volt, aki e tisztséget 1849. V. 2.-ától 1849. VIII. 11.-éig töltötte be. A magyar kormány külkapcsolatainak intézésére hivatott állami szervezet. Először az 1848-1949-es forradalom és szabadságharc során állították fel. A dualizmus időszakában a magyar kormányok nem hoztak létre külgyminisztériumot, mivel a külügy a közös ügyek közé tartozott. A közös külgyminisztérium képviselte az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét társországnak a Magyar Királyságnak és az Osztrák Császárságnak is a külügyi érdekeit. Ettől függetlenül azonban a két társország önállóan is intézett külügyi témájú ügyeket. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a mindenkorai magyar minisztériumok egyike a külgyminisztérium, ebben az időszakban Magyarország első külgyminisztere gróf Károlyi Mihály volt, aki mint miniszterelnök ideiglenesen megbízva intézte a külügyeket. E minőségében 1918. X. 31.-étől 1919. I. 11.-éig tevékenykedett.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

Legfelsőbb Rendőrhatalóság (KK Oberste Polizei Behörde) A HABSBURG neoabszolutikus birodalom uralkodója *Ferenc József* 1852. IV. 25.-én nyílt parancsral hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot a birodalom teljes területére kiterjedő hatályú és valamennyi rendvédelmi testület felett felügyeleti, irányítási és koordinálási hatáskörrel.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Leningrádi Tüzér Akadémia a Szovjetunió tüzér tisztképző iskolája.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Légügyi Kormánybiztoságot 1918. XI. 3-án hozta létre a magyar kormány az önálló magyar légielő megteremtése, valamint a polgári repülés és a repülőgépgyártás megszervezése céljából.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Likvidációs Bizottság A vesztes I. világháborút követően a közös hadsereg felszámolását végző szervezet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ludovika Akadémia a dualizmus és a két világháború közötti időszakban a Magyar Királyság katonatisztjeinek képzését megvalósító felsőoktatási intézmény.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LŰH Magyar Királyi Légügyi Hivatal.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lyon Zászlóalj „Bataillon Lyonnais” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

M

Magyar Aeoroforgalmi Részvénytársaság (MAEFORT) 1920.II.11-én Budapesti székhellyel alapították. A cég formálisan polgári légitársaságként működött azonban a légiközlekedés és a légi postaszolgálat fedésében a katonai repülő csapatok rejtésére szolgált. A Szövetségek Katonai Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátumra hivatkozva 1921. XII. 6-án feloszlatta.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Államrendőrség Az 1945-ben újjáalakuló magyar rendőrség neve Magyar Államrendőrség. E szervezetbe integrálták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség feladatkörét is. A Magyar Államrendőrség megnövekedett feladataiból következően a létszáma is gyarapodott. A személyi állományt az MKP szimpatizánsaival töltötték föl, így a testület kommunista befolyás alá került. Mivel pedig a csendőrség feloszlata nyomán a magyar rendvédelem legerősebb testületévé vált, ez lényegében az MKP magyar rendvédelem feletti uralmát jelentette. Ez a helyzet jól illett az MKP „szalámi taktikájába”.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Általános Gépgyár (MÁG) A trianoni békediktátumot megelőzően a magyar repülőgépgyártás egyik üzeme volt mátyásföldi elhelyezéssel. A nagy gazdasági világválság miatt a gépjárműgyártási tevékenységét megszüntette.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Hadsereg Lásd Magyar Királyi Honvédség.

Magyar Honvédség Lásd Magyar Királyi Honvédség.

Magyar Királyi Állami Rendőrséget (1919-1930) az 5 047/1919.ME.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségeinek az összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta bünyűgyi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Állami Rendőrség létszáma (12 000 fő) meggyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben — szervezeti módosításokkal egybekötve — átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött, amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel, amely 1945 és 1949 között működött. A Magyar Államrendőrségre ruházták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség hatáskörét és működési területét 1945-ben, ezzel a magyar rendvédelmi testületek között monopolhelyzetbe került. A Magyar Államrendőrséget később egyszerűen rendőrségnek nevezték. 1949-ben pedig a belügyi tárca irányítása alatt álló Magyar Határrendőrséget — a Honvéd Határőrséghez hasonlóan — az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. Ezzel Magyarországon egyetlen rendőri szervezet működött a rendőrség.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testületet az 1876-ban a közös hadseregtől a Magyar Királyi Honvédséghez áthelyezett erdélyi csendőr kerületből fejlesztették ki. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban — mint rendvédelmi testület — a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a városok kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogosultságai és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya — néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve — megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945. és 1949. között zajló „ki-kit győz le” politikai csatározások részeként szüntették meg a testületet. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre illetve szüntették meg. Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltan politikai okai voltak.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Csendőrség Központi Felszerelési és Anyagraktára 1904-ben hozták létre a Magyar Királyi Csendőrség kötelékében a csendőrfelügyelőség közvetlen alárendeltségében a Központi Felszerelési és Anyagraktárt Budapesten.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Csendőrség Pótlóavató Bizottságát, illetve Pótló Keretét, Pótlóidomító Osztály. 1891 hozták létre. Az intézményt 1907-ben Ceglédre — majd még a dualizmus időszakában — Zomborra helyezték. Onnan a trianoni békediktátum nyomán Kiskunhalasra költöztették, ahol, a testület fennállásának végéig működött. A lovastelepet a csendőrség feloszlása után a határőrség kapta meg.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-1919) Ferenc József testőrségei közül a legkésőbb, 1904-ben jött létre. Feladatát a Budai Vár Királyi Palotájának őrzése és díszelgési teendők ellátása alkotta. A darabont testőrség személyi állománya legénységi tagjainak utánpótlása a haderő sorozott állományából került ki tovább szolgálói forma alkalmazásával. Laktanyájuk a vár alatt az Attila utcában állt. Ez a laktanya vált az 1920-ban létesített Magyar Királyi Testőrség laktanyájává. A testület 1920-ig működött, részt vett gróf KÁROLYI Mihály és HORTHY Miklós őrzésében is, majd a nemesi testőrség maradványaival az 1920-ban újonnan létrehozott Magyar Királyi Testőrségbe integrálták a két korábbi testőrség maradványait. A testület létszáma 49 fő katonai rangot (tisztek és altisztek) viselő és 15 fő kiegészítő feladatot ellátó személyből állt. A testőrség első kapitánya báró FEJÉRVÁRY Géza tábornagy volt. A testület tiszt karával szembeni elvárások és a nyugdíjazási rendszer azonos volt a Magyar Királyi Nemesi Testőrségével.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Folyamőrség (1921-1939) A folyamőrség előtörténete az Árpád-házi királyok naszádosainak szervezetéig nyúlik vissza. A török hódoltság időszakában a Habsburg-hatalom a naszádosokat a sajkásokkal váltotta fel. A török kiűzése után pedig — a katonai határőrvédék részeként — létrehozták a Titeli Sajkás Kerületet, amely 1848-igműködött. 1850. november 30.-án létrehozták a Császári Királyi Flottilla Hadtestet, amely 1866-ig működött, majd 1871-ben felállították a Császári Királyi Haditengerészetből kikülönített budapesti tengerészeti különítményt, amelynek a hatásköre kiterjedt a Magyar Szent Korona alá tartozó hajózható folyó és állóvizekre. A budapesti különítmény által irányított flottilla maradványaiból hozták létre a Magyar Királyi Folyamőrséget. A folyamőrség létrehozását 1921. év január 3.-ai minisztertanácsi ülésen döntötték el. A testület felállításának az időpontját 1921. március elsejével határozták meg. A folyamőrség létrehozásáról az 1922/XIV.tc. rendelkezett, melynek a végrehajtását a 122 295/1922.BM. rendeletben foglaltak biztosították. A folyamőrség vízi rendészeti teendők végzésére létrehozott önálló rendvédelmi testületként a belügyi tárca folyamrendészeti osztályának a felügyelete alatt állt. Rejtett feladatát a trianoni békediktátum által felszámolt dunai flottilla maradványainak működtetése alkotta. Nyílt szervezetének létszáma 2 420 főt tett ki, amelyben a fegyveres szolgálatot ellátók létszáma az 1 620 főt nem haladhatta meg. A folyamőrség személyi állománya katonai rendfokozatot viselt, a belső függelmi viszonyok katonaiak voltak. A legénységi állományt kényszertoborzás (sorozás) útján biztosították. A testület számára önálló egyenruhát rendszeresítettek. A testület személyi állománya tagjai számára a Magyar Királyi Honvédségnél is használatos fegyverzetet rendszeresítettek. A folyamőrség élén a révőrkapitányság állt. A révőrkapitányság 13 révkapitányságot irányított. A révkapitányságok alárendeltségében pedig 9 révkirendeltség működött. Szükség esetén — a kapitányságok alárendeltségében — révőrségeket is létre lehetett hozni ideiglenes jelleggel. A folyamőrség rejtett részét 1939-ben beolvasztották a Magyar Királyi Honvédségbe honvéd folyamerők néven. A testület nyílt részét a hatáskörrel együtt — a területi illetékesség figyelembe vételével — átadták a Magyar Királyi Csendőrségnek, illetve a Magyar Királyi Rendőrségnek.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség (1872-1919) Óbuda, Buda és Pest egyesítésével létrehozott Budapest Fővárosi Rendőrséget az 1872/XXXVI.tc.-el a kormány közvetlen felügyelete alá helyezték ideiglenesen, majd véglegesen az 1881/XXI.tc.-el. A kormány a felügyeletet a belügyi tárca által gyakorolta. Az 5 047/1909.ME.r. a fővárosi rendőrséget is — a többi városi rendőrséghez hasonlóan — beolvasztotta az újonnan létrehozott Magyar Királyi Állami Rendőrségbe. A Magyar Királyi Állami Rendőrség a fővárosi rendőrség egyenruháját és rangrendszerét vette át.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Határrendőrség az 1903/VIII.tc. alapján 1906. I. 15.-től 1918-ig a dualizmus összeomlásáig működött a központi államhatalom közvetlen alárendeltségében. Tevékenységének döntő hányadát a Magyar Királyság útlevélköteles határszakaszain fejtette ki. Szervezetének és személyi állományának döntő többsége ezeken a határszakaszokon volt megtalálható. A testület — néhány száz fős — mérsékelt személyi állománnyal működött, önálló rangrendszerrel és egyenruhával rendelkezett. A határőrizet klasszikus hármas feladatrendszeréből elsősorban a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartását valósította meg. A zöldhatár őrzését pedig a határszéli csendőrséggel közösen végezte. A testület a magyar határőrizet koordináló szerepét is betöltötte, szükség esetén a határőrizeti teendők ellátására bevonhatta a határmenti vármegyék és városok területén működő rendőrségek személyi állományát is. A kivételes hatalom időszakában a Magyar Királyi Határrendőrség különleges feladatokat kapott az Osztrák-Magyar Monarchia haderejével való együttműködés tekintetében, amelyet a katonai határőrizeti utasításban konkretizáltak. A magyarországi rendőrségek államosításával a határrendőrség maradványait a Magyar Királyi Állami Rendőrségbe integrálták.

NAGY György: Az első magyar határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 87-96.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvéd Légierők 1939. I. 1-én önálló országos szervezetként hozták létre.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium Lásd Honvédelmi minisztérium.

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg-re változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását követően kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadsereg-re változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Koronaőrőség 1790-ben hozták létre. A Budai Királyi Palotában a Magyar Szent Korona számára állandó őrzési helyet alakítottak ki, amelyet a Magyar Királyi Koronaőrőség őrzött. A koronaőrőség létszáma az évszázadok során többször változott. Az 1872-ben érvénybe lépett szabályozás szerint a Magyar Királyi Koronaőrőség létszáma 50 fő volt: parancsnok és helyettese, számvevő vagy kezelőtiszt, a szolgálat szervezést és ellenőrzést végző szakaszvezetők vagy tizedesek 3-5 fő, 40 fő koronaőr, és 2 fő dobos vagy kürtös. Ezen felül a testület tiszt-, illetve házi szolgálói státuszokkal is rendelkezett. Az utolsó szabályozás az őrszolgálatot adók létszámát 23 főre csökkentette. (1928/XXV.tc. a Szent Korona és a hozzá tartozó drágaságok gondviseléséről.) A testület 1945-ig működött.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Kereskedelemügyi minisztérium Felügyelte a két világháború között a magyar légiforgalom ellenőrzésére és irányítására hivatott Magyar Királyi Légügyi Hivatalt.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Nemesi Testőrség. A testületet Magyar Nemesi Testőrség néven 1760-ban Mária Terézia alapította. A testület székhelye Bécsben volt. A testőrpalotát a pártállam időszakában ideológiai megfontolásokból fakadóan eladták, a befolyt összeget pedig az osztrák kommunista mozgalom támogatására fordították. Ferenc József a testületet — az 1848-1849-

es forradalom és szabadságharcban betöltött szerepe miatt — ugyan feloszlatta, azonban a kiegyezés nyomán újra létrehozta Magyar Királyi Nemesi Testőrség névvel, bár a koronázási ünnepségen még huszárok helyettesítették a testőröket. Mivel Ferenc József egyszemélyben töltötte be az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság legfőbb közjogi méltóságait mindkét állam testőrségei óvták személyét és közvetlen környezetét. Egyedül a Magyar Királyi Nemesi Testőrség tagjai voltak azonban jogosultak arra, hogy a védelmét mindenütt ellássák. A Magyar Királyság területén az uralkodót ugyanis csak magyar testőrség védelmezhetette. A Magyar Királyi Darabont Testőrség azonban csupán a királyi szálláshelyek őrzésére volt hivatott. Az uralkodó magyarországi utazásai során a védelemért a Magyar Királyi Nemesi Testőrség volt felelős. A testület kapitánya — hasonlóan a többi testőrség kapitányához — a főudvarmesternek volt alárendelve, illetve a szolgálatos szárnysegéd is adhatta utasítását valamennyi testőrség számára. A testőrök által viselt rangok — amelyek katonai rangok voltak — három rendfokozattal magasabb rendfokozatnak feleltek meg a haderőben. A testőrök ugyan katonák voltak, de sem ők sem a testület nem tartozott a véderő kötelékébe. A testőrségek kiadásait az udvari költségvetésből fedezték. A testőrségek témája nem tartozott a közös ügyek közé. Az udvartartás költségeit a magyar állam mindig az osztrák állam által biztosítottal megegyező összegben állapította meg. A testőröket ugyan a haderő szervezeteinek önként jelentkező tagjai közül választották ki, meglehetősen magas követelményeket támasztva, azonban azoknak akik a testőrségekhez kerültek a haderővel a jogviszonyuk megszűnt. Ők két nyugdíjra váltak jogosulttá. Az egyik nyugdíjat a véderőben eltöltött szolgálatuk, a másik nyugdíjat pedig a testőrségnél eltöltött szolgálatuk alapján kapták. A testőrök azonban visszakerülhettek a haderőhöz, például ha hadi szolgálatra kérték magukat. A katonai és a testőri szolgálati idő azonban nem volt összevonható. A testőrök pedig kiemelt juttatásokban részesültek. A Magyar Királyi Nemesi Testőrségnek megalakulásakor 47 fő tiszti rendfokozatú és 45 fő kiegészítő feladatot ellátó (orvos, portás, szolgáló, lóápoló stb.) tagja volt. A parancsnoki kar élén a testőrkapitány állt. Az első parancsnok gróf HALLER Ferenc tábornok volt (1867-1875). A monarchia felbomlásával a testület működése megszűnt. Utódszervezete a HORTHY Miklós kormányzó által felállított Magyar Testőrség volt.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Koronaőrség 1790-ben hozták létre. A Budai Királyi Palotában a Magyar Szent Korona számára állandó őrségi helyet alakítottak ki, amelyet a Magyar Királyi Koronaőrség őrzött. A koronaőrség létszáma az évszázadok során többször változott. Az 1872-ben érvénybe lépett szabályozás szerint a Magyar Királyi Koronaőrség létszáma 50 fő volt: parancsnok és helyettese, számvevő vagy kezelőtiszt, a szolgálat szervezését és ellenőrzését végző szakaszvezetők vagy tizedesek 3-5 fő, 40 fő koronaőr, és 2 fő dobos vagy kürtös. Ezen felül a testület tiszti-, illetve házi szolgálói státuszokkal is rendelkezett. Az utolsó szabályozás az őrszolgálatot adók létszámát 23 főre csökkentette. (1928/XXV.tc. a Szent Korona és a hozzá tartozó drágaságok gondviseléséről.) A testület 1945-ig működött.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Képviselőházi őrség Lásd Képviselőházi Őrség.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztos kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztos kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcan belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marécheaussée A francia királyok a XIII. században hozták létre a haderőn belüli rendfenntartó szervezetként. A lakosság kérésére azonban a testület működését fokozatosan kiterjesztették béke időszakban is a hadművelési területeken túl az ország teljes területére kiterjedően. A testület kitűnően működött, 1778-ban a francia király az elnevezését csendőrségre változtatta.

VEDO Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség története és átszervezése a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Lásd Belügyminisztérium.

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt,

valamint a sorozott személyi állománya a magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter eljegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg-re változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását követően kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadsereg-re változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Légügyi Hivatal a magyar légitrafik felügyeletének a céljából minisztertanácsi felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi miniszter 1924. IV. 10-én rendeleti úton állította fel, a szervezet működését 1924. XII. 13-án kezdte el.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Pénzügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány rendelkezett pénzügyminisztériummal, melyet a kiegyezés nyomán ismét felállítottak, azóta lényegében megszakítás nélkül működött 2010-ig. Az első magyar pénzügyminiszter KOSSUTH Lajos volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztosi kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztosi kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcan belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy-és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

ság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDO Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 171-184.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Posta a magyar állam levél- és csomagküldemények megvalósítását megvalósító szervezete, amelybe integrálták 1887-ben a magyarországi távírdákat is.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Kommunista Párt (MKP) 1918 őszén megalakult baloldali marxista-leninista párt, amely 1919 és 1944-1945 között illegálisan tevékenykedett, 1948-1949-től azonban „egyeduralkodóként” irányította az országot. 1918-1919 Kommunisták Magyarországi Pártja, 1919 Magyarországi Szocialista Párt, 1919-1943 Kommunisták Magyarországi Pártja, 1943-1944 Békepárt, 1944-1945 Kommunisták Magyarországi Pártja, Magyar Kommunista Párt, 1945-1948 Magyar Kommunista Párt, 1948-1956 Magyar Dolgozók Pártja, a magyar pártállam pártja. A Magyar Kommunista Párt (MKP) és a Magyar Szocialdemokrata Párt (MSZDP) egyesülésével jött létre az 1945 és 1949 közötti — úgynevezett ki-kit győz le időszak — politikai eseményeinek következményeként 1948. VI. 12.-én. A KMP a „szalámi taktika” néven elhíresült politikájával fokozatosan számolta fel ellenfeleit, a folyamat végén pedig már a szövetségeseit is. A politikai csatározásokban gyengébbnek bizonyult MSZDP maradványait olvasztotta magába az MKP az új párt az MDP létrehozásával. 1956-1989 Magyar Szocialista Munkáspárt néven működött.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelemi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MKKFH) 1995-ben — a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény hatályba lépését követően — a Magyar Honvédség kötelékéből kivált és Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala (MKKFH) néven szervezték újjá a magyar katonai felderítést, amely 2012. I. 1-én átalakult Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatá a Magyar Honvédség hadrendjébe illeszkedően.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Légiforgalmi Részvénytársaság (MALÉRT) A trianoni békediktátum után a második magyar légiforgalmi vállalatként jött létre az 1921. XII. 6-án feloszlott MAEFORT helyett.

OLASZ Lajos: Légi csenedőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Nemzeti Függetlenségi Front 1944. XII. 2.-án, Szegeden alakult pártszövetség, amely a Szociáldemokrata Pártból, a Nemzeti Parasztpártból, a Független Kisgazda- és Földmunkás Pártból és a Polgári Demokrata Pártból állt és a háború után egy évig uralta a magyar belpolitikát. A kommunisták szalámitaktikája következtében a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front felmorzsolódott, majd 1949. II. 2.-án Magyar Függetlenségi Népfront néven újjászerveződött és ismét szétmorzsolódott.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Nemzeti Hadsereg Lásd Magyar Királyi Honvédség.

Magyar Néphadsereg Lásd Magyar Királyi Honvédség.

Magyar Országos Levéltár (MOL)

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.*” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) A dualizmus időszakában működő országos társadalmi szervezet. Az egyesület kezdeményezte a magyarországi rendőrségek államosítását, melynek érdekében tagjai elméleti munkát is kifejtettek. A miniszterelnökhöz is eljuttatott indítványuk nyomán az országgyűlés a témát napirendre tűzte és külön osztályt állított fel a belügyminisztériumban annak jogszabályi előkészítésére. Az előkészítő osztály által létrehozott első javaslattal azonban az országgyűlés többsége nem értett egyet, így azt átdolgozásra visszaküldte. Az első világháború kitérőre pedig meggátolta, hogy a háború alatt érdemben foglalkozzanak a témával. A javaslat képezte az alapját a magyarországi rendőrségek államosítását megvalósító 5 047/1919.ME.rendeletnek.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Repülő Csapatok Törzskülönítményét 1918. XI. 2-án állították föl a Magyarországon állomásozó repülő és repülőműszaki személyi állomány, illetve repülőeszközök és azok javítására hivatott műhelyek felmérése céljából.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Repülő Csapat Parancsnokság 1918. XI. 9-én hozták létre az 1918. XI. 2-án felállított Magyar Repülő Csapatok Törzskülönítményéből. A Magyar Repülő Csapat Parancsnokság alárendeltségébe vonták a Magyar Királyság területén állomásozó valamennyi repülő hajózó és repülő műszaki katonai személyzetet két úgynevezett repülő csoport parancsnokság alá szervezve, amelyet 1918. XII. 14-én három repülő csoporttá szerveztek át.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Repülőgépgyár (MARE) A trianoni békediktátumot megelőzően a magyar repülőgépgyártás egyik üzeme albertfalvai elhelyezéssel.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Szocialista Munkás Párt Lásd Magyar Kommunisták Párt.

MEBSZ Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MHSZ Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetség, majd Magyar Honvédelmi Szövetség

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ML Magyar Légierő

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MN Magyar Néphadsereg Lásd Honvédség.

Mobil csendőrség Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Mozgó csendőrség Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Munkásőrség (1957-1989) A Magyar Szocialista Munkás Párt által létrehozott és a párt politikájával rokonszenvező személyek milícia rendszerű fegyveres szervezete volt. A Munkásőrség tagja az lehetett, akinek a jelentkezési kérelmét a helyi párt-

szervezet ajánlása nyomán a területileg illetékes munkásörv egységparancsnoksága véleményezte. Itt lehetőség nyílt a kérelmezőről a rendőrség által környezettanulmány készítésére is. Az egységparancsnokság által véleményezett felvételi kérelem visszakerült a pártalapszervezethez, amely a végső szót mondta ki. A Munkásörv tiszti karának felső rétege hivatásos állományúként végezte feladatait. A szervezetet a pártállam hatalmának erősítése céljából hozták létre, mivel az 1956-os forradalom és szabadságharc során a magyar pártállam rendfenntartó erői csődöt mondtak. A munkásörvek nagyobb létszámot igénylő rendvédelmi feladatok ellátásában és elemi csapások elhárításában vettek részt. Önálló hatósági feladattal- és jogkörrel nem rendelkeztek. Végül azt a szerepet, amelyért létrehozták a testületet— azaz a magyar pártállam fegyveres védelmét — nem valósította meg.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

N-Ny

Nagyvárad Magyar Királyi Csendőr Továbbképző és Altiszti Iskola 1909-ben állították fel Nagyváradon a Magyar Királyi Csendőrség Csendőrtovábbképző és Altiszti Iskoláját a legénységi képzés és továbbképzés egységes és egy helyen történő megvalósítása céljából.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NATO North Atlantic Treaty Organization (Észak Atlanti Szerződés Szervezete)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

NATO Response Force (NATO Reagáló Erő)

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NEFB Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Az egyedüli katonai felsőoktatási intézmény Magyarországon a honvédelmi miniszter közvetlen felügyelete alatt, elődje, a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia 1920 őszén kezdte meg a képzést, s folytatta 1945-ig, 1947 decemberétől kezdte meg működését a Honvéd Hadiakadémia, majd 1950-ben átszervezték, neve Honvéd Akadémia lett, és az Egyesített Tiszti Iskola része 1967-ig, neve 1955-től Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, 1983-tól egyetemi szintű képzést biztosított, 1985-től egyetem, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem néven 1996-tól működött 2012-ig, amikor összevonták a Rendőrtiszti Főiskolával és a Közigazgatási Főiskolával. Az új felsőoktatási Intézmény neve Nemzeti Közszolgálati Egyetem, melyben tovább él a magyar hadtudomány ápolása és a tisztikar képzése a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar szervezetében.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nemzeti Parasztpárt 1939-ben alapították az úgynevezett „népi írók” és paraszt származású politikusok. 1949-ben a párt tevékenységét ugyan beszüntette de hivatalosan nem szűnt meg, budapesti irodáját is fenntartotta. Az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt Petőfi Párt néven újjáalakult, majd a forradalom és szabadságharc leverése után a pártot felszámolták. A párt az 1990-es választásokon Magyar Néppárt-Nemzeti Parasztpárt néven megmérte magát de nem került be a parlamentbe, majd 1998-ban széthullott.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Népbíróóság A népbíróóságot a II. világháború után, látszólag a háborús bűnösök felelősségre vonása céljából a 81/1945.ME. rendelettel hozták létre, a gyakorlatban azonban a Kommunista Párt ellenfelei likvidálásának az egyik eszközüvé silányult. A népbíróóságban jogilag képzetlen emberek hoztak ítéleteket a Kommunista Párt elvárásainak megfelelően. A népbíróóságok a bűnelkövetési magatartást pönalizáló magatartási körnél szélesebb skálán vizsgáldták és általában túlzó ítéleteket hoztak.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

NKVB Négyes Katonai Vegyes Bizottság.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O-Ö

Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal 1919. I. 1.-én hozták létre a Fővárosi Rendőrség bűnügyi nyilvántartásából. A magyar Szent Korona alá tartozó területeken működő rendvédelmi testületek a hivatal nyilvántartását gyarapíthatták és használhatták.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos légvédelmi Parancsnokság (OLP) 1935 elején állították fel a honi légvédelem irányítása céljából.

FÖRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 47-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*.” című XXXVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Öreg Gárda „la vielle garde” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

P

Partizánmozgalom Központi Törzse a szovjet katonai főparancsnokság hozta létre 1942 májusában azzal a céllal, hogy szervezze és kontrolálja anémet csapatok mögöttes területén partizán tevékenységet.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Párizsi Császári Csendőrséget „Gendarmerie imperiale de Paris” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Párizsi Gárda Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Párizsi Királyi Csendőrség „Gendarmerie royale de Paris” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Párizsi Királyi Gárda „Garde royale de Paris” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Párizsi Köztársasági Gárda Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Párizsi Városi Gárda Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Pénzügyminisztérium Lásd Magyar Királyi pénzügyminisztérium.

Polgári Demokrata Párt Az 1940-es években alakult magyarországi liberális párt, mely a Szegeden életre hívott Magyar Nemzeti Függetlenségi Front egyik alapítója volt.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Polgári Légügyi Biztosság 1918 novemberében állította föl a kormány a Légügyi Kormánybiztosság közvetlen alárendeltségében a kereskedelemügyi minisztérium szervezetében a polgári légügyek intézésére.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Polgári Őrség „Garde Civique” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Polgárőrség a XVIII. századtól fogva a városokban hoztak létre polgárőrségeket a háború időszakára. A polgárőrségek tagjai a tehetősebb városi polgárok közül kerülhettek ki. A polgárőrségek számos helyen a helyi lövegletből fejlődtek ki. Háború esetén a helyi rend fenntartásában, a fontosabb közigazgatási hatóságok hivatalainak és a közlekedési hálózatnak az őrzésében is részt vettek. 1808-tól az országgyűlés arra kötelezte a szabad királyi városokat, hogy háború időszakára polgárőrségeket hozzanak létre. 1811-ben a Magyar Királyságban 35 800 polgárőrt számoltak össze. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában a Nemzetőrség városi szervezetei többnyire a polgárőr szervezetekből jöttek létre. 1914 őszén a belügyminiszter rendelettel hozta létre a polgárőrséget. Feladatát a lakosság élet- és vagyonvédelme alkotta. A polgárőrség tagjai 18. életévüket betöltött, fedhetetlen erkölcsű, azon magyar állampolgárságú férfiak lehettek, akik már részesültek katonai kiképzésben. A polgárőrök is behívhatók voltak katonai szolgálatra. A polgárőrök parancsnokaikat választhatták, amelyet az önkormányzat hagyott jóvá. Tevékenységüket a rendőrhatalóság utasítása szerint kellett ellátniuk, önálló hatáskörrel nem rendelkezett a polgárőrség. A polgárőröknek fegyverhasználati joguk volt ugyan, de ha nem rendvédelmi, vagy honvédelmi terület tagjának a társaságában láttak el szolgálatot fegyverüket csak önvédelemre használhatták. Egyenruhájuk nem volt. Szolgálatban bal karjukon „polgári őr” feliratú nemzeti színű szalagot viseltek. Az első világháború alatt becsült létszámuk 61 000 fő körüli lehetett. A polgárőrök nem élethivatásként üzték polgári teendőiket. 1945 után az Ideiglenes Nemzeti Kormány a 13/1945. rendeletével ismét létrehozta a polgárőrséget, a szervezet azonban a „ki-kit győz le” időszakban elhalt, mivel a magyar rendvédelem szovjet típusú átalakítási folyamatába az ilyen jellegű szervezetek nem illeszkedtek. A rendszerváltás után alakult újjá a polgárőrség először 1991-ben Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége néven, majd ugyanezen évben megváltoztatta nevét Országos Polgárőr Szövetségre. Az Országos Polgárőr Szövetség fegyverhasználati joggal és önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, a szövetség tagjai ugyanolyan jogkörrel bírnak mint minden magyar állampolgár. A szövetségi tagszervezetei szinte valamennyi magyar településen jelen vannak. A bűnmegelőzés és bűnfelderítés terén kifejtett tevékenységük eredményes ellátása érdekében rendszeres állami támogatásban részesülnek, munkájukat az önkormányzatok is segítik. Az Országos Polgárőr Szövetség tagjai egyenruhával nem rendelkeznek. Mivel a polgárőrség a rendszerváltáskor — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján jött létre, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény szabta keretek között, ezért az országban többféle polgárőrség működik szintén társadalmi szervezatként. Egyik polgárőrség sem rendelkezik a magyar állampolgárok számára biztosított hatáskörnél nagyobb intézkedési jogkörrel.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

Reichssicherheitshauptamt (RSHA) Birodalmi Biztonsági Főhivatal. (1939-1945) A Harmadik Német Birodalom belbiztonsági csúcsszervezete volt, amelyet 1939-ben hoztak létre. Elődje az 1933-ban felállított GESTAPO (Geheime Staatspolizei = Titkos Államrendőrség) melyet 1933-ban a porosz titkos rendőrség szervezeteként állítottak fel. 1936-ban a GESTAPO-t egyesítették a KRIPÓ-val (Kriminal Polizei = Bűnügyi Rendőrség) A szervezet új neve SIPO (Sicherheitspolizei = Biztonsági Rendőrség). 1939-ben a SIPO-t összevonták az SD-vel (Sicherheitsdienst = Biztonsági Szolgálat) így jött létre az RSHA (Reichssicherheitshauptamt = Birodalmi Biztonsági Főhivatal).

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendőrség rendvédelmi testület típus, amelyre a katonai alá-fölé rendeltségi viszony és a katonai rendfokozati rendszer hiánya a jellemző. Európában általában a városokban működnek rendőrségek az angolszász rendvédelmi modellben azonban a rendőrség kompetenciája a vidékre is kiterjed. A szovjet típusú államokban a rendőrség hatásköre ugyancsak a városra és a vidékre is kiterjedt, továbbá belső függelmi viszonyaik katonaiak voltak, a személyi állomány pedig katonai rendfokozatot viselt. A Szovjetunió összeomlása után ez a szisztéma a volt Varsói Szerződés tagállamaiban tovább él.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

Rendőrség-történeti Múzeum, országos szakgyűjtemény Budapesten – kihelyezett fiókkal Tarnamérán, és könyvtárral a fővárosban –, korábbi neve Bűnügyi Múzeum, majd Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum volt, jelenlegi nevét 2002.04.01-től viseli. Az intézményt 1908-ban hozták létre. 1945-1963-ig tevékenysége szünetelt.

PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 121-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S-Sz

Sutzstaffel (SS) Védőosztag. A Nemzetiszocialista Német Munkáspárt katonai és védelmi szervezete. 1925-ben állították fel. Kezdetben körzetenként 10 tagból és egy vezetőből állt. A tagoknak HITLER személyére kellett felesküdniük. A szervezet 1929-ig az SA irányítása alá tartozott. 1934. június 26.-án az SS hivatalosan is a párt fegyveres szervezetévé vált. 1940-ben létrejött a Waffen-SS ezzel a szervezet két részre tagolódott, a Waffen-SS látta el a katonai teendőket, az Allgemeine SS pedig az egyéb feladatokat. Az SS részei voltak az úgynevezett bevetési alakulatok, amelyek a Weermacht-ot támogatták, HITLER testőrsége, a Halálfejes Társaság, amely a koncentrációs táborokat felügyelte stb. 1938-ban a rendőrséget az SS felügyelete alá vonták. Az SS önálló egyenruhával és rangrendszerrel rendelkezett.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szociáldemokrata Párt A dualizmus időszakában létrehozott párt, amelynek ideológiai alapját a szociáldemokrácia képezte. A szociáldemokrácia eszmevilága német minta alapján osztrák közvetítéssel érkezett Magyarországra. A magyarországi kapitalista viszonyok megerősödésével, a munkásosztály kialakulása nyomán jött létre. Az első világháború végéig parlamenten kívüli pártként működött. A két világháború között parlamenti párttá vált. A Tanácsköztársaságban betöltött szerepe miatt azonban csak az úgynevezett BETHLEN-PEYER paktum nyomán válhatott parlamenti párttá, a polgári demokrácia részévé. A második világháború után a Kommunisták Magyarországi Pártjával lépett szövetségre, amelynek a vége az lett, hogy — a „szalámi taktika” keretében — a Szociáldemokrata Pártot felszámolták, maradványait pedig egyesítették az újonnan létrehozott Magyar Dolgozók Pártjával.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szolnyicsnogorszki Főtishti Tanfolyam a Szovjetunió vezérkari tisztképző iskolája.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjet Hadsereg A Szovjetunió haderejét Vörös Hadsereg elnevezéssel hozták létre 1918-ban, majd 1946. február 25.-étől a haderő elnevezése Szovjet Hadsereg a Szovjetunió felbomlásáig. A hadsereg felállítását 1917. november 7.-én határozta el a Szovjetek 2. Összorosországi Kongresszusa. A Népbiztosok Tanácsa 1918. január 28.-án hozott határozatot a Vörös Hadsereg alapítása tárgyában. 1918. február 22.-én Vlagyimir Iljics LENIN kiáltványban fordult Oroszország proletárijaihoz, amelyben fegyverbe szólította őket az oroszországi új rend védelmére. A kiáltvány nyomán létrejött mozgósítás napját, február 23.-át tekintették a Vörös Hadsereg születésnapjának. A Vörös Hadsereg politikai vezetését a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága látta el. A Szovjetunió hadserege szárazföldi, légi és haditengerészeti haderőből állt. Kezdetben a Vörös hadseregben társparancsnoki rendszert alkalmaztak azonban 1942. október 9.-én bevezették az egyszemélyi parancsnoki rendszert, a komisszárok a parancsnok politikai helyettesévé váltak.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjetunió Vörös Hadserege Lásd Szovjet Hadsereg

Szövetségi Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátum nyomán a győztes hatalmak által létrehozott bizottság, amelynek feladatát a trianoni békediktátumban foglaltak megvalósításának ellenőrzése, elsősorban a katonai elvárások betartásának figyelemmel kísérése alkotta. A szervezet működése 1927-ben szűnt meg.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) A második világháború után a győztes szövetséges hatalmak által a vesztes országokban létrehozott ellenőrző bizottságok. Az ellenőrző bizottságokban a vezető szerepet annak a szövetséges országnak a képviselője töltötte be, amelynek a hadserege a vesztes országban állomásozott. Így Magyarországon egyértelmű volt a Szovjetunió döntő súlya.

KESERŰ István: A Magyar Néphadsereg története 1945-1959. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 63-86.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szpecnaz (Спецназ, szpecialnovo naznashenyija – különleges rendeltetésű) szovjet haderő különleges hadviselést folytató szervezete.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZTAVKA szovjet katonai főparancsnokság a II. világháború időszakában.

HEGEDŰS Ernő — FÖRHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. február 21-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos szimpozionsorozatnak „*A kivételes hatalom és a közbiztonság*” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sztálin Páncélos Akadémia a Szovjetunió harckocsizó tisztképző iskolája.

TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 165-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T-Ty

Tűzoltóság a belügyminiszter felügyelete mellett működő tűzvédelmi szervezet a károkat okozó tüzek megelőzésére és oltására.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 153-164.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ü

Union of European Parachuties (Európai Ejtőernyős Egyesülés [UEP])

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

Varsói Szerződés 1955. V. 14.-én jött létre a közép-kelet-európai országok katonai-védelmi-politikai szervezeteként szovjet indításra. A szervezet 1991. II. 25.-én megszűnt.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vám- és Pénzügyőrség Lásd Magyar Királyi Pénzügyőrség vagy Magyar Királyi Vámhivatalok.

Városháza zászlóalj „Bataillon de l’hôtel de ville” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Városi Gárda „Garde Municipale” Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Honvéd Vezérkar a Magyar Királyi Honvédség legfelsőbb szakmai irányító szervezete, amely a trianoni békediktátum miatt 1932-ig rejtésben a honvédelmi tárca VI. Csoportfőnökségeként működött. 1932-től a háború végéig pedig nyílt szervezettel tevékenykedett. A II. világháború után létrejövő Magyar Honvédség majd Magyar Néphadsereg keretében is működött vezérkar.

BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 27-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Véderő Lásd Magyar Királyi Honvédség.

Viet Minh Liga Vietnám Függetlenségéért.

BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság munkájában 1973-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 41-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Volksbund A III. Német Birodalom hathatós támogatásával a Magyar Királyság területén létrehozott szervezet, melyet a magyarországi német kisebbség egyesületeként határoztak meg.

PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 147-152.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vörös Hadsereg. A Tanácsköztársaság hadereje.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vörös Hadsereg Lásd Szovjet Hadsereg.

Vörös Őrség a magyar Tanácsköztársaság időszakában a rend védelmére életre hívott fegyveres szervezet, amely egyúttal a Vörös Hadsereg kiegészítő részeként is működött. Terroralakulatai antihumánus cselekedeteket követtek el. 1919.VIII.3.-án a PEIDL-kormány szüntette meg a 6/1919.BM.rendelettel.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Wermacht (véderő) 1935-1945 között a III. (német) Birodalom szárazföldi haderőnemének hivatalos megnevezése.

BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 15-26.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században*” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z-Zs

Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (ZMKA) Lásd Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE)

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) Lásd Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

Zsandárság Lásd Császári Királyi Csendőrség.

**A „Rendvédelem-történeti Füzetek” (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774 tudományos
periodika szerkesztőségének
kéziratokkal szemben támasztott igénye**

1. Olyan kéziratokat fogadunk el, ami megfelel az „első közlés” kívánalmainak.
2. A tudományos művekkel szembeni igénytámasztásnak megfelelő alkotásokat közlünk. Hivatkozási jegyzetek nélküli kéziratot és hiányos, illetve pontatlan hivatkozásokat általában nem közlünk!
3. Végleges szövegű kéziraatra tartunk igényt, mert a leadott kéziratban szerzői korrekcióra már nem nyílik lehetőség. Konferencia-előadásokat, azok kivonatait stb. nem közölünk. A konferencia-előadás előzménnyel rendelkező tanulmányokat ugyanazon feltételekkel közöljük, mint az ilyen előzményekkel nem rendelkező alkotásokat. A szerkesztőség által a kiadói tervbe felvett teljes tanulmányokat (szöveg, jegyzetek, mellékletek, stb.) független lektor — szükség esetén lektorok — véleményezik. A lektori észrevételek elfogadásával, a szerző és a lektor közötti megállapodás alapján kerül sor az alkotások publikálására.
4. A kéziratokhoz 600 és 1000 karakter közötti terjedelmű rezümét is kérünk.
5. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot arra, hogy a szövegben stiláris változtatásokat eszközöljön, illetve a hivatkozási jegyzeteket kiegészítse, továbbá véleményének helyt adjon az írásban, a szerkesztőség feltüntetésével. A szerkesztőség hozzá érkezett kéziratokat és tartozékait nem őrzi meg, és nem küldi vissza, de az elfogadásról, illetve elutasításukról értesíti a szerzőket. A közlésre elfogadott kéziratok szerzőinek a szerkesztőség tiszteletpéldányt küld.
6. Periodikánkban az évszázadokat – az idézetek, címek kivételével – római számmal jelöljük.
7. A szövegben előforduló neveket mindig teljességre törekvően kell feltüntetni akár személy, intézmény, vagy földrajzi névről van szó. Személyneveknél a vezetéknev és keresztnév mellett a kérdéses időpontban érvényes nemesi rangot, rendfokozatot, illetve beosztást is fel kell tüntetni együttesen a szerzett címeikkel pld. doktorátus stb. A helységneveknél mindig a magyar nevet kell feltüntetni. Ha más neve is van, és azt a közlendő érthetősége megkívánja, akkor az idegen nyelvű nevet zárójelben kell a magyar név mögött feltüntetni. Intézmények esetében a teljes hivatalos nevet kell használni, mögötte zárójelben a rövidített nevet.
8. A publikálásra küldött anyagokkal szembeni technikai elvárások.

Margó: 2 cm, a kötésnél 3 cm.

Bekezdések csak a bekezdés formátumban beállított bekezdést fogadunk el: - nagy bekezdés 0,65 cm;

- kis bekezdés 0,32 cm;
- címek után tompa bekezdések;
- felsorolások kisbekezdésként, egységesen gondolatjellel;
- bekezdések között sor nem maradi ki.

Betűk: - Times New Roman;

- méret 11-es, jegyzetekben, továbbá a recenziónál 9-es.

Címek: - tanulmánycímek sorközépen, alattuk is felettük is sor marad ki, tanulmánycímekbe a szerzők neve is beleértendő;

- fejezetcímek balra zárva, számozás esetén szám a cím előtt, csak felettük marad ki sor alattuk nem;
- címek vastagítva, mellékcímek döntve is;

Hivatkozások: - végjegyzetként a tanulmányok szöveges részét követően;

- szövegben felsőindexben vastagítva;
- végjegyzetben felsorolásként;
- a tudományos közlés igényeinek megfelelően.

Személynevek: családi név kapitálchen-ben.

Jogszabályok: - törvény = évszám / a törvény római száma tc. rövidítéssel és a cím;

- rendelet = rendeletszám / évszám a kiadó szervezet rövidítésével, majd a cím.

Mellékletek: - a jegyzetek után;

- minden mellékletnek címe és száma van (cím: sorközépen döntve és vastagítva, szám: jobb felső sarokban döntve, a számozás római számmal);
- a melléklet alján a forrás megjelenítése az egyszerűsített bibliográfiai leírás szabályainak megfelelően;
- több melléklet esetén — a mellékleteket megelőzően — mellékletek jegyzékét kell elhelyezni, amely a mellékletek számát, címét és oldalszámi elhelyezkedését tartalmazza;
- a mellékletek jegyzékének írásmódja megegyezik a felsorolásokéval.

9. A kéziratok szövegében ábrák, diagrammok, táblázatok képek stb. nem helyezhetők el. Azokat mellékletként kell a szöveghez csatolni. A mellékletekről mellékletek jegyzékét kell készíteni. Valamennyi mellékletnek címet kell adni, és a mellékleteket római számozással kell megszámozni. Minden melléklet végén fel kell tüntetni a melléklet elkészítéséhez felhasznált források bibliográfiai adatait. A szövegben a mellékletre zárójelben elhelyezett római számokkal kell utalni.

10. A hivatkozási jegyzetszámokat a szövegben felső indexben és vastagítva kérjük elhelyezni. A jegyzetekben a mű szerzője és címe mellett a kiadás helyét, idejét és a kiadót is kérjük feltüntetni.

- A szerző családi **nevét** kapitálchen betűvel szedjük. Több szerzős mű esetén a nevek közé gondolatjelet helyezünk. Csak a szerző nevét (vezeték és keresztnév) közöljük, tudományos és oktatói fokozatok,

rangok, címek, tisztségek és beosztások közlése nélkül. A szerzői álnevet a szerző neve után közvetlenül szögletes zárójelben tüntessük fel. Gyűjteményes mű szerkesztőjének neve után kerek zárójelben a *(szerk.)* formulát használjuk függetlenül attól, hogy a műben főszerkesztőként vagy felelős szerkesztő stb. tüntették fel. A gyűjteményes kötetek egy tanulmányának jelölésekor először a tanulmány szerzőjének nevét kell közölni, majd a címet kurzíválás nélkül, ezt követően az „In” szócska (mivel mondatkezdő szónak minősül, ezért nagy kezdőbetűvel kezdődik, utána pedig nem teszünk pontot vagy kettőspontot) után a bibliográfiai tételt. Amennyiben az idézni kívánt tanulmány szerzője azonos a kötet szerkesztőjével, akkor az „*ugyanő*” szó rövidített változatát „*uő*” kell használni az „In” szócskát követően. Háromnál több szerző esetén csak az első szerző nevét közöljük, majd utána a latin „*et alii = és mások*” rövidített változatát „*et al.*” írjuk. Háromnál több szerzős mű esetén – amennyiben az egyik szerző egyben a mű szerkesztője is – az ő nevét kell feltüntetni egyedül. Másodlagos szerzőségi adatokat a jegyzetekben indokolt esetben célszerű feltüntetni. A másodlagos szerzőségi adatokat a cím után kell elhelyezni. A fordította, sajtó alá rendezte, illusztrálta, utószót írta stb. jelölést követi(k) a másodlagos szerzői tevékenységet végző személy(ek) neve(i). Amennyiben a hivatkozott mű szerzőjét és szerkesztőjét a kiadványon nem tüntették fel az adatközlés a mű címével kezdődik. Újraahivatkozás esetén elégséges a szerző vagy szerkesztő vezetéknevének feltüntetése.

- A szerző vagy szerkesztő nevét követően kettőspont után következik a **mű címe**. A címet és az alcímet – ha van – kurzíváltan kell szedni. A sorozatcím mindig a bibliográfiai leírás végén ferde zárójelben kell közölni, kurzíválás nélkül. A cím, alcím és sorozatcím után pont kerül. Több kötetes művek esetén a cím után következik a kötetszám pl. 1.köt. ezt követően pedig a kötet cím kurzíváltan a végén ponttal. Ha egy kiadvány sok kötetből áll, vagy a kötetnek szerkesztői vannak, a köteteket analitikusan, kötetre lebontva kell szerepeltetni, ahol – a kiadvány átfogó jelölése (a kiadvány címe kurzíváltan, a kiadás helye és a kiadó) után – kötetenként kerül feltüntetésre a kötet sorszáma, a címe, a szerkesztő neve és a kiadás ideje. Míg a befejezetlen, több kötetes műre történő hivatkozás esetén a befejezetlenség tényére és a kötetszám és a kiadás évszáma után elhelyezett nagy kötőjellel kell utalni. Gyűjteményes kötetek és periodikumok esetében csak a kötet, illetve a periodikacím kurzíváljuk. A periodikacím a hivatkozott mű szerzőjének és címének feltüntetése után következik. Periodikumok esetében a folyóirat szerkesztőjének a jelölése elmarad. Idegen nyelvű műre történő hivatkozás esetén ugyanazon adatokat, ugyanazon sorrendben kell közölni, mint a magyar nyelvű alkotás esetében. Az eltérés csupán annyi, hogy a cím magyar fordítását szögletes zárójelben közöljük az eredeti nyelvű cím után. A bibliográfia tétel többi elemének a fordítása nem szükséges. Az idegen nyelvű címet kurzíváljuk. Amennyiben idegen nyelvű műről magyarra fordított alkotásra hivatkozunk a szerző neve után a magyar nyelvű cím következik kurzíválva, majd – szögletes zárójelben – a mű idegen nyelvű címe. Ezután pedig a Ford. rövidítés után a fordító neve. A hivatkozás többi része mindenben megegyezik a magyar nyelvű alkotásokéval. Gyűjteményes kötetek és periodikumok címeit általában nem fordítjuk le. Ezen kiadványban közzé tett alkotások címei esetében pedig ugyanúgy kell eljárni, mint a monográfiáknál.

- Mű címét követően kerül sor a **kiadás helyének** a feltüntetésére. A kiadás helyének – amely minden esetben a településnév – feltüntetését vesszővel zárjuk. Amennyiben a kiadványon nem szerepel a kiadás helye, ezt aényt a latin *sine loco = hely nélkül* kifejezés rövidítésével *s.l.* jelöljük. Periodikum esetében a kiadás helyének feltüntetése elmarad. A periodikum kurzívált neve után, vesszőt követően, majd zárójelben a kiadás évszámának a feltüntetése következik. Kéziratokra történő hivatkozások esetében a szerző és a cím után a kézirat jellegének (disszertáció, dokumentáció, kézirat, kandidátusi értekezés stb.) a rögzítése történhet. A kézirat jellegének jelölése után zárójelben jelölhető az intézmény neve, ahol a kézirat készült. Ezt követi a „Kézirat.” megjegyzés után a létrehozás helységének, majd a létrehozás évének a jelölése.

- A kiadás helyét követi a hivatkozásban a **kiadás évszáma**. A kiadás évszáma után – ugyanúgy, mint a kiadás helye után – vesszőt írunk. Amennyiben a műben nem tüntették fel a kiadás idejét, azt latin *sine anno = év nélkül* kifejezés rövidített változatával *s.a.* kell helyettesíteni. Kéziratok esetében a kézirat létrehozásának évszámát – a létrehozás helységének jelölését követően – rögzítjük. Periodikumok esetében a kiadás évszámát követően a folyóirat számát jelöljük arab számmal pl. (1996) 1.sz. Amelyik periodikumon feltüntetik ott az évfolyamszámot is jelölni kell. Ebben az esetben a periodikum címe utáni vesszőt követően az évfolyam római száma következik ponttal és az évfolyam szó rövidítésével évf., majd a kiadás évszáma zárójelben és a lapszám arab számmal és ponttal, utána pedig a szám szó rövidítése sz.

- A hivatkozások bibliográfiai adataiban a következő elem a **kiadó** jelölése. A kiadó neve után vesszőt teszünk. Periodikumok esetében a kiadót nem jelöljük. Kéziratok esetében a kiadó feltüntetésére értelemszerűen nem kerülhet sor. Amennyiben a műben nem szerepel a kiadó, azt a latin *sine nomine = kiadó nélkül* kifejezés rövidített változatának *s.n.* kell helyettesíteni.

- A hivatkozások végén az **oldalszámok** állnak. Amennyiben a hivatkozást sorozatcím zárja a sorozatcím ferde zárójele után következnek az oldalszámok. Az oldalszámok jelölésére a latin *pagina* szó rövidítését *p.* használjuk. Az oldalszámok tekintetében hivatkozhatunk egy oldalra pl. 45. p. vagy egy intervallumra pl. 65-78.p. Gyűjteményes kötetek és periodikák esetében fel kell tüntetni — a hivatkozott oldalszámon túl — az alkotás kezdő és befejező oldalszámát is a két oldalszám között kötőjel használatával.

- A hivatkozott alkotásokat közlő kiadványok **ISSN**, illetve **ISBN** számát, valamint — a periodikák kivételével — a kiadvány teljes oldalszámát is kérjük feltüntetni a bibliográfiai adatsor végén. Sorozatok esetében pedig a sorozat ISSN számát is kérjük a sorozat címét és a kiadvány számát követően.

- **Újraahivatkozásnál** a latin *opus citatum* = *idézett mű* rövidítését *op.cit.* használjuk. Újraahivatkozásoknál a szerző vagy szerkesztő vezetéknevét követően, kettőspont után következik az *op.cit.* ha a teljes műre hivatkozunk. Amennyiben meghatározott oldalak képezik a hivatkozás tárgyát, az oldalakat kell feltüntetni az *op.cit.* után ugyanúgy, mint az előző hivatkozásnál. Ha az újraahivatkozott művön nem tüntették fel sem a szerzőt, sem a szerkesztőt, a cím rövidített változatát használjuk. Ugyanazt a rövidített címet használjuk, de már a szerző vezetékneve után az *op.cit.* jelölés helyett, ha a szerzőnek több művére hivatkozunk újra. Amennyiben két egymást követő jegyzetben ugyanarra a műre hivatkozunk a latin *loco citato*=*ugyanott* kifejezés rövidített változatát *loc.cit.* használjuk. Pl.*loc.cit.* 23.p. Ha két egymást követő jegyzetben ugyanannak a szerzőnek két különböző művére hivatkozunk akkor a latin *idem* (*nőnemben*) *eadem*=*ugyanő* rövidítést használjuk a szerző neve helyett. Utalások esetében a *vesd össze* kifejezés rövidített változatát *vö.* használjuk. Ha például valaki a 19. jegyzetben az 5.sz. jegyzetre utal, akkor a 19.vö.5.jegyzettel rövidítést használja. A kéziratokkal szembeni igényekben rögzített rövidítések mellett alkalmazott rövidítések oldását a hivatkozások végén jelmagyarázat formájában kell feloldani. Ebbe kerülhetnek bele a rövidített címek is.

11. Jogszabályra hivatkozásnál az adott jogszabály évszáma és száma mellett kérjük feltüntetni a jogszabály pontos címét is, valamint az érintette közlőny bibliográfiai adatait és abban a jogszabály elhelyezkedésének kezdő és záró oldalszámát. Dokumentumgyűjtemény is meghatározható — a kiadvány egyszerűsített bibliográfiai adatainak és az érintett jogszabály elhelyezkedésének kezdő és befejező oldalainak a feltüntetésével — a jogszabály, vagy egyéb dokumentum elérhetőségi helyeként.

12. Ha a hivatkozott anyag az Internetről vagy más, publikus hálózatról származik vagy azon is elérhető, akkor az adott elérési utat teljes formában, (pl. <http://www.domain.net/cikk.htm>) a hivatkozás legvégén, a „Web:” megjegyzés kezdettel kérjük feltüntetni. Egy hivatkozás esetén több webhely is feltüntethető, vesszővel elválasztva. Az internetes adatok önmagukban nem elégségesek és nem helyettesíthetők a klasszikus bibliográfiai adatokkal. Az úgynevezett „szürke” zónába tartozó világhálós irodalom közlésétől periodikánk igyekszik tartózkodni, mivel ezek visszakereshetősége a honlap tartalmának változatlanságától, illetve fennmaradásától függ. Ezért olyan világhálós hivatkozásokat fogadunk el, amely alkotásokat közlő honlapokban a hivatkozott írásmű változatlan tartalmú jelenléte és a honlap fennmaradása garantált. Ilyen honlapnak tekintjük például az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja, Magyar Elektronikus Könyvtárának honlapját. <http://www.mek.oszk.hu> és az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja, Elektronikus Periodika Adatbázis és Archívumának honlapját <http://www.epa.oszk.hu>. Általában nem tartjuk e körbe tartozónak az állami szervezetek, az Európai Unió szervezeteinek, illetve a gazdasági és társadalmi szervezetek honlapjainak többségét, mivel ezek léte és tartalma változó a tulajdonos, vagy a vezető változásával esetleg az uralkodó politikai közeg módosulásával stb. Attól, hogy egy kiadvány rendelkezik ISBN, vagy ISSN számmal még nem tekinthető stabil visszakereshető forrásnak, ha csupán olyan honlapon jelenik meg, amelynek a léte, illetve a tartalma nem garantált. Ugyancsak tartózkodunk az olyan világhálós felületen megjelenő alkotások hivatkozásként történő elfogadásától — függetlenül azok népszerűségétől —, amelyekre a felkerülés, illetve fennmaradás nem az egzakt tényektől függ csupán, hanem az ott publikálók véleménye is alakítja a tartalmat. Ilyennek tekintjük például a wikipédia honlapot is.

13. A kéziratokat Microsoft Word program szerint számítógéplemezen rögzítve, és egy nyomtatott példányban, vagy az email címünkre küldve fogadjuk el.

14. Kiemelés vastagítással történik.

15. A szerzőkről szerzői jegyzék készül, amely az impresszum mellett kerül feltüntetésre. Ezért kérjük, hogy a szerzők a „szerzői űrlapot” érelemszerűen kitöltve juttassák el a szerkesztőség címére. A szerzőknek lehetőségük nyílik arra is, hogy úgynevezett írói álnéven jelentessék meg alkotásukat. Nem publikus céllal – a szerkesztőség számára – ebben az esetben is kérjük a szerző vezeték és keresztnévének a feltüntetését. A szerzőkkel való kapcsolattartás lehetősége érdekében kérjük a szerzők telefon- és faxszámait, illetve az email és posta címeit pontosan feltüntetni.

16. A szerzőknek a szerkesztőség szerzői honoráriumot nem fizet. A szerzők alkotásuknak a szerkesztőséghez küldésével elfogadják, hogy művük a kiadványban megjelenjen.

SZERZŐI ŰRLAP

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) kitöltött és e-mail-en továbbított szerzői űrlapot, valamint digitalizált arcképfotót kér a rendezvényein előadóktól és a periodikáiban alkotásaikat publikálni kívánó szerzőktől. Az adatkezelés kizárólag a formanyomtatvány céljára irányul, az SZBMRTT azokat harmadik személynek nem adja át.

A szerzői űrlap hármas célt szolgál. Egyrészt arra hivatott, hogy zökkenőmentes kapcsolat alakulhasson ki a szerzőkkel, illetve előadókkal. Másrészt — a későbbi esetleges jogviták megelőzése céljából — tisztázza a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikában publikálásra kerülő alkotások jogi helyzetét. Végül pedig megfelelő információt biztosítson a szerzői ismertetőik számára.

Annak ellenére, hogy a rendvédelem-történeti konferenciákon elhangzott előadások tanulmányra fejlesztett változatai nem automatikusan kerülnek fel a rendvédelem-történeti periodikák hasábjaira, hanem csak akkor, ha a közlési feltételekben foglaltaknak megfelelnek, célszerű minden előadónak és szerzőnek ugyanazon űrlapot kitölteni és fényképet küldeni.

Az űrlap tartalma és a fotó:

- előadók esetében a konferenciát ismertető előzetes tájékoztatóban és — amennyiben az alkotás tartalma harmonizál a periodika közlési feltételeiben foglaltakkal — a Rendvédelem-történeti Füzetek, vagy a Rendvédelem-történeti Hírlevél számainak szerzői ismertetőjében;

- szerzők esetében pedig a Rendvédelem-történeti Füzetek, vagy a Rendvédelem-történeti Hírlevél számainak szerzői ismertetőiben kerül publikálásra.

A Rendvédelem-történeti Füzetek és a Rendvédelem-történeti Hírlevél a hagyományos papír alapú formában korlátozott példányszámban kerül előállításra. Emellett azonban mindkét periodika megjelenik a világhálón a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

<http://www.szbmrts.atw.hu>

az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja,
Elektronikus Periodika Adatbázis és Archívumának a honlapján

<http://www.epa.oszk.hu>

A kapcsolattartás érdekében kérjük*

Név: .....Írói álnév .....

Tanulmány címe :.....

.....

Postacím :.....

Telefon :.....Fax :.....

Mobil :.....E-mail :.....

Munkahely neve :.....

Munkahely címe :.....

Telefon :.....Fax :.....

* Abban az esetben indokolt a kitöltés, ha eltér a korábban már kitöltött űrlapon közöltektől.

SZERZŐI ISMERTETŐ**

Tanulmány / előadás címe		
szerző / előadó neve		
- tudományos fokozat - oktatói fokozat - kutatási terület	Arcképfotó	Az alkotó / előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő - könyvek: - könyvrészek: - tanulmányok: - egyéb tudományos közlemények: - független idézetek: - Hirsch index:
Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek		

** Több tudományos és oktatói fokozatot abban az esetben közlünk, ha azok több tudományágban születtek, illetve több intézményhez kapcsolódnak. Mivel a rendfokozatok, valamint az egyéb rangok és címek a tudományos tevékenység tekintetében irrelevánsak, azok közlésétől eltekintünk. Függetlenül az aktuális jogi szabályozástól minden disszertációt tudományos fokozatnak tekintünk, amit nem a diplomaszerezési eljárás keretében kaptak. A humán- és állatorvosi, valamint a jogi doktorátusok tekintetében e tudományágak megjelölését is kérjük az egyértelmű helyzetek létrehozása érdekében. A kutatási terület megjelöléseként nem egy tudományágot kérünk feltüntetni, hanem a konkrét kutatási terület megnevezését várjuk.

Tanulmány / előadás ismertetője
(1600 – 2400 közötti karakter terjedelemben)

Alkotásom közlését, illetve az úrlapon feltüntetetteket térítésmentesen biztosítom a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és / vagy a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Preasidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikák számára. Engedélyem a magyar nyelvű kiadásra vonatkozik, amely a periodikákban vagy az ahhoz kapcsolódó kiadványokban — több ízben — is megjelenhet, ezen publikációk szerzői honoráriumáról véglegesen és visszavonhatatlanul lemondok. Az adatok kitöltésével és megküldésével hozzájárulok azok Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság általi kezeléséhez.

Dátum

.....
aláírás

A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században		
I.évf.(1991) 1.sz.		
0001	URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei.....	7.p.
0002	ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományinak rendvédelmi testületei.....	17.p.
0003	PARÁDI József: A dualista Magyarország rendvédelmi testületei és az önkormányzatok kapcsolata.....	30.p.
0004	SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.....	38.p.
0005	MOKÁNY József: Elméleti és tudományos igényű tevékenység a magyar rendvédelmi szerveknél 1867-1945.....	45-54p.
A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései		
I.évf.(1991) 2.sz.		
0006	KIRÁLY Béla: A hadtörténelmi oktatás bevezetése az Egyesült Államokban és az amerikai hadtörténelem néhány kiemelkedő eseménye.....	7.p.
0007	SZABÓ Miklós: A hadtörténelem oktatásának helyzete és feladatai a magyar honvédség katonai tanintézeteinél.....	21.p.
0008	KESERŰ István: A Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Társaság és a rendvédelem-történeti oktatás.....	25.p.
0009	PARÁDI József: A rendvédelem-történeti tantárgy a Rendőrtiszti Főiskola oktatási rendszerében és a rendvédelem-történeti kutatás jövőbeni feladatai.....	29.p.
0010	ÓRY Károly: A helyes magyarság- és nemzettudat kialakításának lehetőségei a rendőrtiszti képzésben.....	37.p.
0011	TÓTH Tihamér: A rendvédelem intézményrendszerének kialakulása és fejlődése.....	41-44p.
Tradíció és korszerűség		
II.évf.(1992) 3.sz.		
0012	URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására.....	11.p.
0013	PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.....	21.p.
0014	SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője.....	29.p.
0015	KESERŰ István: A rendvédelmi szervek a második világháború idején és az azt követő években.....	35.p.
0016	BOBÁK Artúr: A rendőrség és a határőrség testületi napjainak alternatívái.....	43.p.
0017	KORINEK László: A korszerűség kérdése rendvédelmi szerveink fejlesztésében.....	49.p.
0018	CSEREI Attila: Gondolatok a rendvédelmi testületek etikai hagyományairól (1867-1945).....	57.p.
0019	ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szerveknél.....	65.p.
0020	HEGEDŰS Antal: Dél-magyarországi falurendészet 1848 előtt.....	75.p.
0021	ÓRY Károly: Rendvédelem-történeti oktatás a Rendőr-tiszti Főiskolán.....	81.p.
0022	SÁNDOR Vilmos: Történelmi szemlélet a jövőző határőrtiszti nemzedék felsőfokú képzésében.....	87.p.
0023	MOCSÁRI Sándor: Hagyományok és tapasztalatok felhasználása a rendőrtiszthelyettes képzésben.....	91-95p.
A dualista Magyarország rendvédelme		
III.évf.(1993) 4.sz.		
0024	KESERŰ István: Történelmi hűséggel. Társaságunk hároméves útja.....	3.p.
0025	ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában.....	8.p.
0026	PARÁDI József: A magyar királyi határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete....	21.p.
0027	SZAKÁLY Sándor: A magyar királyi csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.....	51.p.
0028	BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	59.p.
0029	MEZEY Barna: A modern magyar polgári börtönügy alapjainak kialakítása a dualizmus első éveiben.....	70.p.
0030	SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változása 1868-1918 között.....	87.p.
0031	BENCZE László: Osztrák rendteremtés a forradalom leverése után.....	102p.
0032	KESERŰ István: A rendvédelmi szervek tisztii utánpótlása és tisztképzése a dualizmus időszakában.....	109p.
0033	BORSI József: "A közszolgálati ágak legterhesebbike..." Rendőrségkép a századforduló magyar sajtójában.....	126p.
0034	FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs.....	132p.
0035	LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868-1918.....	152p.
0036	SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus-kori Magyarországon.....	161p.
0037	SALAMON Iván: A pénzügyőri egyenruha történetéből 1868-1947.....	170p.
0038	SZIKINGER István: A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmus korában.....	187-198p.
Háború, forradalom, trianon		
IV.évf.(1994) 5.sz.		
0039	MEZEY Barna: A kivételes hatalom.....	4.p.
0040	ZACHAR József: Az osztrák-magyar haderő rendfenntartó szerepe az első világháború idején...	7.p.
0041	PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világ-háború előtt.....	13.p.
0042	HESZTERA, Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993.....	18.p.
0043	HESZTERA, Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850 és 1993 között.....	28.p.
0044	TÓTH László: A Képviselőházi Őrség születésének története.....	36.p.
0045	ÓRY Károly: A rendvédelmi szervek az első világháború, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra időszakában.....	42.p.

0046 SAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége.....	55.p.	0070 SOMORJAI Béla: A Magyar Királyi Korona- őrség helytállása a korona és a koronázási éksze- rek megőrzésében (1944-1945).....	94.p.
0047 Joó Gábor: A pénzügyőrség háborús feladatai....	59.p.	0071 SUBA János: A terület-visszacsatolások ha- tárkijelölő munkálatai 1938 és 1941 között.....	98.p.
0048 SUBA János: A trianoni országhatárok kitűzésének politikai és technikai kérdései.....	61.p.	0072 SAKÁCS Gábor: A rendőrképzés helyzete a két világháború között.....	104.p.
0049 BACSA Gábor: A magyar-jugoszláv (S.H.S.) ha- tármegállapító bizottság működése 1921-1924.....	65.p.	0073 SAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csend- őrség 1919-1941.....	122-129p
0050 ZSIGA Tibor: A trianoni békeszerződés revíziója Nyugat-Magyarországon.....	71.p.	Háborúból diktatúrába VI.évf.(1996) 7.sz.	
0051 ERNYES Mihály: A közrend és a közbiztonság helyzete Baranya megyében a szerb megszállás idején...	74.p.	0074 BACSA Gábor: Határőrizet a Dráva mentén a Muraköz megszállása után.....	6.p.
0052 HEGEDŰS Róbert: A magyar biztonságpolitika 1912-1925.....	76.p.	0075 DETNÉ LÉGRÁDY Ilona: A Vám- és Pénz- ügyőrség 1940 és 45 között.....	12.p.
0053 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenysé- gének főbb jellemzői 1912 és 1926 között.....	80.p.	0076 ERNYES Mihály: A rendőrség újjászervezése Pécs-Baranyában 1944-1946.....	17.p.
0054 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászerve- zése és tevékenysége az első világháború és a forrad- almak után (1919-1924).....	83.p.	0077 FAZAKAS László: A határőrizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között	24.p.
0055 KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919 és 1925 között.....	90.p.	0078 GÁSPÁR László: A határőrizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között.....	29.p.
0056 SAKÁLY Sándor: Egy életút vázlata Osváth László	92-95p.	0079 KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek be- fejezéséig.....	35.p.
A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme V.évf.(1995) 6.sz.			
0057 BACSA Gábor: Határrend és határforgalom Ma- gyarország déli határán (1921-1941).....	5.p.	0080 KISS István Géza: A magyar rendvédelem- történet hagyományai, muzeális emléktárgyainak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása egy leendő magyar rvt. Múzeumban.....	46.p.
0058 BONHARDT Attila: Egy rendvédelmi szerv mögé rejtett honvédségi alakulat rövid története (A M. Kir. Ál- lamrendőrség központi újonciskolája).....	12.p.	0081 LŐRINCZ József: Büntetőpolitika és börtön- ügy a koalíciós korszakban (1945-1949).....	52.p.
0059 BOTOS János: A Magyar Királyi Belügyminisztérium és egy klasszikus belügyminiszter a két világháború között....	16.p.	0082 MEZEY Barna: Törvényesség és rendvéde- lem Magyarországon (1945-1949).....	63.p.
0060 FAZAKAS László: A Magyar Királyi Testőrség, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Kép- viselőházi Őrség a két világháború között.....	27.p.	0083 NAGY György: A határforgalom és ellenőr- zése 1945-1950 között.....	68.p.
0061 Joó Gábor: A vámhivatalok és a pénzügyőrség a két világháború között.....	39.p.	0084 PARÁDI József: A magyar rendvédelem sa- játosságai és fejlődési periódusai a második világ- háború előtt és után.....	80.p.
0062 KEDVES Gyula: Paraszti fegyverből díszjelvény (a testőr- illetve koronaőr-alabárd kialakulásának története)	48.p.	0085 RAVASZ István: A Kárpát-medence hadászati jelentősége a II. világháború végéig.....	90.p.
0063 KISS István Géza: A déli határőrizet kialakulása és sajátosságai Trianon után.....	51.p.	0086 SUBA János: Magyarország határainak kije- lölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján..	98-107p
0064 LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyve- rei 1868-1918.....	56.p.	A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig VII.évf.(1997) 8.sz.	
0065 MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között.....	61.p.	0087 BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala megye határőrizetében.....	5.p.
0066 PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a két világháború között.....	64.p.	0088 CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőr- ség fegyverhasználati jogáról 1881-1914.....	12.p.
0067 RÁCZ Lajos: A fővárosi rendőrség működése a két világháború között.....	76.p.	0089 CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930-1945.....	17.p.
0068 RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai.....	81.p.	0090 DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lo- vas Csendőrség.....	21.p.
0069 SÁGVÁRI György: A rendvédelmi testületek egyenruházata a két világháború között Magyarországon	89.p.	0091 ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőr- ség Baranyában.....	27.p.

0092 FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolatai a Horthy-korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében.....	34.p.	0115 SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében..	45.p.
0093 FORRÓ János: A csendőrkerület rendvédelmi tevékenységének értékelése.....	41.p.	0116 SUBA János: A m. kir. Honvédség és az rv. szervek feladatai a Magyarországon átmenő német vasúti szállítmányok szabotázs elleni védelmében a II. vh. alatt.....	49.p.
0094 KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete.....	46.p.	0117 SZABÓ József János: Egy vádalku tanulságai a XIX. század magyar bűnüldözésében.....	61.p.
0095 KESERŰ István: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben.....	57.p.	0118 SZIKINGER István: A gazdaság védelmének tapasztalatai Németországban.....	64.p.
0096 KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban.....	60.p.	0119 KISS István Géza: A vámhivatalok a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	72.p.
0097 KISS István Géza: A magyar királyi csendőrség hagyományai, muzeális emléktárgyainak őrzési helyei hazánkban és külföldön.....	62.p.	0120 ÓRY Károly: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai.....	78.p.
0098 KOVÁCS Jenő: Hadifogságom éveiről.....	68.p.	0121 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és Vámhivatalok.....	82.p.
0099 LUGOSI József: A Wernld fegyverek.....	73.p.	0122 SALAMON Iván: Egyenruha, kényelem, demokrácia és gazdasági kihatásai 1868-1993.....	86.p.
0100 ÓRY Károly: Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig (A francia csendőrség történeti előzményei).....	75.p.	0123 BACSA Gábor: Gazdaságvédelem az 1920-as években a déli határ mentén.....	92.p.
0101 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.....	78.p.	0124 KESERŰ István: A határőrség szerepe az ország gazdaságának védelmében.....	100.p.
0102 RAVASZ István: Csendőrpuccs vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítását.....	84.p.	0125 KOVÁCS Gyula: A magyar határőrség aktuális gazdaságvédelmi feladatai a határforgalom ellenőrzésében	103.p.
0103 SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználatát.....	88.p.	0126 NAGY György: A magyar határőrizet (kiemelten a hförg. ell.) szervek gazdasági rendvédelmi feladatainak jellemző sajátosságai a '40-es évek második felétől.....	107.p.
0104 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919-1923.....	91.p.	0127 SALLAI János: A Magyar Királyi Vámőrség gazdaságvédelmi feladatainak tükröződése a korabeli szabályzatokban.....	111-112p
0105 SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.....	95.p.		
0106 SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető.....	103.p.	A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. század magyar rendvédelmére IX.évf.(1999) 10.sz.	
0107 ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből.....	105.p.	0128 BACSA Gábor: A tájékoztató ("T") szervek és a Magyar Királyi Vámőrség.....	5.p.
0108 ZEIDLER Sándor: A m. kir. Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.....	110-112p.	0129 TAMÁSKA Endre: Egy csendőrőrs országos tekintélye.....	12.p.
Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században. VIII.évf.(1998) 9.sz.			
0109 Joó Gábor: Emlékezés gróf Lónyai Menyhért pénzügyminiszterre.....	13.p.	0130 BOBÁK Artúr: A magánnyomozás története	19.p.
0110 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség feladatai a gazdasági rendvédelemben a két világháború közötti időszakban.....	15.p.	0131 BOTOS János: Szemere Bertalan, az első felelős magyar kormány belügyminisztere.....	33.p.
0111 KÖVESI László: Rendőri nyugdíjpénztárak tegnap és ma, szociális gondoskodás.....	24.p.	0132 CSAPÓ Csaba: Gr. RÁDAY Gedeon és a szegedi királyi biztosság.....	37.p.
0112 PARÁDI József: A magyar határőrizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	26.p.	0133 DAVOLA József: A katonai rendőrség bemutatása.....	40.p.
0113 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.....	32.p.	0134 DOMOKOS Sándor: A polgári rendőrség korszerű alapelvei.....	45.p.
0114 KAISER Ferenc: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között.....	39.p.	0135 FAZAKAS László: Szemere Bertalan ifjú évei	48.p.
		0136 GEBHARDT, Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in der XX. Jahrhundert.....	53.p.
		0137 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése 1919 és 1924 között.....	59.p.

0138 KISS István Géza: Szociális kérdések és azok megoldásai a Magyar Királyi Pénzügyországban.....	66.p.	A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában X.évf.(2000) 12.sz.	
0139 KÓSA László: Rendőrség Budán, Pesten és Budapesten 1849 és 1882 között.....	71.p.	0164 DÁNOS Valér: Rendőrség és szociológia avagy rendőrszociológia.....	5.p.
0140 KÓSA László: A közúti közlekedés rendjének szabályozása 1872-től napjainkig, különös tekintettel Budapestre.....	77.p.	0165 FINSZTER Géza: Honvédelem - rendvédelem	8.p.
0141 KÖVESI László: Szociálpolitikai érzékenység a rendőri és a BM szerveknél 1990-től napjainkig.....	88.p.	0166 NAGY György: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között.....	15.p.
0142 LÓRINCZ József: Szemere Bertalan és a börtönügy	95.p.	0167 PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon.....	23.p.
0143 PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme (1867-1919).....	98.p.	0168 SUBA JÁNOS: A kartográfia és a rendvédelem	26.p.
0144 RAVASZ István: A nyilas rendvédelmi testületek...	148.p.	0169 ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány.....	34.p.
0145 SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználat a XIX. században.....	154.p.	0170 BACSA Gábor: A határőrizeti szervek együttműködése a lakossággal, a rendvédelmi szervekkel és a hatóságokkal 1920-1940 között (Szemelvények Zalából).....	38.p.
0146 SIMON Ferenc: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története.....	160.p.	0171 CSAPÓ Csaba: A Csendőrség és a városok (1881-1914).....	43.p.
0147 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelme a XVIII-XIX. században.....	164.p.	0172 DAVOLA József: A tábori csendőrség, mint a Katonai Rendőrség elődje.....	49.p.
0148 SUBA János: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX.-XX. században.....	167.p.	0173 ERNYES Mihály: A véderő alkalmazása rendvédelmi feladatokra a dualizmus időszakában Pécsen.....	55.p.
0149 SZIKINGER István: Az angolszász rendvédelem fejlődésének tendenciái a XIX. századtól napjainkig.....	174.p.	0174 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkörület kapcsolata a közigazgatással.....	58.p.
0150 SZÜCS János: A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban.....	189.p.	0175 GEBHARDT, Helmut: Die militärische Organisation der österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918.....	62.p.
0151 VASS Ferenc: A magyar útlevelelendészet történetének változási folyamatai és fejlődésének tendenciái 1903-tól napjainkig.....	192.p.	0176 KÁLMÁN Zsolt — KÓSA László: A rendőrség és az önkormányzatok kapcsolata a rendszerváltás utáni években.....	65.p.
0152 ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei.....	202-206.p.	0177 KESERŰ István: Együttműködés a Határőrség és egyéb szervek között (1945-1949).....	68.p.
Szabad mozgás a Kárpát-medencében X.évf.(2000) 11.sz.		0178 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség helye és szerepe a kikötői rendszabályok betartásában valamint a csempészet megakadályozásában....	73.p.
0153 BACSA Gábor: Magyar és jugoszláv optások határátlépése.....	10.p.	0179 PARÁDI József: A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig.....	79.p.
0154 BENCsik Péter: Az útlevelelügy jogi szabályozásának változásai és hatásuk a határforgalomra 1903-1941..	15.p.	0180 RAVASZ István: A német szövetségi rendszer a II. világháború időszakában.....	88.p.
0155 CSAPÓ Csaba: Utazási okmányok az 1880-as években...	19.p.	0181 SIMON Sándor: Cegléd városában: a helyi közigazgatás és a rendvédelem kapcsolata a neoabszolutizmus és a dualizmus időszakában.....	95.p.
0156 DAVOLA József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben.....	21.p.	0182 STEIB György: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhádán.....	98.p.
0157 KISS István Géza: A határszéli Magyar Királyi Pénzügyőr szakaszok áttelepítése a területi visszacsatolások után.....	24.p.	0183 SUBA János: A polgári Magyarország közigazgatási beosztásának alakulása, a határváltozások tükrében 1867 és 1941 között.....	102-107.p.
0158 NAGY György: A határforgalom változásai és az azt meghatározó főbb tényezők a nyolcvanas évektől napjainkig. A határforgalom.....	35.p.	A közbiztonság közös európai örökségünk XI.évf.(2005) 13.sz.	
0159 PARÁDI József: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között.....	42.p.	0184 BEBESI Zoltán: A kábítószer fogyasztás Magyarországon.....	5.p.
0160 RAVASZ Dezső: A magyar-román határ hivatalos és nem hivatalos átjárhatósága.....	54.p.		
0161 SUBA János: Utazási okmányok az I. és a II. világháborúban.....	57.p.		
0162 SUBA János: A budapesti folyamat története.....	68.p.		
0163 ZINNER Tibor: Az embertelen kollektivitás diadala: A magyarországi németek 1945 utáni kitelepítése....	72-87.p.		

0185 BENCsik Péter: A határforgalom szabályozása hazánkban és a környező államokban 1903-1941.....	
0186 BODA József: A magyar rendvédelmi erők szerepe a békefenntartásban.....	
0187 BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	
0188 FAZAKAS László: Testőrségek, koronaőrségek, képviselőházi őrség 1867-1945.....	
0189 GÁSPÁR László: A határőrség szervezeti változásai 1945-1956.....	
0190 KÓSA László – GOMBÁR Noémi: A bűnözés területi megoszlása a Kaposvári Rendőrkapitányság területén.....	
0191 NAGY György: A magyar állami határrendőrség 1945-1946. évi újjászervezése	
0192 NAGY József: A BM Határőrség helye, szerepe, szervezetének változásai a szocialista államhatalomban 1957-től az 1980-as évek végéig.....	
0193 PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950.....	
0194 PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyarországi rendőrségei 1867-1919.....	
0195 PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945.....	
0196 SUBA János: Felvidék határa 1938-1944.....	
0197 SUBA János: Magyar-horvát határszéli forgalom 1941-1945.....	
0198 SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze, az aknazár.....	
0199 TEKE András: Őrzés mint tevékenység a rendészet, rendvédelem rendszerében.....	
Az ezeréves magyar rendvédelem XI.évf.(2005) 14.sz.	
0200 BODA József: Transformation-Coordination of Police In The Security Sector Reform Context. [A Rendőrség átalakítása-vezetése a biztonsági szektor reformjának tükrében].....	
0201 BOTOS János: Szemere Bertalan az első felelős magyar kormány belügyminisztere.....	
0202 CSAPÓ Csaba: RÁDAY Gedeon és a szegedi várbörtön foglyai.....	
0203 ERNYES Mihály: Ezer éves rendvédelem a rendőrségek államosítása tükrében.....	
0204 FAZAKAS László: A korona őrzése, a korona örök, a koronaőrség.....	
0205 FORRÓ János: A Kádár rendszer Belügyminisztériuma	
0206 GÁSPÁR László: A magyar határőrizet fejlődési tendenciái 1945-1949.....	
0207 GEBHARDT Helmut: Die Sicherheitsorganisation von 1918 bis 1938.....	
0208 LÓRINCZ József: A hazai büntetés-végrehajtás fejlődése a kiegyezéstől napjainkig.....	
0209 Maximilian EDELBACHER – Harald SEYRL: Die Wiener Polizei von der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zur Republik.	
0210 NAGY György: Egy történelmi kuriózum, gróf SZÉCHENYI István 1834. évi egyik utazásának dokumentuma.....	77.p.
0211 NAGY József: A magyar határőrség tevékenysége a csehszlovákiai bevonulás időszakában	79.p.
0212 PARÁDI József: Az európai rendvédelem története.....	85.p.
0213 PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.....	91.p.
0214 PARÁDI József: A Kárpát-medencét érintő Magyarországon kívüli határőrizeti formák a német-osztrák modell kivételével.....	95.p.
0215 SUBA János: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények.....	102.p.
0216 SUBA János: Az államhatár és határjelei.....	120.p.
0217 SUBA János: Államhatár elméletek a XIX.-XX. századi szakirodalomban.....	127.p.
0218 SUBA János: A honvédelmi határsáv Magyarországon 1939-1945 között.....	133.p.
0219 SZABÓ József János: Határvadász alakulatok szerepe az Árpád-vonal védelmében.....	140.p.
0220 ZACHAR József: A Habsburg-hatalom és a magyar rendvédelem.....	146-149p.
REPERTÓRIUM 1990-2000, 1-12. szám XI.évf. (2006) 1. különszám	
Előszó.....	5.p.
Bemutakozik a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.....	8.p.
A periodika szerkesztői.....	13.p.
A repertórium felépítése.....	15.p.
Tanulmányok megjelenés szerint.....	18.p.
Tanulmányok szerzők szerint.....	27.p.
Tanulmányok cím szerint.....	41.p.
Tanulmányok kronológia szerint.....	50.p.
Tanulmányok téma szerint.....	60.p.
Recenziók.....	79.p.
Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században XII.évf.(2007) 15.sz.	
0221 BACSA Gábor: Rendőrség Nagykanizsán 1920-ig, az államosításig.....	6.p.
0222 BENCsik Péter: A kivándorlás jogi szabályozása 1903 és 1914 között.....	13.p.
0223 ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei.....	32.p.
0224 FAZAKAS László: A magyar Szent Korona őrzésének története 1945-től 2000-ig.....	45.p.
0225 HEGEDŰS Ernő: A koronaőrzés történetének egyházi és bizalmi korszaka (1000-1464).....	59.p.

0226 HUDRA László: A budapesti Fiumei úti pénzügyőr laktanya. (Szemelvények az 1930-as és 1940-es évekből, különös tekintettel a Pénzügyőrségi Múzeum történetére).....	67.p.	0252 PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945.....	94.p.
0227 LŐRINCZ József: Harmonizációs törekvések és problémák a magyar börtönügyben a rendszerváltás időszakában.....	75.p.	0253 PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere.....	100.p.
0228 NAGY György: A határrendészet, mint szervezet helyének keresése az államszervezet rendszerében.....	81.p.	0254 ifj. PERJESI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945.....	105.p.
0229 NAGY József: Határőrizetünkkel szembeni kihívások az 1990-es években.....	104.p.	0255 SÁGI Zoltán: Egyenruha, mint tradíció a magyar rendőrségnél.....	107.p.
0230 PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a II. vh-ig.....	125.p.	0256 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban.....	113.p.
0231 PARÁDI József: Magyar Királyi Határrendőrség....	139.p.	0257 SUBA János: A magyar katonai vezetés elképzelése a határbiztosító csapatok megszervezésére 1918-ban	121.p.
0232 PARÁDI József: Az útlevelek és útlevel ellenőrző szervek a két világháború közötti Magyar Királyságban..	160.p.	0258 SUBA János: Honvédelmi határszolgálat.....	128.p.
0233 SIMON F. Nándor: Villantás egy témára: séta egy útlevel körül.....	170.p.	0259 VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség.....	140-146.p.
0234 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelmi szerveinek dualizmuskori átalakítása és fejlesztése.....	176.p.	A rendvédelem humán viszonyai XIV.évf. (2008) 17.sz.	
0235 SUBA János: Határcsendőr zászlóaljok 1919-1921. Áttérés a katonai határőrizetre.....	182.p.	0260 GÁSPÁR László: A kommunista párt káderpolitikájának érvényesítése a határőrségnél 1945-1956.....	13.p.
0236 SUBA János: A magyar-jugoszláv határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-jugoszláv határszakaszon 1931-ben)....	192.p.	0261 ILLÉSFALVI Péter: A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján.....	19.p.
0237 SUBA János: A magyar-román határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-román határszakaszon 1937-ben).....	200.p.	0262 KÁLMÁN Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig.....	26.p.
0238 SUBA János: Határvadászok és az "ezeréves határ" (A m. kir. határvadászok szerepe a magyar-román határvonal Kárpátokban lévő szakaszának felülvizsgálatában 1941-ben).....	205.p.	0263 NAGY György: A Határrendőrség humán viszonyai 1945-1946.....	37.p.
0239 VARRÓ István. Rádióközvetítés az ungvári csendőriskolából: „Székely fiúkból nevelik a fiatal magyar csendőröket” – közvetítés az ungvári csendőriskolából.....	212-219p.	0264 PARÁDI József: Viszontválasz FINSZTER Géza: „ <i>Honvédelem Rendvédelem</i> ” válaszcikkére....	51.p.
A rendvédelmi szakképzés története XIII.évf.(2007) 16.sz.		0265 PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945.....	57.p.
0240 BACSA Gábor: A rendőrképzés 1945-1950	7.p.	0266 SÁGI Zoltán: A rendőrség egyenruházata a II. világháború befejezésétől a rendszerváltásig...	65.p.
0241 BENCSIK Péter: A kisebb határszéli forgalom Magyarország és a szomszédos államok közt, 1898-1941...	15.p.	0267 SUBA János: A határkijelölés humán faktora a XIX-XX. században.....	74.p.
0242 BERKI Imre: Az 1956-57 évi sortűzek rövid története	25.p.	0268 SUBA János: A magyar katonai közigazgatás elvei és szervezete a visszatért területeken 1938-1941.....	84.p.
0243 BODA József: A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szerveknél.....	33.p.	0269 TURCSÁNYI Károly - HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	97.p.
0244 BODA József: A terrorizmus rövid története.....	46.p.	0270 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának jelölése 1867-1918.....	105.p.
0245 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912-1926 között.....	52.p.	0271 ZEIDLER Sándor: A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig.	116-137.p.
0246 ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja	56.p.	Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békéfenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században XV.évf. (2008) 18.sz.	
0247 GÁSPÁR László: A határőrség képzési rendszerének változásai 1945-1956.....	65.p.	0 272 BALLA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Lovaság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmusban.....	13.p.
0248 KISS István Géza: A Magyar királyi Pénzügyőrség lőkiképzése.....	71.p.		
0249 NAGY Ákos Péter: A budapesti Rendőrtiszt Főiskola	77.p.		
0250 NAGY György: A rendvédelem és a tudomány.....	85.p.		
0251 PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítései rendszere 1867-1945.....	90.p.		

0273 FAZAKAS László: Karhatalmi feladatok az Ország-ház épületében és közvetlen környezetében.....	16.p.	0297 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatása-im tapasztalatai.....	38.p.
0274 HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülőeszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célokra.....	20.p.	0298 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején.....	44.p.
0275 OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezred-fordulóig.....	29.p.	0299 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásával Somogy megyében.....	54.p.
0276 PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945.....	64.p.	0300 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005.....	58.p.
0277 PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben	88.p.	0301 NAGY László: A magyar Rendőrségtörténeti Múzeum története.....	79.p.
0278 PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig.....	98.p.	0302 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán.....	93.p.
0279 PERÉNYI Roland: Az utca rendje. Rendőri térfigyelés a századfordulás Budapesten.....	113.p.	0303 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme.....	100.p.
0280 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség karhatalmi feladatai...	125.p.	0304 SUBA János: A magyar - román határ "pontosítása".....	108.p.
0281 SUBA János: Karhatalmi formációk Magyarországon 1918-1920.....	131.p.	0305 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban.....	115.p.
0282 SUBA János: A katonai rendőrség felállítása a határországban 1917-ben.....	143.p.	0306 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légiszállító csapatok tevékenysége az 1956-os forradalomban.....	120.p.
0283 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárainak megjelölése 1918-1947.....	156-166.p.	0307 VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre...	129-137.p.
Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában XVI.évf. (2009) 19.sz.			
0284 BALLA Tibor: Katonai alakulatok karhatalmi bevetései Magyarországon 1918-ban.....	13.p.	A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században XVIII.évf. (2010) 21.sz.	
0285 ERNYES Mihály: Szerb impérium Baranyában 1918-1921.....	18.p.	0308 BODA József: A magyar rendvédelmi békefenntartás humán története.....	13.p.
0286 FORRÓ János — HIBÁCSKÓ Ferenc: Adalékok a karhatalom történetéhez.....	51.p.	0309 FORRÓ János: Cigányság és közbiztonság Székesfehérvárott 1867-1945.....	24.p.
0287 KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől az I. vh-ig.....	60.p.	0310 GÁSPÁR László: A magyar határőrizet változásai 1945-1956.....	27.p.
0288 PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története..	64.p.	0311 HEGEDŰS Ernő: Katonai erők rendvédelmi szerep-körben. Légidesszant alakulatok a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	43.p.
0289 PARÁDI József: A rendvédelem védelmében.....	89.p.	0312 KÖVESI László: Az Első Rendőri Kiegészítő Nyugdíjpénztár elődszervezeteti.....	54.p.
0290 SOM Krisztián: A Magyar Királyi Folyamőrség (határ) átléptető bélyegzői.....	100.p.	0313 Nagy György: Határőrség 1957-2007.....	57.p.
0291 SUBA János: Magyarország területi integritásának helyreállítása 1919-1920.....	105.p.	0314 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar rendvédelem.....	66.p.
0292 SUBA János: Magyarország trianoni határainak térképei 1920-1925.....	114.p.	0315 PARÁDI József: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.....	85.p.
0293 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben.....	123.p.	0316 PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége.....	101.p.
0294 Károly TURCSÁNYI — Ernő HEGEDŰS: Airborne troops in the context of public security.....	130.p.	0317 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség létrehozása	117.p.
0295 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának megjelölése 1947-től napjainkig.....	137-152.p.	0318 SUBA János: Az Országos Hadigondozó Hivatal	123.p.
A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre XVII.évf. (2009) 20.sz.			
0296 BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901-1915.....	13.p.	0319 SUBA JÁNOS: A Védhírszerzőszolgálat kiépítése.	140-147.p.
Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre XIX.évf. (2010) 22.sz.			
		0320 BENCSIK Péter: A határszéli gazdasági (kettős-birtokos) forgalom megszűnése 1945-1950.....	13.p.

0321 CHVOJKA Michael (ford.: ARTNER Ramona): Ahogyan a Habsburg-birodalom örökös tartományaiban gróf Joseph SEDLNITZKY rendőrfőnök irányításával az államrendőrség az egyetemi hallgatók egyleteivel foglalkozott.....	20.p.	0345 DAVOLA József: Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	18.p.
0322 CHVOJKA Michael: Die Betrachtung- und Vorgangsweise des Polizeipräsidenten Sedlnitzky gegenüber den Burschenschaften.....	25.p.	0346 FORRÓ János: A Magyar Királyi Csendőrség II. kerületének tevékenysége Fejér vármegyében az 1944. évi zsidó deportálás végrehajtásakor.	23.p.
0323 FORRÓ János: Milyen legyen a jövő rendőrsége?	30.p.	0347 FORRÓ János: A Magyar Királyi Csendőrség küzdelme a székesfehérvári kerületében Fejér vármegye közbiztonságáért 1884-1945.....	32.p.
0324 FORRÓ János: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági örtestületének közrendvédelmi szolgálata.....	46.p.	0348 MARKÓ György: Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt	73.p.
0325 HEGEDŰS Ernő: Terozelhárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál.....	55.p.	0349 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.....	80.p.
0326 PARÁDI József: A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században.....	60.p.	0350 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.....	91.p.
0327 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.....	77.p.	0351 PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzetében.....	100.p.
0328 PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.....	92.p.	0352 SUBA János: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség.....	119.p.
0329 SUBA János: Határkijelölés, határkijelölés 1867-1945..	115.p.	0353 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918.....	126.p.
0330 SUBA János: A határkiigazítás feltételeinek megteremtése a dualista Magyarországon.....	125.p.	0354 SZAKÁLY Sándor: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették.	136.p.
0331 TAKÁCS Gyula: Leszerelés és hadseregszervezés Magyarországon 1918 novemberében.....	135-139.p.	0355 ZÉTÉNYI Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrok jogállása 1945-ben és azután. (Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”).....	155-165.p.
A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országok hatáskörű magyar rendvédelmi testületek XX.évf. (2011) 23.sz.			
0332 CSIHA Gábor: A szolgálati viszonyt és a rendfokozatot érintő mellékbüntetések Magyarországon a XIX-XX. században.....	13.p.	A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk XXII.évf. (2012) 25.sz.	
0333 DAVOLA József: Magyar rendfenntartók a világban...	27.p.	0356 BERKI Imre: A magyar határőrizet újjászervezése 1946-ban.....	13.p.
0334 FORRÓ János: A Kádár-rendszer rendvédelmi szervezetei a BM. Karhatalom és a Készenléti Rendőr Ezred.....	36.p.	0357 CSAPÓ Csaba: Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867-1881.....	27.p.
0335 FORRÓ János: A magyar rendvédelem 1867-1968....	60.p.	0358 GÁSPÁR László: A második világháború utáni magyar határőrizet változásai.....	32.p.
0336 LÓRINCZ József: Börtönügyünk a hanyatló Kádárkorszakban.....	78.p.	0359 NAGY Ákos Péter: Quies custodiet ipsos custodes, azaz ki őrzi az őrzőket?.....	53.p.
0337 LÓRINCZ József: Börtönügyünk a rendszerváltozás időszakában.....	91.p.	0360 NAGY Ákos Péter: A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat megalakulása és tevékenységének kialakítása a rendszerváltás folyamatában.....	58.p.
0338 PARÁDI József: Kontinuitás és újakezdés a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben.....	99.p.	0361 NAGY József: A magyar határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése 1958-1990.....	67.p.
0339 PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867-1945	111.p.	0362 PARÁDI József: Magyar rendvédelem 1867-1914.....	79.p.
0340 PARÁDI József: A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945.....	124.p.	0363 PARÁDI József: A magyar állami rendőrség fejlődéstörténeti tapasztalatai 1867-1945.....	84.p.
0341 SUBA János: A trianoni határ északi határszakaszának határjellegétől való megfosztása 1938-ban.....	144.p.	0364 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség.....	102.p.
0342 SUBA János: Magyarország északi határszakaszának redemarkációs munkálatai 1947-1953.....	155.p.	0365 SOM Krisztián: Rendvédelem-történet a numizmatikában.....	111.p.
0343 SZABÓ József: Határvadász zászlóalj a Keleti-Kárpátok védelmi rendszerében 1940-1941.....	165-177.p.	0366 SUBA János: A császári csendőrség tisztika 1849-1868.....	116.p.
Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005. XXI.évf. (2011) 24.sz.			
344 BODA József: Az európai csendőri erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése.....	13.p.	0367 SUBA János: Karhatalom szervezése a Magyar Királyi Honvédségben 1918-ban.....	129-136.p.

Militarizmus és demilitarizmus
a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében
 XXII.évf. (2012) 26.sz.

0362 ARTNER Ramona: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.	13.p.	0391 SOM Krisztián: A német gyarmatok rendvédelmi erői	161.p.
0363 ARTNER Ramona: Hírszerzés a dualizmuskori Magyar Királyságban.	19.p.	0392 SUBA János: „Csendőralakulások” a Magyar Nemzeti Hadseregben, majd Magyar Királyi Nemzeti Hadseregben 1919-1921	169.p.
0364 CSAPÓ Csaba — PARÁDI József: Az államfő magyarországi védelme az Osztrák-Magyar Monarchiában.	27.p.	0393 SZÉKELY Zoltán: Repülők és határok régen és ma	179.p.
0365 FORRÓ János: Rendvédelmi szervezetek sajátos tevékenysége háborús helyzetben Fejér vármegyében 1944 őszétől 1945 tavaszáig.	35.p.	0394 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1919-1944	187-198.p.
0366 NAGY Ákos Péter: A magyar rendvédelem belbiztonsági szolgálata 1945-1990.	44.p.		
0367 NAGY Ákos Péter: A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata 2000-2010.	59.p.		
0368 PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizete a migráció tükrében.	66.p.		
0369 PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége.	81.p.		
0370 PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.	105.p.		
0371 SUBA János: Szovjetunió és Magyarország közötti határvonal kitézése 1947-1949.	120.p.		
0372 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog alapjai	133.p.		
0373 SZIKINGER István: Rendvédelmi jog a dualizmus korszakában.	141-157.p.		

A XIX-XX. századi magyar állam
nemzetbiztonsági szervezetei
 XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz.

0380 ARTNER Ramona: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok.	13.p.
0381 ARTNER Ramona — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai	23.p.
0382 BODA József: A katonai rang és függelmi rendszer a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál	41.p.
0383 FÓRIZS Sándor: Rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében	65.p.
0384 FORRÓ János: Fejér vármegye közbiztonságtörténete 1688-1884	77.p.
0385 HEGEDŰS Ernő: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei	89.p.
0386 JAKUS János: A magyar rádió-és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai 1990-ig	101.p.
0387 KESERŰ István: A magyar pártállam határőrizete 1945-1956	111.p.
0388 NAGY Ákos Péter: Adalékok a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata nemzetközi tevékenységének történetéhez.	129.p.
0389 PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza	141.p.
0390 PARÁDI József: Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában	155.p.

